

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228591

UNIVERSAL
LIBRARY

جلد اول

از

مآثر الامرا

تألیف

نواب مصمم الدوله شاه نواز خان

بتصحیح

در درج دانشوری - درج برج هزار پروری - سخن منیع معنی شناس
مکتبه رس والا قیاس - دور بین عالی خیال - بلند بینش بے مثال - خلاق
بدائع معانی - سہاق فرسان سخن رانی - زیب افزای دبستان دانش آموزی
چون پیرای بوستان فضائل اندوزی - مورد رحمت خدای کریم

مولوی عبد الرحیم

مدرس مدرستہ عالیہ کلکتہ

لزطرف ایشیاٹک سوسائٹی بنگالہ

در مطبع آردو گائیڈ

واقع

کلکتہ

در سنہ ۱۸۸۸ع از طبع بجامہ نو برآمد

صفحات	اذکار
۴۷	حرف الخاء چهل و چهار (۴۴) ترجمه ..
۴۸	حرف الدال بیست و یک (۲۱) ترجمه ..
۴۹	حرف الذال شش (۶) ترجمه ..
۴۹	حرف الراء هشتاد (۸۰) ترجمه ..
۵۲	حرف الزاء چهار (۴) ترجمه ..
۵۲	حرف السین پنجاه و پنج (۵۵) ترجمه ..
۵۳	حرف الشین پنجاه و چهار (۵۴) ترجمه ..
۵۵	حرف الصاد نه (۹) ترجمه ..
۵۵	حرف الضاد یک (۱) ترجمه ..
۵۵	حرف الطاء دو (۲) ترجمه ..
۵۵	حرف الظاء دو (۲) ترجمه ..
۵۶	حرف العین سی (۳۰) ترجمه ..
۵۷	حرف الغین هفت (۷) ترجمه ..
۵۷	حرف الفاء پانزده (۱۵) ترجمه ...
۵۷	حرف القاف بیست و نه (۲۹) ترجمه ...
۵۸	حرف الکاف نه (۹) ترجمه ..
۵۸	حرف اللام پنج (۵) ترجمه ..
۵۹	حرف المیم یکصد و پنجاه و دو (۱۵۲) ترجمه ..
۶۳	حرف الذون پانزده (۱۵) ترجمه ..

صفحہ	اذکار
۶۳	حرف الواو پنج (۵) ترجمہ
۶۳	حرف الہاء شش (۶) ترجمہ
۶۳	حرف الیاء ہشت (۸) ترجمہ

* باب الالف *

۶۴	اسمعیل بیگ درلدی
۶۵	اعتبار خان ناظر
۶۵	افضل خان
۶۷	ادھم خان کوکہ
۷۳	اشرف خان میر منشی
۷۵	ابراہیم خان اوزبک
۷۷	آصف خان خواجہ عبدالمجید ہروی
۸۴	امکندر خان اوزبک
۸۷	الغ خان حبشی
۸۸	اعتماد خان خواجہ سرا
۹۰	آصف خان خواجہ غیاث الدین علی قزوینی
۹۱	اعتماد خان گجراتی
۹۰	امیر فتح اللہ شیوازی
۹۵	اسمعیل قلی خان ذوالقدر
۹۷	آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ

صفحہ	انکار
۱۱۵	افضل خان شیخ عبدالرحمن
۱۱۸	اسلام خان چشتی فاروقی
۱۲۰	ابوالفتح خان دکنی
۱۲۶	احمد بیگ خان کابلی
۱۲۷	اعتماد الدولہ میرزا غیاث بیگ طہرانی
۱۳۴	اعتبار خان خواجہ سرا
۱۳۵	ابراہیم خان فتح جنگ
۱۴۰	اسد خان معمری
۱۴۲	ادداجی رام
۱۴۵	افضل خان علامی ملا شکر اللہ شیرازی
۱۵۱	اخلاص خان حسین بیگ
۱۵۱	آصف خان مشہور بہ آصف جاہی
۱۶۰	اہتمام خان
۱۶۲	اسلام خان مشہدی
۱۶۷	اصالت خان میر عبدالہادی
۱۷۲	امیر خان میر ابوالبقا
۱۷۴	اعظم خان میر محمد باقر عرف ارادت خان
۱۸۰	اعتقاد خان میرزا شاپور
۱۸۲	آلہ یار خان

صفحہ	انکار			
۱۸۵	احمد خان نیازي
۱۸۸	آتش خان حبشي
۱۸۹	آلہ قلي خان اوزبک
۱۹۱	الف خان امان بيگ
۱۹۴	احمد بيگ خان
۱۹۵	اوزبک خان نذر بہادر
۱۹۸	اخلاص خان شيخ آلہديه
۲۰۰	افتخار خان خواجہ ابوالبقا
۲۰۳	ازادت خان مير اسحق
۲۰۶	اشرف خان خواجہ برخوردار
۲۰۷	آلہ وردی خان
۲۱۵	اکرام خان سيد حسين
۲۱۶	اللہ يار خان مير توزک
۲۱۷	اسلام خان مير ضياء الدين حسيني بدخشي
۲۲۰	احتشام خان اخلاص خان شيخ فرید فتح پوري
۲۲۲	امالت خان ميرزا محمد
۲۲۵	اعتماد خان شيخ عبد القوي
۲۲۹	آلہ وردی خان عالمگیر شاہي
۲۳۲	اعتقاد خان ميرزا بہمن يار

اذکار	صفحات
اسلام خان (زمی)	۲۴۱
اعظم خان کوکہ	۲۴۷
افتخار خان سلطان حسین	۲۵۲
آتش خان جان بیگ	۲۵۵
امانت خان میرک معین الدین احمد	۲۵۸
ایرج خان	۲۶۸
اشرف خان میر محمد اشرف	۲۷۲
آغر خان پیر محمد نام	۲۷۴
ارسلان خان	۲۷۷
امیر خان میر میروان	۲۷۷
امانت خان ثانی	۲۸۷
ارشاد خان میر ابوالاعلا	۲۹۰
اسمعیل خان مکھا	۲۹۱
ابونصر خان پسر شایستہ خان	۲۹۲
امان اللہ خان	۲۹۳
ابراہیم خان	۲۹۵
احسن خان سلطان حسن	۳۰۱
امیر خان سندھی	۳۰۳
آصف الدولہ جملة الملک اسد خان	۳۱۰

مفحات	اذکار
۳۲۱	امیر الامرا سعید حسین علی خان
۳۳۹	اعتقاد خان فرخ شاہی
۳۴۶	اعتماد الدولہ محمد امین خان چین بہادر
۳۵۰	اخلاص خان اخلاص کیش
۳۵۲	امین خان دکنی
۳۵۷	امین الدولہ امین الدین خان بہادر سنبھالی
۳۵۸	اعتماد الدولہ قمر الدین خان بہادر
۳۶۱	امیر الامرا غازی الدین خان بہادر فیروز جنگ
۳۶۳	ابوالخیر خان بہادر امام جنگ
۳۶۵	ابوالمنصور خان بہادر صفدر جنگ
۳۶۸	آصف الدولہ امیر الممالک
۳۷۰	اسمعیل خان بہادر پٹنی
* باب الہاء *	
۳۷۱	بیرام خان خانخانان
۳۸۴	بہادر خان شیبانی
۳۷۷	باز بہادر
۳۹۱	ہایا خان قاقشاں
۳۹۳	بہادر
۳۹۴	باقی محمد خان

ادکار	صفحہ	ادکار	صفحہ
بابندہ خان مغل	۳۹۴
پیشرو خان	۳۹۶
بہادر الملک	۳۹۸
بیوم بیگ ترکمان	۳۹۹
بہادر خان ارزبک	۴۰۰
بیکمر خان	۴۰۱
بالجو تلیم شمشیر خان	۴۰۴
بے بدل خان سعیدای کیلانی	۴۰۵
ہاجر خان نجم ثانی	۴۰۸
بہرجی زمیندار بکلانہ	۴۱۲
بہادر خان رھلہ	۴۱۵
پردل خان	۴۲۴
باقی خان چیلہ قلماق	۴۲۷
پرتھویراج (اتھور)	۴۲۹
بہرام سلطان	۴۳۱
بہادر خان باقی بیگ	۴۴۴
بادشاہ قلبی خان	۴۴۷
بزرگ امید خان	۴۵۳
بہرہ مند خان	۴۵۴

صفحات	اذکار
۴۵۸	باقی خان حیات بیگ
۴۶۱	بسالت خان میرزا سلطان نظر
۴۶۲	بیان خان
۴۶۳	برهان الملک سعادت خان

● باب التاء ●

۴۶۶	توردي بيگ خان ترکستاني
۴۷۱	تاتار خان خراساني
۴۷۱	ترسون محمد خان
۴۷۵	تولک خان قوچين
۴۷۸	توردي خان
۴۷۸	تورخان مولانا نورالدين
۴۸۱	تخته بيگ سردار خان
۴۸۲	قاش بيگ قاج خان
۴۸۳	تربيت خان عبد الرحيم
۴۸۴	تهرر خان ميرزا محمود
۴۸۶	تربيت خان فخرالدين احمد بخشي
۴۹۰	تقرب خان حکيم دارُد
۴۹۳	تربيت خان برلاس
۴۹۸	تربيت خان مير آتش

اذکار صفحات

ترکتاز خان ۵۰۳

تیغ بیگ خان میرزا گل ۵۰۴

* باب الثاء *

ثانی خان هرودي ۵۰۵

ثناء الله خان و امان الله خان ۵۰۶

* باب الجیم *

جعفر خان تکار ۵۰۷

جلال خان قورچی ۵۰۹

جکمال ۵۱۰

جانش بهادر ۵۱۱

جهانگیر قلی خان لاله بیگ ۵۱۲

جگنناثه ۵۱۴

جان سپار خان توکمان ۵۱۶

جادر رار کانتیه ۵۲۰

جهانگیر قلی خان شمس الدین ۵۲۴

جکراج عرف بکرماجیت ۵۲۶

جان نثار خان کمال الدین حسین ۵۲۷

جان سپار خان خواجه بابا ۵۳۰

اذکار	صفحہ
جلال کاکر	۵۳۰
جعفر خان عمدۃ الملک	۵۳۱
جان سپدار خان میر بہادر دل	۵۳۵
جان نثار خان خواجہ ابوالمکارم	۵۳۷
چوڑامن جات	۵۴۰

* باب الحاء *

حاجی محمد خان سیستانی	۵۴۸
حسین خان تکریم	۵۵۱
حیدر محمد خان آختہ بیگی	۵۵۴
حاجی یوسف خان	۵۵۷
حکیم مسیح الدین ابوالفتح	۵۵۸
حکیم عین الملک شیرازی	۵۶۲
حکیم ہمام	۵۶۳
حسن بیگ خان بدخشی شیخ عمری	۵۶۵
حکیم علی گیلانی	۵۶۸
حاکم بیگ	۵۷۳
حکیم مدرا	۵۷۷
حبش خان	۵۷۹
حیات خان	۵۸۳

صفحات	اذکار
۵۸۳ همسام الدین خان
۵۸۷ حکیم حانق ...
۵۹۰ حقیقت خان
۵۹۱ حسین بیگ خان زیگ
۵۹۳ حسن علی خان بهادر
۵۹۹ حکیم الملک میر محمد مهدی
۶۰۰ حسین خان خویشگی
۶۰۵ حمید الدین خان بهادر عالمگیر شاہی
۶۱۱ حیدر علی خان بهادر
	• باب الخاء •
۶۱۲ خضر خواخہ خان
۶۱۵ خواخہ جلال الدین محمود خراسانی بحر
۶۱۸ خواجہ معظم
۶۲۲ خان زمان علی قلی
۶۳۰ خواجہ جہان مریدی
۶۳۲ خان عالم چلمہ بیگ
۶۳۵ خانخانان منعم بیگ
۶۴۵ خان جہان حسین قلی بیگ
۶۵۳ خواجہ شاہ منصور شیرازی

اذکار	مفہمات			
خداوند خان دکنی	۶۵۹
خواجہ نظام الدین احمد	۶۶۰
خواجہ شمس الدین خوافی	۶۶۴
خواجگی فتح اللہ	۶۶۹
خواجگی محمد حسین	۶۷۱
خواجہ جہان کابلی	۶۷۲
خسرو بی	۶۷۳
خان اعظم میرزا عزیز کوکھ	۶۷۵
خانخانان میرزا عبد الرحیم	۶۹۳
خدمت پرست خان رضا بہادر	۷۱۳
خانجہان لودی	۷۱۶
خان اعظم میرزا برخوردار	۷۲۲
خواجہ ابو الحسن ترندی ملقب بہ رکن السلطنۃ				۷۳۷
خان زمان بہادر میرزا امان اللہ	۷۴۰
خواجہ جہان خوافی خواجہ جان نام	۷۴۸
خان دوران نصرت جنگ خواجہ مابر نام	۷۴۹
خان جہان بارہہ	۷۵۸
خواجہ عبد الہادی	۷۷۲
خوشحال بیگ کاشغری	۷۷۳

مذہبات	انکار			
۷۷۴	خواص خان بختیار خان دکھنی
۷۷۵	خلیل اللہ خان
۷۸۲	خان دوزان سید محمود
۷۸۵	خان زمان میر خلیل
۷۹۲	خواجہ عبد الرحیم خان
۷۹۴	خان زمان شیخ نظام حیدر آبادی
۷۹۸				خان جہان بہادر ظفر جنگ کوکلتاش میر ملک حسین
۸۱۴	خدا بندہ خان
۸۱۶	خان عالم اخلاص خان
۸۱۷				خان جہان بہادر کوکلتاش ظفر جنگ علی مراد
۸۱۹	خاندوران امیر الامراء خواجہ عاصم
۸۲۵	خدا یار خان
۸۲۹	خان زمان میدواتی
۸۳۲	خواجہ عبد اللہ خان
۸۳۴	خواجہ فای خان بہادر
۱۶۱-۱				مہرست نازہاں مراد خان قبیلہ واولام وراضیہ واطحان و آبہا (میلہاں)
۳-۱				علی خانہ جلد اول

* بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ *

ستادیش بیکران و نیایش بے اندازه مالک الملکے را سزد
 کہ آثار پادشاهان نامدار و مآثر اُمّرای کامگار نمونه ایست
 از قدرت شامله و ارادت کامله او - فرمان فرمائے کہ احکام
 بالغه اش دل و دست جهانیان را فرا گرفته - هیچ ذرّہ را
 بے اقدار جلیل المقدار او حرکتے میسر نیست - و بے حکم
 محکم او هیچ متحرکے را سکوینے مقدور نہ - انتظام بخشے کہ
 بساط بسط را بوجود سلاطین عالی تبار زیب و زینت داده مهد
 امن و امان ساخت - و نویدان بلذت مقدار را با تخت نشینان
 نسبت جوارح با دل بخشیده واسطه انجاح امور عامه برپا
 گردانیده - نافذ الحکمے کہ بیک لفظ کن عالم عالم مصنوعات را
 از ممکن عدم بعمره وجود آردن - بالغ الحکمے کہ در خلقت
 اشیا جهان جهان لطائف (کہ صاحب طبعان از دریافت آن بعجز

گرایند) و دیعت نهان * اراقمه * * نظم *

خدایا بحکم تو اندر جهان * زمین ساکن است و روان آسمان
بزرگی ده جن و آدم توئی * همه شه شهزاده عالم توئی
و درود ناسعدود بر قافله سالار که پس از بعثت اتباع احکام
آلهی نموده قلت متابعان و کثرت مخالفان را بنظر در نیارد
و بر گمراهان ضلالت منش غوایت بنیان قناعت و تاراج برده
شکستهای متواتره داده جوی اعمال در گذار آنها نهاد - تا آنکه
دین متینش روی عالم را فرا گرفت - و باطراف و اکناف
رسیده رواج و درائی یافت * لراقمه * * نظم *

محمد شه ملک دنیا و دین * که تیغش بر انداخت بنیان کین
بخیل رسل جمله تاج سراسم * که ختم سری چون نبوت بروست
و بر آل خیر مال و اصحاب نیک نصاب او باد - که رکن دین
ایوان حکم رایی و دره از معموره همه دانعی اریند *

اما بعد بر تماشاخیان این بازیچه عبرت و ناظران این تماشاگاه
اعتبار مخفی نماید - که والد مغفور راقم این سطور میر
عبد الرزاق (که مخاطب به مصمم الدوله گردیده) در ایام (که
بقطب پوره اوردنگ آباد هالک انزوا داشت) چون در فن سیر
خیله آگاهی بهم رسانیده (حتی که احوال سلاطین تیموریه هندوستان
و امرای عهد آنها سر زبانش بود) و در نسب داننی قسم
مهارتش رسیده (که اکثر نام و احوال نیاگان خود از

تحقیق میکردند) برای صرف وقت مشغله اندیشیده بقالیف
این نسخه (که مشتمل است بر احوال امروای عهد پادشاهان
مزیور) توجه می گماشت - چنانچه احوال بسیاری از آنها مسوده
نموده و جمعی از تصویب به تبییض برده بود - پس ازان (که
نواب آصف جاه بر سر عنایت آمده بحضور طلبداشته بکار
سرکار خود مامور گردانید - و پستتر نواب نظام الدوله شهید دیوانی
سرکار خود سپرده صاحب اختیار ساخت) اتمام آن نسخه در
پردۀ التوا ماند - (رزء محرر این کلمات ظاهر نمود که نسخه
خوبی تمهید یافته - اگر اتمام می پذیرفت - آن بزرگ بر زبان
آورد که تو تمام خواهی کرد - پستتر آن مبرور بوکالت نواب
ملابیت جنگ امتیاز اندوخته آخر سردر هر آن کار کرد - و خانه
بتاراج آمد - آن اجزا بغارت مردم رفت - بعد از چند سال
قدری اجزا بدست آمد - میر غلام علی آزاد سلمه الله (که با
آن مغفور دوستی بسیار داشت) آن اجزا را فراهم آورده خطبه
و تمهید نوشته احوال آن مرحوم ضمیمه ساخت - و پس ازان
جزء چند دیگر هم بهم رسید - چون راقم را فرموده آن بزرگ
بخاطر می خلید همواره بخیال آن سرگرمی داشت - تا آنکه
در سال (۱۱۸۲) هزار و یکصد و هشتاد و در هجری شروع نموده
احوال نتمه مردم از کتب تاریخ فراهم آورده انضمام داد
و تمهید (که والد مرحوم در ابتدا خود نوشته - و محرر بر بیافیه

نقل گرفته بود) و خطبه و تمهیدے (که میر آزان نوشته) با چهار ترجمه (که آن هم مرقوم قلم میر آزان است) نیز ثبت نمود *

کتابی (که در رتبه تالیف بنظر محرر این سطور بود) بدین تفصیل است - اکبرنامه شیخ ابوالفضل مبارک - طبقات اکبری تالیف خواجه نظام الدین احمد - منتخب التواریخ تالیف شیخ عبد القادر بداینی - گلشن ابراهیمی مشهور بتاریخ فرشته تالیف محمد قاسم - عالم آرا تالیف سکندر بیگ منشی شاه عباس دارای ایران - هفت اقلیم تالیف امین احمد رازی - زبدة التواریخ تالیف نورالحق - اقبال نامه تالیف معتمد خان بخشی - جهانگیر نامه که جنت مکانی احوال درازده ساله خود نوشته - ذخیره الخوانین تالیف شیخ فرید بهکری - مجمع الافغانی که کسے برای خانجهان لودی نوشته - پادشاه نامه تالیف ملا عبد الحمید لاهوری و محمد وارث - عمل صالح تالیف محمد صالح کذبو - وقائع تندهار - عالمگیر نامه تالیف محمد ناظم منشی - مرآت العالم تالیف بختادور خان خواجه سرا - تاریخ آشام - خلاصة التواریخ که در عهد عالمگیر پادشاه هندوئی نوشته تاریخ دلکشا مشتمل بر بعضی سوانح عهد عالمگیری که هندوئی نوشته مآثر عالمگیری تالیف مستعد خان محمد شافی - بهادر شاه نامه تالیف نعمت خان عالی - لب لباب تالیف خوافیخان تاریخ محمد شاهي - فتحیه تالیف یوسف محمد خان - تذکره

مجمع المغانس تالیف سراج الدین علی خان آرزو - مرآت واردات
تالیف محمد شفیع وارد نخاس - جهان کشا تاریخ نادر شاه
تذکره سرد آزاد و خزانه عامره هر دو مولف میر غلام علی آزاد
مرآت الصفا تالیف میر محمد علی برهانپوری - تاریخ بنگاله *

امید از مطالعه کنندگان این کتاب آنست که اگر سهوی یا خطائی
بنظر آید در اصلاح کوشند - و بنظر عیب یوش بوشند *

مخفی نماند که مغفور میرور جامع این نگارین نامه بنای تقدیم
و تاخیر احوال اشخاص که مذکور اند بر سال فوت قرار داده
چون سال فوت بعضی معلوم نشده بنابراین تا ساله که احوال آنها
نگارش یافته همان سال را بجای سال فوت اعتبار نموده شد *

لله المنة این نامه طرب افزا در سال (۱۱۹۴) یک هزار و یکصد

و نود و چهار هجری باتمام رسید - و تاریخ اتمام از چنین
سورت گرفت *

قلم حدیقه آراست از بهار سخن * پسند اهل خرد عیش گاه هردانا
سواد کلک بهار آفرین راقم آن * شکست ناز ارم رشک جنة الماوی
۱۱۹۴

دبیر عقل رقم کرد سال اتمامش * زه ادیب مصاحب مآثر الامرا

تمهیدے کہ مولف مغفور این نسخه

ہنگام شروع بقید قلم آورده

از مبادی سن رشد و تمیز با وصف صرف اوقات بمتداولات

در سیّه شوق بتصحیح سیر و تاریخ بود - هرگاه فرمتی دست میداد
 برخی بسرگذشت سلاطین سابقه عبرت فرا میگرفت - و اختتام از احوال
 نویسان بلند مرتبه تذبذب^(۲) میشد - گاهی کلام حکما و اصحاب ثقی^(۳)
 بصیرت می افزود - و وقتی موزون سخنان شعرا اهتزاز می آورد
 تا آنکه در عشره ثالثه^(۴) سنین ندامت قرین (که ازان بعمر تغیر) در
 زمانه بکشاکش ملازم پیشگی افکند - و اوقات به تحصیل معاش
 صرف گردید - پس ازان ترقه و تذم^(۵) باشغال دیگر انداخت
 محاسن صفا^(۶) نماند - و آشنائی کتاب از میان رفت - مگر گاه گاهی
 اندیشه تصویر اندوختها پیرامون خاطر میگردد - تا ارمغانی^(۷)
 بنورسان عالم شهود سرانجام یابد - اما زمانه بزبان حال می سرائید *

* نظم *

* دماغ بر فلک و دل بپای مهر بتان *

* چگونه حرف زدم دل کجا دماغ کجا *

ناگاه از نیرنگی تقدیر و بوالعجبی (رزگار در سنه (۱۱۵۵) یک هزار
 و یکصد و پنجاه و پنج عزلت و اندرائی روی داد - که بظاهر آبستن
 هزاران تشویش و خلش توهم میشد - لیکن دل رهین فراوان
 آسودگی و آسایش بوده این فرصت غیر متصور و فراغ
 نامتروپ (۱) مغتدم پذیرداشت - و همان دیرین آرزو سراپای دل گرفت

(۲) هر [بعضی نسخه] تذبذب (۳) نسخه [۱] تذبذب - یا اصحاب

و کهنه تمنا بتازگی گل کرد - اما ملاحظه تجدید ترتیب مانع
تحریر گردید - چه هر آئینه و زرشه (که بخیاں میگذشت)
پیشینیان بدان اسلوب دفترها پرداخته اند - و سایر فرق را از
صاحب کمالان معنوی و والا دستگاهان صوری رأساً و ضمناً و امالاً
و تبعاً هم بعنوان بسط و اطناب و هم برسم ایجاز و اختصار
استیعاب و استیفا نموده - و دل بدان نسق نمی گرانید - و از
قبیل اعلام معلوم می شود - که بغتةً بخاطر فرو ریختن که اگر
از آغاز نخستین سال جلوس عرش آشیانی (که نصرت اکبر ازان
مذهبی ست) تا زمان حال امرای والا شان و نوئیان بلند مکان
(که در نوبت دولت خود برخی به نیروی اتبال و حسن نیت
خیر مآل مصدر امور فخریه و مظهر کارهای عظیمه گشته گوی
نیکنای بستوده انجامی برده اند - و جوتی بباد بروت شوکت
و دستگاه و نخوت مال و جاه بخود سری و گردن کشی و بال
و نکال اندوخته) به تنسيق حروف تهجی نگارش پذیرند و در
ضمن احوال مقالات غریبه و حکایات عجیبه و تدابیر صایبه و
کاروانیهای شگرف و فوج کشیهای سترگ و بهادری نمایان
و مردانگی شایسته گذارش یابد و تقریباً کلیات سوانح دو صد
ساله سلاطین ستوده شمیم تیموریه هندوستان شکر الله سعیهیم
با بسیاری کهنه خانوادها ذکر پذیرد هر آئینه بتازه نگارین صفحه
تالیف نقشه نو می بزد - و این نامه را از موثقات دیگران امتیاز

بہم میرسد ۔ لہذا دل نوی گزین را بدین ترتیب غریب آئین
 داعیہ تصمیم یافت ۔ و چہرہ مقصود بشگرف وجہ روی نمود *
 اگرچہ درین وقت کتابے موسوم بذخیرۃ الخوانین تصنیف
 (۴)
 شیخ معروف بہکری متضمن احوال امرا بنظر رسید و اکثر
 مطالب آن ضمیمہ این نسخہ گردید لیکن چون بنای آن بر اخبار
 سماعی مخالف تحقیق اہل این فن بود و ماخذ این نسخہ کتب
 معتبرہ ثقات است رجحانے بدیہی و مزینے ظاہر بران متحقق
 و ثابت گشت ۔ و چون در عہد عرش آشیانی (کہ مختہای
 مناصب امارت پنجہزاری گری بود ۔ مگر در آخر دولت آن پادشاہ
 والا جاہ دوسہ کس بمنصب ہفت ہزاری پایہ عزت برافراختند)
 نوکری پادشاہی قدرے عظیم و منصبہا اعتبارے سترگ داشتہ
 بہیارے در تلیل منصبے صاحب جمعیت و دستگاہ بودہ اند
 بذابریں تا پانصدی آنوقت مذکور ساخت ۔ و نا عہد فردوس آشیانی
 و اواسط زمان خلد مکان (کہ کثرت مناصب و مراتب بمیان
 آمد) تا سہ ہزاری و صاحب طہل و علم بقید تحریر آرد
 و بعد ازان بنابر یساق پر مشاق دکن و افزایش نوکران و کم حاصلی
 (۳)
 ملک آن حلاوتہا نمائد ۔ و رفتہ رفتہ این دائرہ وسیعتر گردید
 چنانچہ درین زمانہ بے خیر و برکت (کہ بسا ہفت ہزاری بہفت

و هشت روزگار خسارت زد؛ ننگ و نام اند - و در هر ناحیه و جانب
 بسیاری شش هزاری و پنجم هزاری سیاهی خورشید و پنج
 چرخ بد سرانجام (بهفت و پنجم اکتفا نمود - و بیشتر اسلاف
 (۲)
 (که بزایه نشینی خمول فرسوده اند) به طفیلی داستان اخلاف
 گرامی رتبه بنام آوری جاوید زندگی اندوختند - و بسیاری اینها
 و احفاد (که از بے رشدی بمناصب عالیہ ترقی نکرده) در ذیل نیالان
 بلند مرتبه بغرغ بیان چهره احوال افروخته - و جوق بذا بر کمال
 از کمالات صوریہ حسبیہ بلا تقید منصب معتبر بنگارش آمد
 و این نسخه جامعہ کثیر الآثار بمآثر الامرا مسمی گردید *

چون درین دودمان سلاطین تیموریہ برای هر یک از آباء
 سامیه و اُمهات صافیه لقبی تعیین می یابد (چنانچه صاحبقران مراد
 از امیر تیمور است - و فردوس مکانی اشاره بظہیر الدین محمد
 بابر پادشاه - و جنت آشیانی عبارت از نصیر الدین محمد همایون
 و عرش آشیانی لقب عظیم جلال الدین محمد اکبر است
 و جنت مکانی ایما به نور الدین محمد جهانگیر - و فردوس آشیانی
 و اعلیٰ حضرت هر دو خطاب شهاب الدین محمد صاحبقران ثانی
 شاه جهان است - و خلد مکان مراد از نفس نامی محی الدین محمد
 اورنگ زیب عالمگیر غازی است - و خلد منزل قطب الدین

محمد معظم شاه عالم مخاطب بهادر شاه است - و والد ماجد
 هوش آشنایی حمیده بانو بیگم ملقبه به مریم مکانی - و ام محترمه
 خلد مکان ارجمند بانو بیگم مخاطب به ممتاز محل - و همشیره کلان
 ایشان جهان آرا بیگم مدعو به بیگم صاحبه اند (بنابرین درین کتاب
 هر جا ضرورت داعی بود بنابر اختصار بالقاب اکتفا رفت) و بنام
 دیگر پادشاهان تصریح بکار آمد - مگر بعضی جا محمد شاه پادشاه را
 بلقب فردوس آرا مگاه یاد نموده شد *

خطبه و تمهیدے که میر غلام علی آزاد ادامه

الله بر سر اجزای فراهم آمده ابتداء نوشتند

چون نسخه مزبور رواج یافته فی الجمله نام شهرت تحصیل
 نموده و نیز خطبه مذکوره مشتمل بر احوال مولف مرحوم بود
 راقم سطور آنرا ضمیمه کتاب گردانید *

حمد شاهنشاهی که اورنگ نشینان سلطنت را رتبه والای
 جهانبنایی کرامت نمود - و مسند طرازان امارت را منصب
 پیش دستی این گزیده والاشکوه مرحمت فرمود - و صلوة و سلام
 بر جهان پناهی که نظم و نسق کار امم بجه رزق پرداخت - و عالم
 جن و بشر را بهر خدا دان نبوت مسخر ساخت - و آل
 فرخنده خصال که شاهزادهای و الاثبار اند - و اصحاب تقدس انتصاب
 که وزرای عالی مقدار اند *

اما بعد این کتابے سے ممتاز و کارنامہ ایست بے انباز
تصنیف مورد تائیدات یزدانی جامع کمالات انسانی امیر
بے نظیر نواب مصمم الدولہ شاہ نواز خان علیہ الرحمۃ و الرضوان
کہ بخاتمہ سحر طراز بتحریر این نسخہ پرداخت - و مدت پنج سال
باحیای جمعے ابنای جنس خود صرف ساخت - مآثران فن اخبار
و محققان وقائع درزگار می شناسند کہ مصنف علیہ الرحمۃ چہ قدر
خوش از رگ اندیشه چکانیدہ - و مراتب تحقیق مطالب و تصحیح
مقامد بکجا رسانیدہ - اما اوراقی کہ بتسوید درآمد قریب درازدہ سال
در طاق نہیان ماند - و این طاروس غذا در کنج قفس بال و پر
بیفشاند ^(۲) - فرصت دست نداد کہ مسودہ از سواد بہ بیاض بر آید
و شب یلدا بصبح عالم افروز گراید - تا آنکہ مصنف علیہ الرحمۃ را
جرعہ شہادت چشانند - و نتائج طبع والا را بگرد یتیمی
نشانند - خانہ مصنف بتاراج درآمد - و کتب خانہ یقلم شیراز
جمعیت گسیخت - فقیر غلام عالی متخلص بآزان حسینی واسطی
بلگرامی (کہ با مصنف علیہ الرحمۃ دوستی لانہایت داشت)
بر فقدان این کارنامہ بے نظیر دستہای افہوس برہم مالید - و مدتی
دیشہ سراغ در شش جہت روانید - هیچ گل نکرد کہ این نسخہ
کجا رفت - و بدست کہ افتاد - بعد یک سال کامل از شہادت

مصنف علیه الرحمة سر رشته تفحص بجائے رسید - و یوسف گم گشته
چهره پیدائی و نمود - طرفه شگفتگی بهم رسید - و عجب انشوائے
دست داد - فی الفور آستین بترتیب و تبیض این مسوده بروشکست
و اوراق پریشان را شیوازه جمعیت بر بست - و هرگاه این نسخه مجزا
از کتب خانہ مصنف علیه الرحمة هجرت نموده جای دیگر افتاد
از بے احتیاطی اجزاء نسخه یکجا نماند - و حکم اوراق خزان
بهم رساند - بعد محکم تمام اوراق پراکنده فراهم رسید - لیکن
ترجمہ قطب الملک عبداللہ خان رزبر اعظم محمد فروخ سیر پادشاہ
(کہ مصنف علیه الرحمة بقلم داده بود) بمعرض تلف در آمد
و ترجمہ امیر الامرا سید حسین علی خان برادر قطب الملک
از اول ناقص بدست افتاد - و ترجمہ نواب آصف جاہ و خاف او
نواب نظام الدولہ شہید مصنف علیه الرحمة خون بدست
در نیارد - و ننگ چشمی روزگار فرصت نداد - جلاamt شان این
هر چهار امیر آفتاب نظیر ظاہر - و اثبات تراجم اینها درین نامہ
والا قدر از جملة ضروریات - اثباتا فقیر تراجم (ربعه) را در تالیف
خون سرو آزاد لباس رقم پوشانیده - ترجمہ قطب الملک و نواب
(۲)
آصف جاہ و نواب نظام الدولہ شہید از سرو آزاد درینجا نقل
افتاد - و ترجمہ امیر الامرا سید حسین علی خان هر قدر کہ

بدست آمد بحال داشته آغاز آن از سرآزاد انضمام پذیرفت
و بعضی تراجم دیگر ضروری درین اجزا نیست - مثل ترجمه شیخ
ابوالفضل صاحب اکبرنامه که عمدگی او حاجت شرح ندارد
و مصنف علیه الرحمة در انشا تتبع شان او میکند - و ترجمه
سعدالله خان وزیر اعظم فردوس آشیانی - و مصنف علیه الرحمة
در بعضی مواضع حواله مطلبی بزران قلم میدهد - و محل حواله
ناپیدا است - ازینجا مستفاد میشوند که نامه طراز علیه الرحمة
(۲)
تراجم عمدهگان را در سلک تحریر کشیده - لیکن تندبان حادثه
بغارت بود - و نیز قلم مصنف علیه الرحمة بعضی تراجم را
ناتمام گذاشت - هرچه شد شد - و هرچه ماند ماند - اکنون
کما دماغ که این تراجم را فراهم آرند - و بالحاق پردازند - و دیباجه
کتاب مصنف علیه الرحمة خود املا نمود - مگر تحریر حمد
و صلوة باقی مانده بود - فقیر فقرات حمد و صلوة نوشته مصدر
(۳)
ساخت - و درین مقام اول ترجمه مصنف علیه الرحمة ثبت
میشود - بعد ازان شروع در تحریر اصل کتاب میبرد - بعونه
سبحانه تعالی *

(۲) نسخه [اب] عمده را (۳) نسخه [ب] فقیر در مکان حمد و

صلوات آیه قرآنی را تدرک تاج عنوان ساخت *

نواب صمصام الدوله شاه نواز خان شهید

خوافی اورنگ آبادی رحمہ اللہ تعالیٰ

نام اصلی او میر عبد الرزاق است - و اصلش از اعیان سادات
خواف - جدّ اعلای او میر کمال الدین در عهد اکبر پادشاه
از خواف سرے بہند کشید - و در سلک عمدہ نوکران پادشاهی
در آمد - پسرش میرک حسین در زمان جهانگیری نوکر
درگاہ سلطانی بامتیاز داشت - پسرش میرک معین الدین
مخاطب بہ امانت خان در عهد شاه جهانی بمنصب عمدہ
فرق امتیاز^(۲) برافراخت - و در عهد عالمگیری بدیوانی لاهور
و ملتان و کابل و کشمیر بنوبت سرفرازی یافت - و ہنگام
(کہ صوبہ داری ملتان بشاہزادہ شاه عالم نامزد شد) نیابت
صوبہ داری بامانت خان ضمیمہ دیوانی قرار یافت - و او
باتنضای خطاب خود در کمال امانت و دیانت بسر می برد *

وقتے در ایام دیوانی حکم سلطانی بنام او صادر یافت - کہ
فلان شخص را روانہ درگاہ باید ساخت - امانت خان آن شخص را
طلبیدہ تکلیف رفتن درگاہ سلطانی کرد - آن شخص گفت اگر شما
کفیل آبروی من میشوید میروم - امانت خان جواب داد
کہ من بر شخصے کہ با پدر و برادران سلوک چنین و چنان

کرده باشد (یعنی عالمگیر پادشاه) اعتماد ندارم - چگونه کفیل
 میتوانم شد - ^(۲) نهیان این خبر را به پادشاه رسانیدند - پادشاه
 در غضب آمد - و از منصب و جایگیر و دیوانی خالصه
 عزل کرد - امانت خان ایامی معدود بیکار ماند - آخر پادشاه را
 نقش خاطر شد که این شخص از خدا ترسید - و ملاحظه من
 نکرد - همین وصف والا مریبی شد - پادشاه او را باز نواخت
 و بمنصب و جایگیر و دیوانی خالصه پیرایه امتیاز بخشید
 و نوعی شخصیت او ذهن نشین شد - که در جمیع مهمات قول
 و فعل او را اعتماد کلی بهم رسید - ایامی (که پادشاه در هژد
 بود - و صوبه داری دکن بخانجهان بهادر کوکلتاش عزیمت فرمود)
 دیوانی دکن و بخشی گری و وقایع نگاری به امانت خان
 مرصحت شد - او دیوانی را باستقلال تمام کرد - خان جهان
 بهادر اکثر بخانه او می آمد - و او را نظامت اردنگ آباد هم
 شده بود *

از جمله پسران او چهار کس اعتبار بهم رسانیدند - اول
 میر عبد القادر دیانت خان - دوم میر حسین امانت خان
 که یکی بدیوانی تن و دیگری بدیوانی خالصه سرفرازی یافت
 و نیز امانت خان را حکومت بندرسورت مقرر شد - و بعد

(۲) نسخه [ابج] جایگیر و خدمت عزل کرد *

فوت او حکومت آنجا بدیانت خان عنایت شد - و این دیانت
 خان پیش از حکومت سورت بدیوانی دکن مامور شده بود
 و بعد حکومت سورت دو باره بدیوانی دکن سر عزت برافراخت
 سیوم میر عبدالرحمن وزارت خان - متخلص بگراسی - او بدیوانی
 مالوه و دیوانی بیجاپور سر بانڈی یافت - شعر برجسته میگفت
 و دیوانی فراهم آورده - از دست *

* تا قافله سالار جنون فال سفر زد *

* دیوانه ما دامن صحرا بکمر زد *

* دیگر *

* فصل گل آمد و من توبه بیجا کردم *

* چه ستم برقذح و جور بمینا کردم *

* با رفیقان زخودرفته سفر دست نداد *

* سیر صحرای جنون حیف که تنها کردم *

چهارم کاظم خان که بدیوانی ملتان سرفرازی یافت - میر
 حسن علی پسر کاظم خان مذکور پدر نواب مصمص الدوله
 شاه نواز خان است - و نسب نواب مصمص الدوله از جانب مادر
 بمیر حسین امانت خان که بالا مذکور شد میرسد - میر
 حسن علی والد نواب مصمص الدوله در عمر بیست سالگی فوت کرد
 و فرصت نشو و نما نیافت *

مخفی نماند که اولاد میرک معین الدین امانت خان مذکور
بعد کثرت رسید - و محله عظیمی ازین قبیله در بلده اوزنگ آباد
آبادی پذیرفت - و دیوانی دکن و اکثر خدمات عمده این
ممالک باین دردمان تعلق گرفت - و عالمی از فیض این خاندان
بهره اندوخت - دیوانی دکن بعد میر عبدالقادر دیانت خان
به خلف او علی نقی خان مقرر شد - و بخطاب پدر یعنی
دیانت خان مخاطب گردید - و بعد وفات او این منصب والا
بمیرک محمد تقی پسر او تفویض شد - و خطاب وزارت خان
یافت - و بعد از انتقال او ببرادرش میر محمد حسین خان
تقرر گرفت - میر محمد حسین خان در عهد نواب آصف جاه
و بعد آن در کمال اعتبار بسر می برد - و آخرها بخطاب یمین الدوله
مقصود جنگ سرفرازی یافت - و او و نواب مصمم الدوله
در یکرز بمرتبه شهادت فایز شدند *

اکنون باحوال نواب مصمم الدوله زبان قلم را رطب می سازم
مذاقب این امیر بے نظیر زیاده از انست که زبان قلم تقریر
تواند کرد - یا وسعت قسطاس احاطه تواند نمود - حقا که چشم
روزگار امیر باین جامعیت کمالات ندیده - و سپهر کهن سال
صاحب دولتی باین حیثیت در میزان نظر نسجیده - از عفووان
نشوونما آثار رشد از نامیده او پیدا بود - و انوار استقبال از جبین
حال جلوه می نمود - ولادت او بیستم و نهم رمضان سنه (۱۱۱۱)

احمدی عشر و مائت و الف در دار السلطنت لاهور واقع شد
چون اقباء او اکثر در اورنگ آباد بودند باین علاقه در ریعان شباب
از لاهور بارنگ آباد آمد - در آوازل بمنصبی از پیشگاه نواب
آصف جاه (طاب ثراه) سرفرازی یافت - و بعد چندی بدیوانی
پادشاهی صوبه برار مامور شد - و مدتی برین عهده قیام نمود
و بر وجه احسن سرانجام داد - نوعیکه نواب آصف جاه نوبتی
فرمود - کار میر عبد الرزاق خان نمک دارد - چون محمد شاه والی
دهای در سنه (۱۱۵۰) خمسین و مائت و الف نواب آصف جاه را
بمحضر خود طلبید و نواب آصف جاه خلف الصدق خود نواب
نظام الدوله ناصر جنگ را به نیابت خود در دکن گذاشته عازم
دارالخلافه شد صحبت نواب مصمّم الدوله با نواب نظام الدوله
گیرا افتاد - نواب نظام الدوله او را بدیوانی سرکار خود و دیوانی
پادشاهی هر دو سرفراز فرمود - و از هر دو خدمت عمده را
باستقلال تمام سرانجام داد - و دیانت و امانت را بصروح
کمال رسانید *

چون نواب آصف جاه از هذد بدکن لوای معارفت برافراخت
مغویان نواب نظام الدوله را بر سر مخالفت والد بزرگوار آوردند
رای نواب مصمّم الدوله برین نبود - بلکه تحریض بر موافقت
مینمود - چون جم غفیر از مغویان هر طرف بودند گفتند نواب
مصمّم الدوله پیش نرفت - روزی که با پدر و پسر جنگ واقع

شد نواب مصمص الدوله بر فیل ردیف نواب نظام الدوله بون
 چون فوج نواب نظام الدوله شکست خورد و مردم آصف جاهی^(۲)
 فیل او را حلقه کردند حرز الله خان نبیرا سعد الله خان وزیر
 (که با نواب مصمص الدوله آشنائی داشت) با او گفت - که
 نظام الدوله بخانه پدر میروند - شما کجا میروید - شرط رفاقت^(۳)
 تا وقتی که باید بجا آورید - اکنون ازین مهلکه کفاره باید کرد
 مشارالیه از فیل فرود آمده بکوشد - و مدتی معاتب نواب
 آصف جاه ماند - و انزوائی^(۴) اختیار نمود - درین ایام بتکریور و تسوین
 مآثرالامرا اشتغال ورزید - و مدتی پنج سال اوقات بربین منوال
 گذرانید - آخر نواب آصف جاه در پایان عهد خود مطابق سنه
 (۱۱۶۰) ستین و مائه و الف او را از عتاب بر آورد - و بدستور
 سابق بدیوانی برار مامور ساخت - و عنقریب نواب آصف جاه
 در گذشت - و نواب نظام الدوله بر مسند پدر به نشست - و نواب
 مصمص الدوله را از برار طلبیده بدیوانی سرکار خود بدستور
 سابق سرفراز ساخت - و او باستقلال تمام عهده دیوانی را
 (که کارزارات شش موبه دکن است) سرانجام داد - و چون نواب
 نظام الدوله حسب الطلب احمد شاه فرمانروای هندوستان قصد

(۲) نسخه [۱] مردم آصف جاه (۳) نسخه [ج] نواب نظام الدوله (۴)

در [بعضی نسخه] انزوا اختیار نمود *

شاه جهان آباد کرد نواب مصمص الدوله را بدکن گذاشت - و وقت
 وداع انگشتری خود را بار عنایت کرد - و فرمود این مهر
 سلیمانی است - لیکن نواب نظام الدوله تا دریای نریده^(۲) رفته
 بر طبق حکم سلطانی بدکن عطف عنان نمود - و چون رایات
 نواب نظام الدوله در ملک اراک خرامید و بر مظفر جنگ
 ظفر یافت نواب مصمص الدوله هر چند بنواب نظام الدوله
 عرض کرد که اقامت این آکا^(۳) مصلحت نیست محمد علی
 خان پسر انورالدین خان شاه مت جنگ گویاموئی را با اتفاق
 فرنگیان انگریز درین ملک باید گذاشت که اینها برای تغذیه
 نصاری^(۴) فراسیس پهلچیری^(۵) کفایت میکنند نواب نظام الدوله
 گوش نکرد - و بعضی کوتاه اندیشان (که بفایده اغراض نفسانی
 خود اقامت آن ملک میخواستند - و برای منفعت جزوی چشم
 از انتظام کلی پوشیدند) مزاج نواب نظام الدوله را بر سر اقامت
 آن ملک آوردند - تا آنکه گذشت آنچه گذشت *

بعد شهادت نواب نظام الدوله ریاست بمظفر جنگ رسید

(۲) نسخه [اب ج] نریده - بالف (۳) در [نسخها] آکا بها می نویسد
 اما در کتب لغت آکا بالف آمده (۴) نسخه [ج] نصاری فراسیس کفایت
 میکنند (۵) در [بعضی نسخه] پهلچیری - و در [بعضی] پهلچیری - و در
 [بعضی] پهلچیری - و در [بعضی جا] پهلچیری *

و ازان ملک عطف عنان فرمود - و قریب شهر کرپه (۲) رسیده بقتل رسید - و معاند ریاست بتمکن نواب صلاحیت جنگ امیر الممالک خلاف الصدق نواب آصف جاه زینت پذیرفت - و الویه فیروزیه از نواحی کرپه بر سر شهر کرنول رسید - نواب مصمص الدوله تا اینجا همراه لشکر بود - در کرنول از لشکر جدا شده بر جناح استعجال خود را بارنگ آباد رسانید - فقیر محرز ترجمه (۳) نیز باتفاق وقت با نواب مصمص الدوله از لشکر بارنگ آباد آمد نواب مصمص الدوله بشهر رسیده چندی خانه نشینی اختیار کرد و نهم رجب سنه (۱۱۶۵) خمس و ستین و مائه و الف قصد حضور نواب امیر الممالک بحیدر آباد کرد - و بعد وصول حضور بصوبه داری حیدر آباد امتیاز یافت - و بعد چندی از صوبه داری معزول شده بارنگ آباد آمد - و گوشه اندرا برگزید - تا آنکه نواب امیر الممالک بارنگ آباد تشریف آورد و چهاردهم صفر سنه (۱۱۶۷) سبع و ستین و مائه و الف نواب مصمص الدوله را بعطای خلعت و کالت مطابق خود و از اصل و اضافه بمنصب هفت هزار و هفت هزار سوار و خطاب مصمص الدوله بر نواخت - و او مدت چهار سال بمنصب و کالت مطلق پرداخت و بحسن رای و تدبیر مهمات جزوی و کلی را طرئه رونقه داد

بازصف بے اسبابی طاسی بر بسمت - که عقیل عقلا را حیران
 ساخت - چه وقت (که وکالت بار مقرر شد) سرکار نواب امیرالممالک
 عجب حالتی داشت - که از بے زری نوبت بفروخت اثاث البیت
 (سیده بود - نواب مصمص الدوله نوعی حصن تردد نمود که آب رفته
 بجوی آمد - و نسق بر هم خورده باز انتظام پذیرفت - سرکشان
 حلقه اطاعت در گوش و کج مزاجان غاشیه راستی بر دوش کشیدند
 و امن عجبی در ممالک بهم رسید - و رعایا و برایا در ظلال عدالت
 و انصاف طرفه آسودگی یافتند - و در عرصه چهار سال مدت
 وکالت خود جمع و خرج مالک را برابر کرد - می گفت سال آینده
 انشاءالله تعالی جمع بر خرج می افزاید *

بالجمله بعد تقرر وکالت عنقریب رایات نواب امیرالممالک را
 در اهتزاز آورد - و باراده تنبیه رگهو بهوسله جانب برار متوجه شد
 و رگهورا مالش داده پنج لک روبیه پیشکش برگرفت - و از برار
 و بطرف نرمل کرد - ^(۲) سرپا دار زمیندار نرمل از عهد نواب
 آصف جاه پای تمرد افشوده مکرر فوج سرکار را غارت کرده بود
 نواب مصمص الدوله بحکومت عمای او را متعید ساخت - و ملک
 او را بضبط سرکار عالی درآورد - و در سال اول از وکالت
 این دو کار عمده برکسی نشاند - و ایام برشغال در حیدرآباد

گذرانید - و در سال دوم از وکالت سنه (۱۱۶۸) ثمان و ستین و مائة و الف نواب امیر الممالک را بملک میسور برد - و از راجه میسور پنجاه لک (رپیة پیشکش بر گرفت - و اوائل موسم برشکال بحیدرآباد معارفت نمود - درین ایام سلطان دهلی عالم گیر ثانی برای نواب مصمص الدوله ماهی و مراتب فرستاد - شخصی این مصرعه تاریخ یافت *

* ح *

۱۱۶۸

* از شاه هند آمد ماهی و هم مراتب *

در سال سیوم از وکالت سنه (۱۱۶۹) تسع و ستین و مائة و الف کمک رار بالاجی کرد - بیانش اینکه رار بالاجی شهر سانور را (۲) محاصره کرد - افاغنه سانور حصار شهر را مستحکم نموده پای جلالت افشردند - و بارها از حصار برآمده مردم مورچال را زدند - رار بالاجی عاجز آمد - و استمداد از نواب مصمص الدوله کرد - سبحان الله مثل رار بالاجی (که ممالک دکن و هند را بتصرف در آورده - و پادشاه دهلی و ارکان سلطنت را متزلزل ساخته) رجوع بنواب مصمص الدوله آورد - و دست بدامن استعانت زد - نواب مصمص الدوله نواب امیر الممالک را بکمک رار بالاجی برد - و لشکر را بسانور رسانید - و مورچال قایم کرد و آتش کاری توپخانه بجائے رسانید که افاغنه رنگ باختند

و در مصالحه زدند - بعد ازین نواب مصمص الدوله در فکر
بر انداختن نصاری افتاد *

مخفی نماند که چون نواب نظام الدوله ناصر جنگ برای
دفع مظفر جنگ بملک ارکات رفت مظفر جنگ باعانت نصاری
فراسیس ساکن بهولجهری مصاف داده شکست یافت - نصاری
به بهولجهری خریدند - و مظفر جنگ دستگیر شد - باز نصاری باتفاق
افغانه راه غدر پیمودند - و نواب نظام الدوله را شهید ساختند
و مظفر جنگ را بسر اداری برداشتند - نوعی (که راقم ترجمه در سر آزاد
مفصل بقلم آورده) اینکه پیش ازین نصاری در بغداد مخصوص بودند
و با از حد خود بیرون نمیگذاشتند - بعد شهادت نواب نظام الدوله
(۲) چیره شدند - و لذت ماک گیری دریافتند - بعضی ملک ارکات را
فراسیس بتصرف درآورد - و بعضی آن لکا را نصاری انگریز فراگرفت
و نیز انگریز بر بنگاله مسلط شد - و قلعه بندر سورت را گرفت
و هلم جرا ابتدای بذای تسلط نصاری اینست *

القصة بعد شهادت نواب نظام الدوله مظفر جنگ نصاری
فراسیس را نوکر گرفت - و رفیق خود ساخت - و بعد قتل او
نصاری بصیغه نوکری در رکاب نواب امیر الممالک شدند
و سیکاکل و راج بندری و دیگر مواضع را در جایگیر خود گرفتند

و طرفه اقتدارت بهم رسانیدند - که حکم حکم ایشان شد
 موسی بوسی سردار نصاری بخطاب سیف الدوله عمده الملک
 ناصری اندوخت - و حیدر جنگ صاحب اختیار سرکار عمده الملک
 گردید - جنس و فصل حیدر جنگ اینکه نام اصلی او
 عبدالرحمن است - پدرش خواجه قاندر بلخی در عهد نواب
 آصف جاه از بلخ آمده اعتبار پیدا کرد - و فوجدار مچھلی بندر
 شد - و محاسبه سرکار بر نمه او برآمد - و او در مچھلی بندر
 با بعضی نصاری آشنا شده بود - باین علاقہ به بتدر پھولجھری رفت
 و در پناه نصاری نشست - حیدر جنگ دران وقت خون سال بود
 و کورندور نام کپتان یغنی حاکم پھولجھری او را بسیار دوست
 میداشت - و چون مظفر جنگ رئیس شد کورندور جمع نصاری را
 بمسردای موسی بوسی همراه مظفر جنگ کرد - و عبدالرحمن را
 (بنابر اینکه جهت جامع بین المسامین و النصاری است) همراه
 موسی بوسی داد - و چون عبدالرحمن جوهر قابل بود ترقی عظیمی
 کرد - و حل و عقد سرکار فرنگی بدست آورد - و باسد الله
 حیدر جنگ مخاطب شد *

الحاصل نواب مصمم الدوله بعد انفصال معاملتہ افغانہ سانور
 خواست کہ نصاری را از میان بردارد - نواب امیرالممالک باشارہ
 نواب مصمم الدوله نصاری را از نوکری برطرف کرد - نصاری
 از لشکر جدا شدہ راہ حیدر آباد گرفتند - و شہر حیدر آباد را

در اختیار خود کرده متحصّن شدند - نواب امیر الممالک متعاقب^(۲)
رسیده شهر را محاصره کرد - قریب دوماه محاصره ماند - و جنگها
باهم واقع شد - آخر بنا بر نفاق اعیان بصلح انجامید - و عمدة الملک
و حیدر جنگ آمده ملاقات نمودند - و چون در ایام محاصره
انتظام جایگیریات نصاری برهم خورده بود عمدة الملک و حیدر جنگ
رخصمت گرفته بطرف راج بندری و سیکاکول محالات جایگیر خود^(۳)
زخم بردستند - نواب مصمص الدوله برشکل در حیدر آباد بسربرد
و در سال چهارم از رکالت سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائة و الف
از حیدر آباد برآمد - رام چندر مرهقه از عهد نواب آصف جاه
بهاکمی و غیره محالات توابع صوبه بیدر جایگیریات لکوک در تصرف
داشت - و از بے سلیقهگی و بے حیثیتی بتقدیم لوازم نوکری
نمی رسید - نواب مصمص الدوله خواست که جایگیریات را از
اندرزاع نماید - رام چندر باستعداد اسباب جنگ پرداخت - و حرکت
منذوبی کرده حلقه اطاعت در گوش کشید - و جایگیریات او سوای
بهاکمی بضبط سرکار عالی درآمد - نواب مصمص الدوله اوّل برشکل
با نواب امیر الممالک باورنگ آباد آمد - و درین ایام فوجی را فرستاده
قلعه دوات آباد را محاصره کرد - و از سادات بخاری (که از
عهد عالمگیر پادشاه قلعه داری را متوارث بودند) قلعه را گرفت

بعد ازین فلک شعبده باز ورق گردانی آغاز کرد - و در شکست نواب مصمص الدوله کمر کین بر بست - و آن همه عقل و هوشی که داشت ازو باز گرفت *

مجملا شرح واقعه ایذکه - زر مشاهره سپاه بسیار بر ذمه سرکار بون - مغویان سپاه را برغلانیدند - سپاه هذگامه تقاضا برپا نمودند نواب مصمص الدوله اگر قصد میگرد بمرانجام دو لک روپیه این فتنه فرو می نشست - چون وقت زوال دولت رسیده بون اعتقا نکرد - بتاريخ ششم ذی القعدة سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائة و الف مردم سپاه نواب شجاع الملک بسالت جنگ خلف نواب آصف جاه را از خانه برآوردند پدش نواب امیر الممالک بردند - و خلعت و کالت مطلق از عزل نواب مصمص الدوله دهانیدند - طرفه بلوای عام شد - و ارباش و بازاریان شهر غلو کرده خواستند که بر خانه نواب مصمص الدوله ریزند اما اسبابی بظهور آمد که تا شام بلوای در توقف افتاد - شب اهل بلوای متفرق شدند - نواب مصمص الدوله اندیشید که فردا اگر یورش نمایند با آقا مقابل شده نمی توان جنگید - بهتر آنکه کناره باید کرد - نیم شب احوال و ائصال ضروری هر اخیال بار نمود و خانه را با امتعه لکوک و اقسام نفائس و تنسوقات را گذاشت و با جمیع اهل بیعت ذکور و اناث قصد قلعه دولابان کرد - از رفقاء او قریب پانصد کس سوار و پیاده حق رفاقت بجا آوردند - مشعلها

روشن کرده مسلم از خانه برآمد - و رو بظفر دروازه حصار شهر پناه
آورد - محافظان ظفر دروازه تاب اقامت نیارده رو بفرار نهادند
فغل دروازه شکسته از دروازه شهر پناه برآمد - و قریب بصبح هشتم
ذی القعدة سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائة و الف بدولت آباد رسید
بعد رفتن او بقلعه اثاث البیت او قدری بتاراج غارتگران رفت
و اکثر بضبط سرکار عالی در آمد - بعد چندی فوجی از سرکار تعیین شد
و قلعه دولت آباد را محاصره کرد - و جنگها در میان آمد *

نواب مصمم الدوله بشمائل رضیه و خصائل مرضیه متحلی بود
اما گاه باشد که حق تعالی نظر کردهای خود را از نظر خلق می اندازد
و برای رفیع مراتب اخروی در دار الامتحان دنیا ببلای مبتلا می سازد
مصدق این معنی در نواب مذکور مشاهده افتاد - که با آن فضائل
و شمائل جمیع خلایق امیر و فقیر و درباری و بازاری ازو برگشتند
و جز بگیر و بکش حرفی بر زبان نمی آوردند (۲) - اگر کسی بر جاده
وفا قایم بوده دوستی او را بحال داشت کجا یارا که دم زند
یا سلسله تلاشی جنباند - فقیر تنها خود را بر آشوب قیامت زدم
و نظر از مخالفت تمام عالم برداشتم - و با نواب شجاع الملک
ملاقاتها نموده بذای مصالحت گذاشتم - و برای تمهید قواعد
اصلاح و تشدید مبانی آشتی مکرر بقلعه رفتیم - و بچه سحر پردازی

و افسون کاری محامره قاعه را بر خیزانیدم - و هنوز شرط مصالحه با تمام نرسیده بود که نواب نظام الدوله ثانی ناظم صوبه برار از ایلچپور بارنگ آباد تشریف آورد - و نواب امیرالممالک او را بمنصب والای ولی عهدی خود مخصوص ساخت - و بنظام الملک آصف جاه مخاطب گردانید - نواب آصف جاه ثانی راقم ترجمه را طلبیده باستمالن نواب مصمّم الدوله مامور ساخت - و طومار مطالب او را موافق استدعا دستخط فرموده حواله فقیر نمود طومار را گرفته بقلعه رفتیم - و او را سرگرم اراده حضور ساختیم - نواب آصف جاه سرداران عمده را باستقبال فرستاد - نواب مصمّم الدوله غره (بیع الاول سنه (۱۱۷۱) احدی و سبعین و مائه و الف از قلعه برآمده در ظاهر قلعه با سرداران استقبال ملاقات نمود - و همان روز ملازمت نواب آصف جاه ثانی و نواب امیرالممالک حاصل کرد و مورد انواع مزاحم گردید *

درین ایام بالاجی را باراده مخالفت قریب ادرنگ آباد رسید و بسواس را و پسر خود را مقدمه الجیش کرد - و راجه رام چندر (که از موطن خود بعزم حضور نواب امیرالممالک بسندکهر سی کرهئی ادرنگ آباد رسیده بود) مرهته او را درانجا محاصره نمود - و قافیه او را تذک ساخت - نواب آصف جاه از ادرنگ آباد بسندکهر نهضت فرمود - و رام چندر را از ورطه

هلاکت را رها کنید - و در عرض راه محاربات عظیمه بوقوع آمد
 نواب آصف جاه داد شجاعت و جگر داری داد - و جمعی کثیر^(۲)
 اعادی را بشمشیر آتشبار سپند مجمر ساخت - نواب مصمص الدوله
 درین نهضت ملتزم رکاب بود - درین اثنا خبر آمد که عمده الماک
 موسی بوسی و حیدر جنگ از کار جایگیریات خود فراغ حاصل
 کرده قصد حضور نواب امیر الممالک دارند - و بحیدر آباد
 رسیدند - و حیدر جنگ نواب مصمص الدوله را متواتر خطوط^(۳)
 نوشت - و آن قدر مراتب اخلاص بمعرض اظهار درآورد که
 مشار الیه را بر اخلاص او اعتماد کلی بهم رسید - و از مکر و بیم
 غفلت تام روی داد - و لشکر فیروزی از سند کهیر معارفت نموده
 در حوالی شاه گده رسیده بود که حیدر جنگ بحضور رسید
 و لشکر بهیمت مجموعی بارنگ آباد آمد - و سواد شمالی
 شهر مخیم شد *

نواب مصمص الدوله زمام اختیار خود را بکلی بدست
 حیدر جنگ سپرد - و او براه چابلو سیها در آمد - و داهی از مکر
 و فریب بر چید - هر چند آشنایانی که بر خداع او آگاه شدند
 بصراحت و کذایت بنواب مصمص الدوله خبر کردند بارز نمود
 و تکیه بر اخلاص دشمن نموده خیر خواهی آشنایان را در میزان

اعتبار ناسنجید - تا آنکه بتاریخ بیست و ششم (ج) سنه (۱۱۷۱)

احدی و سبعین و مائة و الف نواب امیر الممالک بسیر باغ بیگم واقع اوزنگ آباد تشریف برد - و حیدر جنگ ماده خداع آنجا مهیا ساخت - نواب مصمص الدوله و نواب یمین الدوله که بالا مذکور شد حسب الطلب در باغ بیگم رفتند - هر دو را نظر بدن کردند - و بلاشکر برده هر کدام را در خیمه علیحده جای دادند - و میر عبدالحی خان و میر عبدالسلام خان و میر عبد الذبی خان پسران نواب مصمص الدوله را نیز طلبیده با پدر در یک خیمه مقید ساختند - و درر خیمه محافظان نصاری نشستند - و خانه نواب مصمص الدوله را دو باره آنچه جمع شده بود بغارت بردند - و مستورات سادات را از خانه اخراج نمودند و اقربای نواب مصمص الدوله را و متوسلانی که فی الجمله استطاعت داشتند آنها را در قید شدید کشیدند - و زرها گرفتند - و ستم بر سادات گذشت که واقعه کربلا بتازگی صورت گرفت *

الحاصل این حرکات بر حیدر جنگ مبارک نیامد - نواب آصف جاه ثانی درین فکر افتاد که نقش هستی ابرا از مفتح روزگار بشوید - وجهش اینکه حیدر جنگ با نواب مصمص الدوله نقض عهد کرد - و اطمینان ازو برخاست - وجه دیگر اینکه حیدر جنگ

اول نواب آصف‌جاء را بے پروا بال ساخت - بعد ازان بقید نواب
مصمص الدوله پرداخت - بیانش اینکه نواب آصف‌جاء فوج سنگینه
از برادر در رکاب آورد - و رتی و فتق مهمات ملکی و مالی در قبضه
اتتدار خود کرد - حیدر جنگ دید که با وصف نواب آصف‌جاء
نقش تسلط من درست نمی‌تواند نشست - در شکست نواب
آصف‌جاء افتاد - و بانواع حیلہ سازی فوج را از نواب جدا ساخت
و زرسپاه هشت لک رویه از نزد خود تسلیم نمود - و نواب را
تنها ساخت - بعد ازان نواب مصمص الدوله را مقید کرد - و خاطر
خود را از هر دو طرف جمع نمود - و خواست که نواب آصف‌جاء را
ببہانہ صوبہ دارۃ حیدر آباد بحیدر آباد فرستد - و در قلعه
ملکدہ نگاہ دارد - و میدان را برای جولان خود خالی سازد
و ندانست که تقدیر بر تدبیر می‌خزد *

سیوم رمضان قریب باستوا سنہ (۱۱۷۱) احدی و سبعین

و مائے و الف حیدر جنگ در خیمہ نواب آصف‌جاء آمد
نواب آصف‌جاء پیشتر با مشیران خود مخفی قتل حیدر جنگ
قرار داده بود - حضار معفل خاص حیدر جنگ را گرفته ذبح کردند
و نواب آصف‌جاء بر اسپی سوار شده از لشکر تنها برآمد - و این همه
توپخانہ فرنگ در مقام حیرت معطل ماند - و جرأت نمود
که کارنامہ رستم و افراسیاب را منسوخ ساخت - از مذبح شدن
حیدر جنگ عمده الملک موسی یوسی و دیگر اعیان لشکر

موش باخندند - و درین دستخیز واقع طلبان نواب مصمص الدوله
و یمین الدوله و میر عبدالغنی خان پسر خرد نواب مصمص الدوله را
شربت شهادت چشانیدند - طرفه اینکه حیدر جنگ (که در
حقیقت قاتل این سادات است) چهار گهری بیشتر از سادات
یقتل رسید - و قتل او را نواب مصمص الدوله یگوش خود شنید
و گفت که حالا سلامت ما هم بنظر نمی آید - و باستقلال تمام
مستقبل قبله نشست - تا آنکه لجه‌مان نام هندوئی از رفقاء نصاری
آمد - و شهید ساخت - پدر و پسر را در مقابر آباء (که جانب
جنوبی شهر قریب بدرگاه شاه نور قدس سره است) زیر خاک
سپردند - و یمین الدوله را در قبرستان آبای او (که پائین گنبد
شاه نور قدس سره است) دفن ساختند - (اقم ترجمه تاریخ شهادت
۱۱۷۱)
هر سه سید آیه کریمه (وجوه یومئذ مسفوره) یافت - و نیز تاریخ
شهادت نواب مصمص الدوله درین قطعه نظم کرد * * نظم *
رفت مصمص الدوله ز جهان * سیوم ماه شریف رمضان
۱۱۷۱
سال این واقع آن سید خود * گفت ما کشته عبدالرحمن
و نیز این رباعی مستزاد در تاریخ نظم ساخت * * رباعی *
* مصمص الدوله آن امید-روالا - دانش آگاه *
(۴)
* ناحق شده کشته در کمین گاه دغا - و ا مظلوماه *

(۲) نسخه [ب] ملامتی ما (۳) نسخه [ج] لجه‌مان (۴) نسخه [ب]

این غم جارگاه *

* آزاد بعرض می‌رساند تاریخ - یاران شنوید *

۱۱۷۱

* کردند شهید ناکسان سید را - انا لله *

مخفی نماند که میر عبدالحی خان و میر عبدالسلام خان در شهادت
والد خود محفوظ ماندند - سپس اینکه میر عبدالحی خان را
بتقریب یک روز پیشتر از پدر جدا ساختند - و میر عبدالسلام خان را
بعارضه بیماری از خیمه در عمارت فرستادند - از آنجا که حیات هر دو
برادر مقدر بود حافظ مطلق (تعالی شانه) در دل اعدا انداخت که
هر دو پسر را از پدر جدا نمودند - در سلامت میر عبدالحی خان
و میر عبد السلام خان نکته بخاطر راقم ترجمه افتاد که الاسماء
تتنزل من السماء - اسم حی و سلام کار خود کرد - و هر کدام
مسمای خود را محفوظ داشت *

القصة بعد کشته شدن حیدر جنگ نواب ایدر الممالک و نواب
شجاع الماک و عمدة الملک موسی بوسی و ذوالفقار جنگ
برادر حیدر جنگ (که بعد قتل او قائم مقام شد) قصد حیدر آباد
کردند - و بعد وصول حیدر آباد ذوالفقار جنگ بطرف راج بزدی
و سیکاکل محالات جایگزین خود رفت - و عمدة الملک راه پهلوجهری
گرفت - با ذوالفقار جنگ و زمیندار سیکاکل جنگ در میان آمد
ذوالفقار جنگ شکست فاحش خورد - و سپاه تمام بغارت در آمد
و کارخانجات جواهر خانه و توشه خانه و اقبال و توپخانه بدست
زمیندار افتاد - و با معدودے جان بسلامت برد - و لچه منان

قاتل نواب مصمص الدوله بقتل رسید - و همچنین محمد حسین
 جماعه^(۲) دار فرقه کار دیان (که با جماعه خود بر نواب مصمص الدوله
 و اقربا و رفقاء او متعین بود - و انواع بدسلوکیها بعمل آورد)
 خود با جماعه کشته شد - و عمده الملک موسی موسی (که
 بطرف پهلجهری رفت) چپنا پتن بفرار انگریز را محاصره کرد^(۳)
 و مکرر آتش کارزار اشتعال گرفت - آخر انگریز غالب آمد
 و عمده الملک با کمال خستگی به پهلجهری گریخت - و در
 چند ماه انتقام خون سادات گل کرد - بلکه انتقامی (که از
 ذات حیدر جنگ شد) نواب مصمص الدوله بگوش خود
 شنیده رفت *

نواب مصمص الدوله جامع الکمالات بود - و با جمیع علوم آشنا
 مسائل هر فن در خزانه حافظه حاضر داشت - و در شعر فهمی
 دم یکتائی میزد - و مصطلحات زبان فارسی خوب می دانست
 میرزایان ولایت (که با او بر می خوردند) در مصطلحات دانی
 تعجب میکردند - میگفت من در در چیز دعوی دارم - یکی
 عدالت که بدقائق معاملات چنانکه باید را می رسم - و حق را
 از باطل جدا می سازم - دوم شعر فهمی - (در) با راقم ترجمه
 گفت که این مطلع فیضی مشهور است *

* مرا برآه محبت دو مشکل افتاد است *

* که خون گرفته ام و یار قاتل افتاد است *

مطابق معنی ظاهر یک مشکل خون گرفته شدن عاشق است
و مشکل دوم قاتل افتادن یار - پس نجات متعذر - و بخاطر من
معنی دیگر رسیده - یک مشکل اینکه عاشق خون گرفته است
مبادا سوای معشوق دیگری او را کشد - مشکل دوم اینکه یار قاتل
افتاده است - مبادا سوای عاشق دیگری را کشد - هر دو امر بر عاشق
ناگوار است - مَنَشی بے بدل بود - و انشاء او در خطوط نویسی
طور خاصه دارد - حیف که منشآت او جمع نشد - اگر تدوین
می یافت چشم ناظران را کحل الجواهر میکشید - در تاریخ دانی
یکتای عصر می زیست - خصوص احوال امرا و سلاطین تیموریه هند
که نسخه این گزیده بود - برهانش همین کتاب مآثر الامراست
که قدر آنرا صاحب این فن می شناسد - کتب خانه عظیمی از کتب
عربی و فارسی فراهم آورد - و اکثر این کتب را بدست خود
مقابل و تصحیح نمود - درین هنگامه کتب خانه برهم خورد
ارصاف حمید! او زیاده ازان است که زبان تقریر ادا نماید - مثل
علو مزاج و مدانت رای که ارسطو را شاگرد او توان گفت - و وقار
و تمکین و کوچک دلی و غمخواری خلایق و عدالت و حیای چشم
و وفا و وفا و صدق و راستی - با صفت دروغ سخمت ناخوشی
داشت - و دروغ گویا املا در نظر اعتبار نمی آورد و زرس

که او را حاصل می شد همان وقت ده یکی برای مستحقان
 بر می آورد - و خزانه ده یکی علیحده میشد - و بر ارباب
 استحقاق صرف می یافت - امیرِ امارت زیب بود - وقتی
 که بر مهند می نشست بے تکلف شان امارت را زیب میداد
 و شکوه ریاضت در جبین او بچه رنق جلوه مینمود - در هفته
 دو روز برای عدالت مقرر داشت - جمعه و سه شنبه - و مدعی
 و مدعی علیه را در حضور خود طابیده بنفس نفیس متوجه
 تفتیح میشد - مراتب نظم و نسق ملک همه سر دست داشت
 در روز و شب اصلاً خلوتی برای مشورت ملکی نبود - و هیچ
 مشیرِ نداشت - دانایان عصر در علو نظر و وفور عقل او
 آئینه حیرت بودند - نماز صبح خوانده متوجه مهمات میشد
 وقت استوا قیلوله میکرد - و نماز ظهر خوانده باز در مهمات
 می آورد - و تا نیم شب بلکه بیشتر بکارهای مالی و ملکی
 می پرداخت - و اصناف مردم ارباب مطالب سوال و جواب
 خود را خود بالمواجه می کردند - و واسطه دخل نداشت
 در دیوان بجهت می نشست - و در خلوت بکروچک دای
 و انبساط تمام اختلاط میکرد *

نواب سالار جنگ بهادر نقل کرد که نواب مصمم الدوله
 بعد آمدن از قلعه دولت آباد با من گفت که چنین معلوم
 شده بود که این اسباب ظاهری (که نزد من جمع شده) هیچ

باقی نماند - گفتیم چه طور معلوم شد - گفت چنین بمن
 آگاهی دادند - و نیز نواب مذکور فقل کرد که (روزه) که
 وکالت را ازو گرفتند - و هنگامی عجبی پریا شد (من و جمعی
 کثیر در خانۀ نواب مصمص الدوله شب بیتوتت کردیم - مردم را
 از فکر خواب نبرد - یگانه تر) که با نواب مصمص الدوله برخوردیم
 گفت امشب بحضور خواب رفتیم - و نیز نقل کرد که نواب
 مصمص الدوله با من گفت که پیش از رفتن قلعه موجودات فراشخانه
 گرفته شد - در صد و کسری زیاده قالین و شطرنجی برآمد
 و روزه (که بقاعه رفتیم) هیچ فرش نبود - در آن حالت اصلاً تغییری
 بخاطر راه نیافت - راقم ترجمه گوید وقتی (که نواب نظام الدوله
 بملک اراکات تشریف برد - و بر مظفر جنگ ظفر یافت) عمال
 آن ملک حضور طلب شدند - و بعلاقۀ دیوانی بر در نواب
 مصمص الدوله خیمه نصب کرده آنها را جای دادند - (روزه از خیمه
 نواب مصمص الدوله برآمدم - شخصی دریده آمد - و گفت که
 حاجی عبدالشکور عامل معزول میگوید - که من در اختیار
 سزاولانم - از جا جذبیدن نمیتوانم - شما تا اینجا تصدیق
 کشید - فقیر با عامل مذکور آشنا نبودم - لیکن رفتن دور
 از شیوۀ مروت دیدم - رفتیم - او از محاسبه و تقید سزاولان

شکایت کرد - همان ساعت نزد نواب مصمص الدوله برگشتیم^(۲) و گفتیم حاجی عبدالشکور نام عاملی در زمردی عمال بر در حاضر است و او را روبرو باید طلبید - نواب گفت ضابطه نیست که عامل محاسبه دار روبرو بیاید - گفتیم نمیگویم که محاسبه او معاف شود همین قدر میخواهیم که یک مرتبه روبرو شود - نواب در مقام انکار بود - و من در مقام اصرار - آخر نواب او را روبرو طلبید و حالت او را مشاهده کرد - و شفقت بسیار نمود - گفت فردا بر در خانق نواب نظام الدوله حاضر باید شد - و چوبدار را تاکید کرد که هر وقتی که فلانی حاضر شود مرا خبر باید کرد - فردا حاجی عبدالشکور بر درخانه حاضر شد - و چوبدار خبر رساند نواب مصمص الدوله بنواب نظام الدوله عرض کرد - که حاجی عبدالشکور نام عاملی در زمردی عمال محاسبه دار طلب حضور شده میر غلام عالی بمن گفت که او را یک مرتبه روبرو باید طلبید گفتیم عامل محاسبه دار روبرو نمی آید - هرچند انکار بمبالغه کردم میر مرا نگذاشت - ناچار روبرو طلبیدم - حالا من هم بحضرت همین عرض دارم که یک مرتبه آن شخص روبرو حضرت بیاید - نواب نظام الدوله حکم فرمود که حاضر شود همین که از در در آمد و نظر نواب نظام الدوله بر هیئت او

افتاد چه می‌بیند - پیر نود ساله مذهبی - پیراهن در بر
 و دستار سبزه بر سر - و عصا و تسبیح در دست - صورت ولایت
 و محل ترحم - نواب نظام الدوله از را نزدیک خود طلبیده
 و نشاند - و حرفها پرسید - و بر فرد محاسبه از دستخط
 معاف کرد - و یومیه معین نمود - و سواری از سرکار خود
 عذایت نموده رخصت فرمود - متاقبه (که از نواب مصمص الدوله
 رنگ بست بیان شده) نمی از سحاب و پرتوی از آفتاب است
 حق تعالی آن مرحوم را برحمت خاص نوازد - و صدر بهشت
 برین را بجلوس از مزین سازد *

پوشیده نماید که بعد از شهادت نواب مصمص الدوله چون
 لشکر بحیدر آباد رفت میر عبدالحی خان را همراه برده در
 قلعه گلکنده نگاه داشتند - و میر عبدالسلام خان بنابر بیماری
 در اورنگ آباد ماند - او را بقاعه دولت آباد فرستادند - و نواب
 آصف‌جاه ثانی بعد قتل حیدر جنگ شب‌بیز عزم جانب برار
 جولان داد - و فوج و سامان حرب فراهم آورده کمر به تنبیه
 جانرچی پسر رگه‌بوه‌نسله بر بست - و بارصف قلمت جمعیت
 این طرف و کثرت غنیم لوای فیروزی برافراخت - و بعد ازان

(۲) نسخه [ج] تسبیح (۳) نسخه [ب] نزهیک طلبید (۴) نسخه [ج]

زری توجه بهیدر آباد آوردن - نواب امیر الممالک (که برای نظم و نسق ملکی جانب مچلهای بندر خرامیده بود) عطف عذر نمود - و در سواد حیدر آباد ملاقات هر دو برادر واقع شد نواب آصف جاه بدستور سابق بر مسند ولایت عهد نشست (۲) و زمام مهمات مالی و ملکی بقبضه اقتدار خود در آورد (۳)

و پانزدهم ذیقعدة سنه (۱۱۷۲) اثنین و سبعین و مائة و الف میر عبدالحی خان را از قلعه برآورده از سرنو احیا فرمود سابق خطاب میر عبدالحی خان شمس الدوله دلاور جنگ بود (۴) بعد برآمدن از قلعه بخطاب پدر (یعنی مصمص الدوله مصمص جنگ) و منصب ششهازری پنج هزار سوار مورد عنایات گردید - و میر عبد السلام خان هم حسب الحکم از قلعه دولت آباد برآمد - و با اهل بیعت خود برخورد - سلمهما الله تعالی *

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله و سلام على عباده الذين اصطفى - اما بعد عرض میدارم فقیر عبد الرزاق الحسینی الخوارزمی الاورنگ آبادی (۵) که از مبادی سن رشد و تمیز الخ - انتهای کلامه *

(۲) نسخه [ب] بر مسند والی ولی عهدی نشست (۳) نسخه [ج] مهم

(۴) نسخه [ب] خان بهادر (۵) یعنی تا آخر آنکه پیشتر در صفحه

[۵] گذشت .

مقدمه در فهرست کتاب

باید دانست که برخی ترجمه‌های رقم‌زده کلک بانی این نسخه بذایر راه یافتن افراط و تفریط بمسوده‌ها ناقص بود - حتی المقدور باتمام و اصلاح آن کوشیده بعد اختتام آن فهرس اسامی مردم مذکور الاحوال را جزو کتاب ساخته بعد اسماء ملاحظه قاف الحاق بشذگرف رسم نمود - که فارق باشد میان گفتگوی آن بزرگ ومن هیچمدان - و این مجموعه جلیل القدر بنقوش هفت صد و سی ترجمه زیب و زینت گرفت - چنانچه تفصیل ذیل آئینه‌دار این مدعا سم *

۸۵

حرف الالف - مشعاد و پنج ترجمه

اسمعیل بیگ دولدی (ق) - اعتبار خان خواجه عذیر (ق)
افضل خان خواجه سلطان - ادهم خان کوکه - اشرف خان
میرمنشی - ابراهیم خان اوزبک (ق) - آصف خان عبدالمجید
اسکندر خان اوزبک - الغ خان حبشی (ق) - اعتماد خان
خواجه سرا - آصف خان خواجه غیاث الدین علی - اعتماد خان
گجراتی - امیر فتح الله شیرازی - و کیفیت وضع تاریخ الهی
اسمعیل قای خان ذوالقدر - آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ
افضل خان شیخ عبد الرحمن - اسلام خان چشتی فاروقی
ابوالفتح خان دکنی - و بیان مذهب مهدویه - احمد بیگ خان
کابل - اعتماد الدوله میرزا غیاث بیگ طهرانی - و احوال نورجهان

بیگم - اعتبار خان خواجه سرا (ق) - ابراهیم خان فتح جنگ
 اسد خان معموری - اردا جی رام - افضل خان شکر الله
 اخلاص خان حمین بیگ (ق) - آصف خان ابو الحسن مشهور
 بآصف جاہی - و احوال ممتاز محل - اہتمام خان (ق) - اسلام
 خان مشہدی - اصالت خان عبد الہادی - امیر خان ابو البقا
 اعظم خان میر محمد باقر - اعتقاد خان شاہ پور - الله یار خان
 پسر افتخار خان - احمد خان نیازی - آتش خان حبشی (ق)
 الله قلی خان اوزبک - الف خان امان بیگ - احمد بیگ خان
 بوادرزادہ ابراهیم خان - اوزبک خان نذر بہادر - اخلاص خان
 شیخ الہدیہ (ق) - افتخار خان خواجه ابو البقا - ارادت خان
 میر اسحق - اشرف خان خواجه برخوردار (ق) - الله وردی
 خان - اکرام خان سید حسن (ق) - الله یار خان میر
 توزک (ق) - اسلام خان میرضیاء الدین حسین - احتشام خان
 اخلاص خان (ق) - اصالت خان میرزا محمد - اعتماد خان شیخ
 عبد القوی - الله وردی خان پسر الله وردی خان - اعتقاد خان
 میرزا بہمن یار - اتقوی القضاة قاضی عبد الوہاب - و احوال
 قاضی شیخ الاسلام - اسلام خان دومی - اعظم خان کوکہ - افتخار
 خان سلطان حمین - آتش خان جان بیگ (ق) - امانت خان
 میرک معین الدین احمد - ایرج خان ولد قزلباش خان - اشرف

خان میروزا محمد اشرف - آغر خان پیر محمد (ق) - (ارسلان)
 خان ارسلان قلی (ق) - امیر خان میر میران - و احوال
 صاحب جی صبیہ علی مردان خان - امانت خان میر حسین - ارشد
 خان میر ابو العلا (ق) - اسمعیل خان مکھا (ق) - ابو نصر خان
 پسر شایسته خان (ق) - امان الله خان نبیرہ الله دردی خان
 ابراهیم خان پسر علی مردان خان - احسن خان سلطان حسن (ق)
 امیر خان عبد الکریم - آصف الدولہ جملہ الملک اسد خان
 امیر الامرا حسین علی خان - اعتقاد خان محمد مراد فرخ شاہی
 و کیفیت گرفتاری محمد فرخ سیر پادشاہ - اعتماد الدولہ محمد
 امین خان بہادر (ق) - اخلاص خان اخلاص کیش (ق) - امین
 خان دکنی - امین الدولہ امین الدین خان بہادر سنبھائی (ق)
 اعتماد الدولہ قدر الدین خان بہادر (ق) - امیر الامرا غازی الدین
 خان بہادر فیروز جنگ (ق) - ابو الخیر خان بہادر امام جنگ (ق)
 ابو المنصور خان بہادر صفدر جنگ (ق) - آصف الدولہ
 امیر الممالک (ق) - اسمعیل خان بہادر پنی (ق) *

حرف الباء - بیست و نہ ترجمہ

بیرام خان خانخاناں - و احوال سلیمہ سلطان بیگم - بہادر
 خان شیبانی - باز بہادر ہایزید - بابا خان قاقشال - بہادر

(۲) در [بعضی نسخہ] میر محمد اشرف (۳) در [بعضی نسخہ] امین خان

چینی بہادر (۴) در [بعضی نسخہ] سنبھالی (۵) یا پگڈی باشد

پسر سعید بدخشی (ق) - باقی محمد خان کوکه (ق)
 پاینده خان مغل (ق) - پیشرو خان مهتر سعادت (ق)
 بهادر الملک (ق) - بیرم بیگ ترکمان - بهادر خان اوزبک (ق)
 بیکمر خان - بالچو قلیچ^(۲) (ق) - بے بدل خان سعیدای گیلانی
 و کیفیت تخت طاروسی - باقر خان نجم ثانی - بهرجی زمیندار
 بکلانه - و احوال آن آلکا - بهادر خان روهله - پردل خان بیروم خان
 باقی خان چیله قلماق - پرتھی راج (اتهور) (ق) - بهرام سلطان ولد
 نذر محمد خان - و احوال خانان توران - و کیفیت استرداد بلخ
 بهادر خان باقی بیگ - پادشاه تلی خان تهور خان - و کیفیت
 ابتدای بغی سلطان محمد اکبر - بزرگ امید خان (ق) - بهره مند
 خان میر بخشی - باقی خان حیات بیگ - و کیفیت نظر بند
 نمودن سلطان محمد معظم - بسالت خان میرزا سلطان نظر^(۳) (ق)
 بیان خان شیخ فاروقی (ق) - بوهان الملک سعادت خان (ق) *

۱۶

حرف الاء - شازده ترجمه

تردی بیگ خان ترکستانی - تاتار خان خراسانی (ق)
 ترسون محمد خان - تولک خان قوچین (ق) - تردی خان (ق)
 ترخان مولانا نورالدین - تخته بیگ سردار خان (ق) - تاش بیگ
 قاج خان (ق) - تربیت خان عبدالرحیم (ق) - تهور خان میرزا
 محمود - تربیت خان فخر الدین احمد - تقرب خان حکیم دأرد

تربیت خان شفیع الله - تربیت خان میر آتش - و کیفیت تسخیر
قاعه ستاره - ترکناز خان (ق) - تیغ بیگ خان میرزا کل (ق) *

۲ حرف الذاء - دو ترجمه

ثانی خان هروی - ثناء الله خان امان الله خان (ق) *

۱۷ حرف الجیم - هفده ترجمه

جعفر خان تکلو - جلال خان قورچی (ق) - جگ مال برادر
خرد راجه بهارهمل (ق) - جانش بهادر (ق) - جهانگیر قلی خان
لاله بیگ - جگنازده پسر راجه بهارهمل (ق) - جان سپار خان
ترکمان - جادو رای کایتبه - جهانگیر قلی خان شمس الدین
جگراج عرف بکرماجیت (ق) - جان نثار خان قدیمی - جان سپار
خان خواجه بابا (ق) - جلال کاکر (ق) - جعفر خان عمده الملک
جان سپار خان پسر مختار خان - جان نثار خان خواجه
ابوالمکارم (ق) - چورا من جات *
۲۲

حرف الهاء - بیست و دو ترجمه

(۳)
حاجی محمد خان سیستانی - حسن خان کهتریه - حیدر
محمد خان آخته بیگی (ق) - حاجی یوسف خان (ق)
حکیم مصیح الدین ابوالفتح - حکیم عین الملک شیرازی (ق)
حکیم همام - حسن بیگ خان بدخشی شیخ عمری - و کیفیت

بغی خسرو - حکیم علي گیلانی - و حقیقت جنگ فیلان
 در حضور عرش آشیانی - و کیفیت حوضی که حکیم مزبور ساخته
 حاکم بیگ داماد اعتماد الدوله - و احوال اچهد روپ سڌاسی
 حکیم صدرا مسیم الزمان - حبش خان سیدی مفتاح - و احوال
 بعضی عادل شاهیه - حیات خان داروغه آبدار خانه (ق) - حسام الدین
 خان - حکیم حاذق گیلانی - حقیقت خان اسحق بیگ (ق) - حسین
 بیگ خان اوزبک - حسن علي خان بهادر عالمگیرشاهی - و احوال
 رضی الدین خان - حکیم الماک میر مهدی - و بیان عروض
 استسقای محمد اعظم شاه (ق) - حسین خان خورشیدی - و احوال
 شاه بیگ - حمید الدین خان بهادر عالم گیرشاهی (ق) *

حرف الخاء - چهل و چهار ترجمه

خضر خواجه خان - و احوال سکندر سور - خواجه جلال الدین
 محمود - خواجه معظم برادر مریم مکانی - خان زمان علي قلی
 خواجه جهان هردی - خان عالم چلمه بیگ - خانخانان منعم بیگ
 خان جهان حسین قلی بیگ - خواجه شاه منصور شیرازی
 خداوند خان دکزی - خواجه نظام الدین احمد - خواجه
 شمس الدین خوافی - و تحقیق خواف - خواجه فتی الله (ق)
 خواجه محمد حسین (ق) - خواجه جهان کابلی جهانگیری
 خسرو بی اوزبک - خان اعظم کوکه - و کیفیت فوت سلطان مظفر
 گجراتی - و ارتداد اکبر پادشاه - خانخانان عبد الرحیم - و احوال

میان فهیم - خدمت پرست خان رضا بهادر - خان جهان لودی
 خان عالم برخوردار - خواجه ابوالحسن تربتی - خان زمان امان الله
 خواجه جهان خوافی (ق) - خان دوران نصرت جنگ - خان جهان
 باره (ق) - خسرو سلطان ولد نذر محمد خان - خواجه
 عبد الهادی (ق) - خوشحال بیگ کاشغری (ق) - خواص
 خان بختیار خان (ق) - خلیل الله خان برادر خرد اصالت
 خان - خان دوران سید محمود - خانزمان میرخلیل - ر کیفیت
 عشق سلطان اورنگ زیب با زین آبادی - خواجه عبد الرحیم
 خان (ق) - خانزمان شیخ نظام - خانجهان بهادر کوکلتاش میر ملک
 حسین - خدا بنده خان پسرهایسته خان - خان عالم اخلاص خان (ق)
 خانجهان بهادر کوکلتاش خان عامی مراد (ق) - خاندوران امیر الامرا
 خواجه عامم - و احوال نادر شاه (ق) - خدا یار خان نئی (ق)
 خان زمان میواتی - خواجه عبدالله خان (ق) - خواجہ قای خان
 بهادر (ق) *

حرف الدال - بیست و یک ترجمه

دریا خان عذایت - دستم خان (ق) - دولت خان لودی
 دیانت خان قاسم بیگ (ق) - دلار خان لاکر - داراب خان
 میرزا داراب - دربار خان درهله - دیانت خان دست بیاضی
 دیندار خان بخاری (ق) - دولت خان خواص خان - دانشمند
 خان - دژد خان قریشی - دیانت خان حکیم جمالا (ق) - داراب

(۲) خان بن مختار خان - دلیر خان داری (۳) - دلیر خان عبد الرؤف
 میانه (ق) - دیانت خان میر عبدالقادر - دارن خان و بهادر خان
 و سلیمان خان (ق) - دلادر خان بهادر (ق) - دیانت خان میر
 علي نقی - دهیراج راجه جی سنگه سوائی (ق) *

حرف الذال - شش ترجمه

ذوالقدر خان ترکمان (ق) - ذوالفقار خان قرمانلو - ذوالفقار
 خان محمد بیگ - ذوالفقار خان نصرت جنگ - ذکریا خان بهادر^(۴)
 هزبر جنگ (ق) - ذوالفقار الدوله میرزا نجف خان بهادر *

حرف الراء - هشتاد ترجمه^{۵۰}

روسی برادر زاده راجه بهارهمل (ق) - راجه بهارهمل - رای
 سرجن هادا (ق) - رای لونگرن کچهوا (ق) - راجه بیرو
 راجه تودرمل کهتری لاهوری - و ضوابط مستحدثه او - راجه
 بهگونت داس - راجه مدهکر بندیا (ق) - راجه رام چند
 بهیله (ق) - رام چند چوهان (ق) - راجه بکرماجیت پتر داس (ق)
 رای بهوج پسر رای سرجن هادا (ق) - رای درگا سیودیه (ق)^(۶)
 رای ای سنگه بهوڑیه - و کیفیت قلعه دیوگده (ق) - راجه^(۷)

(۲) در [اکثر نسخه] بنی مختار (۳) در [بعضی نسخه] داری - اما

گمان برم که داود زنی باشد (۴) امالی صحیح زکریا ست بزای معجمه

عجب که مولف این نام را در ذال آورده (۵) نسخه [۱] بهارامل (۶)

در [بعضی نسخه] سیسودیه (۷) نسخه [۱] آبوگده *

رامداس کچهواده - (راجه باسو (ق) - راجه مان سنگهه پسر
 راجه بهگوننت داس کچهواده - ر کیفیت آلکای اُدیسه - راجه
 راج سنگهه کچهواده (ق) - راجه رایسال درباری - رانا سکرا پسر
 رانا اودی سنگهه (ق) - راجه مها سنگهه و جگمت سنگهه (ق)
 راجه سورجمل پسر (راجه باسو - راجه سورج سنگهه (راتهور (ق)
 راجه بکرماجیت رای رایان - ر کیفیت قلعه کانگره - رای
 گوردهن سورج دهج - راجه بر سنگهه دیو بندیلہ (ق) - راجه
 خان شغالی - (رانا کرن پسر رانا امرا (ق) - رادرتن هادا پسر
 رادرهوج (ق) - (رادر سور بهورتیه (ق) - راجه بهارتهه بندیلہ (ق)
 راجه ججهار سنگهه بندیلہ (ق) - راجه روز افزون (ق)
 رحمت خان میر فیض الله (ق) - راجه انوب سنگهه
 بدگوچر - راجه گچ سنگهه پسر راجه سورج سنگهه (ق) - راجه
 رامداس نردری (ق) - راجه کشن سنگهه بهدریه (ق) - رادر
 امر سنگهه پسر کلان راجه گچ سنگهه (ق) - رای مکند کایتھه
 راجه جگمت سنگهه پسر (راجه باسو (ق) - راجه جیرام بدگوچر (ق)
 رشید خان انصاری - ر کیفیت جللاه و نیاکانش - راجه
 بیتهل داس کور (ق) - راجه بهار سنگهه بندیلہ (ق) - رادر
 ستر سال هادا نیرگ رادرتن (ق) - راجه سیورام کور (ق) - راجه

(۲) در [بعضی نسخه] شمالی (۳) در [بعضی نسخه] بوندیلہ (۴)

در [بعضی نسخه] کایت - یا کاتب باشد *

اندرمن دهندیره (ق) - رام سنگه ولد کرمسي رانهور (ق)
 روپ سنگه رانهور (ق) - ستم خان مقرب خان (ق) - راجه
 انروده کور (ق) - راجه راجروپ (ق) - راجه رگهونا تهه (ق)
 رحمت خان حکيم ضياء الدیس - و احوال فوت دارا شکوه
 و مراد بخش (ق) - راجه تودرمل شاهجهاني (ق) - دار کور
 بهورتیهه (ق) - راجه سجان سنگه بنديله (ق) - راجه ديبی سنگه
 بنديله (ق) - راجه رامی سنگه سيودیيه (ق) - راجه رام سنگه
 کچهواهه (ق) - رشید خان الهام الله (ق) - دار بهار سنگه
 هادا (ق) - رضوي خان سيد علي (ق) - زندرله خان غازي (ق)
 روح الله خان اول پسر دوم خليل الله خان - روح الله خان
 خانه زاد خان (ق) - راور داپمت بنديله - و کیفيت کلاه پوشان^(۳)
 فرنگ (ق) - رام سنگه هادا (ق) - ستم دل خان - راجه جهيله رام
 ناگر (ق) - راجه محکم سنگه کهتری (ق) - رعایت خان ظهير
 الدوله (ق) - روشن الدوله ستم جنگ (ق) - راجه چندر سين
 (ق) - راجه سلیمانجي بذاکر^(۴) - راجه گوپال سنگه کرر (ق)
 راجه ساهوجي بهونسله^(۵) (ق) - رکن الدوله سيد لشکر خان بهادر
 نصیر جنگ - راجه بپر بهادر (ق) *

(۲) یا سجان سنگه باشد (۳) در (بعض نسخه) راور داپ (۴) یا

نبالگر باشد (۵) در [چند جا] بهومله نوشته *

حرف الزاء - چهار ترجمه

زین خان کوکه - زاهد خان پسر صادق خان (ق) - زاهد خان
 کوکه (ق) - زبردست خان (ق) *

۵۵

حرف السین - پنجاه و پنج ترجمه

سیف خان کوکه - سید محمود خان بارهه (ق) - سید
 احمد خان بارهه (ق) - سلطان خواجه نقشبندی - و کیفیت
 مشیرعی عرش آشیانی - سید حامد خان بخاری (ق) - سید
 عبد الله خان پسر میرخوانده (ق) - سمانچی خان قرغوچی (ق)
 سید راجو بارهه (ق) - سعید خان چغتای - سید قاسم و سید هاشم
 بارهه (ق) - سیف خان سید علمی امغر (ق) - سردار خان خواجه
 یادگار (ق) - سید دلیر خان بارهه - و کیفیت فیل سفید (ق)
 سید هزیر خان بارهه (ق) - سیف خان میرزا صفی - سرافراز
 خان چغتای (ق) - سید شجاع خان بارهه - سپه دار خان معده
 صالح (ق) - سعید خان بهادر ظفر جنگ - سردار خان شاه جهانی
 سرافراز خان پسر لشکر خان (ق) - علامی سعد الله خان - و کیفیت
 دولتخانه خاص - و حقیقت قرار داد داشتن نایبگان (ق) - سید
 منصور خان بارهه - سجان سنگه و پرمديو پسران سورجمل
 سیودی (ق) - سید عالم بارهه (ق) - سید هدایت الله صدر (ق)
 سید اختصاص خان بارهه عرف سید صلابت خان (ق) - سید

شجاعت خان بهادری (ق) - سعادت خان پور ظفر خان (ق)
 سیادت خان میرزین الدین علی (ق) - سید مظفر خان بارهه و سید
 لشکر خان بارهه - سبیل سنگهه سیودیہ (ق) - سرافراز خان بلوچی (۳)
 سید اختصاص خان سید فیروز خان (ق) - سید عزت خان (۴)
 عبدالرزاق گیلانی (ق) - سید امیرخان خوافی (ق) - سربلند خان
 خواجہ رحمت اللہ (ق) - سیف خان فقیر اللہ - سیف اللہ خان
 میر بحر - سید عبداللہ خان بارهه (ق) - سردار خان چیلہ
 و کیفیت نظر بند شدن سلطان محمد معظم - سیادت خان سید
 ارغلان (ق) - سیدی یاقوت خان حبشی (ق) - سرافراز خان سید
 لطیف (ق) - سید حسین خان بارهه (ق) - سید رستم خان
 دکئی (ق) - سعد اللہ خان هدایت اللہ (ق) - سید نجم الدین
 علی خان بارهه (ق) - ستر سال بندیلہ (ق) - سعادت اللہ خان (ق)
 سیف الدولہ عبدالصمد خان بہادر دلیر جنگ (ق) - سیف الدولہ
 سید شریف خان بہادر (ق) - سعد اللہ خان بہادر مظفر جنگ (ق)
 سادات خان ذوالفقار جنگ (ق) - سراج الدولہ انور الدین خان
 بہادر ظفر جنگ (ق) *

۵۴

حرف الشین - پنجاه و چهار ترجمہ

شمس الدین محمد خان - شاہ قلی خان نارنجی (ق) - شاہ

(۲) در [بعضی نسخہ] سبیل سنگهه (۳) در [اکثر نسخہ] بلوچی

(۴) یا عرب خان باشد

بداغ خان (ق) - شیخ گدائی کنبو - شیخ محمد بخاری (ق)
 شاه محمد خان ولایتی - شیخ احمد فتح پوری - شاه فخر الدین (ق)
 شجاعت خان عرف مقیم خان عرب - شیخ عبدالنبی صدر
 شیخ عبد الرحیم لکهنوی - شیخ جمال بختیار (ق) - شهاب الدین
 احمد خان - شیخ ابراهیم پور شیخ موسی (ق) - شیرویه
 خان (ق) - شیخ عبدالله خان - و مجملے از احوال شیخ محمد
 غوث و شیخ بہاول - شیخ ابوالغیض فیضی - شہباز خان کنبو
 شریف خان انگہ (ق) - شاہم خان جلاپور - شاه قلی خان محرم
 شیخ ابوالفضل مبارک - شیر افغن خان علی قلی بیگ - شریف
 خان امیرالامرا - شجاعت خان شیخ کبیر - شمشیر خان ارسلان ہے
 اوزبک (ق) - شیخ فرید مرتضیٰ خان بخاری - شجاعت خان
 سلام اللہ عرب (ق) - شاه بیگ خان ارغون - شاه نواز خان بہادر میرزا
 ایرج - شیر خواجہ (ق) - شہباز خان معروف بشیر درہلہ (ق)
 شیر خان نونور - شیر خان تربتی - شاه قلی خان وقاص حاجی (ق)
 شادی خان اوزبک (ق) - شجاعت خان شادی بیگ (ق)
 شاه بیگ خان اوزبک (ق) - شیر خان سید شہاب بارہہ (ق)
 شیخ میر خوافی (ق) - شاه نواز خان صفوی - شمس الدین خان
 پسر کلان نظر بہادر (ق) - شمشیر خان حیات تربتی (ق) - شجاعت
 خان رعد انداز بیگ خان (ق) - شہامت خان سید قاسم بارہہ

شمشیر خان تربتی - شیخ عبد العزیز خان (ق) - شریف الملک
 حیدر آبادی - شایسته خان امیر الامرا - شجاعت خان محمد بیگ
 ترکمان (ق) - شجاعت خان بہادر محمد شاہ نام (ق) - شہداد
 خان خویشتگی - شجاع الدولہ - ر احوال احمد شاہ درانی (ق)
 شجاع الملک امیر الامرا (ق) *

حرف الصاد - $\frac{۹}{۱}$ نہ ترجمہ

صادق محمد خان ہروی - صادق خان میربخشی - صلابت خان
 روشن ضمیر (ق) - صفدر خان خواجہ قاسم (ق) - صف شکن
 خان میرزا لشکری (ق) - صف شکن خان محمد طاہر (ق)
 صفی خان پسر دوم اسلام خان مشہدی - صلابت خان خواجہ
 میر خوانی - صف شکن خان میر صدر الدین (ق) *

حرف الضاد - $\frac{۱}{۱}$ یک ترجمہ

ضیاء الدولہ پسر خواجہ سعد الدین خان (ق) *

حرف الطاء - $\frac{۲}{۲}$ دو ترجمہ

طیب خواجہ جویباری - طاہر خان طاہر شیخ (ق) *

حرف الظاء - $\frac{۲}{۲}$ دو ترجمہ

ظفر خان پسر زین خان کوکہ (ق) - ظفر خان خواجہ

احسن اللہ (ق) *

حرف العین - ص (ترجمه)

علي قلي خان اندرابي (ق) - عبدالله خان اوزبك - عبدالمطلب
 خان (ق) - عرب بهادر - علي مردان بهادر (ق) - عزت خان
 خواجه بابا (ق) - عوض خان قاتشال (ق) - عبدالله خان
 فيروز جنگ - عزيزالله خان پسر يوسف خان (ق) - عاقل خان
 عنايت الله - و احوال هتي خانم (ق) - عبدالرحيم بيگ اوزبك (ق)
 عرب خان نور محمد (ق) - علي مردان خان امير الامرا
 و كيفيت هنگامه اوزبكان در بلخ - عبدالله خان سعيد خان (ق)
 عسکر خان نجم ثاني (ق) - عبدالرحمن سلطان (ق) - عبدالرحيم
 خان پنجمين پور اسلام خان شهدي (ق) - عنايت خان خواني
 عبد الرزاق خان لاري (ق) - عاقل مير عسکري (ق) - عزيزالله
 خان پسر سيوم خليل الله خان (ق) - علي مردان خان
 حيدر آبادي (ق) - عيسى خان مدين (۲) - عنايت الله خان (ق)
 عضد الدوله عوض خان بهادر قشور جنگ (ق) - عبد العزيز خان
 بهادر شيخ مقبول عالم (ق) - عمدة الملک امير خان مير
 اسحق (ق) - علي محمد خان رهله (ق) - علي دردي خان
 ميرزا بندي (ق) - عماد الملک غازي الدين خان پسر امير الامرا
 فيروز جنگ (ق) *

حرف الغین - هفت ترجمه

غازی خان بدخشی - و کیفیت اختراع سجده پیش عرش آشیانی
غیرت خان خواجه کامگار - غالب خان بیجاپوری (ق) - عضنفر
خان پسر الله وردی خان - غیرت خان محمد ابراهیم (ق)
غازی الدین خان بهادر فیروز جنگ - غازی الدین خان بهادر
غالب جنگ (ق) *

حرف الفاء - پانزده ترجمه

فرحت خان مهتر سکائی (ق) - فتح خان حبشی - و احوال
ملک عاجز - فدائی خان میرظریف - فدائی خان میرزا هدایت الله
فاضل خان آقا افضل افغانی - فیروز خان خواجه سرا (ق)
فتح جنگ خان درهه - فخر خان نجم ثانی (ق) - فیض الله خان
پسر زاهد خان کوک - فتح جنگ خان میانه - فاضل خان شیخ
مخدوم صدر (ق) - فدوی خان محمد صالح و صفدر خان محمد
جمال الدین (ق) - فاضل خان برهان الدین - فضائل خان منیر
هادی - فتح الله خان بهادر عالمگیر شاهي *

حرف القاف - بیست و نه ترجمه

قرا بهادر خان (ق) - قاسم محمد خان نیشاپوری (ق) - قتلقدام
خان (ق) - قمر خان (ق) - قبا خان کذک - قطب الدین خان اتکه

(۲) در [چند نسخه] فاضل *

قاسم علي خان (ق) - قريش سلطان كاشغري - قاسم خان مير بحر
 (۲)
 قطب الدين خان شيخ خويين - قليچ خان اندجاني - قاسم خان تمكين
 قاسم خان جوييني - ر كيفيت هوگاي بندر - قبيچاق خان امان بيگ
 قزلباش خان افشار (ق) - قزاق خان باقي بيگ ارزبك - قاضي
 محمد اسلم - قليچ خان توراني - قاسم خان مير آتش - قباد خان
 مير آخور - قطب الدين خان خويشگي پسر دوم فطر بهادر
 قوام الدين خان امفهايي - قلعه دار خان ميرزا علي - قليچ خان
 خواجه عابد پور عالم شيخ (ق) - قاسم خان كرمانى - قطب الدين
 خان خويشگي عرف بايزيد - قطب الماك سيد عبد الله خان
 قادر داد خان بهادر انصاري (ق) - قطب الدراه محمد انور
 خان بهادر *

حرف الكاف - ۹ ترجمه

كمال خان گكهو - كاكړ علي خان (ق) - كنور جگت سنگهه
 كشن سنگهه رانهو - كاكړ خان عرف جهان خان (ق) - كار طلب
 خان (ق) - گنج علي خان عبد الله بيگ (ق) - گيزي سنگهه
 كامگار خان پسر دوم جعفر خان (ق) *

حرف اللام - ۱۰ ترجمه

لشكر خان اكبري - لشكر خان مشهدي - لشكر خان جان نثار
 خان - لطف الله خان - لطف الله خان صادق (ق) *

حرف المیم - یکصد و پنجاه و دو ترجمه

مصاحب بیگ - ملا میر محمد خان شیروانی - میر شاه
 ابو المعالی - محمد سلطان میرزا - مهدی قاسم خان - محمد
 قاسم خان بدخشی - محمد قلی توقدائی (ق) - محمد قلی
 خان برلاس - مجنون خان قافشال - میر محمد خان مشهور
 به خان کلان - معین الدین خان فرنخودی (ق) - مهر علی خان
 سلدوز (ق) - میرزا میرک رضوی خان (ق) - محمد مراد خان
 پسر امیر بیگ (ق) - مظفر خان تربتی - میر معز الملک
 اکبری - میر علی اکبری موسوی - میرزا شرف الدین حسین
 محب علی خان پسر میر نظام الدین علی - معصوم خان فرنخودی
 میر گیسوی خراسانی - مخدوم الملک عبد الله - و احوال شیخ
 حسن علائی - میر زاده علی خان (ق) - میرزا فولاد بیگ پسر
 خدا داد برلاس - و مجمله از احوال ملا محمد تنوی - میرزا
 سلیمان - محب علی خان رهناسی - میر ابو تراب گجراتی - میر
 شریف آمایی - و تحقیق مردم نقطویه - میر مرتضی سبزواری
 معصوم خان کابلی - میرزا مظفر حسین صفوی - میرزا جانی
 بیگ ازغون - و احوال صوبه تته - میرزا یوسف خان رضوی
 مدهو سنگهه کچهواکه (ق) - میر حسام الدین - مخصوص
 خان برادر خرد سعید خان چغتای (ق) - میر معصوم خان

بهکری - میرزا شاهرخ - میرخلیل الله یزدی - و احوال شاه
 نعمت الله والی - محمد قلی ترکمان (ق) - مهتر خان انیس (ق)
 میرزا غازی بیگ - میران صدر جهان - میرزا چین قلیچ
 میرزا فریدون خان برلاس (ق) - محشم خان شیخ قاسم (ق)
 میرزا علی بیگ اکبر شاهی - میر جمال الدین انجو - میرزا
 راجه بهار سنگه (ق) - میر فضل الله بخاری - معظم خان
 شیخ بایزید (ق) - محمد تقی سیم ساز - ملا محمد ثقه
 محمد خان نیاززی - مظفر خان میر عبد الرزاق - مقرب خان
 شیخ حسو - مرتضی خان انجو - مصطفی بیگ ترکمان (ق)
 مهابت خان خانخانان - مختار خان سبزواری - میر محمد
 امین میرجهامه - و کیفیت ادفعان - محمداار خان - مرشد قلی
 خان ترکمان - و احوال مرشد قلی خان الله استجلو - مخلص خان
 برادر کلان الله وردی خان - معتمد خان محمد شریف - میرزا
 رستم مغوی - موسوی خان صدر (ق) - مبارز خان (رهله - مهیس
 داس رائهور (ق) - میر سید جلال صدر - و احوال ملا محمد
 صوفی مازندرانی - محمد زمان طهرانی (ق) - مادهو سنگه
 هادا (ق) - میرزا والی - مکرمت خان ملا مرشد - و کیفیت بلده
 شاه جهان آباد - میرزا حسن مغوی - مرتضی خان سید نظام
 معتقد خان میرزا بیگی - میرزا عیسی ترخان - محمد علی
 خان محمد علی بیگ - مغل خان پسر زین خان کوکه - میر

شمس (ق) - مرشد قلمي خان خراساني - و کیفیت دهار و دکن
 ملتفت خان - معمر خان میر ابوالفضل - مکند سنگه هان (ق)
 معتمد خان محمد صالح خواني (ق) - مبارک خان نیازی
 میرزا ابوسعید - مصطفی خان خواني - میرک شیخ هرری
 مانوجی و پرسو جی - ملا علاء الملک - میر جمله معظم خان^(۲)
 و احوال سلطان شجاع - و کیفیت جنگ بهادر و آسام - میرزا نودر
 میرزا ابوالمعالی - محمد صالح خان ترخان - ملا احمد نایته
 و تحقیق نوایم - مخاص خان قاضی نظاما (ق) - میرزا راجه
 جی سنگه کچهواہ (ق) - محمد تلمی خان بهوسله - میرزا سلطان
 صفوی - میرزا مکرم خان صفوی - میرزا خان مذوچهر - مہابت
 خان لہراسپ - مبارز خان میر کل - مرتضی خان سید شاہ
 محمد (ق) - کمہاراجہ جسونت سنگه راہور - میر سید محمد
 قزوچی - و حکایت شیخ محمدی - ملتفت خان میر ابراہیم حسین
 محمد امین خان میر محمد امین - مختار خان شمس الدین
 مغل خان بلخی - محمد عالی خان خانسامان - مہابت خان
 حیدرآبادی - موسوی خان میر معز - محمد بدیع سلطان (ق)^(۳)
 مصطفی خان کاشی - و حکایت آمدن محمد اعظم شاہ نزد
 خلد مکان (ق) - مخاص خان عالمگیری - مرتضی خان سید

(۲) در [بعضی نسخہ] میر محمد سعید میر جمله معظم خان (۳) در

[بعضی نسخہ] میرزا معز

مبارک خان (ق) - محتشم خان میر ابراهیم - مطلب خان سبزواری
 میرزا صفوی خان (ق) - مذور خان شیخ میران (ق) - مختار خان
 قمرالدین - میرزا یار علی بیگ (ق) - میر احمد خان اول - محمد
 اسام خان (ق) - معزم خان خانخانان بهادرشاهی - میرزا محمد
 هاشم خلیفه سلطان - محمد مراد خان پسر مرشد قلی خان
 محمد حسین (ق) - میرزا شاه نواز خان صدرالدین - مکرم
 خان میر اسحق - میر ویس غازی (ق) - محمد یار خان
 پسر میرزا بهمن یار - میر جمله خانخانان عباد الله نام (ق)
 مرحمت خان بهادر غضافر جنگ (ق) - محمد کاظم خان - و احوال
 مولف تا رسیدن انزوا - مبارز خان عماد الملک - معزالدوله
 حیدر قلی خان امقہانی (ق) - موتمن الملک جعفر خان (ق)
 مهاراجه اجیت سنگهه رائهور - و کیفیت فوت سلطان محمد
 اکبر (ق) - میر احمد خان ثانی - و کیفیت هنگامه محبوب خان
 در کشمیر - معزالدوله حامد خان بهادر صلابت جنگ (ق) - محمد
 غیاث خان بهادر غیاث بیگ (ق) - محمد خان بنگش (ق)
 موتمن الدوله اسحق خان (ق) - متهور خان خویشگی - محتشم
 خان میر خان - مقرب خان پسر امین خان (ق) - مبارز الملک
 سر بلند خان - مهاراجه جانوجی جسونت بنالکر (ق)
 معزالدوله عبدالاحد خان (۲) *

حرف النون - پانزده ترجمه

نیا بیت خان عرب (ق) - نور قلیچ (ق) - نقیب خان میر
 غیاث الدین - نور الدین قلی (ق) - نظر بهادر خویشگی - نجابت
 خان میرزا شجاع - نوازش خان عبدالکافی - نامدار خان (ق)
 ناصر خان محمد امان (ق) - نصیر الدوله صلابت جنگ (ق)
 نظام الملک آصف جاه - نظام الدوله ناصر جنگ - نجیب الدوله
 شیخ علی خان بهادر (ق) - نجیب الدوله نجیب خان (ق)
 نظام الملک نظام الدوله آصف جاه *

۵

حرف الواو - پنجم ترجمه

وزیر جمیل (ق) - وزیر خان هروی - وزیر خان مقیم نام (ق)
 وزیر خان حکیم علیم الدین - وزیر خان محمد طاهر *

۶

حرف الهاء - شش ترجمه

هاشم خان پسر قاسم خان (ق) - هادی داد خان (ق)
 هوشدار خان - هزبر خان خلف آله وردی خان (ق) - همت خان
 میر عیسی - همت خان سپهدار خان *

۸

حرف الیاء - هشت ترجمه

یوسف محمد خان کوکلتاش (ق) - یوسف خان کشمیری (ق)
 یوسف خان ولد حسین خان تکریمه (ق) - یعقوب خان بدخشی (ق)

یا قوت خان حبشی - یوسف محمد خان تاشکندی - یکه تاز خان
عبدالله بیگ - یلنگتوش خان بهادر (ق) *

حرف الالف - اسمعیل بیگ دولتی

از امرای فردوس مکانی ست - در دلاوری و کنگاش مسلم
وقت بود - چون همایون پادشاه از ملک عراق مراجعت نمود
و بمحاصره قلعه قندهار پرداخت و کار بر محصوران دشوار گردید
و امرا از میوزا عسکری جدائی گزیده هریک از قاعه پایان آمده
خود را نزد پادشاه مزبور رسانیدند مشارالیه نیز شرف زمین بوسی
دریافت - و پس از فتح قندهار حکومت زمین داور بمشارالیه
مقرر شد - و در ایام محاصره کابل او بهمراهی خضر خواجه خان
بر سر بشیرعلی نوکر میوزا کامران [که بر طبق گفته میوزا از کابل
بنابر غارت قافله ولایت (که بچاریکاران رسیده بود) رفته بعد غارت
بنابر انسداد طرق (که مردم پادشاهی نموده بودند) نتوانست
بکابل رسید - لهذا بجانب غزنین شتافت] تعیین گردید - و در کتل
سجاولند بشیرعلی مذکور رسیده بجنگ در پیوست - و مردم
پادشاهی ظفرمند گردیده با فراوان غنائم بحضور جنت آشیانی
رسیده مشمول عنایت گردیدند - و چون قراچه خان (که تقدیم
خدمات شایان نموده مطرح عنایت بیغایت شده بود) بدر
تنگ حوصلگی زده جمع کثیر را از راه برده بجانب بدخشان نزد
میوزا کامران روان شد مومنی الیه هم از فریب خوردن ای او بود

ازین جهت در حضور پادشاه با اسمعیل خرس ملقب گشته - و پس از آنکه پادشاه خود متوجه ملک بدخشان گردید روز جنگ با میرزا کامران مشارالیه دستگیر شد - و بشفاعت منعم خان جان بخشی یافته سپرد او شد - و در یورش هندوستان همراه رکاب خسروانی بود - و پس از فتح دهایی به همراهی شاه ابوالمعالی بجانب لاهور نامزد شد - تتمه احوالش بملاحظه نیامده *

* امتیاز خان ناظر *

خواجه عزیز نام خواجه سرای مقرب فردوس مکانی بود - در ساله (که همایون پادشاه عزیمت عراق مصمم نموده از متصل قندهار روانه شد) او را با جمعی دیگر بنابر آردن هودج مریم مکانی رخصت فرمود - او ونقه خدمت پسندیده بجای آوردن - و در سنه (۹۵۲) نهصد و پنجاه و دو هجری او در کابل بحضور رسیده ادراک سعادت ملازمت نمود - پادشاه او را در خدمت شاه زاده محمد اکبر تعیین فرمود - و پس از انتقال جنت آشیانی اکبر پادشاه او را روانه کابل فرمود - که محمل مریم مکانی والدۀ پادشاه را بحضور آوردن - چنانچه در سال دوم جاوس او در رکاب مریم مکانی بشرف ملازمت امتیاز اندوخت - و بعد چندے بحکومت دهلی عام افتخار افراخته در آنجا درگذشت *

* افضل خان *

س

خواجه سلطان علی نام - ابتدا در سرکار جنت آشیانی بشارف

خزانه اختصاص داشت - از رشادت و کاردانی مشمول الطاف
(۲)

همایونی گشته در سنه (۹۵۶) نهصد و پنجاه و ششم صاحب دیوان
خرج گردید - یعنی بمساعدت طالع (ارجمند بمشرفی بیوتات امتیاز
یافت - و چون در سنه (۹۵۷) نهصد و پنجاه و هفت هجری میرزا
کامران برادر خرد جنت آشیانی در مخالفت برادر بزرگوار (که
زیاده بر پدر اشفاق و الطاف مرعی میداشت) بر دارالملک کابل
استیلا یافت با متصدیان و ملازمان پادشاهی در مقام گرفت و گیر
در آمده خواجه را نیز مقید ساخت - و بهزجر و تعدی نقد و جنس
بر گرفت - و چون نهضت هندوستان پیش نهاد عزم پادشاهانه
گردید خواجه بوالا منصب میر بخشیکری عام ترقع می افراشت
چون راعه ناگزیر جنت آشیانی بمیان آمد تردی بیک خان
(که ادعای امیر الامرائی داشت) باتفاق خواجه بانظام مهمات
دهای پرداخت - از آنکه در جنگ همهوی مشهور خواجه بهمراهی
هر دار انتظام بخش فوج قول بود در هنگامی (که آن بقال فتنه ساز
خود بر قول تلخت آورد) خواجه را پای ثبات از جا رفته باتفاق
اشرف خان میر منشی و مولانا پیر محمد شروانی (که برای
شکست هنگامه سپه سالاری تردی بیک خان قابو می جست)
مسلک فرار اختیار نمود - چون امرا انهرام خورده با هزاران
خجالت و شرمساری بموکب اکبری (که از صوبه پنجاب

بقصد محاربهٔ هیمو بسپهند زسیده بود (پیوستند بیرام خان
 تودی بیگ خان را فرصت نداده از هم گذرانید - و خواجه را
 با میر منشی (که گمان نفاق و زردازی میداشت) نظر بزد
 نمود - و پس ازان خواجه با میر منشی قرار نموده سفر حجاز
 اختیار کرد - و در سال پنجم اکبری بشرف آستان بوس استسعاد
 یافتند - و مورد افضال عرش آشیانی شده بپایه والای امارت
 و منصب سه هزاره مرتقی گردید - مآل کار او و تاریخ فوتش
 بظرف شیرازه بند این پریشان اوراق نرسیده *

* ادهم خان کوکه *

پسر خرد مهم آنکه است - که بفزونی عقل و درستی
 اخلاص نسبت قوی بعرش آشیانی داشت - از زمان آسایش
 گهواره تا آرایش تخت بدوام ملازمت و وفور اعتبار و کثرت
 محرومیت و اعتماد ممتاز بود - در برهم زدگی دولت بیرام خان
 شریک غالب گشته تمشیت مهم ملکی و مالی از پیش خود
 گرفت - و با آنکه مذمخ خان وکیل السلطنت هم شده باستقلال
 تمام بکارها می پرداخت - ادهم خان از اُمرای پنج هزاره ست
 ابتدا بمحاصره مانکوت در رکاب پادشاهی به بهادری
 و راد مردی بلندنامی اندرخته - آن قلعه ایست در کوهستان (۳)

(۲) نام سابقش موهند است - در زمان اکبر شاه بسپهند زبان زد روزگار

گشت (۳) نسخه [ب] دلاری - و راد مردی بمعنی دلاری ست *

سوالک بر قلعه کوه فاک فرسا متضمن بر چهار قلعه - بر فرارز کوهچها بطرز غریب ساخته اند - که تمامی آن یک حصن بنظر می آید - سلیم شاه وقتی (که از مهم گکهران برگشت) اساس آن گذاشت - تا برای لشکر پنجاب سامنه باشد - میخواست لاهور را ویران کرده آنجا آباد سازد - چه آن شهره سم بزرگ - مسکن اقسام تجار و اماناف مردم - باندک توجه لشکر عظیم و یراق فوجها مهیا توان کرد - چون سر راه فوج مغل واقع شده بود مبادا در آنجا رسیده استعداد فراوان بهم رساند و کار از علاج بگذرد - درین اندیشه اجاش در رسید - در سال دوم سکندر سور در آنجا متحصن گشته آخر بزمینهار گرائید - و قلعه تسلیم نمود - سال سیوم بیرام خان (که همیشه از ادهم خان متوهم می بود) محال هنگامته نزدیکی آگه مسکن طایفه بهدریه (که تهر و سرکشی آنها با سلاطین روزگار شهره آفاق بود) بجایگزینش مقرر کرد - تا بدین وسیله هم متمردان آن نواحی سزا یابند - و هم او در حضور نباشد - و بیک خیال دو کار شگرف صورت گیرد - با چند از اُمرا رخصت داد ادهم خان بکوشش نهایی آن ضلع را عملی ساخته ارباب عصیان را بر انداخت - و بعد از آوارگی بیرام خان و اختتام کارش عرش آشیانی آخر سال پنجم مبادعی سنه (۹۶۸) نهصد و شصت

در هشت هجری او را با پیر محمد خان شروانی و امراء دیگر
 بتسخیر ولایت مالوه (که بیداد گری و مدهوشی باز بهادر
 مکرر بعرض رسیده بود) تعیین نمودند - چون بنواحی سارنگپور
 (که مستقر او بود) پیوست باز بهادر از مستی و بیهوشی
 (که شب و روز درین کار بود) اندک بخود آمده در مقام
 بیکار نشست - پیوسته از طرفین دلاوران (زم آزموده بر آمده
 لوازم نبرد بجای می آوردند - تا روزی چهلقله عظیم بمیان
 آمد - باز بهادر شکست خورده بجانب خاندیس فرار نمود
 ادهم خان بصرعت شتابان خود را بسارنگپور رسانیده تمام اموال
 و اسباب او را با پانژان و کدیزان (که نغمه حسن و حسن نغمه
 ایشان در آفاق امتیاز و اشتها داشت) متصرف شد - و ازین^(۲)
 کامیابی و حصول خزائن و دوائن و امتعه نفیسه (که اندوخته
 سالها بود) کلاه نخوت او کم شد - و نشه غرورش افزود^(۳)
 هر چند پیر محمد خان نصیحت کرد سون مدن نیفتان - مملکت
 مالوه بامروا تقسیم کرده چند زنجیر فیل از جمله غنائم همراه
 صادق خان ارسال حضور نمود - و خود بعیش و عشرت مشغول
 گشت - بخاطر عرش آشیانی گران رسید - اصلاح او اهم دانسته
 در شازده روز از آگره ایلغار فرمود - و بیست و هفتم شعبان

(۲) نسخه [ج] انتشار و اشتها داشت (۳) در فارسی نشه می نویسد - اما

این لفظ که عربی است در اصل نشوه است *

سال ششم و هفتم (که ادهم خان بهزیمت تسخیر قلعه گاگردن در کردهی سارنگپور برآمده میرفت) ناگاه موکب اقبال پیدا شد - بدریافت شرف زمین بوس مباهي گشت - عرش آشیانی یکسر بخانه اش رفته فرود آمدند - گویزند ادهم خان خیال فاسد در سر داشت - و بهانه مي جست - (۲) دوم ماهم انکه با مردم محل رسید - و بهر را از گران خواب غفلت هوشیار ساخته آداب پیشکش و ضیافت بتقدیم رسانید - و آنچه از باز بهادر بدست آورده بود از صامت و ناطق با همه پاتران بنظر اشرف گذرانید - عرش آشیانی برخی را بار مرحمت نموده بعد رفته چهار روز علم معارفت با گره افراشتند *

گویند چون عرش آشیانی لوای معارفت بر افراختند در منزل اول ادهم خان از سفاکت و بیخردی ماهم انکه مادر خود را (که صاحب اختیار محل بود) بران داشت که در مغذیه حمینه از پاتران باز بهادر مخفی بدر حواله نماید - که بنابر درازدی کسی بحال آنها نخواهد پرداخت - اتفاقاً همان صامت پادشاه خبر رسید - حکم مقام فرموده مردم را بتفتحص برگماشت - ادهم خان مضطر گشته هر دو را بصحرای سر داد چون متفتحصان گرفته آوردند ماهم انکه آن بیگناهان را بقتل رسانید - و عرش آشیانی اغماض فرمودند - لیکن همین سال باقتضای

مصاحبت ملکی حکومت مالوہ بہ پیر محمد خان باستقلال مقرر شد
و ادھم خان حسب الطلب بحضور رسید *

چون شمس الدین محمد خان انگہ بقرب و اعتبار لوای تفوق
و برتری افرخته در جمیع امور خلافت دخل تمام داشت این مدهوش
جوانی و سبہ مست دولت هموارہ بر سر حسد بردے - منعم خان
خانخانان (کہ گرفتار ہمین بیماری بود) هموارہ بکهنہ عیاری
آن مغرور تہور و مغلوب خشم را بفتنہ و غدر تحریک مینمود
تا آنکہ درازدھم رمضان سال ہفتم در دولتخانہ پادشاھی
انگہ خان و منعم خان با امرای دیگر مشغول مهمات سلطنت
بودند - ادھم خان بے اعتدالانہ با جمعی از خود بے اعتدال تر
رسید - ہمہ بتعظیم برخاستند - انگہ خان نیم قیامی نمود - آن
بے محابا دست بخنجر کردہ متوجہ انگہ خان شد - و اشارہ
بہمراہان کرد - بزخمہای جانگزا کار آن آفتقال دولت تمام کردند
و پس ازان ادھم خان بے باکانہ شمشیر در دست گرفته
متوجہ محل سرا شدہ بر ایوان مرتفع (کہ بر در محل خاصہ
بود) برآمد - غوغا بلند گشت - عرش آشیانی از خواب بیدار
شدہ از دیوار قصر سر بر آردہ استکشاف احوال نمودند
و بخشم و غضب شمشیر گرفته برآمدند - ہمین کہ ادھم خان
بنظر آمد فرمودند کہ ای بچہ لادہ انگہ مرا چرا کشتی
آن گستاخ پیش دریدہ دستہای عرش آشیانی گرفت - و گفت

پادشاه غور فرمایند - اندک تلاش واقع شده - پادشاه دست
(۲)

از چنگ او کشیده مشتے بقوت بر روی او زدند - که معلق

بزمین افتاد - بفرحت خان خاصه خیل و بسنکرام هوسناک

(که ایستاده بودند) فرمودند - که چه تماشا میکنید - این

(۳) دیوانه را بر بندید - آنها فرمان پذیر گشته بر بستند - حکم شد که

از بالای صفه سرنگون اندازند - دو مرتبه انداختند - تا گردن

آن خود سر شکست - و باین طرز آن سقاک هتاک^(۴) مطابق

سنه (۹۶۹) نهصد و شصت نه هجری بقصاص مکافات رسید
۹۷۰

حسب الارشاد هردو نعل را روانه دهلی ساختند - (دو خون شد)

(۵) تاریخ است - گویند ماهم انگه (که درین وقت بر بستر بیماری

افتاده بود) شنید که ادهم خان چذین بے اعتدالی نموده

پادشاه مقید گردند - مهر مادری برداشته او را بملازمت آورد

شاید پسر را راهاند - پادشاه ماهم انگه را دیده فرمودند

که ادهم انگه ما را کشت - ما هم او را کشتیم - آن عاقله روزگار

گفت خوب کردند - اما نمی دانست که سیاست رسیده - چون

بییقین پیوست حفظ آداب حضور نموده بظاهر جزع و فزع

(۲) نسخه [ب] معلق زنان افتاد (۳) در [بعضی نسخه] دیوانه سر را

(۴) نسخه [ج] هتاک بقصاص مکافات رسید (۵) چون این واقعه

در سنه (۹۶۹) بود تاریخ [دو خون شد] که عددش ۹۷۰ است غلط

نخواهد بود زیرا که تاریخ گویان فرق یک یا دو عدد جایز داشته اند •

نگرد - لیکن رنگ از رو رفت - و دل بهزاران زخم مجروح
گشمت - پادشاه نظر بر قدم خدمت او بتسلیمی خاطرش پرداخته
رخصت خانه فرمودند - آمده بسوگوازی نشست - و مرضی که
داشت (و بتزاید آورد - و بعد ازین واقعه بچهل روز بدار بقا
شتافت - عرش آشیانی مشایعت نعش او نموده رفته کردند
و باعزاز و احترام درانده دهلی ساخته عمارت عالی حسب الحکم
بر مزار ماهم انکه و ادهم خان اساس یافت *

* اشرف خان میر منشی *

۴

محمد اصغر نام - از سادات حسینی مشهد مقدس است
و صاحب طبقات اکبری او را از سادات عرب شاهی شمرده
یکتامل که دنا بر عموم و خصوص تدبیر درین کلام نباشد - اما آنچه
علامی شیخ ابو الفضل ادرا سبزواری نوشته لامحاله از تحریفات
نسخه نویسان است - در فن انشا و دقائق سخن ید طولی داشت
و سرموئے از دقت یابی و موشگافی فرو نمی گذاشت - و در
خطاطی و خوش نویسی بهفت قلم استاد - خصوص در تعلیق
و نسخ تعلیق سرآمد روزگار و یگانه دهر بود - علم جفر را با عمل
ورزیده - در ملازمان جنت آشیانی انسلاک یافته بمزین قرب و عزت
درجه اعتبار پیهموده بخطاب میر منشی امتیاز یافت - و پس
از فتح هندوستان بخدمت میر عری و میر مالی اختصاص
گرفت - و در قضیه تردی بیگ خان (که با هیمو بقال در سواد

دهلي اتفاق افتاد و اکثری دل بای داده راه گریز سپردند (۲)
 او (که در امر جنگ مشیر و همدستان بود) نیز در فرار زده
 متهم بظفاق و بد دلی گردید - (رز) که بیرام خان تردی بیگ
 خان را بقتل آورد) اشرف خان را با سلطان علي افضل خان
 بعلمت گریز پائي مقید ساخت - و پس ازان سفر حجاز اختیار

نموده سال پنجم اکبری سنه (۹۶۸) نهصد و شصت و هشت
 هجری هنگامی (که عرش آشیانی از ماچه یواره باختتام مهم
 بیرام خان متوجه کوه سواک بود) شرف آستاندوس دریافت
 ازان بعد همواره مشمول عواطف پادشاهی بوده بافزایش منصب
 سر برافراخت - سال ششم هنگام معارفت رایات پادشاهی از مالوه
 بخطاب اشرف خانی مشرف گردید - و در یساق بنگاله بهمراهی

خانخاان منعم خان دستوری یافت - در سنه (۹۷۳) نهصد
 و هفتاد و سیوم در بلده گور (که بنابر سمیت هوا وبای
 عام شیوع یافته اکثر نوئیضان عمده رهگرای فذا گشتند) رخت
 هستی بر بست - بدرهزاری منصب رسیده - و با کمالات
 دیگر موزدن طبع بود - گاه گاهی اشعار صاف متین انشا میکرد

* نظم *

ازر ست *

* یا رب تو مرا بآتش قهر مسوز *

* در خانه دل چراغ ایمان افروز *

* این خلعت بزدگی که شد پاره ز جرم *

* از راه کرم درشت— عفو بدوز *

و در تاریخ آبشخورے (که مولانا میر در دار الخلافه آگره

* نظم *

بدا کرده) گفته *

* در راه خدا کرده بدا ملا میر *

* چاه ز برای نفع مسکین و فقیر *

* گر تشنه لبی بپرسد از سال بدا *

* گوئی آجے ز بقعہ خیر بگیر ^(۲) *

پیش میر مظفر نیز در عهد اکبری بمنصب مناسب پایه افزای

وزگار خود گشته در سال سی و هشتم بحکومت ولایت آورده

می پرداخت - حسینی و برهانی دبائر اشرف خان در در

اعلی حضرت بمنصب قلیل سرافرازی داشتند *

• ابوالهیم خان ازربک •

از امرای جنت آشیانی ست - در سال فتح هندوستان او را

همراه شاه ابوالمعالي بلاهور تعیین کردند - که اگر سکندر سود

از کوهستان برآمده دست اندازی در ممالک پادشاهی نماید

تدارک آن باحسن وجوه بظهور رسد - پس ازان خان مزبور

سرورپور مضاف جونپور بجایگیر یافته همواره با علی قلی خان ^(۳)

(۲) نسخہ [چ] گوید (۳) در [بعضی نسخہ] زهرپور - و در [بعضی]

به سرورپور مضاف جونپور جایگیر یافته •

خان زمان بحفظ آنحدود می پرداخت - تا آنکه بعهد عرش آشیانی
 آثار بغی خانزمان و سکندر خان ازبک بر روی روز افتاد - و اشرف
 خان میر منشی فرمانی مشتمل بر موعظت پیش سکندر خان
 برد - سکندر خان بگرمی بر خورده گفت که ابراهیم خان آق سقال
 یعنی ریش سفید و قرب جوار است - او را رفته می بینم - و باتفاق
 وی متوجه بارگاه خسروانی میشوم - بدین اراده بسرهربور رفت
 و از آن جا هر دو باتفاق نزد خان زمان رفتند - و قرار دادند
 که خان مذکور همراه سکندر خان بمسقط لکهنو رفته آتش
 خلاف افروزند - چنانچه خان مذکور بدان سمت شتافته مصدر
 دستگاه آرائی شد *

چون بنعم خان خانخانان با عالی قلی خان زمان ملاقات کرده
 قرار بندگی ازو به تجدید گرفت و از حضور خواجه جهان
 (که مدار عالییه مهمات سلطنت بود) رسید خانخانان خواست
 که باتفاق او بخیمه خان زمان رود - و خان مزبور را بگرو در لشکر
 خود طلبید - و قرار برین یافت که خان زمان والد خود و خان
 مزبور را با پیشکش لایق روانه حضور نماید - لهذا خانخانان
 و خواجه جهان رو ببارگاه سلطانی نهادند - و خان مزبور را
 تیغ و کفن در گردن انداخته بنظر والا رسانیدند - و پس از قبول
 این معنی و عفو جرائم خان زمان تیغ و کفن را از گردن او
 فردن آوردند - و چون بار دیگر خان زمان و سکندر خان سال درازدهم

اکبري سلسله جنبان بغي و عدوان گشتند خان مذکور با اتفاق سکندر خان بجانب اردعه شتافت - و چون سکندر خان راه بنگاه گرفت خان مزبور بواسطه خانخانان بعفو جرائم^(۲) مشمول عواطف گشته داخل متعینان خانخانان گردید - تاریخ فوتش بنظر نیامده - پسرش اسمعیل خان است که عالی قلی خان زمان قصبه سندیه در جایگیر او داده بون - چون سال سیوم اکبري قصبه مزبور بجایگیر سلطان حسین خان جلایر از حضور مقرر شد او در عمل دادن ایستادگی بمیاء آورد - پس از آنکه بزور گرفت فوجی از خان زمان آورد - و جنگی کرده شکست یافت *

* آصف خان خواجه عبدالحمید هردی *

از فرزندان شیخ ابوبکر قایمادی^(۳) است - که از صاحب کمالان وقت بون - امیر تیمور چون در سنه (۷۸۲) هفت صد و هشتاد و دو بمصخیر هرات (که در تصرف ملک غیاث الدین بون) رو آورد بمیاد رسیده کسی نزد شیخ فرستاد - که چرا به تیمور ملاقات نمی کنی - گفت مرا با او چه کار - امیر خود رفت و بشیخ گفت - چرا ملک را نصیحت نکردی - جواب داد نصیحت کردم نشنید - خدای تعالی شما را پرو گماشت - اکنون شما را نصیحت میکنم بعدل - اگر نشنوید دیگرے را بر شما

(۲) نسخه [۱] بعفو تفصیلات مشمول (۳) نسخه [ب] ابیادی - و در

گمبارد - امپیر میگفت مرا در سلطنت بهر کس از درویشان صحبت
نشد هر کدام را از خون در دل و همی دیدم - مگر شیخ که من
خود را در حجاب می یافتم *

خواجه عبد المجید در سلک ملازمان جنت آشیانی انتظام
گرفته بحسن رشادت و کار دانی در وقت نهضت هندوستان
بدیوانی سرکار همایونی سر برافراخت - و چون کهن روزگار
بجلوس عرش آشیانی رونق جوانی از سر گرفت خواجه بوفور
کار طالبی از دیوانی بپردازی رسیده جامع سیف و قلم گردید
و در آن هنگام (که عرش آشیانی بتقریب هنگام بیروم خان لوای
عزیمت پنجاب برافراشت) خواجه بخطاب آصف خان سرافراز
گشته بحکومت دهلی مباحثات اندوخت - و بتدریج صاحب
طبل و علم شده بمنصب سه هزاری امتیاز یافت - و چون
فتو نام غلام عدلی (که قلعه چنار را متصرف بود) اظهار
تسلیم آن نمود حسب الامر پادشاهی آصف خان باتفاق شیخ
محمد غوث زنده آن قلعه را بصلح برگرفت - تیولدار ^(۲) سرکار
کوه مانکپور بخان مزبور تفویض یافت - در آن ایام غازی خان تنوری
(که از امرای عمده افغان بود) مدتی در خدمت عرش آشیانی
گذرانیده بدر فرار زده با برخی بولایت ^(۳) پنه (که ملکه سم

(۲) در [بعضی نسخه] تذکر - و در [بعضی] سور (۳) در [بعضی نسخه]

بهته - و در [بعضی نسخهای اکبرنامه] پنه آمده •

بسر خود) پناه برده در مقام فتنه انگیزی در آمد - آصف خان در سال هفتم هجری (ام چندر والی آنجا پیغام بر گذارد - که در سلک خراج گزاران ممالک محروسه در شده مخالفان را بمباران راجه از سرمایگی نخوت و غرور با اتفاق آن مخالفان آماده بیکار گردید - آصف خان چیره دستیها نموده پناه برده را بقتل رساند - و راجه هزیمت یافته بقلعه باندھو (که مستحکم ترین قلاع آن ولایت است) متحصن گشت - آخر بوسیله قبول بندگی درگاه و باستشفاع راجهائی (که مقرب بساط سلطنت بودند) حکم عدم مزاحمت باحوال راجه بآصف خان رسید خان مذکور دست ازان باز داشت - لیکن ازیں فتح قوت و مکنی تمام بهم رسانیده داعیه تسخیر گدھے پیش گرفت چه جنوبی ولایت پنه ملکه سمت وسیع مشهور بگوندلوانه - صد و پنجاه کرده طول - و هشتاد کوه عرض - گویند در باستانی زمان هشتاد هزار قریه آبادان داشته - سکند آن گوند - که قوه سمت فروتر - و اهل هند زبونش شمروند - بیشتر چندی راجه بسرمی بردند - درینوقت ریاست آنجا برانی درگارتی نام زنی رسیده - که بوفور شجاعت و حسن تدبیر و بسیاری داد و دهش تمام ملک را یک قلمه ساخته - و گدھے بلده عظیم آن ملک است و کنگه نام موضع که بانضمام آن شهرت دارد *

آصف خان از جواسیس استکشاف مداخل و مخارج آن ملک کرده در سال نهم با ده هزار سوار عزیمت آن دیار نمود (رانی) (که در انوقت جمعیت فراهم نداشت) با معدود آماده جنگ شد. و گفت منکه سالها ریاست آن ملک کرده باشم در حوصله فطرت من گریختن کی گنجد - مردن بگاموس خوشتر از زیستن بعار است - اعدیان آنولایت سماجت از کار بردند که قرار داد جنگ مستحسن - اما سر رشته تدبیر از دست دادن نه آئین شجاعت است ^(۲) - چنده بجاهای محکم بسر باید برد تا تفرقه لشکر بجمعیت گراید - بنابراین چنده باین وضع گذرانید - چون آصف خان گدّه را متصرف شده دنبال نمی گذاشت رانی سران لشکر را طلبیده گفت که خاطر من خواهان جنگ است - هر که خواسته باشد برود - جنگ من شق ثالث ندارد - یا مردن است یا فتح - بمکاربه رو آردن چون پیرو ساه پسرش زخمها برداشت گفت از معرکه او را برآورده بمانی رسانند - و چون خود زخمی گشت بمعتبری گفت که مغلوب جنگ شده ام - میدان مغلوب نام و ننگ شوم حق نمک بجا آر - و بخنجر کار مرا اتمام کن - او جرأت نکرد ناچار جمدهر برآورده کار خنجر ساخت - آصف خان بتسخیر چورا گدّه (که قلعه ایست دارالملک آنجا - و بکثرت خزائن

و دفائن بر اکثر ممالک مزیت داشت - و بیر ساه مستحکم ساخته بود) روی توجه آورد - و پس از آریزش چون بیر ساه مردافه فرو رفت قلعه مفتوح گردید - و بعد ازین فتح (که سرآمد فتوحات آصف خان بود) صاحب جواهر و خزائن بیقیاس شده نخوت و غرور را بخود راه داد - و بیراه روی پیش گرفت - از هزار فیل غنیمت در صد فیل بحضور فرستاد - اما سال دهم (که خان زمان شیبانی باتفاق امرای اوزبکیه شرقی علم بغی برافراشته و مجنون خان قاتشال را در قلعه مانکپور محصور ساخت) آصف خان با پنجم هزار سوار بکمک رسید - و چون عرش آشیانی باطغای فایره آن فساد بدان ناحیه پیوست (۲) از شرف ملازمت دریافته نفائس غنائم گزده پیشکش نموده مجلای سپاه بظفر در آورد - و بتازگی مشمول عواطف گشته بتعاقب فیه باغیه نامزد شد - لیکن مقصدیان سلطنت (که چاشنه خور رشوتهای او شده بودند) درینوقت از راه طمع و حسد ذخیره اندرزی و خیانت درزی او برمرز و ایما میگفتند سخن سازان دو دریه یکم را هزار ساخته بآصف خان معبرسانیدند و او دل بای میداد - تا بیستم صفر (۹۷۳) نهصد و هفتاد و سه حفظ مرتبه خود نموده بتوهم راهی گریخت - و در سال یازده (که مهدی قاسم خان بحکومت گزده تعیین شد) آصف خان بهزاران (۳) حسرت دل ازان ملک برداشته با وزیر خان برادر خود حسب الطالع

(۲) در [اکثر نسخه] ملازمت دریافته (۳) نسخه [ب] خرابی •

خانزمان در جوانپور بدر ملحق گشت - در صحبت اول تجو
و نخوت او دیده از آمدن پشیمان گردید - و چون معلوم کرد که
خانزمان چشم بمال او دوخته بجدائی فرصت جو گردید - درین اثنا
خان زمان او را همراه برادر خود بهادر خان بر سرافغانان فرستاده
وزیر خان را نزد خود نگاهداشت - بذیرین هر دو برادر موعود فرار
قرار داده برای مانکپور هر یک گریخت - بهادر خان بتعاقب شتافته
در آویخت - مردم آصف خان بهزیمت پراکنده شده خود دستگیر
گشت - که ناگاه وزیر خان بسر وقت بهادر خان رسیده از سرگذشت
آگاهی یافت - چون مردم بهادر خان بتاراج اشتغال داشتند وزیر خان
خود را راست کرد - ناچار بهادر خان فرار گزید - و اشاره کرد
که آصف خان را (که بالای فیل مقید بود) از هم بگذرانند
یک دو شمشیر حواله کردند - سرانگشت دست جدا شده بر هر
بینی زخمی رسید - که وزیر خان آمده خلاص ساخت - و هر دو
برادر در سنه (۹۷۳) نهصد و هفتاد و سه بکوه آمدند - آصف
خان وزیر خان را نزد مظفر خان تربتی باگروه فرستاد - تا بوسیله
او عفو جرائم شود - مظفر خان (که بموجب طلب در سنه
(۹۷۴) نهصد و هفتاد و چهار روانه پنجاب بود) وزیر خان را
همراه برده در شکار گاه بملازم عرش آشیانی رسانیده
استشفاح تقصیرات نمود - حکم شد که آصف خان باتفاق مجنون خان
در کوه مانکپور بمحافظت سرحد قیام نماید - و در همین سال

(که عرش آشیانی بر سر خانزمان و بهادر خان ایلغار فرموده
 آنها را علف تیغ بیدریغ ساخت) درین جنگ آصف خان
 مراتب جانفشانی بکمال فدویت بتقدیم رسانید - و در سنه
 (۹۷۵) نهند و هفتاد و پنج پرگنه بیاک از تغیر حاجی محمد
 خان سیستانی بجاگیرش مقرر شد - که سرانجام خود نموده
 در مهم رانا اودیسنگه منقلای لشکر فیروزی باشد - چون در اواسط
 بیع الاول سنه مذکور عرش آشیانی از آگره بمالاش رانا نهضت
 نمود رانا قلعه چیتور را بجیمیل نامی (که سابق در قلعه میرته
 بود) سپرده خود بزرایای کوهستان متواری گشت - آصف خان
 در محاصره آن قلعه استوار (که بر فراز کوهی ست - و ارتفاعش قریب
 بیست کوه - و آن کوه میان دشت مسطحی ست که بلندی و پستی
 مطلقاً ندارد - و از پایان درش شش کوه - و جائیکه دیوار است
 سه کوه - و سوائی حوضهای بزرگ و سنگین که از آب باران
 پر میشوند چشمه آب بالا نیز هست) مصدر خدمات شایسته
 و مورد کارهای دست بسته گردید - پس ازان (که بعد از چهار
 ماه و هفت روز محاصره بیست و پنجم شعبان سنه مزبور
 سال دوازدهم اکبری قلعه مفتوح شد) تمام سرکار چیتور بجاگیر
 آصف خان مقرر گشت *

* اسکندر خان اوزبک *

از سلاطین زادهای آن قوم است - در خدمت جنیت آشیانی
 مصدر کارهای شایسته گشته ابتدای عزیمت هندوستان بخطاب
 خانی امتیاز یافت - و پس از فتح بحکومت آگره اختصاص گرفت
 و در هنگامه هیمو آنرا گذاشته در دهلی بتدریج بیگ خان پیوست
 و بهمراهی او بسرداری جرانغار رو به پیکار آورد - چون دلیران
 هر دو سو دل از جان برداشته باهم آریختند هراول و جرانغار
 پادشاهی شرائط مردانگی بتقدیم رسانیده هراول و برانغار غنیم را
 از پیش برداشته بتعاقب شتافت - و غنائم فراران بدست افتاده
 سه هزار کس از مخالف بخاک نیستی فرود رفت - درین هنگام
 (که فتح چنین کرده در پی گریختنها شتاب داشتند) هیمو بتدریج
 بیگ خان تاخته بفرار آورد - بهادران (که از تعاقب برمیگشتند)
 حیرت زده براه تودری بیگ خان میشتافتند - بالتجماع اسکندر خان
 ناچار از معرکه عیان تاب گشته در سهوند بملازمت عرش آشیانی
 رسید - و در فوج منقلا با عالی قاپی خانزمان بجنگ هیمو تعیین
 گشت - و پس از فیروزی بتعاقب هزیمت یافتگان و حراست
 دارالملک دهلی از دست بردن ارباشان دستوری یافت - او
 مسارعت نموده خیال از نفوس شریره و اشخاص معطله را از زندان
 زندگانی خلاص ساخت - و غنائم موفوره اندرخت - و در جلدوری

تدوینات پهنیدیده بخطاب خان عالم عام افتخار افراشت *

چون خضر خواجه خان حاکم پنجاب از پیش (ری سکندر خان
 سرور (که مدعی ملک بود) برگشته در لاهور باستحکام برج و باره
 همت گماشت و او تحصیل آفولایت را مفت و مفت دانسته سرگرم
 اجتماع مردم گردید عرش آشیانی عجالة الوقت سکندر خان را
 سیالکوٹ و آنحدود در جاگیر داده بر جناح استعجال (رانه فرمود
 که اعتضاد خضر خواجه خان باشد - و پس ازان بتیولدارئی اوده
 کامیاب گردید - چون آرام و آسایش شوره مزاجان راقعه طلب
 در فساد انگیزی و فتنه پورهی مییباشد ده سال اسباب طغیان
 سرانجام داده راه سداد را گذاشت - اشرف خان میرمنشی از بارگاه
 سلطنت تعیین شد که مستمال تفقدات ساخته بحضور بیارد - او
 چند بلیمت و لعل گذرانیده نزد خان زمان شتافت - و باتفاق
 یکدیگر (ایم بغی برافراخته هر یک بذحیة دستمایه آشوب
 گشتند - چنانچه اسکندر خان با بهادر خان شیبانی یکتائی گزیده
 در نواحی خیرآباد با میر معزالملک مشهدی (که از جانب پادشاه
 بمالش آن طایفه ناسپاس تعیین شده بود) عرصه کارزار بر آراست
 هر چند آخرها بهادر خان چیره دستی یافت اما اسکندر خان
 اول جنگ شکست خورده آواره دشت هزیمت گردید - و در سال
 دوازدهم (که خانزمان و بهادر خان بار دیگر محرک ساسانه بغی
 و فساد گشتند) اسکندر خان را (که نیز در اوده دم نخوت میزد)

محمد قلی خان برلاس با فوج گران بر سرش تعیین گشته در اوده
 محصور نمود - مدتی از طرفین جنگ قایم بود - چون خبر گشته شدن
 خانزمان و بهادر خان رسید اسکندر خان شکیب بای داده از در
 مکر و تزییر در آمد - و آشتی پیش گرفت - و چندے بدین حیل
 بسر برده با اهل و عیال بکشتی چند (که برای همین روز
 آماده می داشت) نشسته از دریا گذشت - و پیغام نمود که من
 بر همان عهدم - عنقریب می رسم - چون زبانش با دل موافق نبود
 امرا از دریا عبور کرده سر در دنبالش گذاشتند - او خود را
 بقصبه گورکهور (که در آنوقت در تصرف افغانان بود) رسانیده
 نزد سلیمان کرزانی حاکم بنگاله شتافت - و همراه پسرش بتسخیر
 آدیسه رفت - چون برگردید افغانان بودنش در میان خویش مذاسب
 ندیده با وی در کمین غدر شدند - خان مذکور آگهی یافته
 بخانخانان (که در جونپور بود) ملتجی شد - سپه سالار استمراج
 پادشاهی نموده بهزاران امید طلب داشت - اسکندر خان ایغار کرده
 بخانخانان پیوست - خان سپه سالار سال هفدهم سنه (۹۷۹)
 نهصد و هفتاد و نه هجری همراه خون بملازم پادشاهی آورده
 بذریعه شفاعت آن عمدة الملک صفح جرائم او شده به تیولداری
 سرکار لکهنو مورد التفات گردید - و وقت رخصت بعنایت چارقب
 و کمر و شمشیر مرصع و اسب با زین طلا سرافرازی یافته با خانخانان
 تعیین گشت - و چون بالکهنو رسید بعد چندے مزاج عنصری او

از اعتدال طبعی بیرون رفته بر بستر بیماری افتاد - تا دهم جمادی الاول
سنه (۹۸۵) نه صد و هشتاد و نوار و یون هستی ار گسیخت
از امرای سه هزارى بود *

• الف خان حبشی *

از غلامان سلطان محمود گجراتى ست - در سلطنت او اعتبار
یافته بمرتبه سردارى (سید - عرش آشیانی در سال هفدهم جلوس
(که متوجه احمد آباد بود) خان مذکور با جمعیت خود باتفاق
سید حامد بخاری پیش از امرای دیگر آمده استلام سده
سلطنت نمود - و سال هیزدهم به قبول مناسب سرافراز گردید
و سال بیست و دوم بهمرایى صادق خان به تذبیه راجه مددگر
بندیله زمیندار اوندچه تعیین گشته در روز نبرد آثار جلالت
بظهور آورده چپقلشهای مردانه کرد - و سال بیست و چهارم
[چون راجه تودرمل و غیره برای دفع فتنه عرب (که آخرها
به نیابت خان مخاطب گشته - و دران سال در مضافات صوبه بهار
گرد فساد انگیزخته بود) مرخص شده] او نیز باتفاق صادق خان بکمک
راجه مذکور مقرر شد - و در گوناگون ترددات شریک خان مزبور
بود - در جنگی (که چینه باغی کشته شد) سرداری جرانغار تعلق بار
داشت - و مدتها تعینات صوبه بنگاله بود تا آنکه در گذشت
پسرانش بجاکیرات سرافراز گردیده درانجا بسر می بردند *

* اعتماد خان خواجه سرا *

پهل ملڪ نام - در ايام حكومت سليم شاه بجهور رشده كه داشت بخطاب محمد خان ممتاز گشت - چون دولت افغانان پرافتاد او در سلک ملازمان اكبري منسلک گودیده خدمات شایسته بتقدیم رسانید - و بنابر آنكه متصدیان اشغال سلطنت از خیانت ورزی و بد نیتی یا از بیوفی و ناپرواڻی در معمولی خانه خود کوشش نموده گنجها برای خود سامان می دادند و در تحصیل خزانه پادشاهی تا بتکثیر و افزونی آن چه رسد اهمال می ورزیدند عرش آشنایی در سال هفتم بعد سنوح قتل شمس الدین خان آنكه خود بدین کار توجه گماشت - محمد خان بمقتضای کردانی مکنون ضمیر پادشاهی دریافتة در باب تحصیل خزانه و تعمیر آن مقدمات معقوله ذهن نشین ساخت - و از پیشگاه خلافت بخطاب اعتماد خان و منصب هزاری اختصاص یافته جمیع خالصات بدر مفوض گردید - در اندک فرصتی بحسن تردد و لطف کفایت او قسمی كه مرکوز خاطر عرش آشنایی بود کارخانه عظیم البنیان خزانه بوجه شایسته انتظام گرفت و در سال نهم هنگامی (كه ماندو پرتو نزول ریات پادشاهی فروغ آگین شد) میران مبارک شاه والی خاندیس بارسال پیشکش مصحوب ایلیچیان کردان اظهار بندگی و فدویت نموده درخواست كه مبیعه رضیه خود را بحرم سرای سلطانی در آرد

بهذیرائی ملتئمس او اعتماد خان (که معتمد ذیک اندیش بود) مامور گردید - چون نزدیک بقلعه آسیر رسید میروان مبارک شاه باکرام و احترام بدرون قلعه بوده آن عقیقه را با جمع از اعیان ولایت خود و سرانجام گزیده روانه ساخت - اعتماد خان وقتی (که عرش آشیانی از ماندو مراجعت باگروه فرموده) در نخستین منزل شرف آستانبوس در یافت - پس ازان مدتی بهمراهی خانخانان منعم و خانجهان ترکمان تعیین بدنگاله بوده بصددور مردانگی و شکوف پرستاری نفس ذیکو خدمتی می افزود چون بحضور رسید از آنجا (که بعدالوقت پژوهی و کارشناسی اتصاف داشت) در سال بیست و یکم سده (۹۸۴) نهصد و هشتاد و چهار از انتقال سید محمد میرعدل بحکومت بهکر از حدود دیبالپور مالوه دستوری یافت - و از کار طلبی لشکر بصوب سیهوان برده چیره دستی نمود - و بمصالحات باز گشت *

چون کامیابی و مقصود آرائی بیشتره را سر رشته خرد از دست برد [خاصه این طایفه را (که در حقیقت بدهنجاری و هززه درائی مغلطو اند) چه آزمون کاران دانشور چنان برگذارند که جز آدمی هرجانداره را که خصی کنند ازان سرکشی فرو نشیند و مردم زان را برافزاید] او را غرور افزوده از زیردستان اعتباره نگرفته پیوند دلها در نظر نیارند - و با سکنه و مخادیم آنجا

بدن سلوکی پیش گرفت - و با این خوی نکوهدیده با نوکر در میان
 و ستد گفتگوی بے آزر می کرد - و حیلۀ افروزی را تدبیر اندوختی
 نام نهاده حق نگذازد - در سال بیست و سیوم سنه (۹۸۶)
 فهد و هشتاد و شش (که عرش آشیانی بمملکت پنجاب
 انتهای فرمود) او خواست سپاه خود را بجهت داغ اسپان
 روانه حضور نماید - از خرد غنودگی پیشین رانها (که برزگران
 داده بود) سرانجام اندیشید - هرچند تهدیدستی خود را نمودند
 دل نهاده حق گذاری نشد - صبح مقصود علی نام نوکر (که
 یک چشم بود) با برخه بد گوهران فرومایه آن خواب آلود غفلت را
 از هم گذرانید - برخه برافه او عرض احوال خود می نمود
 و هم شده گفت که بر چشم کور تو باید شاشید - او بے توقف
 جمدهر بشکمش زد - که نفس نکشید - اعتماد پور شش کرده می
 آگره آباد کرده اوست - قلاب کلان و عمارت ساخته مقبره هم
 برای خود اساس گذاشته بود - همانجا مدفون گردید *

• آصف خان خواجه فیث الدین ملی قزوینی •

پسر آقا ملای دوات دار - مشهور است که در عهد شاه طهماسب
 صفوی از بازیابان مجلس شاهي بود - و دیگر پسرانش میرزا
 بدیع الزمان و میرزا احمد بیگ بوزارت بلاد عظیمه ایران اختصاص
 داشتند - گویند از اولاد شیخ الشیوخ شیخ شهاب الدین

سهروردی سم - که از کمال اشتهار و نهایت کمال محتاج بیان
و توصیف نیست - او در نسب به محمد بن ابی بکر الصدیق
میرسد - و در تصوف انتساب بهم خویش شیخ نجیب الدین
سهروردی دارد - جامع علوم ظاهر و باطن و شیخ الشیوخ
بغدادیود - و صاحب تصانیف (۲) - مثل عوارف المعارف
در سنه (۹۴۳) شصده و سی و سه یا در برحمت حق پیوست
خواجہ غیاث الدین علی بطلاعت لسان و کسب کمال اتصاف
داشت - و خالی از جلالت و پردلی نبود - چون بهندوستان
وارد گردید برهنمونى بخت سعید مشمول عنایت عرش آشیانی
گشته به بخشگیری امتیاز یافت - و چون در سنه (۹۸۱)
نصد و هشتاد و یک در ایلغار نه روزه گجرات و محاربه
با شورش افزایان آنجا (که میرزا کوکه را در احمد آباد محاصر
داشتند) خدمات مستحسنه بتقدیم رسانیده بود بخطاب
آصف خان سر افتخار برافراخت - و هنگام معاودت الیوا
ظفر طراز پادشاهی بدار الخلافه او را بجهت تمشیت مهمان
بخشگیری آن صوبه (که باستصواب میرزا کوکه در رقاء و اصلاح
سپاه کوشد) مامور ساخت - و در سال بیست و یکم بصوب
ایدر (که مضاف صوبه احمد آباد گجرات است) با جمعه
از امرا تعیین شد - که آن سرزمین را از خس و خاشاک

سرکشان گردن قرار پاک سازن - زمیندار آنجا نراین داس رانهور
از غرور افزائی و تباه اندیشی با برخه از تهور گزینان از تنگنای
کوهستان برآمده عرصه مبارزت آراست - چهلشاهی محنت
از طرفین جوهر زدای همت و مردانگی گردید - فرج هوادل
پادشاهی را پای ثبات از جا رفت - میوزا مقیم نقشبندی (که
مقدمه الحیش بود) دران گرمی آریزش شریک گوارای راهمین
در کشید - نزدیک شد که چشم زخم عظیم رسد - آصف خان
با سرداران برانغار و جرانغار پای جلادت افشوده بکارزار
در آمد - مخالف باندازه توانائی گرد پیکار انگیزخته غبار آلود
هزیمت گشت - و در آخر سال بیعت و سیوم عرش آشیانی
اورا از مزیت اعتبار و وفور اعتمادش بجانب مالوه و گجرات
وخصت فرمود - که سپاه مالوه را باستصواب شهاب الدین احمد
خان ناظم آنجا بداغ رسانیده بگجرات شتابد - و بصوابدید
قلیع خان حاکم آن دیار رونق افزای جنود پادشاهی گشته
از چگونگی سپاه چراغ شناسائی افروزد - آصف خان کاربند
حکم پادشاهی شده بلوازم امر مرجوعه و مراسم خدمت ماموره
از روی راستی و درستیی می پرداخت - تا در سنه (۹۸۹)
نهمصد و هشتاد و نه در گجرات ابلق ایام خود را بداغ اجل
رسانید - از پسرانش یکی میوزا نورالدین است - که چون

سلطان خسرو گرفتار گردید و جنت مکانی در رُءے چنډ حواله
 آصف خان میرزا جعفر فرمود نور الدین (که پسر عم آصف خان
 میشد) تنها پیش خسرو رفته صحبت میداشت - و قرار
 داده بود که هرگاه قابو بدست افتد از قید برآورد و کامروا گرداند
 پس ازان (که خسرو حواله اعتبار خان خواجه سرا شد)
 نور الدین هندوئی را (که نزد خسرو میرفت) همراه گردانیده
 هر کرا از فدائیان خسرو در می آورد بآن هندو نوشته میداد
 تا در پنج شش ماه قریب چهار صد کس هم عهد و پیمان گشته
 خواستند که در اندای راه قصد جنت مکانی نمایند - اتفاقاً یکی
 از رفقا بتقریب کپییده خواجه ویسی دیوان شاه زاده سلطان
 خرم را ازین ماجرا آگاهی داد - او فوراً بشاهزاده اظهار نموده
 بجنت مکانی رسانید - همان زمان باحضار آن خون گرفتهها حکم شد
 نور الدین و محمد شریف پسر اعتماد الدوله را با چنده
 دیگر بر دار کشیدند - و طومار اسم نویسی آنها را (که
 از پیش هندوی اعتبار خان برآمده) بالتماس خان جهان
 لودی ناخوانده در آتش انداختند - و الا کس بسیاره
 بیاسا میرسیدند *

* اعتماد خان گجراتی *

از غلامان هندی سلطان محمود والی گجرات بود - چون

سلطان را اعتماد تمام بدو بهم رسید در جرم خود منحرف ساخته
 آرایش زنان بار حواله نمود - اعتماد خان بجهت ملاحظه
 و احتیاط کافر خورده اسقاط رجولیت از خود کرد - از آنجا
 (که بعقل معاش و متانت وضع و صلاح ظاهری اتصاف داشت)
 بتدریج پدایه امارت برآمد - چون در سنه (۹۶۱) نهصد
 و شصت و یک سلطان بعد انقضای هیزده ساله سلطنت بغداد
 برهان نام خادمی کشته شد و آن بد گوهر بهانه طالب سلطانی
 دوازده امیر را نامه زندگی در پیچید اعتماد خان از پیش بینی
 تفرقه بامدادان یکجتهان را فراهم آورده به پیکار برآمد - و آن
 شایان نیستی را از هم گذرانید - چون سلطان فرزند نداشت
 اعتماد خان برای تسکین نایره فتنه و فساد رضی الملک نام
 خرد ساله را از اولاد سلطان احمد بانی احمد آباد بر سریر
 خلافت اجلاس داده بساطان احمد شاه مخاطب گردانید
 و تمام مهمات دارائی بقبضه اقتدار خود در آورده جز نام
 پادشاهی برو نگذاشت - سلطان پس از پنج سال از احمد آباد
 برآمده بسید مبارک بخاری (که از اعظم امرا بود) پیوست
 و بعد از جنگ از اعتماد خان شکست خورده اداره داشت
 سرگردانی گشت - و باز چون نزد اعتماد خان آمد او همان
 سلوک پیش گرفت - سلطان از نابخردی همواره با همدان خود
 (۴۰)

مشورت قتل او میکرد - اعتماد خان آگهی یافته پیش دستی نموده

از میان برداشتم - و در سنه (۹۶۹) نهصد و شصت و نه
 طفلی نهو نام (۲) (که ازان طبقه نبود) بحضور امرا آورده قرآن
 برداشتم - که این پسر صابری سلطان محمود است - مادرش
 آبستن بود - سلطان بمن سپرد - که اسقاط حمل نمایم - لیکن
 پنج ماه سپری گشته بود - بدان قیام ننمودم - ناچار امرا تصدیق
 نموده بمسلطان مظفر ملقب ساخته بسلطنت برداشتند - و وزارت
 بر نهج سابق با اعتماد خان باز گردید - اما مملکت را امرا میان
 خودها تقسیم کرده هر یک مستقل گشت - و با هم در افتاده
 غالب و مغلوب یکدیگر بودند *

چون اعتماد خان سلطان را باختیار خود نگاه میداشت
 چنگیز خان پسر اعتماد الملک غلام ترک دم استقلال زده
 با اعتماد خان بر سر این (که اگر سلطان مظفر فی الواقع پسر
 سلطان محمود است چرا ادرای مطلق العنان نمی سازی) بدنازع
 برخاست - و آخر باعانت مرزبان باغیه (که از عرش آشیانی گریخته
 باز پیوسته بودند) بر سر اعتماد خان لشکر کشید - او بے استعمال
 سیف و سنان سلطان را گذاشته بدرون پرور شتافت - پس از چندی
 الف خان و چهار خان (که از امرای حبشیه بودند) سلطان را
 آورد با اعتماد خان سپردند - و خود جدا شده باحمد آباد بچنگیز

خان پیوستند - و از جهت متوهم گشته بقتلش پرداختند
اعتماد خان ازین ماجرا آگاهی یافته سلطان را همراه گرفته
باحمد آباد آمد - چون آسرا با یکدیگر کمر مذاکره چسبست
بستند میرزایان باغیه بشنیدن اختلال آندیار از مالوه برگشته
(۲) بهرونج و سورت را متصرف شدند - سلطان هم (که اندک فرصت
میجست) روزی از احمد آباد برآمده نزد شیر خان فولادی
(که طرف راجه داشت) شتافت - اعتماد خان بشیر خان
نوشت - که نذر پسر سلطان محمود نیست - من میرزایان را
طلبیده بپادشاهی بر میدارم - امرائ (که با شیر خان متفق
بودند) گفتند - که حضور ما اعتماد خان مصحف برداشته
الحال این سخن از روی عداوت میگوید - شیر خان بر سر
احمد آباد فوج کشید - اعتماد خان متحصن گشته بمیرزایان
التجاء آورد - و هنگامه شورش گرم شد - چون نزاع و جدال بطول
انجامید اعتماد خان دید که کار پیش رفت نمی شود - و اصلاح
آن ولایت برهم خورده از اندازه طاقت او بیرون است - بعرض آشنایی
ملتنجی گشته ترغیب تسخیر گجرات نمود - پادشاه در سال
هفدهم سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد چون به پتن گجرات رسید
سنگ تفرقه در جمعیت شیر خان افتاده - و میرزایان نیز
به بهرونج شتافتند - و سلطان مظفر (که از شیر خان جدا شده

دران نواحی سراسیمه میگشت (دستگیر مردم پادشاهی گردید
 اعتماد خان با دیگر امرای گجرات دل در دولتخواهی بسته و جوه
 دراهم و رؤس منابر را بنام اکبری مزین ساخته با امیران
 و سرداران آندیار باستقبال برآمده ملازمت حاصل نمود
 چون چهاردهم رجب این سال بده احمد آباد بقدم پادشاهی
 رونق گرفت بروده و چانپانیور و سورت به قبول اعتماد خان
 و دیگر امرای قرار یافت - آنها استیصال میوزایان بر ذمه کاردانی
 خود گرفتند - چون پادشاه بهسیر دریای شور متوجه گردید امرای
 گجرات (که بعد سرانجام اسباب در شهر توقف نمودند) چون
 مدتی خلیع العذار بسر برده بودند دانستند که دیگر محال است
 که بدستور سابق تسلط بهم رسد - در فکر گریز افتادند - اختیارالملک
 گجراتی از همه سبقت چسته فرار گزید - ناگزیر دولتخواهان پادشاهی
 اعتماد خان را با دیگران بحضور آوردند - او را از نظر انداخته
 چندی حواله شهباز خان شد - و در سال بیستم بتاؤگی مشغول
 عوطف فرموده ریاست دربار معالی مفوض بدر گشت - که آنچه
 از نقیر و قطمیر فیصل یابد (خصوص معامله جواهر و مرمع آلات)
 بدیده درمی او قرار گیرد - و در سال بیست و دوم چون بقافله سالاری
 میر ابوتراب گجراتی مردم روانه حجاز شدند اعتماد خان (که
 از دیرباز آرزوی طواف اماکن شریفه داشت) نیز رخصت

رفت - و پس از مراجعت پتن گجرات باقطاع یافت - و در سال بیستم و هشتم از تغیر شهاب الدین احمد خان بایالت گجرات سر باند گشته با جمعی از منصبداران ورشناس عمده دستوری یافت - هر چند بعضی مقربان دولتخواه عرض کردند [آنروز (که او نیرو بکمال داشت - و دوستداران یکر و فراوان) چاره خود سوان گجرات نیارسته نمود - امروز (که عنصری پیکر در کافش و همروهان یکدل فاپدید) فرستادن او بدین خدمت چگونه سزارار باشد] در نگرمت *

چون اعتماد خان باحمد آباد در آمد شهاب الدین احمد خان عزیزمت حضور نمود - ملازمان حق ناشناس او (که سابق هم بزر پرستاری در کمین جانگنائی بوده بمدارای ناهنجار خس پوش میشد) ازو جدا گشته ببسیج آنکه جاگیر از دست رفت - تا بدار الخلافه رسیده نشود و خرجها بمیان نیاید و داغ صورت نگیرد باب نانے رسیدن دشوار - همان بهتر که سلطان مظفر را (که در پناه لویه کاتی (۲) دزگار میگذرانید) بسری برگرفته هر بشورش برداریم - هر چند کار آگهان باعتماد خان برگذارند که شهاب الدین احمد خان دست از دلاسا برگرفته بدرگاه میروند و امرای کمکی هنوز نرسیده - آن سزارار که او را ازین سفر باز داشته

(۲) نسخۃ [ب] . لویه کاتی - و در [بعضی نسخۃ اکبر نامه] لویه کاتی

و در [بعضی] لویه کاتی .

اطلاع را روزه چند بار باید را گذاشت - یا لختی خزیده
برکشاده چاره شورش آنها نمود - یا هنوز که هنگام ناسپاسان
غیراهم نیامده بپستی و چالاکي کار آنها بانجام باید رسانید
هیچ کدام نپذیرفته گفت - فتنه را نوکران او بنیاد کرده اند - او
خواهد نشاند - یا جواب خواهد گفت - چون سلطان مظفر
باشوب گریان پیوست و آتش فتنه شعله ور گشت ناگزیر اعتماد
خان بمرگردانیدن شهاب الدین احمد خان (که تا قصد گداهي
بیست گروهی احمد آباد راه سپرده بود) شتافت - اگرچه
خیر اندیشان گفتند (که درین شورش که غنیم بدوازه کرده
رسیده شهر را پرداختن کار آسان را بر خود دشوار کردن است)
سودمند نیامد *

سلطان مظفر شهر را خالی پنداشته جلو ریز آمده
متصرف گشت - و جمعیت فوادم آورده آماده پیکار گردید
و بمجرد تقارب هنوز کارزار دست نداده بود که بیشتر
از همراهان شهاب الدین احمد خان جوش حقیقتی زده راه
بیوفائی سپردند - و سخت سراسیمگی رو آورد - اعتماد خان
و شهاب الدین احمد خان به یکن شتافته متحصن گشتند
و خواستند که ازین ملک برکناره شوند - ناگاه پاره کمی سپاه
و برخ مردم از غنیم جدا شده در رسیدند - اعتماد خان از
پیشین حال پند گرفته زرها داده سرگرم خدمت گردانید

نور خود با شهاب الدین احمد خان به بنگاهداری ایستاده مردم را
بسرکردگی شیرخان پسر خود بکارزار شیرخان فولادی فرستاده
چپیره دست آمد - درین اثنا میرزا خان عبد الرحیم (که با خوچ
شایسته بمالش سلطان مظفر و سرتابان کجرات تعیین شده بود)
در پیوست - و اعتماد خان را درین گذاشته با شهاب الدین
احمد خان روانه مقصود گردید - اعتماد خان مدتی در حکومت
آنجا گذرانیده در سنه (۹۹۵) نهصد و نود و پنج در گذشت
دو هزار و هشتصد و هشتاد و هشت - اگرچه صاحب طبقات اکبری
او را چهار هزار و هشتاد و هشت نوشته - شیخ ابوالفضل گوید هراس و فریب
و نا درستی با قدره آراستگی و سادگی و فروتنی معجون ساخته
گجراتی نام کرده اند - و ازان میان اعتماد خان را سرآمد آن کرده
نگردانیده اند *

✽ امیر فتم الله شیرازی ✽

در حکمت نظری و عملی یکتای روزگار بود - اگرچه در دانشگاه
خواججه جمال الدین محمود و مولانا جمال الدین شروانی و مولانا
کوه و میر غیاث الدین منصور شیرازی فراوان شناسائی اندوخت
لیکن پایه دانش از آنها بلند تر گشت ^(۲) - علامی ابوالفضل چنان
میرآید که اگر کهن نامهای دانش مفقود شوند او اساس نو بر نهی
و بران زفتهها آرزو نبرد *

* نظم *

* هم علم را بقوت عقلش سر قدر *

* هم عقل را بشوکت علمش علو شان *

عادل شاه بیجاپوری بهزاران خواهش از شیراز بدکن طلبید
و وکیل مطلق خود ساخت - پس از آنکه روزگارش سپری شد سال
بیست و هشتم سنه (۹۹۱) نهصد و نود و یک بفرمان طلب
عرش آشیانی بفتح پور رسید - خانخانان و حکیم ابوالفتح پذیرا
نشده بملازمت آوردند - و باصناف نوازش پادشاهی اختصاص
یافته در کمتر زمان بدارت مصاحبت و پایگاه قرب و منزلت
برآمد - و بخدمت صدارت امتیاز گرفت - دختر مظفر خان
قریبنی بازدراجش در آوردند - گویند بسه هزاری منصب رسید
و در جشن سر آغاز سال سیم بامین الملکی بلند رتبه گردید - حکم
شد که راجه تودرمل مهمات ملکی و مالی بصوابدید میر در بره
کند - و کهن معاملها (که از زمان مظفر خان تشخیص نیافته)
بانجام رساند - میر فصلی چند (که متضمن کفایت سرکار و رفاه
رعایا بود) برگذارد - پذیرفته شد - و در همین سال بخطاب
عضد الدوله ناصوری اندوخته برهنموننی (اجی علی خان مرزبان
خاندیس دستوری یافت - از آنجا بذاکامی برگردیده بخان اعظم
(که بتاخست ولایت دکن و مالش سران آندیار تعیین شده بود)
پیوست - چون او با شهاب الدین احمد خان و دیگر کمکیان

بد سلوکی پیش گرفت آن مهم نسبی درست نیافت - میر
 خردان آزار یافته سال سی و یکم اندوهناک نزد خانخانان
 بگجرات شتافت *

گویند میر بسرانجام مهم دکن رخصت یافته بود - چون میان
 اعظم خان کوکه و شهاب الدین احمد خان نقش صحبت درست
 نداشت راجی علی خان از مشاهده نفاق امرا لشکر دکن را
 بخود متفق ساخته بمقابله برخاست - هرچند میر خواست
 ادرا براه آرد صورت نیست - ناچار بگجرات نزد خانخانان آمد
 که او را بکمک بود - بغابر وجه آن هم دست نداد - ازانجا
 ناصیه‌سای آستان خلافت گشت - سال سی و چهارم سنه (۹۹۷)
 نهصد و نود و هفت هجری وقت معادلت پادشاه از کشمیر بعارضه
 در شهر ماند - حکیم عای را در تشخیص و تجویز لغزش رفت
 صاحب بداندنی گوید چون خود حکیم بود بمنع حکیم مصری
 ممانعت نشده چاره تب محرق بهرپسه نمود - و زندگی بسپرد
 در خانقاه میرسید علی همدانی گذاشته بودند - بحکم پادشاهی
 پرداخته بر فراز کوه سلیمان که دالکشا جائے ست نگاه داشتند
 فرشته^{۹۹۷} بود تاریخ یافته اند - عرش آشیانی بغوت میر بسیار
 متأسف و اندوه گین شده بر زبان مبارک گذرانیدند - که میر
 وکیل و حکیم و طبیب و معجم ما بود - انداز سوگوار می ما

که تواند شداخت - اگر بدست فرنگ افتاده و همگی خزان
در برابر خواسته بآرزوی این سودا فوادان سود کرده - و آن
(۲)
گوامی گوهر را بس ازان انداخته
* نظم *

* شه‌شاه جهان را در وفاتش دیده پر نم شد *

* سکندر اشک حسرت ریخت کافلاطون ز عالم شد *

شیخ فیضی در مرثیه ار قصیده غرا گفته - این چند بیت

از انجا است *
* نظم *

* هرگز نموده اند و نمی‌روند اهل دل *

* حرفه ست نام مرگ برین قوم ترجمان *

* بر قد روح پیرهنه بیش نیست تن *

* گیرد چو کهنه گشت سپهر کهن ستان *

* باره ست بر حیات و غباره ست بر نشاط *

* پوشیدن لباس کهن بر توانگران *

* لیکن کریم کیست درین قحط سال جود *

* کو جامه کهنه ناشده بخشد بنائوان *

در طبقات آورده که امیر فتح‌الله (با آنکه در جمیع علوم

عقلی و نقلی در ایران و هند بل در ربع مسکون قرین خود

نداشت) از نیرنجات و طلسمات ماهر بود - آسیائے ساخته که خود

حرکت میکرد - و آرد میشد - و آئینه در دست کرد که از در

و نزدیک اشکال غریبه مرئی میگشت - و آنکه بیک چرخ
 دوازده بندوق پر میشد نیز از اختراع اوست - صاحب بدادنی
 نوشته که میر دنیا دوستی بمرتبه داشت که با این بزرگرتبگی
 دست از معلمی صبیان نمیکشید - بخانه امرا رفته بهسران
 ایشان رسمی علوم می آموخت - و حرمت علم نگاه نمیداشت
 در جلو پادشاه تفنگ بر دوش و کیسه بر کمر پیاده میدوید
 و در فزون پهلوانی رستمی میکرد - و مشهور است که میر
 با این عام و فضل در حق پادشاه میگفت - که اگر در خدمت
 این کثرت آرای وحدت گرین نمی رسیدم راهی بایزد شناسی نمی بودم
 میر در سنه (۹۹۲) هجری قمری و دو هلالی هجری قمری
 وضع کرد - از دیرباز عرش آشیانی را اندیشه آن بود که در آباد بوم
 هندوستان تازه سال و مه، بکار آید - که تاریخ هجری با کهنگی
 از ناکامی آگهی می بخشد - و آغاز آن روز شصت اعدا و کلفت
 احباست - لیکن از انبوهی دانشوران رسمی که روائی تاریخ را
 ناگزیری دین پندارند پیدائی نمی گزفت - میر و امثال او
 (که بآئین آگهی گردیدند) این تاریخ را اساس بر نهاده فرامین
 بممالک محروسه جهت اجرای آن قلمی گشت - بنای آن بر
 زیم جدید گرگانی گذاشته جلوس اکبر را سر آغاز بر گرفتند

و سال و ماه شمسی حقیقی شد - و کبیسه از میان برداشته
و نام ماه و روز فارسی بحال خود ماند *

ح * اسمعیل قلی خان ذوالقدر *

برادر خرد حسین قلی خان خانجهان از امرای اکبری است
در جنگ جالندهر چون بپیرام خان شکست خورده برگشت مردم
پادشاهی بتعازب پرداخته اسمعیل قلی خان را زنده بدست
آوردند - و پس از آنکه برادرش نوازش یافت او نیز بعاطفت
پادشاهی اختصاص گرفته بهمراهی برادر مصدر کارها میشد
و چون خانجهان در صوبه دارمی بنگاله رخت هستی بر بهست او
با اموال و اسباب برادر بحضور رسیده مورد الطاف گردید - و در
سال سیم بمالش الوس بلوچ (که راه سرتابی سپرده مراسم
اطاعت و پرستاری بجا نمی آوردند) مامور شد - چون ببلوچستان
در آمد لخته بومیان تهر پیش گرفته زرد زینهاری گشتند - و سران
آن طایفه غازی خان و وجیه و ابراهیم خان دولت ملازمت^(۲)
دریافتند - از پیشگاه خلافت آن آباد ملک بآنها باز گردید
و در سال سی و یکم (که راجه بهگونمت داس را بعزت جنون
از حکومت زابستان بر گردانیدند) اسمعیل قلی خان بجایش
قرار یافت - اما او از گرم بازاری خام آرزوها بمیان آورده از نگر
افتاد - حکم شد که برگشتی نشانده از راه بهکر روانه حجاز

(۲) نسخه [۱] و جهیه - و نسخه [ج] و جهیه *

فمایند - ناچار بتضرع و لابه‌گذاری (و آردن - اگرچه پذیرفته شد
 لیکن از اینجا باز داشته بمالش یوسف زنی تعیین گشت - ناگاه
 از نیرنگی فلکی اقسام بیماریها بعلمت فساد هوا در کوهستان
 سواد و بجور پدید آمد - سرداران آن الوس خود بخود پیش
 خان آمده بعجز گزیدند - چون زین خان حاکم زابلستان کار
 بر جلالت^(۲) (روشانی) بمرتبه تنگ گرفت که او از تبراه بدین
 کوهستان در آمد زین خان بتلافی پیشین خجالت (که در هنگامه
 بپر بر تهاون فموده بود) بکوهستان در شد - و صادق خان از حضور
 دستوری یافت که در دشت سواد جا گیرد - تا جلالت بهر طرف
 که رو گذارد گرفتار گردد - و اسمعیل قلی خان که تهانه دار
 آن دشت بود از آمدن صادق خان تباہ سگالی پیش گرفت
 و گذرگاه را خالی گذاشته روانه درگاه شد - ناگاه جلالت راه یافته
 بدرزد - ازین جهت اسمعیل قلی خان چندے معائب گردید
 و در سال سی و سیوم بایالت گجرات سرفرازی یافت - و چون
 شاهزاده سلطان مراد در سال سی و ششم بدارائی مالوه دستوری
 گرفت اسمعیل قلی خان بپایه وکالت شاهزاده بلغد نامی
 اندرخت - اما بامور اتالیقی نیازست نیک پرداخت - سال
 سی و هشتم صادق خان بجایش رفته او طلب حضور شد - و سال
 (۲) در [نسخه ۱ اکثر جا] روشانی آمده - و نسخه [۱] روستائی - و اغلبکه
 روستائی باشد .

سي و نهم بکالپی که در تیولش بود دستوري یافت - تا بآبادی جاگیر در کوشد - و در سال چهل و دوم سنه (۱۰۰۵) هزار و پنج هجری بمنصب چهار هزارى بالغ رتبه گردید - گویند بسیار عیش دوست بود - و در مآكل و ملبوس و فرش و ظروف تکلف تمام بکار می برد - هزار و دویست زن داشت - چون بدربار میرفت مهر بر ازار بدن آنها میکرد - آخر همه ستوه آمدند و اتفاق کرده مسموم نمودند - پسرانش ابراهیم قلی و سلیم قلی و خلیل قلی در عهد اکبری مناصب مذاسب داشتند *

۸ * آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ *

پسر میرزا بدیع الزمان ولد آقا ملای دوات دار قزوینی مشهور است - میرزا بدیع الزمان هم در زمان دارای ایران شاه طهماسب مغوی وزیر کاشان بوده - و میرزا جعفر بیگ نیز همراه جد و پدر باریاب مجلس شاه میشد - در سال بیست و دوم اکبری سنه (۹۸۵) نهصد و هشتاد و پنج در ریعان شهاب تازه از عراق وارد همد گشته همراه عم خود میرزا غیاث الدین علی آصف خان بخشي (که از مهم ایدر و ایرداخته بحضور آمده) ملازمت پادشاهی دریافت - عرش آشیانی بمنصب دريستي داخل آصف خان سرافراز فرمود - او بکم منصبی راضي نشده ترک مَجَری و آمد و رفت دربار نمود - این استغذا بر خاطر پادشاه گران آمده بحال تباہ به بنگاله (که در آنوقت آب و هوای

مسموم داشت - و گناهگاری را که میفرستادند اغلب زنده
بر نمیگشت (تعیین کرد *)

گویند مولانا قاسم کاهی ماوراءالنهری (که از کهنه شاعران بود
و بکمال آزادی میزیست) در آگره - بر خورده مستفسر احوال گشت
چون معلوم کرد گفت تو نغزک جوانی - به بنگاله مرز - میرزا
گفت چه کنم - توکل بر خدا کرده میروم - خوش طبعانه گفت
زینهار توکل برو مکن - که همان خداست که مثل امام حسین را
در کربلا برده شهید ساخت - اتفاقاً میرزا چون به بنگاله پیوست
خان جهان ترکمان صوبه دار آنجا بیمار بود - در گذشت - و مظفر
خان تربتی بجایش منصوب گردید - چندی نگذشته که بغی
قواشالان و شورش معصوم خان کابلی گرد نایمندی دران ناحیه
برانگیخت - و بجائے کشید که مظفر خان در قلعه نائده در آمده
محصور گشت - میرزا همراه بود - چون او را گرفته کشتند اکثری
وفقاً بطلب زر گرفتار شدند - میرزا ببدله گویی و نکته سرائی
ازان بازخواست رهائی یافته در فتح پور سیکری بسجود
تدسی آستان سلطنت خبین سعادت افروخت - از آنجا (که
بخواری و ناکاهی بر آورده بودند - و او برهمونی اقبال باز
خود را بغتاک دولت بست) بر خاطر پادشاهی پسندیده آمد
در اندک زمانی بمنصب دوهزاری و خطاب آصف خان بر نواخته
از تغییر قاضی علی بخشی بیگی بمیر بخشی گری علم اعتبار

افراخت - و بمالش رانا زمیذدار اودیپور تعیین شد - از مراتب
 ناخست و تاراج و قتل و اسیر و تقیقه فرو نگذاشت - و در سال سی و دوم
 (که اسمعیل قلی خان ترکمان بذابر خالی گذاشتن دره که جلال الدین
 روشانی ازان بدر رفت معاتب گردید) آصف خان بجای او
 بتهانه داری دشت سواد تعیین گشت - و در سال سی و هفتم
 سنه (۱۰۰۰) هزار هجری (چون جلاله روشانی که نزد عبد الله
 خان اوزبک والی توران رفته بود ناکام برگشته در تنگذهای تیره
 آغاز فساد نمود - و افغانان افریدی و ادرک زئی پیمان را
 گسسته بدر گردیدند) آصف خان از پیش گاه خلافت باستیصال او
 نامزد گشته در سنه (۱۰۰۱) هزار و یکم باتفاق زین خان کوکه
 تذبیه واقعی بجلاله نموده اهل و عیال او را با وحدت علی (که
 برادرش می گفتند) و دیگر خویشان و یکجهتدان او قریب چهار صد
 کس دستگیر ساخته بحضور آورد - و در سال سی و نهم (چون
 کشمیر از میرزا یوسف خان تغیر کرده باحمد بیگ خان و محمد
 قلی افشار و حسن عرب و غیره اریماق بدخشی تنخواه شد)
 آصف خان دستوری یافت - که آنولایت را بتازه جاگیر داران
 درخور بخش نموده زعفران و شکاری جانور بخالصه بازدارن
 او جمع را بدستور قاضی علی سی و یک لک خردار و هریک
 بیست و چهار دام قرار داده بشایستگی تقسیم اقطاع نموده

دو سه روز از کشمیر بلاهور رسید - و در سال چهل و دوم
 چون مملکت کشمیر بسبب جاگیر داران متفرقه رو بویروانی آردن
 آصف خان بحکومت آندیار اختصاص گرفت - و در سال چهل
 و چهارم آغاز (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری از تغیر رای پترداس^(۲)
 بدیوانی کل سر برافراخته دو سال باستقلال تمام سرانجام داد
 و چون در سنه (۱۰۱۳) هزار و سیزده شاه زاده سلطان سلیم خیال
 بغی از سر را کرده بتقریب تعزیم مریم مکانی بهلازمت پدر
 بزرگوار رسید و درازده روز در غسل خانه نظر بند مانده مشمول
 عواطف و اشفاق گشت قرار یافت که صوبه گجرات در تیول
 خود گرفته صوبه آله آباد و بهار را (که بے حکم متصرف است)
 وا گذارد - چنانچه صوبه داری بهار بنام آصف خان مقرر شد
 و بمنصب سه هزاری امتیاز یافته بتعلقه مرخص گردید - و چون
 سریر خلافت بجلوس جهانگیری رونق گرفت طلب حضور گشته
 باثالیقی شاهزاده سلطان پوریز تحصیل افتخار نموده به تنبیه
 رانا (که مهم سر دست آنوقت بود) تعیین شد - اما بذابر شورش
 سلطان خسرو از راه برگردانیده در سال دوم (۱۰۱۵) هزار و پانزده
 هجری هنگام انتهای الویه جهانگیری بکابل از تغیر شریف خان
 امیر الامرا (که به بیماری معب در لاهور ماند) بخدومت والای
 وکالت و منصب پنج هزاری و عنایمت قلمدان مرصع بلند مرتبه

گشت - و (چون دنیا داران دکن خصوص ملک غنبر حبشی بعد
 فوت عرش آشیانی از کم فرضتی و قابو جوئی قدم جسامت
 و جرأت پیش گذاشته بمیدارے از محالات بالا گهات را از تصرف
 اولیای دولت بر آورده - و خانخانان از هنگامه سازی و شورش طلبی
 در آغاز کار باطفاى نایره نپرداخته و گذاشت - تا آتش فتنه
 بالا گرفت - و پس از آنکه خود متعهد تمشیت مهم دکن گردید
 استدعای کمک نمود) جلالت مکانی سلطان پرویز را بانالیقوی آصف
 خان میرزا جعفر تعیین فرموده اعظم امرا مثل راجه مانسنگه
 و خانجهان لودی و امیرالامرا و خان اعظم و عبد الله خان (که هر یک
 بافراده تسخیر ملکه را بسند بود) از پی یکدیگر رخصت دکن
 یافتند - اما از بے رشدی شاهزاده و افراط شراب و ارتکاب مغیرات
 کار صورت نیست - بلکه بعلم نفاق امرا هر مرتبه که لشکر
 ببالا گهات بردند بزبونی و (سوئی بر گشت - و با آن همه سر
 و سرداری بسبب اختلاف آرا از آصف خان تدبیر پیش رفت
 نشد - تا در سال هفتم (۱۰۲۱) هزار و بیست و یک هجری
 ۱۰۲۱
 در همان جا باجل طبعی در گذشت - صد حیف ز آصف خان
 تاریخ است - از یکتایان روزگار بود - در همه فن صاحب
 یک فن - و در هر هنر تمام - فهم تذن و فطرت بلند او شهره
 آفاق - خود میگفت هرچه من بدیده نفهم بیمعنی خواهد بود
 گویند بیک نگاه تمام سطر را میخواند - در فراسوی و کاردانی

و اجرای مهمان ملکی و مالی ید بیضا داشت - و بظاهر و باطن
آراسته - شعر و انشای او کمال متانت دارد - با اعتقاد جمعی بعد
از شیخ نظامی گنجه مثنوی خسرو و شیرین به ازو کسی نگفته
در عشرت آرائی خسرو و شیرین گوید *

* نظم *

* هوس مطلق عذاب شد شوق خود کام *

* سر دست صنم بگرفت با جام *

* چذین بے نقل دادن باده تا کی *

* بده بوسه که هم نقل است و هم می *

* فتادش تن ز ناب شرم در تب *

* ز نام بوسه زد تپخاله اش لب *

* ملک بگرفت و شوقش کرده سرمست *

* ز دستش جام و بوسیدش لب و دست *

* صنم هر دم ز آب دیده آن شب *

* ز نقش بوسه شسته دامن لب •

* نظم *

این چند بیت نیز ازو است *

(۲)

هر کس که شب نشیمن با تو * بسیار بزور ما نشیند

تا با چو توئی توان نشستن * دل پهلوی ما چرا نشیند

از حق مگذر نمی توان دید * با دلبر اگر خدا نشیند

جعفر ره کوی یار دانست * مشکل که دگر ز پا نشیند

* دیگر *

* شد حال غیر ظاهر بروی ز یک تغافل *

* در بوالهوس شناسی باشد محک تغافل *

گویند شوق به گل و گلزار و باغ و چمن بسیار داشت
 نخل و نهال بدست خود می نشانند - اکثر روز بیل در دست
 کار میکرد - و زنان هم بسیار جمع کرده بود - در بیماری واپسین
 یکصد سیدی را از محل برآورد - از اناث و ذکور اولاد بسیار
 گذاشت - اما هیچ کس از پسرانش پیش آمده نکرد - میرزا
 زین العابدین بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار رسیده
 در سال دوم شاه جهانی از سرمایه زندگی تهی دست شد - پسرش
 میرزا جعفر که همنام و هم تخلص جد خود بود شعر را خوب
 میگفت - در هر موسم بفراهم آوردن جانوران شغف داشت - میان
 او و زاهد خان کوکه و میرزا ساقی پسر سیف خان اختلاط تمام بود
 اعلیٰ حضرت اینها را سه یار می نامید - آخر ترک منصب
 نموده باکبر آباد سکونت گرفت - فردوس آشیانی بسالیانه موظف
 فرمود - و در عهد عالمگیری باضافه سرافرازی یافت - در سنه
 (۱۰۹۴) هزار و نود و چهار پیمانه حیالش لبریز گردید
 از دست *

* نظم *

* نمی دهند بهر بوالهوس ریاست عشق *

(۲) در [نسخهای اکبرنامه] شافی نوشته *

* کهے کہ باب سردار گشت سردار است *

* دیگر *

* درین که کوهکن از ذوق داد جان چه سخن *

* همین که تیشه بسر دیرزد سخن باقی است *

* هزار ببلبل شوریده خاک شد جعفر *

* هنوز رسم خود آرائی چمن باقی است *

دیگر از پسران آصف خان سهراب خان نیز در عهد اعلیٰ حضرت بمغصب هزار و پانصدی هزار سوار فایز گشته بمنزله خاموشان جاگزید - و دیگر میرزا علی اصغر است - که در همه برادران عیاش و نامقید بود - زبان باختیار نداشت - حرف بی صرفه و بی محل بسیار میزد - در یساق پرینده میان پادشاهزاده شاه شجاع و مهابت خان سپه سالار سنگ اندازیها نمود - پس ازان در مهم جبهار بذنبه تعیین گشت - چون قلعه دار دهامونی در تاریکی شب بدر وقت مردم لشکر بقلعه در شده دست تطاول بغارت اموال کشادند - فاجار خاندوران به ممانعت تاراجیان بقلعه درآمد - شخصی از سمت جنوبی فریاد زد که در یکی از برجها جمعی از مقهوران ظاهر میشوند - علی اصغر گفت که من رفته دستگیر میکنم - هر چند خاندوران منع نمود که شب است - درین قسم هجوم عام (که درست و دشمن تمیز نمیشود) رفتن خوب نیست مذبذبه نگشه بدانجانب شتافت - چون بالای دیوار قلعه برآمد

(۴)

نایگاه گل مشعلی (که غارتگران (وشن کرده بپژوهش مال میگشتند)
 بانبار باروت (که در ته برج بود) آفتاده آتش گرفت - تمام
 آن برج با هشتاد گز دیوار دو جانب آن که ده گز عرض داشت
 پرید - علی اعمر با برخی از همراهان و جمعی از غارتگران که بالای
 دیوار بودند بهوا رفته متلاشی شد - صبیح معتمد خان بخشی
 در خانه داشت - چون دست تصرف بآن عقیقه فرسانیده بود
 بعد ازین رانعه بحکم پادشاهی خاندوران بقصد خود در آرد *

۲ افضل خان شیخ عبدالرحمن *

پسر علامی فهامی شیخ ابوالفضل است - در خدمت پدر
 قریب یافته - در سال سی و پنجم عمرش آشنایی برادر زاده
 سعادت یار کوکه را بدو پیوند بیوگانی دادند - چون پسر ازو
 متولد شد پادشاه به بشوئن مهمی فرمود - که نام برادر اسغدیار
 بود از پهلوانان عجم - در هنگامه (که شیخ ابوالفضل بهیچ سالاری
 دکن مامور گردید) تیر روی ترکش شیخ او بود - هرگاه کار
 ازو میداد و هرجا ضرور میشد شیخ عبدالرحمن را میدوانید - و او
 به نیروی پر دلی و آگهی سرانجام گزیده میداد - دو سال چهل
 و ششم (که ملک عزیز حبشی علمی مردان بهادر حاکم لنگانه را
 در آویزه دستگیر ساخته آن ولایت را متصرف شد) شیخ او را
 با فوج جرار از ساحل گنگ بدان سو روانه نمود - و شیر خواجه را

که در پټهري بود بر فاقش سرگرم ساخت - شيخ عبدالرحمن^۱ با اتفاق
 شیرخواجه از نزدیکی ناندیر عبور گنگ نموده قریب آب مانچرا^(۲)
 با ملک عمیر در آویخته لوی فتح و نصرت برافراخت - الحق
 شيخ عبدالرحمن^۱ با شجاعت و کار دانی درست اندیش روزگار شيخ
 بود - با آن همه ذخیره خاطر (که جنت مکانی را از جانب پدرش
 بود) در ایام فرمان رانی ایشان بزور خدمت و حسن پرستاری
 بل بمحض یارویی طالع و بختمندی خود را مورد التفات پادشاهی
 گردانیده ب خطاب افضل خان و منصب دو هزاره سرفرازی یافت
 و در سال سیوم باضافه منصب و صاحب موبگی بهار و پټه از تغیر
 اسلام خان بلند رتبه گشت - چون گورکھپور که شصت کروهی
 پټه است بتازگی از پیش گاه خلافت و جهانبا نی بجاکیر او
 مرحمت شد افضل خان شيخ حسام بتارسی و غیاث بیگ را (که
 بخشی و دیوان آن صوبه بودند) با جمعی از منصب داران
 دران بلده گذاشته خود بگورکھپور نهضت نمود - اتفاقاً قطب
 نام مجبور^(۳) از مردم ارچه در زی^(۴) دریشی بولایت اجینه که
 در نواحی پټه واقع است رسیده خود را سلطان خسرو را نموده
 بانواع مواعید مفسدان راقعه طلب آنجا را بفریفت - و با خود
 متفق ساخت - و در کمتر فرصتی جمعی فراهم آورده بجناح استعجال

(۲) در [بعضی نسخه] مانچرا (۳) در [اکثر نسخه] ارچه (۴) در

[بعضی نسخه] اجینه - یا اجینه باشد •

به پلنه شفاخته یکسر بقلعه درآمد - شیخ بنارسی از آسیمه سري
 باستحکام قلعه نیارست پرداخت - با غیاث بیگ از راه دریچه
 خود را بکشتی رسانیده راه فرار سپرد - مفتیان اموال افضل خان
 و خزانه پادشاهی را متصرف گشته ملای داد و دهش در داده
 بجمعیّت مردم پرداختند افضل خان بمجرد استماع این خبر
 بمالش او گرم و گیرا رو آوردن - آن جعلی قلعه را مستحکم ساخته
 خون با فوج در کنار آب پن پن عرصه نبرد آراست - و باندک
 زن و خورده سر رشته جمعیت او از هم گسیخت - و دیگر بار
 خود را بقلعه رسانید - افضل خان پاشنه کوب بقلعه درآمد - آن
 وخیم العاقبت دست و پای زده چند کس را ضایع ساخت
 و دستگیر گشته بیاسا رسید - چون این ماجرا بعرض جنم مکانی
 رسید فرمان شد که بخشی و دیوان را با منصبداران (که در
 حراست شهر ممالکه نموده اند) از همانجا سر و ریش تراشیده
 معجز پوشانیده و آژونه بر خر نشانده روانه درگاه سازند - و در
 شهرها و قصبها سر راه تشهیر نمایند - تا موجب عبرت سایر
 نامردان کوتاه اندیش گردن - و در همان ایام افضل خان را نیز
 محاربه طاری شده بود - طلب حضور گردید - و پس از ادراک
 ملازمت مدتی گرفتار الم دمل بوده سال هشتم از دار فنا
 بملک بقا پیوست *

✽ اسلام خان چشتی فاروقی ✽

شیخ علاؤ الدین نام داشت - از نبأثر شیخ سلیم فتح پوری سمت
 به فور اخلاق مرضیه و فزونی صفات پسندیده سرآمد اقارب و عشائر
 خود بود - و بیهمن نسبت کونکلتاشی جنت مکانی به منصب
 پادشاهی و مزید عزت و اعتبار اختصاص داشت - و همشیره
 علامی قهّامی شیخ ابوالفضل باو منسوب بود - چون سریر خلافت
 بجلوس جهانگیری زیّت پذیرفت بخطاب اسلام خانی و منصب
 پنج هزاره باند رتبی یافته بصوبه دارم بهار چهره مران افروخت
 و در سال سیوم از انتقال جهانگیر تلی خان لاله بیگ بصاحب صوبگی
 مملکت وسیع بنگاله سرفراز گردید - چون آن ولایت از زمان
 شیر شاه در تصرف امرای افغان در آمده بود در عهد عرش آشیانی
 عساکر گران و جنود سنگین بسری نوئیان عظام تعیین یافت
 و مدتها تلاش و تردد عظیم و قطره و یویه سترگ بکار رفت
 تا آن فیه مملطه مستاصل گشتند - بقیه ازان قوم در سرحدها
 مانده - ازان میان عثمان خان پسر قتلوی اوهانی نامه به بزرگی
 بر آورده مکرر با افواج پادشاهی مبارزتها نمود - خصوص در ایام
 حکومت راجه مانسنگه که هر چند مساعی نمایان بتقدیم رسانیده
 خار بن فساد او برکنده نگشت - چون نوبت باسلام خان (سید فوج
 به سرداری شیخ کبیر شجاعت خان) که قرابت قریبه با خان مذکور
 داشت) با امرای کمکی از اکبر نگر ترتیب داده بر سرار تعیین نمود

و به نیروی پردلی و شهامت آن شجاع متهور پس از جنگی (که
 ماحمی کارنامه رستم و اسفندیار تواند شد - چنانچه مفصل در احوال
 خان مذکور (قمزده) کلک خبر سنج گشته) عثمان خان بعدم سرا
 شتافته برادرش زینهار می گردید - در جلدی این نیکو خدمتی
 در سال هفتم بمنصب شش هزار می عام امتیاز افراخت - و سال
 هشتم سنه (۱۰۲۲) یک هزار و بیست و دو هجری ایام زندگیش
 بسر آمد - نعش ارا به فتح پور سیکری که مولد و مدفن
 فیالان اوست نقل نمودند - احوال او از نوادر حالات است - صلاح
 و انقای او بمرتبه بود که غالباً در مدت العمر بمسکر و منهب
 ارتکاب ندموده - و با وصف آن جمیع طوائف رقاصیه تمام صوبه^(۲)
 بنگاله را (از لولی و هورکنی و کنچنی و دومی) بهشتاد هزار
 رویه در ماه نوکر کرده ساله نه لک و شصت هزار رویه بآنها
 میرسانید - و مردم خوانهای زیور و اقسام اقمشه بخششی گرفته
 می استادند - انعام میکرد - و توزک امارت را بجائے رسانیده بود که
 جهروکه درشن خاص و عام و غسلخانه که لازمه سلاطین است بعمل^(۳)
 می آورد - و فیالان را بجنگ می انداخت - و در لباس تکلف نمیکرد
 زیر دستار تاقیه می گذاشت - و زیر جامه پیراهن می پوشید
 و از طعام تصرفی یک هزار لنگری بتکلف میکشیدند - لیکن اول

(۲) نسخه [ب ج] رقاصه تمام (۳) نسخه [ب] جهروکه درشن خیمه
 خاص و عام و غسلخانه *

پیش او نان جوار و باجری و ساگ و خشکۀ برنج ساتی
می‌آوردند - همت و سخاوت او ناسخ داستان جود حاتم و معن گشته
یکهزار و دویست و صد فیل بمنصبدار و نوکر خود در صوبه‌داری بنگاله
بخشید - و یک قلم بیست هزار کس از سوار و پیاده از قوم
شیخ زاده نگاه داشت - پسرش اکرام خان هوشنگ نام همشیره زاده
شیخ ابوالفضل میشد - مدتی تعینات دکن بود - در آخر عهد
جهانگیری بقلعه داری آسیر مامور شد - دختر شیر خان تونور در خانه
داشت - بار نساخت - برادرانش همشیره خود را از خانه اذ بردند
با وصف انتساب چنین خاندان ظالم طبیعت بود - در اواسط
عهد اعلیٰ حضرت بنابر وجهی از جاگیر و منصب دویست و هزاری
هزار سوار افتاده نقدی مقرر شد - در فتح پور انزوا گرفته بتولیت
مزار شیخ سلیم چشتی قیام می نمود - در سال بیست و چهارم
درگذشت - برادر علایی او شیخ معظم بتولیت روضۀ مذکوره سرفرازی
یافت - و در سال بیست و ششم بغوجداری فتح پور و از اصل
و اضافه بمنصب هزار و هشتصد سوار امتیاز گرفت - و در جنگ
سموگده^(۳) (که با دارا شکوه در فوج التمش بود) در عین گرمی
کارزار مردانه نقد هستی بر افشاند *

* ابوالفتح خان دکنی *

از اولاد میر سید محمد جونپوری ست - بسبب مصافحت

جمال خان حبشی بمراتب ستارگ دنیوی متصاعد گردیده در شجاعت و سخاوت علم اشتہار افراخت - گویند چون در عهد مرتضیٰ نظام شاه سلطان حسن بن سلطان حسین سبزواری که احمد نگر را بود بخطاب میرزا خان مخاطب گشته بمنصب پیشوائی آن دودمان بلند رتبه گردید از بد سرشتی و تبه رائی میران حسین پسرش را از دولتآباد برآوردہ باحمد نگر سریر آرا ساخت - و مرتضیٰ نظام شاه را بتعذیب تمام روانہ عدم نموده زیاده بر سابق عام استقلال و اقتدار افراشت - پس از چندے مفتضان مزاج طرفین را از یکدیگر منحرف ساختند - چون حسین نظام شاه از کوتاہ فکری و نا تجربگی کلمات تهدید آمیز اکثر بر زبان رانده میرزا خان علاج واقعه را پیش از وقوع کار بند گشته او را در قلعه مفید ساختن و اسمعیل پسر برهان شاه را (که او در آن وقت از دست برادر خود مرتضیٰ نظام شاه گریخته ملازم عرش آشیانی بود) تخت نشین آن مملکت نمود - و روز جلوس سایر اُمرای مغل را بقلعه طابیده بمبارکباد اشتغال داشت - که ناگاہ جمال خان حبشی که منصبدار مدہ بود با دیگر دکنی و حبشی اتفاق کرده بر دروازہ قلعه احمد نگر هجوم آورد - کہ از چند روز حسین نظام شاه را ندیده ایم - او را بمنالید - میرزا خان از غایت نخوت و استکبار

(۲) نسخه [۱] علم استقلال در اقتدار افراشت (۳) نسخه [ج]

در جواب بجنگ و جدل پرداخت - چون کار پیدش نرفت
 ناچار میرزا خان سر حسین نظام شاه را بر سر نیزه کرده بالای برج
 نصب نمود - و فریاد زدند که ایست سر کیسه که برای او نزاع دارید
 پادشاه ما اسمعیل نظام شاه است - برخه بمشاهده این حال
 خواستند برگردند - جمال خان گفت که الحال ازین مرد انتقام کشیده
 عیان پادشاه را بدست خود باید آورد - و الا مال و ناموس ما
 در معرض تلف است - بمعی او بلوای عام گشته بدروازه قلعه
 آتش زدند - میرزا خان ناچار بجانب جنیر گریخت - و آنها
 داخل قلعه گشته غریب کشی نمودند - میرزا محمد تقی
 (۳) (۴) (۵)
 نظیری و میرزا صادق اردو بادی و امین اعزالدین استوابادی را
 (که هریک بمنصب پیشوائی و امیری رسیده در آن عصر بکمالات
 (سمی در اقالیم سبعه نظیر خود نداشت) با بسیاری از وضع
 و شریف مغل از نوکر و سوداگر ته تیغ کشیدند - و میرزا
 خان را نیز از جنیر گرفته آورده اعضایش را از هم جدا کرده
 سر بازار آویختند *

جمال خان (که مهدوی مذهب بود) زمام مهمات پادشاهی
 اسمعیل شاه بقبضه اقتدار خود آورده او را (که کوچک سال

(۲) در [بعضی نسخه] سر حسین را (۳) در [بعضی نسخه] نظیری (۴)

نسخه [ج] ازدوبادی (۵) نسخه [ب] عزالدین (۶) در [بعضی نسخه]

بیون (نیز بمذهب خود خوانده خطبه ائذا عشریه را بر انداخت
و بتزبیت طایفه مهدویه همت گماشته قریب بده هزار سوار
مهدوی جمع ساخت - در آن هنگام این قوم از هر جانب باحمد نگر
رو آوردند - سید آلهداد (که از احفاد میر سید محمد جونپوری است
که دعوی مهدویت نموده) با پسر خود سید ابوالفتح وارد دکن
گردید - چون سید آلهداد بزهد و ریاضت و تقاوت و پرهیزگاری
شهرت داشت جمال خان بدو اخلاص بهموسسانیده دختر خود را
بهپسرش سید ابوالفتح منسوب نمود - آن سید زاده یک مرتبه
بدولت عظیم رسیده صاحب اسباب و دستگاه گشت - چون
برهان شاه از هرج و مرج دکن و فرمان زرائعی پسر واقف گردید
از عرش آشیانی رخصت گرفته بولایت مورثی در آمد - و بامداد
زوجه علی خان فاردقی و ابراهیم عادل شاه در حوالی دهکده
با جمال خان جنگ نموده لوی پیروگی برافراخت - از قضا
جمال خان بزخم تنگ کشته گشت - و اسمعیل نظام شاه دستگیر
گردید * * ع *
بگو مروج مذهب سر جمال گرفت *

۹۹۹

بطریق تعمیه تاریخ آن واقعه است *

برهان نظام شاه از سر نو مذهب امامیه را راج داده بقتل
مهدویه و غارت اموال ایشان حکم عام فرمود - در اندک زمانی
نام و نشان آنها نماند - سید ابوالفتح با برادر زن خود (که پسر
جمال خان باشد) گرفتار گشته مدتها در حبس گذرانید - پس از

استادان از زندان گریخته فوج متفرق جمال خان را جمع نموده
 ملکی از بیدجاپور بتصرف آورد - ابراهیم عادل شاه علی آقا
 ترکمان را بر سرش تعیین کرد - اتفاقاً علی آقا کشته شد - سید
 ابوالفتح فیلان و اسپان او را بدست آورده صاحب سرانجام گشت
 ناچار عادل شاه بتفویض منصب عمده و تذخواه پرگنه کوکاک
 مستمال نموده پس از چندس در مقام غدر شد - سید باتقضای
 وقت والده و زن خود را بر اسپان سوار کرده جریده بیدرهانپور
 ابغار نمود - خانخانان مقدم او را گرامی داشته منصب
 پنج هزاره تجویز فرموده صاحب طبیل و نقاره گردانید - و پس ازان
 به تیولداری مانکپور و صوبه داری الہ آباد مامور گشته دران دیار نامی
 بشجاعت و مردانگی برآورد - و در سال هشتم جہانگیری بهمرای
 شاهزاده سلطان خرم بهم رانا تعیین گشته بسنه (۱۰۲۳) هزار
 و بیست و سیوم هجری در تھانہ کوتھلمیر بیمار گشته در
 پور ماندل در گذشت *

میر سید محمد جونپوری سر چشمہ مہدیہ است - اویسی
 بود - از فرادان (روحانیہ) فیض بر گرفته بر صوری و معنوی علم
 چیرہ دست آمد - برخے مرید و خلیفہ شیخ دانیال دانند - کہ
 خلیفہ راجی حادد شاه مانکپوری ست - حنفی مذهب بود
 در اواخر (۹۶۰) نھصد و شصت هجری از شوریدگی حال
 و غلبہ وقت دعوی مہدویت کرد - بسیاریہ بدر گریزند

و بسا خوارق برگذارند - گویند چون با فافه آمد ازان دعوی برگشت
اما جمعی (که زمان محو ادراک نمودند) بر همان اعتقاد ماندند
بقوتی بر آنکه مراد او از (انا مهدی) مهدی هادی ست
نه مهدی موعود بلسان شرع - و بعضی گویند که در راتعه بسید نمودند
که هاتفه میگفت (انت مهدی) لهذا دانست که من مهدی
موعودم - و مدتی برین بوده از جونپور بگجرات شتافت - سلطان
محمود کلان داعی آنجا به نیایش برخاست - از تنگ چشمی
زمانیان بهند نیارست بود - یارش ایران زمین نمود - که ازان
راه بحجاز رود - در آغاز سفر بروی کشف شد که این محض
ابتلا بوده - بمردانی که همراه بودند گفت حق تعالی خطر
مهدویت از دل من محو کرد - اگر بسلامت برگردم همه را
از آنچه خوانده ام بر گردانم - چون بفراه رسید در گذشت
و همان جا آسود - جهالت ضلالت کیش بیشتر از افغان پنی
و لختی از قوم دیگر از او مهدی موعود دانسته آن مذهب مخترع را
لازم گرفته اند - مولف این اجزا را با یکی از مقتدای این طایفه
اتفاق صحبت افتاد - ظاهر شد که سوای مسئله ما نحن فیہ
قواعد و اصولی چند از احادیث استنباط کرده معتقد خود
ساخته اند - که مخالف اصول و فروع مذاہب اربعه است *

ل * احمد بیگ خان کابلی *

چغتائی ست - و اباً عن جدّ خانه زاد دردمان تیموریه
 نیاگانش درین سلسله برتبه امارت رسیده - جدش میروغیاث الدین
 ترخان از امرای صاحب قرانی بود - مشارالیه مدتها در کابل
 بمراقبت میرزا محمد حکیم گذارانیده - و داخل یکهای میرزا
 بود - چه جوانان یکه تاز میدان شجاعت و بهادری (که بقرب
 و اعتبار میرزا اختصاص داشتند) بدان نام مشهور بودند - پس
 از فوت میرزا محمد حکیم بآستان بوسی اکبری استسعا یافت
 بمنصب هفت صدمی کامیاب عزت و درامت گشت - و در سنه
 (۱۰۰۲) هزار و در هجری (که کشمیر از تغیر میرزا یوسف خان
 رضوی بجایگزیداران متفرقه تنخواه شد) سر حلقه آنها او بود
 پستر چون همشیره میرزا جعفر آصف خان بعقد ازدواج خود
 در آرد ثروت و مکنت دیگر بهم رساند - و اعتباری افزونتر
 پیدا کرد - و در عهد جهانگیری درجه پیمای ارج امارت شده
 به منصب سه هزار و خطاب خانی علم اشتها بر افراشت
 و بحکومت کشمیر چهره ناموری بر افروخت - و در سال سیزدهم
 معزل شده بحضور رسید - و پس از چند دهه حیاتش
 سپری گردید - چون مردانه پودل بود و بفضل و کمال بهره مند
 هفتصد سوار چیده با خود داشت - پسرانش همه سپاهی
 و دلدار - سر آمد آنها سعید خان بهادر ظفر جنگ اسم که

بمقتضای مراتب منصب رسیده فخر دود خود گردید - و احیای
 نام نیاگان خویش نمود - برخی اوضاع و اشیا را بغام او تا حال
 در هندوستان نسبت میدهند - زبان زد خاص و عام است
 احوالش جدا بشرح و بسط ثبت گردیده - و پسر کلانش
 محمد مسعود فامی در جنگ افغانه تیرا بکار آمده - دیگر
 پسرش مخلص الله خان افتخار خان است - که در مبادی جلوس
 شاه جهانی باضافه پانصدی دو صد و پنجاه سوار به منصب
 دو هزار و سوار و بخطاب مذکور مفتخر گردید - و در سال
 دوم باضافه هزار سوار و فوجدارى جمو سر برافراخت - و پسر
 اضافه پانصدی یافته در سال چهارم شهرستان نیستی شتافت
 و پسر دیگرش ابوالقاسم - که با برادر کلان خود سعید خان
 بهادر می بود - در سال پنجم تهانه دارى پایان جنگش یافته
 در سال پانزدهم چون قلعه قندهار بتصرف پادشاهی در آمده
 در جایزه جنگی که با تزلزلش در میان آمد سعید خان بخطاب
 بهادر ظفر جنگ و ار بامل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
 هزار سوار و خطاب افتخار خان سرافرازی یافت *

۴ • اعتماد الدوله میموزا فیات بیگم طهرانی •

(۳)

پسر خواجه محمد شریف هجری تخلص است - که در مبادی

(۶) نسخه [ج] پسر دیگرش (۳) نسخه [ب] پسر خرد محمد

شریف هجری تخلص است •

حال بوزارت قاتار سلطان ولد محمد خان شرف الدین اوغلی تکلو که بیگلر بیگی خراسان بود اختصاص داشته - از مشاهده کاردانی و رشادتش محمد خان وزارت خود را با جمیع مهم برای رزین او تفویض نمود - و پس از فوتش تراق خان پسرش خواجه را صاحب اختیار خود ساخت - چون روزگارش سپری گشت پرتو التفات شاه طهماسب صفوی بر احوال او افتاد و بوزارت هفت ساله یزد امتیاز یافت - چون آنرا بآئین شایسته سرانجام داد بوزارت اصفهان مامور شده در ساله (۹۸۴) نهمصد و هشتاد و چهار در گذشت * یکم زمستان ۹۸۴ وزرا * تاریخ است - برادرانش خواجه میرزا احمد و خواجگی خواجه اند - اولین پدر میرزا امین مولف هفت اتلیم است - کلانتر می ری با تصدیق خالصه داشت - طبعش موزون بود - شاه از کمال عاطفت می فرمود * * بیت *

میرزا احمد طهرانی ما * ثالث خسرو و خاقانی ما

و دومین نیز صاحب سخن است - پسرش خواجه شاپور که در شاعری مسام و مشهور است - و خواجه را در پسر بود - آقا محمد طاهر و صلی تخلص - و میرزا غیاث الدین محمد معروف بغیاث بیگ - که با صبیح میرزا علاء الدوله آقا ملا منسوب بود بعد فوت پدر غیاث بیگ از ناسازی روزگار با در پسر و یک دختر بطریق فرار روانه هند شد - در راه اسباب بغارت رفته احوال

بمروتبه انجامید که همگی در استر سوار یی بود - که بنوبست سوار میشدند - چون بقندهار رسید صبیغه دیگر مهرالذها نام متولد گشت ملک مسعود تاجور قافله باشی که بعرش آشیانی روشناس بود از حال مطلع شده بسلوک پسندیده پیش آمد - چون بفتح پور (۲) معرفی نموده به ملازمت پادشاهی کامیاب گردانید - او بحسن خدمت و وفور رشادت بمنصب سه صدی رسیده سال چهارم دیوانی کابل نامزد شد - و پس ازان بتدریج به منصب هزار یی و دیوانی بیوات اختصاص یافت *

و چون سلطنت بجنت مکانی رسید در سر آغاز جلوس میرزا را بخطاب اعتماد الدوله سرافراز ساخته با میرزا جان بیگ وزیر الملک شریک دیوانی سرکار والا گردانیدند - و در سنه (۱۰۱۶) هزار و شانزده هجری محمد شریف پسرش از نبال خردی با جمعی متفق شده خواست سلطان خسرو را از قید بر آورد که زود گرد شکافته شد - و راز مخفی بر ملا افتاد - جنت مکانی او را با دیگران بیاسا رسانید - میرزا در خانه دیافت خان محبوس گشته بجریمه در لک روپیه رهائی یافت - چون دخترش مهرالذها زوجه شیرافکن خان بعد کشته شدن او حسب احکام بحضور رسید ازانجا (که از سابق منظور نظر محبت پادشاهی بود چنانچه در احوال شیرافکن خان ثبت افتاد) خواستگاری بمیان آمد

(۲) در [بعضی نسخه] معروفه نموده *

او بدعوی خون شوهر ایستادگی نمود . جنت مکانی بذابر آنکه
 قطب الدین خان کوکلتاش بدست شوهرش کشته شده معاتب
 فرموده بسلیمه بیگم والدۀ سببی خون بخشیده - (روز چنده
 بناکامی گذرانید - در جشن نوروز سال ششم سنه (۱۰۲۰) هزار
 و بیست هجری بتازگی نظر فریب گشته کهنه خواهش نوی گرفت
 و دیرین آرزو تازگی پذیرفت - بهزاران سوز و سرور بازواج در آمد
 اولاً نور محل و ثانیاً نور جهان بیگم خطاب یافت - و بتقریب
 این نسبت خاص اعتماد الدوله بوکالت کل و منصب شش هزار
 سه هزار سوار و علم و نقاره بلند پایه گردید - و سال دهم بعنایت
 مخصوص محض (که در حضور نقاره بنوازد) از سایر امرا امتیاز
 گرفت - و در سال شانزدهم سنه (۱۰۳۱) یک هزار و سی و یک (که
 مرتبه درم گاکشت کشمیر نصب العین عزیمت پادشاهی شد)
 چون حدود سبیا مهبط ریات گردید پادشاه جریده بسیر قلعه
 کانگره متوجه گشت - (روز دیگر بذابر آنکه احوال اعتماد الدوله تنگ
 شده آثار یاس از چهره احوالش ظاهر گردید نور جهان بیگم
 شروع باضطراب کرد - ناچار عطف عنان بارور نموده بعبادت
 تشریف بخانه اعتماد الدوله ارزانی داشت - وقت سمرات بود
 گاه از هوش میرفت - و گاه افات میشد - بیگم بجانب پادشاه
 اشاره نموده بپدر گفت - که میشناسید - او در چنین وقت این بیت
 (۲) یا سبیا باشد (۳) نسخه [۱] در چنان وقت

* نظم *

انوری خواند *

* آنکه نابینای مادر زان اگر حاضر شود *

* در جبین عالم آرایش به بیند مهتری *

پس از دو سه ساعت برحمت حق پیوست - بچهل و یک کس
بفرزندان و خویشان او خلعت ماتمی عذایت شد *

اعتماد الدوله اگرچه شعر نمی گفت اما تتبع شعر متقدمین
بسیار کرده - در انشا ید طولی داشت - و شکسته را متین و آیدار^(۲)
می نوشت - و خوش محاوره رنگین صحبت شگفته رو بود - جهانگیر
پادشاه میگفت که صحبت او به از هزار مفرح یا قوتی ست
و با نویسندگی و معامله فهمی نیک اندیش کار روا بود
و خوش سلوک پسندیده معاش و بسیار عاقبت بین سلیم النفس
با دشمن هم عداوت نمیکرد - و اصلاً غضب نداشت - بند و زنجیر
و تازیانه و دشنام در خانه اش نبود - اگر همه واجب القتل
بوده همین که بدو ملنجی شده یا هفته مجرائی او گشته
رهائی یافته بمطلب خود رسیده - و با این همه آسایش طلب
نبود - همه روزش در جزسی و نوشتن میگذشت - در دیوانی او
محاسبه اعمال پادشاهی که از مدتها ملتوی بود انفصال یافت *

نور جهان بیگم با حسن صوری خوبیهای معذری بسیار داشته
بوسائی طبع و درستی سلیقه و شعور تند و فکر بجا یگانه روزگار

بود - پادشاه میگفت تا او بخانه من نیامد زینت خانه و معذی
 کدخدائی نفهمیده بودم - اکثر زیور و لباس^(۲) و اسباب تزئین و تقطیع
 که معمول هند است اختراعی و ابداعی او است - مثل دو دامنی^(۳)
 جهت پیشواز و پنچتولیه جهت اوزهنی و بادله و کناری و عطر
 و گلاب که بعطر جهانگیری موسوم است و فرش چاندنی همه
 وضع او است - و بمرتبه پادشاه را شیفته و مطیع خود ساخته بود
 که جز نامه از پادشاهی بجهانگیر نماند - مکرر میگفت که من^(۴)
 سلطنت را بذور جهان پیشکش کردم - جز یک سیر شراب و نیم
 سیر گوشت دیگر هیچ چیز نمیخواهم - و فی الواقع بغیر از خطبه
 آنچه لوازم فرمان رانی بود بیگم بعمل می آورد - حتی در چهارکه
 نشسته مجرای امرا میگرفت - و سکه بنام او زدند * * نظم *
 * بحکم شاه جهانگیر یافت صد زیور *
 * بنام نور جهان پادشاه بیگم زر *

و طغرای مناشیر باین عبارت (تم می یافت - حکم عایه عالیه
 مهد علیا نور جهان بیگم پادشاه - و بقدر سی هزاری منصب
 محالات تاخواه شد - گویند قبول این سلسله آنچه حساب کردند
 نصف ممالک محروسه پادشاهی بود - جمیع خویشان و منسوبان
 این دردمان حتی غلامان و خواجه سرایان منصب خانی و ترخانی

(۲) نسخه [ج] لباس تزئین (۳) در [بعضی نسخه] دو دامنی (۴) نسخه

یافتند - هیره کایز دایی دل آرام مرضعه بیگم بجای حاجی کوکه
صدر اناث شد *

* کنند خویش و تبار از توناز و میزید *

* بحسن یک تن اگر صد قبیله ناز کند *

و بیگم در انعام و بخشش نیز افراط داشت - گویند رزے که
بحمام میرفت سه هزار روپیه خرج مقرری بود - و در محل
پادشاهی از دوازده ساله تا چهل ساله کنیز بهیار جمع شده بود
باحدی و چيله عقد کرده داد - اما هر چند نسوان صاحب ملکات
رضیه باشند در اصل سرشت بنقصان عقل مفسور اند - با این
همه خوبیها آخر خمیر مایه شورش و آشوب هندوستان گشت
چه دخترے که از شیرافکن خان داشت بشاهزاده شهریار پور
خرد جنت مکانی داده در فکر ارتفاع دولت او افتاد - و مزاج
جهانگیری را از چنین خلف رشید وارث مملکت (که بخطاب شاه
بلند اقبال شاه جهان ملقب بود) منصرف نموده کار بجائے رسانید
که بغوج کشی و قتال و جدال انجامید - و عالمی بچار موجه فنا
فرورفت - چون تقدیر برآن رفته بود (که سریر خلافت بجلوس
صاحب قرآن ثانی زینت یابد) هیچ فایده بر سعیهای بیحاصلش
مترتب نگشت - پس از جلوس اعلیٰ حضرت بسالیانۀ دولک (روپیه
موظف ساختند - گویند بعد از جنت مکانی جز لباس سفید نپوشید
و در مجالس شادی با اختیار خود نذشت - سال نوزدهم سنه

(۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج در سن هفتاد و دو سالگی در لاهور در بعثت حیات سپرد - و در مقبره (که در حوالی روضه جنت مکانی خود بنا نموده بود) مدفون گردید - بیگم طبع موزون نیز داشته مخفی تخلص میکرد - از سن * * نظم *

* دل بصورت اندم ناشده سیرت معلوم *

* بنده عشقم و هفتاد و دو ملت معلوم *

* زاهدان هول قیامت ممکن در دل ما *

* هول هجران گذرانندیم قیامت معلوم *

* اعتبار خان خواجه سرا *

از معتمدان جنت مکانی بود - و از مغرور سن پادشاه بهرستاری اختصاص داشت - چون خسرو بعد فرار گرفتار گردیده به حضور آمد و هنگام نهضت پادشاهی از لاهور بکابل شریف خان امیرالامرا (که خسرو سپرد او بود) بنابر بیماری در لاهور ماند خسرو حواله مومنی الیه شد - نامبرده ابتدا بمنصب در خور سرفرازی یافته سال دوم حویلی گوالیار به تنخواه او مقرر گشت - و سال پنجم به منصب چهار هزار و هزار سوار کامیابی اندوخت - و سال هشتم از اصل و اضافه بهایه پنجهزاری دو هزار سوار لوائی شاد کامی برافراشت - و سال دهم باضافه هزار سوار بر فراز بلندرتبگی برآمد و سال هفدهم به منصب پنج هزار و چهار هزار سوار فایز شد چون بمیدار پیر گشته بود بتفویض صوبه دارئی مستقر بخلاصه

و حراست تلمه و خزائن آنجا سرافتخار بآسمان رسانید - و سال
هیزدهم (که پادشاهزاده شاه جهان از ماندو کوچیده عزیمت
ملازمت پدر نمود - و فیما بین بآتش افروزی جمعی شعله فتنه زبانه
بر کشید) پادشاهزاده بفتح دور رسیده توقف داشت - و پس از
رسیدن افواج پادشاهی طرح داده بیک سو مایل گردید - پس از آنکه
موکب خسروی بذواهی اکبرآباد رسید از چون در حراست آنجا
شرائط نیکو بندگی بتقدیم رسانیده بود از اصل و اضافه بمنصب
شش هزار پندج هزار سوار و عطای خلعت و شمشیر مرصع و اسب
و فیل درجه اعتلا پیمود - و وقت موعود پا بعدم سرا کشید *

۴ * ابراهیم خان فتح جنگ *

خلف اعتماد الدوله میرزا غیاث است - ابتدا از پیشگاه
جنت مکانی ببخشیکری و واقعه نوبسی احمدآباد گجرات مامور شد
در آن هنگام شیخ فرید مرتضی خان صوبه دار آنجا چهار بخشی را (که
میخواستند بضابطه کار کنند) دخل نداده بود - میرزا ابراهیم از
کارشناسی و زمانه سازی اصلا نام تعلقه نگرفته هر روز بمجوری
میرفت - پس از یک ماه شیخ گفت که چرا بکار مرجوعه قیام
نمی نمایی - میرزا گفت مرا با کار غرض نیست - همین لطف نواب
میخواهم - شیخ بوکیل حضور برنوشت که هرچه او با اعتماد الدوله
نوشته باشد بے کم و کاست برنگارد - چون میرزا غیر از خوبیهای
شیخ هیچ بقلم نمی آردن وکیل به بیان واقع مطلع ساخت

مرتضی خان بآرامیده وضعی و سنجیده روزگاری میرزا استخوان
 نموده مهمات منصبداران بار را گذاشته حویلی و فیل و نقد از خود
 رعایت کرد - و پس از دو سه روز بمهمانی در خانه میرزا رفته
 جمیع اسباب تزک از فرش و ظرف طلا و نقره و دیگر لوازم
 (که از سرکار خون فرستاده بود) هبه نمود - و در آخر مجلس
 دستگی بنام منصبداران گجرات نوشت - که ضیافت بخشی نمایند
 پنجاه هزار روپیه در تحت اسم خود و پنجاه هزار روپیه بنام
 دیگر اهل مناصب و لک روپیه بزمینداران تفریق فرموده
 بمتصدیان خود گفت - که بالفعل از خزانه من این مبلغ بمیرزا
 برسانید - و شما بمرور تحصیل کرده داخل خزانه کنید - و مکرر
 بحضور نوشته در عرض یک سال بمنصب هزاری برآورد - چون
 سلسله اعتماد الدوله پیش آمد کرد میرزا بحضور رسیده در سال
 نهم به منصب هزار و پانصدی سه صد سوار و ب خطاب خانی
 سرفراز گشته بخدمت بخشیدگری حضور اختصاص یافت - و
 بتدریج به منصب والای پنج هزاری و خطاب ابراهیم خان
 فتح جنگ لوای تفوق برافراشته بصاحب صوبگی بنگاله و اودیسه
 دستوری یافت *

چون در سال نوزدهم که شاهزاده شاه جهان از راه تالنگانه عازم
 بنگاله شد احمد بیگ خان برادرزاده او (که بذیابت اودیسه

می پرداخت) بر سر زمیندار کرده (۲)
 غریب به پهلای (که حاکم نشین آن صوبه است) (۳) سیده بنه
 و بار خود برداشته بکمتک (که درازده کرده است) شتافت - و چون
 استعداد مقاومت در خود ندید راه بنگاله پیش گرفت - شاهزاده
 باو دیسه در آمده بآبراهیم خان مصحوب جان نثار خان و اعتماد
 خان خواجه ادراک پیغام فرستاد - که چون از نیرنگی تقدیر گذر
 موکب منصوره بدین دیار افتاده اگر چه وسعت این ملک در نظر
 همت جولانگاه نگاهه بیش نیست اما چون این سرزمین سر راه
 واقع شده سوسری نمی توان گذشت و گذاشت - اگر او اراده رفتن
 حضور داشته باشد تعرض بدو و تصرف بمال و ناموس او نیست
 و اگر توقف را اصلح داند بهر جا که درین ملک اقامت گزیند بدو
 مسلم است - آبراهیم خان (که از صیت نهضت زایات شاهي از
 دهاکه باکیونگر آمده بود) در جواب معروض داشت - که فرموده
 حضرت ترجمان احکام الهی است - و جان و مال بندها بحضرت
 تعلق دارد - اما آئین نمک شناسی و حقوق تربیت پادشاهی
 سد راه من شده - نه بهلازمت میتوانم رسید - و نه قرار فرار بخود
 داده روی خجالت با مثال و اقران توانم نمود - و چون پادشاه
 این دیار به پیر غلام سپرده اند برای زندگی مستعار مجهول الکیمیت

(۲) در [بعضی نسخه] کرونیه - و در [بعضی] کرده (۳) نسخه [۱]

این صوبه است

که معلوم است چه مانده - نمی‌توان در کار رای نعمت تهران ورزید - ناچار سر خود را پایانداز سم ستوران موکب اقبال ساخته می‌خواهم بعد از قتل من این ملک به بندهای درگاه ارزانی باد چون مردم از متفرق بودند و حصار اکبرنگر وسعتی عظیم داشت ابراهیم خان بمقبره پسر خود [که یک گروهی قلعه بر کنار دریای کتک (که سابق پایان آن جریان داشته - و از مدتی بفصل مذکور افتاده) در کمال استحکام و رزانت اساس گذاشته] تحصن جست تا از جانب دریا کمک نواژه و آذوقه نیز تواند رسید *

شاهزاده از قول و فعلش (که حرف قتل بر زبان رانده و بیای خویش بمقبره در آمده) شگون فتح فرا گرفته دران بلده یرتو نزل افکنده بهادران را به محاصره آن محوطه برگماشت پس از آنکه از درون و بیرون نیروان قتال التهاب گرفت عبدالله خان فیروز جنگ و دریا خان زهله (بخاطر آنکه آنطرف آب زه و زاد اکثر همراهان ابراهیم خان بود) از دریا گذشتند - ابراهیم خان سراسیمه گشته با احمد بیگ خان (که در همان ایام بار پیوسته بود) از حصار برآمده عرصه کارزار آراست - جنگی عظیم بمیان آمد احمد بیگ خان مردانه استاده زخمها برداشت - ابراهیم خان از مشاهده این حال تاب نیارده جلو انداخت - درین تاختن سرشته انتظام از هم گسیخت - بیشتره همراهان دست بکار نا برده راه گریز سپردند - ابراهیم خان با معدوده پای همت

(۲) افشرد - هر چند مردم خواستند که ازان مهلكه بر آرند راضي نشد
و گفت كه وقت من مقتضى اين كار نيست - چه به ازين كه جان
در كار آقا سپري شود - هنوز سخني تمام نشده بود كه از جوانب
هجوم آورده بزخمهاي جان ستان كارش تمام ساختند - چون عيال
و اموال ابراهيم خان در قهاكه بود احمد بيگ خان خود را
درانجا رسانيد - شاهزاده نيز از راه دريا بدان سو راهي گشت
ناگزير مشاراليه ملازمت دريافت - و قريب چهل لك رديده نقد
سواي ديگر اجناس از اقمشه و فيل و غيره بقيد ضبط شاهزاده
درآمد - احمد بيگ خان ازان هنگام مورد عذايت شاهي بود - در
سال اول جلوس مخصب عمده يافته حاكم قندهار و سيستان كرديد
و پس ازان بايالت ملتان امتياز اندوخت - و باز بحضور رسيده
پرگنه جاييس و اميتهي پورب بجاگير از قرار گرفت - همانجا
باجل طبعي در گذشت - ابراهيم خان اولاد نداشت - اهليه او
حاجي حور پرور خانم (كه خاله نور جهان بيگم ميشد) زندگي
دراز يافته تا واسط عهد عالمگيري در دار الخلافه شاه جهان آباد
كول جلالي بطريق التمعنا داشت - بجمعيت و رفاه گذرانيد
در گذشت *

(۲) نيمه [۱] راضي نشد كه وقت من (۳) نسخه [ب] اميتهي پوري

* اسد خان معموری *

پسر عبد الوهاب خان غذائی^(۲) تخلص برادر خود مظفر
 خان معموری ست - که در سخن طرازی و عبارت سنجی سلیقه
 درست داشت - و صاحب دیوان است - در عهد جهانگیری
 ابتدا بخش قندهار شد - پس ازان که سلطان داور بخش پسر
 خسرو باتالیقی خان اعظم کوکه صاحب صوبه گجرات گردید او را
 ببخشگیری آن ولایت برنواختند - همانجا ودیعت حیات سپرد
 اسد خان سپاهی درست بود - چون همراه عم خود مظفر خان
 به تته شتافت جوانان خوب ارغونیه نوکر کرده همراه گرفت
 و نامی بهمت و جوانمردی برآورد - و در پیشگاه سلطنت نیز^(۴)
 پایه اعتبار خویش برتر افراخت - و چون سلطان پرویز باتالیقی
 مهابت خان بدعاتب شاهزاده ولیعهد رخصت یافت او هم در
 ساک کمکیان منتظم گشت - مهابت خان بعد از رسیدن
 برهان پور او را بحفاظت ایلم پور تعیین کرد - چون سایر امرا
 و منصبداران دکن بکمک ملا محمد عادل شاهي معین شدند او نیز
 همراهی برگزید - ناگاه در جنگ بهاتوری (که مابین ملا محمد
 و ملک عنبر اتفاق افتاد) چشم زخمی عظیم بعادل شاه رسید
 و برخه امرای پادشاهی دستگیر شدند - و خان مزبور بگرم و گهرا

(۲) نسخه [ج] غذائی تخلص (۳) نسخه [اب] شده پس ازان (۴) در

[بعضی نسخه] سرمایه اعتبار خویش

ازان معرکه برآمده خود را به برهان پور رسانید - و چون شاه جهان از بنگاله معارفت نموده بمحاصرگی آن بلده پرداخت خان مذکور باتفاق (او رتن) تحصن جمته در نگاهداشت شهر مساعی جمیله بتقدیم رسانید - و کارهای دست بسته نمود - شاهزاده ناچار بے نیل مقصود برخاست - و او از پیشگاه خلافت و جهانبانی ببخشی گری دکن سر بلند گردید *

گویند خانجهان لودی (که بعد فوت سلطان پرویز پایالت دکن مستقل گشت) بفاضل خان آقا افضل که دیوان دکن بود از روی تعظیم بر می خاست - و برای او قیام نمی نمود - بسیار اظهار ملالت کرده - و گفته که برای مغله بر می خیزد - و برای من سید بر نمی خیزد - در سبادی جلوس اعلیٰ حضرت از خدمت معزول گشته بحضور شتافت - و چهارده زنجیر فیل پیشکش گردانید و چون در ایام محاصرگی برهان پور مردم او در مواجهه مردم شاهي زبان بدشنام و فحش کشوده بودند سخت متوهم و خوفناک بودند - از انجا که صاحبقران ثانی دریای کرم و معدن عفو بود بالطاف پادشاهانه خوشدل و خرسند ساخت - و در سال دوم بخدومت فوجداری لکھی جنگل باضافه پانصدی ذات بمنصب (۴) در هزار و پانصدی دو هزار و پانصد سوار معزز و مفخر گردانید

و در سال چهارم سده (۱۰۴۱) هزار و چهل و یکم هجری در لاهور
بساط هستی در نوردید *

* اوداجی رام *

از بهمن دکن است - بهوشیاری و فطانت صاحب نام و نشان
گشته زمینداری ماهر تا مگر بدست آرد - و به نیرری بخت
بیدار و رشادت و کار طلبی نزد ملک عذیر اعتباری بهم رسانیده
صاحب حشم و جاه گردید - و در عهد جنّت مکانی در سلک
ملازمان پادشاهی انصلاک یافته بمنصب چهار هزارگی ذات و سوار
پایه برتر افراخته در کمکیان دکن امتیاز یافت - چون خالی
از زور و مکر نبود نزد همه صوبه داران دکن نقش ادب و بزرگی
نشسته - هرگاه عساکر منصوره ببالاگهات دکن بر می آمد بذا بر
شناسائی آن سرزمین موافقید کارها برای او مفوض میشد - و او
از نیک طینتی در کارسازی خلق کوشیده وسیله کامیابی عالمی
میکشت - سال هفدهم جهانگیری پادشاه زاد و لیعهد شاه جهان
عزیمت بنگاله و جهنم سمت ساخته از برهانپور بمایور رسید - امرای
دکنیه را که چشم داشت رفاقت از آنها نبود رخصت فروده
احمال و ائقال زیاده را با فیلان حواله اوداجی رام نموده در قلعه
مایور گذاشت - و چون مشارالیه در تقدیم خدمات پادشاهی هم
مساعی جمیله بکار می برد مهابت خان زیاده تر از همه عزت
و اعتبارش افزود *

چون سال نوزدهم امرای پادشاهی را بکمک عادل شاهیه
 با ملک عنبر در موضع بهاتوری پنج کوهی احمد نگر اتفاق جنگ
 افتاد و از کشته شدن ملا محمدلاری سردار لشکر بیجاپور سر رشته
 انتظام آنها گسیخت جادو رای و اوداجی رام دست بکار برده
 راه هزیمت سپردند - و بشومعی اینها شکست عظیم بر فوج پادشاهی
 افتاد - لشکر خان ابو الحسن و میرزا خان منوچهر و عقیدت^(۲)
 خان بخشی دکن با رشیدا پسرش و چهل و دو منضبدار اسیر
 سو پنجه تقدیر گشته گرفتار قید ملک عنبر آمدند - بدنامی
 این چشم زخم با آنکه جادو رای کانتیه عمده تر بود عاید
 حال اوداجی رام گشته بسوء تدبیر و گریز پائی زیان زد مردم
 گردید - و متاع اعتبارش کسان یافته گرمی بازارش بآن رونق نمازد
 و چون سال سیوم ساحت برهانپور از یرتو قدوم اعلی حضرت
 ضیا پذیرفت و انواع گیتی کشا باستیصال خان جهان لودی تعیین
 یافت اوداجی رام را بعطای چهل هزار روپیه و اضافه هزاری
 هزار سوار بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار برنواخته آب رفته
 بجوی آمالش باز آمد - و در سال ششم سنه (۱۰۴۲) هزار
 و چهل و دو هجری بهمراهی خانخانان مهابت خان در ایام
 محاربه قلعه دولت آباد دیرین مری که داشت اشتداد نموده
 خست هستی بر بست *

اوداجي رام با آنکه بحيله کاري و تزوير شهرت گرفته بود ليکن
 نامے بهمت و سخاوت برآدرده - در فيض رساني خلألق تقصير
 نمیکرد - و ازین رو سرآمد اُمراي دکڙيه بود - بارجود ضعف ڀڙيه
 در پيرانه سالي بعشق و شاهد بازي حريص بود - زني داشت
 مشهور برای باگهني - که پس از امور زمينداري را بآئين شايسته
 سرانجام میداد - چون مردم کار آمدني فوکر داشت بعد فوآش
 سيمه سالار باقتضای وقت (که مردم او متفرق نکردند) جگ جيون
 پسرش را با وجود مقرر سن سه هزاري ذات در هزار سوار منصب
 تجویز نموده مخاطب باداجي رام ساخت - و او چون بسن رشد
 و تمیز رسید از نظم و نثر فارسي و حسن خط بهره تمام برگرفت
 و اوضاع اهل دکن را ترک داده بَرنگ اُمراي هند معاش
 بر ساخت - و بعزت و وقار بسر برده ماهر در جاگیر داشت
 پس از هر که بجانشینی آن سلسله نشسته خود را اوداجي رام
 مي نامید - از غرائب اتفاق همه آنها لاولد بودند - کار بمتبني^(۲)
 افتاد - بلکه جگ جيون را نیز متبني مي شمارند - و چون بعد از
 نوبت بونکت رار (سید) آن حالت و منصب و آن دولت
 و جمعیت نماند - برسوم ديسمکهي اوقات ميگذرانید - پس از
 دو متبنايش ماهر رار و شنکر رار قلیل منصب یافته محالات
 زمينداري سرکار ماهر و باسم بينهما تقسيم یافت - و رفته رفته

از پیر شدن آنها و تسلط حکام دخل دیسمکی هم منقطع گشته
اگر اخیانا در مکانی گماشته دخیل باشد باز گشت بآنها ندارد
درین ایام نخستین از منصب و جاگیر افتاده در گذشت - و دومین
فی الجملة در برگذ باسم دخلی دارد - و سومی میگردد *

۸ * افضل خان ملای ملا شکرالله شیرازی *

در دارالعلم شیراز پس از دانش اندوزی مدتی بدرس
و افاده علوم رسمی اشتغال داشت - چون از راه دریا به بندر
سورت رسیده وارد خطه برهان پور شد خانخانان (که مقناطیس
داها بود) صید احسان خود نموده نگاهداشت - و بمصاحبیت برگزید
بعد ازان بشاهزاده شاهجهان پیوسته میر عدل لشکر ایشان شد
و در مهم رانا منشی و مصاحب همراز بود - چون بصوابدید او
مصاحبیت با رانا قرار یافت بیش از پیش اعتبارش افزوده
بدیوانی سرکار پادشاه زاده امتیاز گرفت - و پس از انجام یافتن
آن یساق بالتماس شاهی از پیشگاه فرمان رانی بخطاب افضل خان
ناموزی اندوخت - و در مهم دکن از جانب شاهزاده با راجه
بکرماحبیت بمراقبت وکلای عادل شاهیه به بیجاپور شتافته او را
بشاهراه عقیدت و فرمان برداری رهنمون گشته پناه زنجیر فیل
کوه شکوه و نفائس جنس و نقد و موصع آلات برسم پیشکش آورده
از نظر گذرانید - و در سال هفدهم (که برگذ دهولپور شاهزاده

(۲) در [چند نسخه] تسلط احکام دخل (۳) نسخه [ج] عادل شاه *

بجاگیر خود در خواسته دریا خان را بهاسبانی آن تعیین نمود و پیش
 ازین استدعا آن پرنده بمسلطان شهریار تقدخواه گشته از طرف اد
 شریف الملک دخیل کار گردید - و فیما بین پیرخاش انجامیده
 اتفاقاً فتنه بچشم شریف الملک رسیده کور ساخت (زمانه را
 خمیرمایه فتنه بدست افتاد - مزاج نور جهان بیگم (که جانب
 شهریار را داشت) بآشوب گرائید - جنت مکانی هم (که زمام اختیار خود
 بقبضه افتدار بیگم سپرده بود) باغرای او از پسر ولیعهد دل دگرگون
 فرمود - و شاهزاده (که بجهت مهم فتنه‌ها از دکن طلب حضور
 شده بود) موقوف گشته آن یورش بر شهریار باتالیقی میرزا رستم
 صفوی قرار گرفت - و بشاهزاده حکم شد که عوض جاگیر قدیم از صوبه
 دکن و گجرات و مالوه بتصرف آورده هر جا ازین مکان خواسته باشد
 محل اقامت نماید - و امرای کمکی برای یساق فتنه‌ها روانه کند
 غرض آنکه اگر شاهزاده بتغیر جاگیر و جدائی مردم تن در دهد
 بمردود فتنه دیگر بجمعیت و سامان او راه خواهد یافت - و اگر
 بشورش درآید و طریق سوء ادب پیش گیرد ناگزیر تادیب او را
 وجهه همت سازند - تا روزگار فتنه پرداز پیدتر چه نیرنگیها
 بر روی کار آرد *

شاهزاده افضل خان را بحضور روانه نمود - که بپراهن علقی
 خاطر نشین جنت مکانی نماید که این کدکاش محض خطا است

(۲) در [بعضی نسخه] باغرای او (۳) در [بعضی نسخه] طلب شده بود *

سهل انگاری چنین مهم ستیغ غیر از بداندیشی دولت ثمره ندارد - امور کلی بر رای زنان مفوض نداشته خود بنظر دربرین بسنجند - و حاشا که در ارادات این معتقد فتور واقع شده باشد اگر بگفته بیگم جاگیر من تغیر می فرمایند باین وضع میان دشمنان چگونه بسر برد - التماس آنست که جاگیر مالوه و گجرات نیز تغیر شود - و باین سورت که درازا مکه است عنایت فرمایند که رفته مزدوری شوم - و همگی غرض شاهزاده آنکه شاید غبار شورش که مرتفع گشته بآبشاری مدارا و ملایمت فرو نشیند - و پرد آزر و ادب از میان برداشته نشود - اما بدخواهان واقعه طلب نوعی اسباب فساد را آماده ساخته بودند که باصلاح کوشی افضل خان نتیجه مرتب گردد - اگرچه جنات مکانی متأثر شده به بیگم فهماندند بیگم زیاده بر سابق بعناد و عداوت افزوده بے نیل مقصود رخصت معارفت داد - چون شاهزاده را بیقین پیوست (که هرچند مدارا بکار رود محمول بر زبونی داشته بر تحکم خواهد افزود) ناچار پیش از اجتماع افواج پادشاهی باید شتافت بحتمل که این حجاب از میان برگرفته آید - چون این قصه درین ادراک هر جا بقدر اقتضای مقام تحریر یافته بتکرار نپرداخته بمطلب می گراید - که پس از آنکه شاهزاده از مقابل پدر عطف عنان نموده بماند و از آنجا بپور طرح اقامت انداخت

افضل خان بذاير برخه مصالح مهمات برفتن بيجاپور دستوري يافت و چون شاهزاده از وصول عساکر حضور توقف برهان پور صلاح ندیده براه قانگانه عازم بنگاله گرديد اکثر ملازمان راه بيوفائي سپردند ميرزا محمد پسر افضل خان فيز با اهل و عيال فرار نموده جدائي گزید - شاهزاده سيد جعفر بارهه را که بشجاعت خان مخاطب گشته با خان قلبي اوزبک برادر کلان قليچ خان شاهجهاني بدنبال فرستاد که تا مقدور بمواسا برگردانند - و الا سرش بيارند او پای حميت افشوده بکمانداري ايستاد - هرچند بسخن سرائي و چرب زباني دلدهي نمودند موثر نشد - خان قلبي را از پا درآورد و سيدجعفر را زخمي ساخت - و خود هم مردانه جان در باخت و چون شاهزاده همواره در مدد تدارک مافات بوده استرضای خاطر پدر بزرگوار را جویا بود بعد از مراجعت بنگاله افضل خان را با پيشکش شايسته در سنه (۱۰۳۵) هزار و سي و پنج سال بيستم جهانگيري روانه حضور ساخت - جنت مکاني از نا مهرباني افضل خان را هم در حضور نگاهداشته بخدمت خانساماني مباحثات بخشید - و سال بيست و دوم (که انتهاض الويه پادشاهي بسير کشمير اتفاق افتاد) افضل خان بذاير معويت راه با کار خانجات زايد در لاهور ماند و هنگام مراجعت سانحه ناگزير (داد - شهریار در لاهور خود را بمطانت موسوم ساخته افضل خان را وکیل و مدار عايه جمیع مهمات گردانید - و چون او در باطن درآخواهی شاهجهان مضمور داشت

درز (که شهریار افواج مرتب ساخته بسردار می سلطان بایسنغر
 بمقابل آصف خان تعیین کرد - و خود هم سوار گشته از عقب
 (اهی شد) بر گذارد که رفتن خود شایان دولت و مناسب حال
 نیست - توقف تا رسیدن خبر لشکر ضرور است - بمبالغه نگاهداشت
 تا مردم بے سر و پا (که زرهی مفت گرفته فراهم شده بودند)
 بدون سردار بے آنکه هنگام ستیز و آریز گرم شود پیریشان گشتند
 ناچار شهریار بقلعه ارک خزید - و چون در سنه (۱۰۳۷) هزار
 و سی و هفت فردوس آشیانی سریر آرای هندوستان گردید بیست
 و ششم جمادی الآخر سر آغاز جلوس بوسیله فضائل موری و معنوی^(۲)
 و ذریعه اخلاص خالص و عقیده راسخ و قدم خدمت و وفور
 مزاجدانی و کار شناسی (که بمزید اعتبار و مزیت اعتماد امتیاز
 داشت) از دارالسلطنت لاهور رسیده دولت ملازمت اندوخت
 و باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب چهار هزار ذات و دو هزار
 سوار سر بلند گشته بخدمت میر سامانی بدستور سابق منصوب
 گردید - و در سال دوم از تغیر ارادت خان ساروجی بخدمت
 والا مرتبت دیوانی کل و اضافه هزار ذات سوار پایه بلند تر
 ۱۰۳۸
 افراخت * مصرع * * شد فلاطون وزیر اسکندر * تاریخ است
 و در سال ششم برای تحصیل مجد و شرف التماس قدوم
 ۱۰۳۸
 پادشاهی بمنزل خود (که مسمی و مورخ بمنزل افضل است) نمود

و از محل رکوب خلافت پذهی تا منزل خون (که بیست و پنجم
 جویب مسافت داشت) اقسام افمشه پالنداز گسترد - و در سال
 یازدهم بمنصب هفت هزاره سر افتخار بکیوان رسانید - و در سال
 دوازدهم که سنش بهفتاد رسیده بود عارضه جسمانی طاری گشته
 آثار ارتحال بروجنات احوالش لایم گردید - اعلیٰ حضرت بعد از
 بسر وقت او تشریف فرموده بذل تفقذات نمودند - دوازدهم رمضان
 سنه (۱۰۴۸) هزار و چهل و هشت هجری در لاهور ازین سرای
 پر ملال در گذشت - تاریخ فوتش یافته اند *
 ۱۰۴۸ * ع *

* ز خوبی بود گوی نیک نامی *

فاضل مذهب الاخلاق بود - اعلیٰ حضرت مکرر می فرمود که در بیست
 و هشت ساله ملازم پیشگی در حق هیچ کس از افضل خان
 سخن بد نشنیده ام - در فصاحت حسان رقت بود - و در هیئت
 و هندسه و حساب نیز مهارت داشت - آنچه گویند (با این همه
 علم و دانش اصلا بکاغذ نمی رسید - و سیاق دان نبود) یحتمل که
 بنابر عالی جاهی و بپرورائی باشد - بلی تمام اختیار بر دیانت رای
 ناگر گجراتی (که پیش کارش بود) گذاشته - همه جواب و سوال
 او می کرد - چنانچه یکی از ظرفا بعد فوتش در مرثیه گفته که چون
 فرشتها در قبر سوال نمودند خان گفت که از دیانت رای بپرسید که
 جواب شما خواهد دان - متبرکه او آنروی آب چون واقع اکبر آباد اسمت

فرزندے ازو. نمائد . برادر زادے خود عذایت اللہ خان مخاطب
بعقل خان را بہ پسری ہواشتہ بود *

۵ • اخلاص خان حسین بیگ *

از والا شاہیان فردوس آشیانی ست - پس از انکہ اہلی حضرت
بر تخت پادشاہی نشست سال اول او بہ منصب در ہزاری
ہشت صد سوار و انعام شش ہزار روپیہ نقد لوای کامرانی ہواشتہ
بدیوانی صوبہ برہان پور مامور گردید - و سال سیوم باضافہ دو صد
سوار کام دل برگرفت . و سال چہارم بفوجداری اجمیر سرمایہ
سرباغدی اندرخت - و سال سیزدہم مطابق سنہ (۱۰۴۹) ہزار
و چہل و نہ ہجری سفر آخرت اختیار کرد - نعیم بیگ پور او
بمنصب پانصدی دو صد و بیست سوار مرتقی گشتہ سال پانزدہم
در بعدم خانہ نہاد *

۶ • آصف خان مشہور بآصف جاہی *

میرزا ابوالحسن نام پسر اعتماد الدولہ و برادر کلان نور جاہان
بیگم است - پس ازان کہ بیگم بشرف ازدواج جذت مکانی اختصاص
گرفت میرزا بخطاب اعتقاد خانی و خانسامانی امتیاز یافت
و در سال ہفتم جہانگیری سنہ (۱۰۲۰) ہزار و بیست ہجری
صبیہ او ارجمند بانو بیگم را (کہ بہ ممتاز محل موسوم است

و دخترزاده میرزا غیاث الدین آصف خان میشد (در عقد تزویج شاهزاده سلطان خرم مخاطب بشاهجهان درآوردند - و سال نهم بخطاب آصف خانی و اضافهای پی در پی بمنصب شش هزاری شش هزار سوار سر افتخار برافراخت - و دران آیام که میان جنت مکانی و شاهزاده شاه جهان غبار کلفت و ملال برخاست بد اندیشان واقعه طلب آصف خان را بجانب داری شاهزاده متمم داشته مزاج بیگم را از چنین برادرے که رکن رکن خلافت بود منصرف ساختند *

* بیت *

* چون غرض آمد هنر پوشیده شد *

* مدح حجاب از دل بسوی دیده شد *

و او را مخمل مطلب پنداشته بتقریب آوردن خزائن آگره از حضور برآوردند - اما آصف خان بذابر وصول شاهزاده بغتم پور برآوردن خزانه از قلعه مبارک آگره صلاح وقت ندانسته بحضور برگشت و هنوز بحوالی متهر نه پیوسته بود که ارباب کنگاش بزم شاهی بمبالغه عرض کردند که درین هنگام مثل آصف خان سردارے را از دست نباید داد - چه فوت چنین قابو خلاف آئین حزم و هوشیاری ست - شاهزاده که (همگی همت والای او بتحصیل رضاچوئی پدر بزرگوار مصروف بود) عمدا مسامحه بکار برد - و پس از آنکه شاهزاده از مقابل پدر والا قدر عنان تاب گشته بمالوه

ششادفت سال هیزدهم آصف خان بصاحب موبگی بنگاله رخصت یافت^(۲) . اما دران ایام که روانه شدن شاهزاده به بنگاله بتحقیق پیوست بتقریب نگرانی خاطر بیگم از جدائی برادرزاده از راه برگردانیدند چون در سال بیست و یکم سنه (۱۰۳۵) هزار و سی و پنج برکناره آب بهت از مسامله و مسامحه او مهابت خان استیلا یافته جنت مکانی را بدست آورد آصف خان (که سلسله جنبان این همه فساد بود) پس ازین حرکت بے برکت دید که سعی بجائے نمیرسد و رهائی از چاین دشمن قوی غیر متصور است - ناگزیر بقلعه اٹک که در نیولاش بود ششادفت متحصص گشت - مهابت خان بسرکردگی میرزا بهرور پسر خود جمعی را فرستاد که گرم و گبر را رفته محاصره نمودند - و بعد ازان خود ششادفت بعهد و پیمان برآورد با ابوطالب پسر و خلیل الله خویش او نزد خود نگاه میداشت و پس ازانکه از حضور اداره گشت در گذاشتن آصف خان تهاون می نمود - بعد از مدالعه از جانب پادشاهی خاطر خود بعهد و سوگدن را پرداخته روانه درگاه ساخت - درین هنگام آصف خان بصاحب موبگی پنجاب اختصاص یافته مذهب والای وکالت نیز ضمیمه مراحم گردید - و بعد آن بمذهب هفت هزار و هفت هزار سوار لوی ناموری افراشت - و در سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت هجری سال بیست و دوم جنت مکانی هنگام معارفت

(۲) نسخه [ج] در همان ایام •

از کشمیر چون از منزل راجور کوچ نمود در اژدای راه پیاله معدان
خواست - همین که بلب نهان گوارا نیفتاد - و تا رسیدن منزل
حال بدین مژوال بود - روز دوم بیست و هفتم صفر سفر آخرت
گزید - غریب شورش در اردو افتاد - آصف خان دادر بخش پسر
خسرو را از قید برآورده بسطانت موهوم برداشت - او باور نمیکرد
بایمان غلاظ تسای بخش خاطر او شده روانه منزل پیش گشت
بیگم (که خواهان سلطنت شهریار بود) میخواست آصف خان را
با اعظم خان میربخشی (که هر دو رکن دکن سلطنت و مغل
مدعی او بودند) مقید نماید - هر چند کسان بطلب برادر
فرستاد آصف خان عذر خواسته نزد او نرفت - بیگم نیز با نعلش
جنم مکانی از عقب راهی شد - آصف خان بذاری نام هندو مشرف
فیل خانه را (که در تیزروی و میک تگی شهرت داشت) از منزل
چنگیزهائی بخدمت شاهجهان کسب نمود - و چون وقت مقتضی
تقدیر نبود این خبر را بتقدیر او حواله کرده انگشتری مهر خود
بار سپرد - تا سحله باشد بر اعتماد - و آن شب در نوشهره بسر برده
روز دیگر از کوه برآمده در بهنبهر نزل نمودند - و بتجهیز
و تکفین پرداخته نعلش را پیشتر فرستادند - تا در باغی (که بیگم
آنطرف آب لاهور اساس نهاده بود) بخاک سپارند - چون مجزوم
و متیقن رضیع و شریف بود (که این همه توطیعه استدانت دولت
شاهجهان است - و دادر بخش کوسفند قربانی پیش نیست) همه

امرا و سایر بزرگان فرمان پذیر آصف خان بودند - و او (که از بیگم مطمئن خاطر نبود) سر رشته احتیاط از دست نداده مردم را از آمد و رفت نزد بیگم ممنوع ساخت - بلکه گردید بیگم را از محل پادشاهی بر آورده در منزل خود جا داد - چون بسه کوره‌ای لاهور رسید سلطان شهریار (که بعلمت داء الثعلب موی ریش و برکت ریخته و از نف آتشک آباء زده پیشتر بلاهور شتافته بود) خود را باسم بی مسمای سلطنت موسوم ساخته در عرض یک هفته بصرف هفتاد اک روپیه لشکر فرام آورده بسرداری میرزا بایسنغر پسر سلطان دانیال از آب گذرانید - و خود با دو سه هزار سوار در ظاهر شهر لاهور ایستاده انتظار نیرنگی تقدیر داشت * * ع *

* منتظر تا فلک از پرده چه آرد بیرون *

بعد تلافی فریقین در حمله اول انتظام فوجش از هم گسیخت - و دست بکار نا برده هر کدام برای شتافت - شهریار ازین خبر موحد بهبود خویش نسنجیده بقلعه در آمد - و خود را بپای خویش بدام افکند - امرا بدرون ارک شتافته دادر بخش را سریر آرا ساختند - و شهریار را (که بحرم سرای جنم مکانی رفته در کنج خزیده بود) فیروز خان خواجه سرا بیرون آورده به آله وردی خان سپرد - او فوطه کمرش کشود هر دو دستش بآن بسته پیش دادر بخش حاضر ساخت - و پس از تقدیم کورنش و تسلیم محبوس گشته بعد از دو روز مکحول گردید *

و چون این ماجر را از روی نوشته ساهوکاران معلوم شاهجهان
 شد خدمت پرست خان رضا بهادر را از احمد آباد گجرات پیش
 آصف خان بلاهور فرستاد - و بخط خاص ترقیم یافت که درین وقت
 (که آسمان آشوب طلب و زمین فتنه خیز است) اگر داور بخش را
 با دیگر شاهزادگان آواره معمرای عدم نمایند بصلاح قریب تر است
 آصف خان روز یکشنبه بیست و دوم شهر ^(۲) (ربیع الآخر سنه مذکور
 داور بخش را دستگیر ساخته خطبه بنام شاهجهان خواند - و بیست
 و ششم جمادی الاول او را با گرشاسپ برادرش و سلطان شهریار را
 با طهمورث و هوشنگ پسران سلطان دانیال از زندان زندگانی
 برآورد - چون فردوس آشیانی باگره رسیده سرور آرای هندوستان
 گشت آصف خان با شاهزاده دارا شکوه و محمد شجاع و محمد
 اوزنگ زیب (که نبسته او می شدند) و سایر اُمرا از لاهور باگره
 رسیده دوم رجب همین سال بزمین بوس خلافت استسعاد یافته
 بخطاب یمین الدوله آصف خان و در مخاطبات بافظ عمو سرش
 بفلاک برین رسید - و بپایه والای دالت و تفویض مهر اوزک و منصب
 هشت هزار و هشت هزار سوار در اسپه سه اسپه (که تا آن وقت
 هیچ امیری بدان مرتبه نرسیده بود) بلند مرتبه گردید - و پس ازان
 (که یمین الدوله در مجلای فوج خود پنج هزار سوار خوش اسپه
 درست یراق از نظر گذرانید) منصب نه هزار و جاگیر

سیر حاصل پنجاه لک روپیه وصولی مرحمت شد - و در آغاز سال
 پنجم از برهان پور جهت گوشمال محمد عادل شاه بیجاپوری بتزک
 تمام و فوج سنگین دستوری یافت - و چون حوالی بیجاپور مخیم
 عساکر نموده دست بزدن و بستن برکشاد محمد امین مصطفی خان
 داماد ملا محمد لاری و خیریت خان عم رندوله خان حبشی از قلعه
 برآمده به پیشکش چهل لک روپیه آشتی قرار داده بقلعه برگشتند
 خواص خان که مدار علیه سلطنت بیجاپور بود از ویرانی آن ملک
 و قلع آذوقه و کمی گاه و هیمة در فوج پادشاهی آگهی یافته بدفعیه
 می پرداخت - گویند درین یساق نه قحط غله فقط بود - بلکه فقدان
 همه مایحتاج بجائے رسیده که جفت کفش بچهل روپیه می ارزید
 و فعل بندی یک اسپ بده روپیه میشد - ناچار یمین الدوله
 از گرد بیجاپور برخاسته بمسقط رای باغ و مرغ که ملکه آباد بود
 سر کشیده از تاخمت و قاراج دقیقه فرو نگذاشت - چون برشکل
 بر سر رسید مراجعت نمود *

گویند درین مهم روزی در مجلس خلوت آصف خان تقریب
 شد - اعظم خان گفت که الحال پادشاه محتاج ما و شما نیست
 آصف خان گفت غیر از ما و شما هم کار ملکی نخواهد شد - این
 حرف بیادشاه رسید - گران آمد - فرمود که احسان او بر ذمه من
 ثابت است - لیکن آینده در امور خلافت بار تصدیع نباید داد

پس ازان صحبتها اگرچه کج دار و مریز بود لیکن بظاهر سر موئے
 در رتبه و اعتبار نکاست - بلکه پس از فوت مهابت خان در سال
 هشتم خطاب والای خانخانانی و سپه سالاری ضمیمه القابش
 گردید - سال پانزدهم سنه (۱۰۵۱) هزار و پنجاه و یک در لاهور
 بکوفت ممتد استسقا بعالم بقا خرامید - گویند با خوش خوری
 اشتهاى بسیار داشت - یک من شاه جهانی خوراک شبانه درزی
 میشد - و چون بیماری بدیر کشید بیک پداله نخود آب اکثراً
 می نمود - (زه افسوس آصف خان) تاریخ است * در حوالی مقبره
 جنت مکانی مدفون گشت - حسب الحکم عمارت و باغچه ترتیب
 یافت - (رزى که اعلیٰ حضرت بعبادت او رفتند سوای حویلی
 لاهور که به بیست یک روپیه مرقب شده و دیگر منازل و بساطین
 دهایی و آگره و کشمیر دو کرد و پنجاه یک روپیه از جواهر و نقد
 و طلا و نقره و اجناس دیگر نوشته از نظر اعلیٰ حضرت گذرانید
 که همه ضبط سرکار شود - پادشاه بیست یک روپیه بسه پسر
 و پنج دختر او و حویلی لاهور بدارا شکوه مرحمت نموده تته
 ضبط فرمود *

آصف خان از هر عام بهره داشته - و معقولات را بیشتر درزیده
 لهذا در القای (که برای او در دفاتر پادشاهی می نوشتند)
 این فقره داخل است (شعله افروز فطرت اشرافیان دانش آموز
 طبیعت مشائیان) و او خوش نویس درسمت محارره و سیاق دان

معامله فهم بود - محاسبه اعمال خالصه و امرای دیگر خود فیصل می کرد - احتیاج برهنه دهنی کسی نبود - اخراجات و مصارفی که در سرکارش بود بعقل نمی گذرد - خصوص در ضیافت قدوم پادشاه و شاهزادها و بیگمان که بقربانت قریبه اکثر اتفاق میشد - سوای پیشکش و نذورات (که مبلغی خطیر بود) چه تکلفها که در اطعمه و اشربه بکار نمی رفت - و چه آرا و پیرا که بیرون و درون را در نمی گرفت - و نوکر هم عمده و بیش قرار نگاه میداشت - و مثل پدر بسیار ملایم و متواضع بود - پسران و خویشان آن نوین مذبح الشان (که درین دولت والا اقتدار بمراتب ستارگ امارت فایز گشته اند) درین محاذف هریک بجای خود رقم پذیر شده اما ممتاز محل (که صبیحه قدسیه او سمی) در سن بیست سالگی بشرف هم خوابگی فردوس آشیانی در آمده چهارده نوبت متکفل بار حمل گشت - ازان جماعه چهار پسر و سه دختر تا آخر ایام سلطنت والد ماجد نصارت بخش چارچمن زندگی بودند - سال چهارم جلوس سنه (۱۰۴۰) هزار و چهارم هجری در بلده برهان پور آن عقیقه را (که عمرش از سی و نه سال در گذشته بود) بمجرد تولد دختر ستوده سپر موسوم بگوهر آرا بیگم حال متغیر گشت بطلب پادشاه اشاره نمود - اعلی حضرت بکمال اضطراب رسیده بملاقات واپسین ذخیره مدت دوری اندوختند - هفدهم ذیقعد بیگم

هر باغ زمین آباد آنروری آب تبّتی بامانت مدفون گردید * * ع *

۱۰۴۰

* جای ممتاز محلّ جنت باد * تاریخ است *

گویند محبته مفرط میان زوجین مکرمین بود - چنانچه
اعلیٰ حضرت بمفارقت آن پورده نشین خلوتکده عدم مدتها ترک
ملبوس رنگین و استماع نغمه و استعمال عطریات فرموده ترتیب جشن
و اعیان موقوف نمود - و تا دو سال از جمیع مسئلّات اجتناب
بعمل آمد - و متروکه آن مرحومه (که زیاده بر یک کرور روپیه
بود) نصف به بیگم صاحبه و تتمه بدیگر فرزندان تقسیم یافت
و پس ازین واقعه بشش ماه شاهزاده محمد شجاع و وزیر خان
و سستی خانم صدرالغسا نعلش آن مغفوره را باکبرآباد برده
جنوب رویه مشرف بر دریای جون (که تعلق بر اجه مانسنگه داشت
و ارتا بر اجه جیسنگه رسیده بود) دفن کرده روضه رفیعہ بکمال
طراحی و تقطیع (که نظیر آن در هندوستان نیست) بصرف پنججاه لک
روپیه در مدت دوازده سال مورت انجام گرفت - و سی موضع
از حویائی اکبرآباد و پرگنه نگرچند بحاصل یک لک روپیه از قرار
دوازده ماه و محصول دکانین و سرای متعلقه آن مقبره که دو لک
روپیه است وقف نمودند *

س * اهتمام خان *

از والا شاهیان فردوس آشیانی ست - سال اول جلوس بمنصب

هزاری دو صد و پنجاه سوار مورد تفضل شد - سال سیوم [چون الملك
 دکن معسکر پادشاهی گردید - و سه فوج بسرداری سه امیر جهمت
 هالاش خان جهان لودی و تخریب ملک نظام الملك دکنی (که
 او را پناه داده بود) تعیین یافت] از بهمراهی اعظم خان بدارونگی^(۲)
 قوچ خان آن فوج اختصاص گرفت - و در محاربه (که اعظم خان
 بر سر خان جهان لودی تاخت آورد - و بهادر برادر زاده خانجهان
 مدافعه یا قایم ساخت) در برآمدن بر تله کوه او با اتفاق بهادر خان
 زوهله از پیش قدمان بوده مصدر تردد نمایان گردید - و پس از آنکه
 اعظم خان عزیمت استیصال مقرب خان و بهلول پیش نهاد همت
 ساخته جانب جامکهدری راهی گشت از به تسخیر قلعه ناگکی
 نامزد شده در گرفتن آن نیکو خدمتی بظهور آورد - سال چهارم
 از اصل و اضافه بمنصب هزاری چهار صد سوار امتیاز یافته
 و تهنهرداری جالند مامور گشت - و سال پنجم باضافه دریست
 سوار سربلندی پذیرفت - و سال ششم بمنصب دو هزاری هزار
 دریست سوار سرمایه امتیاز اندوخت - و سال هفتم (که اعلیٰ حضرت
 نوبت دوم بدکن تشریف فرمود - و سه فوج بسرداری سه عمده
 بکرشمال ساهو بهونسله و تخریب ملک عادل خانیه مرخص شد)
 و باضافه سه صد سوار بهمراهی خان درزان دستوری پذیرفت
 و در محاصره قلعه اوسا حصول مجرا نموده بعد تسخیر بتفویض

قلعه دارى آنجا سر عزت بر افراخت . و سال دهم بعنايت نقاره گوس
شادمانى فواخت - و سال سيزدهم از آنجا عزل يافته حسب التماس
شاه زاده محمد اورنگ زيب بهادر حاکم دکن به تهانه دارى کهيرله
مضاف برار لوى امتياز بر افراشت - و سال چهاردهم از دکن بحضور
شताفته بمرحمت خلعت و اسپ و فيل به تهانه دارى غور بند
از تغيير همت خان طبل شادکامى زد - و سال نهم و زم همراه شاهزاده
مراد بخش بتسخير بلخ و بدخشان شتافته بعد افتتاح قلعه غور
بکراسست آن مخصوص گشت - و چون ظاهر شد که سلوک خوب
با مردم آنجا ندارد سال بيستم تغيير شده در همان سال مطابق
سنه (۱۰۵۶) هزار و پنجاه و شش هجرى در گذشت *

* اسلام خان مشهدي *

(۳)
مير عبد السلام . مخاطب باختصاص خان اسمت - از ديرين
ملازمان ايام شاهزادگى فردوس آشياني ست - در ابتدا سمت
منشي گري داشت - در سنه (۱۰۳۰) يک هزار و سي سال پانزدهم
جهانگيري (که الويد شاهي مرتبه ثاني باصلاح مهسات دکن باهتزاز
آمد) مير بوکالت دربار مامور شده به منصب درخور و خطاب
اختصاص خان سرافرازي يافت - در هنگامی (که مزاج جذبت مکاني
از جانب شاهزاده منحرف شده او را از حضور بر آوردند)
بخدمت شاهي پيوسته در گردش فلکي از رکاب شاهي انفکاک

نجست . و پس از آنکه قلعه جنیر مطرح اقامت شاهي گردید
 (چون دران ایام ابراهیم عادل شاه رخت زندگانی ازین جهان فانی
 بر بسته بود) بتعزیت و دلجوئی دای عهد او محمد عادل شاه
 رخصت بیجاپور یافت . اختصاص خان مراسم تسلیه و آداب سفارت
 چنانچه شاید بتقدیم رسانیده در سرآغاز جاوس اعلیٰ حضرت
 بر سریر فرمان روائی هندوستان با پیشکش گران و اقسام جواهر
 بیش بها سعادت استلام عتبه خلافت اندوخته بمنصب چهار هزار
 دو هزار سوار و خطاب اسلام خان و خدمت بخشی گری دوم و عرض
 مکرر (که متصدی آن جز معتمد نشاید) سر برافراخت - و چون
 اعلیٰ حضرت باستیصال خانجهان لودی لوی عزیمت بدیار جذوبی
 برافراشت او بحراست اکبر آباد (که مستقر الخلافه و دارالسلطنت
 هند بوده) مامور شد . و چون شیرخان تونور ناظم گجرات سال چهارم
 بساط هستی در نوردید اسلام خان به تفویض منصب پنجهازاری
 و مرزبانان آن دیار نامزد گردید - و در آخر سال ششم بوالا پایتخت
 میر بخشی گری تصاعد نمود - (بخشی ممالک) تاریخ است *
 و سال هشتم از تغیر اعظم خان بنظم ممالک فسیحه الممالک بنگاله
 دستوری یافت - و در انجا ابواب فتوحات شگرف بر روی روزگار
 کشوده گردید - مالش آشامیان بآئین گزین - و اسیر شدن دامان
 مرزبان آشام - و تسخیر قلاع که یکروز در عرض دو پهر پانزده حصار
 (۲)

مفتوح گشت - و گرفتن سري گهاٲ و ماندو - و تهانه نشين شدن
تمام محال کوچ هاجو - و بدست افتادن پانصد سفينه آنها در سال
پازدهم پيرايه و قوع گرفت - و مانك راى برادر مرزبان مگه
(كه باستقلال حكومت چانگام داشت) از استيلاى مردم رخنگ
ملتجي باسلام خان گشته سال درازدهم سنه (۱۰۴۸) هزار و چهل
و هشتم در جهانگيرنگر معروف بدهاكه بخان مذكور پيوست - و در
سال سيزدهم اسلام خان حسب الطلب بحضور (سيده) بومول رتبه
رفيعه وزارت ديوان اعلى چهارم برتري افروخت - و چون خاندوران
نصرت جنگ صاحب صوبه دكن گشته شد اسلام خان در روز جشن
سال نوزدهم بمناصب شش هزارى ذات و سوار چهارم كاميابى افروخته
بموربانى آن ولايت اختصاص گرفت - و برادر و پسران و داماد
او باضافه مناصب خوش داي اندرخته بهمهرايى تعيين گشتند *

گويند چون خبر فوت خاندوران (سيد اعلى حضرت باسلام خان
فرمود كه كسى را براى صوبه دارى تجويز نمايند - او بخانه آمده
با مشيران هوا خواه خود گفت - كه پادشاه چنين فرموده - بعد از
تامل راني آنچه بخاطر ميرسد نام خود بايد گرفت - گفتند اين
چه داي صواب است - وزارت اعظم و قرب حضور باجه بحكومت
دكن نميدهد - گفت مسلم - اما آنچه بذهن درآمده پادشاه براى

(۲) در [اكثر نسخها] سنه (۴۸) چهل و هشتم - اغلبكه رقم هزار را

وزارت سعدالله خان که بدو سرالتفات است بهانه طلب شده - مبادا بتقریبی عزل بمیان آید - پس درین صورت چه بهتر - همه باستحسان رای او گرانیدند - همان روز آخر وقت بخلاف معمول و استمرار شمشیر و سپر بسته بدربار حاضر شد - پادشاه استغفار فرمود عرض کرد - حکم شده بود که کسی را بجهت دکن برگزیند - سوای غلام دیگرے بخاطر نرسید - مستحسن افتاده فرمودند که نیابت وزارت بکه باید داد - گفت بهتر از سعدالله خان کسی نیست منظور شد - همین که او رهگرایی تعلقه گردید وزارت کل بالاصالت به سعدالله خان تفویض یافت - درسمت قیاسی و راست اندیشی اسلام خان برهمگان ظاهر گشت - و در سال بیستم از اصل و اضافه بعالی منصب هفت هزاره هفت امتیاز یافت *

و چون از برهان پور به بلده اورنگ آباد انتهای نمود عارضه جسمانی طاری گشت - دانست که سفر واپسین است - بصوابدید چتر بهوج کاتب سرکار خود و خواجه عذیر متصدی جاگیر دفاتر را سوخته اموال را پیسران و برادران و سایر مردم محل خفیه قسمت کرده طومار بیست و پنج لک روپیه روانه حضور ساخت - چهاردهم شوال سال بیست و یکم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت پیمانده هیاتش لبریز گردید - حسب الوصیت در سواد آن معموره مدفون گشت - و مقبره و باغی طرح انداخت تا امروز اگرچه کهنگی دریافته تر و تازگی دارد - خواجه عذیر

بر سر قبر نشست - اعلیٰ حضرت ازین ماجرا آگاهی یافته نظر بر
دیرین بندگی او اغماض نمود - و در خور هر کدام به پسرانش
رعایت اضافه و خدمت فرمود - و چتر بهوج بدیوانی مالوه
سرافراز گردید *

اسلام خان از علم معقول و منقول و انشا و خط بهره تمام داشت
و در مهمات پادشاهی حریص بود - نمی خواست که بدیگر ارباب کار
دخل دهد - و کارها را بدقت و سختی می کرد - اهل دکن (که
از خاندوران دلریش بودند) چشم مرهمی داشتند - حاصل نشد
اما در ملک آبادی همتی گماشت - و ذخائر قلاع را بفیایت فروخته
از سر نو مرتب کرد - اسب و فیل خوب در سرکارش جمع شده بود
با آنکه طاقت سواری اسب نداشت لیکن در تیمار و احتیاط
آن سعی بایغ می کرد - شش پسر داشت - ازان جمله احوال
اشرف خان و صفی خان و عبدالرحیم خان جدا گانه ثبت شده
پسر سیومین او میر محمد شریف بعد فوتش به منصب هزاره
در صد سوار سرافرازی یافته - و سال بیست و دوم فردوس آشیانی
همراه سلطان محمد اورنگ زبب بمهم قندهار شتافته - و سال
بیست و چهارم بدادوغگی مرصع آلات نامور شد - پستر ببخشیدگری
و راقعه نویسی دارالخلافت چهره عزت برافروخت - آخرها متصدی
بندر سورت گردید - در ایام استیلای مرض اعلیٰ حضرت (که سلطان
مراد بخش اراده سلطنت نمود) او را گرفته محبوس ساخت

چهارمین میر محمد غیاث بعد فوت پدر بمنصب پانصدی مد سوار سر بلند گردیده سال بیست و هشتم فردوس آشیانی بخشی گری و راتعه نویسی برهان پور و داروغگی کرکیراخانه آنجا یافت - و در عهد عالم گیري مکرر متصدی بذر سورت و بخشی و راتعه نگار اورنگباد شده سال بیست و دوم بساط حیات در نوردید ششمین میر عبدالرحمن سال شانزدهم عالمگیری بحکایت حیدر آباد دستوری پذیرفته چندی بخشی و رفاتنگار بادۀ اورنگباد بود و مدتی باآخته بیگی گری و داروغگی عرض مکرر می پرداخت *

* اصالت خان میر عبدالهادي *

پسر میر میران یزدی ست - که با پدر خویش میر خلیل الله در سال دوم جهانگیری از حادثۀ قالانی رخت ناکامی بدار الامن هذوستان کشید - یعنی مزاج شاه عباس ماضی مغوی از میر انحراف یافته بر سر عتاب و غضب شتافت - و سحر جمعیت احوالش بشب دیجور تفرقه انجامید - ناچار بپای فرار بادیۀ غربت پیمود - چون ازان مهله نیم جانے بسلامت بدر بردن مفت خود میدانست پسرزاده عبدالهادي و خلیل الله را بنابر مقرر سن و مضیق فرصت نتوانست همراه برداشت هر دو در عراق ماندند - هنگامی که خان عالم بسفارت ایران دیار اختصاص یافت جنت مکانی از کمال التغات و مهربانی باحوال میر میران در نامه نامی اشاره بطلب پسرانش بر زبان خاصه

گذازش فرمود - شاه عالی جاه از فرط همدردی و مردمی آن هر دو
 هجران دیدگ جفا کشیده را روانه هند ساخت - و پس از تلنیم
 سده خلافت و جهانبانی بسرچشمه افضال جنت مکانی دامن احوال
 آن دو غم آمود (که غبار آلود حوادث بود) شست و شو یافت *

میر عبدالهادی در سال سیوم شاه جهانی بخطاب امالت خان
 مورد الطاف خسرو زمان گشته بحسن عقیدت و اخلاص و مزید
 پرستاری و جانفشانی پایه اعتبار برافراخت - و در سال پنجم
 بهمراهی یمین الدوله بمالش عادلشاهیه و پی سپر ساختن مملکت
 بدجاپور رخصت یافت - چون بحوالی بهالکي رسیده قبل نمودند
 اهل آن مکان از کوتاه نظری روزانه بسر دادن توب و تغنک پرداخته
 در تاریکی شب از طرفی که مورچال نداشت بدر رفتند - امالت
 خان (که از پیش قدمات این فوج بود) از جلادت و جسارت فراز
 قلعه برآمده بالای چوبین تختی (که در زیر آن ادوات آتشبازی
 گذاشته بودند) ایستاد - ناگاه آتشی بآن آلات در گرفت - و با آن
 تخت ادرا بهوا برده بمکانی که انبار کاه بود افتاد - پاره از دست
 و ریش بباروت سوخته - اما بپاسبانی لطف ایزدی از آسیب
 هلاک محفوظ ماند - و در سال ششم از اصل و اضافه بمنصب
 هزار و پانصدی ذات پانصد سوار و بخدمت بخشی گری فوج
 متعین شاه شجاع (که به یساق پرینده دستوری یافته) سر بلند
 گردید - و دران مهم در تقدیم خدمات پادشاهی بمرتبه کوشید

که بهابیت خان سپه سالار با همه کج خلقی متوجه احوالش گشته دستخط قبوض و بررات بنیابت خود بخان مذکور را گذاشت و چون ازان سفر بحضور رسید در سال هشتم از تغیر باقر خان نجم ثانی به تفویض صوبه داری دارالاماک دهلی باذن پایگی یافته باضافه هزار و پانصدی ذات هزار و هفتصد سوار (که بواسطه ضبط صوبه افزونی جمعیت ناگزیر است) بمنصب سه هزار و دو هزار و پانصد سوار و عذایت علم و فیل و خلعت خاصه چهاره کامیابی برافروخت - و چون چکنا زمیندار موء از ناسپاسی سر خودسری برافراشت از پیشگاه خلافت سه فوج سی هزار سوار ازان جمله یک به سرداری اصالت خان تعیین گردید - خان مذکور بمحاصره نور پور پرداخته هر روز اسباب تضییق محصوران آماده تر میگردانید چون قلعه موء (که توی اعتضاد چکنا بود) بمسعی بهادران منصور متوجه گردید متحصنان نور پور نیم شبی راه گریز پیموده آن مکان را بآسانی را گذاشتند - پستر اصالت خان باتفاق سران دیگر در به تسخیر ناراکدهه آردن - و آن مهم را بآئین شایسته بانجام رسانید و در سال هیزدهم بخدمت جلیل القدر میر بخشی گری از انتقال صلابت خان فایز گردید *

چون تسخیر بلخ پیش نهاد همت پادشاهی گشت بامیرالامرا ناظم کابل اشاره رفت - که تا رسیدن عساکر قاهره از بدخشانات

(۲) در [بعضی نسخه] چکنا (۳) نسخه [ج] موء

هرچه تواند بـتصرف آورد - و امالت خان با برخ از منصبدار
 و احدي در مبادی سنه (۱۰۵۶) هزار و پنجاه و پنج هجری
 رخصت کابل یافت - که از چغتآ و دیگر الوسات حوالی کابل
 و ثغور آن جوانان کار طلب فراهم آورده امیر الامرا تجویز منصب
 نموده باقی را در سلک احدیان منسلک سازد - و از مظاهر
 ثوران دیار آگهی گرفته راهی که دشوار گذار نباشد اختیار نموده
 به تصفیة طرائق آن پردازد - خان مزبور بعد فراغ از امور مرجوعه
 و پس از تعیین عساکر حضور در سال نوزدهم بهمراهی امیر الامرا
 از غور بند گذشته خواست عازم بدخشانات گردد - چون بکلهار رسید
 ظاهر شد که راه بکمال معوبت است - و آذوقه نایاب - بصوابدید
 امیر الامرا امالت خان با ده هزار سوار کار طلب با هشت روزه
 آذوقه بقصد تاخت خنجان و اندراب بر سپیل ایلغار از هند گذشته
 بنواحی اندراب رسید - و مواشی بسیار با سایر اسباب و اموال
 اهالی آنجا غنیمت گرفته احشام علی دانشمندی و ییلاق کر مکی
 با خواجه زاده اسمعیل اثنائی و مودودی و قاسم بیگ میر هزاره
 اندراب را همراه برداشته بهمان سرعت عنان مراجعت بر تافت
 و چون همدین سال شاه زاده مراد بخش با لشکر منصور بجانب
 بانج دستوری یافت خان مذکور بسرکردگی فوج طرح دست راست

(۲) نسخه [۱] بکلهار رسید (۳) نسخه [ج] جهکان (۴) در [بعضی

نسخه [ببلان (۵) نسخه [ج] کونکی *

متعین گردید - و از کابل پیشتر باستعجال راهی شده در توسیع مضائق راه کمال جد و جهد بکار برد - و پس از وصول عساکر پادشاهی ببلخ در آغاز سال بیستم با اتفاق بهادر خان (وهله بتعاقب فذر محمد خان والی توران شتافته بدستبرد نمایان آواره بادیۀ فرار گردانیده باضافۀ هزاری بمنصب پنج‌هزاری بلند آوازه گشت و چون شاهزاده دل نهاد توقف آن ولایت نگردیده علم معارفت افرخت حکومت آنجا ببهادر خان و اصالت خان تفویض یافته استیصال اهل تمرد و فساد به نخستین واگذاشته کار سپاه و خزانه و احوال پردازی رعایا بدو مین باز گردید - و در آخر همین سال بیستم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت خوشی لبچاک با پنج هزار سوار المنان باشارۀ عبدالعزیز خان والی بخارا از گذر کلیف گذشته اراده داشت که بصوب درۀ کز و شادمان (که چراگاه دواب لشکر پادشاهی بود) آواره گردد - اصالت خان مالش آن مفسد بمبالغه بعهده خود گرفته بگام سرعت روانه گشت و قتی بمخادیل رسید که اینها پاره مواشی آن حدود رانده میبردند رستمانه با مخالفان در آویخته بسیاری را بر خاک هلاک انداخت و استخلاص مواشی نموده بتعاقب بقیة السیف پرداخت - چون شب پردۀ ظلام افکند در درۀ کز فرود آمد - و بجهت تجدید وضو چلته را بر کزد - بتصرف هوا گرفتار تب گشته بشهر برگردید و بهمان کوفت بر بستر ناتوانی افتاده در عرض دوهفته بساط حیات

در نوردید - و چون هنوز چهل مرحله از منازل عمر طی نکرده
 بسلسله جذباتی بخت کارفرما از حقیقت رزقی و وفا سرشتی مصدر
 کارهای شگرف میشد پادشاه از فوتش قرین تأسف و تحسر شده
 بر زبان گذرانید که اگر اجل فرصتش میداد امروز عمده ازو تمشیت
 می یافت - و مرتقی مدارج علیا می گشت - امالت خان در زمان
 خویش بحسن سلوک و نیکو معاشی شهرت تمام داشت - و در
 صورت و حیای چشم یکنای روزگار بود - حرف درشت برزدانش
 فرفته - و در شکست کسی نمیکوشید - و شجاعت با تدبیر هم آغوش
 داشت - پسرانش سلطان حسین افتخار خان و محمد ابراهیم
 ملتفت خان و بهاء الدین اند - و بجای خود مذکور - آخرین چندان
 ترقی نکرده *

* امیر خان میر ابوالبقا *

رشید ترین پسران قاسم خان نمکین است - به کار شغاسی
 و معامله دانی سرآمد برادران بود - و هارجمندی و بخنداری ممتاز
 اخوان - بحضور پدر در عرصه تلاش یا پیش گذاشته بمذنب پانصدی -
 رسید - و پس از فوت پدر بتدریج اوج پیمای مراتب عالیه گردید
 در عهد جذت مکانی بمذنب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد
 سوار سرافرازی یافته بذیابت یمین الدوله بحکومت صوبه ملتان
 تعین گشت - و در سال دوم شاهجهانی چون مرئضی خان انجو
 مریدار تنه رخت هستی بر بست خان مزبور باضافه پانصدی ذات

پانصد سوار بمذنب سه هزاري دو هزار سوار سر برافراخته بنظم
 آنصوبه مامور شد - و در سال نهم هنگام معارفت شاهزاده از دولتها
 بدارالخلافه به تيولداري سرکار بپير مضاف صوبه دکن تعيين شده چنده
 در کمکيان آنولایت انتظام داشت - و در سال چهاردهم از تغيير قزاق
 خان بضبط الکای سيوستان رخصت يافت - و در سال پانزدهم از تغيير
 شان خان بار ديگر بصاحب صوبگي تتهه اختصاص گرفت - و همانجا
 در سال بيستم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت هجري پيمانه
 حياتش برآمد - و در گورخانه پدر موسوم بصفه صفا که بر کوه معاذي
 جنوب رويه قلعه بهکر است مدفون گرديد - زياده بر صد سال عمر داشته
 و اصلا در حواس و قوايش فتور واقع نشده - در زمان جهانگيري
 بخطاب ميرخان معروف بود - اعلى حضرت بافزايش الف بخطابش
 يک لک رويه ازو پيشکش گرفته با مير خان نامي فرمود - او هم
 مثل پدر اولاد بعيار داشت - پسر کلانش عبدالرزاق نهصدی
 شاه جهاني ست - در سال بيست و ششم جلوس اعلى حضرت
 در گذشته - ديگر ضياالدين يوسف که در اواخر عهد فردرس آشياني
 بمذنب هزاري شش صد سوار فايز گشته و پستر بخطاب ضياالدين
 خان درجه اعزاز پيموده - نبیره اش مير ابوالوفا نامي که در آخرهای
 زمان خلد مکان داروگي جانماز خانه ضميمه خدمات ديگر داشت
 و بحدت فهم و درستی استعداد روشناس پادشاه قدر شناس بود

و دیگر پسرش که شاید از همه خرد تر خواهد بود میر عبد الکریم ملتفت خان است - که مقرب حضرت عالم گیر پادشاه بود - و بخطاب پدر مخاطب گشته - احوالش جدا بتحریر در می آید - صبیح خان مرحوم در خانه شاهزاده مراد بخش بود - اما این وصلت شگرف پس از فوت خان مزبور بعد مدتها واقع شد - چه شاهزاده مرقوم را از دختر شاه نواز خان صفوی فرزند نمیشد - اعلیٰ حضرت در سال سیم آن عقیقه را که شایستگی ازدواج شاه زاده داشت یک لک درپیه از جواهر و دیگر اشیا بطریق جهاز عذایت فرموده باحمدآباد فرستاد که در عقد نکاح شاهزاده که در آن وقت صاحب صوبه آن ولایت بود در آرند *

• اعظم خان میر محمد باقر عرف ارادت خان •

از نجبای سادات ساوه است - که از بلاد قدیمه عراق است خشک شدن بحیره آنجا بمیلاد سعادت بنیاد جناب خاتم النبیین (صلی الله علیه و آله) بین الناس مشهور - میر ابتدا که وارد هند گردید از جانب آصف خان میرزا جعفر بفوجداری سیالکوٹ و گجرات و پنجاب شتافته پس ازان بدامادی خان مذکور شهرتی گرفته بروشناسی جنت مکانی امتیاز یافت - و بعد آن بوسیله یمین الدوله آصف خان ترقی کرده به منصب عمده و خدمت خانسامانی افتخار اندوخت - و چون درین کار درامت خواهی و جز رسی بسیار بکار برد مشمول عواطف پادشاهانه گشته سال پانزدهم از خانسامانی

بصوبه داری کشمیر سر بر افراخت - و ازان جا بحضور رفته بمنصب
والای میر بخشی گری بلند رتبه گردید - پس از ارتحال جناب مکانی
در هنگامه شهریار با یمین الدوله همداستان و یکجهت بوده اواز
حسن عقیدت و مراسم نیکو بندگی بتقدیم رسانید - و پیش از
یمین الدوله از لاهور بآگره آمده دولت ملازمت فردوس آشیانی
دریافت - و باضافه پانصدي هزار سوار بمنصب پنجزاری ذات
و سوار و مرحمت عام و نقاره و بحالی میرو بخشی گری سر بر افراخت
و بعد ازان بر طبق التماس یمین الدوله پنجم رجب سر آغاز جلوس
وزارت دیوان اعلی بدو اختصاص گرفت - و در سال دوم بنظم
موجبات دکن مامور گشت *

و چون مبادی سال سیوم معموره برهان یوز بفرستادم اعلی حضرت
رونق و بها یافت ارادت خان شرف اندوز آستان بوس شده بخطاب
اعظم خان عام مباحثات افراشت - و بسری سه فوج پنجاه هزار سوار
بمالش خان جهان لودی و تسخیر مملکت نظام شاهیه دستوری
یافت - خان مزبور برشکل را در دیول گانون گذرانیده چون موضع
رام پوری ساحل گنگ مخیم گردید و ظاهر شد که هنوز خانجهان
از نواحی بیر بر نیامده اردو در محلهای گانون گذاشته شبگیر نمود^(۲)
و بغتة بر سر خانجهان رسید - او که راه فرار بسته دید و پای گریز
شکسته ناگزیر آماده پیکار گشت - اما چون اکثر مردم عساکر پادشاهی

(۲) نسخه [ج] منجھلی گانو یا منجھلی گانو باشد *

بتاراج بنه و بارش پرداخته بودند افواج از ترک افتاد . خاندان
 درین فرصت بر کوه برآمد . و پای همت افشوده تلاش و ترده
 نموده آخر الامر راه فرار سپرد . اگرچه از چنگ چنین فوج سنگین
 بدر رفتنش دشوار می نمود با آنکه بهادر خان دوهله و برخه (اچپوتیه
 در جائفشانی تقصیر نکردند لیکن لشکر پادشاهی که زیاده بر سی کوه
 نوردیده بود و طاقت طاق گشته نتوانست دنبال گرفت . و پس از آنکه
 او دریغ دولقباد خزید اعظم خان بمالش نظام شاهیه رو آورد . هنگامی
 که بسه کروهی دهارور رسید خواست قصبه را تاخته تسخیر قلعه را
 (که بدشوار کشائی و فزونی اسباب قلعه داری در دکن مشهور - و بر فراز
 پشته واقع شده از دو جانب جرهای عمیق دشوار گذار دارد) بوقت
 دیگر واگذار . اهل قلعه بانداختن تیر و آتش اشتغال ورزیدند
 و مردم قصبه (که اسباب و اموال بخندق در آورده بودند) باستظهار
 آن بجنگ میکوشیدند - ناچار جمعی بخندق در شده دست نهب
 و اسر کشوده غنیمت بسیار برگرفتند - اعظم خان از فرط دلیری
 و دلوری شب پیاده بخندق در آمده بعد ملاحظه معلوم کرد که
 در یک جانب آن دریچه ایست بگچ و سنگ برآورده - آنرا به بیل
 و کلذ شکافته بقلعه در میتوان آمد . و سنگ انداز هم ندارند
 و طرز قلعه داری هم خوب نیست - دل بکشایش حصار بر نهاد
 و بازو بجرأت و مهارت بر کشاد - نگهبانان قلعه را از مشاهده
 کار طلبی و پیکار گزینی بهادران دست از کار و کار از دست رفت

بیست و سیوم جمادی الاخری سال چهارم سنه (۱۰۴۰) هزار
و چهل یوزش نموده خان اعظم با سایر سران ازان در پیچه درآمد
سیدی سالم قلعه دار و اهل و عیال اعتبار راز و شمس عم ملک بدن
و جد مادری نظام شاه با همگی عمله و فعله اسیر گشتند - و اسباب
بسیار بغارت رفت - و قلعه بفتح آباد مسمی گردیده حراست آن
بمیر عبدالله رضوی مقرر شد - اعظم خان بمنصب شش هزار
شش هزار سوار بلند رتبه گردید - و چون کار نظام شاه از نظام
و رونق افتاد و مقرب خان (که سپه سالار او بود) باعظم خان
ملتجی گشته در همین سال در سلک ملازمان پادشاهی انتظام
گرفت خان مذکور به پیغام رندوله خان بیجاپوری (که بوسیله شما
اگر عفو تقصیرات عادل شاه شود متکفل می شوم که دیگر او را از
دایره انقیاد بیرون نهد) برکنار آب مانعرا رسیده فرود آمد
اتفاقاً (روزه) (۲) گورده از مخالفان هجوم کرده بهادر خان زده و یوسف
محمد خان تاشکندی را زخمی ساخته دستگیر کردند - و بسیاری
از لشکر پادشاهی قتل و اسیر گردید - اعظم خان بطرف چتکوبه
(۳) و بهالکی و بیدر رفت - که شاید تلافی خسارت آنها نماید - بنابر
فقدان آذوقه و علیق برگشته از گذشت - و چون بوضوح
پیوست (که نظام شاهیه باراد مصلحه با بیجاپوریان ببالاگاهت

(۲) در [بعضی نسخه] روزه کمی مخالف هجوم کرده (۳) نسخه [ب]

چتکوبه - و در [بعضی نسخه] چتکوبه .

برآمده بجانب قلعه پریزده شتافته اند) عذر عزیمت بدان مهمت
 منعطف گردانید - و قلعه مذکور را گرد گرفت - چون بیست کردهی
 آن گیاه نمادده بود بے ذیل مدعا برخاسته بدهارور در آمد - و در
 همین سال حسب الطلب بحضور رسید - اعلیٰ حضرت فرمود که
 درین یساق از تو دو کار شایسته یکے آرازه ساختن خانجهان و درم
 فتح قلعه دهارور بوقوع آمد - و دو خطا نیز واقع شد - چه بعد
 التجای مقرب خان نبایستی بسمت بیدر شتافت - و هرگاه تسخیر
 پریزده صورت پذیر نبود توقف چرا بایست کرد - خان مذکور بخطای
 خود اعتراف نمود - و چون تمشیم مهمات دکن از چنانچه باید
 نشد معزول گردید - و در سال پنجم از انتقال قاسم خان جوینی
 بصوبه دارچی بنگاله رخصت یافت - در انجا جمعیت نیک فراهم آورد
 اکثر از مردم ایران بودند - سال هشتم بحکومت آله آباد نامزد گشت
 و در سال نهم بنظم صوبه گجرات تعین شد - و چون منکوحه شاهزاده
 محمد شجاع دختر میرزا (ستم صفوی در گذشته بود در سال
 دوازدهم سنه (۱۰۴۹) هزار و چهل و نه هجری صبیغه اعظم
 خان را برای شاهزاده خواستگاری کردند - سلطان زین العابدین
 از بطن او متولد شد *

اعظم خان در مملکت وسیع گجرات مدتها بضبط و ربط
 پرداخت - در سال چهاردهم از کار طلبی بر سرزمیندار جام (که

بخلاف سایر بومیان سر باطاعت در نمی آورد (فوج کشیده
 بنوانگر که حاکم نشین آن ولایت است رسید - جام از مستی نخوت
 بهوش گرائیده بتقبل یکصد اسپ کچه‌ی و سه لک محمودی
 برسم پیشکش و برانداخت دارالضرب آنجا که سکه محمودی میزد
 راه انقیاد و اطاعت پیموده اعظم خان را دید - او ازان خود سر
 و اپرداخته باحمدآباد معاودت نمود - و پس ازان به تیولداری
 اسلام آباد متعین و امور شده سرا و پوره در آنجا احداث نمود
 و بعد آن بحکومت بهار شتافت - در سال بیست و یکم بجهت
 صوبه داری کشمیر طلب رفت - او عرضی نمود که مرا تحمل
 سرمای آن دیار نیست - از تغیر میرزا حسن صفوی بهر است
 سرکار دارالخیر جونپور مباحی شد - و در سال بیست و دوم
 سنه (۱۰۵۹) هزار و پنجاه و نه بعد از طی هفتاد و شش مرحله
 از مراحل عمر در بلده مسطور از عالم فانی بجهان جاودانی
 انتقال نمود - تاریخ فوتش از کلمه (اعظم اولیا) مستفاد می‌گردد
 در بانه که پیش از انقضای سال حکومت بر گذار دریای جونپور
 اساس گذاشته و تاریخ بغای آنست *

۱۰۵۸

* بهشت نهم بر لب آب جوی *

مدفون گردید - پسرانش بمنصب عمده ترقی کردند - احوال هر یک
 جداگانه تحریر یافت - گویند اعظم خان بصفات حسنه اوصاف
 داشت - مگر در محاسبه اعمال تشدد می‌کرد - در سلطنت

تیموریه بامدار کارهای نمایان مزیت و رجحان گرفته از ابتدا تا انتها بعزت و آبرو گذرانید - البته خالی از مفای نیم نخواهد بود که تا امروز (که قریب صد سال گذشته) اخلاف و اعقاب او در هر زمان برفعت و اعتلا ناموری داشتند - چنانکه این صحیفه از هر کدام باز گوید *

• اعتقاد خان میرزا شاپور •

پسر اعتمادالدوله و برادر آصف خان است - در لطافت مزاج و نظافت وضع و مفای معاش و تکلف مایوس و نفاست اطعمه و مبالغه در الوان آن از یکتایان روزگار بود - گویند در آن وقت یدین الدوله و میرزا ابوسعید و باقر خان نجم ثانی بخوش طعمای شهر آفاق بودند - اما او درین امر از هر سه بیش بوده - در سال هفدهم جهانگیری بصاحب صوبگی کشمیر سر افتخار برافراشت و مدتها در حکومت آنجا گذرانید - و درین مدت برنج مکود و پان کنگیری از برهان پور برای او می بردند - در ایام صوبه داری او حبیب چک و احمد چک (که سرهای بیمغز آن شوربشتان بدعوی ریاست آن مملکت آکنده بود) فسادهای عظیم برانگیخته آخر کار رخت ادبار به تبت کشیدند - اعتقاد خان (که بمنصب پنججزاری ذات و سوار اختصاص داشت) در سال پنجم جلوس اعلی حضرت از کشمیر معزول شده در آغاز سال ششم باحراز سعادت ملازمت مستعد گردیده نئاس و نوادر کشمیر از کاکیهای پر قاز (که

مشکین پرچم ساسله مویان را بیتابی رشکش چون موی آتش دیده
 سرگرم پیچ و تاب دارد و انواع شال از جامه دار و کمر بند
 و گوش پیچ طرحدار خصوصاً پشمینه از لوس و کرک که جانور است
 وحشی ماکول اللحم (که در ولایت قرا نبت بهم رسد) و قالینهای
 شال بان خوش تماش و خوش طرح (که گز به صد روپیه مرتب
 می شود - و قالینهای کرمان نسبت بآن حکم پلاس دارد) برسم
 پیشکش از نظر انور گذرانید - و در همین سال هفدهم شعبان
 خدمت صوبه دهلی از تغیر لشکر خان نامزد او گردید - و در سال
 شانزدهم از تغیر شایسته خان بصوبه دارمی بهار مامور شد - چون
 زمیندار پلاؤن متعلقه آن صوبه بسبب کثرت تراکم اشجار و تشابک
 اغصان سر نخوت برافراشته تن باطاعت حکام در نمیداد اعتقاد
 خان در سال هفدهم زبردست خان را با فوج آراسته کسپیل کرد - او
 بکمال دلیری و چستی از کتلهای دشوار گذار و جنگلهای خاردار
 گذشته مفسدان سر راه را از تیغ بیدریغ گذرانید - برتاب زمیندار
 آنجا در مقام ایابی درآمده بوسیله خان مذکور بتقبل لک روپیه
 پیشکش هر ساله اعتقاد خان را در پتله در یافت - و از پیشگاه
 خلافت بر وفق ملتزم اعتقاد خان بمنصب هزاربی ذات و سوار
 سر برافراخته پلاؤن را یک کرد در دام قرار داده جاگیرش تن گردید
 و چون در سال بیستم شاهزاده محمد شجاع از بنگاله طلب

حضور گشت نظم آن ولایت (که در آبادی و فراخی و فرزندی
محصول و کثرت مواد معیشت با اقلیم مساری ست) نیز
بعهد اعتقاد خان تفویض یافت - و چون بار دیگر صوبه بنگاله
بشاه شجاع نامزد گردید اعتقاد خان ازان دیار برآمده بآهنگ
احرام آستان سلطنت رهگرا گردید - هنوز بحضور نرسیده بود
که نظم صوبه اوده بار قرار گرفته فرمان بصدر پیوست که هر جا
رسیده باشد بعد از وصول بتعلقه شتابد - و در سال بیست و سیوم
سنه (۱۰۶۰) هزار و شصتم هجری اعتقاد خان از بهراج روانه
شده بمستقر الخلافه رسیده سپنجی سرای دنیا را پدرود نمود
گویند اول کسی (که در اکبر آباد طرح حویلیهای جدید اذاخت)
سه کس بودند - خواجه جهان جهانگیری - و خواجه رسی دیوان
سلطان پرویز - و اعتقاد خان - و از همه مطبوع تر و مصنوع تر حویلی
خان مذکور بود - چون پسند طبع دتم آفرین اعلیٰ حضرت افتاد
خان مشارالیه پیشکش نمود - ازان رو که بهترین منازل آن شهر
بوده در سال شانزدهم بعابی مردان خان امیر الامرا بطریق انعام
مرحمت شد *

* آله یار خان *

پدرش افتخار خان ترکمان که در عهد جنت مکانی از کمکیان
بنگاله بود - چون نظم آن مملکت باسلام خان چشتی تفویض یافت
او فوج را بسرکردگی شجاعت خان شیخ کبیر بر سر عثمان خان

(۲) لوهاني (که در آن حدود سرخود سري و تهرود مي افراخت)
 کسيل نمود - سردارمي برانغار نامزد افتخار خان بود - چون کارزار
 ترازو گردید و هر فوج مقابل خود گوم مجادله گشت عثمان خان
 فیل مست جنگي را پیش انداخته بر هراول فوج پادشاهي
 تاخت - و آن را زیر و زیر ساخته بکارزار افتخار خان پرداخت
 خان مذکور پای همت افشوده دست و بازوی نبرد بر کشان
 و پس ازان (که جمعی از نوکران و رفقای قدیمش بگامگونه جان نثاري
 چهره (ادمردی بر افروختند) آن سرشار نشه جلالت مردانه جرعه
 ممت در کشید *

آله یار خان پس از جان نشانی پدر مورد نوازش جنت مکاني
 گشته بمرور ایام پایه دولت و امارت برتر افراخت - در اواخر عهد
 آن پادشاه عالی جاه و سر آغاز جلوس صاحبقراني به منصب دو
 هزار و پانصدی اختصاص داشت - و بدستور قدیم در کمکیان بنگاله
 انتظام یافت - قاسم خان ناظم آن مملکت عنایت الله پسر خود را
 با خان مذکور به تسخیر بندر هوگلي (که از مشاهیر بذادر بنگاله
 است) رخصت نمود - در حقیقت سرداري و کار فرمائي مفوض
 بخان مشار الیه بود - دران فتح مصدر خدمات شایسته گشته بتدابیر
 صایبه و بهادرهای نمایان در سال پنجم درخت کفر و ضلال فرنگ
 (۳)

(۲) نسخه [۱] لوهاني (۳) نسخه [ب] درخت تسلط فرنگ

که دران مرزوم *

(۲)

(که دران مرز و بوم رگ و ریشه فرو برده بود) برافکنده بجای
 ناقوس آراز تسبیح و تهلیل بلند گردانید - و در جلدوی آن باضافه
 سواران و منصب سرافراز گشت - و پس ازان خان مذکور در
 صوبه دارمی اسلام خان باتفاق برادرش میرزین الدین علی سیادت خان
 بولایت کوچ هاجو که شمالی بنگاله است لشکر کشیده در استیصال
 مخازیل آشامیان (که در اعانت مرزبان ولایت مذکور کوشیده محالات^(۳)
 سرحد پادشاهی را بجبر و قهر متصرف شده بودند) مسمای جمیله
 بکار برده بسیاری ازان تقصیده دلاں بادیغ ضلالت را از سرچشمه انتقام
 سیراب ساخته بدستبردهای قوی سرکشان آن ناحیه را عبرت پذیر
 و فرمان بردار گردانیده سالم و غانم معاودت نمود - و از پیش گاه
 خلافت بمنصب سه هزار و سه سوار تارک افتخار برافراخت
 و در همان صوبه حیات مستعار پایان آورده در سال بیست و سیوم
 آغاز سنه (۱۰۶۰) هزار و شصت رخت هستی بر بست - صاحب
 اولاد و عشیره بود - پسرانش اسفندیار و ماه یار و ذوالفقار بجاگیر
 و تیول در خود و تعیناتی آن صوبه کام اندرز بوده درمیان در سال
 بیست و دوم بحضور پدر و سیومین در سال بیست و ششم بعد
 از والد خود در گذشتند - و رحمن یار برادرش سال بیست و پنجم
 بالتماس شاهزاده محمد شجاع ناظم آن دیار از اصل و اضافه

(۲) نسخه [۱ ج] بجای ناقوس تسبیح و تهلیل (۳) در [بعضی

نسخه] آسامیان •

به منصب هزار و پانصدی هزار سوار و بخدمت حراست جهانگیرنگر
 سر برافراخت - پستتر بخطاب رشید خان مخاطب گشته هر سال
 بیست و نهم بنیابت شاهزاده محمد شجاع بحراست موته اودیسه
 مقرر شده بود - از رفتن آن دیار ققاع نموده به نخستین کار
 می پرداخت - هنگامی (که شجاع از مقابل عالمگیر شاه در گردان شده
 بهنگاه رخت ادبار کشید - و بتعاقب معظم خان خانخانان بے ثبات
 گشته دست و پای بیحاصل میزد - و در سال دوم عالمگیری بجهت
 گذراندن برشکال در نازده طرح اقامت انداخت) چون شنید
 (که رشید خان در مقام سرکشی و خلاف است - و مجموع زمینداران
 آنکسودر بموافقت او دم از مخالفت میزنند - و می خواهد با نوار
 پادشاهی بمعظم خان پیوندد) لهذا مهربان پسر خود زین الدین را
 با سید عالم باره تعیین نمود - تا از بعد از وصول بجهانگیرنگر
 تمهید کشتن رحمن یار کرده از روی غدر و مکیدت بفسانه و فسون
 ورز او را در بارعام طلبیده بمردم اشاره نمود - هر یک حربه
 انداخته از هم گذرانیدند * (۲)

* احمد خان نیازی *

پسر محمد خان نیازی ست - بشجاعت و سخاوت اتصاف
 داشت - و بجمع ملکت رضیه موصوف بود - در عهد جنت مکانی
 چون رحیم خان دکنی (که از امرای نظام شاهیه بود) با جود

(۲) در [بعضی نسخه] گذرانید *

نرادان بر سر ایالچپور آمده آنرا جبراً و قهراً بدست آوردن با آنکه
 فوج گران از جیوش پادشاهی دران حوالی نبود احمد خان در
 آغاز شباب از جلالت فطری و قهور ذاتی با مردم قلیل مکرر
 بآن متصرف و متغلب عرصهٔ مصاف بر آراسته بآویزش نمایان
 و دستبرد های شایان اودا از شهر بر آورده عام نام آردی بر افراشت
 و ازان وقت پیوسته در یساق پر مشاق دکن به تقدیم خدمات
 پادشاهی مساعی مشکور بکار برده در ایام محاصره دولت آباد
 بهمراهی خانزمان بهادر بآوردن خزانه و رسد غله (که از برهان پور
 بمکتل روهنگیره (سیده بود) روانه گشت - خان زمان احمد خان را
 (که فی الجمله کسل مزاج داشت) با بهار سنگهه بذیل در ظفرنگر
 گذاشت - اتفاقاً هردو سردار با معدودے نزدیک قصبهٔ فرود آمده
 سپاه خود را همراه خانزمان راهی ساختند - ناگاه یاقوت خان حبشی
 (که بعد از شاهیه پیوسته بود) بهیئت مجموعی که بر سر خانزمان
 میرفت آنها را با مردم قلیل در میدان خالی یافته بے محابا ریخته
 بجنگ در پیوست - احمد خان با بهار سنگهه بذیله نوعی پای ثبات
 افشرد که آن خیره سران را روی کار نمانده انگشت حیرت بدندان
 گرفته پشت گردانیدند - روز فتح عذبرکوت نیز تودن نمایان از
 احمد خان سرزد - و مردم کار آمدنی او بسیار بکار آمدند - چنانچه
 مهابت خان میگفت که شریک غالب این فتح اوسعت - و در یساق

پرونده (وزر) که بر سر کوهی غنیمت مهابتخان چیرگی نمود (احمد خان تلاشهای بجای کرده مورد تحسین و آفرین گشت - و ازین دو خان سپه سالار در احترام و اعزازش کوشیده سوای خان زاده نام نمی گرفت *

چون سال نهم ساحت دولتآباد به پرتو ورود اعلی حضرت منور گردید خان مذکور باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار سر برافراخته بهمراهی شایسته خان (که بتسخیر سنگمذیر و ناسک دستوری یافته بود) معین گردید (۲) آواز کار طلبی باجارت سردار انفتاح قلعه (ام سچ وجهه همت ساخته آنرا به نیروی تدبیر و بازوی شهامت از دست مردم ساهو برآوردده بحوزه تصرف درآورد - و پس از آن بعنایت نقاره بلند پایگی یافته ملتزم رکاب پادشاهی بود - پستو بفوجدار می گلشن آباد کام دل اندوخت - چون نهال استعدادش نشو و نما یافته آن سرزمین بود بهمعنائی سرور و انبساط عذاب عزیمت بدان دیار تافت - و در سال بیست و سیوم از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و سی و سوار مهابی گشته بصیانت قلعه احمدنگر سرفراز گردید - و در سنه (۱۰۶۱) هزار و شصت و یکم آغاز سال بیست و پنجم برحمت الهی پیوست - ملکه شجاعت و سخاوت ارثی داشت - و دیگر اوضاع و اطوارش هم در کمال استواری بود - در سرکارش هرگز برطرفی نمیشد

(۲) نسخه [ب] رام سچ *

جاگیره (که در وجه علوفه کھے تذخواه میکرد) گویا ملک او بود - اگر ده بیست اضافه هم می آورد دست متصدیان سرکارش ببار یافت آن نمی رسید - و باوجود اسباب دولت و بزرگی با همه کس سر تواضع فرود آورده - و بکمال خاکساری و خدا شناسی بسر برده - و از بسیاری عشائر و اولاد تمندار عمده بود - چون پدرش اشتی برار را وطن قرار داده مدفن خود ساخت مشار الیه در آبادی قصبه کوشیده طرح باغی انداخت - و بتاسیس مسجدی عالی و مقبره پدر پرداخت - مدتها باقامت اذان و صلوات زیارت گاه خلایق بود - درین ایام غیر از اجدات کهنه نه از قطان نامی و نه از مساکن نشانه مانده *

* آتش خان حبشی *

از امرای حکام دکن ست - در عهد جنت مکانی بدرگاه پادشاهی ملتجی شده بمنصب درخور سوافرازی یافته پس ازان (که سرور خلافت بجلوس فردوس آشیانی زیب و فر پذیرفته) او سال اول از اصل و اضافه به منصب در هزارای هزار سوار امتیاز انداخته سال سیوم (که دکن مورد فوج پادشاهی گشت) بانعام بیست و پنج هزار رپیہ مفتخر گشته در افواج متعینہ جهت گوشمال خانجہان لودی و تادیب نظام الملک دکنی بهمراہی شایسته خار مختص گشت - و پس ازان در کمکیان موہم دکن انتظام یافت در مہامرہ دولت آباد ہمراہ خانخانان مہابت خان و پستمر

بائفاق خان زمان سرگرم مهمات سرکار پادشاهی بود - پستر بحضور
 رسیده سال سیزدهم بخاعت و اسب و انعام ده هزار روپیه کام دل
 برگرفته بخدمت فوجداری بهاگل پور مضاف صوبه بهار بلندرتبگی
 حامل ساخت - و سال پانزدهم (که شایسته خان ناظم آنجا بر سر
 پرتاب زمیندار پلاؤن لشکر کشید) او بسرکردگی برانغار معین گردید
 سال هفدهم بحضور رسیده یک زنجیر فیل بطریق پیشکش گذرانید
 و ظاهرا باز تعینات دکن گشته سال بیست و چهارم از دکن آمده
 یک فیل دیگر پیشکش نمود - و سال بیست و پنجم مطابق سده
 (۱۰۶۱) هزار و شصت و یک هجری بمک عدم شتافت *

* اله قلی خان اوزبک *

پسر الگ توش مشهور است - که از قزاقان و یکم تازان توران دیار
 بوده - اصلش از الوس المان - نامش جایی^(۳) - در جنگی سینه را
 تاخته ازان وقت در المنة عوام بالنگتوش اشتهاار یافت - الگ
 در ترکی برهنه است - و توش سینه را گویند - نوکر نذر محمد
 حاکم بلخ بود - و کهمرد را با لواحق و توابع با هزارجات در تیول^(۴)
 داشت - و چون نوکر علوفه خوار کم داشت ایمانچی و غارتگر
 بسیار فراهم آورده پائین قندهار و غزنین بتاخت و تاراج روزگار
 میگذرانید - و پیوسته بر سر خراسان میدوید - شاه ایران نتوانست

(۲) نسخه [۱] پلامون (۳) در [بعضی نسخه] جینی (۴) در

[بعضی نسخهای اکبر نامه] کهمرد - و اله اعلام *

شهر را از رعایای آنحدود کفایت کرد - رفته رفته بهمین قزاقی
 نامی بسپه سالاری برآورد - و دست تصرف باطراف و جوانب
 دراز کرده بجهت ضبط هزارجات (که یورت آنها در حدود غزنین
 واقع است - و از قدیم بحاکم غزنین مال گذاری می نمودند)
 حصاره اساس گذاشته تهاغه خود قایم نمود - و بر سر آن میان او
 و خانه زان خان خانزمان پسر مهابت خان (که از جانب پدر
 در کابل حکم رانی می کرد) در سال نوزدهم جهانگیری محاربه
 عظیم واقع شد - ازبک و المان بسیار علف تیغ انتقام گردیدند
 النگ توش چنگ رسا خورده^(۲) راه هزیمت برگزید - و بعد از واقعه
 هایل و جنت مکانی در سر آغاز جلوس اعلی حضرت نذر محمد
 خان از فرصت طلبی بهوس تسخیر کابل گران لشکر کشید
 النگ توش بقصد تلافی مافات در قتل و غارت سکان حوالی کابل
 تقصیر نمود - و آخرها چون ایام دولت نذر محمد خان بسر آمد
 و اقبالش در بادبار آردن تیول النگ توش را بی سابقه تقصیر
 تعبیر نمود - و به سبب آن قلمی بسر خود داد - و همچنین اکثر ارکان
 و اعیان خود را رنجانید - و کشید بجائیکه کشید - آله تلی پیش
 از آنکه نذر محمد خان امام قلمی خان برادر کلان خود را خلع نموده
 سمرقند و بخارا را ضمیمه باغ نماید مشار الیه از پدر جدا شده
 به مددگاری بخت باراد و بندگی درگاه پادشاه از مادران النهر

سال سیزدهم بکابل رسید - پادشاه دریا نوال از راه قدر شذاسی
 پنج هزار روپیه بطریق انعام بر خزانه ائک تذخواه فرمود - و پنج هزار
 روپیه سعید خان ناظم کابل (که برسم مساعدت از خزانه آنجا داده)
 آن نیز بصیغه انعام محسوب گردید - و چون سال چهاردهم احرار
 ملازمت نمود بمنصب هزاری سرفرازی یافت - چون غریب نوازی
 و خاندان پروری شیوه رضیه فردوس آشتیانی بود او را باضافهای
 پی در پی به منصب در هزاری بلند پایه گردانید - و در سال
 بیست و دوم بهمراهی رستم خان و قلیچ خان در نبرد قزلباشیه
 قندهار مصدر ترددات نمایان گردیده بافزایش پانصدی سرمایه
 عزت اندوخت - و چون در سال بیست و چهارم جعفر خان
 بصاحب صبغی بهار رخصت یافت خان مذکور بدان صوبه تعین
 گشت - و در سال بیست و ششم از آنجا بحضور آمده بافروزی
 سواران از اصل و اضافه بمنصب در هزار و پانصدی هزار و پانصد
 سوار علم اعتبار افراخت *

• الف خان امان بیگ •

امامش چغتای برلاس است - اباً عن جد حلقه ملازمی سلسله
 تیموریه در گوش بندگی داشته - علی شیر خان (که از معتمدان
 و کارپردازان صاحب قرانی بود) از اجداد اوست - پدرش میرزا
 جان بیگ (که بتبدیل احوال اختلال بمیان اوضاع سابقه او راه
 (۲)

(۲) در [بعضی نسخه] که تبدل احوال و توسط اختلال •

یافت) در خدمت خاندان میرزا عبدالرحیم ملازم گردیده ببرزگی پایه افزای اعتبار ^۱ چهره آرای عمدگی گشت - چون بساط حیات در نوردید امان بیگ بمورد دهور احیای طریقه پیشین اسلاف نموده در سلک نوکران صاحب قران ثانی انتظام گرفت - و بقلاوژی بخت بیدار و پای مردمی رشادت اطوار بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و تفویض نگهبانی قلعه قندهار در مدارج دولت (۲) و معارج اقبال متصاعد شد - و مدتی مدید و زمانه مستند دران حصار متانت انحصار گذرانیده در سال بیست و ششم بخطاب الف خان جبهه ناموری افروخت - و در آخر همین سال سنه (۱۰۶۳) هزار و شصت و سیوم هجری (خمس) زندگی ازین سپنجی سوا بر بخت - پسران جوان شایسته داشت - ازان جمله قلندر بیگ که شش مدتی شاهجهانی بود - بعد نخستین مبارزه دارا شکوه (که نزدیکی عماد پور متصل سموگدهه اکبرآباد اتفاق افتاده) از موارد تفضل عالمگیری بخطاب خانی و قلعه داری کایان مضاف صوبه بیدر سرفرازی یافته برخصص دکن جمعیت اندوخت - در بارگاه سلطنت این خانواده گویا باب قلعه داری قرار یافته بون - خان مذکور و پسرانش مدته العمر خود را در حفاظت حصون دکن گذرانیده خان مذکور مدتها در کایان بسر برده پستر بکراسمت احمد نگر

(۲) در [بعضی نسخه] قندهار دکن (۳) نسخه [ب] این خانواده باب

و در سال پانزدهم از تغیر مختار خان بغوجداري و قلعہ دارى
ظفر آباد بیدر تعین گشت *

و چون قلعہ فلدرک بتصرف اولیای سلطنت درآمد حکومت
آنجا بنام او تفویض یافت - و آخرها قلعہ دارى گلبرگہ یافته
با صاحب سجاده روضہ قدرة الواصلین سید محمد گیسو دراز
رحمة الله علیه بر سر اختای خود سرپها پیچید - و کار بجنگ و جدال^(۲)
رسانید - پیش از فتح بیجاپور بیک سال در گذشت - از پسرانش
(که همه صاحب کار بودند) مثل میرزا پرویز بیگ که قلعہ دار ملکپور
عرف مظفرنگر (که هشت گروهی گلبرگہ است) بود - و نور العیان
(که خطاب جانباز خانی یافته و پستور بنام جد و باز بخطاب پدر
مخاطب گشت) ابتدا قلعہ دار مرتضی آباد مرج شده آخر در
دژبانى نصیرآباد دھارور متعلق بنکاپور سپری شده - اما نامور^(۴)
و عمده پرویز بیگ بود - نخست خطاب جان باز خانی یافته
پس ازان به بیگلر خان مخاطب گردید - اکثر قلعہ دارپها داشت
چون انکر فیروز گدھے مفتوح گشت قلعہ دارى آنجا نامزد او شد^(۶)
سالے نکشید که پیمانہ زانگیش لبریز گردید - پسرانش بیگ محمد
خان قلعہ دار ادرنی شده - و میرزا معالی قلعہ دار گلبرگہ - از آنجا

(۲) در [بعضی نسخه] تخت - یا بخت باشد (۳) در [بعضی نسخه] ملکپور
(۴) نسخه [۱] دھاروار (۵) در [بعضی نسخه] بیکاپور - و در [بعضی
جا] پنکاپور (۶) نسخه [۱] انکر - و نسخه [ب] انکر.

بـهـکـومـت قـنـدـهـار شـتـافـتـه فـوت کـرد - پـسـر شـ بـر هـانـالـدین قلندر اسمت
که از مدت‌ها قلعـه داربی ملکـهیر دارد - و الف هیچ ندارد - قلندر
محض اسمت - و بهمان چار دیوار ناپایدار که از سنگ زرد شکننده
ساخته اند در ساخته *

• احمد بیگ خان •

برادرزاده ابراهیم خان فتح جنگ است - هنگامیکه صاحب موبگی
بنگاله بعم او مقرر بود خان مذکور بهکومت اردیسه می برداخت
در سال نوزدهم جهانگیری مشارالیه بر سر زمیندار کرده (که
ایست سرکشی و سرتابی بر افراشته بود) شتافت - ناگاه بے سابقه
آگهی ورود موبک شاه جهانی از دکن براه تلنگانه دران دیار
اتفاق افتاد - ناگزیر دست ازان مهم باز داشته بموضع پهلوی (که
حاکم نشین آن صوبه بود) شتافت - چون تاب مقارعت در خود
نمی یافت اسباب و اشیای خود برداشته بگتک (که از آنجا
درازده کرده بجانب بنگاله است) رفته دران مکان هم که قابلیت
تحصن نداشت نتوانست پای همت افشرد - ببردوان با صالح بیگ
فوجدار آنجا پیوست - و از آنجا هم بدرزده بعم خویش ملحق گشت
در رز جنگ (که ابراهیم خان را با امرای شاهي اتفاق افتاد) خان
مذکور با هفتصد سوار طرح بود - چون آتش قذال اشتعال پذیرفت
هراول ابراهیم خان همت بای داده جای خود گذاشت - زدر خورد
بمشارالیه رسید - او مردانه تلاشها نموده زخمها برداشت - و پس

از آنکه ابراهیم خان دران معرکه کشته شد احمد بیگ خان از
 کارشناسی و هوشیاری با وصف جراحات مولم پیاوردی مردانگی
 و دلیری گرم و گیرا بدهاکه که عیال و اموال ابراهیم خان درانجا بود
 خود را رسانید - اما موکب شاهي تیز از راه دریا پاشنه کوب
 در رسید - مشارالیه چاره بجز بزدگی و فرمان پذیری نیافته
 بوسیله مقربان شاهزاده بملازمت استسعاد یافت - و پس از آنکه
 سربر فرمان درائی هندوستان بوجود کرامت آمود صاحب دران ثانی
 زبندگی یافت خان مذکور بمنصب در هزاری ذات هزار و پانصد
 سوار سرافراز گردیده بفوجداری و نیولدری سیوستان کامیاب عزت
 شد - و پس از آن به نیابت زمین الدوله آصف خان بحکومت ملتان
 سر عزت برافراخت - و بعد از عزل آن تعلقه چون بحضور رسید
 بجاگیری پرگنه امینیه^(۲) و جایس مضاف لکهنؤ اختصاص گرفت
 و در سال بیست و پنجم از تغیر مکرّم خان صفوی بفوجداری بیسواره
 و اضافت پانصدی پانصد سوار امتیاز یافت - و در سال بیست و هشتم
 معزول شده بسبب برخی امور چندی بے منصب و جاگیر گشت
 و در سال سیم از پیشگاه الطاف خسروانی بدعای منصب سابق
 چهره مباحثات برافروخت *

* اوزبک خان نذر بهادر *

برادر کلانش یولم بهادر اوزبک - هر دو در بدو حال بنوکری عبدالله

خان بهادر فیروز جنگ فراغدالی داشتند - بهنگام اقامت جنیر در جرگه ملازمان دولت توامان صاحبقران ثانی منخرط گشتند - و چون سریر کیوان نظیر هذستان نگین دان آن یگانه گوهر خاتم جهانبدانی شد انوار نوازش پادشاهی بر وجذات احوال آن دو برادر تافت هر کدام بمذنب مناسب چهره روزگار خویش افزودند - در آن وقت که مهابت خان خانخاندان از حضور لامع الذور بصاحب صوبگی دکن شرف دستوری یافت آنها نیز بهمراهی تعیین شدند - اعلیٰ حضرت بالمواعیه در باره پرداخت هر دو ارشاد فرموده بتذخواه قبول آباد پیش آمده در مراعات خاطر و پاس احترام باقصی الغایت میکوشید یولم بیگ باجل طبعی بساط زندگی در نوردید - فذر بیگ بخطاب اوزبک خان مورد عاطفت گشته سال چهاردهم حسب الائتماس شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن باضافه هزاری هزار سوار بمذنب دو هزاری دو هزار سوار و قلعه داری اوسا از تغیر مبارک خان فیازی کامیاب گردید - و در سال بیست و دوم بعنایت نقاره بلند آوازه شد - پس از مدتها (کد در قلعه داری مذکور گذرانیده بحضور شتافت) تعیین صوبه احمدآباد گجرات گشت و در سال سیم جلوس مطابق سنه (۱۰۶۶) هزار و شصت و شش هجری صبح زندگی او بشام مهلت رسید - و بخواب عدم غنود مرد عشرت دوست عیش پرست بود - بتجورع راج ریحانی خوگر و بغمه و سرود شیفته تر - غیر از آنکه سپاه را بقرار ضابطه نگه داشت

هرزه خرچ و باد دشت بود - از ما حاصل تیول تا آخر سال چیزه نمی گذاشت - همیشه میگفت اگر جز دو دست رخت پس از مرگ من برآید عاصی باشم - پسرش ناتار بیگ دران ادان [که پادشاهزاده محمد ازگ زیب بهادر (ایت عزیزمت بافتزاع سلطنت برافراشت و در مقامات فرمان باری برهان پور) که نیم کردهی شهر واقع است) اکثره] با بعلای منصب و خطاب برنواخت [مشارالیه نیز با افزونی رتبه و خطاب پدر سرفرازی یافت - و در جمیع معارک هیجا ماتزم رکاب شاهی بود - چون حدیقه ملک و ملت از خار و خس بخالان سلطنت پیرایش یافت بتعینانی دکن اختصاص گرفته بهمراهی شایسته خان امیر الامر ناظم آبولایت در محاصره قلعه چاکده ^(۲) که در تصرف سیوای بهونسله بود کمر سعی بر میان عبدودیت استوار بست و چون در سال سیوم آن حصن حصین بصولت و اقبال پادشاهی تسخیر پذیرفت حراست آن بعده خان مذکور مغرض شد - پس ازان بتعلقه کوکن که مسکن و مزارای مرهته است شدافت - و پیوسته با اشقیا زد و خورد داشته بجانبشانی سرخروئی یافت - برادرش محمد والی ب خطاب ازئی مخاطب گشته روزی چند بخشى فوج محمد اعظم شاه بوده پس ازان بقلعه دارى فتح آباد دهادر و اعظم نگر بنکاپور سرفرازی یافت - و چون در گذشت پسرش ابوالمعالی ب خطاب پدر فایز گردیده چنده ب فوجدارى بیر و پستر

بمقتضای قلعہ دھاردر می پرداخت - در مبادی وصول رایات
آصف جاہ ہولایت دکن احوالش بکمال پریشانی رسید - ۴ مہری
روزگار تدارک آن ننمودہ در گذشت - الحال کسی کہ این سلسلہ را
برپای دارد نماندہ *

* اخلاص خان شیخ الہدیہ *

پور کشور خان شیخ ابراہیم بن قطب الدین خان شیخ خوبن اسم
کہ احوال او بقلم در آمدہ - شیخ ابراہیم سال اول جلوس جنت مکانی
بمنصب ہزاری سہ صد سوار و خطاب کشور خان امتیاز یافتہ سال
سیوم بقلعہ داری رھتاس سر عزت برافراخت - سال چہارم بحضور
آمدہ از اصل و اضافہ بمنصب دوہزاری در ہزار سوار نوازش پذیرفتہ
بفرجدارۃ اجینہ نامزد شد - و سال ہفتم در جنگ شجاعت خان
با عثمان افغان (کہ بجانب اودیہ علم نخوت می افراشت) دلیرانہ
جان در کار دلی نعمت در باخت - شیخ الہدیہ بمنصب درخور
سرفرازی یافتہ سال ہشتم جلوس فردوس آشیانی ہمراہ پادشاہزادہ
محمد اورنگ زیب بہادر بہشت گرمی افواج متعینہ جہت تغبیہ
چہار سنگہ ہندیلہ نامزد شد - سال ہفدہم از اصل و اضافہ بمنصب
ہزار و پانصدی ہزار سوار سرفرازی یافتہ بقلعہ داری کالنجر مباحات
اندرخت - و سال نوزدہم ہمراہ پادشاہ زادہ محمد مراد بخش
بتخصیر باخ و بدخشان مقرر شدہ از اصل و اضافہ بہ منصب
دوہزاری ہزار سوار و خطاب اخلاص خان نامزد گشت - و سال بیستم

حسب تجویز جملة المالك سعد الله خان (که پس از معاودت شاهزاده مذکور به بزد و بیست بلخ شتافته بود) باضافه پانصد سوار عام امتیاز برافراشت - و سال بیست و یکم معاودت کرده حسب الحکم از پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر جدا شده احرار سعادت ملازمت نمود - پستتر بعطای عام لوای شادکامی برافراخت - و سال بیست و دوم از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار محمود اقران گشته در رکاب پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بصوب قندهار شتافت - و سال بیست و سیوم باضافه پانصدی و سال بیست و پنجم بعنایت نقاره کوس بلند رتبیگی زد - و نوبت دوم همراه پادشاه زاده مزبور بمصمت مذکور کمر عزیمت بست و سال بیست و ششم با پادشاه زاده دارا شکوه بهمم مسطور همپائی گردیده بعنایت خلعت و اسب با زین نقره از هم چشمان تفوق جست و از آنجا همراه رستم خان به تسخیر بمصمت گام جلالت برداشت و سال بیست و هشتم همراه جملة الملکی بتخریب قلعه چیتور معین شد - و سال سیم همراه معظم خان در کمکیان دکن قرار یافته نزد پادشاهزاده محمد اورنگ زیب ناظم آنجا روانه گردید - و در محاربة عادل خانیه دسمت جرأت برکشاده خود زخم نیزه بر ران برداشت - بعد از ظهور این ترداد سال سی و یکم از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و سوار درجه اعتلا پیمود - تدمه احوالش بملاحظه نیامده *

* افتخار خان خواجه ابوالبقا *

برادر زاده عبدالله خان فیروز جنگ است - و همشیره زاده
 مه‌آبدخان خانخانان - لکهنو جاگیر داشته در سال هیزدهم شاهجهانی
 بخطاب افتخار خان و خدمت تزلک و عصای مرمع از انتقال
 میرخان (که در خانه جنگی صلابت خان و امر سنگه کشته شد)
 سر بلند گردید - و پستر بفوجداری اکبرنگر رخصت یافته بمنصب
 هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار سرافرازی یافت - و در سال
 بیست و ششم به‌مراهی رستم خان دکنی در جنگ قزلباشی قندهار^(۲)
 شجاعت و مردانگی خود بر همگنان روشن ساخت - هنگامی که فوج
 قزلباش بر میمنه رستم خان تاخت آورد اکثر یلان میمنه را تزلزل در
 بذای عزیمت راه یافت - مگر افتخار خان با سردارے چند که عنان
 حماسه از دست نداده تلاشهای مردانه نمود - و در جایزه حسن تود
 از پیشگاه خلافت و جهاندانی باضافه پانصدی ذات و پانصد سوار
 بمنصب دو هزار و دو هزار سوار و عطای علم سر بلند گشت - و چون
 فروغ رشادت و کارطایی از نامیه احوال آن خانه زاد لایق العزایت
 تابش میداد در سال بیست و پنجم در جشن وزن شمسی باضافه
 پانصدی و عزایت نقاره نوازش یافت - و چون سال بیست و هفتم
 به‌مراهی مهین‌دادشاهزاده محمد دارا شکوه تعیین یساق قندهار گردید
 حسب‌الالتماس آن شاهزاده بافرزنی پانصدی ذات مباحی گشت

و در سال بیست و هشتم به تیلوداری و فوجداری چوراگده مضاف
 صوبه مالوه تارک افتخار برافراشته باضافه هزار سوار بمنصب
 سه هزار سه هزار سوار سرمایه اعتبار اندوخت - و چون در سال سیم
 شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن بجهت تادیب و تنبیه
 سلطان عبدالله قطب شاه والی تلنگ مامور گشت و حسب منثور
 مطاعه شایسته خان صوبه دار مالوه با افتخار خان و سایر فوجداران
 و منصبداران تعینات آنصوبه از مالوه راهی شده بلشکر شاهزاده ملحق
 گردید افتخار خان بامر شاهي در مورچال جنوبی باتفاق هادی داد
 خان انصاری متعین شد - و پس از انجام آن مهم باقطاع خود دستوری
 یافت - و چون در آخر همین سال شاهزاده مذکور بتسخیر و تخریب
 ولایت عادل شاه والی بیجاپور معین شد حسب الحکم پادشاهی
 افتخار خان از تیلول خود شتافته بغوج شاهی پیوست - پادشاهزاده
 در سال سی و یکم با عساکر گران طی منزل نموده چون بحوالی قلعه
 بیدر رسید سیدی مرجان قلعه دار (که از غلامان قدیم الخدمت ابراهیم
 عادل شاه بود - و از سی سال بحفاظت آن قلعه می پرداخت) با قریب
 هزار سوار و چهار هزار پیاده تفنگچی و بانداز و سامان و سرانجام
 فراوان باستحکام برج و باره همت گماشت - شاهزاده بانفاق معظم خان
 مبرجمله در ده روز توپها را بکذا خندق رسانیده برج را بضرب توپ
 خراب ساختند - اتفاقاً روزی که از مورچال معظم خان یورش واقع شد

قلعه دار عقب برج مذکور جرے عظیم کفده و آنرا بباروت و بان و حقه
آموده خود نزدیک بدان آمادہ مدافعه بود که ناگاه شراره برجسته
آتش بباروت درگرفت - و خرمن وجود او باد و پسرش در هم سوخت
دلیوان کوس فیروزی بلند آذانه ساخته داخل شهر گشتند - قلعه دار
گرفتار چنگ اجل بود - پسران خود را با کلید قلعه فرستاد - (روز دوم
جان بسپرد - چنین حصن حصین (که سه خندق عمیق بعرض بیست
و پنج گز و ژرفای پانزده گز در سنگ دارن) بمحض اقبال شاهزاده در
عرض بیست و هفت روز بمال آسانی مفتوح گردید - و درازده لک
روپیہ نقد و هشت لک روپیہ را سرب و باروت و دیگر مواد قلعه داری
و در صد و سی توپ بقید ضبط در آمد - پادشاهزاده سلطان محمد
معظم دومی خلف خود را با افتخار خان در قلعه مذکور گذاشته خود
بهمعدانی اقبال متوجه پیش شد - و هنوز این مهم خاطر خواه انصرام
نیافته بود که بحکم حضور شاهزاده با کمکیان بجای و مقام خود مراجعت
نمود - و در همان ایام مهاراجه جسونت به بند و بست مالوہ تعیین
گشته - مجموع تیولداران برفاقت او مامور گشتند - خان مذکور از
چستی و چالاکی پیش از همه براجہ پیوست - ناگاه فلک فیرنگ ساز
امرے (که در مخیلہ هیچکس ندیدگذاشت) بمنصہ شہود آورد
و در مبادی سال سی و دوم سنہ (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت
هجری پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بہادر با جیوش دکن بمزم
مستقر الخلافہ بسر زمین مالوہ درآمد - چون راجہ سراہ ہون و انتظار

همین روز می کشید امانه جنگ و پیکار گشت - افتخار خان
 با جمع از منصبداران در میسر او جا گرفت - و با فوج مراد بخش (که
 در برانغار عالمگیری بود) در آویخته بمقابله و محاربه پرداخت
 و بترکناز جرأت دوا سپه بجانب عدم ناخت - گویند با آنکه خواجهزاده
 نقشبندی بود مذهب امامیه اختیار کرده - و دلائل و براهین
 آن مذهب را بمرتبه یاد گرفته بود که دیگر را (د آن متعذر می نمود
 پاره اساس بعام هم داشت *

* ارادت خان میر اسحق *

سیومی پسر اعظم خان جهانگیری ست - در عهد فردوس آشیانی
 پس از فوت پدر بمنصب نهصدی پانصد سوار امتیاز یافته بمیرتزکی
 دوی عزت برافروخت - و در سال بیست و پنجم بخطاب ارادت
 خان و منصب هزار و پانصدی هشت صد سوار سرافراز گشته
 بدادوغگی فیل خانه سر برافراخت - و در سال بیست و ششم از تغیر
 تربیت خان بخدمت آخته بیگی مفتخر گردید - و در همین سال
 بمنصب دو هزار و پانصد سوار و خدمت بخشی دوم خلعت امتیاز
 پوشید - و در سال بیست و هشتم باضافه هشت صد سوار و خدمت
 فوجدار می سرکار اکهنو و بیسواره از تغیر احمد بیگ خان مورد نوازش
 گشت - و در سال بیست و نهم بحضور رسیده از تغیر اسد خان
 بخدمت عرض وقائع صوبجات سرمایه اعزاز بدست آورد - و از اصل
 و اضافه بمنصب دو هزار و پانصد سوار کام دل اندوخت - در اواخر عهد

اعلیٰ حضرت بنابر وجه از منصب معزول گردیده چندے بانزوا
 گذرانید - در همان ایام سرور فرماندهی بوجود زبند نمود عالمگیری
 زب و زینت یافت - برادرانش ملتفت خان و خانزمان در رکاب
 آن صاحب اقبال درجه پیمای اعتبار گشته اولین در نخستین جنگ
 دارا شکوه نقد جان در باخته بود - بعد وصول ^(۲) رایات پادشاهی
 بمستقر الخلافه او مشمول عاطفت خسروانه گشته باضافه پانصدی پانصد
 سوار بر منصب سابق چهره کادیابی برافروخت - و در همان ایام
 انتهای الویة ظفر طراز از آگره بجانب شاهجهان آباد بقصد تعاقب
 دارا شکوه بصوبه دارمی اوده معین شده بمرحمت فقاره و بافرایش
 پانصدی پانصد سوار دیگر بمنصب سه هزاری سه هزار سوار ازان جمله
 هزار سوار دو اسپه سه اسپه والا زبند گردید *

ازانجا (که کار شکنی خوی دیرینه فلک ناتوان بین است) گاه
 چند در ساحل کامرانی برخنگ مراد نرانده بود که سکندری
 خورده از پا درآمد - یعنی بعد دو ماه و چند روز شهر ذی الحجه
 سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت هجری ازین سپنجی سرا
 در گذشت - الا دختر میرزا بدیع الزمان پسر آقا ملا برادر آصفخان
 جعفر در خانه داشت - ثانیاً بصبیۀ زاهد خان کوکه عقد بیوگانی
 بسمت - از بطن او پسر کلانش محمد جعفر است - (شده و روشناسی
 داشت - فوت کرد - و برادر دیگرش میر مبارک الله در سال سی

و سیوم عالمگیري بفوجداری چاکنه ^(۲) مامور شده پستر بخطاب پدر

مباهي گشت - و در سال چهارم بخدمت فوجداری نواح اردنگ آباد
و از اصل و اضافه به منصب هفتصدی هزار سوار سرفرازي یافته
بناموري علم شهرت برافراشت - و پس از آن بفوجداری مندسور مالوه
تعیین شده در عهد خلد منزل با خانخانان منعم خان محبتش کوک
گردیده جایس و انیس او شد - فوجداری در آبه پنه جالندهر
نامزد او شده بود - مذاق بصنوف دانش داشت - و در شعر بسیار
نازک خیال بود - واضح تخلص میکرد - صاحب دیوان است * بیت *

* رشک فرمای دلم نیست بجز عیش حباب *

* یافت یک پیرهن هستي و آن هم کفن است *

در عهد محمد فرخ سیر در گذشت - پسرش میر هدایت الله (که
بخطاب هوشدار خانی و پستر بارادت خانی ناموري اندوخت) در
عهد خلد منزل فوجدار نور محل متعلق صوبه پنجاب گردیده و مدتها
در فوجداری دکن پیراهه مضاف صوبه مالوه گذرانیده سال ششم
محمد شاهي همراه آصف جاه بدکن آمده بعد جنگ مبارز خان از
تغیر دیانت خان مرحوم چندے بدیوانی دکن پرداخته چهارهزاری
منصب داشت - از دیر باز در اردنگ آباد بسر می برد - آخرها
قلعه داری گلبرگه نامزد او شده بود - در سفر ترجانیلی همراه آصفجاه ^(۴)

(۲) نسخه (۱) چاکنه - و نسخه [ب] چاکنه (۳) نسخه [ب ج] مذاق

نصوف داشت (۴) نسخه [ا] ترجانیلی *

بود - و وقت معاودت قریب باورنگ آباد سنه (۱۱۵۷) یک هزار و یکصد و پنجاه و هفت بساط حیات در نور دید - فقون سپاهگری را بسیار ورزیده درین پیرانه سالی هم سلاح از خود جدا نمیکرد - و در شمشیر شناسی حرفهای بلند میزد - شعر را بے رتبه میگفت - و در جمع نساء حریص و کثیر الاولاد بود - پسران جوان بحضورش رخت زندگی ته کردند - در وقت تحریر پسر رشید او حافظ خان از انتقال پدر بقاعه دارمی گلبرگه می پردازد *

* اشرف خان خواجه برخودار *

خویش مهابت خان از خواجهزادهای نقشبندی است - گویند چون مهابت خان بے اطلاع جهانگیر پادشاه مدینه خود را بخواجه مذکور منسوب ساخت پادشاه در غضب رفته خواجه مذکور را رد بر طلب فرمود - و بر طبق حکم چند کوزه خاردار بر خواجه زدند - چون مهابت خان رفته بشاهجهان پیوست خواجه نیز بهمرأهیش آمده سرشته زندگی بدست آورد - و سال اول جلوس فردوس آشنایی از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار ذخیره اندرز نشاط گردید - و سال هشتم از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هشت صد سوار لوائی عزت برافراشت - و سال بیست و سیوم باضافه هفتصد سوار قابینانش با ذات مساری شد - و سال بیست و هشتم بتفریض قاعه دارمی ارسا و ضاف دکن از اصل و اضافه بمنصب درهزاری دو هزار سوار تکمیه بر چار بالش اعتبار زد - در اوایل عهد خاده گان

بخطاب اشرف خان مخاطب شده سال دوم از قاعه دارى مزبور
معزول گردیده بحضور رسید - سال فوئش معلوم نیست *

* آله وردى خان *

عرق شجره نسبش^(۲) از دوحه آل سلجوق منشعب است - گردید
بسلطان سنجر سلجوقي مذهبي ميشود - مرد راست و درست و چست
و چالاک بود - خبرهای بسیار از ایام شباب او نقل کنند - گویند بفرنگ
افتاده - و بتمهت جاسوسي بگرفت و گیر آمده - اتفاقاً روز عید
بتقریب نیزه بازی اودا نزد حاکم آنجا حاضر کردند - درین من کارنامها
پرداخت - حاکم بتفقد احوالش شده به بیگمهی او را رسیده قرین عزت
و احترام روانه هندوستان کرد - چندی در برهان پور بعیاری و طرازی^(۵)
گذرانیده چون برادر کلانش مخلص خان در خدمت سلطان پرویز
قرب و منزلت داشت او نیز با سلطان مربوط گشته چهارم کامیابی
برافروخت - پستتر هر دو برادر ازان رو (که در فنون شکار مهارت تمام
داشتند - وجنت مکانی را بدین امر شغف وتولع بسیار بود) مطرح انظار
عاطفت خسروانه گشته - آله وردی خان بخطاب معتقد خانی و خدمت
قرارل بیگی اختصاص گرفت - و نقش بندگان او با جنت مکانی
بعنوان مصاحب و ندیمی نشسته همواره در سیر و شکار بدوام حضور
معلی افتخار می اندوخت - و تور کلانی که مدار شکار قمرغه بدانست

(۲) نسخه [ج] نسبتش (۳) نسخه [ب ج] چیزهای بسیار (۴) نسخه

[۱] گردید (۵) در [بعضی نسخه] طرازی *

(۲) که آن را بار گویند) از تصرفات ارست - در سال بیست و یکم
 بصرف مبلغ بیست و چهار هزار روپیه از ریسمان ترتیب داده از نظر
 گذرانید - دامه ست در کمال استواری - بار هشتاد شتر - طول ده هزار
 ذرعه پادشاهی - و ارتفاع شش - بسان سراپرده بستونهای سترگ
 برپا کنذ - و انواع سباع و وحوش دران گرد آورده صید نمایند
 و بعد شذکار شدن جنت مکانی در هنگامه شهریار مراتب دولتخواهی
 و استرضای خاطر یمین الدوله را کما یذبغی بجا آورده خود را شایان
 الطاف پادشاهی ساخت - چون همراه آصف جاهی بتقدیل سده
 خلافت استسعاد یافت بمنصب دو هزاری ذات و سوار و خطاب
 آله دردی خان سرفراز گردید - چون با مهابت خان از صمیم قلب
 مربوط بود در محاصره پریزده بذل مجهود فوق مقدور نمود - اگر
 امرای دیگر همین قسم کار بند تقید می شدند فتح باسانی صورت
 میگرفت - و در سال هشتم باضافه هزاری ذات دو هزار سوار بمنصب
 چهار هزاری ذات و سوار سر برافراخته بصوبه داری مالوه از تعبیر
 خاندوران رخصت یافت - چون سال نهم حوالی قلعه دولتآباد دکن
 مضرب خیام پادشاهی گردید یرایغ جلال بنام آله دردی خان (که
 بهمراهی شایسته خان به تسخیر ضلع سنگمگیر و جایر شتافته بود)
 بهمدور پیوست - که بانفذاح حصون نظامالملکیه (که در سمت قلعه
 چاندور و دهرپ واقع است) و ازان جمله شش قلعه را مردم ساهو

و دو قلعه را به وجبل نایکوار و شش قلعه را دیگر متنه پورهان متصرف
اند - و باستظهار حصانت و استحکام آنها گرد فساد بر انگیزخته
زیردستان پرگذاشت نواحی را (ایضا می‌رسانند) پردازد - خان مذکور اولا
بپای حصار چاندور آمده آن معقل زمین را (که بر فراز کوه مرتفع
واقع شده و بمتانت شهرت دارد) محاصره کرد - و بفراوان جد و جهد
مفتوح ساخت - سایر گردن کشان آن ولایت از دیدن نیرومندی تقدیر
جان و مال خود را در معرض زوال یافته حلقه فرمان پذیری در گوش
کشیدند - ابتدا کنه‌ر (او قلعه دار انجرائی زینهار خواسته آن دژ
استوار را تسلیم نمود - خان مسطور برای استمالت دیگر قلعه داران
او را منصب درهزاری تجویز نموده بدجای هزار روپیه نقد از خزانه
داد - و پستتر حصار کاجنه و ماچنه را (که بقلعه داری دهرپ تعلق
دارد) گرد گرفته بیورش دلیرانه ارکان ثبات محصوران متزلزل گردانیده
بعهد و پیمان هر دو قلعه بدست آورد - و همچنین قلعه روله و جوله^(۴)
و اهنوت و دیگر حصون متینگ آن سرزمین (که همه بر فراز جبال
واقع شده) بآسانی و زودی مسخر ساخت - مگر حصن راجدهر (که
جمع از خویشان نظام شاه در آنجا بودند - و در محافظت آن فراوان
سعی و کوشش بجای می آوردند) در مدت دو ماه مفتوح نموده
همت بکشایش حصار دهرپ (که بمزید استحکام و ارتفاع شهر

(۲) در [بعضی نسخه] کنه‌پور او (۳) نسخه [۱] کاجنه و ماچنه (۴)

نسخه [ب] اوله و چوله - و نسخه [ج] اوله و جوله

آندیار است - و در استواری پای کم از دولاباد نمی آرد) بست
 چون بهوجبل پاسدان قلعه از دستبردهای متوالیه خان مشارالیه
 هراسان شده بود بتجویز منصب سه هزار و یک (دیده انعام آن حصار
 دشوار کشا را (که تسخیر آن بے مددگاری اقبال میسر نیست) سپرده
 در سلک بندها منسلک گردید - و درین سال بسیاری از معادل
 منبیه و موائل رفیعۀ این ولایت بعون همت کشور کشای پادشاهی
 بر دست ارلیای درامت قاهره کشایش یافت - چنانچه طالب کلیم^(۲)
 این معنی را منظوم ساخت *

* شاه بخت کشور اقبال گرفت *

* تیغ ز عدد ملک و سر و مال گرفت *

* چل قلعه بیک سال گرفت که یکیش *

* شاهان نتوانند بچل سال گرفت *

بالجملة خان مزبور در سال دهم بفوجداری بیسواره و لکھنؤ رخصت
 یافت - و در آغاز سال یازدهم (که مرشد قلی خان فوجدار متهم در
 اثنای تاخت بر یکی از مواضع بزخم تفنگ درگذشت) آله و روی خان
 به تیولداری آنجا سر برافراخته بانتقام کشی از سرکشان آن ناحیه
 دستوری یافت - و در آخر سال دوازدهم بمنصب والای پنجزاری
 ذات و سوار باند آوازه گشته بصاحب صوبگی دارالملک دهلی از
 تغیر غیرت خان امیدار پذیرفت - چون سال پانزدهم بآوازه انتهاز

شاه صفی پادشاه ایران باستخلاص ولایت قندهار شاهزاده دارا شکوه
 با امرای رفیع مقدار و لشکر جوار بدانسو دستوری یافت و بموصول خبر
 درگذشتن شاه (که در ماه صفر سنه ۱۰۵۲) هزار و پنجاه و دو هجری
 باجل طبعی (زندگی بسپرد) از کابل معادلت نمود آله دردی خان
 نیز بهمراهی این لشکر مامور بود - چون بعضی اطوار و اوضاع خلاف
 آئین اخلاص و نمک خواری از وی سرزد و از بیداک مزاجی زبان
 که باختیار نداشت سرباری گردید بعزل جاگیر و سلب منصب مورد
 عتاب و خطاب گشت - و چون نیکو بندگیهایش در پیشگاه خلافت
 ثابت و متحقق بود برگشته سنکر پور بجمع سی و چهار لک دام در
 وجه معاش تغذوا شد - بستر بوسیله نخستین پادشاهزاده بهکالی
 منصب سابق مباهی گشته در سال هیزدهم به تیولدارای ایلچپور
 کمروائی یافت - و بعد از فوت خاندوران ناظم دکن در تمام صوبه برار
 بحکم رانی پرداخت - چون اسلام خان بدکن آمد صحبتش باری
 برار نشد - بر وفق ملتس حکم بطالب حضور صدور یافته در سال
 بیست و یک بمسعدت استلام سده سغیه فایز گردیده گورکھپور جاگیر
 یافت - و چون بعلمت قندهار میان شاه عباس ثانی و فردرس آشیانی
 سرشته اتحاد و یگانگی انقطاع یافت و راه آمد و شد رسل انسداد
 پذیرفت از قضا در سال بیست و ششم غلام رضا نامی با هفت راس
 اسب عراقی از بندر عباسی بندر سورت (رسیده) قمی از شاه ایران

بنام مستحفظان طرق و شوارع آردن - که اسپر چند ملازم آهرردی خان
 میرانش می برد - کسی مزاحم نشود - و این سانه موهم آن شد که
 خان مذکور برخی از تنسوقات با مکتوب مصحوب او فرستاده که
 چنین رقمی حاصل نمود - از آنجا که فرستادن هدیه و مکتوب به بیگانه
 و مخالف از آئین بندگی دور با گوناگون سیاست سزاوار بود - اما از
 کرم عام و قنوت فطری باز او را بتغیر مذهب و جاگیر تادیب نموده
 حکم شد - که بلا توقف از کابل برآرند - تا در شاهجهان آباد رفته
 بخانه خود اقامت گزینند - و بنام متصدی سورت فرمان رفعت
 که اسپار و همگی مایعرف غلام رضا بسرکار ضبط نموده او را مغلول
 و مسلسل بفرستند - تا بموافق کردار بسزا رسد - و پس از آمدنش
 پژوهش رفت - بوضوح پیوست که او خطی لباسی با برخی ارمغانی
 بقلم آقاسی والی ایران گذرانده رقمی حاصل نموده - لهذا در سال
 بیست و هشتم ^(۵) حسب التماس شاهزاده کلان بتازگی مشمول عذایت
 پادشاهی گردیده بمنصب پنجهزاری و تیولداری سرکار چونپور از تغیر
 مکرم خان تارک افتخار برافراخت - اگرچه درین مدت دو سال
 و هشت ماه از دولت آستان بوس محروم در انزوا گذرانید اما از
 شمول کرم خسروانه هفتاد لک دام بطریق مدد خرج سالیانه داشت
 و در هر دین سال هزار اشرفی می یافت - چنانچه تا هنگام کام اندوزی

(۲) نسخه [ا ب] برایش می برد (۳) در [بعضی نسخه] یا مکتوب

(۴) نسخه [ج] بفرست (۵) نسخه [ب] و نیم

ملازمت به‌عطای پنج‌زار اشرفی سرفراز شده بود . در اواخر عهد
سلطنت بصاحب موبگهی بهار فایز گردید *

چون ایام کوفت اعلیٰ حضرت امتداد پذیرفت و انواع اختلال
بر ملک و دولت راه یافت و شجاع دومی خلف خلافت در بنگاله
مساک خودسری پیش گرفته بر سر پهنه لشکر کشید آله‌وردی خان
که سد راهش نمی‌توانست شد به بنارس آمده توقف گزید - شجاع
پاشنه کوب بدان حوالی پیوسته از در لابه و چاپلوسی در آمده
چندان بتالیف کوشید و مواعید سراسر امید بکار برد که آن آقسقال
آزمون‌کار از جا رفته مرافقت آن مدبر اختیار کرد - و در همه احیان
رفاقت آن بادیه پیمای خسروان و ناکامی نگذاشت - و پس از
توالی و تواتر آوارگیها واسط رجب سنه (۱۰۷۰) هزار و هفتاد
هجری شجاع خواست که از اکبرنگر رخت ادبار بپانده کشد
آله‌وردی خان از معامله فهمی و کارشناسی رقم خدلان و نکال از ناصیه
حال آن رمیده بخت خوانده دانست که بر تقدیر که بتکاپوی
گریز از سطوت جیش عالم‌گیری آمان یابد لامحاله با در دام
صحرای رخنگ محسور خواهد گردید - برهنه‌منی خرد باراد پیوستن
بعزود پادشاهی از همراهی او تقاعد ورزیده باکبرنگر مراجعت
کرد - و چون بسیاری از مردم شجاع از بهبود حال و امید
مآلش دل برگرفته قصد جدائی داشتند با او هم‌استان گشتند
و چون آله‌وردی خان جوق از خود داشت منزل خویش را استحکام

داده در مقام آن شد که اگر جمعی از آن جانب بر سر او آیند بمداغه
پیش آید - و اعلان مخالفت نماید *

شجاع بشنیدن این خبر تدبیر اندیشید - و خبرهای غیر واقع
که فروغ از صدق نداشت شهرت داده بمسمت اکبرنگر برگشت - و مردم را
تعیین کرد که در حویلی او را گرفته برای یوزش مترصد اشاره باشند
و سراج الدین جابری دیوان خود را فرستاد که باطائف وعده و وعید
مستمال ساخته پیش او بیارد - چون از برگشتن شجاع بشهر
و اشتهاار اکاذیب باطله که ساخته او بود ارکان ثبات جمعی (که با
آله وردی خان گزیده بودند) بمستی گرائید خان مزبور ناچار بر
قول و عهد نااستوار دل نهاده با سیف الله پسر بهمراهی سراج الدین
روانه شد - درین حالت مردم شجاع هجوم آورده او را در میان
گرفتند - و برسم گنهاران دستها بر پشت بسته بیرون اکبرنگر پیش
شجاع بردند - آن تبه رای او را بر فیله نشانده همراه بشهر آورده
دران مقام به تیغ انتقام با پسرش از هم گذرانید - و تمامی اموال
او را متصرف شد *

آله وردی خان پسران رشید داشت - هر یک بمذصب عمده رسید
چنانچه بجای خود رقم پذیر خامه گشته - اما با پدر نمی ساختند
مگر همین پسر کوچک میرزا سیف الله - حافظه اش بحدی بود
که هرچه از ابتدای طفلی بگوش او خورده سر زبان داشت - و شعر هم
میگفت - منظور نظر پدر بود - مزاج و هزل بر طبیعت آله وردی خان

غالب بود - بلکه بهره‌گویی و فحاشی کشیده - حتی که این شیوه نامرضیه در اولاد و عشائر او سرایت کرده تا حال (که از خاندانهای عمده نام و نشانه نماند) این سلسله بواسطه این رویه ناستوده یادگار روزگار است - با این همه آله وردی خان بے ریاضت و تقوی نبود در محبت اهل بیت (سول (علیهم السلام) غلو داشت - نذر حضرات ایام هر سال بر می آورد - و از ماحصل جایگیر عشره جدا کرده خیرات میداد - در دوستی یکنای وقت بود - با آشنای یکروزه کار صد ساله بجا می آورد - از اهل دفتر بے اعتماد گردیده خود سر رشته نگاه میداشت - و مداخل و مخارج هر روزه را بخط خود در طومار می نوشت - و در ساعت دهایی سران و باغی احداث کرده - بنام او زبان زد خلایق است *

• اکرام خان سید حسن •

از والا شاهیان خلد مکان است - مدتها بفوجدارئی بکلانه مضاف خاندیس (که در ایام شاهزادگی بخلد مکان فردوس آشنایی بر سبیل انعام داده بودند) می پرداخت - پس از آنکه خلد مکان بتقریب عیادت پدر والا قدر از برهان پور عزیمت صوبه مالوه نمود او حسب الحکم ملحق گردیده مورد نوازش سلطانی شد - و در جنگ داراشکوه (که متصل سموگدهه (و داد) مصدر ترددات نمایان گردیده حسن مجرا بظهور آورد - و سال اول جلوس بخطاب اکرام خان مخاطب گشت - و در جنگ شجاع [چون مهاراجه جسونت سنگه

(که سرکردگی برانغار تعلق بار داشت) نرد دغا باخته شبانه راه وطن پیش گرفت. و بجای او اسلام خان تعیین یافت [نام برده باتفاق سیف خان در هراولی مثل مذکور قرار یافته هنگام زد و خورد پای همت قایم ساخته تلاشهای مردانه بتقدیم رسانید. و در هنگامی که پادشاه بزراد جنگ داراشکوه عازم اجمیر بود) او بتفویض قلعه دارمی مستقر الخلافه از تغیر عمد انداز خان چهارم عزت برافروخت و پستر از انجا معزول گردیده بغوجدارمی نواحی اکبرآباد از تغیر سید سالار خان قامت قابلیت آراست. سال پنجم مطابق سنه (۱۰۷۲) هزار و هفتاد و دو هجری دیده تماشائی را از گلزار هستی در پوشید *

* الله یار خان میر توزک *

از ایام شاهزادگی خلد مکان در زمرة ملازمان بود. و در جنگ مهاراجه جسونت سنگه شرف هم رکابی داشت. و در نبرد اول محمد دارا شکوه مصدر ترددات نمایان گردید. و سال اول جلوس بخطاب خانی نامور شده حسب الحکم خزانه از لشکر پادشاهی بملتان جهت اخراجات فرج (که بسرکردگی خایل الله خان بذا بر تعاقب دارا شکوه رفته بود) برد. و پس از جنگ محمد شجاع بداروغی ملازمان جلو و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار چهارم افتخار برافروخت. سال پنجم از تغیر هوشدار خان بخدمت داروغی غسل خانه و عطای علم سرمایه مباحات

افدروخت . و سال ششم مطابق سنه (۱۰۷۳) هزار و هفتاد و سه
هجري بعارضه بدني بساط زندگي در پيچيدن *

* اسلام خان مير ضياء الدين حسين بدخشي *

والا شاهي قديمي خلد مکان است - عمره در خدمت آن شاه
قدر شناس بسر برده پيوسته مصدر خدمات عمده بود - در ايام
شاهزادگي بدیوانی سرکار شاهي چهره اعتبار مي افروخت - چون
استیلاي داراشکوه بذابر فرط عاطفت اعلی حضرت بحالش بجزای
انجاميد (که از احکام سلطنت هر چه ميخواست متعشي ميساخت)
شاهزاده فتح نصیب بظاهر عزم و لازمت پدر عالي قدر و بباطن
برداشتن برادر کلان مصمم نموده غره جمادي الاولی سنه (۱۰۶۸)
هزار و شصت و هشت هجري سلطان محمد مهين خلف خود را
با فجابت خان برسم منقلا از اورنگ آباد رخصت برهانپور فرمود
مير مذکور (که تا آن وقت بخدمت دیواني قيام داشت) نیز
بمرافقت سلطان دستوري يافت - متعاقب شاهزاده خود هم سايه
وصول ببلده مذکور انداخته بآهنگ مقصود باغ فرمانباري^(۲) را (که
نیم گروهی شهر است) مخیم اقبال گردانید - مير مذکور بخطاب
همت خان ناموري اندوخت - و بعد محاربه جسونت بخطاب
اسلام خان رايست اشتها افراشت - و در جنگ دارا شکوه هنگامی (که
ستم خان دکاني عرصه تردد بر بهادر خان کوکه تنگ ساخت) او

(۲) نسخه [ب] باغ فرح نيازي را .

با پردلان برانغار از جانب یمین مخالف در آمده مردانه وار بجنگ و پیکار در آریخت - پس از ایتسام گل فتح باقتضای مصلحت تعاقب داراشکوه ناگزیر وقت افتاد - محمد سلطان باتالیقی اسلام خان بمنظم امور مستقرالخلافت معین گردید - و خان مذکور از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و دو هزار سوار و انعام سی هزار روبیه مطرح نظار عاطفت گشته مرخص شد - و در جنگ شجاع بهراری فوج برانغار مامور بود - چون راجه جسونت (که بسری و سروری برانغار نخوت میفریخت) از نفاق اندوژی و غدر اندیشی راه فرار سپردن خان مزبور بجای او سوار گشت - اتفاقاً در عین گرمی پیکار فیال که او بران سوار بود بصدمه بان دم کرده افواج بوهم خورد - و اکثر مردم را پای استقامت از جای رفت - درین اثنا پادشاه خود بکمک رسیده بقیه مردم را (که تدم استقلال افشوده روی همت از عرصه کارزار نناخته بودند) قوی دل ساخت - و پس از وزیدن نسائم ظفر اسلام خان بهمراهی سلطان محمد (که با معظم خان میروحماه و جمعی از آمو بتکامشی شجاع معین شده) دستوری یافت *

چون شجاع از چیرگی جزدن منصوره با هزاران یاس و ناکامی دل از اقامت اکبرنگر برگرفته راه نمانده گرفت معظم خان اسلام خان را با ده هزار سوار در اکبرنگر گذاشته ضبط و حراست این روی گدنگ بعهده او تفویض نمود - و چون پنجم شعبان از دوم سال جلوس عالم گیری شجاع از پاشنه کوبیهای معظم خان بستوه آمده آواره

هه‌هانگیرنگر گردید که رخت ادبار بسمت رخنگ کشد در همان ماه
 اسلام خان بظاہر نقاض خاطرے (که با سردار داشت) یا بسبب
 بد معاشی او تنگدل گشته بے مدد و فرمان طلب عازم حضور گردید
 بظاہرین چندے بعزل منصب معائب گشته در سال سیوم ببحالی
 رتبه سابق دگر باره کامیاب دولت شد - و در سال چهارم بصوبه دارمی
 کشمیر از تغیر ابراهیم خان رخصت یافت - و هنگامے (که موکب
 پادشاهی بگلگشت آن همیشه بهار خرامش نمود) در مقام نوشهرو
 (که پرگنه اہست وسیع بغایت معمور - و دوم منزل است از منازل
 کوهستان) خان مذکور بر طبق برلیغ طلب سو آغاز سال ششم رسیده
 دولت زمین بوس دریافت - و باضافۂ هزار سوار بمنصب
 پنج هزاری سه هزار سوار مورد نوازش گردیده بصاحب موہگی اکبر آباد
 رایت بلذذنامی افراخت - و پس از وصول بدان مصر جامع یک ماه
 سالم نگذشته بود کہ در مبادی سنہ (۱۰۷۴) هزار و ہفتاد و چہار
 ہجری بیک اجل در (سید - و مسافر ملک بقا گردید - غنی کشمیری
 ۱۰۷۴)
 تاریخ فوتش یافته * مصرع *
 * مرد اسلام خان والا جاہ *
 در مقبرہ صاحب المعارف و الایقان میر محمد نعمان رحمہ اللہ (کہ
 خان مذکور در خدمتش اعتقاد موفور داشت) مدفون گشت - و در
 (۳)
 حیات خود بتعمیر مسجد عالی نزدیک مزار میر مذکور ثواب اندوز
 ۱۰۵۸
 شد - تاریخ بذای آن یافتند *
 * بانی اسلام خان بہادر *

و مسجد عیدگاه کشمیر (که در غایت رفعت و مقامات است) ساخته
 ارست - خلف الصدقش همت خان میر بخشی ست - و از بذاتش
 یکی با میر ابراهیم ولد میر نعمان مزبور عقد بیوگانی داشت - میر
 مشارالیه بجهت رسانیدن اجناس شش لک و شصت هزار روپیه
 (که عالمگیر پادشاه نذر حرمین شریفین نموده بود) در سال دوم مرخص
 شده در آن حدود در سال چهارم باجل موعود رخت هستی بر بست
 بالجمله اسلام خان خالی از کمال نبود - و اشعار آبدار از جویبار طبع
 فکته بارش تراوش میکرد - این دو بیت از مشهور است * بیت *

* بیتو شام غم دروز ما شبیخون می زند *

* مردم چشم ز گویه غوطه در خون می زند *

* وسعت پیدا کن ای صحرای که امشب در غمش *

* لشکر آه من از دل خیمه بیرون می زند *

* احتشام خان اخلاص خان شیخ فرید فتح پوری *

پسر دوم قطب الدین خان شیخ خورن است - تا آخر عهد

جنت مکانی بمنصب هزاری چهار صد سوار رسیده سال اول جلوس

فردوس آشیانی باضافه پانصدی دو صد سوار چهاره عزت برافروخت

سال چهارم بافروزی در صد سوار و سال پنجم از اصل و اضافه بمنصب

دو هزار و چهار صد و بیست سوار سربلند گردید - و سال هشتم بمنصب

دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار قایز گشته در رکاب پادشاهزاده

محمد اردنگ زیب بهادر پشت گرمی افواج متعینه جهت قادیب

چهار سنگه بندیده معین شد - و سال نهم در حین (که دکن
مضرب خدام سلطانی بود) بهمراهی شایسته خان جهت تسخیر قلعہ
جنیر و سنگمذیر دستوری یافت - و بعد مسخر گردیدن سنگمذیر
بتوانه داری آنجا ماند - و سال یازدهم با اصالت خان جهت مالش
فساد پیشگان مضافات پرگنہ چندوار (خصت پذیرفت - و سال پانزدهم
در تسخیر قلعہ مو مصدر ترددات شدہ پستہ همراه پادشاه زادہ
دارا شکوہ بکابل شدافت - و وقت (خصت بعطای علم رایت کامرانی
بر افراشت - و سال هیزدهم بنظم صوبہ مستقر الخلافہ نامزد گردیدہ
از اصل و اضافہ بمنصب سہ ہزاری ہزار و پانصد سوار لوائی افتخار
بر افراشت - و سال نوزدهم بہمراهی پادشاہ زادہ مراد بخش بتسخیر
بلخ و بدخشان گام جلالت پیش نهاد - و چون پادشاہ زادہ از آنجا
برگشتہ آمد و بہادر خان روہلہ بعزیمت تنبیہ المانان از بلخ روانہ
شد اورا بمحافظت حصن شہر گذاشت - و سال بیست و دوم
چون بعرض رسید (کہ او بذابر فزونی ارتکاب مغیرات از رفتن با راجہ
بیتل داس کہ بکابل تعین شدہ بود تعلل بکار بردہ) از منصب و جایز
(۳)
بر طرف گشتہ داخل لشکر دعا گردید - و سال سی و یکم مشمول
عاطفت گشتہ بمنصب سہ ہزاری دہزار سوار آب رفتہ بجو آرد
و با شاہ زادہ سلیمان شکوہ (کہ بمقابلہ پادشاہ زادہ محمد شجاع

تعیین گردیده بود) کمر همت بر بسمت - و بصوبه داری پاته و خطاب
 اخلاص خان سربلندی یافت - و در عهد اول جلوس خلد مکان در
 کومکیان خاندوران (که بتسخیر آله آباد تعیین شده بود) قرار یافته
 از آنجا (که خطاب اخلاص خان باحمد خویشگی عنایت گردیده بود)
 از بخطاب احتشام خان مخاطب گشت - و بعد جنگ و فرار شجاع
 از میدان رغا همراه شاهزاده محمد سلطان بیساق بنگاله پای همت
 بوداشت - و در معارک آن صوبه قدم دولت خواهی افشوده اواخر سال
 ششم بحضور آمده دولت آستان بوس دریافت و سال هفتم همراه
 میرزا راجه جیسنگه بهم دکن معین شد - و پس از مسخر گردیدن
 پونه بتهانه داری آنجا رحل اقامت انداخت - و سال هشتم مطابق
 سنه (۱۰۷۵) هزار و هفتاد و پنج هجری (خت هستی بسرمنزل بقا
 کشید - پسرش شیخ نظام است - که پس از جنگ اول داراشکوه از
 پیشگاه خلد مکان بمنصب هزاری چهار صد سوار سرافرازی یافت *

• اصالت خان میرزا محمد •

پسر میرزا بدیع مشهدی ست - که از اعظام سادات آن بقعه
 مقدس است - و اباً عن جد بخدمت فیض موهبت تولیت روضه
 قدسیه امام ثامن ضامن علی بن موسی (رضا) علیه و علی آباء السلام
 و التحیه) شرف اندوز و سعادت پذیر بود - میرزای مذکور
 در سال نوزدهم وارد همدوستان گشته احرار ملازمت اعلی حضرت

نمود - و بمنصب مناسب سرافرازی یافته شاهرزاد خان مغوی را
 بعقد ازدواج او در آوردند - و چون سال بیست و دوم شاه زاده
 مراد بخش بنظم دکن رخصت یافت شاه نواز خان مغوی (که بعد
 از فوت اسلام خان بصیانت آن ولایت تعیین شده بود) وکالت و اتالیقی
 شاهرزاده بار قرار گرفت - ازین جهت میرزای مذکور باعتدال قرابت
 و خویشی با خان مشار الیه دستوری دکن یافت - و بالتماس شاهرزاده
 از اصل و اضافه بمنصب در هزاری هزار سوار سر برافراخت
 شاهرزاد خان او را سر فوج دکن نموده بر سر مرزبان دیوگده فرستاد
 مشارالیه در مبادی حال توره و ضابطه سلاطین ایران بکار برده در رکوب
 و نزول و قیام و قعود غایت اهتمام مرعی میداشت - منصبداران
 پادشاهی (که بدعوی خواجه تاشی با عمدها سر همسری میخازیدند)
 یکدفعه از وی رمیدند - پس از آنکه برای روش هذد آشنا شد در
 تلافی آن ایحاش کوشید - چون عقل درست و ادراک رسا داشت
 باندک تاخت آن بومی را مغلوب رعب و هراس ساخته بر سر معامله
 آورد - متعاقب شاهرزاد خان رسیده بصوابدید میرزا مهم دیوگده را
 فیصل داد - چون ببرهانه پور معارفت نمود در تولد فرزند مجلس
 بزرگانه بر آراسته شاهرزاده مراد بخش را با جمیع اعیان و ارکان
 بمنزل خود آورد - و زرها صرف نمود *

و چون در سال بیست و سیوم سوبه داری مالوه بشاهرزاد خان
 مفوض گشت او را تعیین آن سوبه نموده بفوجداری و تیولداری

مندسور برنواختند - و در سال بیست و پنجم بفوجداری ماندو مامور گردید - و چون در سال سیّم شاهزاده محمد اردنگ زیب بتاخت و تاراج ولایت عادل شاهیه محکوم گشت میرزا نیز برطبق امر اعلیٰ بتعینائی شاهزاده شتافت - هنوز آن مهم بانصرام نرسیده بود که زمانه بتمهید و توطیۀ دیگر پرداخت - و انقلاب و آشوبی بهرناحیۀ ممالک محروسه پدید آمد - مومئی الیه در دکن ماند - پس از آنکه شاهزاده محمد اردنگ زیب از بلد برهانپور لوای توجه بجانب مستقر الخلافۀ اکبر آباد برافراخت او را بخطاب اصالت خان بمنصب چهار هزاری دو هزار سوار و عطای توغ و نقاره بلند رتبه ساخت - و پس از اولین جلوس باضافۀ پانصد سوار کامیاب مباحات گشته بدکن مرخص گردید - و شاهزاده محمد اکبر را (که در سن رضاعت بود) با سایر پادشاهان حرم دولت از دولّابان بحضور آورده شرف استلام سدۀ خلافت دریافت - و در همین ایام بذایر جہتے گوشۀ عزلت برگزیده

(۲)

در سال سیوم بتازگی مورد عنایت خسروانہ شدہ بمنصب پانچہزاری سہ ہزار سوار بلند پایہ گردیدہ بفوجداری مراد آباد از تغیر قاسم خان سرافرازی یافت - و در سال ہفتم باضافہ ہزار سوار ممتاز شد - پس از آن عارضہ صعب بر مزاج او طاری گشتہ مدتی علیل و مریض بود - در سال نہم آخر سنہ (۱۰۷۶) ہزار و ہفتاد و شش ہجری روزگار حیاتش سپری شدہ بعالم بقا شتافت - برادر او میر محمود

در سال چهاردهم عالم گیري تازه از ولايت رسیده بمنصب هزاري چهار صد سوار و خطاب عقیدت خان چهره آرای عزت گردید و کابلي بیگم صبیح^۱ روح الله خان اول را بار پیوند بیوگاني دادند زرد در گذشت *

* اعتماد خان شیخ عهد القوی *

بعلیه فضل و کمال موصوف و بتدین و تشرع معروف بود - و ا دیرباز در خدمت شاهزاده محمد اورنگ زوب بهادر دوام حضور داشت - و از راست گفتاري و درست کرداري بمزید اعتماد و مزین اعتبار عالم اشتهار می افراشت - هنگام نهضت الویة عالمگیری از دکن باگرة بقصد انتزاع سلطنت از نهصدی بمنصب هزارد یانصدی سربلند گردیده در جمیع معارک ملتزم رکاب شاهي بود بعد از جلوس بمنصب عمده درجه پیمای اوج امارت گردید - و در سال چهارم بخطاب اعتماد خان ممتاز امثال و اقران شد - چون بقدم خدمت و محرمیت اقصاف داشت و بسمت کار آگهی و معامله فهمی موسوم بود از سایر اعیان خلافت و نوئیان والا رتبت قرب و منزلتش افزود - گویند در خلوت بحضور پادشاه می نشست و اکثر در جذاب خلافت حرف او مسموع و عرض او مقبول بود (۳) اما برای هیچ کس کلمة الخیر نمیگفت - و باب فیاضی و فیض رسانی مسدود میداشت - بنابر تقرب سلطانی و پندار ارستاد می پادشاه

(۲) نسخه [ج] چهاردهم نازة (۳) نسخه [ج] حضرت •

اعتنا بشان مردم نمی‌کرد - تعالی و تبختر زیاده می نمود - و از غایت
تفقه و تفسر نهایت تشدد و تعصب داشت *

سعیدای سرمد (که اصلش بقول یهود و بررایتی ارمنی ست
و بعد اسلام حکمیات را در خدمت میر ابو القاسم قندزکی ^(۳) گذرانیده
بعنوان تجارت از کاشان به تهمه وارد گشته هفتون هندو پسر شده
و هرچه داشت یغمانی ساخته ستر عورت هم بر بدن نداشت) چون
بدهلی آمد صحبت دارا شکوه (که بمجانبین حسن اعتقاد داشت)
با وی در گرفت - پس از آنکه کار پردازان تقدیر ^(۴) زمام امور جهانبانی
بقبضه اقتدار عالمگیری سپردند از آنجا (که نیت حق طویع پادشاه
مذکور مصروف پاس ملت غرا و حفظ ظاهر احکام شریعت بیضا
بود) بملا عبد القوی حکم شد که ادرا طلبیده تکلیف لباس نماید
چون سرمد را آوردند ملا گفت چرا برهنه و عریان می باشی - گفت
شیطان قوی ست - و این رباعی خواند *

* رباعی *

* خوش بالائی کرده چنین پست مرا *

* چشمی بدر جام برده از دست مرا *

* او در بغل من است و من در طلبش *

* درن عجبی برهنه کرده است مرا * ^(۵) ^(۶)

(۲) در [بعضی نسخه] نعیس و تجبر (۳) نسخه [۱] قندرسکی - و نسخه

[ب] قندزکی (۴) نسخه [ب] زمام جهانبانی بقبضه (۵) در [بعضی

نسخه] دزه عجب (۶) نسخه [۱] گفته است *

ملا با اتفاق دیگر فقها تجویز قتلش نمود - و این رباعی از او که مستلزم

انکار معراج است دستاویز کود *

* رباعی *

* آن کو سر حقیقتش یار شد *

* خود یمن تو از سپهر پنهان شد *

* ملا گوید که بر شد احمد بفلک *

* سوزد گوید فلک با احمد در شد *

۲) ملا راست آنکه عمده سبب قتل او مصاحبت دارا شکوه بود - والا مثل او مجذوب برهنه چندین هرزه گوین در هر کوچه و برزن می گردند *

بالجملة ملا عبد القوي در احتساب امر معروف و نهی منکر

دست قوي داشت - در سال نهم سنه (۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت به تیغ جسارت یکی از مجاهیل ترکمان قاندر مغش کشته گردید و این سانحه خالی از غرابت نیست - تفصیلش آنکه چون تربیت خان بایلچی گری نزد شاه عباس ثانی فرمانروای ایران دیار رفته بود از ناسنجیدگی و کلفت وضعی خود آداب سفارت بآئین پسندیده بجای نیارده و حشمت افزای آن شاه سوادایی طبع آشفته دماغ گردیده دیرین دوستیها را غبار آمای نقاض خاطر گردانید - و کار از طرفین بغوج کشی انجامید - دران ایام سید امیر خان ناظم کابل چند مغل ترکمان بے سر و پا را بمطافه جاسوسی گرفته بحضور فرستاد

اعتماد خان بتحقیق حال آنها مامور گشت - خان مذکور یکی از آن
چند کس را (که ترکمان سپاهی وضع بود) بے علائقہ بند و زنجیر
بخلاوت طلبیده تفتیش احوال می نمود - درین وقت (که عرق
جهالت آن جسارت کیش حرکت کرده) ناگهان از جای در آمده
خود را بخادمی (که در بیرون اسلحہ او داشت) رسانید - و شمشیر
از دست او گرفته با تیغ آهیخته بچالاکي برگشت - و ضربتی کاري
بخان مذکور رسانیده بهمان زخم قطع شدہ حیاتش نمود - نزدیکان
اورا فیز بتیغ انتقام از هم گذرانیدند - و خافي خان این حکایت
بنوع دیگر در تاریخ خود آورده - اگر چه تحقیق خان بزور (که
فیما بین مکرر و آن مرحوم رابطہ تمام بود) در جذب مرآة العالم^(۲)
و عالمگیر نامه معلوم اما چون نوشته (که از زبان رفقای آن قلندر
استماع افتاد - و غرائب بیشتر داد) درین جا ثبت میگرد - که آن
قلندر از پهلوانان عیار پیشه ایران بود - که آن گروه بشوخی و
سرگله زدن از آسرا بزور زبستانند - و بهوا می پرانند - ازین مرد هم
مکرر در سورت و برهان پور کارها سرزده بود - چون گذر سیاحتش
بساحف دہلي افتاد از امرای ایران رعایتها یافته قلندرے چند
قراهم آورد - و هر روز بباغی با رون و سرو میگذرانید - این مقدمه
شهرت گرفته بهیچ بکیمیا گری و جوق بدزدی و دزدانی متهم کردند
و آخر بعرض رسید ده داسوس شاه اسف - چون جرأت و دلیری او

معاون همگان بود کوتوال حسب الامر هنگامی که در خواب بود زنده بدست آورده مسائل بحضور پادشاهی برد - اعتماد خان بهر رهش حال مامور شد - بعد از استفسار هر چند گفت که من سیاح گدایشه ام مفید نیفتاد - تهدید زبانی فرمود - آن اجل گرفته دید که رهایی نیست - گفت اگر امان دهید بگوش نواب آنچه هست میگویم چون نزدیک رسیده خم شد که چیزی بگوید با آنکه هر در دست او بسته بودند بسرانگشتان نیمچه شمشیر (که بر مسند اعتماد خان گذاشته بودند) چنان بهستی و چالاکي گرفته با غلاف بر سرش زد که بکدر خیاره گردید - بهر تقدیر پادشاه بوقع قتلش بسیار متأثر و متأسف گشته پرتو التفات بحال باز ماند های او افکند و پسران و خویشان را باضافه منصب و دیگر مراحم و مواهب کامیاب فرمود *

* آله وردی خان *

عالمگیر شاهي مهین پسر آله وردی خان مشهور است - جعفر نام داشت - اگرچه مزاج این پدر و پسر و دیگر برادران همه بمزاج و مطایبه مجبول و بشوخی و بیباکی مغمور و همه از یک کرباس بودند (چنانچه تا امروز هر که ازین سلسله است بتقاید اسلاف از سر سخریت و مضحکه فراموش است) و در هزل جد دارد) میرزا جعفر را با پدر از ابتدا موافقت نبود - دامن همت بکمر تلاش برزده

جدا فطوره زن عرصه روزگار بود - بیداری بخت و حسن سعی مورد
الطاف اعلیٰ حضرت گشته در سال بیست و یکم بمذنب هزار
دو صد سوار سرفرازی یافت - و در سال بیست و سیوم بخدومت
قوادل بیگی که از شی اسست اعتبار اندوخت - و پستو اضافه مذنب
یافته بفوجداری جانبی مامور شد - و بعد از هزیمت دارا شکوه چون
باغ نور منزل بموکب عالم گیری نصارت یافت اول حکم (که از ممکن
خاطر پادشاهی بمذنبه نغان رسید) تعیین مشار الیه است بفوجداری
متنهر و نظم مهمات آن چکله و تادیب مفسدان آن سرزمین که بانطاع
دارا شکوه تعلق داشت - و از تفوق مردم او (که بنظم و نسق مهمان آن
قیام می نمودند) مختل و نامنظم شده تمرود سرشتان واقعه طلب
آنجا سر بفساد برداشته طریق بغی و عصیان پیموده بودند - او
بعطای ماده فیل و از اصل و اضافه بمذنب سه هزار سوار
ازان جماعه هزار سوار دو اسپه سه اسپه مباحات اندوخته رخصت
پذیرفت - و پستو بافروزی مذنب و خطاب آله دردی خان^(۳)
عالمگیر شاهي بلندنامی یافت - و در سال سیوم از فوجداری متنهر
تغیر شده بفوجداری گورکهمپور تعیین گشت - و در سال هفتم جبهه سای
آستان خلافت گشته چهارده زنجیر فیل (که از زمیذار مورنگ
گرفته بود) با نه زنجیر فیل پیشکش خود از نظر پادشاهی گذرانیده
مورد عاطفت گردید - و مدتها دران محل گذرانیده در سال نهم

بافزایش منصب و ارسال فرمان تفویض فوجداری مراد آباد کامیاب
 مراد گردید - و در سال دهم از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار
 سه هزار سوار در اسبه سه اسبه مورد عاطفت شد - و از تغییر
 بهادر خان کوکه بنظم صوبه آله آباد شتافت - و در سال دوازدهم
 هجری (۱۰۷۹) هزار و هفتاد و نه هجری همانجا بمسط حیات
 در پیچید - بشجاعت و همت شهره روزگار بود - و بجود و سخاوت
 دستے باذن داشت - و خالی از کمال نبود - شعر میگفت - صاحب
 دیوان است - ازو ست *

* کمتر ز تاشقه نتوان بود در طلب *

* صد تیشه میخورد که رساند لب بلب *

و با این خوبیا با پدر نمی ساخت - مشهور است که چون
 آله ردی خان بنابر جهته بغضب سلطانی در آمد و اعلیٰ حضرت
 سردیوان فرمودند که این را کشیده بدر آرند جعفر چست و چالاک
 از دنگل برآمده از عقب گریبان پدر را گرفته کشید - و بدر ساخت
 پدر که همیشه شاکي بود زبان شکوه دراز تر ساخت - جعفر باعتماد
 در آمد که هرگاه عدول از حکم پادشاهی ممکن نبود البته دیگر
 باین امر اقدام می نمود - در آن وقت ما را جای رونمودن نمی ماند
 و شاید حمیت و غیرت آن وقت کار را بکجا میرسانید - پسرش
 احسان الله است - چون در سال دوازدهم عم او حسن علی خان

بفوجداری متهرا دستوری یافتند او را فوجدار نواحی اکبرآباد ساخته
 باعانت خان مزبور مامور کردند - پس ازان خطاب خانگی یافته
 بهمراهی محمد اعظم شاه در جنگ مورچال بیجاپور سال بیستم
 و نهم مردانه شربت و اسپین نوشید *

* اعتقاد خان میرزا بهمن یار *

پهر یمین الدوله خانخانان آصف خان است - آزاد و مشرب
 لا ابالی منش فراغت دوست عشرت گزین بود - ایام زندگانی را^(۲)
 به بهین آئین بسر برده اسباب ثروت و مکنت آنچه باید مهیا داشته
 داد عیش میداد - با فوج و فوج کشی کاره نداشت - در کمال
 آسودگی و بیغمی شب و روز و دزد و بربط میدرسانید - در میربخشگری
 هرگاه میخواست بتمارض از رکاب پادشاهی تقاعد نموده در هر جا
 بساط آرامش و تن آسانی می گسترد - و گاه بتقریب ملاقات برادر
 خود شایسته خان سره بدکن می کشید - و گاه بهمین بهانه
 بولایت بنگاله می شتافت - اوضاع مختصره و کلمات متنوعه او بسیار
 بر زبانها ست - نظر بر حقوق نیاگان عالیشان او و انتساب او بخاندان
 خلافت (چه اعلی حضرت و چه خلد مکان) از برخه تکلیف نوکری
 مرفوع القام داشته در مراعات خاطرش میکوشیدند - و در سال دهم^(۳)
 جلوس فردوس آشیانی به منصب پانصدی دویست سوار عزز
 افتخار اندوخت - و پس از فوت پدر عالیقدر باضافه مناسب

(۲) نسخه [ج] زندگی را (۳) نسخه [۱] عز افتخار اندوخت *

(۲) امتیاز یافته همواره محفوف عواطف خسروانه بود در سال نوزدهم از اصل و اضافه پدایه دو هزار و دو صد سوار برآمده در سال بیست و دوم بمنصب سه هزار و سه صد سوار و خطاب خانه زاد خانی چهره مباحثات افروخت - در سال بیست و پنجم از دکن (که بدیدن برادر خود شایسته خان رفته بود) معاودت نموده سعادت اندوز ملازمت پادشاهی گشت - از پیشگاه خلافت در آخر همین سال بمنصب چهار هزار و پانصد سوار و خطاب موروثی اعتقاد خان (که پدر و عم او باین نام ممتاز بودند) مطرح انظار نوازش گردیده بتفویض میربخشی گری سرمایه اعتبار اندوخت - از آنجا (که اکثر باظهار بیماری مراسم عهده مرجوعه را نمی توانست بتقدیم رسانید) سال بیست و ششم هنگام معاودت الویه پادشاهی از کابل بدار الخلافه چون ساحمت لاهور ^(۳) بعز نزول سعادت پذیر گردید التماس نمود که چندی در دار السلطنت اقامت گزیده بمعالجه پردازد - از بنده پروری بشرف دستوری برنواخته بتقرر سالیانه شصت هزار روپیه خرسند ساختند - و پس از حصول صحت در سال بیست و هفتم بدرگاه خسروی ناصیه سا گشت - از خانه زاد نوازی ببعالی منصب و خدمت بآئین سابق سرافراز گردانیدند - و او تا آخر سال سیم بدان خدمت والا رتبت بنه دواعی طمع و اغراض

(۲) در [بعضی نسخه] محفوف و مشغول عواطف خسروانه بود (۳) نسخه

[ب ج] بفر نزول سعادت پذیر •

نعمانی در کمال استغنا و بے پروائی پرداخته ذخیره ستوده نامی
 اندوخت - و بعد از جنگ داراشکوه در مقام سموگده که شکارگاه سم
 مشهور باحراز ملازمت عالمگیری کامیاب امتیاز گردیده در سال پنجم
 باضافه هزارى بمنصب پنجهزاري هزارسوار مطرح انظار عنایت
 خسروانه گشت - و در سال دهم بمرحمت علم اختصاص یافته
 بدیدن برادر کلان (که دران ایام ناظم بنگاله بود) از پیشگاه سلطنت
 مجاز گردید - و مدتی دران ولایت بعیش و کامرانی اوقات گذرانیده
 در سال پانزدهم سنه (۱۰۸۲) هزار و هشتاد و دوم هجری بسیر
 عالم بالا شتافت - خدایش رحمت کند - عجب مرد راست
 و درست بے ساخته و بے پروا بود - حق پرستی و فقیر دوستی
 بکمال داشت *

گویند روزی بدیدن مجذوبه کوچه گرد بے سنر و پا شتافته بود
 چون این حرکات مضافی سطوت امارت است پادشاه از روی تعرض
 پرسید که کسی آنجا از بندهای پادشاهی هم بود - عرض کرد که
 یکے همین سیاه روی بود - و دیگر همه بندهای خدا بودند - پسرش
 محمد یار خان نیز در خوبیا یکتای زمان بود - احوالش جدا
 به تحریر آمده - و دختر او فاطمه بیگم زوجه مفتخر خان بن
 فاخر خان نجم ثانی هو آخرها پیش خلد مکان اعتبار داشت
 و صدر النساء بود *

* اقصی القصات قاضی عبد الوهاب *

نخبره شیخ محمد طاهر بوهرة است - که در بدن گجرات سکونت داشت - تحلی بفضل و کمالات یافته بحرمین شریفین شتافت و بشیخ علی متقی (رحمه الله) پیوست - و مرید شد - و در (۲) و تقوی و فن حدیث یگانه روزگار گردید - چون بوطن اصلی معارفت نمود بدعتهای (که اعتقاداً و عملاً در قوم خود شایع بود) برداشت و در شکست گروه مهدویه پیروان سید محمد جونپوری میکوشید و حسب وصیت شیخ خود مداد بجهت طلبة علم راست میکرد و در وقت حل کردن آن تدریس می نمود - می گفت که یکی از دیگره چرا مانع شود - مجمع البحار غریب المغت حدیث از تالیفات مشهور است - در سنه (۹۸۶) نهصد و هشتاد و شش میان اجین و سارنگپور مالوه جمع در اثنای راه برو ریخته کارش باتمام رسانیدند گویند عهد کرده بود که تا سیاهی تشیع و بدعتهای دیگر از دل قوم خویش شست و شو ندهد دستار بر سر نه بزدن - چون در (۹۸۰) نهصد و هشتاد عرش آشیانی داخل گجرات شده با شیخ ملاقات نمود دستار را بدست خود بر سرش پیچید - و گنت ایفای نذر شما بر ذمه من است - و میرزا عزیز کوکه را بحکومت آنجا نامزد ساخت شیخ بیادری میرزا اکثر رسوم آن قوم را برانداخت - پس از چنده (که ایالت آنجا بیک از امرای ایران باز گردید) آن جماعه باعانت او

بتازگی سرخلاف برداشتند - شیخ دستار از سر بگشاد - و بعزم دار الخلافه آگره کمر بست - و با وصف منع سید وجیه الدین گجراتی ممنوع نشد - و رسید آنچه رسید - نعلش او را از مالوه بهرواله (که عبارت از پتن است) آورده بخوابگاه نیاگانش سپردند *

قاضی عبدالوهاب در علم فقه و اصول مهارت تمام داشت - و در عهد فردوس آشیانی مدتی بخدمت افتای پتن که مولد اوست می پرداخت - هنگامی (که شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بانظام مهمام صوبه دکن مامور گردید) قاضی بخدمت شتافته رعایت و احترام یافت - و از ابتدای جلوس آن شاه فتح نصیب بر سرور فرمانروائی همدوستان بخدمت جلیل القدر قضای عسکر در کمال استقلال و غایت نفاذ حکم و نهایت اعتبار و اقتدار اشتغال داشت و این امر چنانچه از قاضی مذکور متشخص شد از پیشینیان کسی را باین استقلال نشد - چه مزاج پادشاهی آنهمه مصروف پاس امور دینی بود که نظم و نسق مملکت بدین وسعت جز بحدود و سیاست شرعیه بکار نمی رفت - قضات بلاد و قصبات با حکام و ولات تار بزر می فروختند - قاضی حضور (که بزهد و تدین خون را را نموده در تمشیت امور جزوی و کلی لوی انا و لا غیر می افراشت) آمرای عمده از حساب بر میداشتند و از حسد چون کباب می سوختند

(۲) نسخه [ب] تمازبور می فروختند - و در [بعض نسخه] تار بزر

می فروختند - اما صحیح تار است که بمعنی قصاص و داد قذیل باشد *

و با این همه میگویند که قاضی در اخذ و جرید طوای داشمه
و زهای خطیر اندوخته بود - مهابت خان لهراسپ (که به بیباکی
و شوخی شهرت داشت) هنگامی (که بیساق دکن مرخص شد - و در
حوالی دارالخلافه بدرخواست مساعده روزی چند فروکش نمود)
دران اثنا سراغ یافت که سه چهار لک روپیه را جنس کشمیر و آگرو
خریده قاضی با مال تجار باحمدآباد میبرد - از قاضی دلبری داشت
همه را کشیده طلبیده - و بسپاه تنخواه نمود - پس از آنکه بعرض
پادشاه رسید جواب داد که از روی اضطرار از سوداگران بطریق قرض
گرفته ام - با منافع بآنها خواهم رسانید - قاضی سوای اغماض مصلحت
ندید - و در سال هفدهم بسبب استیلاى مرض از حسن ابدال برفتن
دارالخلافه مجاز گردید - و سید علی اکبر قاضی لاهور بنیابت او
ماور گشت - و در سر آغاز سال نوزدهم هیزدهم رمضان سنه (۱۰۸۶)
هزار و هشتاد و شش هجری در شاهجهانآباد داعی اجل را ابیک
اجابت گفت - چهار پسر داشت - نخستین شیخ الاسلام که بقضائی
دارالخلافه قیام داشت - بموجب طلب بحضور رسیده از انتقال پدر
بخدمت قضای عسکر معلی معزز گردید - او بخلاف پدر دیانت
واقعی داشت - و در ع و صلاح او منسوب برپا نبود - از ترک پدر
(که لک شرفی و پنجم لک روپیه نقد و جواهر و جنس بسیار بود) دایم
نگرفته بدیگر درثه قسمت نمود - بکمال نیک نفسی زیست میکرد

نظر بر فساد زمانه (که مزاجها بکذب و زور آشنا شده) انفصال قضایا
بر بینه و شواهد نمی نمود - و بیشتر ارخای عذاب میگرد - تا مدعی
و مدعی علیه باهم بفهمند *

گویند در باب جواز مهم بیجاپور و حیدر آباد پادشاه از
استفسار مسئله فرمود - از خلاف مرضی جواب داد - و در سال
(۲)
بیست و هفتم بتوفیق فطری آلهی جذب در (بود - مستعفی خدمت
گشته از تعلقات دنیوی دامن افشاند - با وجود عذایات پادشاهی
و تحریض بر عدم ترک خدمت قضا عذاب توجه از طرفی که رفته بود
نگرداند - و بتجویز از قضای اردو بسید ابوسعید خویش قاضی
عبدالوهاب که در دارالخلافه بود تفویض یافت - و در سال بیست
و هشتم بمسافر حجاز مرخص گشت - و پس از معاودت ببندر سورت
خلد مکان باعزاز طلب داشت عذایات زیاده بحال از مبذول نمود
چنانچه مکرر عطر بدست مبارک بر جامه اش مالید - و تکلیف قضا
و مداخلت بمیان آمد - ابا نموده التماس کرد که چند رخصت
وطن شود - که زیارت مقابر بزرگان و ملاقات عیال و اطفال دریافته
خود را برکاب رساند - پس ازان از جذاب آلهی مسئلت می نمود
که باز آلوده عمل پادشاهی نشود - اتفاقا در سال چهل و دوم فرمان
شوق عنوان مصحوب نورالحق برادرش صادر گردید - باز آنکه بعد
آمدن بحضور اگر شغل مداخلت اختیار نماید بار مفوض گردن

مشار الیه ناچار باکراه با دل ناخواه (که همواره از جناب خداوند حقیقی مستدعی بود که آلوده عمل پادشاهی نشود - و زود بمقصد اعلیٰ پیوند) از احمدآباد بار سفر ببر بسمت - در همان ایام مرض اشتداد گرفت - و در سنه (۱۱۰۹) یکهزار و یکصد و نهم هجری طرفی (که جاذبه اش گریبان گیر بود) شتافت - پادشاه نیز نظر بر تقدس ذات او افسوس فرموده کلمه حق بر زبان راندند - که خوشا حال او که بعد از حج خود را ملوث باصور دنیا نساخت - درین سلطنت دومد ساله قیمریه در دیانت و خدا پرستی مثل او قاضی نگذشته - پیوسته در حالت قضا هم مستعفی بود - پادشاه نمی گذاشت تا به تقریب مهم بیجاپور (که جنگ مسلمین است) خود را کشید *

این امر جلیل القدر را دین بدنیا فروشان سخت آسان گرفته اند زرها برشوت خرج می کنند - تا بابطال حقوق مردم صد چندان ستانند - نکاحه و مهرانه را حلال تر از شیر مادر میدانند - از قضات اثری قصبات چه توان گفت - که مس علم نصیب اعداست - و دفتر دیسپاندریه و گفته زهینداران کتاب و شرع آنهاست - هرگاه درشان قضات با علم و عمل حدیثی وارد شده (که از سه قاضی یکی بهشتی است) و خواجه محمد پارسا (تدس سره) در فصل الخطاب گوید آن قاضی بهشتی هم مگر قاضی بهشت باشد اندازه گمراهی و ضلالت این قوم که کمتر از جهال اند که تواند گرفت - آن مرحوم را هم چهار پسر بود

ازان جمله شیخ سراج الدین که دیوان برار بود - و ززهای پادشاهی
 بصرف آورده آخر کار خرقه درویشی پوشید - و در اوزنگ آباد در
 خدمت خواجه عبدالرحمن (که از مدت‌ها خیرباد منصب و روزگار
 گفته بدر توکل زده صاحب وجد و حال بود) مرید گشت - و پس از
 واقعه ناگزیر خلد مکان همراه شیخ خود بدار الخلافه شتافته بوقت
 موعود در گذشت - پسر دیگر محمد اکرم که مدت‌ها مدارت احمد آباد
 داشت - و شیخ الاسلام خان خطاب یافته آخرها نابینا گشته در بندر
 سورت منزوی بود - در عهد خسرو زمان رخت همتی نه کرد - از پسران
 قاضی عبدالوهاب نورالحق و عبدالحق - که با یکدیگر در شکل و وضع
 بسیار مشابه و مانا بودند - (در ز پادشاه هم اشتباه نمود که کدام
 یکی است - اولین باحتساب لشکر مامور بود - و دومین بدارنگیهای
 حضور می پرداخت - پسر عبدالحق محمد معالی خان که خوگر
 شراب و شیفته راگ بود - و خود نیز بے حجابانه میخواند - و بشکار
 شوق کمال داشت - درین عهد مدت‌ها بفوجداری ملکپور برار (که
 هیزده گروهی برهانپور است) قیام داشته هیزده سال پیش ازین
 کما بیش در گذشت *

(۲)

باید دانست که بوهرة بزبان هندی بمعنی تاجر است - چون اکثر
 این قوم بتجارت اوقات میگذرانند باین اسم موسوم شده اند - گویند
 قبل ازین بچهار صد و پنجاه سال تخمینا بارشاد یکم از صلحای فضلا

(که ملا علی نام داشت - و قبرش در قصبه کذبایت است) جمع
از اهل گجرات (که در آن وقت عموماً بت پرست بودند) بدین اسلام
در آمدند - و چون آن شخص مذهب امامیه داشت بهمان طریق
گروانیدند - و پس از آن [که سلطان احمد (که از امرای معتبر سلطان
فیروز شاه پادشاه دهلی بود) بران دیار تصرف یافت - و اسلام شایع
گردید] بتعالیم علمای وقت (که همه اهل سنت و جماعت بودند)
برخی از آن جماعت باین آئین در آمدند - و چون بین الفریقین نزاع
و جدال از قدیم الایام معمول و مستمر است غبار مخالفت میان یکدیگر
برخاست - آنها که بر تشیع مانده اند همواره یکی از مصلحتای فضلا
از قوم خود دارند - که در مسائل شرعی بار رجوع می نمایند - و خمس
مال را بسادات مدینه منوره می فرستند - و زکوة را بآن رئیس فاضل
میدهند - که بفقرای قوم خود قسمت می نماید *

• اسلام خان رومی •

حسین پاشا ولد علی پاشاست - و پاشا بعرف آن ولایت عبارت
از امیر است - بحکومت بصره می پرداخت - و در ظاهر اطاعت
سلطان روم می نمود - محمد عم او بتقریبی از وی رنجیده باستنبول
رفت - بداعیه آنکه برادر زاده را معزول گردانیده خود منصوب شود
چون مطلبش در آن جا صورت پذیر نگشت پیش ابشر پاشای حلب
(که عزل و نصب حکام برخی بلاد متعلقه روم باختیار او بود) رفته

(۲) نسخه [ج] بفقرای قوم قسمت می نماید •

بد ساوکی و ناشایستگی اطوار برادرزاده ظاهر ساخت - و استدعای
 اقطاع نمود - که محصول آن را صرف حوائج ضروری نماید - (بشر
 بحسین پاشا نوشت - که محلی از اواحق بصره بوی باز گذارد
 بعد از آنکه ببصره آمد حسین پاشا بر طبق نوشتهٔ ابشر کار بند شد
 و محمد را بداجویی نزد خود نگاهداشت - چون محمد با اتفاق برادر
 خود با از اندازه بیرون گذاشته بے اعتدالی آغاز نهاد حسین پاشا
 هردو را بزدنموده روانهٔ هندوستان نمود - اینان باطائف الحیل برکنار
 لکسا از جهاز برآمده ببغداد پیش مرتضی پاشا رفتند - و محمد
 از روی تدبیر و تلبیس اتفاق حسین پاشا با قزلباش و وفور خزانهٔ او
 را نموده ظاهر ساخت - که اگر شما با جمعیت خویش آمده او را
 برآرید و حکومت بصره بمن متعلق شود همین خزانهٔ مزبور بشما
 عاید خواهد شد *

مرتضی پاشا این قصه بقیصر نگاشته دستوری گرفت - که
 از بغداد ببصره رفته حسین پاشا را برآورد - و بصره را بمحمد
 سپارد - و چون این عزیمت از قوت بغل آورده نزدیک بصره رسید
 حسین پاشا نیز پسر خود یحیی را با فوج به نبرد او فرستاد - یحیی
 چون دانست (که با او جمعیت بسیار است - و ثاب مقاومت
 ندارد) راه مطارعت سپرده بار پیوست - و حسین پاشا از شنیدن
 این خبر آسوده سر شده عیال و اموال خود را به بهیما که از مضافات

شیراز است برده بقرلباش ملتجی گردید - مرتضی پاشا به بصره آمده هرچند تجسس و تفحص نمود خزانه که محمد نشان داده بود نیافت - ازین رهگذر او را با برادر و گروه دیگر از هم گذرانید - پس از چندے اعراب جزائر از بے هنجاری و بد سلوکی مرتضی پاشا ستوه آمده هنگامه آرای قتال گشتند - مرتضی پاشا شکست یافته ببغداد شتافت - و جمعے کنیر را از مردم او بتیغ از هم گذرانیدند و این مرده را بحسین پاشا رسانیده او را ببصره طلبیدند - او مال و عیان خود به بهیها گذاشته به بصره آمد - و کار حکومت از سر گرفت - و ده دوازده سال دیگر بایالت و حکمرانی آن آنکا پرداخت و همواره با سلاطین عظیم الشان هندوستان طریقه ارسال عرائض و هدایا مسلوک میداشت - چنانچه در آخر سال سیوم عالم گیری نامه خلاص طراز مشتمل بر تهذیب جلوس با اسپان عراقی نژاد برسم پیشکش فرستاد *

(۳)
بالجمله چون فرمان روی ملک روم بذایر بواعث نزاع و خلافی که از سرزد یحیی پاشا را بجایش تعیین فرمود مشارالیه نتوانست دران مرز و بوم اقامت درزید - و روی رفتن نزد قیصر هم نداشت ناکام با اهل و عیال و معدودے از ملازمان جلالی وطن اختیار کرده روی عزیمت بایران دیار نهاد - پس از وصول دران سرزمین بوی عنایت نشنید - و گل التفائی نیچید - برهمونی اقبال تصمیم عزم

هندوستان نموده رهگرا گشت - و این اراده دولت آماده او در پیشگاه خلافت درجه استحقاق پذیرفته خلعت با پالمی و ماده فیل هواله گرز بردار شد - که در راه بآن غربت گزین دیار امانی و آمال رسانیده امید وار جلال مراحم نماید - چون درازدهم سال پانزدهم صفر سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد هجری بحوالی دار الخلافه شاهجهان آباد رسید بخششی الملک اسد خان و صدرالصدور عابد خان قزاق لاهوری در دراز شهر پناه پذیرا شدند - دانشمند خان میربخشی پیشوا آمد - و در بارگاه خلافت آداب موافق ضابطه بجا آورده باجاست بوسه دادن تخت و محاسن دست پادشاهی بر پشت او سرش از آسمان در گذشت - یک قطعه لعل قیمت بیست هزار روپیه و ده سر اسپ پیشکش گذرانید - و بفوازش یک لک روپیه نقد و دیگر انواع عطایا سرافرازی یافته بمنصب پنج هزار و پنجاه هزار سوار و خطاب اسلام خان بلند نامی اندوخت - و حویلی رستم خان دکنی (که منزله ستم عالی بر لب آب جون) با فرش و دیگر لوازم و یک منزل کشتی (برای آنکه سفینه سوار از راه دریا بمجرای پادشاه می آمده باشد) مرحمت گردید - و افراسیاب پسر کلانش بمنصب در هزار و سوار و خطاب خانی و دیگر پسر او علی بیگ خطاب خانی و هزار و پانصدی ممتاز گشتند - و پس ازان باضافه هزار و هزار سوار و تنخواه ده ماهه نقد و معافی خوراک دواب چهار

مراد افروخت - و پستتر بتفویض صوبه داری مالوه اختصاص یافت *

ازانجا (که شجاعت و فراست از جبین حالش پیدا و کاردانی و ریاست از جبهه روزگارش هویدا بود) بالطاف پادشاهی مرتقی والا پایه امارت هندوستان شد - مرکوز خاطر خلد مکان آنکه اهل و عیال خود طابیده دل نهاد توطن این مرز و بوم گردد - او بذابر وجهه در طلب قبائل و پسر سیوهین خود مختار بیگ تعلل می نمود و بلایت و اعل میگردانید - ازین جهت از منصب بر طرف شده و از دولت حضور مهجور گردیده در اوجین رحل اقامت انداخت

در آخر سال پانزدهم بالتماس عمده الملک خان جهان بهادر ناظم دکن ببعالی منصب و خدمت فایز گشته ^(۲) بسرداری فوج هراول همت بخش ارباب و غنا گشت - و مکررا با عساکر عادلشاهی و نبیره بهلول بیجاپوری صف آرائیها اتفاق افتاد - در نوزدهم سال یازدهم

ربیع الآخر سنه (۱۰۸۷) هزار و هشتاد و هفت هجری در عین ترازو بودن جنگ با غنیم جائی که خان مذکور بود قضا را وقت تقسیم آتش در باروت افتاده فیل رم خورده راست در فوج غنیم رفت - محالغان هجوم آورده گرد گرفتند - و ریسمان عماري بریدند - و چون بر زمین افتاد او را با پسرش علی بیگ خان بته تیغ در آوردند * * بیعت *

* اجل راه سر کرد و افتاد پیش *

* کشان سوی دام فنا صید خویش *

(۲) در [بعضی نسخه] گشته خان مذکور بسرداری *

ادرا زندگي مهلت نداد - و الا کارکردگي و خدمت طلبي با پردي
و درست انديشي جمع داشته مصدر کارهاي نمايان ميشد - بزرگي
(۲)
و عمدگي بار مبيزديد - طبع موزون هم داشت - ازوست * رباعي *

* يکچند که سير بينوايي کرديم *

* بر درگه کبريا گدائي کرديم *

* برديم بوسم هديه لخته ز جگر *

* تا با سگ درست آشنائي کرديم *

و بعد فوتش افراسياب خان از اصل و اضافه بمنصب دو هزار
و پانصدي هزار و پانصد سوار و مختار بيگ (که با متعلقان پدر
در سال هيزدهم بارجين (سيده غايدانه بمنصب هفتصدي صد سوار
سرافراز شده بود) بمنصب هزاري چهار صد سوار سر بر افراختند
و اموال خان متوفى سه لک روپيه و بيست هزار اشرفي (که در
ارجين و شولا پور ضبط شده بود) پيسرانش معاف گشته حکم شد
که مطالبه پدر را جواب کنند - و پس ازان افراسياب خان بفوجداري
دهاموني مامور شده در سال بيست و چهارم بفوجداري مرادآباد
از انتقال فيض الله خان کامياب مراد گشت - و در همين سال مختار
بيگ بخطاب نوازش خان مورد نوازش خسرواني گشته در سال سيم
بفوجداري و قلعه دارى مذكور رايت افتخار افراشت - و در سال
سي و هفتم بکراسه چکله مرادآباد مامور شد - و پس ازان

بفوجداری ماند و ازان بعد بحکومت ایلاچپور متعین گردید - و در

سال چهل و هشتم بصوبه داری کشمیر درجه اعتبار پیمود *

(۲)
* اعظم خان کوکه *

معروف بغدادی خان کوکه مظفر حسین نام برادر کلان خانجهان بهادر کوکلتاش است - در عهد اعلی حضرت بدوام خدمات حضور بمزید رشادت و اعتبار ناصیه احوال افروخت - ابتدا بداروغگی عدالت فایز شده و پستتر بمرافقت سفیر بیجاپور بایصال برخ عطاای صاحبقران ثانی بعاذل شاه والی آنجا مامور گشت - و در سال بیست و دوم بخدمت تونک سر برانواخت - و در سال بیست و سیوم بخشی گری احدیان یافت - و در سال بیست و چهارم از اصل و اضافه بمنصب هزاره چهار صد سوار و بخشی گری منصبداران کابل و داروغگی توپخانه آنجا مفتخر گردید - و در سال بیست و ششم شرف اندوز حضور گشته بتفویض میر تونکی بر خود بالید - و پس ازان داروغگی فیول خاصه و پستتر داروغگی افیال حلقه نیز بدو مفوض شد - و در سال بیست و نهم بیافتن داروغگی گرز برداران تحصیل مباحثات نمود - و از تغیر تربیت خان میر تونکی باز ضمیمه کارها گردید - و از راه نوازش و خانه زاد پروری باضافه پانصدی دو صد سوار بر نواخته در آغاز سال سیم بخطاب فدائی خان مورد عواطف خسروانه گشت - و بعد ازان (که مهم فرمانروائی

بقبضه اقتدار عالمگیری در آمد) بوسیله نسبت کولتاشی مشمول الطاف پادشاهانه شده هنگامی (که در تعاقب دارا شکوه باغ اعز آباد سواد دارالخلافه دهلی از فر نزل جهانبانی نصارت نازا یافت) اورا بعطای نقاره باند آوازه فرموده بهمراهی امیرالامرا شایسته خان بکفایت مهم سلیمان شکوه (که از لکهنؤ بجناح استعجال طی منازل نموده اراده حقوق بهدر داشت) مرخص گردید - خان مذکور پیش از امیرالامرا بجانب بوریه شتافته آگهی یافت - که سلیمان شکوه میخواست - که باعانت پرتویی سنگه مرزبان سری نگر از گذر هردار گذشته سر بلهور کشد - مشارالیه در یک شبانه روز هشتاد کوره ایلغار کرده بهردار رسید - آن سرگردان تیه حیرانی از وصول خان جلالت آئین مجال عبور نیافته ناچار بکوهستان سری نگر در آمد فدائی خان معارفت نموده نامیه سالی آستان خلافت گردید - و رخصت یافت که بخلیل الله خان (که در تعاقب دارا شکوه تعیین شده) پیوسته ضمیمه جنود اقبال باشد - و در همین ایام (که الویه عالمگیری بعزیمت ملتان بقصبه قصور پرتو نزل افکنده بود) حسب الطلب بحضور آمده از انتقال ارادت خان صوبه دار اردهه بفوجداری آنجا و گور کهور دستوری یافت - و بعد از جنگ شجاع و فرار او برفاقت معظم خان میر جمله مامور گردید - که ملتزم رکاب سلطان محمد بوده در تعاقب آن گریز پا پردازد - پس ازان (که سلطان محمد

در عین نکامشی و گرمی هنگامه جنگ و جدال که با هم داشت از
میر اهتمامی معظم خان ستوه آمده بشجاع پیوست - و یستر (قوم
ادبار و بیدرستی از سیمای احوالش برخوردارده قرین ندامت و تنبه
بمعمر پادشاهی (جمع القهقری نمود) معظم خان حسب الحکم غذائی
خان را با غوجی بهرامست و خبردار آن شاهزاده نا صواب اندیش
در آنکه حضور ساخت - و در سال چهارم از تغییر صف شگن خان
بخدمت میر آتشی خلعتی سرافرازی پوشید *

چون آغاز سال ششم خطه دلپذیر کشمیر مهبط مرکب عالمگیری
گشمت قوم سنبل (که قبيله ایست از قبل از افغان نیازی که آن طرف
دریای نیلاب تمکن دارند) در سواف ایام برخی از آنها در موضع
(۲) دهکوت موسوم بمعظم نگر (که این روی آب است) اقامت گزیده
مصدر شر و غسان میشدند - خود ازان و حکام بموجب حکم آنها را
ازین طرف بآن روی آب دریا کوچانیده بودند - درین راه آن طایفه
بمقتضای جهالت مساک تمرن پیموده از آب نیلاب عبور نموده
تخانه پادشاهی را متصرف شدند - خان مذکور (که با توپخانه مذهبور
در کنار دریای چناب بود) بر طبق یرلیغ والا باستیصال آن گروه
پرداخته عرصة آن ناحیه را از خار وجود آنها پیرایش داد - و بگذر بست
آن سرزمین نموده بخنجر خان (که بفوجدارى آنجا معین شده بود)
سپرده معارفت نمود - و در همین سال رخصت مراجعت پادشاهی

(۲) خطه [ب] و نکوت (۳) نسخه [ب] بآن روی دریا -

(۲)

از لاهور بدار الخلافه چون عزمه شکارگاه کانوادهن مضرب خپام
 پادشاهی گشت فدائی خان بمالش مفسدان توابع پانده جالندهر (که
 از راه ناعاقبت بینی سرفساد برداشته بودند) معین گردیده کاربند
 حکم گشت - سال هفتم بمنصب چهارهزاری دو هزار و پانصد سوار
 هر برافراخت - و در سال دهم بفوجداری گورکهور باضافه هزار و
 پانصد سوار بمنصب چهارهزاری چهار هزار سوار بلندرتبگی یافت
 و پستر صوبه داری اردهه نیز ضمیمه گردید - و در سال سیزدهم
 بمقصور رسیده بصاحب صوبگی لاهور اعلام سوارفرازی برافراخت
 چون در منزل غریب خانه شکست غریب باحوال محمد امین خان
 صوبه دار کابل راه یافت او از لاهور بشار شتافته بضبط آن نواحی
 پرداخت - و پستر بیساق جمو متوجه شد - و چون در همین ایام سال
 هفدهم سواد حسن ابدال معسکر پادشاهی گردید فدائی خان از
 تغیر مهابت خان بنظم کابل درجه پیمای اوج بلند نامی گشته بافوج
 شایان و سامان فراوان مرخص گردید - و بهواردلی آغرخان بمالش
 افغانان بدسگال کوشیده براه بازارک رسه چوبه جنگ کنان از بشاور
 بجلال آباد رسید - و از انجا بکابل رفت - و وقت برگشتن افغانان
 زیاده از مورد ملخ فراهم آمده سد راه گردیدند - کارزاره سخت
 واقع شد - فوج هراول از توزک افتاده اکثر توپخانه و بهیر بتاراج
 رفت - نزدیک بود که چشم زخم عظیم بار هم رسد - مردانه پای

تجداد افشوده قبل را محفوظ نگاه داشت - و باز آغرخان را از تهانة گندمک طلبیده هراول ساخت - و باز دیگر بر سر کتل جلک که دره دشوار گذار است نبرده معب اتفاق افتاد - سوای تیر و تفنگ آنقدر سنگ فیل را از تلهای کوه می غلطانیدند که عرصه بر لشکر پادشاهی تنگ گردید - بمحض تأیید ایزدی چندان تلاشهای دلیرانه بکار رفت که آخر کار افغانان در گردان شده متفرق گشتند - فدائی خان بهمعنائی فتح و نصرت بجلال آباد رسیده در احداث محکمها و تعیین تهاجمات پرداخت - و در دفع آن طایفه شورش انگیز از مراقب تاخست و تاراج و تخریب مساکن و مواطن چندانکه ممکن بود مساعی جمیله بفعل آورد - و در پیشگاه خلافت نیکو خدمتیهای او مقرون تحسین و آفرین گشته بخطاب اعظم خان کوکه فرق مباهات بنزد اعلیٰ سرود - و در سال بیستم بحضور آمده از تغیر امیرالامرا بنظم عمده صوبه بنگاله اختصاص یافت - و در سال بیست و یکم چون حکومت آن مملکت بپادشاهزاده محمد اعظم شاه مقوض گشت صوبه بهار از تغیر وکلای شاهزاده مذکور نامزدش گردید - خان ^(۲) مشار الیه رهگرای عزیمت تعلقه بود که نهم ربیع الآخر سنه (۱۰۸۹) هزار و هشتاد و نهم هجری بآخرت سرا شتافت - حوالی خان مذکور واقع لاهور از مکانهای عمده آن بلده است - مدتها اقامتگاه صوبه داران آنجا بود - پسر کلانش صالح خان (که خطاب فدائی خان یافته)

اموالش بجای خود رقم پذیرفته - دومی پسر مفدر خان داماد
 خانجهان بهادر بود - در سال سی و سیوم عالم گیري در فوجداري
 گوالهار برگزیده تاخته به تیر بندوق در گذشت *
 (۲)

• اقتضار خان سلطان حسین •

پسر کلان امالت خان میر بخشی سحر - چون پدرش سال بیستم
 شاهجهاني در بلخ جهان گذران را پدرود نمود پادشاه قدر شناس نظر
 بر نیکو خدمتیهای آن بنده کار طلب تلاش مفدر پسرانش را منظور
 نظر تربیت فرموده در سال بیست و یکم سلطان حسین بداروغگی
 قورخانه سرافرازي یافت - و در سال بیست و دوم بداروغگی داغ
 از تغیر رحمت خان سر عزت برافراخت - و در سال بیست و چهارم
 فوجداري میان در آب سرمایه اعتبار انداخت - و در سال سی
 و یکم باضافه سواران از اصل و اضافه بمنصب هزاري یانصد سوار
 کامیاب در اعان گردید - و بهمراهی مهاراجه جسونت (که صلاح اندوزی
 و ادا شگوه حقیقه بحقابل شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر تعیین
 شده) رخصت مالیه یافت - در همان ایام آن شاهزاده نصرت نصیب
 بهمعنائی اقبال از دریای نروده گذشته بدان صوبه در آمد - راجه
 مد راه گشته مستعد کلزار گردید - پس ازان (که سران نامی راجپوت
 علف تیغ عالم گیري شدند - و مهاراجه هوش باخته راه فرار گرفت)
 جمع از کمکیان بموکب عالم گیري پیوسته بمیاره جان بدر بودند
 (۲) نصف [ج] در سال سوم (۳) در [بعضی نسخه] بر کولم تاخته •

صالحان حسین (که با معتبران به پیش آهنگی هرادل متعین بود)
 خود را بکنار کشیده راه آگره سر نمود - و چون سرپر فرمان (رائی
 هندوستان بجلوس عالم گیری تزیین پذیرفت از انجا (که جوهر
 ماهیت او خالی از فروغ آگاهی نبود) با انواع التفات پادشاهی مفتخر
 گشته باضافه منصب و خطاب افتخار خان چهره مباحات افروخت
 و بعد از جنگ شجاع از تغیر سیف خان بخدمت آخته بیگی
 و ازامل و اضافه بمنصب دو هزاره سوار امتیاز گرفت - و در
 سال ششم از تغیر فاضل خان (که بوالا پایگ وزارت برآمد) بخدمت
 میو سامانی خلعت افتخار پوشید - و چون خان مذکور پی بمواج
 پادشاهی برده بود مدتها کار را باستقلال تمام سرانجام داد *

در سال سیزدهم پادشاه رسانیدند که شاهزاده محمد معظم
 ناظم دکن از بدمنشینی و طبیعت پرستی بفریب خوشامد گویان
 از جا رفته اراده خود رائی و خود آرائی دارد - لهذا او را متعمد
 و محرم راز دانسته (خصمت دکن یافت - و اندرز تلخ و شیرین
 در خور وقت بزبان او حواله رفت - مومن الیه خود را جلد و چسبان
 رسانیده امانت برگذارد - چون پادشاهزاده را مشرب اخلاص صافی بود
 و اخبار ناراحت لمعان صدق نداشت جز تسلیم و رضا طلبی جواب
 سرزند - و براس نهمه اش بر پادشاه متحقق گشت - و غضب بلطف
 تبدیل یافت - اما درین ضمن بمعایمت بدگویان قابو جو بذابر جهت
 عتاب متوجه حال افتخار خان گردید - و بعد (سیدنش بحضور

با آن همه اعزاز و اعتباری که داشت مورد برطرفی منصب و خطاب
 شده گرز بردار تعیین شد - که او را از دریای اُنگ در گذراند - و در سال
 چهاردهم بعد از تصیر و بحالی منصب و خطاب مجدداً مشمول
 التفات گشته بنظم صوبه کشمیر از تغیر سیف خان مامور گردید - و پست
 از کشمیر معزول شده در آن هنگام (که شورش افغانان کابل شده بود) او
 باقامت پشاور رخصت یافت - و در سال نوزدهم بفوجداری بنکشات
 نامزد گشت - و در سال بیست و یکم بحکومت اجمیر مرخص شد
 و پس ازان بهمراهی شاهزاده محمد اکبر دستوری یافت - و در
 سال بیست و سیوم بفوجداری جرنپور سرافراز گردید - و در سال
 بیست و چهارم سنه (۱۰۹۲) هزار و نود و در هجری همان جا بساط
 هستی در نوردید - پسرانش عبدالله و عبدالهادی و عبدالباقی
 بحضور رسیده خلایق ماتمی یافتند - و در عهد خلد منزل یکی از آنها
 بخطاب امالت خان مخاطب گشته بنیابت مختار خان بامور
 خاندهانی می پرداخت - درین عهد کمال افلاس و فلاکت سرزده
 بدکن آمد - قدر شذاسیهای نواب آصفجاء بفریادش رسیده بدیوانی
 دکن منصوب گردید - و آخرها بحراست حیدرآباد متعین گشت
 و در آنجا به واسطه حاکم اُتش لبریز گردید - و دیگر به بخوبی معذور خان
 شهرت یافت - و خطاب تفاخر خان یافته در عهد محمد فرخ سیر
 قلعه دار و هارس بیجاپور شده مدتها در آن زیمرانه بسر برد

و دره از آسودگی و جمعیت بر احوال پر اختلافش نکشود . همانجا
زندگی بسپرد *

* آتش خان جان بیگ *

پسر بخدان بیگ (دربهانی سمت - که سال اول جلوس خلد مکان
در جنگ محمد شجاع جان نثار گردید - نام برده در حین حیات پدر
بدولت در شغسای پادشاه فایز بود - سال بیست و یکم بخطاب آتش
خان لوای نامه وری افراشت - و سال بیست و پنجم از تغیر سلاح خان
بخده مک میرتوزکی چهره امتیاز بر افروخت - برادرانش یک منصور
خان - که چندے بمیر آتشی دکن مامور بود - پستتر حارس اردنگ آباء
گردید - در مدین یوسف خان - که در عهد خلد مکان بفوجداری
قمرنگ عرف کرنول سرافرازی داشت - و در عصر خلد منزل بنظم
صوبه حیدرآباد نامزد شد - و پاپرا مفسد را کشت - اعقاب اینها
در دکن باقی *

مجموعه از کیفیت پاپرا بزبان قلم میدهد - نام برده از اراذل اهل
هرقه تلنگانه بود - در عهد خلد مکان ^(۲) که رستم دل خن بنی مختار
صوبه دار حیدرآباد بود) پاپرا مذکور خواهر خود را که مالدار بود کشته
بدان دستمایه پیادگان فراهم آورده بر کوچه ملجای خود ساخت
و دست هنری و دست اندازی بر مسافریں و رعایای آنطرف ^(۳) دراز
کرد - فوجداران و زمینداران نواح در فکر گرفتن او شدند - او باستماع

(۲) نسخه [ب] خلد مکانی (۳) نسخه [ب] اطراف ه

این امر نزد رنگت رام زمیندار برگشته بولاس ^(۲) سرکار ایامکدول شتافته نوکر او گردیدند - و بعد چندی دران جا شروع بقطاع الطریق نمود زمیندار مزبور بعد اثبات دزدی او را معین ساخت - چون پسر زمیندار مذکور کسل مند شده بود در ضمن اسارا رهائی یافته در موضع شاه پور عملاً برگشته تری ^(۳) کذده سرکار بهونگیر ^(۴) که جای قلاب واقع شده با سروا نامی مفسد پیشه دمساز گشت - و درانجا گله ساخته علانیه بتاخت و تاراج می پرداخت - رستم دل خان قاسم خان جماعه دار را قوجدار برگشته کلپاک (که بهسافحت قریب از شاه پور واقع گشته) مقرر نموده برای دستگیر ساختن پاپرا تاکید نمود - در جنگ قاسم خان کشته شد - و سروا با پدر دل خان نامی جماعه دار پیادگان همراهی خود در فزون سپاه گری بسفاهت بیش آمده جنگ یانگ نموده کشته گردید - پاپرا چیره شده به بنای قلعه تازیکنده پرداخت - و تا روزی که بهونگیر میزدید - و ابواب بلا بر روی سنگه آن نواح می کشود *

خلد منزل بعد فتح بر محمد کام بخش یوسف خان (وزیرانی را صوبه دار حیدرآباد ساخته برای گرفتن پاپرا تاکید بلیغ فرمود - خان مزبور دلار خان جماعه دار را با خوجی شایان تعیین نمود - نام برده در وقتی (که آن شقی بمکامره کلپاک سرگرم بود) بر هرش رسیده

(۲) نسخه [ب] بولاس سرکار یلکندول (۳) نسخه [ب] تری کذده (۴)

در [بعضی نسخه] بهونگیر *

بعد زن و خورد او را منہزم ساخت - و در کلپاک تہانہ قائم نمود
 درین ضمن خسرو پورا [کہ با جمعے کثیر از مدتے در شاہ پ
 محبوس و در شکنجہ انواع عذاب بود - و غیر از زن او (کہ ہر روز
 جنس خوردنی برای او می برد) هیچ کس ماذون نبود کہ پیش ا
 (۲)
 برود] بدست زن خود چند عدد سوهان طلب داشتہ زنجیر پای
 خویش و چند محبوس دیگر بریدہ (روزے) کہ آن شقاوت آثار برای
 شکار مہی بیرون شاہ پور رفتہ بود) باتفاق دیگران ہر آمدہ پیداہی
 نگہبان محبوس خانہ و دروازہ قلعہ را کشتہ متسلط گردید - باستماع
 این خبر پاپرا مضطرب گردیدہ خود را نزدیک قلعہ رسانید - و صدای
 توپ از بالای قلعہ بلند شد - چون برادرانش بزمیذاران کلپاک
 اشارہ این معنی کردہ ہوں بمجرد رسیدن صدای توپ دلار خان
 با فوج روانہ گشت - پس از رسیدن متصل شاہ پور آویز و ستیز غریب
 روداد - آخر پاپرا ہزیمت یافتہ بتارکندہ شتافت - چون این خبر
 بیوسف خان رسید اہل میرزا علی کار پود از خود را تعیین نمود
 و ثانیاً خود ہم با فوج شایان رسیدہ تا نہ ماہ بمحاصرہ تارکندہ
 پرداخت - پس از آن جہندہ قول استناد نمود - ہر کہ از قلعہ
 بر می آمد انعام می یافت - پاپرا تغییر وضع نمودہ از قلعہ مزبور
 بدر زد - و بدست همان برادر زن گرفتار گردید - چون پیش یوسف
 خان آوردند خان مزبور بذن بغداد او را جدا ساختہ سرار بحضور

(۲) در [اکثر نسخہ] او بدست زن خود •

پادشاه فرستاد *

* بیت *

* دهقان سال خورده چه خوش گفت با پسر *

* کای نور چشم من بجز از کشته ندروی *

* امانت خان میرک معین الدین احمد *

خان آمرزش نشان میرک معین الدین احمد امانت خان خوانی
 راستی منش درستی آئین - دیده در حقیقت بین - فقیر مشرب
 غنی مزاج - فرشته خوی قدس امتزاج - پسندیده شیم ستوده اخلاق
 صاحب مررت بلند رفاق - سعادت سیمای عالی فطرت - صافی ضمیر
 والا فکرت - موسس قواعد دیانت و امانت - مشید بغیان فتوت
 و سماحت - نیکو دای خیر اندیش - کم کینه و مهر بیش - اصل
 موطن اسلاف بزرگوار آن حمیده صفات بلده هرات دار السلطنت^(۲)
 خراسان دیار است - جد کلانش میر حسن نام از پدر گرامی پدر
 خوش میر حسین (که از اعیان آن شهر بود) کیف ما اتفق (نجیده
 بر سبیل تهاجر بقصبة خوانف) که الکه است مختصر ازان مملکت
 و مردم آنجا از قدیم الایام بکیاست و فطانت شهره آفاق اذ) سرے
 کشید - خواجه علاء الدین محمد (که از اکابر و دسای آن مکان بود)
 نظر بر قدم شناسائی نیاگان باستمالت و داجرئی پرداخته در خانه
 خود نگهداشت - چون بوارق مجد و شرافت از ناصیه حالش لعل
 ظهور میدان صبیغه خود را بحباله عقدش در آوردن - ناگزیر مشار الیه

(۲) در [بعضی نسخه] که دار السلطنت *

همان جا رخصت اقامت انداخته صاحب اهل و عیال گردید - پس ازان
 (که خواجه شمس الدین محمد خوانی مشهور خلف رشید خواجه
 مذکور در ملازمت عرش آشیانی پایه افزای بزرگی و اعتبار گشت)
 میرک کمال ولد میر حسن معطور مع پسر خود میرک حسین
 نزد تغائی خود بهندروستان آمده (روزگار بر فاء و آسودگی میگذرانید
 درین جا نیز با یک از بذات سادات همشهری خویش پیوند بیوگانی
 نمود - میرک عطاء الله ازان عقیقه متولد شد - که در یماق بلخ بخششی
 پادشاهزاده محمد اردنگ زیب بود - و بمزید قرب و اعتبار امتیاز
 داشت - بنابر وجه از شاهزاده جدا شده در زمره ملازمان پادشاهی
 انسلاک یافته بمنصب هفتم مدی سرفراز گشته اولاً ببخششی گری
 احدیان متعیند کابل و پستربدیوانی صوبه پتنه تعیین یافت - همان
 جا در آخر عهد اعلی حضرت شمع حیاتش به تذبذب اجل خاموش
 گردید - اما میرک حسین در عهد جنک مکانی بمنصب سلطانی
 و التفات خاقانی چهره عزت افروخته بکار دانی و معامله فهمی
 سمت اشتها گرفت - در سال هشتم جهانگیری بهمرایه شاهزاده
 سلطان خرم مخاطب بشاهجهان بر مهم رانا متعین شد - چون
 اُدیپور مضرب خیام شاهی گردید و مکانهای معتبر رانا تها نه نشین
 گشت مشار الیه ببخششی گری و واقعه نویسی کوهلمیر مامور شد
 (۳)

(۲) نسخه [ب] همسری خویش (۳) نسخه [ب] کوهلمیر - و در
 بعضی نسخه [کوهلمیر]

و پس ازان ببخشي گري دکن سرمايه اعتبار اندرخت - و بعد از جلوس صاحب قراني بتفويض ديوانی دکن امتياز يافت - و ازان وقت تا امروز (که زياده بر صد سال است) اين کار ارثی اين خانواده شده - در سال هشتم بانعام ده هزار روپيه و عطای خلعت و اسب مباهي گشته بعنوان سفارت با ارمغانی یک لک و بيست و پنج هزار روپيه نزد نذر محمد خان والی بلخ برفاقت پايخته بے سفیر خان مذکور رخصت يافت - و در نامه پادشاهي القاب مومنی اليه فقير سید صبحم النسب و پسندیده حسب مصدر گرديد - و بعد معارفت از توران دیار بذاير جتے معاتب گرديد - چون فوت نمود ورثه در مطالبه سرکار مشغول الذمه ماندند - خاندوران نصرت جنگ هيون آشنائي مرعي داشته باعانت خویش براءت آنها حاصل کرد خلف ارشد آن مرحوم ميرک معين الدين احمد مذکور در ريعان شباب بود - بعد تحصيل علوم رسميه بنوکری پادشاهي فايز گشته در سال (۱۰۵۰) هزار و پنجاهم هجري از پيش گاه خلافت ببخشي گري و رايحه نویسی موبه اجمير چهره رشد میان همسران برافروخت - و پس ازان اغلب که بتقريب کارے بدکن شتافت چنانچه شيخ معروف بهکري در نسخه ذخیره الخوانين (که در سال (۱۰۶۰) هزار و شصتم بتحریر در آورده) مرقوم ساخته - ميرک معين الدين پسر ميرک حسين خوافي (که حقيقه پدر و پدر کلان ایشان در بزرگی و تباه داري از آفتاب بزرگ تر است) درين حوالي

بفهم و فراست و دانش و حسن خط بهره کامل دارد - و در دیار دکن بعزت بسر می برد - در سال بیست و هشتم شاهجهانی بهمراهی شاهزاده دارا شکوه بیساق فندهار رفته بعد معاودت از آن مهم در همین سال مطابق سنه (۱۰۹۴) هزار و شصت و چهار هجری از پیشگاه فردوس آشنایی بخدمت دیوانی و بخشیکری و واقعه نویسی موبه ملتان نوازش یافت - و زمان ممتد در آن دیار گذرانید - وضع و شریف و مغیر و کبیر آنجا نظر بر استی و درستی و صلاح و تقوی (که پیرایه حالش بود) حلقه ارادت در گوش کشیده مریدانه سلوک میکردند - تا امروز میرک جیو زبان زد اهل آن دیار است - در کردهی شهر باغ و حویله طرّح کرده - که بکوتله میرک جیو شهرت دارد و در عهد عالمگیری بدیوانی موبه کابل اختصاص گرفته بخطاب امانت خان مخاطب گردید *

هرچند نزول اسما از مبدأ فیاض بمناسبت مسمی ست و مسمی را در مطابقت اسم جهد بها اما این جا نتوان گفت که اسم عین مسمی ست - بلکه این را از هزاران شرف و بها ست - در عالم ایجاد و تکوین هیچ صفتی بامانیت و دیانت نمی رسد - بس عزیز و کم یاب - هر جا گل کند بهار نمو برکات است - و سرمایه علو درجات کیمیای اقبال و سعادت است - و سرچشمه افزونی و زیادت - در چار بازار روزگار سودها بدلالگی دیانت برده اند - و در حدیقه زندگانی ثمرات مقصود از شجر امانت چیده *

بالجملة در سال چهاردهم عالم گیري از اعل و اضافه بمنصب
 هزاري دود سوار و از تغیر عنایت خان بدیوانی خالصه شریفه
 و عنایت درات بلور اعزاز اندوخت - و چون سال شانزدهم اسد
 خان (که پس از فوت جعفر خان بامور وزارت بر سبیل نیابت
 می پرداخت) دست از کارها کشید حسب الحکم خان مذکور
 و دیوان تن افراد دفتر خودها بدستخط و مهر خویش می رسانیدند
 از اینجا [که هم از باب دیانت (که بے شوب ریا و غرض باشد) مصروف
 (۲) احقاق حق و بهبود ولی نعمت است] اصلا از لومنت لایم خوف
 و ترس ندارد - در آن ایام بیگمات محل و خواجه سرایان معتبر (که
 پادشاه راه سخن داشته مغرور قرب و اعتبار بودند) بشوم طمع
 خود مجوز و مکلف کارهای بے ضابطه شده مکرر سفارش بیجا
 میکردند - چون اینجا سفارش وقع نداشت و هرچه متضمن کفایت
 سرکار و رفاه خالق اله می بود بے تحریک محرک بعمل می آمد قطعا
 تیغ شان نبرید - ناگزیر کمر بستیزه چست بسته چون ناخن کاوش
 آنها هیچ جا بند نشد بتقریر عبد الحکیم پیش دست پرداختند
 از اینجا (که بسبب سفارش بدوستانه دل نگران و برای استعفا بهانه جو
 می بود بهمین تقریب در سال هیزدهم در مقامات حسن ابدال
 مستعفی گردید - هر چند پادشاه فرمود (که تقریر پیش دست موجب
 استعفا نمی گردد) قبول ننمود - چون نقش دیانت و کاردانی بر لوحه

خاطر پادشاهی مرتسم بود فوراً خدمت حراست دار السلطنه لاهور
(۲)
و قلعه دارمی آنجا تفویض یافت - و هنگام رخصت دیوانی صوبه نیز
ضمیمه گشت - هرچند از قبول کار مالی ابا آردن پادشاه فرمود که
پسرکلانش عبدالقادر سرانجام خواهد داد - در آنجا هم سوای حویلی
خوانی پوره متصل چوک کلان حویلی و حمام طرح نموده که مشهور
عالم است - در سال بیست و دوم هنگامی (که سوان اجمیر مضرب
خیام پادشاهی بود) بتفویض دیوانی صوبجات دکن خلعت امتیاز
یافت - ازان بعد تا امروز این دیوانی اکثر درین دردمان مانده
چون سال بیست و پنجم خجسته بنیاد ارزنگ آباد بوزن موکب
پادشاهی فیض آمد گردید حویلی نظام شاه مشهور بسبز بنگله (که
بالفعل حاکم نشین آن بلده است) محل سکونتش بود - بشاهزاده
محمد اعظم شاه تعلق گرفت - خان مغفور خواست که گدھی هرسل را
که دو کروهی شهر است خرید نموده بطریق ملتان ببودباش خود
ببازاید - پادشاه حویلی ملک عذیر را که متصل شاه گنج است تجویز
فرمود - آن مرحوم باستعارت راضی نشده از سرکار والا ابتیاع نمود
چنانچه آن هم بکوئله اشتهاار گرفته *

اوائل سال بیست و هفتم چون نهضت پادشاهی بجانب احمدنگر
تصمیم یافت از آنجا (که پیش نهاد خاطر ممالک پیرای خلیفه زمان
تسخیر بیجاپور و حیدر آباد بود) آن حق آگاه از جنگ مسلمین

احتراز لازم شمرده فرد استعغای نوکری (که سر دست داشت)
 گذرانید - پادشاه قدر شناس متفرس گشته همراه نگرفت - و بکراس
 خجسته بگیان گذاشت - پس از چند ماه سال (۱۰۹۵) هزار
 و نود و پنج هجری طایر روح پر فتوحش بسیر هوای حدیقه جنان
 پرواز نمود - جنوبی شهر (که متصل آن درگاه عرفان پناه شاه نور
 حماسی واقع شده) آسود * سید بهشتی شد * تاریخ این واقعه
 یافتند - حقیقه اطلاق این حرف مرگ بر امثال این بیدار دلان (که
 بتحصیل حسنات موری و انذار مثنویات معنوی زندگی ابد دارند)
 از مرسومات است *

* هرگز نمرده اند و نموند اهل دل *

* حرفه ست نام مرگ برین قوم ترجمان *

حقایق آگاه میان شاه نور حماسی (که درویش صاحب کمال بود)
 اکثر میفرمود - که آنچه مردم از ما می طلبند این بابای پدر دار
 و اشاره بآن شناسا دل می نمود *

خوافی خان صاحب تاریخ لب لباب (که مرد صادق القول
 انصاف پژوه است) آورده - که دیانت دار واقعی (که ترقی خویش
 ملحوظ نداشته رفاه خلق بیش از کفایت سرکار منظورش باشد
 و در حکومت او ضرر مالی و جانی باحدی نرسیده) بجز امانت
 خان کمتر شنیده و دیده شد - مکرر اعمال مطالبه دار و زمیذاران

ندار در محبوس خانه قریب بهلاکت رسیده برای سرکار غیر از
مظلّم و بدنامی حاصل نبود - قلیلی بقدر حال بوعده و قسط بهرکس
مقرر نموده سرداد - چنانچه در لاهور یکدفعه ازین وجوه نقصان
در لک روپیه از نوشته اخبار نویسان بعرض رسید - بر خاطر پادشاهی
گران گذشت - چون بر کیفیت حال اطلاع شد استحضار فرمودند
در دکن هم ده دوازده لک روپیه بابت بقایای سغوات بر ذمه
عالیای سقیم الحال بود - که هر سال احدىان و منصبداران تعیین شده
دامه وصول نا کرده خود مبلغ موقوفانه گرفته طومار ندارند می آوردند
همین قسم مبلغ خطیر از پیشکش به بومیان ندار یک قلم معاف
نمود - اتفاقاً روزه پادشاه تعریف دیانت او می کرد - عرض نمود
که مثل من خاین دیگر نمیخواهد بود - هر سال مال دلی نعمت را
بر باقی داران معاف می نمایم - پادشاه فرمود که میدانم شما خزانة
آخرت ما را معمور میکنید - انتهای کلامه *

في الواقع در پیشگاه خلافت نقش نوکری آن بزرگوار با این
منصب تلّیل (که زیاده بر در هزاره نبوده) بوضع غریب نشسته
بسا امور که در دایرة مردمی نمی گنجید اگرچه همه حکم پادشاهی
بوده از خدا ترسی و مهربانی دلی بعمل نمی آرد - و ازان جهت
که خلاف مرضی آقا سنت استعقای نوکری می نمود - پادشاه حق آگاه
نظر بر بے غرضی و راست مزاجی او بتغافل میگذرانید *

(۲) نسخه [ب] مروت .

از مخلص خان بخشی نقل کنند که میگفت امانت خان
 طرفه جا در مزاج خلد مکان داشت - در آن هنگام (که بلده اورنگ آباد
 بقدم پادشاهی زینت پذیرفت) شاهزاده معز الدین عرضی نمود که
 کار خانجات ما بسبب قلمت مکان بیرون شهر افتاده (دین برشکال
 بوسیده می شود - حویلیهای سنجری بیگ متوفی که حمامش مشهور
 آن شهر است) که بزرگی داخل نزول یافته و هنوز در ته اش بر نیامده)
 برای نگهداشت اسباب مطلوب - پادشاه بنا بر تعلقه بآن مرحوم
 پروا نگرفت فرمود - ناشنیده انگاشت - باز عرضی شاهزاده از نظر گذشت
 بمحمد علی خان خانساران (که در قرب و اعتبار سهیم و شریک
 داشت) حکم شد - که بامانت خان سزاولی نموده آن مکان را بکسان
 شاهزاده حواله نماید - آن حق پرست باین هم اعتنا نمود - تا آنکه
 روزی در سواری (که هر دو در جلو بودند) محمد علی خان عرض
 کرد که برای حویلی مرشد زاده هر چند سزاولی نموده بجائے نرسید
 پادشاه متوجه امانت خان شدند - خان مذکور بے محابا عرض کرد
 که هرگاه درین برق و باران بشاه زاده جا بهم نمی رسد مردم سنجری
 بیگ را کجا سر و سایه پیدا می شود - من بر خود می ترسم که کل
 و کوره چند دارم - فردا این روز بر آنها ست - معا فود استعفا می
 نوکری گذرانید - که این کار بدیگری مقرر شود - پادشاه سر فرور برده
 هیچ نگفت *

در اوضاع معیشت ضوابط اغنیا بکار نمی برد - و به تکلفات
 دنیا داران اصلاً آشنا نبود - و تعلیمی بفضل و کمالات رسمیه نیز داشت
 ترجمه شریعت الاسلام (که نسخه ایست جامع در آداب شریعت)
 از موافقات او ست - و در خط شکسته و نستعلیق صاحب تعلیم
 و تصرف است - هفت پسر و هشت دختر داشت - از همه اعقاب
 کثیر مانده - الا دوازده خان متخلص بگرامی (که پسر درم اوست)
 بحسنات شگرف سرآمد اران بود - طبع موزون داشت - صاحب
 دیوان است - این شعر از مشهور *

* تا قافله سالار جزون فال سفر زد *

* دیوانه ما دامن محروا بکمر زد *

یک پسر داشت موسوم بمیرک معین خان - پیش ازین چنده
 و دیعت حیات سپرد - از فرزند نماند - احوال دیگر اخلاف آن
 غفران پناه مثل میر عبد القادر دیانت خان و میر حسین امانت
 خان ثانی و کاظم خان جد بیواسطه محرر این اوراق جداگانه بر
 صفحه بیان ثبت گردیده - از حسن نیت آن بزرگوار است که درین
 انقلاب آباد روزگار (که بیک بسمت و کشاد موه چه خاندانهای عظیم الشان
 گرفتار ذلت و خواری نگشته - و تا چشم زدن آنکه سر بفاک میسود
 بخاک راه یکسان گردیده) فرزندان او بچهار واسطه تا حالت تحریر
 (که) (۱۱۵۹) هزار و یک صد و پنجاه و نهم هجری ست (بعزت

و آبرو دیوانی دکن و دیگر خدمات عمده بے تفرقه حادثه روزگار (که کمتر بدیگران مشاهده میشود) دارند *

* ایرج خان *

خلف رشید قزلباش خان افشار است . در حیات پدر برشادت و کارطابی نامه برآورده مصدر بهادری و پودایی گردید - و در خدمت داروغگی توپخانه دکن بکاردانی و بیغرضی شهرت تمام گرفت - چون پدرش در سال بیست و دوم شاهجهانی در قلعه دارجی احمدنگر درگذشت او را از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و خطاب خانی و محافظت قاعه مذکور سرافراز ساختند از همت فطری و کرم ذاتی مردم پدر را نگذاشت که متفرق شوند همه را از سپاه و شاگرد پیشه نگهداشت - و جوئی نام گشت - و از سعادت هندی و نیک اندیشی قرض پدر را بر ذمه خود گرفته بهرورش خویش و تبار همت مصروف نمود - در سال بیست و چهارم باضافه پانصدی بر نواخته از انتقال قزاق خان بتهانه دارجی پانهری مضاف صوبه دکن نوازش یافت - و پستتر بحضور رسیده در سال بیست و پنجم بخدمت میرتوزکی چهره افتخار برافروخت - و چون پادشاهزاده دارا شکوه بالشمکرگران بیساق قندهار مامور شد بخشیگری بخان مزبور تفویض یافته بمطای عام تارک مباهات افراخت و پس از معارفت ازان مهم بقرجدارجی جمو و کانگره و انعام پنجاه و هفت محل از کوهستان مزبور سر بلند گردید - و در سال سیم

(۲) چون شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن بمالش علی عادل شاه و تاخت و تاراج ملک او مامور شد خان مزبور نیز به همراهی میر جملہ (که با لشکر جرار حضور کمکی شاهزاده قرار پذیرفته) رخصت یافت - و شاهزاده بعد از کشایش قلعه بیدر اورا با اتفاق (۳) نصرت خان و کارطلب خان بسمت احمدنگر (که مردم سیوا و مذاچی بهونسله سر بشورش برداشته بودند) کسبل نمود - بذا بر حدود عارضه بمزاج اعلیٰ حضرت دارا شکوه از کمین جوئی و قابو طلبی (که همیشه در شکست برادران میکوشید) مهم بانجام نارسانیده آمرای کمکی را بسزاولی شدید طلب حضور نمود - ایرج خان (که با داراشکوه ربط تمام داشت - و خود را داراشکوهی میگرفت) با اتفاق معتقد خان پسرکلان نجابت خان نقاره زنان راه همدوستان گرفت - گویند شاهزاده بوزیر خان نایب برهان پور نوشته بود که باستمالک هر دو پرداخته نگاهدارن - و الا فریب و غدره بکار برده آنها را دستگیر نماید - چون بظاهر باد مزبور پیوستند خان مذکور بتقریب ضیافت استدعای قدوم نمود - میخواستند که طریق اجابت پیمایند - آگهی شد که زیر کاسه نیم کاسه همت - همان وقت کوچ کرده براه افتادند - و از دریای نبرده بدست قاصدان شاهزاده ایرج خان این بیت نوشته داد ظاهرا بوزیر خان فرستاده باشد *

* بیت *

(۲) نسخه [ب] بمالش عادل شاه (۳) نسخه [ج] نصیر خان و در [بعضی

* مدد شکر که از نریده پایاب گذشتیم *

* مددگوز و نود ریش که از آب گذشتیم *

و چون بحضور رسید بفوجداری یکی از محلات شرقیه دستوری یافت
و در ایام جنگ باشاره دارا شکوه جمعیت زیاده نگاه داشته روانه
مستقرالخلافه شده بون - نتوانست خود را بروقت رسانید - و پس
ازان (که کوس کامیابی عالمگیری بلند آوازه شد - و داراشکوه بی سپهر
دشت فرار گردید) خان مذکور ناصیه خجالت بر زمین ضراعت
گذاشته باستشفاع عمده الملک جعفر خان بعفو جرائم مشمول مرادم
خسروانه گشت - و در همان ایام خان مشارالیه بصوبه داری مالوه
رخصت یافت - ایرج خان نیز درسلک کمکیان آنصوبه انضام گرفت
و در آغاز سال سیوم بفوجداری بهیلسه مضاف صوبه مسطور سرمایه
عزت اندوخت - پس ازان بفوجداری ایالچپور اختصاص گرفت
و چون سال نهم دلیر خان بتحصیل پیشکش چاندا و دیوگده تعیین
یافت خان مذکور نیز بمرافقت او مامور شد - و بتقدیم نیکوخدمتی
دران مهم مورد عنایت پادشاهی گشته از اصل و اضافه بمنصب دوهزار
و پانصدی دو هزار سوار چهره دولت افروخت - پس ازان مدتی
بتعیذاتی دکن گذرانیده در سال نوزدهم بار دیگر بفوجداری ایالچپور
از تغیر خانزمان متعین گشت - و در سال بیست و چهارم بنظم صوبه

(۲) نسخه [۱] بهسله - و نسخه [ب] بهسله (۳) نسخه [ج] چاندا

و دیوگده .

برهان پور فرق اعتبار بلند نمود - و بعد ازان بصاحب موبیگی
 برابر سرمایه اعزاز اندوخت - بیست و سیوم رمضان آغاز سال
 بیست و نهم سنه (۱۰۹۹) هزار و نود و ششم هجری بساط حیات
 در نوردید - و در باغ خودش (که پیوسته بدیوار قصبه ایلاچپور است)
 مدفون گشت - متصل آن سرائی و پورده احداث نموده - و مقابل قصبه
 کنار رود خانه (که از میان می گذرد) طرح سکونت ریخته - تا حال
 واماندمایش همان جا اقامت دارند - مشار الیه بسیار خوش وضع
 و صاحب سلوک بود - و طعام خوب بوفور داشت - و چون اسباب
 و دستگای زیاده بر امارت او بود همواره پریشان و قرضدار می بود
 ابتدا صبیحه صادق خان میر بخشی در خانه داشت - و بدان سبب
 گردن اعتبار بیش از دیگران بر می افراشت - ازان عقیقه اولاد نشده
 درگذشت - خان مزبور را سه پسر بود - هیچ کدام ترقی نکرد - میر مومن
 خویش او از همه رشیدتر بود - چندی بنیایت حسن علی خان بهادر
 عالم گیر شاهي بصوبه دارئی ایلاچپور می پرداخت - کلان تر پسران او
 میرزا عبدالرضا چون متکفل محاسبه ذمه پدر شد سرا و پوره را
 بلا شرکت قابض گشت - لا ولد بود - زوجه اش مشهور ببهو بیگم
 (۲)
 مامی صالحه - تا رمال اوقات خود را بشایستگی بسر برده - و چه
 معاش همان محصول پوره بود - دیگرے میرزا منوچهر که در جوانی
 درگذشت - ازو پسرے ماند ادبаш وضع - بهو بیگم مذکوره دخترے

از برادر خویش بفرزندی گرفته بازواج او در آرد - پیش ازین هفت سال کما بیش چون آن صالحه رخت هستی نه کرد همه چیز بطریق ارث بار باز گردید - و بعد در سال او هم راه عدم پیمود و پسرانش متصرف اند - سیومین میرزا محمد سعید بیشتر در ملازم پیشگی گذرانیده راه و رسم داشت - بشعر و سخن آشنا و از همه جا با خبر بود - ازوست *

* نقشی که بر زر است ندانید سرسری *

* این گرد نامه ایست که حاضر کند پری *

خطاب پدر یافته چندی تحصیلدار چاندا بود - آخرها پریشان شد و هیچ جا ناخنش بند نگردید - سرزده بهمت کزنایک شتافت چندی همراه عبدالقادر خان پسر عبدالنبی خان میانه در بالاگهات کزنایک گذرانید - پستر پایان گهات رفته درانجا پیمانه همدیش پر شد - اولاد نداشته - درین پیرانه سالی هم خالی از حسن صورت نبود - با راقم محبت داشت - غفرالله له *

(۲)

* اشرف خان میر محمد اشرف *

پسر کلان اسلام خان مشهدی ست - بجامعیت کمالات نفسانیه موصوف - و باحتوای فضائل انسانیه معروف - هنگامی (که پدر عالی قدرش ناظم دکن بود) او از جانب والد بحراست بلده برهانپور می پرداخت - چون آن خان مغفرت نشان و دیعت حیات سپرد

مشار الیه باضافه پانصدی دو صد سوار بمنصب هزار و پانصدی
 پانصد سوار مورد مرحمت پادشاهی گردید - و در سال بیست
 و ششم بداروغگی داغ سرفرازی یافت - و چون سال بیست و هفتم
 شاهزاده دارا شکوه با عساکر موفوره ببساق قندهار دستوری یافت
 میر مذکور باضافه پانصدی و خدمت دیوانی آن فوج سر براراخته
 بخطاب اعتماد خانی چهره ناموری برافروخت - و پس ازان بداروغگی
 کتابخانه سرکار دلا پیروایه اعزاز یافت - و در انجام سال سی و یکم
 (که زمان قریب الاختتام فرمان روائی اعلیٰ حضرت است) بخدمت
 دیوانی و بخشی گری فوج سلیمان شکوه (که باذالیقی میرزا راجه
 جیسنگه بر سر شجاع غفلت آئین تعیین شده بود) امتیاز یافت
 و پس از جدک سموگده و هزیمت دارا شکوه چون الیقه ظفر طراز
 عالمگیری بجهان ستانی ارتفاع آسمانی گرفت خان مذکور از مرافقت
 سلیمان شکوه تخلف ورزیده از اسلام آباد متعرا بعز بساط بوس رسیده
 کامیاب افزایش منصب گردید - و در همین ایام چون موکب پادشاهی
 بعزم تعاقب دارا شکوه از دریای ستلج عبور نمود خان مشار الیه
 بصوبه دارج کشمیر از تغیر لشکر خان دستوری یافت - و در سال چهارم
 بمناسبت اسم بخطاب اشرف خانی بلذن نامی گرفت - و در سال
 دهم از تغیر رضوی خان بخاری بخدمت دیوانی سرکار بیگم صاحبه
 خلعت سرفرازی پوشید - و در سال سیزدهم بمنصب سه هزار

(۲) نسخه [ج] بوجوداری کشمیر .

و خدمت خانممامانی والا مرتبه گردید - مدتی بدان کار پرداخته
 در سال بیست و یکم بواقع خوانی مامور شد - و چون سال بیست
 و چهارم همت خان میربخشی در گذشت اشرف خان مسدود آرای
 بخشیمروی اول گردیده بدست قهپی و ملایمت کارها بتقدیم رسانید
 و نهم ذی القعدة سال سییم سنه (۱۰۹۷) هزار و نود و هفت هجری
 (که پنجم روز از فتح بیجاپور گذشته بود) شمع زندگی آن شرافت نشان
 خاموش گشت - بصلاح و عبادت و پرهیزگاری و تفاوت آراستگی
 داشت - و از بسکه ذایقه اش چاشنی گیر نعمت تصوف بود
 مشغولی مولانا را انتخاب نموده بمطالعه آن التذان وافر می بود
 رتبه خطوط نسخ و شکسته و تعلیق و نستعلیق را بدرجه کمال رسانید
 اصاغر و اکابر از شکسته نویسی او سر مشق درست قلمی می گرفتند
 پسر نداشت *

* آخر خان پیر محمد نام *

از امرای عهد خلد مکان است - نسب این قوم باغر نام (که از
 اولاد یافت بن نوح علیه السلام بود) مذهبی می شود - لهذا بدین
 لفظ ملقب گشته اند - اکثر این مردم بجهوهر جرأت و جلالت موصوف
 در هر جا علم جانفشانی برافراشته نامی بجمگرداری برآورده اند
 وقت سلطنت فردوس آشیانی حسین قلی نامی (که ازین فریق با ثمن
 خود بنوکروی پادشاهی امتیاز یافت) بمنصب هزار و پانصدی

هشتصد هزار و خطاب خانی رسیده سال بیست و پنجم فوت نمود
 نام برده سال اول جلوس عالمگیری بسردارمی قبیلہ (۲) قرار گرفته همراه
 شاهزاده محمد سلطان و معظم خان بتعاقب محمد شجاع جانب
 بنگاه تعیین گردید - و در معارک آنجا داد دایمی و دلاری داده
 ترددات شایسته بظهور رسانید - گویند درزے لشکر پادشاهی را عبور
 از آب گنگ بایسته کرد - و آن طرف آب مذکور مردم محمد شجاع
 با سامان حرب فراهم شده مستعد ممانعت بودند - نام برده (که
 بقراولے لشکر پادشاهی مامور بود - و پیش پیش دلیر خان هراول
 میرفت) اسپ را بآب زده همین که بالای آن گذار برآمده چپقلش
 عظیم (دادن فیل مستی (که پیش روی فوج خصم بود) آمده اوزا
 با اسپ بخرطوم برداشته دوز انداخت - نام برده در همان گرمی
 بضرب شمشیر کار فیلدان را ساخته بجای او نشست - درین ضمن دلیر
 خان این ماجرا بچشم خود دیده از عقب رسید - و تحسین گویان
 برگرد وی گردید - نام برده گفت فیل برای آن خداوند گرفته ام
 بمن اسپ از اسپان کوتل مرحمت شود - دلیر خان گفت فیل هم
 بشما مبارک - و در اسپ خوب جهت دی فرستاد *

بالجمله مومی الیه سال سیوم بخطاب خانی سربرافراخته همراه
 خانخانان بمهم آشام شدافت - و کارهای دسیت بسته بتقدیم رسانید
 با آنکه خانخانان از تردهای او راضی بود اما چون ملان او شیوه

تعدی بر اهل دیهات بکار برده خلل در نسق می افکندند و ممانعت
 پیش نمی رفت فی الجمله در حق او تغافل داشت - ازین جهت
 خان مزبور آزاده گشته سال پنجم خواه نخواه دستک راه از خانخانان
 گرفته روانه حضور گردید - اگرچه خانخانان این ماجرا پسر خود محمد
 امین خان که میر بخشی بود نوشت و او بعرض پادشاه رسانید و لهذا
 آخر خان چند روز از ملازمت و مجرا معذوع و بتغیر منصب معاتب
 ماند اما باز بهدالی منصب مورد نوازش گشته در کمیان صوبه کابل
 انتظام پذیرفت - و دران صوبه بتنبیه افغانه خیبر (که فساد پیشگان
 مقرری اند) گام سعی قراختر زده دقیقه از زد و کشت و تخریب اماکن
 و مساکن آنها فرو نگذاشت - سال سیزدهم طالب حضور گردیده بیساق
 دکن (که سیوا بهونسله سر تهر برداشته بود) نامزد گشت - درانجا
 نیز جوهر مردانگی بر روی روز افکند - مکرر بر سر افواج مرهنه
 تاخته هزیمت داد - پستر حسب الحکم به پیشگاه سلطنت شتافته
 سال هفدهم باز بمهم افغانه کابل مرخص گردید - و این مرتبه نیز
 به نیروی شجاعت چنانچه باید بتادیب آنها پرداخت - سال هیزدهم
 بتهانه دارعی جگد لک قامت قابلیت آراست - سال بیست و چهارم
 براه دارعی کابل و عطای نقاره کوس امتیاز بر نواخت - و سالها
 در دارالملک بکارهای پادشاهی سرگرم ماند - سال سی و پنجم (که
 پادشاه او را بدکن طلبداشته) پس از وصول بنواح اکبر آباد مردم جات
 (که دران ایام شیوه سرکشی و قطاع الطریقی داشتند) بر سر قافله

(پخته چند ازابۀ عقب مانده را تاراج نموده مردم را باسیری گرفتند - نام برده بدریافت این خبر برگذھی آنها تاخته گرفتہا را از چنگل آنها رها ساخت - و متہورانه بمحاصرہ گدھی دیگر پرداخت درین ضمن گولی بندوق بار (سیدہ مطابق سنہ (۱۱۰۴) یک ہزار و یکصد و دو ہجری بدار آخرت پیوست - پسرش آغر خان ثانی ست - کہ رفتہ رفتہ بخطاب پدر سر بلند گشتہ - در عہد فردوس آرامگاہ ہم زندہ بود - نامے بہ بلند رتبگی بر آوردہ بوقت موعودہ در گذشت *

• ارسلان خان •

پسر آلہ وردی خان اول است - ارسلان قلی نام داشت - سال پنجم جلوس خلد مکان از تغیر خواجہ صادق بدخشی بفوجداری بفارس سرفرازی یافتہ سال ہفتم از تغیر ضیاء الدین خان بفوجداری سیستان صوبہ تہہ و از اصل و اضافہ بمنصب ہزاری نہصد سوار ازان جماعہ ہفتصد سوار دو اسپہ سہ اسپہ و خطاب ارسلان خان نامور گشت و سال دہم بفوجداری سلطان پور باہری نامزد شدہ منصب دو ہزاری ہشتصد سوار دو اسپہ سہ اسپہ قرار یافت - و سال چہلم باضافہ پانصدی درجہ تصاعد پیمود - تئمہ احوال از مسموع نشد *

• امیر خان میر میران •

پسر خلیل اللہ خان یزدی ست - والدہ مکرمہ ار حمیدہ بانو

بیگم صبیه سیف خان و صبیه زاده یمین الدوله آصف خان اسم
 در سال بیست و نهم شاهجهانی باضافه پانصدی صد سوار بمنصب
 هزار و پانصدی پانصد سوار چهاره استیاز برافروخته بخدمت
 میرتوزکی سرفرازی یافت - و در سال سی و یکم چون خلیل الله
 خان بصوبه دارمی دهلی اختصاص گرفتند از او بخطاب میرخانی
 برنواخته بهمراهی خان مذکور تعیین نمودند - و در عهد خلد مکان
 بعد فوت پدر باضافه منصب فایز گشته بفوجداری کوهستان جمو
 پایه اعتبار برافراخت - و در سال دهم بهمراهی محمد امین خان
 میربخشی بمالشی فیه طاعیف یوسف زئی مامور گشته سردار ادرا
 با جمع بذواهی شهداز گدده (که نزدیک لنگرکوت است) تعیین نمود
 (۲)
 او مواضع حوائی آن را غارت نموده در فضای کوه کوه مار درآمده
 چند قریه دیگر را آتش زده بخاک برابر ساخت - و با مواشی بسیار
 باشکر معارفت نمود - و در سال دوازدهم از تغیر حسن علی خان
 بداروغگی منصبداران جلو جبهه اعزاز افروخت - و در همین سال
 از انتقال آله وردی خان عالمگیر شاهی بصوبه دارمی آله آباد قامت
 و باهات برآراسته از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار سه هزار سوار
 در آمده بلند پایه گشت - و در سال چهاردهم از خدمت معزول شده
 سعادت ملازمت اندوخت - و بذایر جهت روزی چند بسلب منصب
 معاتب گردید - و در همین سال ببخالی مورد انظار عاطفت گشت

و چون در سال هفدهم از پیشگاه خلافت و جهانپانی فوجدارای
ایرج بار نامزد گردید بعلمت ابا و امتناع ازان کار از منصب برطرف
شده گوشه انزوا برگزید - و در سال هیزدهم بتازگی مشمول عواطف
خسروانه گشته بخطاب امیر خان و اضافه منصب درجه پیمای
علو مرتبت شد - و بایالت موبه بهار رخصت یافت - و درانجا
بمائش عالم و اسمعیل و دیگر افغانان شاهجهان پور و کانت کواه
مساعی موفور بظهور آورده آنها را (که بعد از استیلاى افواج پادشاهی
بپناه قلعه درآمده بودند) دستگیر نمود - و در سال نوزدهم بتقبیل
آستان سلطنت افتخار اندرخته در زکاب شاه عالم بهادر بیساق
کابل مرخص شد *

(۲)

از دیر این مرز و بوم بسکونت گزینی گروهها گروه افغان بلغاک خانه
شورش و فساد گردیده - خصوص در عهد عرش آشیانی - که هر جوق
بخود سري و فتنه گري گردن افراخته و از عصیان منشی باهم یکتائی
گزیده غبار طغیان برانگیختند - عساکر پادشاهی بقصد استیصال
آن مفتنان بد سرشت مدتها آن زمین را پی سپر سم ستوران داشت
چون بقتل و غارت از اندازه افزون خرابی تمام بآن جمع نافرجام
راه یافت هرچند بسیاری بزوایای ناکامی و پیغولهای گمنامی
در ساختند لیکن هنوز اطفای ناپره بغی و فساد آن اشرار بالکلیه
واقع نشده همواره مهم کهنه لنگ درمیان بوده به نیروری شمشیر زنی

سعید خان بهادر ظفر جنگ اکثر خار بن شورش این طایفه بد سورش
 کنده گردید - و پس ازان بتوالی مورد و عبور موکب فردرس آشیانی
 بدادالملک کابل و آمد و شد افواج گران پادشاهی (که بتسخیر بلخ
 و بدخشان و جهت مهم تندهار ازین راه تعیین یافته) بیشتر ازینها
 ترک شورش انگیزی نموده پای ادب در دامن اطاعت پیچیدند
 و بسیاری از خود سران (که در مرز و بوم خود بسرورده گردن بر بقیه
 باج گذاری نمی دادند) از حد خویش قدم فراتر گذاشتند - بالجمله
 مهمات آن ولایت نظم و نسق شایسته گرفته صورت امنی بظاهر پدید
 آمد - و پس از آنکه نوبت فرمان روائی بخلد مکان رسید بنابر
 سستی و فراغت دوستی صوبه داران آن جسارت اندیشان تبه رای
 هوای فساد در دماغ پندار افکنده لوی خلاف و عصیان برافراشتند
 و چون زنبور خانه دفعه بر شوریده مثل مور و ملخ بر جوشیدند
 و مانند خیل زاغ و زغن فضای آن ناحیه را در گرفتند - چه فوجهای
 پادشاهی دستخوش قاراج آن نکوهیده کاران گردیدند - و امرای عمده
 در مقابل آنها غیر از خود را بغارت دادن و کشته شدن طرف
 نمبستند - آخر الامر ریاست پادشاهی بحسن ابدال برافراخته شد
 و تدابیر بسیار بکار رفت - قلع ریشه فساد آنها نگردید - و بعد
 معارفت بلاهور شاهزاده محمد معظم بخطاب شاه عالم بهادر
 امتیاز یافته تعیین آن مهم گشت - و پادشاه زاده بتفرس درست

و رای مائیب خود یا از غیب دانایی (که اهل دول اکثر ملهم می باشند)
 بغداد بست آن مملکت برهم خورده منحصراً بصوبه دارائی امیر خان
 دانسته تجویز آن کار بحضور بر نگاشت. خان مذکور در سال بیستم
 سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری چهارم شهر محرم از تغیر
 اعظم خان کوکه بنظم آن صوبه رایت ناموری بر افرامخت - و ابتدا
 بهراولائی آغر خان بمالش افغانان حوالی پشاور از قواز واقع پرداخته
 ضوچه بمسیر کردگی خان مذکور بر لغانات کسبیل نموده - و آغر خان
 درازانواحی افغانان کشتی زیاده نموده با ایمل خان (که بشاه شهرت
 یافته درازان کوهستان سکه بنامش میزدند) کار بمشت و گریبان
 رسانید - و از جسارت و پردلی درین حالت (که مردمش راه هزیمت
 سپرده بودند) قدم ثبات افشرد - نزدیک بود که از پای درآید - برخه
 هوا خواهان او جان نثارها نموده غذازش گرفته ازان مهلکه برآوردند
 و امیر خان پس از ضرب دست نمایان بتدریج چنان بتالیف
 و استمالت آن بیگانگان شهرستان آدمیت پرداخت که سران آن طایفه
 از وحشت و رمیدگی برآمده بے وسواس پیش او آمد و شد
 میکردند - و حساب بر میداشتند - و در حکومت بیست و دو ساله
 هرگز چشم زخمی بار نرسید - و هیچ زبونی و بد عملی نکشید
 در سال چهل و دوم بیست و هفتم شوال سنه (۱۱۰۹) یکهزار
 و یکصد و نه هجری جهان گذران را وداع نمود - در مذهب امامیه

(۲) نسخه [ب] برهم زده (۳) نسخه [ا] هشتم *

متعصب بود - و زره‌های بسیار بفضلا و صلاحی ولایت ایران میفرستاد
 بداد الخلافه در مقبره پدرش مدفون گردید - ^(۱) ^ابیرم بود تمام دانش
 خرد آئین - مدبران روزگار و متدبران آموزگار نسخه تدبیرات کایه
 و جزویه اگر از حاشیه ضمیرش بردارند سزااست - فکر حکمت آمیزش
 سوء المزاج فساد را از طبیعت ماکمی برآورد - و سیاه نبض شناس
 زمانه ار رگ خواب فتنه گرفت - کارهای دست بسته اش دست
 ستمگران بر پشت عجز بر بست - و کوششهای پای بر جای ار
 هرزه گردان کوی رهنی را از پا نشاند - بنیاد جور برافکند - ^(۲) ^ببال و پر
 از ستم برکند - ^(۳) ^ببلد اقبال والا دولت - که هرچه ریاض اندیشه اش نهال
 تدبیر کاشت بثمرات تقدیر بارور گردید - بر لوحه ارادت از جز نقش
 مراد نذشت - و بر صفحه امیدش غیر معنی مقصود صورت نبست
 — ^(۴) ^بسرگروه‌های افغان را (که سرخود سوی یکسر و گردن از فاک برتر
 می افراشتند) چنان بر بقیه استمالات کشید که بایلی (زرمند گشتند
 و آن وحشی نژادان رمیده آشنایی را چنان صید اخلاص و درستی
 نمود که خون را بقتراک اطاعت بستند - از تیرنگ پردازیهای
 درست اندیشی او سران آن قوم با هم بساط منازعت گسترده در پی
 یکدیگر افتادند - غریب تر آنکه هر یک با صلاح کار خود بصواب دیدار
 قوسل می جست *

(۲) در [بعضی نسخه] بال پرواز ستم (۳) نسخه [ج] بلد اقبال

والا دولت (۴) نسخه [ا ب] سرگروه‌های *

گویند نویته کم طایفه از طوائف افغانان ماند که گرد ایمل خان فراهم نیامد - هرکه دران کوهستان بود آنوقت چند دوزه برداشته حاضر شد - حشره و انبوهی مجتمع گردید - که تلافی و تدارک آن بفوج صوبه دار کابل ممکن نبود - امیر خان مضطرب گشته از عبدالله خان خویشگی (که از مشاهیر منصبداران و اعیان کمکیان بود - و بفراست و کیاست معروف) مکاتیب مرزوه بسر دار هر طایفه نویسانید - که ما مدتها منتظر لطیفه غیبی بودیم - که سلطنت بافغانان منتقل شود الحمد لله که امید دیرین برآمد - لیکن از اوضاع این شخص (که بهادشاهی برداشته اند) مطلع نیستم - اگر قابل سلطنت باشد بفویسند - ما هم خود را برسانیم - که اختیار نوکری مثل ناچار است آنها در جواب تعریف ایمل خان نوشته ترغیب آمدن نمودند - عبدالله خان باز نوشت که این اوصاف مسلم - اما عمده در ریاست عدالت و رعایت سویت است در جانب و اجانب - بنابر امتحان باو تکلیف نمایند که آنچه ملک بتصرف آمده بمیان قوم تقسیم نماید اگر حریف و میل دار ظاهر خواهد شد - سران طوائف برزای او عمل نموده بار پیغام کردند - او ایستادگی کرد - که ملک تلایل بمردم کثیر چگونه بخش شود - بمجرد این حرف در روی و اختلاف پدید آمد - بسیاری از جهله و عوام برخاسته رفتند - ناگزیر شروع بتقسیم نمود - چون البته مراعات شیعه خود و آنها (که قریب تر بودند) واجب دید دگر باره گرد نزاع و غبار تذازع برخاست

هر یک از سران و سرداران راه موطن خود گرفته بعدالله خان مأمورینها نوشتند - زوجهٔ محترمه اش مشهور بصاحبجی دختر نیک اختر علمی مردان خان امیرالامرا عجب کدبانوی عاقله و ضابطه کار شغاس بود - بیشتر در مقدمات ملکی و مالی شریک و سهم می شد و به نیک اندیشی و معامله فهمی کارهای عمده متمدنی می نمود *

گویند شیخ از سوانح کابل فوت امیر خان گوش زد خلد مکن گردید - همان رتبت ارشد خان را (که مدتی دیوان کابل بود - و دران ایام بدیوانی خالصه اختصاص داشت) طلب داشته باضطراب فرمود - که سخت امری دریداد - که امیرخان درگذشته - و ملکی (که مهابی هزار شور افزایی و فتنه انگیزی ست) خالی مانده - تا رسیدن سردار دیگر مبدا فسادے سرکشد - خان مزبور بجرات عرض کرد که امیر خان زنده است - که میگوید مرده - پادشاه حواله بسوانح داد - گفت مسلم - لیکن ضبط و ربط و رتق و فتق آن ملک را بسته بصاحبجی سم - تا او هست احتمال تخلل ندارد - خلد مکن همان وقت بآن مدبره کاردان نوشت - که تا رسیدن شاهزاده شاه عالم بهادر بخبرداري پردازد *

(۲)

گویند چون برآمد و در آمد ازان کوهستان پر شر و شور صوبه داران را خالی از دشواری نیست لشکر سردارے مرده چگرفته بسلاست برمی آید - صاحبجی فوت امیر خان را چنان مخفی کرد

که اصلاً مدائے و ندائے باغد نشد - و شخصی را مشابه بامیر خان ساخته در پالکی آئینه دار نشانده طی منازل می نمود - و سپاه هر روز میدید - و مجرا میگرفت - بعد از آنکه از کوهستان بر آمد بتعزیم پرداخت *

گویند تا رسیدن بهادر شاه (که مدتی متد کشید) صاحبجی زیاده بند و بست آن ولایت نمود - چون اکثر قبائل سران افغانه بتعزیم امیر خان آمده بودند همه را باعزاز نزد خود نگاهداشته بافغانان پیغام کرد - که آنچه مرسوم شماست بگیریید - و دست فتنه انگیزی و رهنی کونا ساخته یا از اندازه فراتر نریدید - و الا این گوی و میدان - اگر من غالب آمدم تا قیام قیامت نامی بر صفحه درزگار خواهد ماند - آنها از سرانصاف بتجدید عهد و پیمان پرداخته اصلاً سر از اطاعت او نه پیچیدند *

از برخی ثقات شنیده شد که این بانوی عصمت آئین در ایام جوانی (وزت چودول سوار از کوچه میگذشت - فیل خاصه پادشاهی (که در تمام فیلان سر حلقه بود) در عین شورش مستی از در بر پیدا شد - هر چند ارباب اهتمام خواستند که آنرا برگردانند فیلان (که این قوم خالی از شرارت نمی باشند - و غرور خاصگی پادشاهی سرباری بود) هرگز ممنوع نگردید - و بے محابا فیل راند - هر چند ازین طرف دست به تیرهای ترکش بردند فیل خرطوم خود را بر چودول انداخته خواست که در پیچیده بمالد - که از آن چودول را

بر زمین انداخته بدر زدند - آن شیر زن بدوکان مرافه (که مددانی چون دلش بود) بر جمعه بحجره آن خزیده دروازه بر بست - امیرخان روزی چند از غیرت هندوستان زائی بتهاجر و ناخوشی پرداخت آملی حضرت بمواجهه فرمودند - که از کار مردانه کرد - و ستر خود و ناموس تو نگهداشت - اگر فیل بخراطوم پیچیده بعالمی می نمود کدام آبرو می ماند *

بالجمله امیرخان را از صاحبجی فرزندی نشد - و چون او بر خان مزبور سخت غالب بود در کمال اخفا مدخولها نگهداشته اولاد بسیار بهم رسانید - و آخر الامر بر صاحبجی هم ظاهر گشته بنظر التفات و تربیت برنواخت - و پس از آنکه دو سال بعد فوت امیرخان در بند و بست کابل گذرانیده بپرهان پور رسید چون از پیشگاه خلافت برخصمت بیست اله مجاز شده بود پسران را روانه حضور نموده خود به بندر سورت شتافت - پستر بذابر تفتیش مال امیرخان حکم رفت - که صاحبجی نیز بحضور بیاید - تا رسیدن فرمان جهاز او راهی شده بود - دران اماکن شریفه بسبب صرف میاغمای خطیر شریف مکه و غیره باعزاز و احترام پیش آمدند یسرکلان امیرخان بخطاب میرخانی و منصب هزاری شش صد سوار سرافرازی یافته با صبیغه بهره مند خان میربخشی کدخدا شد و در عهد بهادر شاه بنیابت آصف الدوله بنظم صوبه لاهور چندی مامور بود - دیگرے از پسرانش میرزا جعفر عقیدت خان است

که در زمان خلد منزل بصوبه دارمی پناه شتافته پستدر به بخششگری
 پادشاهزاده عظیم الشان متعین گشت - و احوال میرزا ابراهیم مرحمت
 خان و میرزا اسحق امیر خان (که بیش از همه برادران علم اشتهار
 و ناموری برافراخته - و هر دو با خدیجه بیگم زوجة روح الله خان ثانی
 از یک مادر اند) جداگانه نقش پذیر خامه گشته - و دیگر پسران
 چندان اعتبار نیافتند - مذل هادی خان که بنیابت مرحمت خان
 به پناه رفته - و سیف خان که بفوجداری پورنیه می پرداخت
 و اسد الله خان که بتجویز نظام الملک آصف جاه به بخششگری
 دکن فایز گشته *

* امانت خان ثانی *

میر حسین پسر سیوم امانت خان خوافی ست - بحسن رشادت
 و جوهر فراست جلیس و اندیس والد خویش بود - پس از رحلت آن
 آگاه دل پسندیده اخلاق نسبت بسایر اخوان منظور نظر خلیفة الرحمن
 حضرت خلد مکان گردیده با کم منصبیها نقش اعتبار درست نشست
 گویا (من بركة البرامكة) بقیة همه اعتبارات بود که والد مرحومش
 داشت - که همه این سلسله مشمول نوازش خانه زاد پروری بودند
 گویند (دزے پادشاه قدر شناس بدار عام بر آمد - خان مذکور
 با پسر چون بمسرا پرده در آمد چویداره (که این طایفه از عضویت

(۲) در [بعضی نسخه] من بركة البرامكة بقیة همه اعتبارات بود - و در

نسخه [ب] بجای بقیة القبة نوشته *

و گزندگی قاطبه شایان چوب و لایق دار است) دست پسر گرفته
 باز داشت - خان مذکور از فرط غضب و خشم پاس ادب و حفظ
 حضور ننموده برگشته آن سلاطنت آئین را زیر مشت گرفت - و رفته
 عرض نمود - که هرگاه خانه زادن بامثال این مردم ننگ و غیرت خود
 بای دهند در کار حضرت ازینها چه توقع ناموس و همیت است
 پادشاه بخاطر داشت او تمام چوکی آنروز ازین فرقه بر طرف فرمود *

بالجمله چون کاردانی خان مشارالیه دل نشین پادشاه شده بود
 در ایام قریب باختتام سال سی و یکم (که باده بیجاپور بزدل
 ظفر شمول موکب سلطانی رشک امصار و اقطار گردید) در آغاز سال
 سی و دوم بخطاب پدر فرق اعزاز برافراخته مواد ناموری اندرخت
 و بدیوانی صوبه دارالظفر بیجاپور متعین گشت - چون آخر سال
 سی و سیوم رایات فیروزی آیات از قصبه بدری (که هفده کروهی
 شمالی بیجاپور است) باعتزاز آمده سواد قطب آباد کلکله مضاف
 تورکل (که جنوبی بیجاپور بمسافت درازده کروه بر کنار دریای
 کشناست) مضرب خیام نصرت اعتصام گردید خان مومنی الیه از
 دیوانی بیجاپور بدفتردارای تن از تغیر حاجی شفیع خان پایه اعتبار
 بلند تر افراخت - و در سال سی و هشتم از تغیر معمور خان بحراست
 خجسته بنیاد جبهه کادوانی افروخت - و باضافه سواران و منصب از
 اصل و اضافه بهزار و پانصدی نهصد سوار درجه اعزاز پیمود

و در همین سال طلب حضور شده خدمت بیوتائی رباب از انتقال
خواجه عبدالرحیم خان تفویض یافت - و درین ضمن مکرر بقلمه داری
ارک خجسته بنیاد هم مامور گشته و آخرها به متصدی گری بندر
مبارک سورت اختصاص گرفته رخصت یافت - و مهمات آنجا را
بشکرف کلری و نیک اندیشی متمشی گردانیده بکفایت سرکار والا
و امنیت رعایا در پیشگاه خلافت درجه استعسان یافته بغزونی
مذنب تحصیل شادکامی نمود - نظر بر اسباب رفاه و ترقیات
سترگ دنیوی در باره او مظلون خلایق بود - بسموم بیهری فلک
بهار دولتش در آغاز بخزان گرائید - که سال چهل و سیوم سنه

(۱۱۱۱) یک هزار و یکصد و یازده هجری بگل چینی باغ همیشه بهار

جنان خوامید - بیرون معمور مذکور متصل شهر پناه مدفون است
چهار پسر داشت - اولین میر حسن مرحوم - که بصیغه عقیقه محمد
مراد خان اوزبک عقد ازدواج داشت - پدر والد راقم حروف است
در مقامات کلکله در عین شباب بشیوع ربای جان ربا در گذشت
پسر ایشان کمال الدین علی خان - که باخلاق ستوده و سلامت نفس
ممتاز همسران - در حالت تحریر بمتصدی گری محالات خجسته بنیاد
نیول آصف جاه مامور است - دومین میر سید محمد ارادت مدن
خان - که بدامادی عم خویش دیانت خان میر عبدالقادر اختصاص
داشت - در عهد خلد مکان به بیوتائی خجسته بنیاد و در عهد
خلد منزل بدیوانی برهان پور چهره امتیاز افروخته - سیومین میر

سید احمد نیزمند خان - که بکرات دیوانی برار سرانجام داده در
 اوائل عهد خسرو زمان بیفکانه شدافت - جعفر خان ناظم آنجا بمابقه
 محبت و احسان والد مرحومش قدوم او را باعزاز تلقی نموده
 بداد رنگی نواره (که عمده ترین خدمات آن صوبه است) نامزد
 ساخته از بارگاه خلافت بخطاب امانت خان و اضافه منصب امتیاز
 بخشید - و بعد از سه ری گشتن او بفوجداری محالات آن صوبه
 می پرداخت - در سال (۱۱۵۷) هزار و یکصد و پنجاه و هفت
 داعی حق را لبیک اجابت گفت - چهارمین میو محمد تقی
 قنویت خان - که عمه حقیقی این نگارنده بار منسوب است - در
 عهد خلد منزل ببخشیکری بوهان پور سرافرازی یافت - در حادثه
 میو احمد خان ناظم آنجا (که در جنگ مرهه شهید شد) اکثر
 متصدیان آن بلده بگرفت و گیر آمدند - هر یک برو و رنگ از جنگ
 آن فرقه بد آهنگ رهائی جست - او از ساد لوحی خون را به بود
 و نموده میانه خطیر داد - و استخفاف بر خود نپسندید - اخلاف
 همه بانی ست *

* ارشد خان میو ابوالعلا *

همشیره زاده و خویش امانت خان خواقی سمک - مدتها تعینات
 صوبه کابل ماند - در سال چهل و دوم جلوس خلد مکان بحضور
 رسیده از انتقال کفایت خان بخدمت دیوانی خالصه سر عزت
 برافراخت - و بشیوه امانت و دیانت و حسن رسائی در کارها قسم

در مزاج پادشاه جا کرد که محسود اقران گردید - از آنجا (که فلک ناتوان بین چیره دستی که را بدیده رضا نمی بیند - و همیشه سنگ تفرقه بر شیشه خانه مراد مردم میزند) (در سه چند بفراموشی نفعی نکشید - و با سوده دلی دمی چند بر نیارد - که بهکم کارگزاران قضا و قدر سال چهل و پنجم مطابق سنه (۱۱۱۲) هزار و یکصد و درازده هجری بخراب راجعین رفت - پسر کلانش میر غلام حسین است که بخطاب کفایت خان مخاطب گردید - از در پسر مانده بود یک میر حیدر که آخر خطاب پدر یافته - و دومین میر سید محمد که بخطاب جد خود نامور گشته *

• اسماعیل خان مکها •

سابق نوکری سه بندی در ضلع کرناٹک حیدر آباد میگرد - سال سی و پنجم جلوس خلد مکان حسب التماس ذوالفقار خان بهادر بمنصب پنجزاری پنجهزار سوار و خطاب خانی سر برافراخته همراه بهادر مذکور بهم کشایش قلعه خنچی مامور گردید - سال سی و هفتم چون در ایام محاصره قلعه مزبور میان محمد کام بخش و اسد خان و ذوالفقار خان صحبت به بیماری کشید ذوالفقار خان دست از محاصره برداشتن مصلحت وقت دیده افواج و اضراب را از مورچال طلبداشت - نام برده (که آن طرف قلعه جای مورچال او بود) زود نتوانست رسید - سختاکهوری و غیره مقاهیر (که در

انتهاز قابو بودند) در میان آمده با ری بجنگ پیوستند - از آنجا که جمعیت او قایل بود زخمی و اسیر مرهقه گشته یک سال مقید مانده بسعی اچم زایر (که از سابق شناسائی داشت) ^(۲) زر معتدبه داده از دست آنها مخلصی یافته سال سی و هشتم بعثه بوسی خلافت آئینه بخت را جلاداد - و باضافه هزارى ذات و خدمت (راه داری) ^(۳) از اندی تا مرتضی آباد فرق عزت برافراخت - سال چهل و یکم بتعلقه فوجداری اسلام گدهه عرف راهیروی از تغیر عبدالرزاق خان لاری مشمول عواطف شد - سال چهل و پنجم بفوجداری بنی شاه درک دایم بلندرتبگی برافراشت - خاتمه احوالش بنظر نیامده *

* ابونصر خان بحر عباسیه خان *

سال بیست و سیوم جلوس خادمگان از تغیر لطف الله خان بخدومت عرض مکرر امتیاز پذیرفته سال بیست و چهارم (که سلطان محمد اکبر آثار بغی بعرضه ظهور آورد - و در رکاب پادشاه فوج کم بود - بغابروان اسد خان بطایه جانب تالاب بهکر مامور شد) او نیز بهمراهی خان مذکور دستوری یافت - پستر قور بیگی شده سال بیست و پنجم معزل گردید - پس ازان بنظم موافقه کشمیر شتافته سال چهل و یکم از آنجا تغیر گردیده بعزل مکرر خان بصوبه داری لاهور سرافتخار برافراخت - و بوجه از منصب افتاده سال چهل و پنجم

(۲) نسخه [ب] داشت از دست آنها (۳) نسخه [ب] از مندی

مشمول عوطف شده از تغیر مختار خان به حکومت مالوه و از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصد سوار سرمایه اعزاز اندرخت - بعد ازان چندے تعینات موبه بنگاله بود - سال چهل و نهم بصوبه داری اوده و از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و دو هزار و پانصد سوار آئینه بخت را جلا داد - بعد ازان بر سرگذشت او اطلاع نشده *

* امان الله خان *

(۲) نبیره آله دردی خان عالمگیر شاهي ست - پدرش غالبا امان الله خان است پسر خان مذکور - که بعد فوت پدر بفوجداری نواحی آگره تعیین گردیده خطاب خانی یافت - و در سال بیست و دوم بفوجداری گوالیار مقرر شده در جنگ مورچال بیجاپور مردانه شربت و ابعین در کشید - مشار الیه گویا خطاب پدر یافته بمنصب هزار و پانصد سوار در خانه زادان روشناس و منصبداران کار طلب امتیاز داشت - در اواخر عهد عالمگیری بجگرداری و جانبازی خویش پیش آمده بمرتبه امارت ارج پیما گردید - چون در آغاز سال چهل و هشتم پادشاه جهاد آئین همت بتسخیر قلاع اشقیا گماشت از کشایش قلعه راجکده و اپردخته عنان عزیمت بانفتاح حصار تورنا (که چهار کورهی قلعه مذکور است) قاخت *

مشهور است که در اواخر عهد خلد مکان اکثر قلاع متعلقه سیوا

که از دست گماشتگان از انداز شده) امرای توده کار بتحصیل
مجرای خود زرسه بمستحفظان قلعه می رسانیدند - و آنها تسلیم
قلعه می نمودند - و این ماجرا به کم و کاست بهادشاه میرسید
چنانچه مکرر اتفاق افتاد که همان تدر مبلغ بعد فتح در انعام
صاحب اهتمام غایب شد - مگر این قلعه - که بزر مردانگی و ضرب
شمشیر بدست ارلای دولت قاهره آمد - تفصیل این اجمال آنکه
تربیت خان از جانب دروازه بمورچال دولی نشسته - و محمد
امین خان بهادر از جانب دیگر راه برآمد بر محصوران محدد
ساختم - سلطان حمیدین مشهور بمیر ملنگ از طرفی و امان الله خان
از سوئی گموجانفشان بر بسن - تا آنکه پانزدهم ذی القعدة سنه
(۱۱۱۵) یک هزار و یکصد و پانزده هجری هنگام شب امان الله خان
از طرفی که بود چند نفر پیاده^(۲) را تحریض بران کرد که ارلا یکه
از آنها وداع جان گویان تا سنگچین قلعه رسیده مال یعنی کعد برسنگ
محکم نمود - تا بیست و پنج نفر ازان جوق بمدد کمند بالای کوه
الوند مانند برآمده داخل قلعه شدند - و آوازه گرفت و گیر در دادند
خان مزبور و عطاء الله خان برادرش و چند دست از جان شسته
پاشنه کوب در رسیدند - و حمید الدین خان (که هر جانب کمین
فرستاده بود) بشنیدن این خبر بوضع پیش رفتها ریسمان
در کمر بسته بعقب رسید - و دفعه کفارا که بمقاومت برخاستند

بتیغ بی دریغ آوردند - و بقية السیف بارک خزیده امان طلبیدند
 قلعه مفتوح الغیب نامی گشت - و امان الله خان باضافه پانصدی
 دود سوار دو اسبه فرق اعتبار افراخت - و آزان بعد مورد اعطاف
 خسروانی گشته همواره بتلاشهای شایان در تقدیم امور ماموره انواع
 تحمین و آفرین می اندوخت - و باضافه ای بی دریغی چهره مباحثات
 می افروخت - پس از فتح واکنکیره دو جایزه نیکو خدمتی بعطای
 نقره بلند آدازه گردید - و پس از راعه ناگزیر خلد مکن بهمراهی
 محمد اعظم شاه از دکن بهدروستان شتافته در جنگ بهادر شاه
 زن و خورن بهادرانه نموده زخمهای کاری برداشت - و حیات مستعار را
 بدرود نمود *

* ابوالهیم خان *

خلف ارشد امیر الامرا علی مردان خان است - در سال
 بیست و ششم سنه (۱۰۶۳) هزار و شصت و سه هجری از پیشگاه
 صاحب قران ثانی از راه تفضل و مهربانی بخطاب خانی چهره
 کامرانی افروخته سرمایه شادمانی افروخت - چون سال سی و یکم
 پدرش در گذشت از اصل و اضافه بمنصب چهارهزاری سه هزار سوار
 نوای بلند نامی افراخت - و در محاربه سموگده در میمنه فوج
 داراشکوه منتظم بوده بعد از شکست از ناتجربگی و کوتاه اندیشی
 وفات شاهزاده مراد بخش را مومل مقصود انگاشته برگزید - چه
 آن پادشاهزاده نخواست و غرور آماده از نابخردی و بیدانشی باشتبار

پادشاه اعلیٰ حضرت خطبه و سکه در مملکت گجرات بنام خود
نموده خوبشکن را مرج الدین نامیده پادشاه مستقل می اندیشید
و چاپلوسیهای موزرانه عالم گیری و مواعید کاذبه عرقوبی آن مدبر
پخته کار (که باقتضای مصلحت وقت بآن خام خیال مسالوک میشد)
بر موان پندار از افزوده غره تر ساخت - با آنکه پس از جنگ
داراشکوه و خلع امین حضرت و سلب اختیار ایشان زمام (تق و فتن)
سلطنت من حیث الاستقلال بقبضه اقتدار عالمگیری در آمد - لیکن
آن سورشار نشه بیخوردی و نادانی بی باصل کار نبوده بندگان
پادشاهی را بتجویز خطاب و باضافه ده پانزده بر مذامب و مواجیب
و انواع دلجوئی و استمالت جانب خود می کشید - ازین جهت
جمع گول همراهی از اختیار کردند - چون خلد مکان ازان اجتماع
ناصفید و از حرکات بی اندازه آن ساده لوح بلید بحدوث آشوب
و فتن متفطن گشت در لباس دوستی کارش باتمام رسانید *

تبیین این اجمال آنکه روزی (که عالمگیر پادشاه بعزم تعاقب
دارا شکوه از اکبرآباد برآمد - و گذر سامی معسکر اقبال گردید)
مراد بخش از رفاعت پهلوی نموده با بیست هزار سوار (که
فراهم آورده بود) در شهر متوقف گشت - مردم بسیار به بطامع جاء
و حشم از لشکر عالمگیری نیز جدا شده بدر پیوستند - و جمعیت از
سمت ازدیاد پذیرفت - خلد مکان کسی فرستاده مستفسر وجه
تخالف و تقاعد از مرافقت شد - از پریشانی را عذر خواه آورد

لاجرم محمد اورنگ زیب بهادر بیست لک روپیہ ارسال داشتہ
پیغام کرد - کہ بر طبق قرار داد پس از انصرام این مہم ثالث غنائم
با ولایت پنجاب و کابل و کشمیر بآن مسند آرای سلطنت تفویض
خواہد یافت - مراد بخش کوچ کردہ ہمراہی گزید - چون ظاہر
قصہ متہرا مضروب خیام شد رای پادشاہ بآن قرار یافت کہ اورا
(کہ ہر روز از اوضاعش بر تخالج خاطر می افزاید) از میان بردارد
لہذا مکرر اظہار شوق ملاقات نمودہ استشاری ملکی را بہانہ طلب
ساخت - ہرچند خیر اندیشان او (کہ استشمام رایعہ غدر می نمودند)
سر باز زدند آن سادہ لوح محض را ہمہ پذیرا شدہ گفت - با وصف
عہد و پیمان موکد بقرآن مظنۃ بخاطر راہ دادن از طریقہ مسلمانان
دور است * * ع * * مید را چون اجل آید سوی میاد رود *
دوم شوال سنہ (۱۰۶۸) یکہزار و شصت و ہشت بشکار سوار شدہ بود
کہ خلد مکان بغتہ باظہار درد شکم قاق و اضطراب بجائے رسانید
کہ در شکارگاہ خبر بار رسیدہ آن بکید و مکر نا آشنا عطف عنان
نمودہ یک سر بدولت خانہ ایشان فرود آمد - خلد مکان بتعظیم
و احترام پیش آمدہ بخلوٹگاہ بردہ طعام کشیدند - و پس ازان
بساط استراحت مہم گردانیدہ قرار یافت کہ بعد از قیلوالہ بکنگاش
ملکی پردازند - او بکمال بے تکلفی براق واکردہ بخواب رفت
خلد مکان خود بحرم سرا شتافتہ پرستارے را فرستاد - کہ سایر

عراق را برداشته آورد - درین وقت شیخ میر (که در کمین بود) با جمعی در رسید - از آراز سپر و سلاح جوانان چون بیدار شد صحبتی دیگر مشاهده نمود - نفس سرد برآورد گفت که با همچو من درست اخلاص نرد دعا باختن و حرمت قرآن نداشتن سواران نبود خلد مکان دران وقت پس پرده ایستاده بود - جواب داد که اصلا در بنای پیمان فتور راه نیافته - جان آن برادر مصون و مامون است لیکن ادب باش چند گرد شما جمع آمده - و کم تلاشی و بد معاشی بافرط کشیده - در سه چند پا در دایره انزوا کشیدن لازم - همان زمان مقید ساخته با دلبر خان و شیخ میر روانه دارالخلافه گردید - شهباز خان خواجه سرا (که منصب پنجم هزاری داشت - و عمده دولتش بود) با در سه معتبر دیگر که همراه بودند گرفتار گشت - و لشکر او وقت خبردار شد که کار از دست رفته بود - ناچار هر یک بملازمت پادشاهی رسیده درخور مرتبه نوازش یافت - ابراهیم خان نیز بمسجده گاه خجالت جبهه سالی سعادت گشت - اما در همان ایام بغاوتی از منصب معزول گشته در دارالخلافه بسالیانه موظف گردید - و در سال دوم از پیشگاه خلافت بمصوب پنجم هزاری پنجم هزار سوار تحصیل افتخار نموده بصوبه داری کشمیر مامور شد - و پس از انتقال خلیل الله خان بصوبه داری لاهور نوازش یافت - و در سال یازدهم از تغیر لشکر خان بصوبه داری بهار مرخص گشت - و باز سال نوزدهم ترک نوکری کرده منزوی گردید - و در سال بیست و یکم از تغیر توأم الدین خان

بایالت کشمیر نامزد شد - و پس ازان بصاحب صوبگی مملکت وسیع
 بنگاه سودر افرخت - و چون در سال چهل و یکم دارائی آن الکة فسیحه
 بشاهزاده محمد اعظم درمین خلف شاه عالم بهادر مفوض گشت
 او از تعمیر سیاه دار خان بغلام آباد شدافت - و پس ازان بحکومت
 ظهور استیلا یافته سال چهل و چهارم چون آن صوبه بشاهزاده شاه عالم
 مقرر شد خان مزبور بحفاظت کشمیر (که آب و هوای آنجا بمزاج او
 خدای موافقت داشت) مامور گردید - و در سال چهل و ششم از تغیر
 و کلامی شاهزاده محمد اعظم شاه (که بدرخواست خود حضور طلب
 گشته بود) بعد و بست صوبه احمد آباد گجرات بدو تفویض یافت
 و بنابر بعد مسافت (که تا رسیدنش مدتی میکشید) شاهزاده
 بیدار بخت فاطمه مالوه بحراست آنصوبه تعیین شد - و پس از رسیدن
 ابراهیم خان باحمد آباد (که هنوز جا گرم نکرده) شاهزاده که انتظار او
 داشت از بیرون شهر کوچ هم نکرده بود که خبر رافعه خلد مکان رسید *
 گویند ابراهیم خان (که خود را اعظم شاهی می گرفت) فوراً
 بشاهزاده مبارک باد گفته فرستاد - بیدار بخت در جواب گفت
 که قدر عالم گیر پادشاه را ما میدانیم - چه شد که یک چنده
 فلک بکام ما گردید - الحال مردم خواهند دانست که بکدام دیوانه
 سرکار می افتد - پس از آنکه خلد منزل تخت آرای سلطنت شد
 (۴)

(۲) نسخه [ب] محمد عظیم (۳) نسخه [ج] ناموده بود (۴) نسخه

[ج] سرور کاره افتاد *

محمد عظیم الشان بمسبب ناخوشی بنگاه اراده اخذ و جر از داشت - خانخانان مراعات خاندان و عمدگی او مذکور داشته غایبانه واسطه کارهایش گشت - و از پیشگاه خلافت بارسال فرمان صوبه دارمی کابل و غذایت خطاب علی مردان خان مورد نوازش ساخت - خان مذکور بهشارر شتافته توقف گزید - اما بند و بست آن صوبه بقسمه که بایست از صورت نگرفت - لهذا صوبه دارمی آنجا بذمر خان قرار یافت - او بابراهم آباد سودهره (که سی گروهی لاهور است و بطریق وطن داشت) آمده چند ماهی گذشته بود که باجل طبعی در گذشت - خلف رشیدش (۳) زبردست خان است - که در ایام صوبه دارمی پدر خود در بنگاه بر رحیم خان نام افغانی (که سرفسان برداشته خود را رحیم شاه نامیده بود) فوج کشیده جنگ صعب رو داد - و افغان مزبور شکست فاحش یافت - و سال چهل و دوم عالم گیری بنظم صوبه اوده و از اصل و اضافه بمذنب سه هزار و دوهزار و پانصد سوار و سال چهل و نهم از گذاشت محمد اعظم شاه بنسق صوبه اجمیر و از اصل و اضافه بمذنب چهار هزار و سه هزار سوار قامت قابلیت آراست - و دیگرے یعقوب خان است که در عهد خلد منزل بنیابت آصف الدوله صوبه دار لاهور شده بود - و پس از فوت پدر بخطاب ابراهیم خانی امتیاز یافته - گویند بشاه عالم

(۲) در [بعضی نسخه] گذشته بود (۳) نسخه [ج] زبردست خان است

که احوالش علیحدہ تحریر یافته و دیگرے یعقوب خان است که

نگینے یمزنی گذرانده بود - که جرم ذاتی او نقش الله و محمد و علی
آفاده - هر چند پژوهش رفت که شاید عملی باشد آخر باتفاق
مبصران مشخص شد که اصالی ست *

* احسن خان سلطان حسن *

عرف میر ملنگ همشیره زاده محمد مراد خان است - از
روشناسان بارگاه عالمگیری بود - و بمنصب درخور سرفراز - سال پنجاه
و یکم چون پادشاه در خود آثار ضعف و از محمد اعظم شاه (که نام
بشجاعت بر آورده - و امرای صاحب مدار را رام ساخته) نسبت
بکام بخش روز به اعتدالی مشاهده نمود از آنجا که پاس شاهزاده
در مد نظر داشت نام برده را ببخشی گری او بر نواخته در بار
خبرداری تاکید فرمود - لهذا او همواره کمر بسته در سواری آمد
و رفت در بار اهتمام قرار واقع می کرد - محمد اعظم شاه مکرر
شکایت او با پدر ظاهر ساخت - فایده نبخشید - آخر بزیارت النسا
بیگم همشیره اعیانی خود شقه نوشت - و دران مندرج نمود که
تدارک شوخی آن بے ادب کار نیست - اما پاس حضرت مانع است
پادشاه بعد ملاحظه در جواب شقه دستخط فرمود که این همه
مغلوب هراس نشود - محمد کام بخش را جائے رخصت می نمائیم
پس ازین شاهزاده مرقوم را اسباب سلطنت عنایت کرده بجانب
بیجاپور فرستاد - پس از وصول بقلعه پریزده چون خبر ارتحال
پادشاه رسید اکثر امرای متعینه بے اطلاع برخاسته رفتند - سلطان

حسن در جذب قلوب مابقی کوشیده بعد رسیدن بیدجاپور سعی
 همیاء بکار برد - که سید نیاز خان قلعه دار کلید سپرده بملازم
 پیوست - شاهزاده^۱ او را بمنصب پنج هزار^۲ی و خطاب احسن خان
 و خدمت میر بخشی گری سر باند گردانید - و چون شاهزاده از
 بیدجاپور کوچیده گلبرگه را بتصرف آورده بر واکمیره (که باز بتصرف
 میر^۳ما نایک زمیندار^۴ رفته) آمد در تسخیر آن هم خان مذکور ترددات
 بتقدیم رسانید - پسر پسر شاهزاده را بطریق توره همراه گرفته بر سر
 کرنول رفت - و از انجا زر گرفته بجانب ارکات (که داود خان پندی
 بفوجدار^۵ی آنجا می پرداخت شتافت - و دقیقه از دقائق خبرخواهی
 شاهزاده فرونگداشت - و با قلمت زر و عسرت بر لشکر بانصرام مهمات
 طریق جانفشانی بپیمود - و باز بشاهزاده ملحق گردید - پس از رسیدن
 به چهار منزلی حیدرآباد در استقامت رستم دل خان سبزواری (که
 موبه دار آنجا بود) پرداخته او را بملازمت شاهزاده آورد - چون حکیم
 محسن خان مخاطب بتقرب خان (که بهایه وزارت امتیاز داشت)
 باحسن خان شیرو حسد (که خانه برانداز دولتهای کهنه است)
 ورزیده همیشه شاهزاده را حرفهای بی اصل رسانیده خاطر او را
 از خان مزبور متنفّر می ساخت دران ایام (که مابین خان مذکور
 و رستم دل خان مراسم جوشش نظر بدولتخواهی شاهزاده بیش
 از پیش مرعی بود) تقرب خان ظاهر نمود که اینها در فکر و مشورت

دستگیر ساختن حضرت اند - شاهزاده (که در اصل مزاج بسودا
محبول و در ان ایام از کثرت افکار آن نشه دو بالا گردیده بود) پس از
کشتن رستم دل خان (که در احوالش مبین شده) خان مزبور را از خانه
طاییده محبوس ساخت - و بانواع تعذیب روانه ملک عدم گردانید
گویند هرچند مردم پیش ازین واقعه باو خبر رسانیدند (که شاهزاده
در تدبیر حبس شماست) او (که همواره مساک درلتخواهی
می سپرد) قبول این معنی نکرد - این مقدمه در سنه (۱۱۲۰) هزار
و یکصد و بیست هجری بوتوع آمد - برادر کلانش مهر سلطان حسین
سال دوم بهادرشاهی بدولت ملازمت رسیده بمنصب هزاربی در صد
سوار و خطاب طالع یار خان چهاره عزت برافروخت *

* امیر خان مندهی *

میر عبدالکریم نام داشت - پسر امیر خان بن امیر ابوالقاسم
نمکین مشهور است - چون جدش را ناحیه بهکر در ایام حکومت
خویش دلنشین افتاد دران گلزمین طرح وطن ریخته عاقبت خانه
خود را بر ساخت - پدرش نیز در ایالت تته بمنقاضی^(۲) اجل جان
سپرده در جوار والد خویش مدفون شد - ازین جهت مسقط الراس
و محلی نشو و نمای اکثر ازین خاندان آن مرز و بوم است - لهذا
بمندهی زبان زد گردیده - و الا اینها از سادات هرات اند - چنانچه
در احوال نامه نیاکانش مبرهن گشته - و نیز در ترجمه امیر خان

مرحوم گذشته - که او مثل پدر خود کثیر الاولاد بود - و در سن صد سالگی هم از توالد و تذاصل باز نایستاده - میر عبد الکرم کوچک ترین برادران است - از اینجا [که برای خدمت حضور سلاطین (که معبر بخوامی ست) جز امرا زادگان و خانه زادان معتبر شایستگی ندارند] مشار الیه در بدر حال بخوامی اختصاص گرفت و پس ازان بسردارعی خواهان سرافرازی یافت - و چون عروج دولت و معود ثروت در طالع او مودع دست تقدیر بود در سال بیست و پنجم (که بلده اردنگباد بقدم سعادت لزوم پادشاهی خجسته بنیاد گردید) موصی الیه منظور نظر تربیت خسروانی گشته بخدمت داروغگی جا نماز خانه اعتبار قرب خدمت اندوخت - و پستو خدمت امانت هفت چوکی بانضمام جا نماز خانه یافت - و چون پیش آمد و ترقی او مرکوز خاطر پادشاهی بود داروغگی نقاش خانه نیز تفویض پذیرفت - و در آخر سال بیست و هشتم بتقصیر معاتب شده از داروغگی جانماز خانه معزول گردید - و چون در سال بیست و نهم شاهزاده شاه عالم بهادر با خانجهان بهادر افواج ابوالحسن والی قلنگ را زده و برداشته بلده حیدرآباد را بتصرف در آورد مصحوب مشار الیه خلعت و جواهر پیداشاهزاده و امرای عظام متعینه ارسال یافت - چند کس دیگر هم از روشناسان (که هر کدام بکاره مامور شده بود) با هم یکتائی درزیده براه افتادند - چون بچهار گروهی حیدرآباد رسید شیخ نظام حیدرآبادی با جمعی ریخته همراهان را

مرضه تلف گردانید - نجابت خان و امالت خان (که قلیچ خان
 ناظم ظفرآباد برسم بدرقه داده بود) بمسابقه معرفتی (که با مخالف
 داشتند) بدو پیوستند - جواهر و خلاع مرسله و دیگر اسباب و متاع
 سوداگری و رهگذاری مردم (که قافله گویان همراه شده بودند) بغارت
 رفت - میر عبد الکریم را (که زخمی شده در میدان افتاده بود)
 دستگیر کرده نزد ابو الحسن بردند - پس از چهار روز او را از گلکنده
 بحوالی حیدرآباد بمعسكر شاهزاده رسانیده خون را یکسو کشیدند
 محمد مراد خان حاجب خبر یافته بخانه خود برد - و بانواع داجوئی
 پیش آمد - و بعد التیام زخمها ملازمت پادشاهزاده نمود - و احکام
 ارشاد پیام (که بگذارش زبانی حواله او بود) برگذارند - و از خدمت
 ایشان رخصت شده با خانجهان بهادر (که طلب حضور شده بود)
 بآستان سلطنت جبهه سا گردید - و در ایام محاصره گلکنده چون
 شریف خان کروره گنج اردو بتحصیل جزیه هر چهار صوبه دکن
 رخصت یافت خدمت کردگئی گنج به نیابت خان مذکور ضمیمه
 خدمتش گردید - و در همین ایام داروغگی جرمانه نیز بوی تعلق
 گرفت - و در سال سی و سیوم بجایزه نیکو خدمتی کروره گنج (که
 فرادانی و ارزانی برابر قحط و غلای حیدرآباد نمود فاحش کرد) در
 بارگاه خلافت مستلزم مجری گردیده بخطاب ملتفت خان مورد
 التفات شایان گشت - بعد ازان از انتقال خواجه حیات خان خدمت

آبدار خانه نیز بار مغروض شد - و در سال سی و ششم بخدمت
 قرب رتبت داد و غمی خواصان از انتقال انور خان پسر وزیر خان
 شاهجهانی و از اصل و اضافه بمنصب هزاری سر عزت برافراخته
 در تقرب و مزاج دانی محسود امائل شد - و در سال چهل
 و پنجم بخطاب خان زاد تحصیل ناموری نمود - و پس ازان
 از کمال عظامت بافزایش لفظ میر بر خانه زاد خانی چهره عزت
 افروخت - و بعد آن بخطاب میر خان مخاطب گردید - و در سال
 چهل و هشتم پس از تسخیر حصار تورنا بخطاب موردئی پدرش
 امیر خان سر بادج ناموری سود - و در آنوقت بر زبان پادشاه گذشت
 که پدر شما میر خان (که امیر خان شد) در برابر الف یک لک روپیه
 در جناب اعلیٰ حضرت فردوس آشیانی پیشکش کرده بود - شما
 چه می گذرانید - عرض نمود هزار هزار جان فدای ذات مقدس باد
 جان و مال همه تصدق حضرت است - روز دیگر مصحف مجید
 بخط یاقوت از نظر گذرانید - فرمودند چیزی که گذرانیدید که دنیا
 و مافیها بهای آن نتواند شد - بعد فتح واکگیری بافروزی پانصدی
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزاری کامیاب دولت گردید - و در
 اواخر عهد خالد مکان مقرب آن حضرت خاقان بود - و در مصاحبت
 و محرمیت فوق نداشت - چه شب و روز بباریابی حضور تفوق
 می اندوخت - در مآثر عالم گیری آورده که در مقامات دیوایر
 سه گروهی واکگیری انحراف بمزاج پادشاه عارض شد - و اشتداد

و استیلاى آن بجائے رسید که گاه گاه مدهوشی درمیداد - از انجا (که
هن بنود رسیده) یاسے تمام بمردم (در آورد - نزدیک بود که از هول
آن حادثه ملک بهم برآید *

امیر خان نقل کرد که در روزه درین ایام در نهایت ضعف زیر
لب میگفتند *

* بهشتاد و نود چون در رسیدی *

* بسا سختی که از دوران کشیدی *

* وز انجا چون بصد منزل رسانی *

* بود مرگے بصورت زندگانی *

مرآ که گوش بران افتاد زرد بعرض رسانیدم - که حضرت سلامت
شیخ گنج (رحمه الله) برای تمهید یک بیمت این همه ابیات گفته
و آن این است *

* پس آن بهتر که خود را شاد داری *

* دران شادی خدا را یاد داری *

فرمودند باز بخوانید - چند مرتبه تکرار نمک - اشاره رفت نوشته
بدهید - نوشته دادم - مدتی می خواندند توانائی بخش تو
عطا کرد - صباح آن بدیوان مظالم برآمدند - فرمودند که بیمت شما
مارا صحت کامل داد - و طرفه طاقتی بجان ناتوان آورد - خان مذکور
بحدوت فهم و حدت ادراک و شگرفی حیثیت و بلذتی استعداد (که
ازان بقابلیت تعبیر رود) ممتاز بود - در محاصره بیجاپور روزه

[که پادشاه برای ملاحظه دمدمه (که برابر کنگره قلعه بوده بودند)
سوار تخت دران تا گذار خندق تشریف آوردن - و از جانب قلعه
گولهای توپ چرخ آشوب از بالای تخت میگذشت] مشار الیه
(که دران وقت داروغه جانماز خانه بود) هنوز با بعمره اعتبار
۱۰۹۹

نگذاشته بداهه مصرع تاریخ * فتح بیجاپور زودی می شود *
بر پارچه کاغذی بقلم سرب نوشته از نظر گذرانید - پادشاه بغال نیک
برگرفته فرمودند - خدا کند چنین باشد - در همان هفته افتداح قلعه
صورت انصرام گرفت - و بعد تسخیر حصار گلکند * مصرع *
۱۰۹۹

* فتح قلعه گولکند مبارک باد * تاریخ یافته
از پیشگاه خلافت مورد تحسین گشت - و چون مواد پندار
و خود آرائی آماده داشت کله گوشه نخوت بر سر بیازی
کج میگذاشت - و با کم منصبی از جمیع نوئیزان بلند مقدار یکسر
و گردن برخود می بالید - امپوزادهای خاندان در جلو راه میرفتند
نگاه درست بجانب کسی نمیکرد - نقش اعتبارش در بارگاه سلطنت
آن چنان بر کرسی نشست که عمدها دست نگر و منت پذیر او
بودند - چون حکم شده بود [که سوای کسی (که پالکی بار از سوکار
پادشاهی عذایم شده) دیگری از پادشاهزاده و امرا پالکی سوار
در کلال بار نیاید] پس از چندی جمله الملک اسد خان و او (که
در انوقت ملتفت خان بود) باجارت سوار آمدن فرق افتخار افرایند
بعد ازان بهره مند خان و مخلص خان و روح الله خان مجاز گشتند

ازین جا رتبهٔ او توان شناخت - که چه قدر در دل پادشاه جا کرده
 در دیانت هم قدم میگذاشت - اهل روزگار بفرمایش او جنس
 هر دیار بقیمت نصف و ثلث ارسال می کردند - دیده و دانسته
 نگاه می داشت - و در پردهٔ قدغن استیجاب حصص^(۲) ارز می نمود
 و بعد ارتحال خادم مکان همراه محمد اعظم شاه رفته چون صاحب
 جمعیت و فوج نبود در گوالیار همراه بنگاه ماند - و پس از آنکه
 تخت خسروی بهادر شاه زیبایش گرفت و امرای عهد سلف
 از مخلص و مخالف بافروزیی مفاصیب کام دل اندوختند او نیز
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزار پانصد سوار مورد مرحمت شد
 لیکن آن قرب و مصاحبت کو - و آن ناز و تبختر با که - ناچار
 بقلعه داری اکبر آباد در ساخته گوشه گزید - و از نا دیدنیها را رست
 منعم خان خانانان (که در اعلیت و حریت یکدای روزگار بود) از
 دیرین بزرگداشتها صوبه داری آگره نیز بوی تفویض نمود - و پستر
 از صوبه داری معزول شده بقلعه داری میگذرانید *

چون در اواسط عهد محمد فرخ سیر پادشاه مرحوم بذابر استقلال
 سادات باره رهنه بامور سلطنت راه یافته باقتضای مصلحت
 پیش آمد امرای عالمگیری در افتاد عنایت الله خان و حمید الدین
 خان بهادر و محمد نیاز خان همه بتازگی مورد نوازش گشتند
 خان مذکور را نیز از آگره طلب حضور نموده بداروغگی خواصان

(۲) در [بعضی نسخه] حصص از سر می نمود *

ممتاز گردانیدند - و پس از خلع آن پادشاه مرحوم چون زمام سلطنت بقبضه اقتدار سادات باره در آمد او را از تغیر افضل خان صدرالصدر خدمت مدارت کل نامزد کردند - گویند قطب الملک بمراعات پیشین رتبه تعظیم و توقیر او از دست نمیداد - و برگوشه مسند خود می نشاند - در همین ایام داعی حق را لبیک اجابت گفت - پسرانش هیچ کدام رشده نکرده با اندوخته پدر بسزد نمودند مگر ابوالخیر خان - که بذایر قرابت با خاندوران خواجه عاصم در عهد پادشاه مرحوم خطاب خانی یافته جمعیت و دستگاه داشت و همراهِ خان مزبور بسر می برد - میر ابوالوفا نبیر فیء الدین خان برادر کلان امیر خان تعبیت پسران او نامی داشت - و در اواخر عهد خلد مکان بداروغگی جانماز خانه درجه اعزاز می پیمود - و قابلیت و استعداد او ذهن نشین پادشاه بود - چنانچه (روز عروسه داشت پادشاهزاده بهادر شاه بخط رمز از نظر گذشت - چون رمز معلوم نمیشد پادشاه بیاض خاص بمیر مذکور حواله نمود - که ما دوسه رمز واضح نوشته گذاشته ایم - آنرا با این سنجیده استنباط مطلب نماید - مشار الیه بیلوری دقت نظر و سرعت فکر رموز مستوره مسطوره باستخراج آورده مضمون عروسه داشت را نوشته گردانید - و درجه استحسان یافت *

* آصف الدوله جمله الملک احمد خان *

محمد ابوالهیم نام پسر ذوالفقار خان قرامانلو ست - نواسه

صادق خان ميربخشي و خویش يمين الدوله آصف خان ميشد - از
 حوادث سن و ربعان شهاب بحسن صورت و تناسب ظاهري منظور
 مراحم و عواطف اعلى حضرت بوده در هم سالان و اقربان امتياز
 تمام داشت - سال بيست و هفتم بخطاب اسد خان و خدمت
 آخته بيگي نوازش يافته آخرها ببخشي گري دوم پايه اعتبار
 افراخت - چون سرير خلافت بجائوس عالم گيري مزين شد مشمول
 عذابت گشته مدتها سرگرم بخشي گري دوم بوده سال پنجم بمنصب
 چهار هزارى دو هزار سوار تحصيل افتخار نمود - سال سيزدهم بعد
 فوت وزير معظم جعفر خان بتفويض نيابت وزارت و مرحمت
 خنجر مرصع و دو بيوة بان بدست خاص مباحات اندر خدمت - حکم
 شد که سال پادشاهزاده محمد معظم نويسد - و مهر پادشاهزاده
 ديانت خان هفتم هي کرده باشد - و در همين سال از بخشي گري دوم
 معزول گشته در سال چهاردهم از انتقال لشکر خان بانصباب خدمت^(۲)
 ميربخشي گري اعلام سرافرازي بر افراخت - و غره ذي الحجه سال
شازدهم اسد خان استعفاي نيابت نمود - حکم والا پيرايه صدر
 گرفت که امانت خان ديوان خالصه و کفايت خان ديوان تن
 پايين تر از مهر ديوان اعلى مهر خود کرده مهمات ديواني سرانجام
 دهند - دهم شعبان سال نوزدهم آن خان ستوده اطوار باز بنوازش
 درات مرصع کار و خدمت جليل القدر وزارت اعظم بلندنامي يافت

و آخر سال بیستم (که خانجهان بهادر کولکلتاش از دکن معزول و معائب گردید - و تا تعیین صوبه دار انظم مهمات آنجا بدلیار خان فامزد گشت) جملة الماک با لشکر فرادان و سامان شایان بدکن رخصت یافته بخجسته بنیاد رسیده بود که برخه اخذ و جر بعرض پادشاه رسید - شاه عالم بنظم دکن مرخص شد - و اسد خان برگشته در مبادی سال بیست و دوم در کشن گدھے مضاف صوبه اجمیر ملازمت نمود - و چون سال بیست و پنجم ریات پادشاهی بمالش سنبهای بهونسله (که پادشاهزاده محمد اکبر را در ملک خود جای داده بود) بعزیمت دکن در اهتزاز آمد جملة الماک را با شاهزاده عظیم الدین در اجمیر گذاشتند - تا راجپوتیه دران نواح غبار شورش نتوانند برانگیخت - پس ازان در سال بیست و هفتم در احمد نگر بتقبیل عقبه خلافت جبهه افروز گشته بعد فتح بیجاپور بعزیمت مسند وزارت با تکیه گاه زربفت و سوزنی چکن دور مربع نشین چاربالش استقلال گردید * * ع * زیبا شده مسند وزارت * تاریخ است و پس از کشایش قلعه گلکنده باضافه هزار سوار بعلو مرتبت هفت هزاره هفت هزار سوار مرتقی شد - و سال سی و چهارم به تعبیه غنیم آن روی دریای کشنا و انفتاح قلعه نندبال عرف غازی پور و نظم و نسق بالاگهات کرناتک حیدر آباد تعیین گشت - جملة الماک بعد تصرف نند بال در کربه (که سرحد کرناتک است) چهارانی داشت پادشاهزاده محمد کام بخش از حضور بانترزاع قلعه واکنگیره

دستوري يافت - چون روح الله خان بانصرام آن مهم مامور شد ار
بلمثال حکم جهان مطاع بکمک جملة الملك عنان توجه انعطاف
داد - پس از وصول موکب شاهي بکریه سال سي و هفتم حکم (سید
(۲)
که هر دو بکمک ذوالفقار خان (که محاصره خنچي دارد) متوجه شوند
بعد از رسیدن آنجا بذابراختی درایي میان پادشاهزاده و جملة الملك
رنجشے واقع شد - و بسعیات بدسگالان فتنه پزده سرگرازي و آشفتگی
طرفین گرمي گرفت - جملة الملك بدست آریز مراسلات مخفیة
پادشاهزاده (که با رای قلعه نشین بوساطت بعضی ذاعاقبت اندیشان
درمیان داشت) بحضور نوشته مجاز گردید - که راو دلپت بوندیله
شب و روز حلقه در خانه پادشاهزاده بوده بے رخصت اسد خان
سولایي و دیوان و آمد و شد مردم بیگانه نشود - درین اثنا از جاسوسان
قلعه در متحقق گشت - که کام بخش بذاسازي و رغم جملة الملك در
شب باز قرار رفتن قلعه داده - لهذا اسد خان بکنکاش ذوالفقار خان
و سایر سرداران لشکر فوج محاصره قلعه را ببنگاه طلبیده گستاخانه
بخانه پادشاهزاده درآمده نظر بند ساخت - و از خنچي برخاسته
هاسب الحکم کام بخش را روانه حضور نمود - و خود چاندے در سنکر
(۴)
توقف ورزید - پس ازان طلب حضور گشته از مقدمه کدررت اسر
پادشاهزاده راعمه بسیار بخاطرش جا داشت - روز ملازمت چون

(۲) در [بعض جا] خنچي نوشته (۳) نسخه [۱] که بارامای

قلعه نشین (۴) نسخه [ج] مسکوه - و در [بعضی نسخه] مسکوه

بسلام گاه رسید ماتممت خان داروغه خواصان قریب تخت استاده بود
آهسته خواند * * ع * * در عفو گذشته ست که در انتقام نیست *
پادشاه فرمودند که بجا خواندید - اجازت قدمپوس داده محفوف
عواطف ساختند *

و چون خلد مکان در سال چهل و سیوم سنه (۱۰۱۰) یک هزار و ده
هجری پس از اقامت چهار ساله در اسلام پوری معروف بمرم پوری
بعزیمت حق طویمت جهاد بتسخیر تلاع و تخریب الکه سیوای بهونسله
قدم جهان کشا در رکاب یک ران گیتی نورد گذاشت نواب قدسیه
زینت النساء بیگم را با خدمه محل همانجا نگاهداشته اسد خان
بحراست و حفاظت تعیین گردید - و در سال چهل و پنجم مبادی
مهم که یافا حسب الطلب از بغاه باسلام آستانه اقبال آشیانه
شرف اندوخته بخطاب امیر الامرا چهره امتیاز افروخت و فتح الله
خان و حمید الدین خان و راجه جیسنگه بسرکردگی او تعیین تسخیر
آن قلعه فلک شکوه گشتند - بعد فتح چون کسای عارض مزاج امیر الامرا
گردید حکم عذایمت شیم عز صدور یافت که از طرف اندرون دیوان
عدالت (که بموجب حکم بدیوان مظالم موسوم گشته) برآه در برآمده
در کتیره بتفاوت یکذرع زینت حجه بنشیند - تا سه روز نشست
پس ازان حکم شد که عصا بدهند - بعد ارتحال خلد مکان پادشاهزاده
محمد اعظم شاه نیز باعزاز و احترام او کوشیده در امر وزارت
استقلالش افزود - و چون از گوالیار متوجه جنگ بهادر شاه شد

اسد خان را با بنگاه و همشیره اعیانی خود زینت انسا بیگم (که
 خلد منزل مخاطب به بیگم صاحب نمود) درانجا گذاشت - چون
 قسم فیروزی از مهب ایزدی عنایت پیرچم بهادر شاه وزید آن شاه
 سرور کیش حلم آئین نظر بر دیرین بزدگی و قدم اعتبار او از راه
 فوارش طلب حضور ساخت - برخی بازیابان قرب گفتند که با اعظم شاه
 شریک غالب جمیع کارها او بود - فرمود که ذرا آشوب اگر پسران ما
 در دکن می بودند بتقاضای وقت رفاهت عمومی خود می نمودند
 بعد ملازمت بخطاب نظام الملک آصف الدوله و خدمت وکالت (که
 در سوائف ایام صاحب اختیار جمیع مهم ملکی و مالی میشد)
 و نواختن نوبت در حضور سرعزاش از فلک برین گذرانید - و چون
 پادشاه رعایت خاطر منعم خان خانخانان (که حقوق بسیار ثابت کرده
 وزیر اعظم بالاستقلال بود) ^(۲) اهم می شمرد و وزیر باید که سر دیوان
 پیستاده کاغذ بدستخط وکیل مطلق رساند چنانچه یکن دفعه
 بعمل آمد و این معنی بر خانخانان گرانید کرد لهذا مقرر شد
 که آصف الدوله که کبر سن دریافته مشغول عیش و فشاط است
 بشاهجهانآباد رفته بفراغت و آسودگی بگذراند - و وکالت را نیابة
 ذوالفقار خان سرانجام نماید - لیکن در جغیب اقتدار خانخانان سوای
 مهر وکالت (که بر اسناد و احکام بعد مهر وزارت میشد) دیگر امری
 در وکالت نماند - آصف الدوله در دارالخلافه پنج وقت نوبت

کامراني نواخته زیسته گوارا و عاقبتی مهیا داشت - چون توبت سلطنت
 بجهاندار شاه رسید و ذوالفقار خان رائق و فائق خلافت گردید
 هراتب نوکری از میان برخاست - دوسه باری که بدربار رفت
 پالکی سواره بدیوان عام فرود آمده متصل تخت نشست - پادشاه
 در مخاطبات عمو می گفت - پس از آنکه جهاندار شاه از آگره
 شکست خورده گریخت و یکسر بخانه آصف الدوله رسید خواست
 تا دیگر باره ساز و سرانجام فراهم آورده بکارزار پردازد - ذوالفقار
 خان نیز رسیده درین کار مبالغه از حد برد - اسد خان (که مرد
 تجربه کار کهنه روزگار و نیک نفس عاقبت طلب بود) راضی نشده
 پسر گفت - که معزالدین بادمیان خمر و انهماک لهو و لعب
 و سفله نوازی و ناقدر شناسی قابل فرمان روائی نمانده - چه لازم
 که چنین کسی را بطرف برده فساد تازه برپا و فتنه خوابیده بیدار
 کنیم - و باعث خرابی ملک و تضییع^(۲) عالم شویم - خدا عالم است
 که مال کار بکجا منجر شود - هر که از نژاد تیموریه سر برآرا گردد
 ما و شما را اطاعت او لازم است - همان روز او را معید ساخته بقاعه
 فرستاد - و ندانست که تقدیر بر تدبیرش میخندد - و این مال گزینی
 و عاقبت اندیشی موجب افشای جان شیرین پسر و زوال آبرو و دولتی
 موروثی او گردد - اما چون استطلاع بتقدیر و دیده در پی بسرائر آن
 مقدور بشر نیست آدم بیچاره بدان جهت ملوم و مطعون چرا باشد

بایست وقت و صلاح مآل همین بود - مگر گویند که حمیت و غیرت یا عرف و طبیعت بل انصاف و مروت اقتضای آن نمیکرد که پادشاه همد با این همه حقوق و نوازش در چنین وقتی حادثه زده با اعتماد او بخانه اش در آید - و استشاره احوال خود کند - او را گرفته بدشمن دهد - که با سوء حال بکشد - اگر خون از پیری تاب قطره و پویه نداشت بآنها را میگذاشت - بهر دشت و محرا که قاعد ادبارشان میکشید می شتافتند - و خون زیاده بر آنچه کشید می کشید - بهر تقدیر محمد فرخ سیر چون دید که شاه و وزیر مدبر تباہ هوش بدار الخلافه رفته - مبادا بطرفی سرکشند - و فتنه نو بر خیزد معروف میر جماله سمرقندی باستمالت نامه های پیدایی بنام پسر و پدر بانواع نوازش و چاپاوسی دل رسواس زده هر دو را مطمئن ساخت - گویند سادات باره (که درین امور شریک مصلحت پادشاه نبودند) تا اینجا نمی دانستند - بلکه یقین داشتند که اینها بعرضه خواهند در آمد - چرا ممنون احسان خود نباید کرد - پیغام کردند که بمعرفت ما ملازمت نمایند - تا ضرورت بحال شما عاید نگردد چون کار کذا تقدیر در فکر دیگر بودند پدر و پسر با اعتماد مواعید هرقویه پادشاهی غره گشته اعتنا بسادات باره نکرده رجوع بآنها کسرشان خود دانستند - میر جماله چون از پیغام سادات مطلع شد شتابان تقرب خان شیوازی را نزد آصف الدوله فرستاد که اگر استرضای پادشاه مطلوب است زینهار بقطب الملک و امیرالامرا متوسل نشوید

گویند که تسم قران هم در میان آورد - هرگاه پادشاه بباره پلک دهلی رسید
 آصف الدوله با ذوالفقار خان بطمانیذت تمام رفته ملازمت نمودند
 پادشاه بعنایت جواهر و خلعت و کلمات نوازش تسلی بخش
 گشته رخصت نمود - و فرمود که ذوالفقار خان بظاهر مصلحت
 برخی امور حاضر باشد - آصف الدوله نکوهش مآل از سیمای حال
 در یافته با دل زار و چشم خون فشان بخانه آمد - همان روز ذوالفقار
 خان را قسمی که در احوال او تحریر یافته گشتند - فردای آن اسد
 خان را محبوس ساخته خانهاش بضبط در آورده چیزی نگذاشتند
 و صد روبیه یومیه جهت اخراجات او از سرکار پادشاهی قرار یافت - در
 جشن جلوس خواستند جواهر و خلعت برای او بفرستند - حسین علی
 خان امیرالامرا استدعا نمود که خود ببرد - گویند امیرالامرا بهمان
 دیرین روش آداب بتقدیم رسانید - او هم بدستور قدیم در هجی
 و ذهاب دست بر سینه گذاشته پان بدست خود داده رخصت کرد
 و در سال پنجم سنه (۱۱۲۹) هزار و یکصد و بیست و نه بعمر
 نود و چهار سالگی ازین دار پر ملال درگذشت - چنین امیر نیک طیذت
 کم آزار و متحمل با وقار بحسن صورت و نیکوئی شیم (که
 با زیرستان برفق و مدارا و با هم چشمان بشان و تمکین باشد)
 در امرای قریب العهد دیگر نگذشته - از ابتدای نشو و نما
 بکامیابی و کامرانی بسر برده همواره بطاس مراد در شش میزد

نراد دغا باز فلک دسمت آخر بار کج باخت - و قزاق انقلاب نزدیک
بمزل بر امن آباد جمعیت او دو اسپه تاخت - از چرخ بے مروت
صبح نشاطی ندید که شام کدورتها سر نرد - و لقمه حلوائی بکام
نریخت که مد نواله زهر نیامیخت - این وفادشمن با که پیوست
که نکسیخت - و با هرکه فشست زرد بر خاست * * بیت *

* پشیمان می شود زرد از عطای خویشتن گردون *

* چو خور گر قرص ناله صبح بخشد شام میگیرد *

از خوبیهای جمله الملک نقل کنند که چون خلد مکان در سال چهل
و هفتم بعد تسخیر قلعه^(۲) کندانه موسوم ببخشوده بخش باراد

انقضای برشکال در محیی آباد پونا آمد کیف ما اتفاق دایره^۱ -
در زمین پستی واقع شد - و خیمه عنایت الله خان دیوان خالص

و تن بر مکان مرتفع - پس از مرور چند روز (که خان مزبور جای

سراپرد محل سرا محوط هم ساخته بود) نسبت خواجه سرای

امیرالامرا (که صاحب اختیار سرکار او بود) گفته فرستاد - که ازین مکان

بر خیزید - که خیمه نواب ایستاده خواهد شد - خان گفت خوب است

اما مهلتی بدهند تا جای دیگر درین مثل بهم رسد - او تند ترک

جواب داد - عنایت الله خان ناچار بمکانی دیگر انتقال نمود

این ماجرا بپادشاه رسید - مصحوب حمید الدین خان بجملة الملک

پیغام شد - که شما این جا را بعنایت الله خان بدهید - و خود

برخاسته بجای دیگر بروید - اسد خان اندک مکث کرد - حکم شد که بخانه عذایت الله خان رفته معذرت خواهید - اتفاقا در آن وقت عذایت الله در حمام بود - جمله الملك آمده در دیوانخانه نشست و او جلد برآمد - امیرالامرا دستش گرفته بخانه آورد - و یک تقویر پارچه اقامت گویان توضع کرد - و تا انتهای مدت صحبت و رفقت و پس ازان هم هیچ گاه بهیچ وجه اظهار گله و بیدماغی ننمود و در مهربانی و دلداری افزود - چنین کسان هم در زیر آسمان بوده اند گویند اخراجات محل و اهل نغمه و نشاط آنقدر داشت که مدخل بدان وفا نمی کرد - و بسبب بواسیر دایمی ب ضرورت بر زمین جاییست - همیشه در خانه بمهد نشینی میگزرانید - سوای والفقار خان عذایت خان نام پسر (۲) از بطن نول بانی مخاطب درانی داشت - خط را خوب می نوشت - بدو (و غمی) جواهر خانه و منصب مناسب امتیاز یافت - بحکم پادشاه دختر ابوالحسن حیدرآبادی را بعقد او درآوردند - اما بارباش وضعی افتاده سوادش بهم رسانید - و رخصت دارالخلافه یافته ناهنجار روی پیش گرفت همواره از سوانح دهایی نالش او بعرض میرسید - در همان حالت درگذشت - پسرش صالح خان در عهد جهاندار شاه خطاب اعتقاد خان و منصب عمده یافته بود - برادرش میرزا کظم از هم نشینی و قاصان و بزم سازنگیان یک قلم ننگ و ناموس را بتاراج داده باتبع اسالیب

(۲) نسخه [۱] نول بالی - و نسخه [ج] نول بای (۳) نسخه [۱] شایگان

دروهای (سوانی) بر روزگار خود می کشود *

(۲)

* امیرالامرا سید حسین علی خان *

برادر خرد قطب الماک عبدالله خان است - که بجای خود
مذکور شود - قطب الماک وزیر اعظم محمد فرخ سیر پادشاه بود
و سید حسین علی خان بمنصب امیرالامرائی تارک مباحات باسما
می سود - اینها از اعظم سادات باره اند - و اکابر شرفای هند - هر دو
برادر فرقدین فلک سادات و نیرین سپهر امارت بودند - متعالی
باکثر شمائل سخیه - و خصائل رضیه - خصوص سخارت و شجاعت
که ازین دو صفت والا آثار غرا بظهور رساندند - و نقشبائی (که طراز
صفحه درامت باشد) بر لوح (روزگار) نشانند - و از مبادی ایام عروج
تا منتهی بخوبی و نیکنامی بسر بردند - و از آبیاری عدل و احسان
عرصه هند را رشک فردوس برین ساختند - لیکن در اواخر ایام
دولت راه غلط پیمودند - و تا روز قیامت داغ بدنامی با خود
بردند - اما نزد ارباب انصاف منشیای عزل پادشاه محض پاس آبرو
و حفظ جان عزیز بود - اینها مدّة العمر جانفشانیها نمودند - و لوازم
دولتخواهیها بتقدیم رسانیدند - پادشاه چشم از حقوق پوشیده
در صدد قلع و قمع افتاد - و تا زنده بود همین خیال در سر داشت
آخر این (ای سقیم) باعث زوال سلطنت شد - و دولت پادشاه
و سادات هر دو برهم خورد *

(۲) نسخه [ب] خان بهادر *

قاضي شهاب الدين ماک العلماء (قدس سره) در مغائب السادات
مي فرمايد - که امارت ^(۲) محبت سيادت خلق محمدي ست
و سخاوت هاشمي و شجاعت حيدري - بايد که سيد صحيح النسب
ازين ملکات بهره راقي داشته باشد - و احيانا بحکم نفس اماره اگر
مرتکب عصيان شود آخر کار سبي رو ميدهد که باعث نجات اخروي
مي گردد - مصداق اين کلام درين هر دو برادر مشاهده افتاد -
مظلوم ازين عالم رفتند - و غازي شهادت بر رو ماليدند - نام اصلي
قطب الملک حسن علمي ست - و نام اصلي اميرالامرا حسين علمي
شهادت اول بزهر واقع شد - و شهادت ثاني بخنجر - اميرالام
اگرچه برادر خرد قطب الملک است اما در سخاوت شجاعت

و علو همت و تمکين از برادر کلان فايقي بود - در عهد خلد مکان
هميشه ^(۳) زنده بود و آخرها بغوجداري هندون بيانه مي پرداخت
چون برادرش بعد رحلت خادم مکان در لاهور مشمول عواطف شاه عالم
گرديد سيد حسين علمي خان با فوج شايسته در حواشي دهائي در لک
ملازمت پادشاه دريافت - و در جنگ محمد اعظم شاه مصدر جلائل
تورودات گشته بمنصب سه هزاري و عنایت نقاره سويزند گرديد
و بوساطت شاهزاده عظيم الشان بغيابت صوبه دارمي عظيم آباد پانجه
رخصت يافت - در اواخر عهد خلد مکان صوبه دارمي بنگاله بصبه دار

(۲) نسخه [ب] که آثار محبت سيادت (۳) نسخه [ج] هندون

بيانه مي پرداخت .

(۲) خان مخاطب بامعزالدوله خانچهان بهادر از تغیر شاهزاده عظیم الشان مقرر گشت - محمد فرخ سیر خلف عظیم الشان (که بنیابت پدر در بنگاله بود) طلب حضور شده بهتفه رسید - چون مدتها بخود سری گذرانیده و نسبت ببرادران دیگر نزد جد و پدر رتبه نداشت رفتن حضور شاق و ناگوار پنداشته بعدر عسرت اخراجات اوقات پرستی میکرد - تا آنکه شاه عالم شهنشاه شد - محمد فرخ سیر خطبه و سکه بنام پدر نموده در فراهم آوردن مردم همت گماشت - درین اثنا خبر کشته شدن عظیم الشان رسید - در ربیع الاول سنه (۱۱۴۳) ثلث و عشرین و ماهه و الف خود سریر آزادی سلطنت گشت - و سید حسین علی خان ناظم پهنه را بوعده غذایات مستمال ساخته رفیق گردانید - و ازین جهت سید حسن علی خان ناظم آله آباد نیز طریق رفاهت سپرد در کمتر زمانه افواج کثیره مجتمع گشت - اما بغابر قلت خزانة قار رسیدن اکبر آباد درازده هزار سوار پیش نهاد - حسین علی خان در روز جنگ (که در حوالی مستقر الخلافه با جهاندار شاه اتفاق افتاد) باتفاق حسن بیگ صف شکن خان (که نایب صوبه دار می ار دیسه بود) و زین الدین خان پسر بهادر خان روهیله بمقابل ذوالفقار خان (که توپ و ضربزن بسیار پیش در چیده ایستاده بود) اسپان تاخته برنجیره توپخانه در آمد - چون عرصه دعا برخود تذگ دید بآئین ناموس پرستان هفت پداده گشته بزخمهای طاقت ربا بزمین افتاد

و آن در سردار با جماعه دار بسیار مردانه زندگی سپردند - حسین علی خان پس ازین فتح نمایان بخطاب امیرالامرا بهادر فیروز جنگ و منصب هفت هزاره هفت هزار سوار و خدمت عمده میربخشیکری کوس باخدمت رتبه نواخت - و در سال دوم با فوج گران سنگین به تنبیه اجیت سنگهه راقهور (که لوی سرکشی و تمر در موطن خود می افراشت) مامور گردید - تا میوه هه هرجا تعلقه او بود لکد کوب قاراج و پی سپر غارت ساخت - راجه از بیم ناکبی به بیکانیر بدر زده باستوار جاها خزید - درین یساق آنچه از اجرای حکم امیرالامرا نقل کنند این ست که چون دیهات اجیت سنگهه و جیسنگهه باهم مخلوط اند و رعایای تعلقه اولین بهراس (در بفرار میگذاشتند بتاراجیان حکم میشد - که مواضع ویران را بساخته آتش زنند - و بآباد مزاحمت نرسانند - رعایای اجیت سنگهه این را دیده معرفت رعایای جیسنگهه تول گرفته می آمدند - همان وقت سزاولان تعیین میشدند که بتاراجیان بگویند که آتش فرور نشانند - و آنچه گرفته اند مسترد سازند اصلا درین حکم تخلف نمیشد - سزاولان آن اشیاء منسوبه را بالتمام در دیه جمع میکردند - بعضی ثقات (که از مردم دیهات بسیار استفسار کردند) باتفاق میگفتند - که غیر از سوختن دیگر هیچ نقصانی بها نشده راجه چون خرابی خود دین از مال کار اندیشیده و کلاهی معتبر فرستاده بتقبل پیشکش و فرستادن کزور ابهی سنگهه پسر کلان خون بحضور

و دادن مجیه پادشاه (که بزبان عرف آن دیار دوله نامند) مستدعی
 عفو جرائم گردید - چون میر جمله در حضور صاحب دستخط پادشاهی
 شده هرکه باز (جوع می آردن منصب و جاگیر دستخط کرده میداد
 و هر روز مزاج پادشاه را از سادات مذکور تر می ساخت
 امیرالامرا بمصالحه (اضی شده کذور را همراه گرفته باستعجال
 مراجعت کرد - و فوجی جهت دوله گذاشت - که متعاقب بیارن
 درین سفر غریب قضیه اتفاقی رو داد *

گویند چون امیرالامرا بشازده کروهی میرنجه رسید معتبران راجه
 با یک هزار و پانصد سوار جهت مصالحه آمده ملازمت نمودند
 و استدعای مقام کردند - چون اشتهار داشت (که اظهار اینها فروغی
 از راستی ندارد - و بحیله و رنجی می خواهند نگاه دارند - تا راجه
 باحمال و اطفال بدرود) حسین علی خان پیغام کرد که اگر مصالحه
 واقعی ست تا (سبدن کذور شما مقید و مسلسل باشید - آنها اول
 از راه ننگ و عار (اضی نگشته آخر قبول کردند - امیرالامرا
 چارکس معتبر را زنجیر کرده حواله جماعه داران عمده نمود - چون
 جماعه داران همراه گرفته از دیوانخانه برآمدند لچهای لشکر بمجرد
 دیدن این حالت بر تیرگی آنها دویدند - جنگ در پیوست - هر چند
 مردم بممانعت تعیین شدند اما لچها همه را به چشم زدن بتلف
 جان و مال در آردند - امیرالامرا آن چارکس را از قید برآرد
 معذرت خواست - و بآنها نیز تیغین شد که این حرکت بے اراده سرزده

براهه نوشتند - لیکن راجه پیش از آن بشنیدن این ماجرا فرار نموده بود
 ناچار امیرالامرا بمیراثه شذافته توقف نمود - تا مصالحه صورت گرفت
 و پس از رسیدن دهلی تقریب صوبه دارمی دکن در میان آمد
 حسین علی خان میخواست که خود ملتزم حضور باشد - و نیابت
 بدستور ذوالفقار خان بنام داؤد خان مقرر شود - پادشاه بگفته مشیران
 دمساز راضی نمیشد - تا آنکه گفتگوی خصوصت آمیز در میان آمده
 بطول انجامید - و بعد اللتیا و اللتی قرار یافت که میر جمله اول
 بصوبه دارمی پتله رهگرا گردن - بعد از آن امیرالامرا (که عزل و نصب
 کل خدمات دکن باختیارش مفوض گشته) رخصت شود - چنانچه
 سال چهارم سده (۱۱۲۷) هزار و یکصد و بیست و هفت روانه دکن
 گشته وقت رخصت بالمواجهه عرض کرد که اگر در غیبت من
 میر جمله بحضور رسیدی^(۲) البتة الملك قسم دیگر سلوک شد در عرض
 بیعت روز مرا رسیده دانند - چون بمالوه رسید راجه جیسنگه سوانی
 صوبه دار آنجا از سر راه کناره گزیده - تا ملاقات واقع نشود - امیرالامرا
 بحضور نوشت - که این حرکت از اگر بر طبق اشاره است حکم شود
 از همین جا برگردم - و الا فرداست که داؤد خان هم این مسلك
 پیش خواهد گرفت - چون ابتدای سلطنت واسطه جان بخشعی داؤد
 خان سادات شدند و بتازگی امیرالامرا نیابت صوبه دارمی برهان پور
 از پادشاه بنامش مقرر کرد او از گجرات بدان معوده رسیده

تمکن گزیده بود - در جواب فرمان رسید که در ازای قباحت نا فهمی
جیستگه عزل و نصب او را باختیار شما گذاشتیم - و از داؤد خان
و قوع چنین حرکات چه احتمال دارد - اعیانا اگر مصدر ادای نامناسبی
شود روانه حضور نمایند - اما از بددلی و سفله مزاجی که پادشاه
داشت بواسطت خاندوران مخفی بداؤد خان تحریض مخالفت
نمود - چون امیرالامرا از نوبده عبور کرد ظاهر شد که داؤد خان سر رشته
موافقت گسسته خیال ملاقات هم در سر ندارد - حسین علی خان
در فکر اصلاح او فتاده بتفصیل (که در ذکر احوال داؤد خان رقمزد)
کلمک احوال نویس شده (پیغامها بمیان آمد - حاصل آنکه در صورت
توافق ملاقات لازم - و در شکل تخلف روانه حضور باید شد - از ما
مزاحمت نیست - داؤد خان پای جهالت افشوده کار بهر خاشاک
رسانید - ناچار یازدهم رمضان در فدای آن شهر عرصه مبارزت آراسته
گشت - و جنگه بشایستگی رو داد - با آنکه تفنگ کاری بداؤد خان
رسیده بود مردانه در آمده متصل امیرالامرا دیگر باره بجنگ
در پیوسته نقد جان در باخت - امیرالامرا پس ازین فتح صولت افزا
(که رعب افزای سران و سرکشان دکن گردید) خجسته بذیان را
اقامت جا ساخته فوجی بسرکردگی ذوالفقار بیگ بخشی به قنبد
کهندو دیهاریه سیزده پتی راجه ساهو (که در موبه خاندیس قلعه
(۳)

(۲) در [بعضی نسخه] روانه حضور شوند (۲) در [بعضی نسخه] کهرو

و بهاریه و در [بعضی] کهندو و بهاریه

احداث کرده تهاه فایم می نمود - و باخذ چوتنه شورش آما می آن ضلع
 بوده قافلها را بتاراج می برد (تعیین کرد - او در برگانه بهانبر با اشقیا^(۲)
 دوچار گشته باویزش درآمد - مرهته باندک زد و خورد بآئین
 و رسم که دارند منتشر گشته فرار گزیدند - فوج جنگ دکن نادیده
 (که از خم و چم مرهته آگاه نبود) شادان و نازان دنبال آنها گرفت
 که ناگاه آن تبه کاران بهیئت مجموعی چنان گرم و گیرا هجوم آوردند
 که ذوالفقار بیک (که از فرط تهور پیش آهنگ همه بود) با جمعی
 کشته گشته باقی فوج یغمائی شد - هر چند سیف الدین علی خان
 و راجه محکم سنگه بمالش آن گروه شقاوت پرور تعیین شدند و تا بذور
 سورت شتافتند و پس ازان محکم سنگه تا ستاره (که مسکن و نگاه
 ساهو^{بشیده}ست) دتیقه از نهپ و تالان فرو نگذاشت اما جبر این کسر
 و تلافی این شکست موافق دولت و شکوه امیرالامرا صورت نگرفت
 نظر بر اسباب ظاهر (که رفور خزائن و کثرت سپاه و عزم بلند
 و شجاعت فطری حسین علی خان داشت) می بایست شرمه
 خاله مرهته بسرچنگهای (سا و مالشهای مستوفی سر حساب میشدند
 لیکن [چون پادشاه بتحریک و اغوای دولت براندازان خود غرض
 بدستور دارند خان در باب مخالفت امیرالامرا بعد از ان جنوبی دکن
 حتی راجه ساهوی بهونسله (که بزور و تحکم راجه دکن گشته)
 بایما و صراحت کوتاهی نمیکرد - و در دهلی با قطب الملک هوروز

صحنه تازه و نزاع نو بر مي انگيخت - که هر ساعت صدای بکیر و بکش بگوش ميرسيده - و او از تنهائي و بيخوابي ترغيب آمدن ببرادر مي نوشت [لا علاج اميرالامرا از دشمن خانه دشمن بيگانه ساخته در سده (۱۱۳۰) يک هزار و يکصد و سي هجري معرفت سنگراجي ملهار و محمد انور خان برهان پوري مصالحه با راجه سامو (بشرط عدم تاخمت و تاراج ملک و تعرض شوارع و طرق و نگاهداشتن پانزده هزار سوار در رکاب ناظم) قرار داده اسناد چوتنه و ديسمه ي شش موبه دکن بمرخود با تذخواه کوکن و غيره ملکه (که راج قدیمش مي نامند) حواله نموده گماشتگان ادرا همه جا شريك و دخيل ساخت - اگرچه درين سودا بمقتضای وقت سود و بهبود پنداشت اما نظر بمآل زيانه سترگ اندوخت - و نيل بدنامي برچهره حال خود تا مرور دهور کشيد - هرچند که خذلان دين و خفص اسلام عيادا بالله درين کار مذوي و مضمور او نباشد ليکن در ضمن تسلط كفر از يک بده رسيد و هرروز سر بباليدگي کشيد - اما منصف در بين در مي يابد که درين کار قناعت و وبال عايد روزگار کيست - و چون مصالحه با مرهته و ايفای عهد و پيمان برفاقت و ناخوشيهای پادشاه با قطب الملک همه دراعی انتهاض اميرالامرا بود بهندوستان نيز آمد آمد بزيانها شايع گشت - پادشاه بخيال محال و سد راه شدن اميرالامرا

(۲) نسخه [۱] شکرابي - و نسخه [ب] شکرابي (۲) در [چند نسخه]

گمايشداران (۴) نسخه [ج] مساله با مرهته

محمد امين خان چين بهادر را بيهانه بند و بست مالهو، که سر راه دکن است مرخص ساخت - و پس ازان (که بحرف طرازی و کاربرد ازی اعتقاد خان بتازگی شاه و وزیر نرد ولا باهم باختند) ^(۲) پادشاه اخلاص خان را (که با هر دو برادر اخلاص مند گفته میشد) با ملاح مزاج حسين علي خان و باز داشتن از عزیمت حضور مرخص کردند - امیر الامراء (که تصمیم عزیمت کرده باستماع دوستی تازه شاه و وزیر متوقف بود و انتظار خبر ثانی می کشید) باز برهم زدگی مسموع شده غرق مکرر سنه (۱۱۴۱) هزار و صد و سی و یک با فوج دکن و مرهته بشوکت و صولت تمام از خجسته بنیاد رکضت نمود - و معین الدین نام مجهول الحال را بپسری شاهزاده اکبر برداشته باظهار هواخواهی زیت پادشاه نوشت - که در تعلقه راجه ساھو سرے کشیده بود دستگیر گردیده - نزد خود طلبیدم - در امثال این امور احتیاط و تقید صلاح دولت دانسته خود بحضور می آرم - از آخر ماه ربیع الاول در حوالی دار الخلافه جانب لاف فیروز شاه دایره نمود - و خلاف ضابطه حضور نوبت نواخته داخل خیمه شد - و مکرر بدانگ بلذت گفت که من از نوکری پادشاه برآمدم - و پس ازانکه بوساطت تطب الملک تکالیفی چند با شرط و عهود پذیرا یافت پذیرم (ربیع الآخر ملازمت نموده گذارش گلهای کرد - و مشمول نوازش و مرحمت بیکران رخصت یافت - و باز هشتم ماه مذکور بشهرت سپردن شاهزاده جمعی سوار

شده بحویلی شایسته خان (که از پیشگاه خلافت بار عنایت شده بود) داخل گشت - قطب الملک با مهاراجه بپند و بست قلعه شتافته هیچ کس را در آنجا نگذاشتند - چون فوت قابو معبر بمو قدیدر است و اغماض چنین وقت خیر باد جان و آبروی خود گفتن مباشر امر عظیم و مرتکب کار خطیر گشتند - چنانچه در ذکر قطب الملک مرتوم خامه گردیده - و هوز دو ماهی نگذشته بود که نیکو سیر پسر پادشاهزاده محمد اکبر (که در قلعه اکبر آباد مقید بود) باتفاق احشام آنجا علم خلاف برافراشت - امیر الامرا بر جناح استعجال رسیده در محاصره سه ماه و چند روز بسازش هزاریهای احشام آنجا قلعه برگرفت و اموال قلعه را متصرف گشت - و چون قطب الملک بمقلا بل راجه جیسنگه سوانی (که بقصد مخالفت از آنبیر برآمده بود) بفتحپور سیکری رسید امیر الامرا نیز ملحق شد - و بعد مصالحه راجه میان برادران بر سر اموال آگوه کدورتها برخاست - و پیغامهای درشت و تلخ از طرفین گذارش یافت - اما آخر کار از پخته کاری راجه رتن چند شیوع و اعلان نیافته به بیمزگی تمام قلیله ازان بقطب الملک عاید شد چون مشیعت ایزد بیهمال (که بمصلحتهای او که تواند پی برد) بدان تعلق گرفته بود (که هر دو برادر بباد کامیابی لب تر ساخته شورابه بیمرادی در کشند - و گاهی چند بمقصود شتافته ره سپر ناکامی گردند) مساهله سترگ و غلط فاحش سرزد - که با تصدی چنین امر خطیر (که در لای عظیم به رخ آرند) بملاحظه یک دیگر

سریر آرای هندوستان نگشتند - اگر یکی بدیگر می سر فروتنی و انقیاد
 فرود می آورد یا امیرالامرا (که بعلاوشان و جلالت قدر و عز می بلند و هم می
 بجا و شجاعتی مفرط و دانشی درست شهرت تمام داشت - و بصورت
 و مهابت (عب افزای دور و نزدیک بود) قطب الملک را از میان
 برداشته مربع نشین چار بالاش سلطنت میشد اغلب که پیش میرفت
 و زمانه دراز دولت در خانواده ایشان امتداد می گرفت - چنانچه
 باستانی نامها از احوال گذشتگان آگاهی می بخشد - بالجمله
 بذابر هنگامه جهیل (۲) ام و گردهر بهادر امیرالامرا با محمد شاه پادشاه
 و قطب الملک از فتح پور باگرو معاودت نموده تا انفصال قضیه
 اقامت آنجا ناگزیر افتاد - چون گردهر بهادر پس از فوت جهیل (۲) ام
 سپه استبداد می خرید حیدر قلی خان با محمد خان بتکش تعیین
 گشته بوساطت (راجه) (تن چند بآشتی و مصالحه خاطر ازان
 طرف را پرداختند - درین ضمن فلک نقشه نو بر صفحه روزگار کشید
 نظام الملک بهادر فتح جنگ (که بحسن تدبیر و نیروی پردلی ممتاز
 امرای عالمگیری است) استشمام رایحه غدر و عناد از سادات نموده
 گام سرعت بدکن برگرفت - و در کمتر زمانه دلادر خان بخشی
 امیرالامرا را (که با فوج چیده جوار بتعاقب بود) و عالم عای خان
 برادر زاده و متبذای حسین علی خان را (که بنیابت صوبه دار دکن
 می پرداخت - و با فوج مرهقه و متعینه آنجا بعزم قتال باستقبال (سیده)

بآویزشهای پی در پی دست خوش تاراج جان و مال ساخت - غریب
 حالتی بحسین علی خان (د داد - نمی دانست که مال کار بجای
 خواهد کشید - و هوش و حواس باخته هر روز تدبیر می اندیشید
 برخی گفتند که چون قبیله نواب در دکن است با ارسال فرمان
 صوبه داری دکن نظام الملک را مستمال باید ساخت - و بمرد
 و تدریج بتلافی و تدارک باید پرداخت - درین اثنا خبر رسید که سید
 مبارک خان بخاری قلعه دار موروثی دولت آباد با آنکه از طرف
 حسین علی خان بتغیر جاگیر آزرده خاطر بود بهاس ناموس سیادت
 زه و زاد امیرالامرا را با توابع و اسباب پیش از رسیدن نظام الملک
 بتختسته بنیاد در قلعه جا داده از دستبردهای اعادی مصون و
 محفوظ نگاهداشت - پاره هوش رفته بجای آمد - بمشورت و کنگاش
 بسیار پادشاه را همراه خود گرفته نهم ذی القعدة بعزیمت دکن
 با پنجاه هزار سوار موجودی سوای آنکه نگاهداشت علی العموم شروع
 کرده و باطراف و جوانب زرها برای سپاه فرستاده از اکبرآباد
 کوچ نمود *

سبحان الله این دو برادر سیما امیرالامرا سخاوت و کرم و حلم
 و موااسات فطری داشتند - هرگز مجوز ستم و بیداد بمتفقه نشدند
 اما مقلب القلوب نوع صرف دلها نمود که پیش آردهای سادات
 هرچند میدانستند (که زوال دولت اینها متضمن خانه براندازی ماست)
 الهی این کشتی غرق شود باهم می گفتند - از بیگانگان چه توان گفت

چون اعتماد الدوله محمد امين خان چين بهادر (۲) بنا بر قربت
قريبه خود با نظام الملك متوهم گشته با وجود عهد و پيمان
اميرالامرا جزم کرد که آخر کار دست از هم برندخواهند داشت
بغیر عندر افتاد - و مير حيدر کاشغري را (که از توکان دروغات بود - وجد
کلانش مير حيدر صاحب تاريخ رشيدى همواره ملتزم رکاب بابري
و همايوني بود - و چنده بفرمان رائي کشمير رسیده - و از جهت
ميرشمشيري اينها را ميرگويند) بران داشت که مذهب قابو گشته
بکيد و حيله بقطع رشته حيات اميرالامرا اقدام نمايد *

گويند سواى والده پادشاه و صدر النساء محل و سعادت خان
نيسابوري (که از فوجداري هندون بيانه بحضور رسیده با محمد امين
خان همراز گشته بود) ديگرى ازین شر سر آورده آگهي نداشت
(۳)
اگرچه به ثبوت رسیده که شير (که حامل ابن سانکه بود) مير جمله
باظهار هواخواهي باميرالامرا ازین مقواه اطلاع داد - جواب گفت
که من مگر خربوزه ام - که کس بکارد زند - و اصلا التفات نکرد - بهر تقدير

ششم ذى الحجه (۱۱۳۲) هزار و صد و سي و دو سال دوم از جلوس
که منزل توره (که از فتحپور سي و پنج کوه عرفي ست) مخيم عساکر گردید
اعتماد الدوله ببهانه تهوع و برهم زدگي دل به پيش خانه حيدرقلي
خان مير آتش فرود آمد - و حسين علي خان بعد از داخل شدن
پادشاه بمحل سرا برگشته پالکي سواره راه خانه گرفت - همين که

متصل دروازه کلال بار رسید میر حیدر که روشناس و راه حرف داشت احوال خود نوشته بدست امیرالامرا داد - و شروع به ضعیف نالی زبانی نمود - چون دید که او مشغول خواندن است آنچنان بچستی و چالاکي خنجر آبدار بپهاوی آن بهادر نامدار رسانید که کارش بآخر انجامید - و نور الله خان پسر اسدالله خان مشهور بنواب اولیا که پیاده همراه میرفت بضرب شمشیر میر حیدر را از پا در آورد مغلان از هر طرف دریده نور الله خان را از هم گذرانیدند - و سر امیرالامرا جدا کرده نزد پادشاه بردند - چون مردم حسین علی خان برسیدن منزل هر یک بجائے و مقامی قرار گرفته غافل از شعبده بازی فلک دوار بودند در آن وقت نتوانستند رسید - مگر سید غیرت خان ^(۲) که بمجرد استماع بے آنکه بجمع مردم پردازد با معردے رسیده کشته گشت - و جوق دیگر هم دست و پای بے حاصلی زدند - پس ازین هنگامه لاش امیرالامرا (که به بیحرمتی افتاده بود) با لاش غیرت خان و نور الله خان بحکم پادشاهی نماز جنازه خوانده و تابوتها را بزر بفت گرفته خواستند روانه اجمیر نمایند - اما بذابر کوچ کهار میسر نیامد - و زربفت هم لچها کشیده بردند - بعد ازان باجمیر نقل کرده در جوار پدرش سید عبد الله خان مرحوم مدفون ساختند *

از بعضی ثقات مسموع شده که پیش ازین واقعه مرد صالح در رویا

(باب الاالف) [۳۳۴] (مائراامرا)

دید که سیدالشهدا ثالث ائمه اثنا عشر کرام (علیه و طی آباءه السلام)
 ۱۱۳۲ ۱۱۳۲

خطاب بامیرالامرا کردند - و فرمودند که * بلغ وعدک - و غلب عدوک *
 پس ازان سانحه چون حساب نمودند هر فقره تاریخ بود - با صنعت
 تقلیب - میر عبد الجلیل حسینی واسطی بلگرامی (رحمه الله)
 قصیده غرائی در مرثیه حسین علی خان گفته - تا تاریخ دریغجا
 ثبت گردید *
 * ابیات *

- * آثار کربلاست عیان از جبین هند *
- * زد جوش خون آل نبی از زمین هند *
- * شد ماتم حسین علی تازه در جهان *
- * سادات گشته اند مصیبت نشین هند *
- * از داغ دل زدند چراغان اشک جوش *
- * این است نوبهار گل آتشین هند *
- * گیتی چرا سیاه نگردد ز درد غم *
- * خاموش شد چراغ نشاط آفرین هند *
- * نیلی ست زین معامله پیراهن عرب *
- * رزخون گریه سرخ شد سمت آستین هند *
- * رستم نشان حسین علی خان شهید شد *
- * از خنجره که بود نهان در کمین هند *
- * آن مفدره که از قلم تیغ بارها *
- * تحریر کرد نسخه فتح مبین هند *

- * مقداد او شدند ازان سرکشان دهر *
- * کزد اغ ضبط کردن نشان بر سرین هند *
- * تیغش بر دوز معرکه خصم تیره بخت *
- * چون برق میشکافت صف آهنین هند *
- * فرزند مصطفی خلف الصدق مرتضی *
- * کز روی فخر بود بدانش یمین هند ^(۲) *
- * هند از شهادتش تن بے روح گشته است *
- * یعنی که بود از نفس واپسین هند *
- * عالم چو تیر در نظر خلق شد سیاه *
- * افتاد تا ز خاتم دهر آن نگین هند *
- * از دست ابن ملجم ثانی شهید شد *
- * گوئی ز کوفه است گل ماتمین هند *
- * هند اینچنین مصیبت عظمی ندیده است *
- * دیدیم داستان شهر و سزین هند *
- * کاهیده است صبر و تجاوز شد دست غم *
- * ایذهانصیب ماست ز غث و سمین هند *
- * ای درستان آل و محبان اهل بیت *
- * غمگین شوید بهر حسین حزین هند *
- * تا حق اهل بیت رسالت ادا شود *

(۲) نسخه [ب] بذاتش *

* بر رغم این جماعه منصوبه بین هند *

* سال شهادتش قلم واسطی نوشت *

۱۱۳۲

* قتل حسین کرد یزید لعین هند *

حق این است که در قریب العهد کم امیر باین خوبی گذشته - باکثر
ستوده خواها متفرق بود - و در همت و مررت یکتا - رفور طعام و کثرت
اطعام سوکار از مشهور است - اجرای بلغور خانها از غائے خام و پخته
و احداث مجالس یازدهم و درازدهم هر ماه در بلاد عظیمه دکن نموده
که تا حال جاریست - درین مجالس با مشائخ و فقرا بخضوع
و انکسار بنفس خود خدمت می نمود - پیش از آمدن دکن (۲) زر
مهم سازی نمی گرفت - پس ازان محکم سزگه و دیگر متصدیان باظهار
کمی مداخل و افزودنی خرج مزاجش را برین آوردند - مع هذا
گویند اموال ملا عبد الغفور بهره ملک التجار بذور سورت (که زیاده
بر یک کرور (دوبه بود) حیدر قای خان متصدی بذور باوجود وارث
ضبط نمود - در همان ایام انقلاب سلطنت (رداد - و عبد الحی پسر
متوفی باستغاثه بحضور رسید - و جهت معافی اموال پانزده لک
دوبه نذر بامیر الامرا نوشته داد - (روز پگاه تر او را طلبیده نذر را
با اموال بخشید - و خلعت داده رخصت وطن نمود - و گفت امشب
مرا بر سر مال این مرد با نفس خود مجادله افتاد - آخر بر نفس
طامع غالب آمدم *

* امتقاد خان فرخ شاهي *

محمد مراد نام کشمیری اصل است - در عهد خلد منزل بوکالت جهاندار شاه و منصب هزاره و خطاب رکالت خانی امتیاز داشت و در ایام جهاندار شاه ترقی کرده چون نوبت سلطنت محمد فرخسیر رسید داخل کشتنیها گشت - اما ربط سابق با سادات باعث جان بخشی او شده منصب هزار و پانصدی و خطاب محمد مراد خان یافت - و داخل یسارلان تزک گردید - چون محمد امین خان بخشی دوم بمالوه رخصت یافت (تا شاید سد راه امیرالامرا از دکن تواند شد) در کوچ توقف میکرد - محمد مراد خان بسزاولی تعیین گشت با دهن دزدگی و زبان درازی که داشت فایده نکرد - سر دیوان آمده عرض نمود - که اطاعتی در سر ندارم - که سزاولی کیس موثر شود پادشاه جواب ندادند - باز بے محابا عرض کرد - که اگر درین وقت اغماض شود هیچ نمی ماند - پادشاه گفتند چه باید کرد - گفت ببندید حکم شود که رفته بگوید - همین وقت کوچ نماید - والا بخشیکری تغییر فرمودند شما ابلاغ حکم کنید - رفته آن قدر تشدد بکار برد که همان روز کوچ نمود - این جرأت و دولتخواهی پسند پادشاه شده بارباب خلوت فرمودند - و بوسیله هم وطنی صاحبۀ نسوان والدۀ پادشاه بیشتر مورد عنایت گشت - چون پادشاه بظاہر مخالفت و ملازمت با سادات باره و تسلط و اختیار آنها مکدر و متالم بود هر روز فکرے قاز و مشورتے نو در استیصال آنها می نمود - و از کم فطرتی و بے جرأتی

بجائے نمبر رسید - روزے و کالٹ خان قابو یافته بهادشاه درین مقدمه
چندان بنیرنگی افسانه و افسون باغ سبز جلوه داد و گفت بے آنکه
کار اهل خلاف بمصاف رسد در اندک فرصت شیراز تسلاط آنها از هم
می باشد که فرخ سیر (که لوازم دانش و تمیز فرونشاندن بود) اصلا بکنه
کار پی نبرده فریفته او گشت - و در همه کارها محترم همراز و یار دمساز
کرده در ایام معدود بمنصب هفت هزار پی ده هزار سوار برآورد
و بخطاب رکن الدوله اعتقاد خان بهادر فرخ شاهي بلند مرتبه ساخت
روزے نبود که جواهر نمینه و اجناس نفیسه بار مرحمت نمی شد
سرکار مرادآباد را صوبه قرار داده موسوم برکن آباد فرموده در جاگیرش
بطریق التما غنایت شد - و بصوابدید او جهت برانداختن دولت
سادات سربانده خان از پانده و نظام الملک بهادر فتح جنگ از مرادآباد
و مهاراجه اجیت سنگه از جوده پور وطنش طلب حضور گشتند
و با هر یک هر روز صحبت مشورت منعقد میگشت - اگر کسی اظهار می نمود
(که اگر بیکه خاعت وزارت غنایت شود استقلال قطب الملک میبکاهد
و بمردر دهنه تمام بحال او (۴) راه خواهد یافت) میفرمودند برای
وزارت بهتر از اعتقاد خان کسی نیست - امرا [که از پیش آمد
چنین مرد کم اصله (که بهروزه گوئی و بد وضعی شهره عالم بود)
(۳) دل پری داشتند] کی بوزارت او راضی بوده دل نهاد کار میشدند
ناچار پهلوتی میگردند - و فی الواقع چه طور سودائی بود - ارتکاب

مهاک و تعب کشی و جان کفی ازین کس باشد - و وزارت و دولت

نصیب دیگری * بیت *

* من عاشق و معشوق بکام دگران است *

* چون غرق شوال که عید رمضان است *

و غروب قرآنکه با این همه توقع کارهای خطیر ازین امرا اکثری را

بتغیر جاگیر و خدمت آزرده خاطر فرمودند - و قطب الملک آنرا

معتنم پنداشته باستمال و اعانت هر یک پرداخته بمنون خود

میساخت - و این فکرهای لطایل و کذگشای باطل که * مصرع *

* نهان کی ماند آن راز - کز سازند محفلها * فصل چون

بقطب الملک میرسید او برای حفظ آبرو شروع بنگاهدشت عام

کرده بحسین علی خان امیرالامرا نوشت - که کار از دست رفته - زود

از دکن باید رسید - پادشاه از تصمیم عزیمت امیرالامرا آگاه گشته

از سرنو بفکر التیام و اصلاح افتاده اعتقاد خان و خاندوران را بخانه

قطب الملک فرستاده تجدید عهد و پیمان بایمان غلاظ و شداد درمیان

آورد - از طرفین تدارک مافات قرار یافت - هنوز ماهی نگذشته بود که

بطغل مزاجی و کم هوملگی پادشاه این همه مراتب آشتی نصیامنسبیا

گردیده غبار کدورت و ناخوشی طرفین بیش از پیش تهییج گرفت

و بکرات همین محبت در داد - بعضی امرای تجربه کار کناره گزینی را

وقایع آبرو فهمیده خود را کشیدند - و چون امیرالامرا از دکن

رسید پس از استحکام عهد و شرائط ملازمین دریافت - اما اوضاع

پادشاهی و برهم کاری مردم دیده توقع اصلاح برداشت - و بفکر دیگر افتاد - هشتم ربیع الثاني بتقریب ملازمت ثانی قطب الملک را باتفاق اجیت سنگهه ببزد و بست قلعه ارک فرستاد - غیر از اعتقاد خان کسی از مردم پادشاهی در قلعه نماند - قطب الملک با پادشاه شکوه و اعاده بے عذایتها سرکرد - محمد فرخ سیرهم بر آشفته جواب میداد - تا آنکه مذکور بحرفهای خوش شده - اعتقاد خان خواست که بسخندان ابله فریب میانجی گری نماید - چون از طرفین سر رشته اختیار از دست رفته بود سید عبدالله خان او را مخاطب بدشنام ساخته گفت - از قلعه برآرند - پادشاه برخاسته بمحل رفتند و اعتقاد خان جان بدر بردن غنیمت دانسته راه خانه گرفت قطب الملک شب با احتیاط تمام در قلعه گذرانیده صبح نهم ربیع الآخر پادشاه را مقید نمود - و تا آن وقت بر هیچ کس معلوم نبود که در قلعه چه گذشت - عوام کشته شدن عبدالله خان شهرت دادند اعتقاد خان باظهار فدویت با جمعیت خود سوار شده در بازار سعدالله خان بمقابل فوج امیر الامرا خر حمله نموده دست و پای بیحاصلی میزد - که نوبت جلوس رفیع الدرجات بلغد آوازه گشت - اعتقاد خان را بخفت تمام دستگیر ساخته خانه او را بضبط در آوردند - و بیاز یافت جواهر نفیسه (۲) که باو انعام شده بود - و اکثری متفرق ساخته (ذات و خواری میکشید - فرخ سیر را بعد سلطنت شش سال و چهار ماه

سواى يازده ماه فرمانروائى جهاندار شاه (كه در ايام پادشاهى خود داخل كرده بود) از سلطنت خلع نموده بالاي تروپوليئه قلعه ارک كه جاى قنك و تاريك است مكحول نموده بتعذيب تمام نگاهداشتند - گريزند نور بصروش بالكايه زایل نشده بود *

از ثقه عمده كه مقرب سادات بود مسموم شده كه چون قرار يافت (كه ميل بچشم او بايد كشيد) قطب الملک بے آنكه بكم ظاهر نمايد سرمه دان استعمالى خود را سر ديوان به نجم الدين علي خان دان كه حكم پادشاه است - رفته ميل بچشم فرخ سير كشند - درين وقت فرخ سير جزع بهياري كرد - و بجائى رسانيد كه ناچار بزير كشيدند پس ازان كه ديد در بصارت نقصان نشده در اخفاى آن ميكوشيد و هرگاه چيزى مي خواست مي گفت - برين بصير ترحم نمايند قطب الملک و اميرالامرا تبسم كرده ميگفتند - كه بخيال او گويما مطلع نيستيم - بهتر تقدير از سادى لوحى بمستحفظان بوعده مفاصم عمده مشورت برآوردن خود ميكرد - كه نزد راجه جيسنگه سواني (ساندن چون اين خبر بصاحب مداران خلافت رسيد باتتضاي صلاح ماكي دوبار مسموم نمودند - از سخت جاني كارگش نيفتان - آخر بتسمه كشي كه بدعت مستحده ار بود رهگرای فنا ساختند - روزى كه تابوتش بمقبره همايون پادشاه مي بردند طرفه بلواى عام واقع شد - دو سه هزار مرد و زن شهر خصوص آنچه و فقير بازاری جمع گشته گريه كنان همراه مي رفتند - و سنگها بمردم سادات زده نفرين ميكردند - و تا سه روز

بر قبرش مجتمع گشته مولود خوانی نمودند *

سبحان الله مردم درین مقدمه خیدری و نعمت الهی شده اند

* (باءى) *

یکه میگوید *

* دیدی که چه با شاه گرامی کردند *

* صد جور و جفا ز راه خامی کردند *

* تاریخ چو از خرد بچستم فرمود *

۱۱۳۱

* سادات بوی نمک حرامی کردند *

* (رباءى) *

دیگر گفته *

* با شاه سقیم آنچه شاید کردند *

* از دست حکیم هرچه آید کردند *

* بقراط خرد نسخه تاریخ نوشت *

۱۱۳۱

* سادات دواش آنچه باید کردند *

اما بر ظاهر اسمی که در ازای حقوق پادشاهی قدیم و جدید (که

بر ذمه خانه زادان موردی ثابت و متحقق است - سیما در حق این

دو برادر که در نوکری باقائی (سیدند) مدور این حرکت قبیح

ازینها (که ظلمه صریح بود با کفران نعمت که هر یک بانفراده در

ردا و شفاعت تام تمام بود) نه حق حقیق است - هاشا و کلا - بله

اینها هم طرفه خدمتی بتقدیم رسانیدند - که ببذل جان و ایثار مال

کوتاهی نکرده پادشاه هندوستان ساختند - لیکن بنظر انصاف نه این

حق است - بل ادای حق است - و مقتضای نمک خوارگی - اما

نفس خود کلام چه میگوید - و عقل دور اندیش معاش چه میفرماید
 آیا دفع شر پیش از وقوع بقدر میسر واجب نیست - منفعت خویش
 جدایی نفس انسانی شده - اگر سبقت دزین امر نمیگردند بتلف
 جان و آبرو گرفتار میگشتند - اگرچه بعدوان دیگر هم حفاظت ازین بلیه
 میسر بود - که در مبادی حال آنها از خدمات حضور دست کشیده
 بکار عمده سرحدی اختصاص نموندند - حب جاه و ریاست که بدترین
 ذمائم است نگذاشت - و در یزوت مدعیان باین هم کی میگذاشتند
 جهرتقدیر اگر باعمل کار وانگرفتند خود محمد فرخ سیر ماده فساد
 سلطنت خود گشته از بے تجربگی و نابخردی غلطها از سرزد - اول
 منصب والای وزارت را [که اصلا مناسبتی بسادات باره ندارند - چه
 در عهد عرش آشیانی تا زمان خلد مکان (که بآغاز و انجام دستور العمل
 سلطنت هندوستان اند) سادات باره بمنصب عمده ترقی فرسود شده)
 اقل مرتبه بدیوانی موبه یا متصدی گری پادشاهزاده نامزد نگذاشتند
 بایست باینها تفویض نمیکرد - و اگر نظر بر حقوق آنها از راه قدر دانی
 و اقتضای مروت زمام خلافت بقضه اقتدار آنها داده بود بایست
 بگفته سخن سزان خود غرض (که در پرده دولتخواهی کل هزاران بدخواه
 آماده می کنند) این قسم نوکران اخلاص کیش را (که جان و مال خود
 برای او دریغ نکردند - و آینه نیز بے موجب از آنها بداندیشی متصور
 نبود) باین مرتبه میسر ستانید - آنچه دید از خود دید - و هر چه کشید
 از خود کشید - قام جولانی شد - و بجای رسید - عفا الله عنهم *

اعتقاد خان درامت و عزت بیاد داده مدتی خانه نشین بود - چون
 امیرالامرا به تیغ انتقام کشته گردید ^(۲) قطب الملک بشاهجهان آباد
 رفته باستمالات اکثر اصرای قدیم و جدید (که از عرصه روزگار بدر
 رفته در گوشه انزوا بناگامی بسر می بردند) پرداخت - از آنجمله
 اعتقاد خان را ببعالی منصب خوشدل ساخته مدافع بمدد خرج
 و نگاهداشت رساله داد - اما چنانچه او میخواست نقش مرادش
 نقشست - زوله بچند کوره رفاقت نموده بدهلی برگشت
 و تا زیست مزدوی بوده باجل طبعی در گذشت - هرچند بسخاقت
 و جلالت مشهور بود لیکن فیض عام داشت - در کم فرصتی دولت خود
 عالم را کامیاب ساخت - با این همه مردم بچیزهای بد نسبت میکردند
 * نکته * دولت مزیل عیب نمی باشد * * بیت *

* غنی از دولت دنیا نگرند عیب کس زایل *

اما پ * که زر نتواند از روی محک بردن سیاهی را *

بلکه مظهر آنست * شعر *

* عیب ناقص در لباس زر کجا پنهان شود *

* ماه نو چون پیرهن پوشد کلف عریان شود *

(۳)

* اعتماد الدوله محمد امین خان چمن بهادر *

پسر میر بهاء الدین بن عالم شیخ است - که احوالش در ضمن

ترجمه تایب خان عابد خان پیرایه ترقیم یافته - میر بهاء الدین مدتها

بجانشینی بزرگان خود می پرداخت - چون انوشه خان والی اورکنج
 با پدر خود عبدالعزیز خان حاکم بخارا بمنازعت پیش آمد میر
 بانهاهم اتفاق با پسر مذکور کشته گردید - خان مذکور دست از وطن
 برداشته عزیمت دیار همد نمود - و سال سی و یکم جلوس خلد مکان
 بدکن پاتابه غربت کشوده شرف اندوز ملازمت پادشاهی گردید
 و بمرحمت منصب دو هزاره سوار و خطاب خانیه سرمایه
 ناموری اندوخت - و همراه خان فیروز جنگ (که بتسخیر تلاع و تنبیه
 غنیمت مامور میشد) سر رشته تعیناتی بدست آورد - و سال چهل و دوم
 چون قاضی عبدالله صدر فوت نمود او حسب الطلب از انجا بحضور
 رسیده بعزیمت خلعت مدارت کل و انعام سه عدد انگشتری
 زمرود میذاکار نقش بلند (تبگی درست کرد - و در هنگامه^(۲) [که موکمب
 پادشاهی بتسخیر قلعه کهیلنا (که بعد فتح به تسخیر آنا موسوم شده)
 متوجه گردیده محاصره آن بمیان آمد] خان مذکور باضافه دو صد
 سوار امتیاز یافته تعین گشته که از کتل انبه گهات بتل کوک^(۳) شتافته
 از آن طرف راه آمد و شد بر محصورین قلعه مذکور مسدود سازد - خان
 مذکور کمر همت بسته بدانجانب شتافت - و تودن نمایان بظهور آورد
 پشت (که بدست مقاهر بود) بکشتش و کوشش مستخاص گردانید
 و در جلدی آن ب خطاب بهادری بلند آوازه گشت - و سال چهل و هشتم
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصدی هزار و دهم سوار چهره

(۲) در [بعضی نسخه] و هنگامیکه (۳) در [بعضی نسخه] بملوکون *

کامیابی برافروخت - و سال چهل و نهم در محاصره قلعه راکدکیره و تعاقب زمیندار آنجا (که وادی فرار پیموده بود) خدمات شایسته بتقدیم رسانیده از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و دویست سوار چهره بخت را نور آگین ساخت - و بیشتر به تذبیه مقاصیر مامور شده چون سالم و غانم برگشت سال پنجاه و یکم باضافه سه صد سوار و خطاب چین بهادر رایت امتیاز برافراشت - و چون همراه سلطان کام بخش تعیین گردیده بود در چند روز خبر رحلت خلد مکان شنیده بے اطلاع احدی (۲) از آنجا نزد اعظم شاه آمد - و صحبت آنجا نا دلچسپ دیده از اثنای راه (که شاهزاده مزبور جانب هذروستان متوجه بود) جدائی گزیده بارونگابان آمد - و پس ازان (که خلد منزل ظفر یافته بعزیمت جنگ با سلطان کام بخش برادر خود رایت توجه بدکن برافراخت) در بملازمت پیوسته بعد مراجعت خسروانی بهندروستان بتفویض خدمت فوجداری مرادآباد قامت قابلیت آراست - و سال چهارم جلوس آن پادشاه با جمعی بهمم کرد دامن همت بر کمر عقیدت زد - چون نوبت سلطنت به محمد فرخ سیر رسید بوساطت قطب الملک و حسین علی خان دولت ملازمت دریافت از اصل و اضافه بمنصب شش هزار و شش سوار و خطاب اعتماد الدوله نصرت جنگ و تقرر بخشش گوی دوم درجه اعتلا پیمود - و سال پنجم جلوس آن پادشاه به بند و بست صوبه مالوه

دستوري پذيرفت - و چون دران ايام حسين علي خان از دکن روانه بارگاه خلافت شده کسے را نزد خان مذکور (که متصل اجين بگردآردی جمعيت سرگرم بود) پيامهای لطف آميز رعب افزا گفته فرستاد - او بے انتظار حکم سلطاني راهی دارالخلافت شد ازین جهت بپای عتاب درآمده از خدمت و منصب معزول گردید درین ضمن (که حسين علي خان بدارالخلافت رسیده محمد فرخ سیر را مقید گردانید) خان مذکور با جمعيت خود رفته با مردم سادات ملحق شد - در عهد سلطنت سلطان رفيع الدرجات ببهالهی منصب قدیم و بخشی گری درم آب رفته بجو آرد - و بعد چندی میان او و حسين علي خان محبت برهم شده بنقض باطن انجامید - و چون حسين علي خان در اوائل سلطنت فردوس آرامگاه بعنوانی (که در احوالش بذوک خامه گذشته) گشته گردید و غیرت خان همشیره زاده اش طريق گستاخي پیموده جیب زندگی را بچنگ اجل در داد خان مذکور از اصل و اضافه بمنصب هشت هزاري هشت هزار سوار در اسبه سه اسبه و یک کور و پنجاه لک دام بطريق انعام و تسامیم تعلقه وزارت و خطاب وزیر الممالک بوالا پایة امارت تصاعد نمود و در همان سال بعد چهار ماه از تقرر وزارت مطابق سنه (۱۱۴۲) هزار و صد و سی و سه هجری (خت زندگانی) ته کرد - امیر

بود شجاعت نشان و سیر فکر - (نفقا خصوص مغایه را در کار سازیهای معاملات (که خود هم میگرفت) رعایت میکرد - در کم فروشی ايام وزارت

از نوکران پادشاهی هر که شکایت بجاگیری پیش او برد از محال
پانپانی جاگیر او مقرر کرده چوپدار خود را محصل نموده سغد جاگیر^(۲)
تیار ساخته بدست خود بآن کس می سپرد - پسرش اعتمادالدوله
قمرالدین خان است - که توجه اش علیحدۀ نوکریز خواه شده *

* اخلاص خان اخلاص کیش *

هند، پسرے بود از قوم کهتوی بلخی - نام اصلی او دیبی داس^(۳)
نیاگانش قانون گوئی قصبۀ کلانور (که از دارالسلطنت لاهور بفاصله
چهل کوه است) داشتند - نام برده از سن صبی بکسب علوم مشغوف
بود - و در دارالسلطنت سکونت ورزیده و بصحبت علما و فقرا
رسیده صاحب استعداد گشت - و چون با ملا عبدالله سیالکوٹی
نصبت شاگردی داشت بواسطت او ملازمت خادم مکان حاصل نموده
بأخلاص کیش موسوم گردید - و بمذنب کم سال بیست و پنج
مشرف متاع خانه و سال بیست و ششم مشرف جانماز خانه و سال
بیست و نهم مشرف عرائض و سال سیم پیش دست روح الله خان
میربخشی از تغیر یار علمی بیگ و سال سی و سیوم از تغیر شرف الدین
واقع نویسنده کچهری خانسان و پستتر امین جزئیۀ صوبۀ بیدر و سال^(۴)
سی و نهم امین و فوجدار پرگنۀ اندور از تغیر محمد کاظم شد
و درین سال منصب او چهار صدی سه صد و پنججاه سوار مقرر

(۲) در [بعضی نسخه] پانپانی (۳) نسخه [۱] ناپی (۴) در [اکثر

نسخه] صوبۀ بیدر .

گردیده سال چهل و یکم باز بخدومت پیش دستی روح الله خان
خانسمان چهره عزت برافروخت - و سال پنجاهم از راه عنایت نام او
بلفظ محمد مصدّر شده بوکالت شاه عالم بهادر مقرر گشت - پس
از ارتحال خلد مکان چون اعظم شاه بنابر وکالت مذکوره از ناخوش
بود بوساطت بسالت خان میرزا سلطان نظر باظهار بی تقصیری
پرداخته پرورنگی گرفته در اردنگباد ماند - و بعد تسلط خلد منزل
بحضور آمده از اصل و اضافه بمنصب در هزار و پانصدی یکهزار
سوار و خطاب اخلاص خان و تفویض خدمت عرض مکرر بساط
بلندمرتبیگی گسترده - گویند چون سر دربار برای عرض تعلقه مذکور
پیش میرفت از آنجا که پادشاه هم عالم بود بتقریب مقدمات علمی
گفتگو بطول میکشید - تعلقه داران دیگر ساکت شده کزایه میکردند
که الحال کشف و مشکوه در میان آمد - امور دنیوی متوقف باید
داشت - چون همت پادشاه و وزیر آنوقت بسیار بلند افتاده بود
درخواست هیچ یک رد نمیشد - خان مزبور (که در متصدی گری
بسختی و دقت زبان زد بود) بخانخانان ظاهر نمود که نهال عالم نوازی
پادشاه جز بیجاگیری اکثر مردم بار نخواهد آورد - خانخانان
بد نامی تحقیق این امور تبیح نسبت بخود دانسته تکلیف آن
باخلاص خان نمود - خان مزبور هم متکامل تشنیع مردم نشده دست
ازان کشید - و مستعد خان محمد ساقی برین کار مقرر گردید - و در

(۲)

وقت جهاندار شاه ذوالفقار خان دیوانی تن بر تعلقه سابق افزوده
 با خود رفیق ساخت - و در عهد محمد فرخ سیر (که هنگامه دار و گیر
 بلند شده بود - و بعضی امرا نظر برور نیز داشتند) تطب الماک
 و حسین علی خان یاس رابطه قدیم مرعی داشته ارزا بوطن خود (که
 تصبه جاسفته باشد) ^(۲) روانه نمودند - پستر بهادشاه عرض نموده
 اسفاد بحالی منصب و جاگیر سابق فرستاده طابداشتند - اگرچه
 بخاطر راستگی مزاج بنوکری راضی نبود اما بمبالغه هردر برادر آمده
 ملازمت نمود - و بخدمت میر منشی گری و تحریر تاریخ متضمن
 واقعات آن عهد مامور گردید - و پس از برداشتن محمد فرخ سیر
 بمنصب هفت هزار پی ترقی کرد - و در عهد فردوس آرام گاه نیز
 بخدمت مذکور می پرداخت - مرد مزاج گرفته دربار دیده بود
 غیر از لباس سفید نمی پوشید - گویند در کم منصبی نیز آمده
 عزت او می کردند - واقعات محمد فرخ سیر بقید قلم در آورده
 به پادشاه نامه موسوم کرد - بوقت موعود چهره را ببقاب عدم پوشید *

* امین خان دکنی *

بسر خاننظام شیخ نظام است - در جنگ محمد اعظم شاه با اتفاق
 فرید برادر دیگر مقدمه الجیش و هرازل برادران خود خان عالم ^(۳)
 و مغور خان بود - تلاش و ترده در خور نام و نشان خانواده خویش
 بسیار نمود - چون روزی چند از حیانش باقی بود سالم ماند - گویند

وقت (که خان عالم و منور خان بمقابله عظیم الشان عثمان سبک ساختند)
 آن هر دو برادر پیش آهنگ بجانب چپ شاهزاده ریخته مردم
 رو بر در را برداشته عقب برآمدند - آنها چون یسوی یسار خویش
 نگاه کردند بنگله شاهزاده بنظر در آمد - برگشته با سی سوار پروانه وار^(۲)
 خود را همان طرف زدند - خالد منزل بعد فتح متوجه احوال خان
مسطور شده با آنکه طرف مخالف بود اما از آنکه بقیه ایست از دود
شجاعت و بردای مشمول نوازش گردانیده بصوبه دار می ناندید
و باهی ساخت - و پس ازان بفوجداری سرا (که عبارت از کرناک
بیجاپور است - و آن آلتائست وسیع زر خیز) مامور گردید - و چون^(۳)
پیوسته بدان سرکار ولایات متصرفه زمینداران متفرق است هر کدام
بقدر مرز و بوم خویش پیشکش پادشاهی ادا مینماید - از انجمله
میسوریا (که مرزبان سربرنگ بدن است - و آن مملکتست بجمع افزون
از چهار کروم رویه - و در دکن هیچ زمیندار به اعتبار ساز و سرانجام
و بسطت ملک و رفور خزائن سهیم و نظیر چه که بعشر عشیر آن
نمی رسد) پیشکش مقرر می دارد - فوجدار سرا هم باندازه زر خویش
قلیل و کثیر می ستاند - و در صورت زیاده طلبی بفوج کشی می انجامد^(۴)
چنانچه با خان مذکور اتفاق افتاده فوج گران بسرداری دلوا (که
عبارت از بخشی لشکر است) بمقابله تعین گردید - بعد تلاقی فریقین

(۲) نسخه [ب] مردانه وار (۳) در [بعضی نسخه] نا - در گردید (۴)

نسخه [ب] بسرداری ولای •

و کوششهای مردانه طرفین مردم خان مذکور از کثرت مخالف هممت
 باخته راه فرار گزیدند - آن بهادر با سه صد جوان دلاور پای ثبات
 آتشورده نزدیک بود که نقد جان در بازو - ناگاه تیرے از دست او بسرداد
 (۲) سیده بکوی عدم برد - هزیمت صورت نصرت گرفت - و شکست
 آنگ فتن پذیرفت - نقش حکومت درست نشست - و عمل
 قرار واقع نقش بست - مردم اطراف و جوانب حساب برداشتند
 و در دستها بصری و سرداری بشناختند - پستربخان مذکور فوجدارای
 کرنول مفوض گشته در عهد فرخ سیر بتجویز حیدر قلی خان
 دیوان مستقل دکن بصوبه دارای برار نامزد گردید - نایب او دخل
 یافته هنوز خود در بالکنده محال تیول قدیم خویش بود - که از
 آمد آمد امیرالامرا حسین علی خان از کوته اندیشی بخویشتن داری
 زده استقبال را لغت بمکت انداخت - امیرالامرا پس از فراغ
 جنگ داود خان از همراهان خویش اسد علی خان جولاق را (که
 جد او از توکان علی مردان خانی بود) بضط برار فرستاد - و بعد ازان
 که ملازمه در یافت صوبه مذکور بدو را گذاشت - و چون عوض خان
 بهادر از حضور بحکومت آنجا تعیین گردید خان مزبور بایالت
 ناندیر شتافت - و از آزری و به انصافی باغوازی زمینداران برگذ
 بودن مضاف ناندیر با جاگیردار آنجا ماندها تا (که پدرش کانهوجی
 سرکیا از مرهتلهای پنجهازری بود - و در عهد خلد مکان مصدر کارها

شده) برخاش بیجا سر کرده بعهد و پیمان بدست آورده از پا
در آورد - و پس ازان بسابقه نزاع بفکر مالش جکیمت یلمه (که نرمل
بتغلب گرفته) افتاد - آن بومی در یافته بفتح سنگه متبغای راجه
ساهر (که صکاسد از آن صلح بود) استعانت جست - قضا را وجه دیگر
(که یاز اندیشه آن بدسگال کردن) پیدا شد - تفصیلش آنکه در همان
ایام ملج مرهته قرار یافته نیل ابن بدنامی بر نامه احوال امیر الامرا
قا قیام قیامت کشیده شد - چنان مقرر گشت که از محال که بمسبب
استحکام مکان و زور طلبی حکام و مرزبان چونه متعذر الوصول باشد
امیر الامرا اعانت نماید - چون در تعلقه خان مزبور در هنگامه
شورش افزائی اشقیا هم از برخی جاها یکدام بطریق چونه نداده بودند
یا وصف مکرر نوشت و خواند امیر الامرا تن باین عار و ننگ نداد
و در ادای چونه تهارن صریح بکار برد - آن صوبه از تغیر او بمیرزا علی
یوسف خانمی (که از اشجعان درزگار بود) نامزد گردید - خان مذکور
(که بشهرت عزل در استقلالش واقع شده بود) بتقریب شادی
حبیه بود بدالکذبه شتافت - که یکدفعه فتح سنگه باتفاق جکیمت
برسرش رسید - از نظر بر خاندان و عذران خود کرده از بسیاری خصم
فیندیشیده با مردم کمه باستقبال رفته - از آنجا (که درین انقلاب آباد
اقبال با اقبال توام - و دولت و نکبت بهم است) خان مسطور
(که به ورزش سپری شده خصمان و زبان زوی آورده بود) بدست
آن ناکسان اسباب و اثاثه امارت را باخته و ننگ و ناموس چندین ساله

بباد داده آخرها رهائی یافته ببالکندذه نشست - پس ازان هید
 عالم علي خان بهادر در ایام صاحب اختیاری دکن مجدداً اورا ببکالی
 مربوطه ناندیر مستمال ساخته در جنگی (که با نواب فتح جنگ اتفاق
 افتاده) بهرداری دست (اسحت) تعیین فرمود - آن نایکار تیره روزگار
 بخلاف سپاهی پیشگان و نام آوران دست بکار نموده تماشائی گردید
 و خط بطلان بر کارنامه‌ای نیاگان خویش کشید - اگرچه بعد فتح
 فتح جنگ بتعلقه مرخص نمود اما وقارش از دلها برخاست - و اعتبار
 در دیده‌ها نماند - در همان ایام (که عوض خان بهادر بنابر شلتناقش در
 مقدمه بازگردانید برار دل پری داشت) باعث عزل او شده متهور
 خان بهادر خویشگی را بجایش نصب نمود - او بمجرد استماع این خبر
 نزد نواب فتح جنگ (که دران وقت متوجه ادونی بودند) شتافت
 اما روی نیافت - برگشته بقصبه پرمی^(۳) محال جاگیر خود (که درازده
 کروهی پتھری سحت) آمده فردکش نمود - و در محلات مشروط ناندیر
 مزاحم عمل گردید - هرچند خان منصوب در اصلاح کوشید از جهالت^(۴)
 و نادانی برآه نیامد - و آخر کار خود را در قید او داده مدتی
 زندانی ماند - چون پسرش مقرب خان (که در احوالش نیز اشعاره
 باین سرگذشت (فته) بنوکری سرفراز گردید باستشفاع او رهائی
 یافته دیهات پنجاب هزار روپیه از بالکندذه باخراجات او مقرر شد

(۲) نسخه [ب] دل پری داشت (۳) نسخه [ب] پرمی (۴) در

و مدتی دست نگر پسر بسر برده چون از دست او بجان آمده بود
 در سال ششم محمد شاهي خود را بخجسته بنیاد رسانیده دست
 التجا بدامن معاضدت و مساعدت عوض خان بهادر زده ببحالی جاگیو
 و منصب امیدوارها اندوخت - درین اثنا آصف چاه از هندوستان
 قدوم فرمود - و جنگ مبارز خان در میان آمد - باقتضای وقت استمالت
 تازه یافته کمر رفاقت بمیان عزیمت بر بست - و تهیه شرانجام
 روزی چند در شهر مانده به آمد - چون از ادبار زدگی و ذلت کشی
 پی در پی عقل و هوش باخته مسح شده بود از خام خیالی ورق
 برگردانده راه برگردانید - و بایواز و شبگیر بمبارز خان (که مخفی و پنهان
 سلسله چنبدان عهد و پیمان شده بود) در پیوست - (رز جنگ بی آنکه
 تلاش و تردید از سرزند باب تیغ مخالفان نقش هستی او از صفحه
 روزگار محو و ناچیز گشت - و کان ذلک فی سنه (۱۱۳۷) سبع و ثلاثین
 و مائه و الف *

* امین الدوله امین الدین خان بهادر منجھلی *

از شیخ زادهای قصبه مذکور است - که از دارالخلافه شرقی
 شمالی واقع شده - نسبتش به تمیم انصاری میرسد - خان مذکور آغاز
 ملازم پیشگی بنوکری جهاندار شاه عز افتخار اندوخت - و در عهد
 محمد فرخ سیر داخل یسارلان گردید - و در عهد فردوس آرامگاه
 پیش آمد نموده بهایه میرتوزکی مرتقی شد - و رفته رفته بمنصب

چهار هزاری و پستری بیایه شش هزاری شش هزار سوار و خطاب
 امین الدوله و عطای محال سنبهل بکامل سه لک روپیه در تیون لوائی^(۲)
 ناموری برافراخت - مشغوف یار باشی و عیش پرستی بود - در
 همان عهد بعد رفتن نادر شاه از هندوستان روانه ملک عدم گشت
 عمارت و باغ و سرا در موطن خود بسیار بکیفیت بنا نهاده - ا
 پسرانش امین الدین خان و ارشد خان نام و نشانی داشتند *

* اعتماد الدوله قمرالدین خان بهادر *

میر محمد فاضل نام پسر اعتماد الدوله محمد امین خا
 بهادر است - اواخر عهد خلد مگان بمنصب در خور و خطاب قمرالدین
 خان نامور گردیده در عهد محمد فرخ سیر بمنصب عمده و بخشیدگری
 اهدیان مرتقی گشته در سال چهارم با عبدالصمد خان دلیر جنگ
 بهم کرد تعیین یافت - و سال اول جلوس فردوس آرامگاه بعد
 گشته شدن حسین علی خان (که غیرت خان همشیره زاده اش باتفاق
 مردم باره بر لشکر پادشاهی هجوم آورد) نام برده آثار دلادری
 بظهور رسانیده پستری بمنصب شش هزاری شش هزار سوار و تقویض
 تعلقه بخشی گری دوم از گذاشتن پدر خود و داروغگی غسل خان
 ضمیمه تعلق اهدیان مدارج ترقی پیمود - و چون پدرش بدار القرا
 شتافت اگرچه برای وزارت نظام الماک آصف جاه از دکن طلب
 حضور گردید او باضافه منصب و خطاب اعتماد الدوله سربلندی

اندرخت - چون آصف جاء بعد تفویض وزارت صحبت خود
 کوک ندیده دل از بودن حضور برگرفت و بتقریب بدکن معارفت
 نمود تعلقه وزارت در سنه (۱۱۳۷) هزار و یکصد و سی و هفت
 هجری بمقام او قرار یافت - مدتها بعیش و سرور گذرانید - یکبار
 در سنه (۱۱۴۷) هزار و یک صد و چهل و هفت هجری (که بالاجبی راو
 مرهقه در ضاع مالوه هنگامه برپا کرد) او باتفاق خاندوران هریک با فوج
 علیحده تعیین شد - و چهار جنگ غالبانه کرد - و مقدمه بصلح
 انجامید - و بار دوم همراه پادشاه بمهم علی محمد خان رهپناه (که
 آثار طغیان بظهور آورده بود) از شاه جهان آباد برآمد - اما برغم
 عمده الملک و مقدر جنگ واسطه افغان مزبور شده بملازم
 پادشاهی آورد - و دفعه سیوم همراه شاهزاده (که بعد سلطنت
 باحمد شاه ملقب گشته) با فوج بسیار باراد مقابله احمد شاه
 درانی (که از لاهور اینطرف آمده بود) تا سرهزد رفت - روزیکه
 مقابله قرار داده بودند ناگاه گوله اجل از توپخانه قضا بار رسید
 و مطابق سنه (۱۱۶۱) یکهزار و یکصد و شصت و یک هجری بدار
 باقی پیوسته - فراغت درست بود - و بهمن خلق و شیوه تواضع
 و فیض سانی نامه بذیکی بر آورده مقبول خاطر مغیر و کبیر گردید
 و دادار اذیت هیچ کس نشد - املاک پدرش (که بعضی بتعدی
 بتصرف آمده بود) قیممت واجبیه نموده تئمه بمالکان رسانید
 و هرکه بفروخت اضی نشده مسترد گردانید - ادب مجبول

مزاجش بود - گویند در ایام (که آصف جاه بدار الخلاء میرفت) نظر بکلان سالی او با وصف وزیر بودن برای خدمت او در می‌خواست بمد درگذشتن او بحرش میرمذو چابک دستی بکار برده با چند هزار سوار بر سر اعدا تاخت - و آنها را قسمی از میدان برداشت که راه وطن پیش گرفتند - بدین تقریب بخطاب معین الملک رستم هژد مخاطب شده صوبه دار لاهور و ملتان گشت - و در سنه (۱۱۴۲) هزار و

یکصد و شصت و دو هجری (که شاه درانی از کابل متصل لاهور وارد شد) جنگ سهل بمیان آمده بصلح انجامید - شاه بدستور نادر شاه از سیالکوٹ و گجرات و اردنگ آباد و یرسرور چهار محال پیشکش خود

مقرر کرده برگردید - و در سنه (۱۱۴۵) یک هزار و یکصد و شصت

و پنج هجری باز بلاهور رسیده تا چهار ماه جنگ داشت - و بقتاق آدینه بیگ خان و کورامل نوکران خود مغلوب گردیده بملازمت پیوست - شاه از جانب خود نایب لاهور مقرر کرده مراجعت نمود

معین الملک سنه (۱۱۴۷) هزار و یکصد و شصت و هفت هجری (در زمه بشکار رفت - و طعام خورده درب احشا بهمرسید - از اسب فرود آمده خواست فی کند - نشد - و دست هم اجابت نکردید - ناگاه جان بحق سپرد - و سزد حکومت لاهور شاه بزام پسرش (که در ساله بود) کرده فرستاد - بغالب مغر سن او مادرش مستوای بر مهمات بود - ازین جهت رفقا متنفذ شدند - درین ضمن پسر مذکور باجل

طبعی فوت نمود - و حکومت بخود بیگم یعنی مادر طفل مزبور عاید شد - بعد چندے خواجه عبدالله خان پسر عبدالصمد خان بیگم را قید نموده نیابت صوبه از شاه طلب داشت - و از هنگامه تنخواه سپاه پای استقامت او از جا رفت - و کار بیگم (جوع گرفت - پس از آن میرزا جان نامی جماعه دار بیگم را مقید نمود - و آخر بصلح منجر شد - پستر عمادالملک بر لاهور دویده بیگم را بقید آورد چنانچه در احوال عمادالملک مفصل پیرایه نگارش پذیرفته - و پسر دیگر اعتمادالدوله انتظام الدوله خانخانان است - که در عهد احمد شاه بتعلقه وزارت از تغیر مقدر جنگ سرفراز شد - و سنه (۱۱۹۷) هزار و یکصد و شصت و هفت هجری بدست اقارب خود کشته گردید و یکی از پسرانش فخرالدوله است - که یک سال قبل از تعزیر وارد دکن گشته در رفاعت نظام الدوله آصف جاه می گذراند - بحال صحر این ادزاق مهربانی دارد - دیگر اخلاف هم از باقی مانده *

* امیرالامرا غازی الدین خان بهادر فیروز جنگ *

پسر کلان نظام الملک آصف جاه و برادر ایمانی نامر جنگ است نام اصلی او میر محمد پناه - پیوند خویشی با قمرالدین خان وزیر داشت - پدر او را از معر سن بحضور فردوس آرامگاه گذاشت - در آنجا نشور نما یافته ابتدا ببخشی گری احدیان سرفرازی پذیرفت - و در سنه (۱۱۵۴) هزار و یک صد و پنجاه و سه هجری (که پدرش بانتقال خاندوران بخدیم میر بخشیکری سرفراز شده بدکن آمد)

از بنیابین تعلقه مزبور بهایه بلندرتبگی برآمد - و پس از فوت
 پدرش در عهد احمد شاه قریب سه سال سادات خان میربخشی
 بود - پستر تعلقه مرقوم و خطاب امیرالامرائی بنام او قرار یافت
 پس از شهادت نامرجنگ خاطرش بحکومت ملک دکن کشید
 اتفاقا دران ایام (که ایلچی شاه درانی رسیده بود) مغدر جنگ
 ماهار راد هولکر را حمص ایماى پادشاه بوعده مبلغ خطیر همراه گرفته
 بحضور آمد - و پیش از رسیدن او جارید خان پیغامهای شاه را قبول
 نموده ایلچی را رخصت نمود - مغدر جنگ حیران شد که هولکر را
 چه علاج نماید - امیرالامرا با هولکر اتفاق چسته او را برین راضی
 ساخت که موبه دارى دکن بنام امیرالامرا مقرر شود - او دست از
 تقاضای زرموعوده خواهد برداشت - لهذا از پیشگاه سلطنت
 بموبه دارى دکن و خطاب نظامالملک سرعزت برافراخت - پستر
 سند موبه خاندیس بنام مرهه بمهر خود کرده داده بامید اعانت
 آنها در عین برسات گل ولای موبه مالوه طی کرده وارد بلده برهان پور
 گردید - پستر بادرنگ آباد آمده هفده روز توقف نمود - و بمرگ
 مفاجات (که طعام خورده بمستراح رفت - و برآمده قی کرد) مطابق
 سده (۱۱۶۵) هزار و یکصد و شصت و پنج هجری بمملک بقا پیوست
 استعداد علمی داشت - و آخرها همتی در مزاج او بهم رسیده بود
 پسرش غازیالدین خان ثالث است - که خطاب عمادالملک یافته
 و احوالش جداگانه سمت ارتسام پذیرفته *

* ابراهیم خان بهادر امام جنگ *

(۲) از شیخ زادهای فاروقی سم - منصبش بشیخ فریدالدین شکرگنج
 میرسد - (۲) دطن اصلی بزرگانش (۳) میرپور سرکار خیرآباد اودهه است
 از چندے بشکوه آباد سکونت گرفته بشکوه آبادی زبان زد گشت
 پدرش شیخ بهادرالدین در عهد خلد مکان بمنصب و تعلقه صدارت
 و احتساب شکوه آباد سرفراز بود - نامبرده ابتدا بمنصب سه مدی
 سرافند گردیده مدتی برفاقت مرحمت خان در شادی آباد ماند و
 موبه مالوه بود - ساله (که نظام الملک آصف جاه از مالوه عزیمت
 دکن نمود) نام برده مرافقت او گردید - چون مرد سپاهی کار دیده
 و درین مقدمات رای درست داشت منظور نظر تربیت گردیده در
 بزم مشورت دخیل گشت - و بمنصب دو هزار و پانصدی و خطاب
 خانی و عطای جاگیر در خور عز امتیاز یافته بفوجداری نبی نگر^(۵)
 عرف اَنُور توال قامت لیاقت آراست - چون در سنه (۱۱۴۶) هزار
 و یکصد و سی و شش هجری آن امیر بے نظیر از دارالخلافه مراجعت
 بدکن نمود خواجه قلی خان قلعه دار دهار و فوجدار ماند و موبه مالوه را
 همراه گرفته خان مذکور را در انجا گذاشت - بستر (که قطب الدین
 علی خان پنکوری بتعلقات مزبوره از حضور منصوب گردید) نام برده
 پیش آصف جاه آمده چون نظم موبه خاندیس بحفیظ الدین خان

(۲) در [بعضی نسخه] رحمه الله علیه میرسد (۳) نسخه [ب] نیاگانش (۴)

در [بعضی نسخه] راهر پور یارام پور (۵) در [بعضی نسخه] بنی نگر عرف اَنُور

مقرر شد تعینات او گردید - و در تنبیه افواج مرهته تودد نمایان
 بظهور آورد - رفته رفته از امل و اضافه بمنصب چهار هزار و دو هزار
 سوار و خطاب بهادر و عطای علم و نقاره راایت اعتبار برافراخت
 و گاه بفوجداری گلشن آباد و لغت به نیابت خاندیس و چند
 بخدمنت فوجداری سرکار بکافه نامزد گشت - و در عمل ناصر جنگ
 خطاب شمشیر بهادر یافته نایب صوبه خجسته بخیه شد - و در عمل
 مظفر جنگ باز بغظامت خاندیس سربلندی پذیرفت - و در عمل
 ملاقات جنگ از امل و اضافه بمنصب پنج هزار و چهار هزار سوار
 و عطای پالکی چهار دار سربلند گشته بخطاب امام جنگ مخاطب
 شده در جنگ (که وقت دیوانی راجه (گهنا ته داس با مرهته رد داد)
 سرگردگی مثل هرادی داشت - گویند بآرزوی شهادت دران جنگ
 جویای سرگ بود - اما بحسب اقتضای تقدیر بعد جدک به نقره
 قلیله مطابق سده (۱۱۶۱) هزار و یکصد و شصت و شش هجری
 ها بعدم سرا گذاشت - مرد جری بود - در گفتگو بے باک - مغاسبت
 بمذکورات علمی هم داشت - سالی (که بابو نایک نام سردار مرهته
 جمعیت بسیار فراهم آورده برای گرفتن چو ته کرناک حیدر آباد
 بآن سمت شتافت) او با فوج از سرکار تعین شد - که رفته باتفاق
 انور الدین خان تعلقه دار کرناک مذکور و عبدالنبی خان فوجدار کرپه
 و بهادر خان فوجدار کونول به تنبیه او پردازد - چنانچه ناختن او بر
 فوج مقاهیر و گرفتن اشیا و اسباب آنها قسم (که شکست فاعش

یافته آن سردار دیگر برنخاست (زبان زد خاص و عام است - در پسر
ازد باقی ماند - کلانی ایوالبرکت خان بهادر امام جنگ - جوهر جرأت
داشت - در جوانی در گذشت - و دومین شمس الدوله ابوالخیر
خان بهادر تیغ جنگ - که در حالت تحریر مورد عذایت نظام الدوله
آصف جاه است - و بمنصب پنج هزار سوار و علم و نقاره
و تیولاری محال یلغرب صوبه بیدر سرافراز - اخلاق حمیده و توفیقی
کلمه الخیر دارد *

• ابو المنصور خان بهادر صفدر جنگ •

میرزا مقیم نام خواهرزاده و خویش برهان الملک است - پدرش
خطاب سیادت خان داشت - نام برده پس از فوت خسر از پیشگاه
فردوس آرامگاه بنظم صوبه اوده مامور گردید - و به تذبیه مفسدان
آن جا پرداخته منقاد ساخت - و در سنه (۱۱۵۵) هزار و یکصد و
پنججاه و پنج هجری برطبق حکم پادشاه بکومک علی وردی خان ناظم
صوبه بنگاله (که افواج مرهه درانجا غدار فساد برداشته بود) بعظیم آباد
پناه شتافت - در جلدی آن قلعه رهتاس و چنانچه بار مرحمت شد - چون
ناظم مذکور متوهم شده حکم پادشاه متضمن موقوفی کومک رسانید
از بصوبه خود مراجعت کرد - و سنه (۱۱۵۶) هزار و یکصد و پنججاه
و شش هجری حسب الطلب بحضور آمده بانضمام داروغگی توپخانه
چهار رشادت برافروخت - و سنه (۱۱۵۹) هزار و یکصد و پنججاه و نه
هجری صوبه آله آباد نیز از انتقال عمده الملک امیر خان بوی قرار

گرفت - و در سال (۱۱۹۱) هزار و یکصد و شصت و یک هجری (که شاه درانی از تندهار قاصد همد گشته از لاهور این طرف آمد) از بر وفق حکم پادشاهی همراه سلطان احمد شاه تا سرهند شتافته پس از کشته شدن اعتماد الدوله قمرالدین خان پای استقامت محکم داشته تردد شایسته بظهور آورد - تا آنکه شاه درانی معاودت نمود - چون بعد یک ماه ازان بیست و هفتم ربیع الثانی سنه مذکور فردوس آرامگاه به نعیم جاردانی پیوست و احمد شاه پادشاه بر تخت سلطنت نشست و در ایام معدود خبر ارتحال آصف جاه از دکن رسید و مفدر جنگ بخاطر جمع خلعت وزارت پوشید - ازانجا (که با علی محمد خان درهله خاطر پری داشت) قائم خان بنگش را بر سر سعدالله خان پسر درهله مزبور تحریک کرد - چون قائم خان با برادران بتفصیل (که در احوال پدر او محمد خان بنگش ثبت یافته) کشته شد پادشاه را برداشته بر سر احمد خان بنگش برادر قائم خان برده تقاضای اموال قائم خان نمود - پادشاه در بلده کول توقف فرمود و مفدر جنگ بدریا گنج (که فرخ آباد ازانجا بیست کرده است) شتافت - مادر احمد خان آمده بر شهت لک روپیه معامله انفصال کرد - پادشاه معاودت بدرا الخلافه فرمود - و مفدر جنگ برای تحصیل زر قرار داده قدری توقف ورزیده بضبط محالات متعلقه احمد خان پرداخت - و نولرای زامی را از قوم کایته (که ابتدا در سرگارش نوکر کمزبه بود - و رفته رفته ترقی پیدا گشته نایب موبه

اوده گردید (در قنوج داشته خود بحضور آمد - نام برده در هنگامه
 افغانه بکار آمد - صفدر جانگ با اجتماع فوج پرداخته باتفاق سورجمل
 جات بر سر احمد خان بنگش شتافت - و معرکه کارزار آراسته شکست
 فاحش یافته سنه (۱۱۶۳) هزار و یکصد و شصت و سه هجری
 بدارالخلافت رسید - درین ضمن احمد خان بنگش در موبه آله آباد
 و اوده گرد فساد برداشته از نهیب و غارت و سوختن مکانها دقیقه
 فرونگذاشت - لهذا صفدر جنگ در سال دیگر با ملهار هولگر و جی ابا
 سند هیبه (که هر دو سردار معتبر مرهته بودند) اتفاق جمته بعزیمت
 مقابل احمد خان کمر همت چست بست - این مرتبه عزیمت
 بر افغانه افتاد - آنها رفته در دامن کوه مداریه (که شعبه ایست از کوه
 کماوون) پناه گرفتند - و آخر بعجز گرانیده خاطر خواه صفدر جنگ
 صلح قرار یافت - درین اثنا (که آمد آمد شاه درانی از لاهور
 بجانب دهلی (زباز شد) او بموجب فرمان پادشاه هولگر را بوعده
 زر خطیر همراه گرفته سنه (۱۱۶۵) هزار و یکصد و شصت و پنج هجری
 بدارالخلافت آمد - چون جارید خان بهادر خواجه سرا (که مدار علمه
 سلطنت بود) با قلندر خان ایلچی شاه درانی دار و مدار کرده ادرا
 برگردانید صفدر جنگ داخل بلده شده از انجا (که با خواجه سرای
 مذکور دلجمعی نداشت) روزیکه بخانه اش وارد گشته بود ادرا از هم
 گذرانیده مهمات سلطنت بقبضه اقتدار در آورد - و پس از آن پادشاه
 بتحریک انتظام الدوله خانخانان پسر قمرالدین خان بار پیغام کرد

که داروغگی غسل خانه و توپخانه را بگذارند - او بمطلب پی برده
 روزی چند خانه نشین شده درخواست رخصت تعلقه نمود - چون
 منظور نگردید بے رخصت برآمده بر در کردهی بلد مزبور توقف
 گزید - و هر روز فساد در قد کشیدن بود - تا آنکه صفدر جنگ شاعرزاده
 جمعی را بتوزکی برداشت - و احمد شاه تعلقه وزارت از تغیر او
 بانتظام الدوله مقرر فرمود - و عماد الملک بمحاربه صفدر جنگ
 برخاسته تا شش ماه جنگ در میان بود - آخر بوساطت انتظام الدوله
 بقرار بحالی صوبه آله آباد و اوده صلح صورت گرفت - صفدر جنگ
 بتعلقه خود عازم گردیده هفدهم ذی الحجه سنه (۱۱۶۷) هزار و یکصد
 و شصت و هفت هجری درگذشت - پسرش شجاع الدوله است
 که ترجمه اش جداگانه سمیت ایران پذیرفته *

* آصف الدوله امیر الممالک *

سیوهین پور نظام الملک آصف جاه است - نام اصلی او سید
 محمد - در حین حیات پدر بخطاب خانی و اسم ملایت جنگ بهادر
 مخاطب گردیده بصوبه داری حیدرآباد اختصاص گرفت - و پس
 از فوت پدر چون نامر جنگ شهید برای دفع فتنه مظفر جنگ
 متصل بذریه لچری شتافت او نیز همراه بود - پس از وقوع شهادت
 نامر جنگ باتفاق مظفر جنگ مراجعت نمود - چون در اثنای
 راه مظفر جنگ بر دست افغانه کشته شد از انجا (که او نسبت
 بدیگر برادران کلان سال بود) برمسند حکومت نشست - و از حضور

احمد شاه پادشاه باضافه منصب و خطاب آصف الدوله ظفر جنگ پیرایه امتیاز یافت - و ثانیاً لفظ امیر الممالک افزوده شد - راجه رگهنا ته داس (که مدار مهمات او بود) جمعی از کلاه پوشان فرانعیس را (که همراه مظفر جنگ کمر عزیمت بسته بودند) دلدهی نموده رفیق ساخت - و بارزنگ آباد رسیده سنه (۱۱۹۴) هزار و یکصد و شصت و چهار هجری بملک مرهته شتافته بآنها بقتال پرداخت - آخر صام بمیان آورده بعیدر آباد رفت - و در اثنای راه رگهنا ته داس بدست سپاه ملازم کشته گشت - و رکن الدوله سید لشکر خان وکیل مطلق سرکار او شد - و سال دوم (که غازی الدین خان فیروز جنگ برادر کلانش بصوبه داری دکن مامور شده با اتفاق مرهته بخجسته بنیاد رسید) اگرچه او در چند روز گذشت اما مرهته بدستاریز اسناد او اکثر ملک خاندیس و بعضی محالات صوبه خجسته بنیاد کشیده گرفته کارهای خانگی او مدت حکومتش منوط برای کار پردازان بود - چون سند صوبه داری دکن بنام برادر او نظام الدوله آصف جاء (که از سابق بنام ولایعهدی دخیل امور مملکت بود) از پیشگاه سلطنت صدور یافت ناچار او را بکنجه برنشانند - و در حبس گاه مطابق سنه (۱۱۷۷) هزار و یکصد و هفتاد و هفت هجری انتقال نمود - و شهرت یافت که نگهبانانش کشتند •

(۲) نسخه [ب] فرامیس (۳) در [بعضی نسخه] سال دوم آن که (۳)

در [بعضی نسخه] در گذشت •

* اسمعیل خان بهادر پنی *

پدرش سلطان خان بصیقه جماعه داری میکنذرانید - صبیغه او
 بهرمست خان منسوب بود - و از پسر عظمت خان است - که در
 جنگ سید دلاور علی خان (و بر روی فیل عضدالدوله عوض خان
 پیاده شده جان نثار گردید - پسر سهرمست خان و سلطان خان برتبه
 جاگیر داری مرتقی گشتند - اسمعیل خان با هزار سوار بشیوه ارثی
 در سرکار ملابت جنگ و نظام الدوله آصف جاه نوکر بود - چون طالعش
 عروجه داشت رفته رفته بخیابت نظامت و متصدی گری محالات
 صوبه برار چهره عزت برافروخت - چون با جانوجی بهوسله (که دران
 وقت تعلقه دار صوبه مذکور از جانب مرهته بود) از سابق معرفت
 داشت بکج دار و مریز نقش عمل داری را درست ساخت - و مدتها
 راتق و رفاتق مهمات آنجا ماند - آخرها بذابر اعتیاد بمکيفات دماغش
 از کار رفته آثار خود سری بعرض ظهور در آرد - و این معنی باعث
 وحشت مزاج نظام الدوله آصف جاه گردیده تادیب او مصمم فرمود
 و سار (که جهت تذبیه پسران رگهوجی بهوسله سمت ناگپور فہضت
 نمود) اگرچه نامبرده کشته شدن (کن الدوله کار برد از سوکار آن نوین
 باند مکان را توطیہ اصلاح شمرده خود را با جمعیت قلیل متصل
 لشکروش رسانید التفات نیافته حرفهای غضب شنید - خواست بمکان

(۲) نسخہ [ب] غوث خان (۳) در [بعض جا] بهوسله نوشته (۴)

نسخہ [ب] ازدیاد مکيفات .

خود برگردان - درین ضمن فوجی (که بر سوار تعیین شده بود) نمودار گردید - ناچار با سی چهل سوار (که در آن وقت شرط رفاقت ادا نمودند) اسب بمیدان آورد تاخته صفوف بر قندازان را بر هم زده در میان فوج سواران در آمد - بهر که می رسید شمشیرت حواله می کرد چون بدنش جراحت بسیار داشت در وسط فوج رسیده از اسب در افتاد - و مطابق سنه (۱۱۸۹) هزار و یکصد و هشتاد و نهم هجری جان بجان آفرین سپرد - پسرانش ولایت خان و بهلول خان مورد ترحم شده محال بالا پور و بدیندره پی پی و کرنج کانون صوبه براز بجاگیر یافتند - و با جمعیت بنوکری می پردازند *

* حرف الباء *

* بیرام خان خانان *

بعضی واسطه علی شکر بیگ بهارلو (که از اعظم طوائف توکمان قراقرم و اولو ست) می رسد - در زمان ارتفاع دولت این سلسله مثل قرا یوسف و پسرانش قرا سکندر و میرزا جهان شاه (که بسلطنت عراق عرب و آنز بایجان رسیدند) علی شکر بیگ ولایت همدان و دینور و کردستان اقطاع یافت - تا حال آن ولایت بقلمرو علی شکر مشهور است پسرش پیر علی بیگ در زمان حسن پادشاه آقا توپلو (که باستیصال

قراقرم (برداخت) بحصار شد مان آمده نزد سلطان محمود میرزا
 رزبه چند بسر برده بفارس شتافت - و با حاکم شیراز محاربه کرده
 منهزم گشت - و در همان ایام بر دست امرای سلطان حسین میرزا
 کشته شد - و پس ازان پسرش یار بیگ در زمان شاه اسمعیل صفوی
 از عراق بر آمده در بدخشان سکونت گرفت - و ازانجا نزد امیر خسرو
 شاه بقندز رفت - و پس از انقضای دولت او با پسر خود سیف علی
 بیگ (که پدر بیرام خان باشد) ملازم بابر پادشاه گردید - بیرام خان
 در بدخشان متولد شد - و بعد از فوت پدر ببلخ رفته تحصیل علم
 می نمود - در شازده سالگی بخدمت جنم آشیانی آمده روز بروز
 در ظل عنایت تربیت می یافت - تا به مدت قرب و مصاحبت
 و امارت رسید - و در قضیه نامرضیه قنوج جان سپاریها کرده سنبل دریه^(۲)
 افتاد - و براجعه متر سین (که از زمینداران معتبر آن سرزمین بود)
 در قضیه لکهنور التجا برد - چون این خبر بشیر خان رسید طلب داشت
 در راه مالوه بار پیوست - شیر خان برخاسته معانقه کرد - و در جلب
 خاطرش سخنان فریبنده گفت - و بتقریب بر زبانش گذشت - هر که
 اخلاص دارد خطا نمیکند - بیرام خان در جواب گفت چنین است
 هر که اخلاص دارد خطا نخواهد کرد - و از نزدیک برهان بود بهزار گونه
 ببقارای باثفاق ابو القاسم حاکم گوالیار فرار نموده سمت گجرات
 راهی شد - در راه ایلاچی شیر خان (که از گجرات می آمد) آگاه گشته

کس فرستاد - و ابوالقاسم را (که بصورت وجئه نمودے داشت) همراه
 گرفت - بیرام خان از نیک ذاتی و جوان مردی بمبالغه گفت - که من
 بیرام خانم - ابوالقاسم مردمی بجای آورده گفت - این ملازم من است
 میخواهد که فدای من شود - دست ازین باز دارند - بیرام خان بدین
 طریق نجات یافته بگجرات پیش سلطان محمود رفت - و ابوالقاسم را
 از ناشناسی از هم گذرانیدند - بآنها شیر خان میگفت - که همان زمان
 (که بیرام خان گفت - که هر که اخلاص دارد خطا نمیکند) فهمیده بودم که
 با ما نمی سازد - سلطان محمود گجراتی نیز تکلیف رفاقت کرد - بیرام
 خان قبول نمود - و رخصت سفر حجاز گرفته ببندر مبارک سورت آمد
 و از آنجا بولایت هرردار شتافته بمزم ملازمت جذت آشیانی ره گرای
 ولایت سنده گردید - تا آنکه هفتم محرم سنه (۹۵۰) نهصد و پنجاه
 در رقت [که پادشاه از ولایت مالدیو مراجعت کرده در قصبه جون
 (که بر کنار آب سنده واقع است - و بکثرت حدائق و انهار ممتاز
 اکثر بلاد آنجا ست) طرح اقامت انداخته بودند] شرف قدمبوس
 دریافته مورد عنایت گردید - حسب اتفاق روزیکه داخل جون میشود
 پیش از ملازمت اول گذرش بر جنگ گاه افتاد - که فوج پادشاهی^(۳)
 با ارغونیان محاربه داشت - بیرام خان خود را آماده جنگ ساخته
 مردانه کارزار کرد - چنانچه سپاه نصرت قرین متحیر ماندند - که همانا
 از جنود غیبی ست - و چون ظاهر شد که بیرام خان است غریو از مردم

برخواست - و در سفر عراق عمده ملازمان و فاکیش بود - شاه ایران هـ
 اورا بحسن فراست و تهذیب اخلاقش منظور نظر ساخت چون شاه
 عالی قدر بجهت انبساط خاطر جنت آشیانی گاه بزم جشنی ترتیب
 میفرمود و گاه طرح شکار می انداخت روزه (که صحبت چوگان بازی
 و تبق اندازی بود) اورا بخطاب خانی سرفراز کرد - بعد معاودت از
 عراق با منشور نصائح شاهي و فرمان موعظت بنیان همایونی نزد
 میرزا کامران رفته بفکر صحیح خود چنان بخاطر آورد که بمیرزا (که
 نشسته باشد) هر دو منشور دادن مناسب نیست - و استاده تعظیم
 بجا آوردن از میرزا مستبعد - مصطفی بدست گرفته بوسم پیشکش
 آورد - میرزا بجهت تعظیم آن راست ایستاد - درانوقت هر دو منشور
 گذرانید - و چون جنت آشیانی بعد فتح قندهار (که بموجب وعده شاه
 بقرلباشیه سپرده) اراده تسخیر کابل مصمم کردند مأمور برای اهل و عیال
 ضرور بود - لهذا قلعه را جبرا از آنها گرفته حواله بیرام خان نمودند
 و بشاه معذرت نوشتند - که بیرام خان فدوی طرفین است - بار حواله
 کردیم - و چون در سنه (۹۶۱) نهصد و شصت و یک بعضی فتنه سازان از
 جانب بیرام خان سخفان غیر موع بهادشاه رسانیدند خود بقندهار
 آمدند - ظاهر شد که آنچه گفته اند از صدق بر تو نداشت - مورد
 نوازش شد - و در یساق هذوستان عمده جمیع سرداران و پیش قدمان
 معرکه او بوده به نیروی شهادت و جسارت فتحهای نمایان کرد
 خصوص در جنگ ماچیه راز - که بسرداری خود بمردم قلیل با افغانه

بسیار جنگ کرده غالب آمد - و سرزند و غیره پرگنات جاگیر یافته
 بخطابه‌های عالیه (یار وفادار و برادر نیکو سیر - و فرزند سعادت مند)
 اختصاص گرفت - و در سنه (۹۴۳) نهصد و شصت و سه با تالیقی
 شاهزاده محمد اکبر ممتاز گشته به تنبیه سکندر خان سور و انتظام مهم
 صوبه پنجاب با شاهزاده تعیین یافت - و در همین سال دوم ربیع الآخر
 روز جمعه (که عرش آشیانی در قصبه کلانور مضاف پنجاب بر تخت
 جلوس نمودند) بیرام خان وکیل السلطنت شد - و حل و عقد امور
 خلافت و (تقی و فتی جنود نصرت برای صواب نمای او تقویض یافت
 و بخطاب والای خانهازان کوس ناموزی بامد آرازه ساخته در مخاطبات
 بخان بابا مخاطب گشت - و در سنه (۹۶۵) نهصد و شصت و پنچ
 با سلیمه سلطان بیگم (که جنم آشیانی در حیات خود با بیرام خان
 نامزد کرده بودند) عقد ازدواج اتفاق افتاد *

او صبیحه میرزا نورالدین محمد و خواهرزاده جنم آشیانی ست
 میرزا پسر علاءالدین محمد - و از پسر خواجه حسین - که بخواجهزاده
 چغانیان شهرت دارد - و نبیره زاده خواجه حسن عطار - و ایشان
 بیواسطه فرزند خواجه علاءالدین - که خلیفه خواجه نقشبند اند - صبیحه
 شه بیگم دختر علی شکر بیگ جد سیوم بیرام خان (که در خانه سلطان
 محمود بن سلطان ابوسعید بود) بخواجه زاده منسوب شده - بملاحظه
 این نسبت گیتی ستانی دختر خود کلبرگ بیگم را بمیرزا انتساب

فرمودند - و بدین مناسبتها این نسبت واقع شد - بیگم طبع موزون

داشته مخفی تخلص میکرد - این شعر مشهور ازوست * * شعر *

* کاکلت را من ز مستی رشته جان گفته ام *

* مست بودم زین سبب حرف پریشان گفته ام *

بعد فوت بیرام خان عرش آشیانی بیگم را باکاج خود آوردند - در سال

هفتم جهانگیری فوت کرد *

سبعان الله باین قرب و منزلت و آن استقلال و اقتدار و آن همه

دانایی و معامله دانی و رفور اخلاص و عقیدت امورے چند از

نیرنگی تقدیر بر لوحه ظهور نقش بست - که مزاج عرش آشیانی ازان

بزرگ منش منحرف گشت - و فی الحقیقت فتنه سازان حسد آگین

از ناتوان بینی و خود غرضی یکم را بصد رسانیده مزاج پادشاه نوجوان را

برگردانیدند - و خوشامد سازان خانه برانداز طبع آن امیر کهن سال را

از جا بردند - که آنچه بایست بمراعات آن نپوداخت - چنانچه

روزے بیرام خان بکشتی سیر دریای جون میکرد - یکم از فیلان

پادشاهی از جوش مستی بآب درآمده بطرف کشتی دوید - اگرچه

فیلان بزور تمام نگاهداشت اما خافخانان بتوهمی که داشت اضطراب

بسیار نمود - و پادشاه بمراعات خاطر ار فیلان را نزد او فرستادند

او حفظ توره نکرده فیلان را گردن زد - ازین حرکت نهایت مزاج پادشاه

بر آشفست - و مقارقت او و ترک مدارا بدر تصمیم نمودند - چنانکه

در سنه (۹۴۷) نهصد و شصت و هفت عرش آشیانی از آگره ببهانه

شکار روانهٔ دهلی شدند - و درانجا رسیده بطالب اسرا احکام فرستادند و شهاب الدین احمد خان باستصواب ماهم انکه بتمشیت مهمات ملکی مامور شد - خانخانان میخواست خود را بهلازمیت رساند - عرض آشیانی پیغام فرستادند که درین مرتبه دیدنها نخواهد شد - بهتر اینکه بحضور نیاید - برخه برانند که پادشاه بعزیمت صرف شکار برآمده چون بسکندر آباد دهلی رسید بترغیب ماهم انکه بشوق ملازمت مریم مکانی ارغای عنان بدهلی نمود - هیچ از جانب بیرام خان غباری بر حاشیه خاطر نبود - اگرچه حساد و اشرار از ابتدا در فکر آن بودند (که طرح دیگر بر روی کار خودها آورده مدعا یاب شوند) و بقابو سخن (که موجب بے التفاتی شود) بحضور میگفتند خصوص ادهم خان و مادرش ماهم انکه اما چون مفای عقیدت بیرام خان در مرآت ضمیر پادشاهی منطبق بود آن حرفهای بے فروغ بذیرائی نمی یافت - لیکن چون گفته اند *

* شعر *

* هر چند باغیار عنایت نظری هست *

* گوئیم بدیشان که سخن را اثری هست *

اهل عناد (که فرصت جو بودند) درین وقت کدورتها ذهن نشین ساختند *

بالجمله ادهم از راه درست اعتقادی خود ائاثهٔ سلطنت را باصرای عمده روانهٔ حضور کرده درخواست سفر حجاز نمود - و باز بوسواس بد نفسان چند خود را بمیوات انداخت - و چون آوازهٔ فوج

پادشاهی بتعاقب از شهرت گرفت همه مردم پادشاهی ازو جدا شدند
 او هم ثمن توغ و علم و نقاره و سایر ادوات امارت مصحوب حسین قلی
 بیگ همشیرزاده خود بحضور فرستاد - و بامرا (که نامزد تعاقب
 شده بودند) نوشت - که من از همه دست برداشته ام - برای چه
 تصدیع میکشید - مرا از مدتها زیارت عتبات عالیات نصب العین همت
 بود - الحال سر رشته روانی مقصود بدست افتاد - ناچار امرا نیز
 برگشتند - چون رای مالدیو راجه جوده پور سر راه گجرات بود و با خان
 نزاع داشت از ناگور به بیکانیر شناخت - و رای کلیان مل زمیغدار آنجا
 مقدم اخلاص پیش آمده لوازم مهمانداری بتقدیم رسانید - درین اثنا
 شهرت یافت که ملا پیر محمد از گجرات رسیده بتعاقب مامور
 شد - فتنه انگیزان مزاج بیروم خان بر شورانیدند - و قزاق مخالفت
 داده بپنجاب عیان تاب ساختند - و باز بغریب کلپترة سرایان
 قیره بخت برده از روی کار برداشته رو به پنجاب گذاشت - و در
 جمع مردم کوشیده بامرای اطراف نوشت - که اراده سفر حجاز
 داشتم - لیکن چون معلوم شد (که ماهم افکه و غیره مزاج پادشاهی را
 منحرف ساخته آراستگی مرا بخود نسبت میدهند) لهذا بخاطر
 رسید که یک دفعه سزای بد کرداران داده متوجه سفر مبارک شوم
 و ملا پیر محمد شردانی را (که درینولا عام و نقاره یافته متعهد
 اخراج من گشته) دریابم *

بالجملة همین چیزها باعث برآشفته‌گی او شده متلوب غضب
 گردید - و نقوانست خود را باز داشت - مفتنان هم فرصت دیده
 زباده ترمزاجش را بشویش آردند - بهر تقدیر چون بغی خانخانان
 باعلان رسید عرش آشیانی اتکه خان را منقلا ساخته خود هم متعائب
 از دهلی برآمدند - دران وقت خانخانان در گرفتن جالندهر اهتمام
 داشت - آمدن اتکه خان معلوم کرد^(۲) بمقابله شتافت - و بعد محاربه
 سخت خانخانان هزیمت یافته در تلواره^(۳) (که جائے ست مستحکم
 در کوه سواک) بر اچھا آنجا راجه گنیش پناه جست - چون میست
 وصول موکب اکبری بقواهی کوهستان رسید مردم پیش آهنگ او از قلعه
 برآمده جنگ نمودند - گویند دران زد و خورد سلطان حسن خان
 جلایر از لشکر پادشاهی کشته شد - و سر او را بریده نزد خانخانان
 بردند - بے اختیار گریسته گفت زندگی من گرای آن نمیدند که باعث
 خون این قسم جماعه شوم - بتاسف تمام جمال خان غلام خود را بحضور
 فرستاده درخواست عفو جرائم نمود - عرش آشیانی مزعم خان را با
 امرای دیگر درون کوه فرستاد - که بعد در سمت طمافیذت افزای خاطر
 بیدرام خان شده بملازمت بدارند - در ماه محرم سنه ۹۹۸ نهصد و شصت
 و هشت سال پنجم خانخانان بدوالی اردو رسید - جمیع امرا پذیرا
 گشته باعزاز تمام آردند - و چون دربر آمد زپاک در گردن انداخته
 سر پدای پادشاهی گذاشت - و به های های گریست - عرش آشیانی

از کمال رأفت در آغوش گرفته رو پاک از گردن او برداشتند - و پرش
احوال فرموده بدستور معین حکم نشستن فرمودند - و خلعت فاخره
(که در بر داشتند) التفات فرموده رخصت زیارت اماکن شریفه دادند
چون بشهر یمن متعلقه گجرات (که پیش ازین بفروراله موسوم بود)
رسید چند روز جهت آسایش محمل اقامت کشاد - دران ایام موسی
خان فولادی هاکم آن شهر بود - و طوائف افغانان بر سر او جمع آمدند
ازان جمله مبارک خان لوهانی (که پدر او در جنگ ماچهبوار به قتل
رسیده بود) انتقام بخاطر آورد - و نیز زن کشمیری سلیم شاه
با دختره که ازو بود همراه قافله بیروم خان عزیمت حجاز داشت
و مقرر شده بود که به پسر بیروم خان نسبت نمایند - ازین رهگذر
هم افغانان شورش داشتند - (روز جمعه چهاردهم جمادی الاول سنه
مذکور بیروم خان بسیر کولاب (که سیرگاه آن شهر است - و بسپس اندک
بهرت دارن - چه هزار بتخانه دو رویه آن عوض است) رفته - در وقت
فرود آمدن از کشتی آن جاهل چنان دانمود که برای دیدن آمده
وقت ملاقات خنجره حواله کرد - که کارش تمام شد - درین وقت
نلمه (الله اکبر) بر زبان خانانان رسیده ازین عالم در گذشت
و بمساعات شهادت (که از مدتها بداء میخواست - و از اهل الله استدعا
میکرد) فایز گردید - گویند حمامت و غسل (در چهارشنبه بنیم
شهادت از سالها ناغمه نمی کرد - چنانچه در زمان استقلال یکی از سادات
سیاه لوح این را شنید - و در مجلس او برخاسته گفت - به نیت

شهادت نواب فاتحه خوانیم - تبسم کرده گفت - میر این چه

غم خوازی ست - شهادت میخوانم - اما نه باین زودی *

القصة از وقوع این سانحه هر کدام از ملازمان بجای شداقت

و بیرام خان در خاک و خون افتاده - جمع از فقرا قالب خونین ادا

برداشته حوالی مقبره شیخ حسام (که از مشائخ اینجا بود) بخاک
(۲)

سپردند - و بعد ازان بسعی حسین قلی خان خانجهان بمشهد

مقدس مدفون گشت - قاسم ارسلان مشهدی در تاریخ این واقعه

گوید - و گویند او پیش ازین سانحه بمدتی در خواب دریافته

گفته بود *

* بیت *

* بیرم بطواف کعبه چون بسمت احرام *

* در راه شد از شهادتش کار تمام *

* در واقعه هائقی بی تاریخش *

* گفتا که شهید شد محمد بیرام *

نعمش خان را بدلهی نقل نموده حسب وصیت در سنه (۹۸۵)

نصد و هشتاد و پنج بمشهد رضویه بردند - بیرام خان در شعر بسیار
(۳)

درست سلیقه بود - تصائد غرا و در اشعار استادان دلهای بجا دارد

و آنها را جمع نموده دخیه نام کرده - گویند زمانه (که بیرام خان در قندهار

بود) جنت آشیانی این رباعی نوشتند *

* رباعی *

(۲) در [بعضی نسخه] حسین علی خان (۳) در [بعضی نسخه] قصه

فرما دارد - و در اشعار استادان دلهای بجا *

* ای آنکه انیس خاطر محزوننی *

* چون طبع لطیف خویشتن موزونی *

* بے یاد تو من نیم زمانے هرگز *

* اما تو بیدار من محزون چونی *

* بیرام خان در جواب نوشت *

* رباعی *

* ای آنکه بذات سایه بیچونی *

* از هر چه ترا وصف کنم افزونی *

* چون میدانی که بیتو چون میگردد *

* چون می برسی که در فراقم چونی *

گویند شیخ همایون پادشاه با خان مخاطبه داشت - و او را غفلتی

دست داد - فرمودند بتو میگویم - خان متنبه شده گفت پادشاهم

حاضر - لیکن شنیده ام که در ملازمت سلاطین حفظ چشم و در خدمت

درویشان نگاهداشت دل و پیش علما پاسبانی زبان باید کرد - درین

فکر بودم - که چون در حضرت هر سه چیز جمع شده - کدام یک را

توانم نگاهداشت - پادشاه را این لطیفه او بداهة خوش آمد

(۲)

تحسین نمودند *

صاحب طبقات اکبری نوشته که بیست و پنج کس از ملازمان

بیرام خان بمنصب پانجهزاری رسیده صاحب علم و نقاره شدند

حق این ست که بیرام خان بفضل و کمال و صلاح و تقوی و همت

و کرم آراستگی داشت - و مدبر شجاع و کار دان قوی دل بود - نظر بر اسباب ظاهر حقّ عظیم برین خانواده عالیّه تیموریّه ثابت کرد در چنین احوال ایام [که هنوز سلطنت همایون پادشاه انتظام نگرفته بود که از میان رفت - و پادشاهزاده خورده سال ناتجربه کار - سوای پنجاب تمام ماک از تصرف بدر رفته - افغانان با آن همه کثرت و هجوم بدوئی سلطنت لوای انا و لاغیری می افراشتند - و در هر گوشه و کنار واقعه طلبان طبل مخالفت می زدند - امرای چغتیه (که دلدۀ اقامت همدوستان نبودند) مشورت رفتن کابل میدادند - میرزا سایمان قابو یافته در کابل خطبۀ خود خواند [بمحض نیروی جگرداری و ثبات پائی و حسن تدبیر مایه و فکر رضیۀ بیرام خان آب رفته بجو آمد - و سلطنت را استقرار بهمرسید - عرش آشیانی هم بانواع دلجوئی و نوازش جمیع مهمّ مفوض بدر داشته تمامها از گرفت - که آنچه مناسب و صلاح کار باشد بعمل آرند - مداهنه و مراعات کسی منظور نباشد - و از لومنت لایم نترسد - و این مصرع خواند *

* دوست گو دوست شود هر دو جهان دشمن باش *

چون در روز اقتدار و تسلط خانخانان زیاده تر شد خار خار حسد در دلها شکست - ناتوان بیخان حسد پیشه به شقیقه سازی و زمامی دروغ و راست را باهم می یافتند - و یکی را بصد رسانیده مزاج پادشاهی منحرف می ساختند - خانخانان هم در اقتدار و استقلال

خود دیگری را بچشم اعتبار نیاورده اعتنا بشان آنها نموده
 اما بدمظنکی و توهم بخود راه داده بود - که زود از جا در می آید
 پس از بهر همزدگی هم خانخانان اصلاً اراده بغی نداشت - بمجرد
 ابلاغ پیغام پادشاهی (که میر عبداللطیف قزوینی آوردن) ائانه و اسباب
 امارت بحضور فرستاده اراده سفر هجراز نمود - فتنه اندرزان طرفین
 نگذاشتند - مخالفان بزمینداران سر راه نوشتند - که نگذارند بسلامت
 بدر رود - و موالف باغرا و اغوا پرداخت - که مرد می (که در هیچ مرتبه
 نبودند) برانداختن شما را بحسن تدبیر خود بسته بکامیابی نازش
 نمایند - و شما را با این همه حقوق بذات و خواری برآورد - مردن
 بناموس به از زیستن بعار است - و بجائے رسانیدند که موجب خسار
 و نکال او گردید * فکته * آدمی را خویشتن بینی و حب جاه بروز بد
 می نشانند - و در مهالک و آفات می اندازد - ازین است که حب دنیا
 راس الخطایاست *

* آفت سر و برگ هوس آرائی جاه است *

* سر پاختن شمع ز سامان کلاه است *

* بهادر خان شیبانی *

محمد سعید نام - برادر خانزمان علی قلی خان - و از امرای
 پنجهزادی اکبری ست - در وقت نهضت الویه همایونی بتسخیر
 هندوستان زمین دار و بدو تفویض یافته بود - بعد چندی از بدسرشتی

هوای گرفتن قندهار در سرش پیچید - و خواست که بمگر و خدیعت
کار پیش برد - میسر نشد - ناچار او باش واقعه طلب گرد آورده آماده
جنگ و جدال گشت - شاه محمد خان تلاتی (که از طرف
بیرام خان بمحافظت قلعه می پرداخت) کومک همدوستان را
دور دیده قلعه را استحکام داده بشاه ایران ملتجی شد - و حسب
طلب او فوجی از قزاقباش رسیده ناگهانی بر سر بهادر خان ریخت
از جنگهای سخت کرده کاری ساخت - و بگریز آورد - چون
نتوانست دران ضلع بسر برد سال دوم جلوس وقتی (که عرش آشیانی
بمقام مرگ مانکوت اشتغال داشتند) شرمگین بدرگاه آمد - و بوسیله
سفارش بیرام خان عفو تقصیر او شده ملتان از تغیر محمد قلی خان
برلاس بجایگزین مقرر گشت - و در سال سیوم بهادر خان با بسیاری
از امرا بتسخیر مالوه نامزد گشته - در همان ایام برهمزدگی
دولت بیرام خان بمیان آمد - خان مذکور او را باز گردانید - تا خود
آن ولایت را در حیطة تصرف آورد - و باز ازین فکر برگشت - بهادر
خان در دهلی بحضور رسیده بصوابدید ماهم انکه منصب بزرگ
وکالت حواله او شد - چند روزی نکشید که ائاره به تیولش مقرر گشته
رخصت یافت - سال دهم (که خانزمان برادر کلانش مخالفت ورزید)
او را باتفاق سکندر خان اوزبک بولایت سرهار فرستاد - که ازان راه
بهند درآمده خلل انداز شود - ازین جهت عرش آشیانی فوجی
بمرداری میر معز الملک مشهدی تعیین کرد - هرچند بهادر خان

در عجز و گفت مادرم با ابراهیم خان اوزبک بحضور شتافته عفو
تقصیرات من و برادرم شد میر معزالملک قبول نمود و بجنگ
درآمد - اگرچه سکندر خان (که با او همدستان بود) در بغرار گذشت
اما بهادر خان بر قول میر معزالملک ریخت - شاه بداغ خان (که از
امرای سپاهی مذش بود) دستگیر گشت - و میر بهزیمت در آورد
چون عفو جرائم خانزمان و او شده بود تلافی این حرکت در تراخی
افتاد - و از اینجا [که عفو جرائم مشروط بدان بود (که تا الویة پادشاهی
درین ضلع ظلال افکن است خانزمان از آب گنگ نگذرد) و همین که
عرش آشیانی بسیر قلعه چذاقه توجه فرمود علی قلی خان مسامله
نموده از آب گنگ گذشت] پادشاه بغضب در آمده بر سر او ایثار
نمود - و با شرف خان (که در جونپور بود) حکم رفت - که مادرش را
مقید سازد - بهادر خان ازین ماجرا آگهی یافته بتعجیل تمام
بر سر جونپور شتافته بر قلعه دست یافت - و اشرف خان را مقید
نموده مادر خود را از قید برآورد - و جونپور و بئارس را یغمائی کرده
تا مراجعت پادشاه خود بدرزد - اما باز بمسب صفح جرائم خانزمان
و بعجز و ضعیف نالعی منعم خان بتدارک بے اعتدالیهای بهادر خان
متوجه نشدند - تا آنکه سال دوازدهم سنه (۹۷۴) نهمصد و هفتاد
و چهار هجری همراه برادر از کمال بے آزرگی و ناحق شغاسی
با عرش آشیانی عرصه مبارزت پیمود - چون باباخان قاتلش بر فوج

خانزمان همله برد بهادر خان مقابل گشته اورا برداشت - ناگاه اسپش
 قیر خورده چراغ پا شد - و بر زمین انداخت - مردمش از مشاهده
 این حال متفرق گشتند - دلداران فوج فیروزی بر سرش هجوم
 آوردند - وزیر جمیل بیگ (که هفتصدی منصبدار آن وقت بود)
 از بد ذاتی و آزمندی چیزه گرفته زها کرد - درین اثنا دیگره بار
 رسیده اورا زریف خود ساخت - و نزد پادشاه آورد - عرش اشبانی
 فرمودند - بهادر خان ما با شما چه بد کردیم - که این همه باعث فتنه
 و فساد شدید - گفت الحمد لله علی کل حال - شاید هنوز بے حقیقتی
 خود مجزوم نبود - والا حرف ندامتے بر زبانش میگذاشت - بالاحاح
 دولت خواهان در همان وقت بشهباز خان حکم شد - که بدم شمشیر
 گردنش از بار سبک ساخت - طبع موزون داشته شعر میگفت
 این مطلع ازوست *

* بیت *

* آن شوخ جفا پیشه دگر سنگ گرفته *

* گویا بمن خسته را جنگ گرفته *

* باز بهادر *

بایزید نام پسر شجاعت خان سور - که بزبان عوام هند بسجاد خان
 مشهور است - چون شیر شاه مالوه را از ملو خان مخاطب بقادر شاه
 بر گرفت مشر الیه را (که از امرا و خاصه خیالان او بود) سپه سالار
 آن دیار ساخت - و در زمان سایم شاه بحضور شتافته بعد چند

(۲) ناخوش شده برخاسته بمالوه آمد - سلیم شاه فوج کشی نمود - از پناه
براجه دزنگر پور برد - آخر سلیم شاه اودرا بعهد و پیمان پیش خود
طلبیده همراه نگاهداشت - و مالوه بامرا تقسیم نمود - پس ازان
در زمان عدلی بتازگی حکومت مالوه یافته میخواست خطبه و سکه
بنام خود کند - در سنه (۹۶۲) نهصد و شصت و دو در باجل طبعی
درگذشت - باز بهادر بجای پدر نشست - و اکثر مخالفان را
بر انداخته در سنه (۹۶۳) نهصد و شصت و سه چتر بر سر گرفته
خطبه بنام خود خواند - و تمام مالوه را بحیطه تصرف در آورده فوج
بر سر گدده (که ملکه سمت وسیع) کشید - و از (انی درگوتی) که ریاست
آن ولایت می نمود شکست یافته بتلافی آن نپرداخت - و مشغول
بعیش و عشرت شد - و بذای دولت خود را بر آب و باد گذاشت
یعنی بمرتبه شیفته باده پیمائی و نغمه آرائی گردید که شب از روز
نشاخته غیر ازین در امر بهیچ کار نمی پرداخت *

باده را حکمت اساسان قدری معین و زهانی مشخص قرار داده
بملاحظه ترتیب ترکیب عنصری نسبت ببعضی طبائع و امزجه تجویز
فرموده اند - و بنغمه دانش پروران دوربین در هنگام کلاکت طبع و ملالت
ضمیر (که از فرط اشتغال بمهمات دنیوی بهم رسد) بجهت کسب
انتعاش طبیعت و انبساط حال توجه نموده - نه آنکه هر در را از
مقاصد عظمی اندیشیده همواره اوقات گرامی را که بدل ندارند

بدان گذرانند - باز بهادر (که خود در فنون سرود و نغمه استاد وقت بود) در فراهم آوردن پاتوان همگی همکام مصروف داشت - همه بحسن نغمه طاق - و نغمه حسن آنها مشهور آفاق - سرآمد آن طایفه (۲) رپ متی نام - گویند پدمنی بود - که قسم اول است از انسام (ربعه) نسوان - که دانشوران هند تقسیم کرده اند - یعنی آنچه مفاتح خوب زنان است از روی ترکیب عنصری در می باشد - و باز بهادر را با او علاقه غریب بود - اشعار مذهبی پیوسته در عشق او گفته - و دل خالی کرده - داستانهای حسن و عشق اینها تا حال بر زبانها شایع است *

در سال ششم اکبری سنه (۹۶۸) نهصد و شصت و هشت هجری ادهم خان کوکه با امرای دیگر بتسخیر مالوه تعیین شد - باز بهادر در کره هی سارنگپور (که مقر او بود) قاعه کرده نشست - و جنگ می نمود - و مردمش همه (که آرزو خاطر بودند) تن ده نگشتند آخر محاربه سخت نموده هزیمت خورد - چون چند کسی اعتمادی بر سر زنان و پاتوان گذاشته بود (که اگر خبر شکست من رسد همه را ته تیغ کشد - چنانچه رسم هندیستان است) چون صورت شکست نمودار شد نقش حیات چندیه بآب شمشیر محو گشت - و جمع زخمی شده رمقی از زندگی بردند - و بعضی را نوبت رسید - افواج پادشاهی بشهر در آمد - فرصت نشد که دیگر بدان امر پردازند

(۲) در [بعضی نسخه] روپ منی - یا روپ بتی باشد *

ادهم خان همه را متصرف شده بهجست و جوی روپمندی (که زخم کاری داشت) افتاد - چون این نغمه بگوش او رسید وفا بجوش آمد پیالۀ زهر هلاهل بدوستکامی باز بهادر مردانه در کشید *

و چون از تغیر ادهم خان حکومت مالوه به پیر محمد خان شروانی تفویض یافت باز بهادر (که در جنگلهای مابین خاندیس و مالوه ^(۲) اداره میکرد) فوجی فراهم آورده بآریزش درآمد - بتازگی از پیر محمد خان شکست یافته بمیران مبارک شاه والی خاندیس پناه برد - او لشکر خود همراه ساخت - درین ضمن با پیر محمد خان (که بعد فتح بیجا گداه با معدودے بغارت برهان پور شتافته با غنائم فراران برگشته بود) مقابله واقع شد - از قضا هزیمت بر پیر محمد خان افتاد - او در فرار سراسیمه از دریای نریده می گذشت - از اسب جدا شده غریق بحر فنا گردید - امرای جاگیر دار مالوه دل از دست داده با گره رفتند - باز بهادر بفراغ خاطر مجدد مالوه را متصرف گشت - بمنوح این واقعه در سال ۹۴۴ قمری عبد الله خان اوزبک (که از امرای اکبری بود) با جمعی از عمدها بضبط و ربط آن ولایت مامور شد - باز بهادر پیش از وصول جنود پادشاهی پای ثبات بلغزش داده رو بفراز آوردن - و از تعب تعاقب عساکر منصوره در تنگنای کوهستان خود را انداخت - و عمره بآوارگی بسر برد - چندگاه نزد بهرجی زمیندار بگلانه رفت - و از آنجا در کجرات بچنگیز خان و شیر خان

گجراتي توسل جمعیت - و پس ازان بنظام الملک دکنی در آورد
و همه جا خسران زده گشته برانا اودی سنگمه پذاه برد - و در سال
پانزدهم عرش آشیانی حسن خان خزانچی (ا فرستاد - که او را بنوید
عواطف آمید وار ساخته بملازمین آورد - ابتدا بمنصب هزاری
سرافرازی یافت - و آخرها بمنصب دو هزاره ذات و سوار (سید
باز بهادر و روپ متی هر دو بر پشتۀ (که در حاق وسط قلاب اجین
افتاده) آسوده اند *

• بابا خان قاقشال •

بعد از مجنون خان سرآمد اهرای قاقشالیه در عهد عرش آشیانی
او بود - در جنگ خانزمان دستبورد نمایان و سبقتی شایان بکار
برد - و در سال هفدهم سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد در نخستین یورش
گجرات شهباز خان میرتوزک در ترتیب یسل اهتمام می نمود
آن ترک معامله شناس از نخوت و پندار بار در افتاد بدرشتی
پیش آمد - پادشاه بجهت تادیب او و اصلاح سایر بیره ران سیاست
عظیم فرمود - و در همان ایام به نیکو پرستاری مشمول نوازش پادشاهی
گردید - پس از کشایش بنگاله (که سرکار گهوراگاهت در تیول قاقشالان
مقرر شد) بعد فوت مجنون خان قاقشال اگرچه سربو بذا میسرش جدایی
بیگ بود اما عمدگی به باباخان (که آقسقال آن طایفه بوده) بازگردید
چون در ترویج و روانی آئین داغ از پیشگاه خلافت قدغنها بکار رفت
متصدیان سخت گیر دکان طمع و آز بر چیده از به پروائی و اغماض

سردار تابین باشیها را بقیمت سر مورے میکشیدند - چنانچه بابا خان مکرر بمظفر خان صاحب صوبه بنگاله گفت - که هفتاد هزار روپيه بطریق ارمغان بکار پردازان گذرانده ام - و هنوز صد سوار بداغ نرسیده اصلاً از بتدارک نپرداخت - چون بهمین دواعی در سال بیست و چهارم معصوم خان کابلي با چنده از تبولداران بهار گرد طغیان برانگیخت بابا خان (که قابو میجست) با برخه جاگیر داران بنگاله پیش آهنگ قدم فرسایان طریق عصیان گردید - و در سنه (۹۸۹) نهصد و هشتاد و نه با اتفاق خالدي خان سرها تراشیده طاقیه پوشیده در شهر گور (که سابق بلکهنوتی شهرت داشت) فرود آمد - و مکرر با فواج پادشاهی زد و خورد نموده هر مرتبه بناکامی در آمد - تا آنکه بعجز گرانیده زینباري گشت - مظفر خان با آنکه شورش صوبه بهار می شنید باستکبار زده عذر پذیر نمیشد - که یک دفعه معصوم خان با مفتغان دیگر بآمد آمد فوج حضور از صوبه بهار بر آمده بفساد پیشگان بنگاله پیوست - این هر دو فریق بهم متفق شده تباہ کاریا از سر گرفتند و آخر کار در سال بیست و پنجم مظفر خان را (که در نائده محصور شده بود) بدست آورده بقتل رسانیدند - و چون اختی زمانه بکامیابی برخاست و دران بمراد گردید تقسیم ولایت و تجویز مناصب و خطاب بمیان آمد - بابا خان بخطاب خانخانان خود را

صلقی ساختہ ایالت بنگالہ بخود نامزد نمود - و در همین سال در عین چیدہ دستی بہ بیماری خورہ گرفتار گشت - هر روز دو سیر گوشت دران ریش گاہ نہادہ طعمہ جانور ساختہ - و میگفت کہ نمک حرامی مرا بدن تباہ حالی نشانده - و در همین حالت در گذشت *

* بہادر *

پسر سعید بدخشی سن کہ چندے عمل گذار سرکار تہمت بود سال بیست و پنجم جلوس عرش آشیانی (کہ امرای بہار گرد ناسہاسی بلند ساختند) سعید پسر مذکور را در محلات متعلقہ گذاشتہ با سرکشان بدوست - بہادر از غزوہ بختی مال خالصہ پادشاہی را صرف سہاہ نمودہ علم بغی برافراخت - و سکہ و خطبہ بنام خود کرد گویند این بہت در سکہ قرار دادہ بود *

* بیت *

* بہادر ابن سلطان بن سفید ابن شہ سلطان *

* پسر سلطان پدر سلطان زہر سلطان بن سلطان *

چون سعید بگفتہ معصوم خان کابلی رفت (کہ آن شوریدہ مغز را باندوز رہ گرامی یک چہتی گرداند) از بے آرمی پدر را بزدان فرستاد پدر باندک زمانے بسرداری از دل نہاد - چون شاہم خان جلاہر بر پتہ رفتہ مظفر گردید سعید مزبور دران جنگ بگو نیستی افتاد بہادر در ایام ہنگامہ پردازی اہل طغیان از جوالی تہمت برآمده بسیاریہ معمورہ برگرفت - و سرکار حاجی پور در تصرف او بود

هر طرف دست و پای میزد - تا آنکه مادیق خان فوج را بر سر او
فرستاد - و چپقلش نمایان در داد - و دران آشوبگاه پیمانۀ هستی او

سال بیست و پنجم اکبری مطابق سنه (۹۸۸) نهمصد و هشتاد
و هشت هجری لبریز گردید *

• باقی محمد خان •

کوکۀ عرش آشیانی و برادر کلان ادهم خان است - مادرش ماهم
انگه - که نسبت خاص با پادشاه بهم رسانیده - در ایامی (که عذر
تقی و فتق مقدمات سلطنت با اختیار او بود) شادی کدخدائی
خان مذکور شروع نمود - پادشاه بنابر خاطر داشت او دران عشرتخانه
تشریف بردند - خان مزبور بیایۀ سه هزار (رسید - از تاریخ شیخ
عبدالقادر بدادنی معلوم میشود که در سال سیم جلوس در ولایت
گدهه کنگه (که بجاگیر خان مزبور مقرر بود) داعی حق را لپیک
اجابت گفت *

• پاینده خان مغل •

برادر زاده حاجی محمد خان کوکی پسر بابا قشقه برادر
کوکي ست - که از امرای عظام فردرس مکاني بوده - حاجی محمد
در اکثر یورشها با رکاب همایونی شرف اختصاص داشت - در مهم
بنگاله بهمراهی آن پادشاه مشمول نوازش بود - پس از فتح
موبۀ مذکور چون پادشاه در جنت آباد رحل اقامت انداخت
و شیر خان سور بنارس را بتصرف آورده قدم فتنه خیز در نواح

چونپور گذاشت خان مذکور از پیش پادشاه گریخته نزد میرزا نورالدین محمد (که در قنوج جا داشت) (سید - و میرزا هندال را برین راه آورد که خطبه بنام خود خواند - چون در جنگ شیر خان سور مکرر چشم زخم بغوج پادشاهی رو نمود پادشاه از نواح قندهار و بهکر شده کاره نساخته متصل قندهار رفت - و درانجا نیز بذابر نفاق میرزا عسکری پا قایم نتوانست شد - لهذا عزیمت عراق مصمم کرده بدان صوب شتافت - پس از وصول به سیستان حاجی محمد از میرزا عسکری جدا شده بموکب همایونی پیوست - و در سفر عراق و یورش قندهار و مهم کابل در رکاب سلطانی مصدر ترددات بود - آخر حال چون بداندیشی او سمع ظهور یافت او را با برادرش شاه محمد (که در بدآهوزی و به اندامی استاد بود) گرفته عالم را از لوث وجود آنها پاک گردانید - گویند حاجی محمد در جرأت منفرد بود - شاه مکرر میگفت که پادشاهان را این طور خدمتکاره می باید - روز قبق اندازی او قبق زد - و از پادشاه جلدور گرفت - پاینده محمد سال پنجم اکبری همراه منعم خان از کابل آمده شرف بساط بوس دریافت - و در آخر همین سال بهمراهی ادهم خان بذابر فتح مالوه تعیین گردید - و سال نوزدهم بهمراهی منعم خان خانخانان بتسخیر بنگاله شرف رخصت پذیرفت - و سال بیست و دوم بهمراهی راجه بهگونت داس به تنبیه رانا پرتاب دستوری

یافتند . و در جنگ خانخانان عبدالرحیم (که با مظفر گجراتی
 رداد) سردار هراول بود - سال سی و دوم انطاع در گهروا گهاک یافته
 بدان صوب مرخص گردید *

• پیشرو خان •

مہتر سعادت نام از غلامان جنت‌آشیانی سنک . که شاه طهماسب
 داری ایران داده بود - و در تبریز تربیت یافته - همواره در
 خدمت آن پادشاه گذرانده - و پس از ارتحال آن مغفور در خدمت
 عرش‌آشیانی بکارها پرداخته - سال نوزدهم پادشاه او را بغابر گذارش
 بعضی مراتب بامرا بصوب بنگاله تعین نمودند - چون عجلت لازم
 این کار بود او کشتی سواره بواء دریای گنگ روانه گردید - و پس از
 رمول بحدود تعلقه گچہتی^(۲) (که از زمینداران ناصور صوبہ بہار بود)
 بدست کسان او گرفتار گشت - چون چندی پس (که محکم‌ترین
 مازای گچہتی بود) بتسخیر درآمد و او کنج نشین زادیہ خمول
 شد بوالعجبی تقدیر خان مذکور را ازان بلیہ رستگاری بخشید
 گویند مردم بحیارے (که بدست آن بغارت سرشت گرفتار بودند)
 اکثرے را روانہ نیستی سرا گردانید - خان مذکور را نیز بهمین ارادہ
 حوالہ کسی نمود - دلس یاری نکرد - بدیگرے سپرد - او هر چند
 صرف قوت نمود شمشیر از نیام بر نیامد - ناچار باشارد گچہتی
 (که دران وقت سراسیمگی داشت) بر قبیل با خود نشانده روان شد

پادشاه نظر بحقوق او خدمت یک پیشخانه پسر او مرحمت فرمود *

* بهادر الملک *

گویند اصل وطن او پنجاب است - مدتی بنوکرجی سلاطین دکن گذرانیده پستر بدرگاه عرش آشیانی ملتجی گشته غاشیه بزدگی بر دوش گذاشت - سال چهل و سیوم قلعه پوزار مضاف صوبه برار بودست او کشایش یافتم - آن قلعه ایست برقله بنا نهاده سه طرف او آب ندی ست - که هرگز پایاب نمی شود - پس ازان مکرر در جنگها مصدر گوناگون تردد شده نامه برادر مردی بر آورد سال چهل و ششم (که ادرا باتفاق حمید خان بنگاهبانع ملک تلنگانه گذاشتند) ملک عذیر فوجی از ملک برید همراه گرفته شورش آغاز نهاد - اینها با کم جمعی بغرور مردانگی پای مقابله افشردند و در کنار دریای مانجرا آویزش در گرفت - و بقضای آسمانی شکست برینها افتاد - حمید خان دستگیر شد - نام بوده بفراوان سعی از آب گنگ برگزشته به پناه گاه در آمد - در سال هشتم جهانگیری بعطای علم کامیاب گردید - و سال نهم باضافه مذهب و غذایمت نیل ممتاز شد - و تمت موعود پا در دامن عدم کشید - گویند سجع نگین او این مصرع بود *

* مقبول دوست هرکه شود ، بهادر است *

(۲) نسخه [۱] ملک نرید - اما غالباً ملک برید صحیح است (۳)

در [چند نسخه] به بدگاه *

* بیروم بیگ ترکمان *

میر بخشی ایام شاهزادگی فردوس آشیانی ست - و دران وقت از عمد های دولت ایشان بود - بمنصب عالی و خطاب خاندورانی امتیاز داشت - چون شاهزاده بسبب کافر نعمتی رستم خان شغالی از مقابل سلطان پرریز برگشته از نریده عبور نموده کشتیها بجانب خود کشیده گذرها را بتوپ و تفنگ استحکام داد بیروم بیگ را بسردای جمع در کنار آب گذاشته خود بدرهانپور شتافت - چون مهابت خان با سلطان پرریز بساحل نریده رسید از بردی بیروم بیگ رزم طلب لشت - پیوسته از طرفین جنگ توپ و تفنگ میشد - مهابت خان بهر متعذر دیده دست بگریزی و حیا زد - و بوساطت راورتن خانخانان میرزا عبد الرحیم بچاپوسی نوشت و خواند نموده بمسله جانبان آشتی گردید - خانخانان نیز بشاهزاده شاهجهان مبالغه نمود - که خدمت این صلح بعهده بنده مقرر شود - اگر خاطر خواه لازم صورت پذیر نکردن فرزندان مرا سیاست فرمایند - و برطبق آن سمهای غلاظ در میان آردن - چون آرازه صلح انتشار یافت در احتیاط گذرها هم تهاون در داد - مهابت خان پیش از رسیدن خانخانان تحت شب از آب گذشت - و خانخانان نیز آن همه عهد و پیمان را ر طاق نسیان گذاشته بمعسکر پادشاهی پیوست - ناکزیر بیروم بیگ زانکه برهان پور شد - پس ازان در یورش بنگاله چون حوالی دران مخیم شاهی گردید صالح بیگ برادر زاده آصف خان جعفر

توجدار آنجا با وصف هصار خام متحصن گشت . عبد الله خان
 بلوازم معاصره پرداخته کار برر تذك ساخت . ناچار برآمده
 حسب الحكم شاهي محبوس زندان ادب شد . و سرکار بردوان
 بجاکير بيم بيگ مرحمت شده بتسويق آن الکا رخصت گرفت
 چون شاهزاده پس از ضبط ولايت بنگاله بپهار شتافته آن مملکت را
 بدست آوردن بيم بيگ از بردوان رسیده بعراسهت موقت بهار اختصاص
 گرفت . پس از آنکه شاهزاده را بحوالی بنارس تقابل و مواجهه
 با لشکر پادشاهي اتفاق افتاد و وزیر خان بالالت بهار تعیین گشت
 بيم بيگ حسب الطلب بدولت حضور کامیابی اندرخت . (روزه
) که سلطان پرویز محمد زمان بخشى خود را (از دریا گذرانید)
 بيم بيگ خاندوران مامور شد . که قابو یافته دستبرد نمایند . و از
 از فرط غرور و نخوت محمد زمان را بنظر اعتبار نیارزده باندک مایه
 مردم در جائی (که دریای گنگ و چون بهم پیوسته) بر سرش تاخته
 زخمها برداشت . و جان را رایگان در باخت . پسرش حسن بيگ
 از عرصه نبرد زخمی برآمده پس از چندی او نیز در گذشت *

* بهادر خان اوزبک *

ابوالخبي نام از بزرگ زادهای توران است . در عهد عبدالموهن
 خان بعمدگی رسیده حکومت مشهد مقدس داشت . پس از
 کشته شدن خان مزبور هرچند باقی خان بدلاسا پرداخت بدستاریز
 عزم زیارت کعبه نجات جسته بههندوستان آمد . و سال چهل

و هشتم ملازمت عرش آشیانی دریافت - و بمنصب در خور نوازش یافته بعنایت کمر خنجر مرصع کام دل برگرفت - و پس از جلوس جهانگیری چهل هزار روپیه در مدد خرج یافته با پنجاه و هفت منصبدار بکمک شیخ فرید مرتضی خان که بتعاقب خسرو شتافته بود تعیین گردید - و سال پنجم از تغیر تاج خان فوجداری صوبه ملتان بار مرحمت شد - و سال هفتم از امل و اضافه بمنصب سه هزار و سه هزار سوار و خطاب بهادر خانی امتیاز اندوخته از انتقال میرزا غازي بحکومت قندهار چهره بلند پایگی بر افروخت - و پستر باضافهای متواتره بمنصب پنجهزاری سه هزار و پانصد سوار درجه اعتلا پیمود - و سال پانزدهم عذر ضعف باصره را در پیش کرده استعفاي تعلقه دارمی تذهار نمود - گویند چون آمد آمد فوج دارای ایران بر زبانها افتاد نام برده از بے پروائی بودن خود قرار نداده (۲) دولک روپیه در مهم سازی متصدیان پادشاهی صرف نموده تعلقه را گذاشت - پس ازان در صوبه اکبر آباد جاگیر یافته رایت کامیابی برافراشت - هنگامی که رایات شاهجهانی از اجمیر متوجه اکبر آباد بود آمده بملازمت پادشاهی پیوست - تتمه احوالش بنظر نرسیده *

* بیگلر خان *

سعدالله نام خلف سعید خان چغتائی اکبری سمت - مشار الیه از امرا زادهای خوش همه چیز بود - بحسن صورت و متانت وضع

(باب الباء) [۴۰۲] (مآثر الامرا)

و شیرینی گفتار شهرت داشت - و در چوگان بازی و فزون سپاه گری
گوی مسابقه از امثال و اتران می بود - در زندگی پدر برشادت
و اعتبار نام بر آورده - عرش آشیانی در سال چهل و ششم دخت
مهرزا عزیز کوکه را بوی بیوگانی پیوند داده - دماغ عالی داشت
و در جلوس و نهوض و رکود و رکوب ضابطه شاه زاده بکار می برد
و همواره جوای نام می بود - چون پدرش فوت کرد با وجود کم منصبی
نوکران عمده پدر را نگاهداشت - در مبادی عهد جهانگیری بخطاب
نوازش خان سر افتخار برافراخته - چون سال هشتم سنه (۱۰۲۲)
هزار و بیست و دوم هجری سواد دارالخیر اجمیر مضرب خدام
جنت مکانی گردید علاج مهم کهنه لنگ رانا (که از دیر باز انجام
نمی پذیرفت) منحصر در تعیین شاهزاده شاهجهان دانسته آن
اقبال مند را با عساکر تاهره (خصمت فرمود - مهارالیه نیز کمکی بود
چون اودیپور (که مقر رانا ست) اقامتگاه شاهی گردید نوازش خان
با برخه از امرا تعیین کوبنالمیر (که درون کوهستان واقع شده)
گشت - و فقدان غله بجائے رسید که بیک روپیه یک آثار بهم
نمی رسید - عالم از بے ثانی جان داد - دران وقت خان مذکور از فرط
همت و صورت با صدکس هر روز طعام میخورند - با آنکه نقد نداشت

(۲) نسخه [ب ج] بیست و دو هجری (۳) نسخه [ج] کوپنهامه بر

و نسخه [ب] کوپنهامه میر - و در [بعضی نسخه کبرنامه] کوپنهامه آمده

والله اعلم .

ظروف طلا و نقره فروخته خرج بیوات می نمود - چون زمانه آشوب طلب میان جنت مکانی و شاهزاده ولی عهد غبار رنجش و ناخوشی برانگیخته محبتها را بغيض و کینه بدل ساخت و مزاج طرفین بشورش گرائید موكب پادشاهی با معدودے از لاهور روانه شده تا وصول بدهای جمعیت نیک فراهم آمد - نوازش خان نیز از قبول خود (که در صوبه گجرات داشت) گرم و گیرا بحضور آمده باسلام عتبه خلافت ناصیه افروز گشت - چون چندین اوقات آزمونگاه جوهر عقیدت و اخلاص است مورد هزاران آفرین شده مشمول انواع الطاف گردید - و بهمراهی عبد الله خان (که بکار فرمائی فوج هراول مامور بود) تعیین شد - اتفاقا بمجرد تلاقی فوج پادشاهی و مردم شاهي عبد الله خان بموجب قرار داد پنهانی جلوریز بلشکر شاهزاده پیوست - نوازش خان غافل از ته کار دانست که این اسب تاختن برای جنگ است - مشار الیه با برخی از منصبدار و تابین مردانه بزد و خورد درآمده تلاشهای شایسته و چپقاش نمایان بتقدیم رسانیده نامے بشجاعت و بهادری برآورد - و بیش از پیش مطرح عنایات خسروانی گشته بخطاب بیگلر خان و فوجداری و تیولدارئی سرکار سورتیه و جوناگده و منصب دار هزاری دو هزار و پانصد سوار علم مباحات برافراخت - و مدتها دران دیار باعتبار و اقتدار بهر بوده بعد جلوس اعلیٰ حضرت اگرچه بافرزنی هزاری

ذات سرافرازي یافت لیکن در همان سال تغیر گشته در سال سیوم
 سنه (۱۰۳۹) هزار و سی و نهم هجری و دیعت حیات سپرد - و در باغ
 سرهند بجوار قبر پدرش مدفون گردید - بعد از ازین سلسله کسی
 ترقی نکرد *

* بالجو قلیچ شمشیر خان ^(۳) *

برادر زاده و داماد قلیچ خان جانی قربانی سم - سال هشتم
 جلوس جنت مکانی از اصل و اضافه بمنصب هزاری هفتصد سوار
 (سیده و سال نهم) بپایه دو هزار و دویست سوار کامیاب شده
 تعیین صوبه بنگاله گردید - و پست و مدتها متعین صوبه کابل مانده در
 سال اول جلوس فردوس آشیانی بمنصب دو هزار و پانصد
 سوار چهارم افتخار برافروخت - چون پس از فوت جنت مکانی
 نذر محمد خان والی بلخ مع فوج در نواح کابل آمده غبار فتنه بلند
 ساخته بمردم پادشاهی (که در بلده مزبور بودند) پیغام تهدید انجام
 فرستاد و اینها بمقتضای وفاداری سرباز زدند نام برده (که درین
 مردم بود) نقش وفا پژوهی او بیش از پیش خاطر نشین پادشاه
 شد - سال دوم باشاره لشکر خان ناظم با جمعی بر سر ضحاک و بامیان
 رفت - اوزبکان برعب قلعه را خالی کرده رو بفرار نهادند - سال سیوم
 همراه سعید خان در مالش کمال الدین و هله پسر رکن الدین (که

(۲) نسخه [ب] می و نه هجری (۳) در [بعضی نسخه] اکبرنامه [بالچو

قلیچ (۴) در [بعضی نسخه] ضحاک بامیان •

در عهد جنت مکاني بمنصب چهار هزارى سر بلند گشته پستر از
 فتنه سکالي دران نواح سر استکبار برداشته بود (حسن مجرا بظهور
 آورده از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدي هزار و هشتصد
 سوار و خطاب شمشير خان بلند رتبيگي اندوخت - سال چهارم تهانة
 هردو بنگش بار مغوض گشته از اصل و اضافه بمنصب سه هزارى
 دو هزار و پانصد سوار درجه اعلا پيمود - سال پنجم مطابق سنه
 (۱۰۴۱) هزار و چهل و يك هجري پا به نيستى سرا گذاشت
 حسن خان پسرش بمنصب هشتصدي سه صد سوار سوارفرازي
 داشت - و علي قاي برادر او بمنصب نهصدي چهار صد و پنجاه سوار
 ارتقا پذيرفته سال هفدهم جلوس اعلى حضرت دار فنا را گذاشت *

* بے بدل خان سعيداي گيلانى *

شعرا خوب ميگفت - در عهد جنت مکاني بهندوستان آمده
 در سلک ملازمان پادشاهي انتظام يافت - و در زمرة شعرا منسلک
 گرديد - و در عهد فردوس آشياني بوسيله معامله فهمي و کارداني
 بخطاب بے بدل خان امتياز گرفته مدتها بدادرنگي زرگر خانة سرکار
 والا اختصاص داشت - و سرير مرصع (که موسوم بتخت طاووسي
 بود) باهتمام او در مدت هفت سال بمبلغ يك کرور روپيه (که
 سه صد و سي و سه هزار تومان عراق و چهار کرور خاني رايج
 مازاء النهار است) صورت اتمام يافته - در جلدوري آن ادرا بزر
 سنجيدند - الحق تختي بدان قيمت و زيبائي در هيچ زمانه و عصره

جلا افروز دیده تماشائی نشده - و امروز در هیچ اقامت نظیر و مثالش
یافته نمیشود *

* بیت *

ثانیش بچشم در نیامد * هر چند نظاره کرد احوال

چون بمرور ایام اقسام جواهر ثمینة در جواهرخانه پادشاهی فراهم آمده
در آغاز جلوس بر ضمیر اعلیٰ حضرت منطبق گردید - که از تحصیل
چنین نفائس مطمح نظر جز دولت آرائی نیست - پس در جائی
بکار باید برد که هم تماشاگران از حسن آن نتایج بحر و کان بهره برگیرند
و هم کار سلطنت را فردغی تازه پدید آید - سوای جواهر خاصه (که
اندرون محل می باشد - و دو کور روپیه قیمت آن ست) از جواهر
(که در کارخانه بود) قریب سه کور روپیه ازین جمله ببهای مبلغ
هشتاد و شش لک روپیه انتخاب نموده به بے بدل خان حواله فرمود
تا بیک لک توله طلای ناب (که در صد و پنجاه هزار مثقال است
و مبلغ چهارده لک روپیه قیمت آن) تخت بطل سه گز و ربع و عرض
دو و نیم گز و ارتفاع پنج گز ^(۲) بسرکاهی خود مرتب نماید - سقف آن
از درون بیشتر میناکار و لخته مرصع و از بیرون بتصریع لعل و یاقوت
مغرق - و آنرا بزمردین اساطین دوازده گانه برافراشته - و بالای آن
دو پیکر طائوس مکمل بجواهر زواهر و میان هر دو طائوس درخته
مرصع بلعل و الماس و زمرد و مروارید تعبیه شده - و برای عروج
سه پایه نردبان مرصع بجواهر آبدار ترتیب یافته - و از جمله یازده

(۲) نسخه [ب ج] دو نیم گز (۳) در [بعضی نسخه] سرکار خود *

تخت مرصع (که بر در آن برای تکیه نصب گشته) تخت میانگی
(که پادشاه دست گذاشته تکیه زده می نشیند) ده لک روپیه قیمت دارد
ازان میان لعاع ست بارزش لک روپیه - که شاه عباس صفوی برسم
ارمغان بجنّت مکانی ارسال داشته - و ایشان در جلدوی فتح دکن
باعلی حضرت فرستاده - نخست اسم امیر تیمور و میرزا شاه رخ
و میرزا الغ بیگ بران نقش بود - بعد از انقلاب ایام بدست شاه افتاده

نام خود بران مرتسم ساخت - جنت مکانی نام خود را با نام عرش آشیانی
نقش فرمود - و پس ازان اعلی حضرت نیز نام خود را بران برنگاشت

در جشن نوروز سال هشتم سیوم شوال سنه (۱۰۴۴) یک هزار و چهل
و چهار بران سریر عدیم النظیر جلوس فرمود - حاجی محمد خان
۱۰۴۳
قدسی * اورنگ شهنشاه عادل * تاریخ یافته - و مثنوی در تعریف
آن گفته - از انجا ست این بیت *

* رساند گر فلک خود را بهایش *

* دهد خورشید ر مه را در نمایش *

و به بدل خان نیز یکصد و سی و چهار بیت گفته - که هر مصرع
دوازده بیت تاریخ ولادت پادشاه است - و از هر مصرع سی و دو
بیت ما بعد آن تاریخ جلوس برمی آید - و هر مصرع باقی نود بیت
تاریخ نهضت کشمیر از اکبر آباد (که در سنه (۱۰۴۳) یک هزار و چهل
و سه واقع شده) و عادت باگرة و جلوس بر تخت طارسی است

و این رباعی مشهور نیز از نتایج طبع بے بدل ارست *

* رباعی *

* آنی که سریرت آسمان پایه بود *

* بر ملک جهان عدل تو پیرایه بود *

* تا هست خدا تو نیز خواهی بودن *

* زیرا که همیشه ذات با سایه بود *

در ادراک عهد خلد مکان با تمام امینا بموجب حکم خلیفه زمان دیگر
بر ترمیم و ترتیب تخت طاووسی افزوده قیمت از کرور روپیه هم
بر گذشته - و در سال هزار و یکصد و پنجاه و دو (که شهنشاه والا جاه
نادر شاه ساحت دار الخلافه شاهجهاناباد را بفروغ جبروت خود
شکوه آمود گردانید) آنرا از پادشاه وقت برگرفته ضمیمه غذائیم
هندوستان ساخت *

* باقر خان نجم ثانی *

این سلسله بمیرزا یار احمد اصفهانی می‌رسد - او ابتدا بمصاحبت
میرنجم گیلانی (که وکیل السلطنت شاه اسمعیل صفوی بود) نامه
برشادت و گردانی بر آورد - و چون امیر نجم در گذشت شاه زمام
امور و کالت بقبضه اقتدار او سپرده بنجم ثانی مخاطب ساخت
و رتبه او را از جمیع امرای عظیم الشان در گردانید * * مصرع *

* نجم ثانی که نباشد بدو کونش ثانی *

گویند اسباب جاه و حشمت او بجائے رسید که قریب در صد گوسفند
هر روز صرف شیلان او می‌شد - و هزار قاب طعام لطیف را تبه بود

و در سفرها چهل قطار شتر زیر بار چرخانی از می کشیدند - در
 یساق ماراد الزهر با آنکه جریده شتافته بود سیزده دیگ نقره
 در مطبخ از بار میشد - و چون شوکت و عظمت امیر نجم ثانی بدرجه
 اعلی رسید و نخوت و جبروتی بدو راه یافت متعهد فتح توران
 گشت - شاه بطریق کمک همراه فردوس مکانی (که از تسلط اوزبک
 دسمت ازان ملک باز داشته بشاه التجا برده بود) رخصت نمود
 نجم ثانی از آب آمویه گذشته از قرار واقع بقتل و نهیب پرداخت
 سلاطین اوزبکیه در غجدوان کوچه بند شده لوازم کارزار بجا آوردند
 امرای قزلباش (که بار در مقام نفاق و خیانت بودند) در محاربه
 تساهل بکار بردند - ناگزیر امیر نجم پای ثبات افشوده کوشش
 فراوان بتقدیم رسانیده دستگیر گشت - و در سنه (۹۱۸) نهصد
 و هیزده عبدالله خان اوزبک بقتل رسانید - گویند پدر باقر خان
 مدتی دیوان خراسان بود - از فلک زدگی تفرقه باحوالش راه یافت
 باقر خان با کمال بے سامانی بهند آمد - چون جوان با حیثیت بود
 در ملازمان عرش آشیانی انتظام گرفته بمروزمب منصب سه صدی
 امتیاز یافت - و برخه برانکه در عهد جنت مکانی از ولایت رسیده
 در ملازمت دویمستی پنج سوار منصب تجویز شد - اتفاقا دران زمان
 خانجهان لودی تازه بعرصه آمده از پادشاه پرسید که این جوان
 کیست - جنت مکانی تمام احوال نجم ثانی بیان کرد - خانجهان

(۲) در [بعضی نسخه] خباثت *

عرض کرد که حیف با این شناسائی این منصب - بذا بران بنهصدی
 سی سوار سرافرازی یافت - از اینجا (که در طالع مسعودش - روج
 و معوده مودع دست تقدیر بود) دختر خدیجه بیگم همشیره زاده
 نور جهان بمقد از نواج از در آوردند - و دفعه ابواب دولت و رفعت
 بر روی روزگارش کشوده گشت - و بمنصب دو هزار و حکومت
 ملتان با فوجداری آب علم خان اختصاص یافت - و از کار دانی
 و کار طلبی جمعیت بسیار نگاهداشته از بلوچان و دودانیان
 و ناهر (۲) که مابین ملتان و قندهار عالمی است دیگر) پیشکشها گرفته
 صاحب خزانه و ساز و سرانجام ستروگ گردید - و باقرآباد ملتان
 بنام او شهرت دارد - جهانگیر پادشاه از فرط عنایت بخطاب فرزند
 مخاطب می نمود - در هنگام شاهزاده شاهجهان موبه دار اوده
 بود - با فرج آراسته خود را بحضور رسانیده مورد تحسین و آفرین
 گشت - و در آخر زمان جنت مکانی بصوبه داری آدیسه نامزد گردید
 و در آن کارهای نمایان بمنصه ظهور آورد - در سال چهارم
 شاهجهانی بنهیره پاره دو کوهی چتر دوار (۳) که تنگائی است
 مابین آدیسه و ولایت تلنگ - و تنگیش بمرتبه ایست که اگر جمع
 قلیله از تنگهی و کماندار سر راه بگیرند طریق عبور مسدود میگردد
 و آن طرف کهیره پاره بغاصه چهار کوه منصور گده قلعه - که منصور

(۲) نسخه [۱] و ناهر که (۳) نسخه [ب ج] بکوه پاره (۴) نسخه

نامی غلام قطب الملک بنا نهاده با سم خرد موسوم گردانید (فوج کشیده از نهب و غارت آنحدود دقیقه فر نگذاشت - چون بحوالی قلعه رسید نبرد مردانه نموده غنیم را رهگرای هزیمت ساخت و قاعدگیان از مشاهده جرأت و جسارت او هراسان گشته بذیل ندامت و زهار متمسک شدند - و قلعه تسلیم کردند - مدعی در صوبه دار می آدیسه گذرانید - پدرش (که از کبر سن منقلب الاحوال با پسر بیسرمی بود) در آنجا در گذشت - و در سال پنجم بسبب بدسلوکی و بیداد با رعایای آدیسه معزول گشته چون بحضور رسید در سال ششم بصاحب صوبگی گجرات سر برافراخت - و پس ازان بانظم صوبه آله آباد مامور گشت - و در آنجا سال دهم آغاز سنه (۱۰۴۷) هزار و چهل و هفت هجری باجل طبعی در گذشت *

در شجاعت و مردانگی بی همتا و در فنون سپاهگری سرآمد اهل روزگار بود - در تیر اندازی ید طولی داشت - جهانگیر پادشاه در روزنامه چقه خود می نویسد - که شبی در حضور من باقر خان شیشه نازکی سپید در روشنای مشعل نگاهداشته بقدر پر مگس از موم چیزی ساخته بران شیشه چسپاند - و بالای آن برنج و بره غلغل گذاشت و از تیر اول غلغل را برداشت - و از تیر دوم برنج را - و از تیر سوم موم را از شیشه بر گرفت - که اصلاً تکانی بشیشه نرسید - گویند باقر خان بشنیدن آواز کرنا ازان جهت که رستم می شنید بمیار محظوظ بود - و نقار خانه بس بتکلف آراسته داشت - روزی حکیم رکنای

کاشی بدیدنش رفت - در حضور او کرنا سر دادند - حکیم گفت نواب سلامت رستم گاه گاه کرنا می شنید - باقر خان در نظم و نثر و خط امتیاز تمام داشت - و دیوانه ترتیب داده - ازوست * * شعور *

* سوی چمن خرام و بریز آبروی گل *

* تا بعد ازین نگه نکند کس بسوی گل *

* آن غنچه نیست کز حسن روی چون مهت *

* گردیده است غصه گره برگاوی گل *

* باقر اگر رود بگاستان بغیر درست *

* خارش بدیده گر نظر افتد بروی گل *

میرزا صابر پسر رشیدش در آغاز جوانی در گذشت - و احوال فاخر خان پسر درهش جداگانه تحریر یافته *

• بهرجی زمیندار بکلانہ *

از هزار و چهار صد سال مرزبانان این دیار بآبا و اجداد او تعلق داشته - اینها خود را از اولاد راجه جیچند رانهور (که راجه قنوج بود) میگیرند - و هر که حاکم این ملک بود بهرجی نامند - در سوائف ایام صاحب سکه بودند - و چون میان گجرات و دکن واقع شده بهر طرف (که نیرو بیشتر می دیدند) اطاعت گونه میگردند - از مدتی پیشکشی گجرات شده والیان خاندیس بنابر قرب و جوار دستبرد می نمودند در سنه (۹۸۰) نه صد و هشتاد (که ملک گجرات بحوزه تصرف عرش آشیانی در آمد - و عرصه دلکشی بندر مبارک سورت مهبط

(ایات پادشاهی گشت) بهرجی بملازمت رسیده مبرزاً شرف‌الدین حسین یزنه پادشاه را (که طغیان ورزیده بعزیمت دکن عبورش درین حدود افتاده مقید نگاهداشته بود) از نظر گذرانید . و مورد نوازش گشت - و ازان باز مرزبان این ملک همواره بادای پیشکش پادشاهی راه انقیاد پیموده وقت کار حسب الطلب موبه‌داران دکن حاضر میشد * چون این ولایت از یک طرف بخاندیس و دیگر جانب بگجرات پیوسته میانگ ملک پادشاهی سمت شاهزاده محمد اورنگ زیب در ایام موبه‌داری اول محمد طاهر را (که بوزیر خان مخاطب گشته) با مالوجی دکنی و زاهد خان کوکه و سید عبد الوهاب خاندیسی بمقتضی بکلانه تعیین فرمودند - بعد محاصره بجدکاری بهادران فیروزه‌مند بارے قلعہ مولهیر (که حاکم نشین آنجا است) بتصرف در آمد (۲) بهرجی مادر خود را بمصالحه فرستاده بعهد و پیمان در سال دوازدهم قلعہ تسلیم نموده بملازمت شاهزاده رسید - اعلیٰ حضرت اورا بمنصب سه هزار و پانصد سوار بر نواخته بر طبق التماس او پرگنه سلطان پور (که از ایام قحط مشهور دکن ویران افتاده) بطریق وطن مرحمت شد - و ماک بکلانه داخل موبه خاندیس گشت - و رامگیر (۳) (که مضاف بکلانه است) از تصرف سوم دیو داماد بهرجی نیز مفتوح شد - چون خرج از دخل بیشتر داشت به بهرجی وا گذاشته

(۲) در [انثر نسخه] ملهیر آورده (۳) یا رامگده باشد (۴) یا

(باب ابناء) [۴۴] (مآثر الامرا)

(۲)

ده هزار روپيه پيشکش هر ساله مقور گردید - بعد فوت بهرجي بيوم ساه
پسرش را اعلى حضرت بشوفا اسلام در آورده بخطاب دولتمند
خان و منصب هزار و بانصدي سرفراز نموده عوض سلطان پور برگذ
پونار خانديس برسم انعام مكرمت فرمود - تا عهد خلد مكان زنده
بود - دران قصبه عمارات عالمي مطبوع بتكليف ساخته - تا حال
آثار او باقي ست *

* بيت *

* از نقش و نگار در و ديوار شكسته *

* آثار پديد است مناديد عجم را *

(۴)

بكلاذه ملكه سخت بيشتر كوهستان - طول مد كوره - و عرض سي

(۵)

شرقي كالنه و نذر بار - غربي سورت - شمالي پدالي و بند هيچل

(۷)

جنوبي سانبهاچل - كه بالاي او ناسك و غيره واقع است - سابق

سه هزار سوار و ده هزار پياده مي بود - و در شهر عظيم داشت

آنداپور - و چننا پور - در يذولا ده بيش نمازده - هفت قلعه نامي

(۸)

دارد - و همه كوهي - ازان در بس نامور - مولهير موسوم باورنگ گنده

(۹)

بيگ كوهي فصبه دارد آباد - آب موس دران شصت كوره عرفي

(۲) نسخه [۱] بيوم سا - و نسخه [ج] بيوم شاه (۳) در [اكثر نسخه]

پورفار خانديسي (۴) نسخه [ج] فايدة • بكلاذه ملكه ست (۵) در

[بعضي نسخه] نذر بار - (۶) در [بعضي نسخه] پدالي - يا تبني باشد (۷)

نسخه [ب ج] سانبهاچل (۸) نسخه [ج] باورنگ گنده (۹) در [بعضي

نسخه] موس •

از خجسته بفياد است - و سالهيز موسوم بساطان گذهه مرتفع ترين
قلاى آنجا است * بيت *

* چه سالهيز فرزند عرش مجيد *

* بونعت بيد از پدر هم شيد *

و ديگر هنگذهه و جواهيز و بيسول و نانيه و سالونه - اين مرز و بوم
بشادابي و سيراى و افزونى اشجار مثمرة و نباتات متنوعه و انبثه
فرادان و بونج گزيده بهترين جاهى دكن است - در زمان حكام پيشين
ده لك روپيه حامل داشته - و شش و نيم كروى دام جمع مشخص شده
چون بقط ديوان گشت و مكرى سهر جفون قاهره گرديد بعد
تسخير بقوار دوازده مائه چهار لك روپيه مقرر شد - الحال در دفاتر
ازين هم يازده هزار روپيه كم كرده تخاواه مي نمايند - همگي سي
و در برگنه از نديم مي نويسند - و درين وقت بيست و هفت
ازان هم سه چهار محال ساير داخل است - كه مفقود شد - و آنچه
ديهات اين مرز و بوم در كوهستان سمت جوار واقع است كم حاصل
در تصرف بهيلان *

(۶)

* بهادر خان رومله *

پسر دريا خان داود زئي ست - در زندگى پدر بوسيله نيكو پرستاري

(۲) نسخه [ب] جونيور - و نسخه [ج] چوايز (۳) نسخه [ج]

پيسول - يا پيپول باشد (۴) نسخه [ج] نانيه (۵) يا سالونه (۶) نسخه

[ج] باز بهادر رومله *

بدولت در شناسی شاهزاده شاهجهان چهره امتیاز افرخت - و چون پدرش ساحت بیوفائی پیموده از شاهزاده جدا گشت بهادر خان دست توسل بفتراک عنایت شاهي مستحکم تر ساخته از رکاب اقبال انفکاک نمود - پس از جلوس بمنصب چهار هزار و دو هزار سوار سرافراز گشته به تیولداري سرکار کالپی و مالش سرکشان آن مرز و بوم دستوري یافت - چون در نخستین سال جلوس چهار تیره روزگار بغی ورزیده باوندچه متحصن گشت و افواج قاهره از هر جانب بملک او زد آوردن عبدالله خان فیروز جنگ باتفاق بهادر خان از جانب کالپی (که مشرق رویه آن سرزمین است) در آمده بر حصار ایرج (که هر برجش از کمال ارتفاع سر بفلک می سود) سرسواری یورش نمود - مخالف بر بهادران هجوم تمام آورده هنگامه نبرد گرم گردانید - خان مذکور با تابینان خود پا پیاده فیله صف شکن بر رو داشته بسرعت باد بصوی دروازه دوید - و بیارزي آن اهرمن نهان در هم شکسته قطره زنان بقلعه درآمد - و هژدان سیه قام را بتیغ سوسن رنگ برنگ داغ لاله در خون نشانده گلگونه فتح بر چهره دلداري کشید - در جایزه این تردد نمایان و فتح شایان بغوازش نقاره بلند آوازه گشت - و پس ازان بهمراهی اعظم خان ناظم دکن باستیصال خانجهان لودي تعیین گردید - چون اعظم خان ابلاغار نموده در راجوری بیر بر سر خانجهان رسید او با معدرده همگی سه صد و پنجاه سوار برآمده بمثلانست و استقلال درانه شد

هرگاه جمعی از عساکر پادشاهی باو قریب می رسیدند بر گشته به تیر اندازی آنها را باز میداشت . چون بکوه راجوری برآمد بهادر خان ^(۲) بقدم استعجال خود را رسانیده با برادرزاده او بهادر خان (که منصب هزاری داشت - و به پودی و مردانگی استظهار دی بود) در آویخته در کشت و کوشش کارنامه دایری و دلاری بر دی کار آورد - که روکش داستان رستم و اسفندیار گشت - اما چون از قلت همراهان آخرکار کار به تنگی گرائید پیاده شده هر مرتبه پررانه دار خود را بر شعله شمشیر آتشبار مخالف میزد *

گویند چون بدو زخم تیر (که بر ز و پهلو برداشته بود) بزمین افتاد مخالفان خواستند سرش ببرند - فریاد زد که من یاد و پسر دریا خانم - خانه زاد شما - خانجهان مردم را منع کرد - پس از آنکه اعظم خان در سال چهارم بعد فتح قلعه نندهار باراد تاخت بهالکی ^(۳) و چنگوبه کنار آب مانجرا مخیم عساکر ساخت بر طبق قرارداد (که هنگام نزول تا برپا شدن خیم افواج بجای خود قیام نموده هر فوج با چند سردار بنوبت یک کوه در از لشکر ایستاده خبردار باشند - تا مردم اردو کاه و هیمه بفرغ خاطر بیاورند) روز نوبت خان مزبور (چون اثری از غنیم ظاهر نبود) سر رشته احتیاط از دست رهاشته با قلیله از لشکرگاه پیشتر رفته نشست - اتفاقا دیه دران

(۲) نسخه [ج] رسانیده برادرزاده بهادر خان (۳) در [بعضی

نسخه] چنگوبه .

نزدیکی بود - که مردم آنجا بجهت حفظ مال و مواشی خود
از دستبرد اهل اردو مستعد جنگ شدند - بهادر خان آگهی یافته
با دیگر امرا (که زیاده بر هزار کس نبود) بکومک شتافت - و ندوله
خان عادلخانی با تمام مخازیل هجوم آورد - و امرا دست جلالت
کشوده تلاشها بتقدیم رسانیدند - چون عرصه تنگ گشت از اسبان
فرود آمده دل بر جانفشانی نهادند - شهباز خان (که از امرای
سه هزار (بی بود) نقد جان برفشاند - و بهادر خان و یوسف محمد خان
گاشکندی از زخمها بیخود افتادند - غنیم آنها را بوداشته در بیجاپور
مقید نگاهداشت - چون یمین الدوله در سال پنجم بتخریب مملکت
عادلشاهی مامور گشته بحوالی بیجاپور رسید عادل شاه هر دو را
رها نمود - بهادر خان باستلام سده خلافت جبهه افروز گشته باضافه
منصب و افزونی اعتبار مورد عواطف شاهانه گردید - و بتازگی
بجاگیردارانی کالپی و قوچ و مضافات آن محال سر بلندی یافت
خان مذکور بگوشمال سرکشان ملکوسه (که در شدت و کثرت از سایر
متمردان آن دیار اشتهار دارند - و از رعیت تا سپاهی آنجا بے سلاح
نمی باشد - حتی کشاورز هم بهنگام شیار تفنگ پر کرده برقلبه بسته
فتیاه روشن ساخته بشغل خویش می پردازد - و ازین در بلوازم رعیتی
مطلقا نمی پردازند - و دران هنگام در مقام بیروگانوں که استوار توپن

(۲) نسخه [ب] ملکوته (۳) در [بعض نسخه] اینجا (۴) نسخه

[۱] بیروگانوں - یا پیرگانوں باشد .

جها سمن فراهم آمده از نهایت زیاده سوری بشورش انگیزی در آمدند و یکبارگی از ادای مراسم رعیتی سر باز زدند (به معنای تأیید^(۲) ایزدی همت گماشته دفعه بر سر آن بد عاقبتان ترکناز نمود - غریب کارزار فیما بین در پیوست - بهادر خان سپهر حمایت آهی بر سر کشیده بدیوار بست رسید - مقاهر پای کمر نیارده دست از جلالت و قهر برداشتند - انجام کار دست و گریبان شده بهم در آویختند و جمعی غفیر بدستبرد پر دلان سر باخته بقیة السیف در بفرار گذاشتند بهادر خان بتخریب آن مکان پرداخته بمقر خود باز گشت - و ازین گونه فتحی (که دران سرزمین مقصد خیز نصیب هیچ کس نشده بود) نقش خان ظفر قرین بر وفق داخواه درست نشین گردید - و پس ازین در تعاقب راجه چهار سنگه بذیل در هراوی عبدالله خان فیروز جنگ و خاندوران بهادر مساعی جمیل بکار برد - چون آن مدبر از گداه و لانجی گذشته بولایت چاندا در آمد بهادر خان (که پاشنه کوب او میرفت) چون کوفتی داشت نیکنام عمومی خود را با معدرده پیش فرستاد - که او را بخود مشغول سازد - چهار از مشاهده جساتش برگشته او را در میان گرفت - نیکنام بزخمهای منکر با هفت کس در میان افتاد - درین اثنا بهادر خان باتفاق خاندوران از عقب رسیده بر قلب آن تیره بخت تاخت - و آن گروه پریشان روزگار را چون بنات النعش متفرق ساخت - و چون از عبدالله

خان فیروز جنگ در استیصال چنیت بذیل مساهله و تهران سرزد در سال سیزدهم بهادرخان بتیول داری اسلام آباد و قلع و قمع آن شقارت گرا رخصت یافت - اما اهل غرض نگذاشتند - و بهادشاه خاطر نشان کردند - که بذیل کهند را رو هیل کهند کردن صلاح ملکی نیست - زود معزول گردید - بعد ازان در مهم جگنا^(۲) و تسخیر و داد شجاعت و جلالت داده کردند نمایان خود بر عالم ظاهر ساخت - همراهان خان مزبور بکار فرمائی سردار از کشته نردبان ساخته بر مورچال مقاهیر میدیدند - دران روز هفتصد افغان از تابیدان او بکار آمدند - و در سال^(۳) بیست و دوم بحر است ملتان تعیین شد - و ازان رو (که فصل ربیع به جاگیر بود) بمتصدیان مهمات دیوانی حکم شد - که طلب او را در مطالبه مجری دهند - و در یساق بلغ بهاروالی شاهزاده مراد بخش جوهر زداى آئینه همت و مردانگی گشت - چون شاهزاده بپای کتل طول (که سرحد قلمرو پادشاهی و ملک بدخشان است) رسید امانت خان با بیلداران سرکار پادشاهی و چندین هزار مزدور (که امیرالامرا عای مردان خان از بلوکات کابل جمع آورده بود) تعیین شد - که تا سرا بالا مقدار یک کروه بار تفاع دوگز پادشاهی و سرا زیر (که بدخشان روه است) تا نیم کروه بعضی جا دو و نیم کروه کمابیش برف از سر راه برداشته باطراف بیذدازند - و کوچۀ (که شتر با بار بگذرد) بسازند

(۴) یا چکنا باشد (۳) نسخه [ب] بیست و چهارم (۴) در [بعضی

نسخه] از مارکات کابل .

و باقی را آنچنان درهم بکوبند که اسب و شتر تواند گذشت چون این کار از آنها متمشی نشد و بدون آن عبور متعذر بود بهادر خان باتفاق اصالت خان تمامی سوار و پیاده خود را ببرداشتن برف و کشودن راه داداشت - لشکریان بهر دست افزاره که یافتند برف را کدّه بدامن و دست بر کنار از راه میریختند - بجدکاری بهادر خان تا یک کوه (که برف بسیار بود) بعرض درگزر راه پیدا شد - چون شاهزاده سایه وصول انداخت نذر محمد خان والی توران ببهانه سرانجام ضیافت رفتن باغ مراد شهرت داده بشرغان شتافت - بهادر خان حسب اشاره شاهزاده باتفاق اصالت خان بتعاقب روانه شد قریب ده هزار سوار اوزبک و امان (که بر سر نذر محمد خان جمع شده بودند) بآمد آمد فوج پادشاهی از بیم تهب و اسر با عیال و اموال راه اندخود گرفتند - ^(۲) نذر محمد خان با جوق قلیل آماده کارزار گشته بچهار گروهی شرغان بجزگ پیوست - بمجرد سردادن بان (که گاه آن صدای مهیب بگوش آنها نرسیده بود) ثبات از دست داده رو بفرار گذاشتند - ناچار نذر محمد خان بی آریز و ستیز جلو گردانیده باندخود رفت - و از اینجا روانه خراسان گردید - بهادر خان اگرچه بافزونگی منصب سرفرازی یافت اما درین حال (که وقت تعاقب بود - و باندک تکتک پا یقین بود - که نذر محمد خان گرفتار میشد) آن خان شهادت نشان عمدا خود را دزدید - یا از

سست همتمی همراهان یا بمصلحتی دیگر کار بند نگشت - ذخیره
خاطر پادشاهی گردید *

چون شاهزاده مراد بخش دامپاد اقامت آن ولایت نشده بے اجازت
صاحبقران ثانی عازم کابل گردید صوبه‌داری باچ و پاسداری آن الکا
بعهد بهادر خان باتفاق اصالت خان قرار یافت - و پس از آنکه
شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ظلال افکن آن دیار گشت بهادر
خان در هراولی در جنگ اوزبکیه (که از مور و ملخ افزون بودند)
کارنامه‌های مردانگی و بهادری بر ساخت - در هنگام مراجعت از آن
مرزوبوم چند اویلی اردو باهتمام او قرار گرفت - و در گذراندن (در تعبیه‌های
بسیار کشید - چون بکمل تنگ شتر ^(۲) که دو مغزی هندو کوه است
و نشیب دشوار نورد دارد) رسید برف شروع در بارش نمود - تمام
شب تا دو پاس (روز دیگر می‌بارید - بصد محضت بقیه اردو و لشکر
از آن گروه گذرانید - درین هنگام از شدت بارش برف یک شبانه روز
استاده ماند - هزاره تنگ چشم فراخ آرزو بآرزوی بودن مال بیش
از بیش بر مردم اردو هجوم می‌نمودند - و خان مذکور بتائید اقبال
دشمن مال هر مرتبه آن گروه شوریده روزگار را مالش داده رهگرای
ناکامی میگرددانید - چون مابین کتل هندو کوه رسید یک روز توقف
نموده همگی پس ماندگان را پیش راهی ساخت - و بعد از آن خود
گذشت - از دشواری راه و شوریدگی هوا و غرط برف از آغاز مرور

(۲) نسخه [ج] تنگ شتر - و در [بعضی نسخه‌ها] اکبرنامه [تنگ شتر]

تا انجام ده هزار جاندار قریب نصف آدم و همه دراب هلاک گردید
 اسباب بسیار زیر برف ماند - چون بهادر خان بغراز کتل برآمد
 ذوالقدر خان (که حفاظت خزانه پادشاهی بعده اش بود) بنا بر
 سقط شدن بار بردار برجا مانده - بهادر خان شتران خود و از هر که
 باقی مانده بود اسباب آنرا بر تافته خزانه بار نمود - و نتمه بر اسپان
 و اشتران سپاه قسمت کرد و با هزاره همه جا زد و خورد نموده بعد
 از شاهزاده بفاصله چهارده روز داخل کابل گردید *

اگرچه از بهادر خان در یماق توندهای شایسته نمایان بتقدیم
 رسید لیکن باظهار برخی خاطر نشان اعلی حضرت شد که در تعاقب
 نذر محمد خان و مدد سعید خان وقت غایبه اوزبک اغماص عین
 نموده - لاجرم با این همه ارتکاب محن و مشاق بتغیر سرکار کالپی
 و قنوج از تیواش (که دوازده ماهه حاصل داشت) در عوض سیلک
 درپیه مطالبه سرکار بخالصه شریفه ضبط نموده ادرا آزاده دل ساختند
 و در سال بیست و سیوم در مهم نخستین فندهار بهمراهی شاهزاده
 محمد اوزنگ زیب بهادر تعیین شده در محاصره آن حصار استوار
 (۲)
 در بروی دروازه والوری مورچال قایم نموده نوزدهم رجب سنه (۱۰۵۹)
 هزار و پنجاه و نه هجری بعروض ضیق النفس از شهر بند زندگی
 برآمد - شاهزاده و جملة الملکی سعدالله خان از تابینان او (که دو هزار
 سوار بودند) هر کدام را (که شایسته بندگی درگاه داشتند) بمغصب

و عارفه در خور مقرر نموده جمعی را خود ها نگاهداشتند - و باقی را دیگر امرا - اعلیٰ حضرت دلار و پسر کلانش را (که پانزده ساله بود) بمنصب هزاری پانصد سوار و هر کدام از شش پسر دیگر را (که خرد سال بودند) بمنصب سرفراز گردانید - و سوای فیلان همه اموال پسران مرحمت شد - گویند چندان در کار پادشاهی جانفشانیها و درلتخواهیها بتقدیم رسانید که غباری (که از کج رویهای پدر بخاطر اعلیٰ حضرت نشسته بود) بالکلیه رفع شد - گویند بهادر خان همیشه تاسف میکرد که انتقام خود از بیجاوریها نکشیدم - و قایمست خجالت این مقدمه گویا از چهره اش نمایان بود - یکی از پسرانش عزیز خان بهادر است - که سال چهل و نهم عالمگیری در محاربه و انکبیره مصدر تردد شده - و بمرحمت افزایش لفظ چغتائی در خطاب سرمایه افتخار اندوخته *

● پر دل خان ●

(۴)

پیرا نام پسر دلار خان برنج است - که از قدیمان و بابریان صاحبقران ثانی است - در ایام گردش و اوقات مکن از اخلاص دافی و وفای مانی بدوام خدمت و نیکو پرستاری در دل شاهزاده ستوده سیر جا کرده در جرگه معدودے (که از سایر ملازمان شاهی بمنزمت قرب و اعتبار سر امتیاز می افراختند) داخل بود - در سر آغاز جلوس بمنصب چهار هزار و پانصد سوار فوق مباحات

برافراخته بغوجدارى ميوات دستوري يافت . و پستور جونپور
 در تپول او مقرر گرديد - سال چهارم با پسر خود بيروا از جونپور آمده
 در خطه برهان دور بتقبيل آستان خلافت چهارم تفاخر برافروخت
 و چون دران هنگام عساکر فيروزي در استيصال نظام شاهيه و تسخير
 آن ممالك تعين بود ضميمه آن لشکر مقرر گرديد - و خودش
 باضافه سواران منصب بقدر ذات مورد عذابت گشته پسرش نيز
 از امل و اضافه بمنصب هزاري و خطاب پردل خان سربلندي يافت
 اما فلک دير مهر زرد گسل نگذاشت که چنده در فراخداي ثروت
 و دوست کامي گام کشاده زده گوی کامراني فرا برد - در همين سال
 رخت زندگاني ته کرد *

پردل خان از عاطفت و قدر شناسي (که سلاطين اين سلسله را
 مصروف احوال خانه زادن ديرين خدمت مي باشد) باضافه
 متواتر در سال دهم بمنصب دو هزاري دو هزار سوار و تهمنداري
 بنگش پائين از تغير راجه جگت سنگه عز افتخار اندوخت - و در
 سال هفدهم بحراسمت قلعه بست از انتقال عزيزالله خان رخصت
 يافت - و در سال بيستم باضافه هزار سوار بر جمعيتش افزودند
 چون شاه عباس ثاني داراي ايران تسخير قندهار پيشه‌ها هم
 ساخته خود از فراه رو بمقصد نهان محراب خان را (که هنگام
 تفويض علي مردان خان اين ولايت را باوليای سلطنت والا منزلت

بقعه دارى بسمت مي پرداخت - و قليج خان آن حصار را بقلعه و استيلا از گرفته امان داده بود - و (خصمت ايران نموده) بكشايش قلعه مذکور نامزد گردانيد - محراب خان حصار نو را (که بحکم اعلی حضرت متصل قلعه^(۲) تدیم بنا شده) از غایت استحکام کشايش پذير نيافت - کشور دن حصن کهنه آسان ديده بتقسيم مورچال پرداخت بر دل خان در محاذي آن جا بجا از خويشان بنگهباني آن گذاشته خود از همه جا آگاه مي بود - و بضرب توپ و تغذگ آتش در خرمن حيات مخالف مي افزود - از ابتدای محاصره پنجاه و چهار روز نيوان قتال استعمال داشت - از هر دو جانب لخته هقتول و برخه مجروح ميگشتند - چنانچه از تابيدن خان مذکور (که همگي ششصد سوار بود) سهد کس و از قزلباش اضعاف آن رهگرای دار فغا شدند

آخر الامر چهاردهم محرم سنه (۱۰۵۹) هزار و پنجاه و نه هجري پردل خان دلها و بندگي گشته بدل بستگي زندگاني مستعار عهد و پيمان گرفته محراب خان را دید - و آن نا انصاف وصمت نقض عهد برخود پسندیده از جمله سهد کس (که با او مانده بودند) چنده را (که بسپردن يراق ايستادگي نموده دست بحربه کردند) بقتل رسانيد - و او را با بقيه مردم و عيال مقيد گردانیده نزد شاه بقندهار آورد - و شاه او را بهمره خود بايران ديار برد - اگرچه احوال پردل خان بعد رفتن ايران و مآل حالش (که بکجا انجاميد) معلوم

نیست اما دم نقد از شرمساری و خجالت اقوان و همسران و طعن و سرزنش آشنا و بیگانه و راست - اگر بهندوستان می آمد مثل دولت خان قلعه دار قندهار و دیگر متعینۀ او هدف سهام مطاعن گشته از درجۀ اعتبار و روزگار ساقط می گردید *

• باقی خان چیلہ قلماق •

از غلامان صاحب اعتماد پادشاهی بود - بیادری طالع مسعود نیکو پرستاری و حسن خدمتگاری در دلنشین اعلیٰ حضرت گشته در سال ششم بمنصب هفت مدی پانصد سوار سرمایۀ اعتبار اندوخت - و در سال نهم بمنصب هزاری هزار سوار فرق افتخار برافراخت - چون پرتو التفات پادشاهی بر وجفات احوالش تافته بود در سال دهم باضافۀ هزاری ذات هزار سوار بمنصب دو هزاری دو هزار سوار و مرحمت علم و اسب و فیل اختصاص یافته بفوجداری (۲) چهرۀ (که برگزیده ایست از مضافات اندرچہ در بندیل کهند) (۳) چهرۀ عزت برافروخت - چون این مملکت از دست جبهار سنگه متزعزعه گشته مضرب خیام پادشاهی گردید آن برگزیده (که نهصد قریه بحاصل هشت لک روپیہ داشت - و بذراعت فضا و فراوانی انہار ممتاز بود) بخالصہ تعلق گرفته باسلام آباد موسوم گردید - درین ولا (۴) باقی خان بفوجداری آنجا مامور گشت - و خان مذکور در برانداختن

(۲) نسخہ [ج] جلد ۳ (۳) نسخہ [ج] سرعزت برافراخت (۴)

نسخہ [ج] نہیں گشته •

مفسدان آن دیار مصدر ترددات شد - چون چنپت بذیدله نوکر راجه
 ججهار سنگه پس از نیست و نابود شدن او پرتیهراج پسرش را
 دست مایه فساد ساخته مواضع ارندهجه و جهانسی را در معرض
 تاخت و تاراج آورده سر بشورش بوداشت عبدالله خان فیروز جنگ
 بجاکیر داری اسلام آباد و استیصال آن شقاوت بذیدله تعیین گشت
 و چون بدانجا رسید خواست باقی خان (که سابق در مالش
 آن تپه سرشت تعبها کشیده) خود بر سر مقهوران بنژد - خان مذکور
 از کار طلبی متعهد شد که اگر فوج خود همراه دهند این مهم بانصرام
 میرسانم - فیروز جنگ از تن آسانی خود نشناخته بوی باز گذاشت
 باقی خان در سال سیزدهم برسم ایلاخ غافل بر سر مخاذیل ریخته
 هنگامه زد و خورد گرم ساخت - چنپت دست و پای زده جان
 بسلامت بدر برد - و پرتیهراج گرفتار گردید - و در سال هفدهم
 بداروغگی غملخانه سرمایه مباحثات اندوخت - و پستتر بحر است
 قاعه مستقر الخلافه اکبر آباد فرق افتخار برافراخت - و در آخر
 سال بیست و هفتم در قبول خود باری متعلق صوبه آگره رخت
 هستی بر بست - محلات جاگیر بخالصه ضبط شد - پسرانش
 سردار خان و باقی خان در عهد عالمگیری از ناموران دربار بودند
 احوال هر یک بقم آمده - گویند باقی بیگ در آغاز حال بکوتوالی

(۲) در [بعضی نسخه] چنپت یا چنپت باشد (۳) نسخه [ج] اوندجه

(۴) نسخه [ب] چنپت سنگه دست و پای زده .

دار السلطنت لاهور [که دران هنگام بتیول یمین الدوله آصف خان
(۲)
تعلق داشته - و از قبل خان مذکور بابا عنایت الله یزدی (که
نوکر معتبر آن نوئین عالیشان بود) بحکومت آنجا می پرداخت
مامور شد - و چون بابای مذکور بمشار الیه رفته نمی نهاد
و اعتباری نداشت در نگین خود کفده بود - کار بعنایت است
و باقی بهانه *

* پرتھیراج راتھور *

از والا شاهیان فردوس آشدانی ست - در ایام فترات بحاضر باشی
پرداخته بشرف اعتماد اختصاص گرفته بود - پس از سرور آرائی
آن پادشاه سال اول بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار سرمایه
امتیاز اندوخت - سال دوم همراه خواجه ابوالحسن توبتی بتعاقب
خانجهان لودی (که از اکبر آباد فرار نموده بود) تعین گردید - و از
کار طلبی انتظار دیگران نکرده با چند سردارے (که درین باب سبق
جسته بودند) در حوالی دهولپور بار رسیده وقت زن و خورد برسم
راجپوتیه پیاده پا گشته با خود خانجهان (که سوار بود) چپقلشهای
مردانه نمود - و او را زخم برچپه رسانیده خود هم زخمها برداشت
پادشاه از راه مرحمت او را بحضور طلبداشته از اصل و اضافه بمنصب
دو هزار و هشتصد سوار و عطای اسپ و فیل بر نواخت - سال سیوم
باضافه دو صد سوار کامیاب شده همراه خواجه ابوالحسن بتسخیر

سک کمر همت بر بخت - و پس از تقرر صوبه داری دکن
 ایت خان او در تعیناتیان صوبه مذکور قرار یافته از اصل
 بمنصب دو هزار و پانصد سوار چهره اعتبار برافزخت
 بام محاصره قلعه دولت آباد جرأت‌های نمایان بظهور آورد
 سوارے از فوج اهل دکن (که کاسه سرش بمغز پندار آگنده بود)
 از نت طلبید - او بشنیدن این حرف از فوج برآمده با او
 شد - و بضرب شمشیر کار او با تمام رسانید - سال هفتم باضافه
 سوار نامیه بخت روشن گردانید - سال نهم چون پادشاه (ایات
 بصوب دکن افراشت او همراه خان زمان صوبه دار بالاگهات
 بی دولت‌آباد بشرف آستانبوس مفتخر گشته همراه خان مذکور
 و ساهو بهوساه و تخریب ملک عادل شاه نامزد شد - و درین
 مصدر ترددات نمایان گردیده سال دهم باضافه یکصد سوار
 گشت - سال هفدهم چون ایالت مالک دکن از تغیر وکلای
 محمد اورنگ زیب بهادر بنام خاندوران تقرر یافت او
 قلعه دولت‌آباد سرمداهات برافراشت - و سال هیزدهم
 و اضافه بمنصب دو هزار و سوار درجه اعتلا پیمود
 یزدهم حکم شد - که باکبرآباد آمده باتفاق باقی خان بهراسست
 ن بپردازد - سال بیستم در ایامی (که دارالسلطنه لاهور مضرب
 نصرانی بود) او بر طبق حکم یک کوثر (پیه از خزانة اکبرآباد
 بحضور برد - و چون دران ایام شاهزاده محمد اورنگ زیب

بهادر بصوب بلخ و بدخشان روانه شد او بعد از آن خاعت و اسب
 با زمین نقره نوازش یافته به محافظت مبلغ پنججاه لک رزیه (که
 همراه شاهزاده دادن آن مقرر شده بود) تعیین گردیده پیشتر راهی شد
 سال بیست و یکم باتفاق راجه بیتل داس بمومک علی مردان
 خان امیرالامرا بصوب کابل رخصت پذیرفت - و سال بیست و دوم
 در رکاب پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بصوب قندهار
 شدافت - و از آنجا همراه رستم خان بمقابله فوج قزلباش دامن همت
 بر کمر زد - و سال بیست و پنجم نوبت دوم پادشاهزاده مذکور بهم
 مسطور راهی گشت - سال بیست و ششم همراه شاهزاده دارا شکوه
 بیساق مرقوم بای جلالت برداشت - و بعد وصول آنجا همراه رستم
 خان بتسخیر قلعه بست رفت - سال سیّم نزد شاهزاده محمد
 اورنگ زیب بهادر بصوب دکن متعین شد - و در همان سال مطابق
 سنه (۱۰۶۶) هزار و شصت و شش هجری (خت هستی بخیستی سرا
 برد - رام سنگه برادرش و کیسری سنگه پسرش بمذنب قلیل
 سرفرازی داشتند *

* بهرام سلطان *

سیومین پسر نذر محمد خان والی بلخ است - چون نبذد از
 احوالش در ذیل خسرو سلطان و اختتام کارش در ضمن عبدالرحمن
 سلطان بزبان خامه رفته گذارش لختی از احوال نیاگانش درینجا

ناگزیر افتاد - او و برادر کلانتر امام قلی خان پسران دین محمد خان
 مشهور به یتیم سلطان بن جانی سلطان بن یار محمد خان اند - که
 عم زاده حاجم خان والی اورکنج دارالملک خوارزم بود - یار محمد
 خان پس از گرفتن طایفه اردس ولایت شیرخان را از آبایش بغله
 و استیلا بے سامان و سرانجام برآمد - یا بسبب سلوک ناهنجار
 که از حاجم خان دید - بای التقدير چون بمادرالزهر آمد سکندر خان
 پدر عبد الله خان مشهور اورا جوان با نجابت و قابلیت دانسته
 صبیغه خون را (که همشیره حقیقی عبدالله خان بود) در حبالة نکاح او
 درآورد - و ثمره این پیوند زود بعالم شهود پیوسته بجانی خان موسوم
 گردید - از پنج پسر بعمره وجود آمد - دین محمد خان که از همه
 کلان بود - و باقی محمد خان - و ولی محمد خان - و پاینده محمد
 سلطان - و الیم سلطان - و این هر پنج برادر از قبل عبدالله خان در تون
 و قایق و سایر ولایت قهستان می گذرانیدند - الیم سلطان همانجا
 درگذشت - هنگامی که میان عبدالله خان و پسرش عبدالمومن خان
 وحشت و نزاع پدید آمد (این برادران بملاحظه حقوق تربیت
 عبدالله خان اطاعت عبدالمومن خان نمی نمودند - چون نوبت ایالت
 توران بدو رسید هرکس را از خویشان و اقربا (که مظنه رشد و شایستگی
 امور دنیا داشت) از پا در آورده دود از دودمان خویش برآورد

(۲) در [بعضی نسخه] الیم سلطان (۳) نسخه [ب] خانی سلطان (۴)

نسخه [ج] اروس (۵) نسخه [ج] و ثمره این پیوند بعالم شهود

با یار محمد خان نیز به درباری سرکرده از بلخ اخراج نمود - و جانی
 خان را گرفته محبوس ساخت - این برادران در خراسان طبل مخالفت
 زده سر خود سری برافراختند - قضا را عبدالمومن خان در سنه (۱۰۰۶)
 هزار و شش با لشکر عظیم بازده یورش خراسان از بخارا روانه بلخ
 گردیده شیخ بتیر یکی از اوزبکیه (که از کمین تعزیت ^(۲) دل شکستگان
 کشان یافته بود) نیستی گرا شد - دین محمد خان نقد فرصت را
 غنیمت شگرف شمرده کلاه شادمانی بر تارک اقبال نهاد - و از جائی
 که بود بهرات رسیده آنرا متصرف گشت - و دلی محمد خان را
 بر ریاست مروت تعیین کرد - و چون در توران هرج و مرج عظیم رو نموده
 هر سرور سردار و هر دره در باره گشته بود ناچار اوزبکیه
 خراسان بر ریاست او اتفاق نمودند - او در هرات طرح سلطنت
 انداخته خطبه و سکه بنام خود یار محمد خان کرد - که او بعد
 اخراج از بلخ بهندوستان آمد - و ملازمت عرش آشیانی در یافته مورد
 عنایات پادشاهانه گشت - و پس از چندی بزیارت حرمین شریفین
 (خصم یافته بقندهار رسیده بود - که فلک این توطیه دولت
 بر انگیزد - و هنوز دین محمد خان گامی چند بخواهش نرفته بود که
 شاه عباس صفوی (که در کمین انتزاع ملک موروثی خود بود) بقصد
 پیکار لشکره ترتیب داده بهرات آمد - برخه خیر اندیشان دور بین
 بار گفتند - که بر سر خراسان (که الکای صد ساله قزلباش است

(۲) در [بعضی نسخه] فریب دل شکستگان •

و پاره آن بتصرف ما در آمده) تلاش نمودن از عقل در است - صواب
 آنکه با پادشاه قزلباش اظهار درستی نموده مهمات ترکستان را (که
 ارث قدیم است - و از شایسته سریر آرائی خالی ست) انتظام دهیم
 و بعد از ضبط آن ولایت اگر از روی اقتدار و استظهار بتسخیر خراسان
 پردازیم مضایقه ندارد - دین محمد خان بتحریک جوانان برخاش جو
 (که لذت حکومت آندیار از مذاق ایشان بیرون نمیرفت) و ازین رد
 (که در ایام حیات عبدالله خان دهرج و مرج خراسان با بعضی
 از امرای قزلباش جنگ کرده غالب آمده بود) محاربه را سهل
 و آسان انگاشت - در رباط بریان حوالی بیل سالار (۴) که چهار فرسخی
 هرات است) ثلاثی فریقین دست داد - نبرده عظیم در گرفت
 شکست برارزیک افتاد - نزدیک پنچ و شش هزار کس از بهادران
 لشکر او کشته شده رو بهزیمت گذاشت - چون بمارچاق رسید بمسبب
 جراحات ضعف مستولی شد - روقایش در گوشه بجهت استراحت
 فرود آوردند - کاش درانجا سپری گشت - و بقول جمعی بیکه از احشام
 سپاه خیمه نشین پناه برد - آن جماعه نشناخته سلوک ناشایسته کردند
 و بعد از شناخت از بیم انتقام از هم گذرانیدند - و پاینده محمد
 سلطان بجانب قندهار افتاد - و شاه بیگ خان صوبه دار آنجا ادرا
 مقید ساخته نزد عرش آشیانی فرستاد - او را بحسن بیگ شیخ عمری

(۲) نسخه [ب] نرفت (۳) یا رباط پرنان باعد (۴) نسخه [ج]

بیل مالار (۵) در [بعضی نسخه] سیاه ه

(که متوجه کابل بود) سپردند . او بقلیچ خان مرید دار پنجاب (سانید و بعد از یک سال در لاهور جهان فانی را پدرود نمود - و رایی محمد خان بے آنکه از حال برادر کلان دین محمد خان آگهی یابد از معرکه با سی چهل نفر برآمده بجانب بخارا شتافت - و با پیر محمد خان نامی [که از اقربای عبدالله خان بود - و عبدالمومن خان او را مرد کوکناری درویش (که همواره در کوکنار خانها فقر و نامرادی بسر می برد) پنداشته بقطع رشته حیاتش نپرداخته بود - و بعد از بر مسند خانق توران متمکن گشته] پیوست - و چون دران هنگام توکل خان قزاق مادرء الذهر را از پادشاه ذی شوکت خالی یافته لشکرکشی نمود و در محاربه از از باقی محمد خان آثار جلالت و پردای بسیار بظهور آمد پیر محمد خان در ازای نیکو خدمتی زمام ایالت سمرقند در قبضه اقتدارش نهاد - باقی محمد خان پس از چندے که باطاعت و انقیاد گذرانید چون خود را بحکومت شایسته تر از پیر محمد خان میدانست هوای سلطنت در سر پیدا کرده بلقب خانی خود را ملقب ساخت - و بتسخیر ولایت میانکال از سمرقند برآمد - پیر محمد خان ازین خبر موحش بے آرام گشته با چهل هزار سوار بظاهر سمرقند رسید - باقی محمد خان بلطائف الحیل در مقام فررتنی درآمده هر چند خواست دفع شر و فساد نماید و غید نه افتاد - ناچار تحصن جسته ابراب جدال و قتال مفتوح^(۲)

گردانید . تا روزی باقی محمد خان خود از حصار برآمده بر قول
 پیر محمد خان حمله آورده بر شکست - و او در اثنای گریز زخمی
 گرفتار گشته همان ساعت با امر باقی محمد خان بقتل رسید - باقی
 محمد خان همعنان فتح و ظفر ببخارا برآمده بر تخت جهانبانی
 جلوس نمود - و با حسن تدبیر و مردانگی بلخ و بدخشان را نیز
 بحوزة تصرف در آورد - یار محمد خان جدش (که هنوز در قندهار
 بود) ازین نوید سراسر امید عزم حجاز پس سر انداخته راه توران
 پیش گرفت - باقی محمد خان مقدم او را باعزاز و اکرام تلقی نموده
 بر مسند خانی نشاند - و سکه و خطبه بغام او کرد - و چون بعد
 دو سال در یافت [که جدش بتربیت پسران خود عباس سلطان
 و ترسون سلطان و پیر محمد سلطان (که نه از مادر جانی خان اند)
 سرگرم است] دست اقتدارش از حکم رانی کوتاه ساخته پدر خود
 جانی خان را بجای او گرفت - و بعد ازان (که یار محمد خان
 و جانی خان رخت هستی ازین سپنجی سرا بر بستند) باقی محمد
 خان سکه و خطبه خود کرده پایه قدر و منزلت او باوج ثریا رسید
 و اعلام دولتش سر بقبه جوزا کشید - پس از آنکه در سنه (۱۰۱۴) هزار
 و چهارده رانۀ دار العقبی گردید فرمان فزائی بولی محمد خان
 باز گشت - او ولایت بلخ و اندخود و توابع آن را (که درین طرف
 آب آمویه است - و در زمان برادرش بار تعلق داشت) برادر زادگان
 خود امام قلی سلطان و نذر محمد سلطان پسران دین محمد خان

تفویض نمود - و ایشان مدتها در اطاعت عم عالی قدر بمعر بوده
 آخر الامر بمقتضای جوانی و باغواوی هم نشینان جاهل سر از انقیاد
 بچیده پا بر جاده خلاف گذاشتند - و بسبب آمد و شد ایاهمی ایران
 عم بزرگوار را برفض متهم ساخته اکثر امرای اوزبکیه را در مقام
 رمیدگی و تنفر در آوردند - تا آنکه خواجه ابوهاشم خواجه ده بیدی
 و محمد باقی قلماق (که از قبل ولی محمد خان حاکم سمرقند بود)
 و یلنگتوش بے اذالیق (که بکمک او در اینجا می بود - و از اوضاع
 نکوهیده ولی محمد خان آزار یافته بودند) خطبه و سکه بنام امام قلی
 خان کرده او را از بلخ طلب نمودند - او با برادر خود نذر محمد
 خان از آب جیحون گذشته خواست که از راه کوه تن بسمرقند
 رسد - ولی محمد خان بعد از آگاهی^(۲) باین معنی از بخارا لشکر
 فراهم آورده سر راه برینان گرفت - بعد تقارب چون امام قلی خان را
 طاقت مقاومت نبود وسائل برانگیخته حکایت های شکایت آمیز
 در میان آورد - ولی محمد خان فیزه میخواست که کار بقتال و جدال
 نانجامد - ناگاه از قضای فلکی شب دوسه خوک از نیزار بیرون
 آمده در اردوی ولی محمد خان در آمدند - مردم فریاد زنان
 از خیمه بیرون آمده بجنگ آنها پرداختند - غلغلۀ عظیم برخاست
 که امام قلی خان شب خون آورد - مردم در سرا پرده ولی محمد
 خان جمع شدند - املا اثری از (که دران وقت بسبب بد مظنکی

از مردم خویش با چندان از معتمدان احتیاط و زبده خود را بگذار
کشیده بود) نیاقتند - جوق جوق باین دو برادر پیوستند - و برخی
برانند که این اراجیف ناشی از اجلاف و اجامره نبود - بلکه ملازمان
عمده او (که از کور نمکی و زپرستی چشم کوتاه بین از حقوق ولی نعمت
پوشیده روز ناکامی صاحب را هنگام کامیابی می پنداشتند) آزار
شب خون انداخته بے محابا روی امید بمخالف آوردند - بآی الحال
ولی محمد خان چندان نظاره گر حوادث بوده در کمال یاس و حرمان
ببخارا رفت - در آنجا هم روی بودن در خود ندیده بظاکم تمام
راندۀ ایران گشت *

امام قلی خان بدولت بیگمان فایز گشته ببخارا شتافت
و بمسند خانی برآمد - و بالغ و بدخشان را به نذر محمد خان
ارزانی داشت - و آیی خانم دختر عبدالله سلطان برادر خرد عبدالله
خان را (که نخست در حبانه عبد المومن خان بود - و بعد از او در
تصرف ایشم خان قزاق - و پس ازان در ازدواج پیر محمد خان - و ازان
پس در عقد نکاح باقی محمد خان - سپس منکوحه ولی محمد خان
و در اوزبکیه به نیکو رویی و بیمن قدم اشتها داشت - و ولی محمد
خان در رتبت رفتن ایران از کم فرصتیا او را در قلعه چارچوکه برکنار
جیغون است گذاشته بود) طلبیده اراده هم صحبتی نمود - چون
او راضی نمی شد دست بدامن قاضی و مفتی زده حیا و چاره
میجست - هیچ کس اقدام ننمود - مگر قاضیئے دنیا پرست دین بداد

داده فتوی داد - که چون ولی محمد خان شعار روضه اختیار نموده از دایره مسلمانی بیرون رفت ازواج او معلق اند - آن بے باک نا پرهیزگار (زوجه غیر مطلقه عم زنده را بنگاه) که در هیچ مذهب درست نباشد) متصرف شد *

ولی محمد خان (که بامغفان (سیده) شاه عباس ماضی استقبال نموده با آنکه او از نادانی بر سر اسب ملاقات نمود شاه کوچک دلی و گرم اختلاطی بسیار کرده مراسم مهمان نوازی از دست نداد *
۱۰۲۰
* ع * گفت آمده پادشاه توران *

تاریخ این واقعه است - و هرچند شاه بتملق و جوشش می افزد ولی محمد خان منقبض بوده نمی کشود - پس از چندے (که مجلس سرود و صحبت بآخر انجامید - و تدابیر جهانداري بمیان آمد) شاه گفت که امسال (ومی بر سر تیریز آمده - دفع آن لازم است - سال آینده خود مرافقت نموده جناب خانی را بر مسند موردثی مستقل میکنم - خان گفت - که اجمال و دیر بر نمی تابد - هنوز مقدمات امام قای خان استحکام نگرفته - و کومک قزلباش موجب توحش اوزبکیه خواهد شد - اتفاقاً دران هنگام خطوط سران اوزبکیه (که از شومی نفاق آنها آواره شده بود) مشتمل بر پشیمانی از گذشته و خدمتگاری و جانسپاری در آینده رسید - بمبالغه از شاه رخصت حاصل نموده متوجه بخارا گشت - و بعد از شش ماه (که از رفتن و برگشتن از عراق در گذشت) بتوران (سیده) بمعارفت بعضی از امرا

(که از کردار خود ندامت کشیده در مقام تلافی بودند) بخارا را
 بے جنگ بدست آورد - امام قلی خان از بخارا فرار نموده بقرشی
 آمد - و آی خانم را در آنجا گذاشته بسمرقند رفت - و آی محمد خان
 از غرر کامیابی بفرمان طبع عجل در مقام کینه توزی و انتقام کشی
 در آمد - و بے آنکه تجهیز لشکر شایسته نماید اعتماد بر گفته اهل
 خلاف و نفاق کرده رو بتعاقب برادر زاده ها آورد - بدورسخی سمرقند
 تلافی فریقین دست داد - اکثر سران آن قوم عنان از مقابله پیچیده
 خود را عقب کشیدند - او درین مرتبه عار فرار بخود نتوانست
 قرار داد - با همگی در مد سه صد جوان خود را بر لشکر امام قلی
 خان زده زخمی در میدان افتاد - او را برداشته پیش امام قلی خان
 آوردند - در قتلش تعجیل نموده همان دم ازین عالم بعالَم دیگر فرستاد
 و سلطنت توزان بے شریک و سهمیم بر امام قلی خان قرار گرفت
 و حکومت بلخ و بدخشان بنذر محمد خان مفوض گردید - و پس
 از سی و پنج ساله سلطنت در سنه (۱۰۵۱) هزار و پنجاه و یک
 هجری نا بینا گشته مهمات آن ملک رو باختلال نهاد - نذر محمد
 خان چشم از حقوق برادر پوشیده انتزاع سمرقند و بخارا پیش نهاد
 همت ساخت - اگرچه اوزبکیه بمرتبه از حسن سلوک او راضی بودند
 که باتفاق میگفتند (که بصارت مفقود گشته بصیرت موجود است
 باوجود نابینائی بسلطنت تو مضامندیم) لیکن چون امام قلی خان

بجانشینی نذر محمد خان از ته دل راضی بود ناپار او را بسمرتند
در آورده خطبه بنامش خواندند - نذر محمد خان او را (که میخواست
از راه هندوستان بزیارت حرمین شریفین روانه گردد) براه عراق روانه
نمود - و هیچ کدام از اهل حرم حتی آی خانم را (که محبوبه اش
بود) (خصمت همراهی نداده اند وخته او را بالتمام بتصرف در آورد
امام قلی خان ^(۲) باز زدگی تمام با خواجه نصیب و نذر بیگ تغائی
و رحیم بیگ و خواجه میرک دیوان ^(۳) قریب پانزده کس از اوزبک
و غلام ^(۴) (نوروزی اختیار کرد - و بعد ملاقات شاه عباس ثانی و مشاهده
مهمان نوازی او بطواف کعبه معظمه مشرف گشت - و بمدینه منوره
رفت - و در اینجا بدار بقا منزل گردید - و در بقیع مدفون گردید *)

و چون استیلاى نذر محمد خان و شورش اوزبکیه و وصول عساکر
هندوستان بدان ولایت در احوال خسرو سلطان پسر دومش بتفصیل
بزیان قلم داده اکنون بر سر مقصود می شتابد - که چون شاهزاده
مراد بخش در ماه جمادی الاولی سنه (۱۰۵۶) هزار و پنجاه و شش
بعوالی بلغ رسید بهرام سلطان و سبغان قلی سلطان با برخی از اکابر
و اعیان داخل لشکر فیروزی اثر شدند - شاهزاده اصالت خان
میر بخشی را بآوردن آنها فرستاد - و امیر الامرا علی مردان
خان تا در دیوانخانه پذیره شده آورد - شاهزاده اعزاز و اکرام

(۲) در [اکثر نسخه] باز زدگی تمام (۳) در [بعضی نسخه] پانصد کس (۴)

بسیار نموده بر سوزنی دست راست مسند نشاند - و انواع مهربانی و مرحمت بکار برده مرخص ساخت - که رفته در استمالحت آن خان عالی شان کوشند - که هرگونه امداد و اعانتی (که در مالش و تنبیه ناحق ستیزان باطل کوش مطلوب باشد) از قوت بفعل می آید - و تا بندوبست آن عالی قدر موکب ظفر طراز پای آرام در دامن استراحت نه پیچیده به نیروی کار گذاری کوتاهی نخواهد رفت *

چون دولت نذر محمد خان بسر آمده بود توهم بدجا بخود راه داده ترتیب ضیافت شاهزاده شهرت داده بباغ مراد شتافت و قدری جواهر و اشرفی همراه برداشته با در پسر سبکان قلی و قتلق سلطان راه فرار سرکرد - و چون این خبر پادشاهزاده رسید بهادر خان درهه و امالت خان را بدعاقب نامزد فرموده خود به بندوبست آن مملکت و ضبط اموال آن خان گریز پا پرداخت - همگی دوازده لک رپیّه از مرمع آلات و غیره و دو هزار و پانصد اسب مادیان بسرکار پادشاهی درآمد - هرچند قدر انداخته او (که خود در صندوقها نهاده تفصیل آنرا بخط خود بر کاغذی نوشته درانجا می گذاشت - و مقابلید آنرا همه وقت با خود نگاه میداشت) از تراز واقع معلوم نشد لیکن از زبانی متصدیان مهمات او جمعا بوضوح پیوست که فراهم آورده از فقد و جنس هفتاد لک رپیّه بود - که هیچ یک از اسلافش را میسر نگشته - در هنگامه اوزبک و المان وقت فرار و گریز قلیله

بخرج آمده بیشتر بتاراج رفت - حاصل ولایت بلخ و بدخشان و سرتاسر مادراءالنهر و ترکستان (که در تصرف این دو برادر بود) از دري نقل دفاتر ایشان بهمه جهت (خصوص مال وجوهات و سایر جهات و نقدي و غله و جمیع خراج ارتفاعات و زکوة) قریب بیک کرد و بیست لک خانی رایج آن ولایت است - ^(۳) که سی لک روپیه باشد ازین جمله شازده لک روپیه مداخل امام قلی خان - و چهارده لک روپیه از نذر محمد خان بود *

بالجملة در ماه جمادی الآخر آغاز سال بیستم شاهجهانی در بلد بلخ خطبه بنام صاحبقران ثانی بلند آوازه گشت - بهرام و عبدالرحمن پسران نذر محمد خان با رستم ولد خسرو سلطان (که هر سه بذابر عدم اطلاع از همراهی خان باز مانده در ارک بلخ نزد عیال او بودند) با ازدواج و بذات خان مذکور نظر دیند گشته روانه حضور شدند - چون بحوالی کابل رسیدند سید جلال صدرالصدور تا خیابان پذیره شده بملازمیت پادشاهی رسانید - بهرام سلطان بمنصب پنجزاری هزار سوار و بیست و پنج هزار روپیه نقد و دیگر انواع عنایات امتیاز یافت - و همواره بدولت قدرشناسی پادشاه زمان بر فاء حال و خاطر آسوده میگذرانید - و چون نذر محمد خان بار دیگر ^(۴) بولایت موردی متمکن گردید بر حسب طلب او متعلقانش در سال

(۲) در [بعضی نسخه] نقل و دفاتر ایشان (۳) نسخه [ج] آن ولایت

که سی لک روپیه (۴) نسخه [ب] خاطر آسودگی می گذرانید *

بیست و سیوم روانه بلخ شدند - بهرام سلطان دل از کنعمات و مستلذات هندوستان بر نگرفته راضی بر رفتن توران دیار نشد و تا زمان عالمگیری در خور حال بمواجب نقد کامیاب بوده ایام زندگی را باختتام رسانید *

• بهادر خان باقی بیگ •

نوکر شاهزاده دارا شکوه بود - بحسن کاردانی و نیکو خدمتی جا در خاطر شاهزاده نمود - و بانزونی اعتماد و مزید اعتبار سو برافراخته در قرب و منزلت از اقران و همسران در گذرانید بهزاری ذات و چهار صد سوار منصب داخلی سرفرازی یافته از قبل شاهزاده بنظم صوبه آله آباد مامور گشت - و چون بضبط و ربط آن ناحیه بقرار واقع پرداخت در سال بیست و دوم حسب الطلب سعادت تقبیل آستان خلافت و جهانداري اندوخته بحراست صوبه گجرات بعنوان نیابت شاهزاده بلند اقبال و از اصل و اضافه بمنصب دو هزاري ذات و پانصد سوار و خطاب غیرت خان تحصیل ناموري نموده رخصت یافت - و در سال بیست و سیوم ادرا از داخلی شاهزاده برآردند در سلک بندهای پادشاهی منسلک گردانیده بمنصب سه هزاري دو هزار سوار و (رسال علم پایه اعتبار برافزودند هنگامی که شاهزاده مهم قندهار بعهد خود گرفت - و صاحب صوبگی دارالملک کابل بنخستین پسرش سلطان سلیمان شکوه تفویض

یافت (بندوبست آن ناحیه بغیرت خان بازگردید - و در سال بیست و هشتم باضافهای متواتر بمنصب چهار هزار و پانصد سوار و بخطاب بهادر خان بلند نامی یافت - و در صوبه دارئی کابل با لشکر تعیناتی صوبه بدورنبو و نغور رفته افغانه آن سرزمین را (که از روی تمدن ادای مال واجب نمی نمودند) مالش داده جمعی را بسزا رسانیده یک لک روپیه بطریق پیشکش برانها مقرر نمود - لیکن چنانچه باید نظم کابل از صورت نگرفت - و این کار بعنوان شایسته بتقدیم نرسید در سال سیم حکومت کابل برسم اصالت برستم خان فیروز جنگ اختصاص گرفت - و حفاظت دارالسلطنت لاهور (که در قبول شاهزاده بود) ببهادر خان تقرر پذیرفت - و در سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت تریب باختتام زمان سرور آرائی فردوس آشیانی پانصد سوار بر منصب او افزوده بنیابت شاهزاده بصوبه دارئی بهار نامزد گردید و بهمراهی سلیمان شکوه (که بمقابله شجاع تعیین گشته بود) دستوری یافت - اگرچه اتالیقی و کارگذاری بظاهر نامزد میرزا راجه جیسنگه بود اما دارا شکوه در حقیقت او را اتالیق نموده صاحب اختیار لشکر ساخته و بنای تدبیر آن مهم بر رای او گذاشته بود - چون سلیمان شکوه بعد هزیمت شجاع تا پنده تعاقب امیرخان نموده باستماع فوج کشی خلد مکان بتعجیل تمام راه مراجعت سرکرد و از آلد آباد گذشته در نواحی موضع کره شکست پدر سامعه کاه

و جان خراش او گردید و سنگ تفرقه در جمعیتش انداخت میرزا
 راجه و دلیر خان از کهنه عملگی از مرافقت او پهلو تهی کردند - ناچار
 خواست که دهلی رویه رفته بهر نوع که باشد خود را به پدر رساند
 بهادر خان تجویز این اراده نکرده عنان عزیمتش بصوب معاودت
 آله آباد تافت - و در اینجا نیز از سراسیمگی و وحشت زدگی اقامت
 ننموده زوائد کار خانجات و برخی از پرورگیان خویش در قلعه آله آباد
 گذاشته از کتل عبور کرده آن طرف آب سراسیمه طی مراحل می نمود
 و گامی بنا کامی میزد - و در هر منزل جمعی جدا شده می رفتند
 و هر روز مسلک جمعیتش از هم می پاشید - تا آنکه از لکهنو برگزشته
 به ندینه (۲) رسید - و چون در هرگز (۳) که قصد گذشتن از دریای گنگ
 میکرد) قبل از وصول او بدان گذر کشتیها را ازین (دری آب بآن طرف
 میبردند و هیچ جا مجال عبور نمی یافت از ندینه عازم پیش شد
 بقصد این که در برابر هر دوار باعانت زمیندار آن بوم و بر و معاونت
 مرزبان سری نگر شاید که از گنگ عبور نماید - از برابر مراد آباد
 گذشته بسرزمین چاندی (که محاذی هر دوار و متصل سرحد ولایت
 سری نگر است) رسیده شخصی را باستعانت و استمداد نزد مرزبان
 مذکور فرستاد - و بانتظار وصول جواب توقف نمود - درین اثنا افواج
 عالمگیری بسر وقت او در (سید - لاجرم مغلوب جنود یاس گشته دل
 بر فرار نهاد - و کوه سری نگر را مامن و مقر خویش اندیشید - و چون

بدان کوهستان در شده به چهار منزلی سري نگر (سيد مرزبان آنجا ملاقي شده گفت - ولايت ما جای مختصری ست - گنجایش این همه مردم ندارند - و راه عبور فیل و اسب نیست - اگر میل بودن اینجا دارند سپاه را رخصت کرده با اهل و عیال و معدودے از نوکران بسري نگر در آید - درین وقت بهادر خان (که بعد برآمدن از آلہ آباد بیمار شده کوفت مهلم داشت - و یک چشمش نیز بسبب عارضه از کار رفته فی الحقیقت داخل اموات بود - لیکن از حقیقت درزي و وفا کیشي نمی خواست را ماند) ناگزیر از سلیمان شکوه رخصت گرفته جدا شد - چون از میان کوهستان برآمد جان بقابض اراج سپرد *

* پادشاه قلی خان *

مشهور بتهور خان سپاهي نقش صاحب داعیه بود (با عنایت خان خوافي دیوان خالصه نسبت دامادي داشت - و هم خواني بود چون سال بیست و دوم جلوس خلد مکان بآهنگ ضبط ملک مهاراجه جمونمت (که در همان ایام در گذشته بود) ساحت اجمیر بنزول موکب عالم گیری مشرق انوار گردید هنگام معارفت بدار الخلافه خان مذکور بخدومت فوجداری اجمیر از تغیر افتخار خان افتخار اندوخت و پس از آنکه نوکران معتمد مهاراجه از بدسگالی در رکاب پادشاهی مصدر شورش و آشوب گردیده راه فرار سپرده بجوده پور سرطغیان

برافراشتند راجسنگه نامی از نوکوان راجه جمعیت نامعدود فراهم
 آورده با تهور خان مقابله نمود - تا سه روز باهم جنگ واقعی در پیوست
 و کار از تیر و تفنگ گذشته بسلاح کوتاه رسید - از کشتها پشتهها
 نمودار گشت - آخر خان مشار الیه کوس نصرت بلذ آوازه ساخته
 راجسنگه باندوه نا محصور بکوی عدم فرور رفت - و چنان رعب او
 در دلها جا کرد که راجپوتیه دستبرد او دیده دیگر کمر بستیز نبستند
 و چون در آغاز سال بیست و سیوم بار دوم آن بلده مبارک بقدم
 اشراق ازیم پادشاهی مشرق بوارق کرامت گشت اورا بعنایت دوزنجیر
 فیل بر نواخته بضبط ماندل و غیره پرگذاشت تعلق رانا تعیین فرمود
 و خود نیز بعزم گوشمال آن تبه سگال ره نورد همان سمت گردید - چون
 ماندل مضرب سرادات خسروانی شد او بخطاب پادشاه قلی خان
 درجه ناموری پیمود - پس ازان بهمراهی شاهزاده محمد اکبر و مالش
 راجپوتیه راتهور بجانب سوخت و جیتان تعیین گردید - چون عزمه
 زیست بر راجپوتیه شقارت توامان تنگ گردید و سراسر ملک آنها
 لحد کوب عساکر پادشی گشت جزم کردند که آن پادشاه کفرگاه جز
 استیصال و سرنگونی آنها دست باسانی بر نمیدارد - بقریب کاری
 و گریز بازی در آمدند - نخست بشاه عالم بهادر (که در همان ایام
 باقامت قالاب انا ساگر مامور شده بود) بتقریب مفتح جرائم توسل
 جسته هم تحریک بتقریب بغی نمودند - و با چهل هزار سوار متعهد
 رقابت گشتند

گویند شاهزاده باشاره والدش خویش نواب بائی آن یاره در ایان
 کلپتره گو را نزد خود راه ندان - ناچار بشاهزاده محمد اکبر (جوع
 آورده همان سر کلافه را کردند - شاهزاده باوجود دانش و شعور از
 ناتجربگی و ولولۀ شباب و سلسله جنبدانی احاباب خانه خراب گول خورده
 کمر عصیان و خلاف محکم بست - شاه عالم بدین راز سر بسته آگهی
 یافته بیادشاه نوشت - که از کفار و اغوای شاهزاده غافل نباید بود
 خاندۀ مکان آن را محمول بر حسد برادر یی و رشک همپوشمی داشته
 چون شاه عالم در حسن ابدال ازین پیغاره بدنامی را کشیده بود و از
 جانب محمد اکبر اصلا خلشۀ در خاطر نبود جواب رقم پذیرفت که
 هذا بهتان عظیم * شما را خدای جل شانۀ همیشه بر صراط مستقیم
 نگاه دارد - روزی چند نگذشت که گرد شگافه شد - و پیوستن
 راجپوتیه بسرداری درگا داس و جاوس شاهزاده بر تخت فرمانروایی
 و عطای خطاب و اضافه منصب بموافقان خویش از نوکران پادشاهی
 [مثل پادشاه قلی خان (که در بیراه روی و بدسگالی رهنما بود)
 تهمت زدۀ خطاب امیرالامرائی و منصب هفت هزار ی گشته برخه را
 (که منافق پنداشت مثل محکشم خان و معمور خان) بند برپا نهاد]
 یک دفعه معروض بار یابان خلافت گردید - و اینکه شاهزاده با هفتاد
 هزار سوار بقصد مقابله پی سپر مسافت است - درین وقت جنود
 منصوره به تنبیه مفسدان و سرکشان متعین و منتشر بود - و در
 رکاب اگرچه شهرت آنست (که از خواجه سرایان و اهل دفتر و غیره

همگی بم هشتصد سوار (نمیرسید) اما در مائرا عالمگیري آورده که جمعیت بندهای حضور از اهل خدمت و غیره زیاده بر ده هزار سوار نبود - ازین نازلۀ ناگهانی تشویش و تشنگی غریب بر اهل اردر در آورد همان زمان بمیر آتش جهت مورچال پیرومون لشکر حکم شد - و بشاه عالم فرمان رفت که بایاغاز خود را برساند - و مکرر بزبان خلافت بیان میگذاشت - بهادر وقت خوب یافته است - دیر چرا کرده - از اجمیر برآمده در موضع دیورای سوادق اقبال نصب گردید - و چون شاه عالم با ده هزار سوار نزدیک رسید بغایر احتیاط و تقاضای وقت ردی توپ خانه بجانب ار گردانده حکم شد - چریده با در پسر خویش ملازمت نماید - چون شازده هزار سوار بمجلا رسید به ترتیب فوج مستتر شد شدند - درین وقت انثوے مثل کمال الدین خان پسر دلیر خان و مجاهد خان برادر فیروز جنگ از لشکر مخالف برخاسته

(۲)

بعسکر پادشاهی پیوستند - تا آنکه پنجم محرم سنه (۱۰۹۲) هزار و نود و درم هجری زیاده بر یک پاس شب گذشته بعرض رسید پادشاه قلی خان از لشکر اکبر ابتر آمده بر در خاص و عام رسیده بلطف الله خان داروغۀ غسل خانه حکم شد که بے یراق بیازد - آن خون گرفته (که بظاهر اراده فاسدے هم مضمحل خاطرش بود) بر دیوراهی غسل خانه رسیده در کشودن یراق مبالغه بسرحد لجاج رسانید لطف الله خان رفته عرض نمود - میگوید خانه زادم - هیچ گاه بے یراق

نیامده ام - فرمودند با یراق بیاید - لطف الله خان تا برگردد هراس
 برز غالب آمد - خواست بدر زند - نمک حرامی زنجیر پای ار شد
 همین که قدم از تفتاهای غسل خانه بیرون گذاشت مردم جلو
 خاص و چپاها بر ریختند - و بسکه چلقد و زره زیر آن در بر داشت
 زخمها کم کارگر افتاد - یکی زخمی بحلقومش رسانید - فتنه دماغش
 خاموش گردید - گویند چون او بکشودن یراق ایستادگی نمود بعرض
 رسید که ظاهر را بسازش اکبر باراد فاسد آمده - پادشاه بر آشفته
 شمشیر در دست گرفته فرمود مانع نیایند - بایراق بیاید - درین وقت
 یکی از یسارلان یا خدمه دست^(۲) بر سیغه آن اجل رسیده زده مانع شد
 او طپانچه بر رویش فرود کوفته برگشت - اتفاقا پایش بطذاب بند شده
 افتاد - از هر سو مدای بزن و بکش بلند شد - مردم ریخته سرش
 بردند - گویند شاه عالم هم بکشتن او اشاره کرده - اگرچه پوشیدن
 زره یاور بدگمانی مردم است که او خیال باطل با خون مخمر کرده بود
 اما خوفی خان در تاریخ خود زبانی خواجه مکارم جان نثار خان (که
 از کهن سالان کار شناس و دران وقت نوکر معتبر شاه عالم بود - و بر
 فوج قراولی اکبر دستبرد نموده زخم برداشته) آورده که بنوشت
 و خواند عنایت خان پدر زنش غیر از باز گشت بر آستانه عالمگیری
 و جهه دیگر در آمدن پادشاه قلی خان نبود - و اظهار صراحت عقیدت
 یا غیرت دامن گیرش شد - که در وا کردن اسلحه پای جهالت

افشرد - در جمعیت شاهزاده اکبر (که بفاصله یک و نیم کوه از دولتخانه پادشاهی رسیده بود) سنگ تفرقه افتاد - نیم شبی عیال و اطفال و کار خانجات گذاشته راه فرار سرکرد - در عوام شهرت گرفت که پادشاه تدبیر انگیزته فرمانی بمحمد اکبر نوشت - که اگرچه در رام ساختن این وحشی نژادان (اجپوتیه موافق ارشاد قرادلی بکار بردند اما بایستنی آنها را هراول نمود - تا از هر دو طرف بر سر تیر می ایستادند - و چون این فرمان بدست (اجپوتان افتاد دستخوش رعب و هراس گشته بدر افتراق زدند *

(۲)
بالجماعه شاه عالم بتعاقب تعیین شد - و جماعتی (که باکراه و اجبار در بیراه روی و بدسگالی هم پائی نموده بودند) هر یک در مکانی معین مقرر گشت - و قاضی خوب الله و محمد عاقل و میر غلام محمد امروزه را (که بر محضر اثبات خروج بر خلیفه وقت مهر کرده بودند) بعد تخته کشیدن و شلاق مستوفی بقلعه گذه پتھلی فرستادند (۳)
و هر چند پادشاه قلی خان بباغی مخاطب گشت اما برادر و اولادش باعتبار خانه زادی بمردود مغایت گشتند - چنانچه فاضل بیگ برادر او در سال بیست و نهم بخطاب تهور خانی سرافرازی یافته بهمراهی همت خان بهادر تعیین محاصره بیجاپور گشت - و پسرش (۴)
اسد الدین احمد (که در عهد خلد منزل خطاب خانی یافته) در سال

(۲) در [بعضی نسخه] بے اکراه و اجبار (۳) نسخه [ب] گذه بیهای

(۴) نسخه [ب] محمد خان بهادر •

سیوم فرخ سیر بقلعه دارمی احمد نگر سرفراز گشته - نخوت بسیار داشت - و بطور دیگر متهم بود *

* بزرگ امید خان *

پور شایسته خان است - در اوائل عهد عالمگیری بمنصب شایسته سرفرازی یافته همراه پدر خود برای سد راه بودن بر روی سلیمان شکوه (که میخواست از دریای گنگا عبور نموده بدار شکوه ملحق گردن) تعیین گردید - و بستر خطاب خانی یافته سال اول جلوس (که موکب سلطانیه پس از هزیمت یافتن شجاع بداعیه مقابله دارا شکوه هزیمت اجمیر داشت) او همراه پدر از مستقر الخلافه آمده در ملت ملازمت اندوخت - و سال هفتم از اصل و اضافه بمنصب هزاره چهار صد سوار سر عزت برافراخت - و سال هشتم (که بندر چانگام بسعی او مفتوح شد) از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی نه صد سوار درجه ترقی پیمود - آن مکان سرحدی است از متعلقات زمیندار رخنگ که از قوم مگه است - همواره مردم زمیندار آنجا قابو یافته بر سر تعلقات پادشاهی می آمدند - و باسر و نهب می برداختند بعد تسخیر داخل صوبه بنگاله گردیده - سال سی و ششم از تغیر همت خان پسر خانجهان بهادر کوکلتاش بصوبه دارمی اله آباد لوای بلند مرتبگی برافراشت - و پستر ناظم صوبه بهار شد - و سال سی و هشتم مطابق سنه (۱۱۰۵) هزار و یکصد و پنجم هجری از متاع خانه هستی آستین برافشاند - گویند بسیار عالی دماغ بود

موسوی خان میرزا معز فطرت تخلص (که داماد شاه نواز خان مغوی بود - و مرد فاضل و شاعر خوش طبیعت) در ایام صوبه دارمی از بدیوانی بهار مأمور گشته رفت - روز ملاقات اول چون در ایوان حویلی ناظم حوضچه مختصر بود و آب جاری داشت میرزا بے اختیار دست دران کرده یک در بار هضمه بعمل آورد - مزاج خان مذکور ازین حرکت کبیده^(۲) شکایت او بحضور نوشت - و بهاس خاطر او میرزا از دیوانی آنجا معزول گردید *

* بهره مند خان *

میر بخشی عزیز الدین نام - پدرش میرزا بهرام چهارمین خلف صادق خان مشهور - که یزنه یمین الدوله آصف خان بود - وقتی که از فوت کرد میرزا بهرام (که کم سال بود - و از برادران خردتر) بمنصب پانصدی صد سوار سرفرازی یافت - و بعد ازان هم چندان ترقی نکرد گاهی بدادنگی زرگرخانه والا و گاهی بخدمت بکازلی نامور گردیده بمنصب هزار و پانصدی سه صد سوار رسیده بود - هذگام (که برادر کلانش عمده الملک جعفر خان بصاحب صوبگی بهار رخصت یافت او نیز تعین آن صوبه شد - چون در سال سیم از دراج سلیمان شکوه نخستین خلف دارا شکوه با صبیئه او مقرر گشت از پتله طلب حضور نموده جواهر و مرصع آلات و دیگر اشیا مجموع بقیمت یک لک و پنجاه هزار ریبه اعلیٰ حضرت بطریق جهاز عنایت فرمود

پس ازان مكفوف البصر گشته مدتها در دار الخلافه منزوي بود
 در پسر داشت - عزيز الدين و شرف الدين - نخستين در سال دهم
 عالمگيري بخطاب بهره مذکور خان ناموري اندوخت - چون جوهر
 قابل داشت و رشادت و كارداني از ناميه احوالش نمايان بود
 خدمات حضور را بائين شايسته بتقديم رسانيد - كم خدمتي بود كه
 بتصدي آن مامور نگريديد - از داروگمي فيل خانه ببخشي گري
 احديان سرفرازي يافته آخته بيگي گشت - و در سال بيست و سيوم
 از تغير ملايت خان بمير آتشي چهره مباحات افروخت - و در
 همين سال دار الخير اجمير منزل گاه پادشاهي بود - و خان مذکور
 آن (۲) روى تالاب اناساگر در باغ منزل داشت - اتفاقا در سايه درختي
 نشسته بود - برق افتاد - خان جسته در حوض افتاد - چند ساعت
 بچود مانده بهوش آمد - و در سال بيست و چهارم مير ترك شد
 بعد ازان از تغير لطف الله خان بداروگمي غسل خانه اختصاص
 گرفت - و پس ازانكه موكب پادشاهي بدكن آمد و سواد احمدنكر
 مضرب خيام گرديد خان مذکور (كه با رصف متصدي گوي شايستگي
 سرداري داشت) مكرر بتاخذت اشقيا دستوري يافت - چون در سال
 بيست و هشتم پدرش در دار الخلافه باجل طبعي در گذشت
 بخشي الملك اشرف خان بموجب حكم رفته اررا بحضور آورده
 بخلعت ماتم پرسي تسلي يافت - و بجملة الملك اسد خان نيز

بعلاقه همشیره زادگهی آن مرحوم نیمه آستین که در بدن بود عنایت شد
و در سال سیم بعد فتح بیدجاپور از تغیر روح الله خان (که مرتقی مرتبه
بخشی گری اول شده) ببخشی گری دوم سرمایه افتخار اندوخت
و چون جمله الملک اسد خان بتسخیر قلعه خنجی دستوری یافته بود
وزارت بخان مزبور قرار یافت - و در سال سی و ششم از انتقال
روح الله خان مرحوم بمیر بخشی گری رایت مباحات افرخته بمذهب
چهار هزاری دو هزار سوار امتیاز یافت - و پستر بدرجه پنجم هزاری
سه هزار سوار اعتلا گرفت - و دین مدت مرارا به تذبیه غنیم
شتافته در سال چهل و پنجم چون مروان گدهه (که دو کورهی
کهتانون است) بحسن سعی فتح الله خان بهادر مفتوح گشت
و ظاهر آن مقر چهارونی پادشاهی گردید لشکره گران بسرکردگی خان
بخشی الملک بتسخیر قلعه نازدگدهه (که بنام گدهه موسوم) و چندن
و مندن (که بمفتاح و مفتوح چهره شهرت آراست) تعین گشت
و سردار مسطور باستصواب فتح الله خان مزبور هر سه قلعه در روزی
چند بدست آورده معادلت نمود - و در سال چهل و ششم بعد
کشایش قلعه کهیلان پنجم جمادی الآخر سنه (۱۱۱۴) هزار و یکصد
و چهاردهم هجری برحمت حق پیوست - چون دختر جمله الماک
امیر الامرا اسد خان در خانه اش بود بموجب یرایغ پادشاهزاده

(۲) نسخه [ج] چنجی - و در [بعضی نسخه] چنجی (۳) نسخه [ج]

اندک که بنام کو (۴) نسخه [ج] نذوح .

محمد کام بخش او را از ماتم برداشته بحضور آورد - و بانواع تفقد
 دل خسته از متسلي گشت - خان متوفی پسر نداشت - يك صبيه اش
 بخانه محمد ثقي^(۲) خان بني مختار بود - كه پسر ارست بهره مند
 خان حال - كه احوالش در ترجمه داراب خان مرحوم مذکور شده
 و ديگر به بخانه مير خان پسر كلان امير خان مغفور - كه بعد از فوت
 بهره مند خان ازدواج واقع شده - در عهد خلد مكان هزاري شش صد
 سوار بود - اوائل سلطنت خلد منزل بنيابت آصف الدوله چنده
 صوبه دار لاهور شده پس ازان بقلعه دارچي كالنجر (كه از قلاع نامي
 صوبه اله آباد است) مامور گرديد *

بالجمله بهره مند خان مرحوم امير بود با وقار و حيا
 صاحب تمكين و متانت مبارك محضر و پاك طيبت مذهب الاخلاق
 كريم الصفات خوش ظاهر - در آخرها بسبب آزار لگنتي بزباننش افتاده
 گویند چون در يساق دكن بمير بخشي گري و بدولت عظيم رسيد
 آرزو ميكرد كه اگر پادشاه مرا (خصمت يك سالة شاهجهاناباد بدهند
 لك روپيه پيش كش مي كنم - هم نشينان گفتند كه سير دهلي
 بمصاحبت پادشاه هند و رجوع خلائق نمي آزد - گفت راست كه اين
 دولت سترگ است - اما مزه اين همان وقت است كه بشهر خود روم
 و شهر بار خود باشم - بالاتر از اين نفس هوا پرست را هيچ خوشي نيست
 كه در جائيه (كه بوضع سابق ديده اند) بچشم حال نگرند *

(۲) در [بعضى نسخه] نقي خان *

* باقي خان حیات بیگ *

برادر خرد سردار خان کوتوال است - در سال بیست و سیوم
 عالمگیری بخطاب حیات خانی سرفرازی یافت - و در سال بیست
 و هشتم بخدمت امانت هفت چوکی از تغیر میر عبد الکریم
 اختصاص گرفت - و پستر بداروغگی غسل خانۀ شاهزاده محمد
 معظم مخاطب بشاه عالم مامور گشت - چون در تسخیر بیجاپور مزاج
 پادشاه از جانب شاهزاده بدگمان نادر و تلخواهی شده بر بے التفاتی
 افزود و مشیران شاهی را (مثل مومن خان نجم ثانی داروغۀ توپخانه
 و ملتفت خان بخشعی دوم - و بغدادی ابن دیوان) اخراج فرمود با وصف
 این شاهزاده متذبه نگشته در محاصره حیدرآباد با ابوالحسن
 (که از سابق مربوط بود) راه ارسال پیغام و نامه وا کرد - همگی سعیش
 آنکه این عقدہ بدست او انحلال پذیرد - و نزد پدر والا قدر معجوی
 قلعه کشائی بنام او ثبت افتد - بدخواهان حسد پیشه این حسن
 سعی را بر محامل نکوهیده فرود آورده مزاج پادشاه را منکر ف
 ساختند - (روزی در خاوت از حیات خان ازین مقوله استفسار رفت
 هر چند او بمبالغه بے تقصیری شاهزاده را نمود موثر نه افتاد
 فرمودند بشاهزاده ابلاغ حکم نماید که شیخ نظام حیدرآبادی امشب
 اراده شبخون بر لشکر دارد - ملازمان خود را پیش روی لشکر بفرستد
 که بانسداد طریق جسارت مستعد باشند - و چون این مردم بآنطرف
 خواهند رفت اهتمام خان کوتوال گرد خیمه شما باشد - فردای آن

(که هیزدهم جمادی الآخر سال بیست و نهم جلوس بود) شاهزاده با محمد معز الدین و محمد عظیم بموجب حکم بدربار آمد - دران وقت پادشاه بدیوان نشسته بودند - بعد آمدن و ساعتی نشستن فرمودند که بعضی مقدمات با اسد خان و بهره مند خان گفته شد در تسبیح خانه باهم مطارحه نمایند - ناچار رفتند - اسد خان طلب سلاح کرد - و گفت که چند روزی بلا تشویش بگذرانند - و بخیمه (که متصل ایستاده شده بود) آردند - گویند در رمت یراق گرفتن معزالدین اراده دیگر داشت - پدر زهرچشم نمود - هموار شد - ائانه و کوبه دولت را متصدیان سرکار والا بیک چشمک زدن بحیطه ضبط در آردند - پادشاه از دیوان برخاسته بمحل سرا در آمد - و های های گویان دست بر هر دو زانو زده میگفت - محنت چل ساله را بخاک برابر کردم - و پس ازین سانحه چون برادر کلان حیات خان سردار خان مورد نوازش پادشاهی بود خان مذکور نیز از عتاب محفوظ مانده سرگرم خدمت گردید - و پس ازان بخطاب موردئی پدر باقی خان امتیاز یافته در سال چهل و نهم باضافه پانصدی بمذنب دوهزاری فرق عزت برافراخته از تغیر کامگار خان به قلعه داری اکبرآباد (که برصانمت و رزانت از سایر قلاع ممتاز - و بنابر آنکه از مدتها خزائن و جواهر پادشاهی دران مصون و محفوظ است بر جمیع امکان هندوستان سرفراز) بر اعتبار خود افزوده رخصت یافت - و پس از واقع ناگزیر خلد مکان نزد خود قرار داده بود که از دارثان ملک

هر که پیشتر با کبرآباد برسد کلید قلعه و خزائن (که از اشرفی و رویه
 و عرفی و غریب نواز سوای طلا و نقره آلات غیر مسکوک بقوله نه کرد
 رویه و برایتی سیزده موجود بود) پیشکش نماید - و هر چند متبادر
 بذهنهای درین امر سبقت محمد اعظم شاه بود اما چون رقم سنجان
 تقدیر نامه شاهیه را بنام نامی بهادر شاه معذور ساخته بودند
 هر آئینه معذات تقدیم این و تاخیر آن ظهور گرفت - محمد عظیم
 (که از ایالت بدگاله معزول شده بعزم حضور مسافت طی میکرد)
 ازین خبر در اسپه تاخته خود را با گره رسانید - باقی خان از تسایم
 قلعه سرباز زده باظهار قرار داد خود پرداخت - شاهزاده مورچال
 تعیین نمود - چند گوله توپ بمسجد بیگم هم رسید - آخر شاهزاده مفید
 ندیده دست از جنگ کشیده از در استمالت در آمده عرضداشت
 باقی خان را با همان قرار داد گرفته نزد پدر فرستاد - دران هنگام
 رایات بهادر شاهیه مسافت بعید پیموده بدارالخلافت نزل نموده بود
 که ازین مژده تقویتها افزود - و بعجالت عجیل بمسئورالخلافت رسید
 باقی خان با مقالید قلعه و خزائن بآستاننبوس استسعاد یافته آداب
 تهنیت جلوس بتقدیم رسانید - و بشمول الطاف و عذایات خسروانه
 مسرور گردید - بهادر شاه بر سبیل عجلالت چهار کرد و رویه از خزانه

(۲) نسخه [ب] عرفی و غریب نواز (۳) در [بعضی نسخه] و هر چند بذهنها

درین امر سبقت محمد اعظم شاه بود (۴) نسخه (۱) چند گوله بمسجد

برآورده بهر یک از شاهزادگان و نوئیذیان در خور حالت و رتبه انعام فرموده طلب نوکران قدیم و در ماهه بنو ملازم و اختی باندر درون محل و برخی بدریشان و محتاجان داده در کردار رویه را بصرف در آوردن و خان مذکور را بدستور سابق در قلعه آگره گذاشت - و در مبادی سلطنت خلد منزل ودیعت حیات سپرد - پسران و خویشان بسیار بودند *

* بسالت خان میرزا سلطان نظر *

از قوم چغتای ازلات است - پدرش میرزا محمد یار از متوسطان بلغ بود - در عهد فردوس آشیانی وارد هندوستان گردیده در سلک منصبداران انسلاک یافت - و میرزا سلطان نظر در هندوستان متولد شده بعد سن رشد و تمیز به منصب سر برافراخته دست توسل بدامن دولت محمد اعظم شاه زد - آخرها بوکالت شاهزاده در حضور پادشاه بود - و پس از ارتحال خلد مکان محمد اعظم شاه او را بمنصب سه هزاره و خطاب صلابت خان بر نواخته داروغگی دیوان خاص تفویض نمود - و در جنگ بهادر شاه مجروح گشته بمیدان افتاد - پس ازان بهلازمت خلد منزل پیوسته بخطاب بسالت خان و بخشی گری رساله (که بزام سلطان عالی تبار قرار یافته) رایت امتیاز برافراخت - و بوقت مراجعت از دکن بمشاهده دیر طلبی (که حالت مردم رساله بعسرت کشیده بود) مستعفی شد - و در عهد جهاندار شاه بسعی ذوالفقار خان بمحالی منصب و جایگز سابق

سر بلندي اندوخت - و در عصر محمد فرخ سير حسين علي خان
 رابطه قديم ملحوظ داشته بخشي گري فوج تعييناتي خود (که
 به تنبيه راجپوتان نامزد شده بود) بنام او مقرر کرده همراه گرفت
 پستر در سفر دکن هم همراهی حسين علي خان گزيده مطابق سنه
 (۱۱۲۷) هزار و یکصد و بيست و هفت هجري در جنگي (که با
 داؤد خان پټئي^(۲) متصل بلده برهان پور (رو داد) نقد جان در باخت
 و در مکان ملکی خود واقعه محله سنواره بلده مذکور مدفون گشت
 پاشنا پرستي نامه بر آوردن - و توفيق کلمه الخیر بسيار داشت - پسر
 کلانش ميرزا حيدر نام داشت - بدستگيري حسين علي خان بعد
 يدر بخدمت بخشي گري مذکور قرار يافت . و پس از سادات
 ترک روزگار نموده گوشه انزوا گزيد - و پسر دومش (که ب خطاب پدر
 مخاطب گشته همراه آصف جاه بود) محرر اوراق او را ديده . از
 دو پسر (که باقي ماندند) بمنصب و جاگير قليل بسر مي برود *

* بيان خان *

شيخ فاروقي ستم - و چون فاروقيان خاندیس بافظ خاني زبانزد
 بمنصب دو هزار و پانصدي رسیده قبول در مالک دکن داشت
 و بنوکري مي پرداخت - وضع در پيشانه داشت - مریدانش قایل
 بخارق مادت می اند - با سيد عبد الله خان و طب الملك آشنائی
 قديم داشت - چون در سنه (۱۱۲۹) هزار و یکصد و بيست و نه هجري
 (۳)

(۲) امیرالامرا حمیدین علی خان از دکن باراد^(۲) دسنگیر ساختن محمد فرخ سیر عازم شاهجهان آباد شد او بیمار بود - در سنه (۱۱۳۰) هزار و یکصد و سی هجری فوت نموده در هوایی خودش راقعه محله فاضل پوره بلده ارنگاباد مدفون است - پسر کلانش بخطاب پدر مخاطب گشته اوقات بسر برده - پسر دومش محمد مرتضی خان است - که آخر بیمین الدوله بهادر سرفراز جنگ مخاطب و بمنصب عمده مرتقی گردیده بقلعه داری بیدر چهره عزت برافروخت مرد زنده دل تانع بقسمت بود - و در یار باشی ید طولی داشت در سنه (۱۱۸۹) هزار و یکصد و هشتاد و نه هجری داعی حق را لبیک اجابت گفت - بیرون بلده حیدرآباد طرف فتح دروازه مدفون است *

* برهان الملک سعادت خان *

میر محمد امین نام - از سادات موسوی نیشاپوری ست ابتدا بمنصب هزاری در والا شاهیان محمد فرخ سیر منتظم گشت و پس از جلوس آن پادشاه بواسطت محمد جعفر [که دران عهد خطاب تقرب خان و خدمت خانسمانی داشت - و در ابتدای جاوس (که غلا رو داد) کرد و گری گنج نیز ضمیمه یافت] نیابت کرد و گری بدو مفوض شد - پستر بفوجداری هندون بیانہ مضاف صوبه اکبرآباد (که مکان روز طلب است) سر باند گردیده ببرانداختن

(۲) نسخه [ب] برهم زهن محمد فرخ سیر (۳) در [بعضی نسخه] زور طلب *

زبردستان و گوشمال مفسدان پرداخته نامم بکارطلبی برآوردند - و باضافه
 پانصدی مرتقی گشت - و چون نواح اکبرآباد مورد لشکر فردوس آرامگاه
 شد با جمعیت خوب آمده ملحق گردیدند - و با محمد امین خان
 بهادر در مشورت کشتن حسین علی خان شریک غالب بوده در شورش
 سید غیرت خان بارهه و دیگر رفقای حسین علی خان حمای
 پا برجا و کوششهای درست بکار بردند - و در جلدی آن از اصل و اضافه
 بمنصب پنجهازاری پنجهازار سوار و خطاب بهادری و عطای علم
 و نقاره لوائی برتری افراشتند - پستتر در جنگ فردوس آرامگاه
 با سلطان ابراهیم پسر کلان سلطان رفیع الشان (که قطب الملک بعد
 کشته شدن حسین علی خان بجزرگی برداشته بود) بسرداری میسر
 قرار یافته وقت زد و خورد ترددات نمایان بتقدیم رسانیدند - و پس از
 ظهور فتح از اصل و اضافه بمنصب هفت هزار و هفت هزار سوار
 و خطاب برهان الملک بهادر بهادر جنگ سرفراز شده بصوبه داری
 مستقر الخلافه چهره عزت برافروختند - چون چوڑامن جانت (که از
 پیش آردهای سادات بارهه بودند) درین جنگ از دست بهادران فوج
 پادشاهی مقتول گردیدند و پسران او گداهای موطن خود را استحکام
 داده سرخودسری برداشتند نام برده بتادیب آنها مامور شده
 هرچند در قلع و قمع آنها دقیقه فرونگذاشتند اما چون آنها از تراکم
 اشجار و مکانهای مستحکم پناه درست داشتند چنانچه باید

گوشمال آنها بوقوع نیامد - پس ازان از صوبه دارعی مزبور تئیر شده
 بداروغگی توپخانه حضور ضمیمه آن نظم صوبه اوده (که روز طلب
 مقرری سم) طبل شاد کامی نواخت - و دران صوبه ازداشتن فوج بسیار
 و توپخانه فراوان و کشتن و بستن مفسدان فتنه جو خوش نسقی^(۲) او
 بر روی (روز افتاد - سال بیست و یکم جلوس فردوس آرامگاه مطابق
 سنه ۱۱۵۱) هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری (که نادر شاه وارد
 هندوستان گردید - و پادشاه تا کرنال بعزیمت مقابله او متوجه شد)
 او عقب مانده بود - بطی منازل طولانی خود را رسانید - چون اسباب^(۳)
 او و بهیر لشکر از عقب در راه بود فوج ایران بدریافت این معنی
 دویده بر سر آنها ریختند - او بمجرد استماع این خبر باوصف ممانعت
 پادشاه و اهل کنگاش شتاب زدگی بکار برده با جمعیتی که حاضر بود
 به پیکار آنها شتافت - آنها رو گردانیدند - او بخیل تعاقب میدانه
 طی کرد - پستر آنها باتفاق فوجهای دیگر برگشته بزد و خورد
 پرداختند - از زخمی شد - و حسب تقدیر فیل نثار محمد خان
 شیر جنگ برادرزاده برهان الملک مسست بود - بر فیل برهان الملک
 دویده پیش انداخته در لشکر قزلباش رسانید - و بازداشتن میسر نشد
 باین نهج برهان الملک دستگیر گردید - پس ازان برسم زمانه سازی
 در آمده ضعف پادشاه خاطر نشین نادر شاه ساخت - و متعهد شد که
 مبلغ از دار الخلافه می دهانم - پس ازانکه فیما بین فردوس آرامگاه

(۲) نسخه [ب] خوش نصیبی^۱ او (۳) نسخه [ب] چون بارو بهیر لشکر

۱. مصالحه صورت گرفت شاه برهان الملک را فرمود - که با اتفاق
پا خان جلایر بشاهجهان آباد رود - لهذا نام برده بدار الخلافه
برای شاه جا درون قلعه پادشاهی مقرر کرد - و نهم ذی الحجه
ادشاه بپایه رسیدند - شب دهم ذی الحجه مطابق سنه (۱۱۵۱)
یک صد و پنجاه و یک هجری نام برده بهمان زخمها بمالک فنا
۲. - بالجمله امیر بود کار طلب - و جرأت با رعیت پروری
روش داشت - پسر ازو نماند - صبیۀ او با ابوالمصور خان
ب بود - احوالش جداگانه زیفت ترقیم پذیرفته *

* حرف التاء *

* تدریس بیگ خان ترکستانی *

بقدم بندگی و دوام خدمت جنت آشیانی اختصاص داشت
فتح گجرات بحکومت چانپانیر ماهور گشته - چون میرزا اسکری
بایالت گجرات نامزد بود (از سلطان بهادر شکست یافته بداعیۀ
د راه آگره پش گرفت و سلطان بهادر از آب مهندری گذشته
مر چانپانیر آمد او با وصف رصانت و متانت قلعه و کثرت
رونی سرانجام قلعه داری همت بای داده در ماند در بجنّت آشیانی
ست - اما او با همه اعتبار و دیرین مرافقت در اصل تهی مایۀ
هر اخلاص و نقد حسن عقیدت (که در عالم لازم پیشگی بهتر
ن راس المال نشان نداده اند) بود - در ایام هرج و مرج آنچه

حقیقت در زمان ننگ و فاجعه شمارند بل سایر مردم در آئین نمک خوارگی بر خویش فیه پسندند از غایت وقاحت و بے آزر می بخود گوارا نمود - چنانچه در روزی هنگام راه پیمائی ولایت را و مالدیو اسپ خاصه برای سوار می پادشاه نبود - چون ازو خواستند مضایقه نمودندیم کوکه اسپ (که مادرش سوار بود) پیش کشید - و آن ضعیفه را بیشتر برنشانند - و پس از وصول رایات همایونی بامر کوت چون عسرت و شدت بنهایت انجامید مال و اسباب را (که بدولت پادشاهی بهم رسانده بود) باوجود طلب دریغ داشت - پادشاه باتفاق رای پسران حاکم آنجا او را با جمعی دیگر (که تمول داشتند) گیرانند و معین از انصاف دوستی اکثر اموال را بآنها باز داده برخه بمساعدت برگرفته بملازمان درخور حال تقسیم یافت - و در حین توجه عراق قردی بیگ خان با سایر ملازمان بے حقیقت از حوالی قندهار جدا شده بمیرزا عسکری پیوست - میرزا هر کدام را بگمان مالداری باوکران خون حواله کرده بقندهار برد - بیشتر را بشکنجه هلاک ساخت - و از قردی بیگ خان مبلغی خطیر برگرفت *

چون جذت آشپانی از عراق معاودت نمود او بکمال ندامت و تشویر بآستان بوس رسیده بهمین مرتبه امارت فایز گشت - و در سنه (۹۵۵) نهصد و پنجاه و پنجم از انتقال میرزا الغ بیگ ولد میرزا سلطان او را بتدیولاری زمین داور بر نواخته بجهت انتظام آن حدود رخصت فرمود - و چون در یساق هندوستان مصدر ترددات عظیمه

گردید میوات جاگیر یافته اعتبار و اقتدارش افزود - و در سنه (۹۶۳)
 نهند و شصت و سه هفتم ربیع الاول (که همایون پادشاه در دارالملک
 دهلی در وقت فرود آمدن از پشمت بام مسجد لغزش یافته بزمین
 آمد - و ازین عالم انتقال نمود *
 * مصرع *

۹۶۲

* همایون پادشاه از بام افتاد *

(۲) تاریخ است) تردی بیگ خان (که نقش امیر الامرائی بر لوحه خاطر
 می نگاشت) خطبه بنام عرش آشیانی خوانده ادوات و اسباب
 سلطنت را مصحوب میرزا ابوالقاسم پسر میرزا کامران بدرگاه اکبری
 (که انتظام بخش مملکت پنجاب بود) کسبیل نمود - و باین
 نیکو بندگی درجه استعسان یافته بمنصب پنجهازاری ممتاز شد
 و باتفاق امرای دهلی بسرانجام آنولایت قیام نموده بآئین شایسته
 بر سر حاجی خان (که از غلامان رشید شیر شاه بود - و در نواح نارانول
 سر بشورش برداشته دست تصرف باطراف و جوانب می کشود)
 رفته آن الکا را از مستخاص ساخت - و تا میوات بتعاقب او
 شتافته بسیاری از ارباب تهر را مالشے بسزا داد - و مراجعت
 نموده امنیت افزای دهلی گردید *

(۳)

درین اثنا هیمو بنال (که حسب و نسب نداشت - و ابتدا در قصده
 دیواری بصد خواری در پس کوچها نمک می فروخت - و بحیل درری

(۲) این تاریخ یک سال کم است (۳) نسخه [ج] هیهون (۴) در

[بعضی نسخه] دیواری •

داخل بقالان سلیم شاه شده از تقریر و بدگویی مردم روشناس گشت)
 چون نوبت ریاست بمبارز خان عدلی رسید وکیل و سپهسالار صاحب
 اختیار گشته بنیروی جرأت و زرپاشی کارهای عظیم متمشی
 ساخت - اول بسنت رای خود را نامیده باز براجه بکرماجیت
 مخاطب نمود - چون سواری اسپ نمیدانست همواره بر فیل
 می نشست - و فیلان بسیار جمع نموده پانصد فیل شیرمست دلیر
 داشت - رانعه ناگزیر جنت آشیانی شنبده با پنجاه هزار سوار
 و هزار فیل و پنجاه و یک توپ و پانصد ضربزن بر سر دهلی
 رسیده در حوالی تغلق آباد فرود آمد - مرابدهد بیشتر امرا (که
 بذابر آشوب از اطراف و نواحی نزد تردی بیگ خان فراهم
 آمده بودند) آن بود که بانتظار تدمر پادشاهی باستحکام برج و باره
 قلعه باید پرداخت - تردی بیگ خان بدلدھی و همت افزائی همه را
 آماده پیکار ساخته دوم ذی الحجه سال مذکور عرصه نبرد آراست
 و بکوششهای مردانه فوج مخالف را برداشت - اکثر پی گریختها
 شتافتند - و برخی بنهب و غارت پرداخته - تردی بیگ خان با جمعی
 معدود ایستاده تماشا میکرد - که ناگاه هیمو از گوشه برآمده بر سرش
 ریخت - افضل خان خواجه سلطان علی و اشرف خان میرمنشی از
 بیهوشی و ملاپیر محمد شرانی (که بیرام خانی بود - و شکست
 هنگامه سپه سالاری او میخواست) مسلک فرار پیمودند - تردی بیگ
 خان زیستن بعار (را بر فرودشدن بذاموس گزیده راه گریز پیش

گرفت - و کارے چائین پیش رفتہ بر عکس شد - و در قصبۂ سہرند
 بار دوی پادشاہی (کہ باستیصال ہی مورہگرا بود) ملحق گشت - و چون
 بیرام خان او را ہمسر خود دانستہ پیوستہ از جانب او در اندیشہ
 بود و او نیز خود را سپہ آرای پادشاہی قرار دادہ بر انداختن
 بیرام خان را ہموارہ از مخیلات خود داشت و تعصب مذہب ضمیمہ
 بود درین وقت (کہ تودی بیگ خان از وقوع شکست خجالت زدہ
 و ادبار یافتہ آمد) طرح دوستی انداختہ بخانۂ خود طلبید - و او را
 در خرگاہ گذاشتہ خون بہانۂ طہارت بیرون رفت - فرمانبران پس او
 کارش تمام ساختند *

* کسے را کہ دیدی تو در جنگ پشت *

* ہکش گر عدو در مصافش نکشت *

دوران روز عرش آشیانی بصحرای سہرند بشکار باشہ مشغول بود
 چون مراجعت نمود بیرام خان گفتہ فرستاد - کہ باعث این دلیری
 غیر از دولت خواہی امرے دیگر نبودہ - تودی بیگ خان درین
 جنگ دیدہ و دانستہ گریخت - چہ بے اخلاصی و نفاق او معلوم
 ہمگان است - اگر در امثال این تقصیرات تعافل ورزیدہ شود
 مہمات کلی متمشی نخواہد شد - و آنکہ رخصت نگرفتہ شرمندہ ام
 میدانستم کہ حضرت از عطوفت ذاتی مجوز نمیشدند - عرش آشیانی
 بتقاضای وقت عذر خانخانان پذیرفت - اما چون سردار عمدہ
 قدیمی بود در خاطر پادشاہ گران گذشت - و امرای چغدا نیز کیئہ

بیرام خان در دل گرفته در بیم و هراس افتادند *

* تاتار خان خراسانی *

از امرای اکبری ست - بمنصب هزبری رسیده - نامش خواجه طاهر محمد است - مدتی در سلک وزرا انتظام داشت - سال هشتم باتفاق شاه بداغ خان بتعاقب شاه ابوالمعالي (که از حصار فیروزه شده کابل رویه دیرفت) تعیین گردید - پس ازان مدتها بحراست دهلي مامور بود - در سنه (۹۸۶) نهصد و هشتاد و شش هجری به نیستی سرا در شد *

* ترسون محمد خان *

خواهرزاده شاه محمد سیف الملوك است - که بولایت غرجستان مضاف خراسان استیلا یافته بود - شاه طهماسب مغوی در سنه (۹۴۰) نهصد و چهل در بلده هرات قشلاق نموده فوجی تعیین فرمود که او را مستاصل ساخته آن الکا را مجددا بتسخیر در آوردند ترسون محمد خان ابتدای حال ملازم امیر ستوده خصال محمد بیرام خان گردیده باءزاز و اعتبار از سایر همرتبگان و امثال سرآمد گشت - چون عرش آشیانی با بیرام خان دل دگرگون ساخت و عیان عزیمت برسم شکار بجانب دهلي تافت بیرام خان با همه دانش و فطانت غافل ازین (که قرعه اش بر عکس مراد و منصوبه روزگار بطور دیگر برآمده) با دل فارغ کوس استقلال میزد - و اگر سخنی ازین قسم می‌رسید بار نمی‌کرد - تا آنکه مناشیر طلب با مرا مادر شد

یقین کرد که شکار این بار بطرز دیگر است - ترسون محمد خان را با معتبران دیگر بحضور فرستاده مراتب فروتنی و ضعیف نالی گذارش نمود - ترسون محمد خان چون بحضور رسید در جواب سخنان داپذیر شنیده نطق نکشید - و بمعادرت رخصت نیافت - بیرام خان (که این راه پیش گرفته بود) مسدود یافت - خواست گریان و نالان خود را بحضور رساند - مخالفان او آگهی یافته بعرش آشنایان دلنشین گردانیدند - که آمدنش بهر وضعی که باشد فریبی و غدری دران مطوی سم - لهذا ترسون محمد خان را با امیر حبیب الله خان (رانه فرمود - که او را از آمدن ممانعت نمایند - و نگذارند که او در لباس دوستی هم بحضور رسد - و پس از سرگذشت بسیار) که لخته در احوال آن امیر سعادت تخمیر بزبان خامه گذشته) برخصت سفر حجاز مجاز گردید - ترسون محمد خان را با حاجی محمد خان سیستانی همراه دادند - آنها برسم بدرقه تا اقصای ممالک رسانیده از حدود ناگور برگشتند - پس ازان ترسون محمد خان بدوام خدمت حضور شرف اختصاص یافته بتدریج پایه امارت برتر افراتده بمنصب والای پنججزاری بلند نامی یافت - زمانه حکومت بهکر بنام او قرار گرفت و وقتی باالمت پتن گجرات تعیین گشت - در سال بیست و سیوم (از انجا) تغیر شده در سال دیگر بفوجداری رخصت یافت و ملا محمد یزدی را (که از مشاهیر فضلاء آن وقت بود) بصدارت آنصوب همراه گردانیدند - چون برخه تیواداران موبه بنگ و بهار

سرتابی نموده غبار فتنه و آشوب بلند ساختند ترسون محمد خان خود را با اتفاق امرای عقیدتمند بصوبه بهار رسانیده در مالش بهادر^(۲) خان بدخشی و عرب خان (که ازان گروه خلافت پورده بودند) کوشش فراوان بکار برد - چون معصوم خان فرنخودی از ناحق شناسی بیراه روی گزید ترسون محمد خان بهمراهی شهباز خان عرمه نبرد آراست - چون سال بیست و هفتم میرزا عزیز کوکه باستخلاص بنگاله و انتزاع آن از دست امرای نمک حرام مامور گردید ترسون محمد خان نیز بهمراهی نامزد شد - و در کشایش آن دیار دست و بازوی مردانگی بر کشاد *

پس ازان [که امرای قاقشال از معصوم خان کابلی (که سرگروه ارباب فساد بود) جدا گشته بعسکر پادشاهی پیوستند] کوکلتاش ترسون محمد خان را بجانب گهوزا گهاگ بنگاه قاتشالان روانه نمود تا مبادا آن نواح دست خوش تاراج مخالف شود - ترسون محمد خان بپندوبست آن ناحیه پرداخته در تاجپور رخت اقامت انداخت تا آنکه معصوم خان عامی بهیارے شورش طلبان را فراهم آورده از ولایت بهائی در رسید - و ممامت پادشاهی را تا هفت کوره نانده یغمائی ساخت - و جمعی را بتاراج حواشی تاجپور برگماشت - ترسون محمد خان قلعه نشین گردید - شهباز خان کنیز برهنه منوی همت از پتنه بآهنگ سزای بدسگالان راهی گشت - امرای بنگاه و ترسون

محمد خان بدو پیوسته هنگام کارزار با مخالف گرم ساختند - در کمتر زمان فیروزی چهره برادر خست - معصوم عامی باز بولایت بهائی پناه برد - شهباز خان [برادر آنکه عیسی مرزبان آن سرزمین (که پیوسته بزبان حرف یک جهتی میواند) اگر درینولا معصوم خان را بسیار هراذینه یک رنگی او پیدائی گیرد - و گرنه پناش (۲) نادرستی با بکنارش گذارد] بدان مرز و بوم رو آردن - چون ساحل دریای گنگ نزد خضر پور (که این گذرگاه درآمد جای آندیار است) معصوم گردید و آویزشها بمیان آمد سزارگان بستم افتان - و بکنار پور (که بنگاه آن بومی ست) بتاراج رفت - و باندک چپقلش معصوم خان ثبات و شکیب بای داده نزدیک بود که دستگیر شود - درین هنگام عیسی مذکور (که بولایت کوچ رفته بود) با فرادان لشکر و گزین سامان در رسید - امرای پادشاهی برکنار برهم دتر (که بزرگ دریائے ست از ختا می آید) پای همت افشردند - و قلعه اساس می نهادند از هر دو سو نبود دریا و هاوون گرمی پذیرفت - ترسون محمد خان را فرستادند - تا سامان لشکر نموده از سمتی در آیند - و غنیم را دو دله گردانند - قضا را در آمدنها پی سپر راهی (که بمخالف نزدیک بود) گردید - معصوم خان ازین آگهی با جمعی انبوه تیزدستی نمود شهباز خان محب علی خان را با لخته دلاوران بکمک تعیین کرد و معصوم را دراند - که تا پیوستن آنها باستوار جا پناه برد - بادرش

نیامد - و گفت فریب کاران بدین بهانه گروهی از سوداگران جدا ساخته اند
 آخر بغیر ازان کوشش همراهان (که سودمندی احتیاط و زیان زندگی
 بے پروائی گذارش نمودند) ناگزیر ~~لخصم~~ مستحکم جائے بدست
 آردن - اما ازین رو (که آن سخن را بهیچ برنگرفته بود) درنگ نکرده
 بآردن شتافت - درین اثنا فوج نمودار شد - سر رشته دور بینی
 از دست داده کمک پنداشت - و در سامان بهمانی شد - قدمی چند
 رفته بود که شورش غنیم عرصه ایمنی را غبار آما گردانید - هر چند
 هوا خواهان مبالغه نمودند (که تا پیوستن مردم آردن و کمک گام سرعت
 برداشته بهمان محکمه باید رفت) راضی نشد - و با دل همت قرین
 رو بکارزار آردن - برخه سامان نبرد گفته جدائی گزیدند - با آنکه
 پیش از پانزده کس همپائی نکردند عرصه نبرد را بشایستگی
 بر آراسم - و بسرنوشت آسمانی زخمی دستگیر شد - معصوم خان
 از در دوستی در آمده خواست با خود هم داستان گرداند - او از
 اخلاص سرشتی بسرزنش و نکوهش پیش آمد - و بنصائح هوشمند
 جواب برگفت - آن سبک سر بخشم رفته آن آقسقال دولت را
 از هم گذرانید - در سنه (۹۹۲) نهمصد و نود و دو سال بیست و نهم
 این سانحه واقع شد *

• تولک خان قویون •

از امرای بابری ست - پس ازان برکاب همایونی پیوسته - چون

(۲) در [اکثر نسخه] آن سخن را بهیچ برنگرفته بود •

آن پادشاه از ایران مراجعت نموده کابل را بتصرف درآورد هنگامی
 (که میرزا کامران باظهار شوق و ملازمت با دل پر دغا نزدیک کابل رسید
 و امرای نفاق پیشه بدر پیوستند) جنت آشیانی چار ناچار عنان
 عزیمت بجانب فحاک و بامیان (که اکثری از اخلاص سرشتان
 در انصوب بودند) منعطف ساخت - او را با چند نفر دیگر برای
 خبرگیری کابل رویه روانه فرمود - و غیر از وی هیچ یک برنگشت
 حسن خدمت او منظور نظر سلطانی گشته بمنصب تور بیگی
 سرباندی یافت - در مهم هندوستان ملتزم (کاب خسروی و مصدر
 شایسته پرستاری بود - پس از فوت جنت آشیانی چون پیراه روی
 شاه ابوالمعالی بر روی روز افتاد هوا خواهان دولت اکبری در فکر
 دستگیر ساختن او شده (روزه بتقریب ضیافت طلبداشتند - او
 چون دست بشستن دراز کرد تولک خان (که بچستی موصوف
 بود) از پس در آمده هر دو دست او بر گرفت - دیگران هم امداد
 نموده این کار را پیش بردند - پس ازان مدتها بتعیناتی کابل
 بسر می برد - سال هشتم جلوس اکبری غنی خان پسر منعم بیگ
 خانخانان (که در کابل رائق و فائق مهمات بود - و سبکسری
 و آشفتگی رأیی در اصل فطرت داشت) مستقی جوانی و حکومت
 علایق آن گردیده (روزه بی هیچ تولک خان را با آنکه از روشناسان
 صاحب اعتبار بود گرفته با جمعی از خویشان او در بند کرد - او
 بسعی بعضی مردم ملاح اندیش مخاصمی یافت - اما پس ازین (رواد

در موضع بابا خاتون (که بجایگزیر او مقرر بود) فروکش کرده فرصت انتقام میجست . (دوز غنی خان بتقریب استیصال قافله بلغ از کابل برآمد - و در مقام خواجه سیاران (که منزله ست دل کشا) بزم باده نوشی آراست - توک خان با جمعی از خویشان و نوکران بسر وقت او رسیده در حالتی (که بے خود بود) او را با شگون پسر قراچه دستگیر ساخت - و بحرفهای درشت دل دردمند خود از غصه او پرداخت - و باران گرفتار کابل با مردم احشام آنجا موافقت نموده در موضع خواجه اراش (که در کروهی بلده مزبور است) فرود آمد چون فضیل بیگ برادر مزعم خان و ابوالفتح پسرش بجنگ مستعد شدند بگرفتن بعضی محالات مصلحت نموده غنی خان را گذاشتند او بمجرد رهائی جمعیت نموده بر سر توک خان روانه شد - توک خان توقف خود مصلحت ندیده راه هندوستان پیش گرفت - متصل آب غوربند لشکر کابل بار رسیده جنگ در پیوست - بابا قوچین و چنده دیگر از نوکران او بقتل رسیدند - و او یا پسر خود اسفندیار و معدود خویشان و ملازمان مردانه برآمده سال مذکور بملازمت عرش آشیانی پیوست - و بیافتن قبول در صوبه مالوه سرمایه آسودگی اندوخت - سال بیست و هشتم (که سپاه مالوه بکومک میرزا خان خانخانان تعیین گردید) او نیز پیوسته باشا خانخانان بر سر سید دولت (که در کهنایت مصدر هنگامه بود) رفت - و او را سزا داده

فیروز مزد گردید - پس ازان بلشکر سلطانی ملحق گشته در جنگ سلطان مظفر گجراتی تعینات مثل جوانان و شریک تروقات مبارزان بود - پس ازان بهمراهی قلیچ خان بتمخیر بهرنج (۲) روانه گردید - سال سیم (که لشکر مالوه بکرمک خان اعظم جهت تسخیر دکن تعیین شد) او نیز بدان موافقت - و در پنجش خان اعظم و شهاب الدین احمد خان بحرف طرازی هرزه درایان متهم گشته زندانی گردید پس از دهائی در کومکیان موبه بنگ و بهار قرار یافته سال سی و هفتم جلوس در جنگ پسران قتل و بهمراهی راجه مانسنگه تقویت افزای فوج دست چپ بود - اوائل سال چهل و یکم مطابق سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار هجری رخت هستی بر بست *

* تروی خان *

پسر قیا خان کنگ اسمت - بعد فوت پدر منظور نظر عنایت عرش آشیانی گشته بمنصب در خور مورد تفضل گردید - بستر همراه شاهزاده سلطان دانیال بهم دکن تعیین شده آثار نیکو بندگی بظهور رسانید - پس ازان بسبب بعضی اعتدالها (از نظر افکنده سال چهل و نهم باز مشمول عواطف ساخته باصل و اضافه بمنصب دو هزار پانصد سوار و انعام پنج لک دام امتیاز اندوخت *

* قرخان مولانا نورالدین *

مولد او بجام - و منشای او مشهود مقدس - (ضری سبت - پندش

سلطان علمي مشهور بسلطاني در هرات باصور شرعيه قيام مي نمود
مولانا بفضل و کمال و شجاعت و سخاوت انتصاب داشت - و بهيئمت
و هندسه و اصطربلاب شوق مذبذ بود - همراه قاضي برهان خواهي
بملازمت فردوس مکاني استسعاد يافت - و محبتش با جنات آشياني
کوک گشته از جماعه نديمان و مجلس نشينان بزم همايوني گرديد
و در سفر عراق ملتزم رکاب بوده بيست سال در ملازمت آن پادشاه
عالي جاه بسر برد - گاه پادشاه از استفاد علوم ميکرد - و گاه او
از علم رياضي خصوص اصطربلاب از جذاب همايوني (که درين فن
مهارت تمام داشت) استفاد مي نمود - طبعش موزون بود - ديوانه
دارد - ازو ست *

* بيت *

* چون دست ما بدامن وصلت نميرسد *

* پای طلب شکسته بدامن نشسته ايم *

بمناسبت اسم نوري تخلص ميکرد - و از او نوري سفيدوني ميگفتند
سفيدون تصبه ايست از توابع دهلي - چون مدتي در جاگيرش بود
بدان شهرت گرفته *

عرش آشياني در ايام فرمان راني خود بنابر خدمات سابقه
و لاحق مورد نوازش فرموده بخطاب خاني و يس ازان بترخاني
برنواخته صاحب طبل و علم گردانيد - و پرگنه سامانه (که در تيولش
بود) از جانب او مير سيد محمد نامي بمهمات آنجا مي پرداخت
در سال دهم شير محمد ديوانه (که در اصل از خدمتگاران خواجه معظم

بود - و بعد ازان به بیرام خان پیوسته بواسطه حسن صورت بقرب او امتیاز یافته اعتباری بهم رسانید - و چون در ایام حوادث او سالک مسالک بیدقیقتی شده در درگاه پادشاهی منظور نگشته از چنده دران قصبه بر سر می برد (روزی نایب مولانا را بخانه خون مهمان ساخت - در ائذای محبت پیکان را سوهان میکرد - ناگهانی تیر را در کمان نهاده بر سینه آن بیگناه زد - که کارش تمام شد - آنچه اموال و اسباب او بود متصرف گشته ارباشی چند فراهم آورد - و در حوالی آن ولایت دست نهب و غارت دراز ساخت - مولانا همت بدفع او گماشت - همین (که مقابله اتفاق افتاد) آن مغرور بر فوج مولانا تاخت - دران تاختن اسپش بتنه درختی رسیده افتاد - جمعی پیاده دستگیرش ساختند - مولانا فوراً بقتل رسانید - چون مولانا نورالدین محمد خان خطاب ترخانی یافته بود و معنی ترخانی نداشت این قطعه گفته *

* نظم *

* ز روی مکرمت وز راه احسان *

* بترخان داد خانی شاه عادل *

* ازین منصب سرفراز جهان شد *

* میان خلق و در ملک و امثال *

* ازین خانی همین نامرست بر روی *

* ازین نام کلان او را چه حاصل *

* ز ترخانی هم او را شکوه هست *

* بفزد خمر و دانی کامل *

* که غیر از خان خشک می‌نماند *

* ز ترخانی تری گردد چو زایل *

آخر عمر خدمت تولیت مقبره جنت آشیانی بدر مغفوض گشته

همانجا ردیعت حیات سپرد *

(۲)

* تخته بیگ سردار خان *

از یکهای میرزا حکیم بود - در جنگی (که میرزا را با فوج
عرش آشیانی رو داد) مصدر دلیری گشته نامه براد سردی برآورد
پس از فوت میرزا همراه پسرانش در سال سیم جلوس آن پادشاه بعثت
سلطنت رسیده دولت بار یافته بگوناگون انعامات مشمول عاطفت
گردید - پس ازان بتعیناتی صوبه کابل آرد یافته همراه کنور مانسنگه
و زمین خان کوکه در تذبیه گروه یوسف زئی و تاریکیان بکرات مصدر
تدوینات شایان گشت - سال سی و نهم بهمراهی شاهزاده سلطان سلیم
مقرر شده در نواح لاهور جاگیر یافت - پستر بدهانه داری پیشاور
سرافرازی اندوخته بارها گروه تاریکی را گوشمال بسزا داد - چون
خدمات پهنانیده از بظهور آمد در سال چهل و نهم بخطاب
خانی رایث ناموری افراشت - و پس از جلوس جنت مکانی چون
ماجرای آمدن حسین شاملو حاکم هرات با فوج گران و محاصره
نمودن قلعه قندهار بعرض خسروانی رسید او را بمنصب دو هزار

(۲) در [بعضی نسخه] تخته بیگ - یا پخته یا پخته باشد .

و خطاب سردار خان برنواخته همراه میرزا غازي بیگ بکومک شاه بیگ خان حاکم قندهار دستوری شد - تا رسیدن اینها چون فوج قزلباش از گرد قلعه برخاسته مراجعت بوطن خود نموده بود از تغییر شاه بیگ خان بحکومت قندهار سرانند گردید - و در اندک مدت سال سیوم مطابق سنه (۱۰۱۶) هزار و شازده هجری در انجا ودیعت حیات سپرد - پسرانش حیات خان و هدایت خان بمنصب قلیله سرفراز بودند *

* تاش بیگ تاج خان *

از یکهای میرزا محمد حکیم است - پس از فوت میرزا در سال سیم جلوس بملازمت عرش آشیانی کام دل اندرخته منظور نظر عاطفت گشت - و بتنخواه جاگیر از صوبه پنجاب سرفرازي یافت سال سی و یکم بهمراهی راجه بیربر بکومک زین خان کوه و سال سی و دوم باتفاق عبدالمطلب خان بمهم تاریکیان رخصت پذیرفت سال چهارم خود اورا بمالش عیسی خیل دستوری دادند - اگرچه دست و پای جنبانید اما چون رنجوری داشت چنانچه باید کار صورت نبست - سال چهارم و دوم در کشایش قلعه مؤ (که یکم از حصون معظمه زمینداران کوهسار شمالی صوبه پنجاب است) باتفاق آصف خان تعیین شده مصدر تردد گردید - و از راه مکرمت بخطاب تاج خان مخاطب شد - سال چهارم و هفتم (که باز شورش باسو زمیندار کوه مذکور در صوبه پنجاب برخاست

و خواجه سلیمان نامی بخدمت بخشی گری آن صوبه مامور گشته
مرخص شد - که فوجی از قلیچ خان صوبه دار و دیگر جاگیر داران
آن نواحی را مثل حسن بیگ شیخ عمری و تاج خان و احمد بیگ
خان کابلی یک جا ساخته بتنبیه آن مقهور سزارلی نماید) او انتظار
دیگران ننموده بکوچه های متواتر پیرگنه پنهان^(۲) رسیده پنهانگاه آنها
رفت - قضا را وقتی (که مردم او در مدد خیمه زدن بودند) فوجهای
آن شقی نمایان شد - جمیل بیگ پسر او بے تابانه برانها تاخت
جنگ سخت در پیوسته جمیل بیگ با پندجاه کس از ملازمان پدر
بقتل درآمد - پس از جلوس جهانگیری از اصل و اضافه بمنصب
سه هزاری سربلندی یافت - و در سال دوم چون پادشاه از کابل
به هندوستان مراجعت فرمود و حکومت آن صوبه بنام شاه بیگ خان
خاندوران (که از قندهار معزول شده در راه بود) تقرر یافت
نام برده را حکم شد - که تا آمدن خان مذکور از کابل خبردار باشد
بستر باضافه منصب کامیاب شده بصوبه داری^۱ نتهه چهره عزت
برافروخت - سال نهم مطابق سنه (۱۰۲۳) هزار و بیست و سه هجری
همانجا بخلوت کد^۲ بقا خرامید *

* قربیت خان عبد الرحیم *

پور قایم خان پسر مقیم خان بن شجاعت خان اکبری ست
مقیم خان بعد فوت پدر بمنصب مناسب سرافرازی یافته اواخر

(۲) نسخه [ب] ننهان یا پنهان باشد *

عهد عرش آشیانی بپایه هفتصدی رسید - پس از آنکه جنت مکانی در سال سیوم جلوس مالک بانو صبیحه قایم خان را بعقد ازدواج آورده پیدادشاه محل مخاطب ساخت کار ایذه ببلندی گرائید - عبدالرحیم سال مزبور بمنصب شایسته و خطاب تربیت خان سر بلند گردید پستتر بپایه هفتصدی چهار صد سوار فایز گشت - سال پنجم بفوجداری برگشته الور لوی امتیاز برافراشت - سال نهم باضافه پانصدی پانصد سوار رتبه اش برافزود - پسرش میان جوه نام (که پادشاه محل بفرزندی برگرفته بود) ساله (که مهابت خان برکنار دریای بهت نسبت پیدادشاه مصدر گستاخی شده) او را بعدم سرافرستاد *

* قهور خان میرزا محمود *

از اعیان سادات مشهد مقدس است - در زمان عرش آشیانی وارد هند گشته بمدد بخت سعید بدولت روشناسی آن شاه والا دستگاه و منصب پانصدی فایز گردید - و پس از آنکه نوبت فرمانروائی بجنت مکانی رسید اتفاقاً در روز شیر بتفنگ زده بحضور والا آوردند - بتقریب در مجاس اشرف ذکر رفت - که موی پس سر شیر بسیار گنده میباشد - بیک ضرب بریده نمیشود - جوانان قوی بازمی پرنیرو باشاره پادشاهی بزور تمام شمشیرها زدند - غیر از خطی ظاهر نمیشد - میرزا امستاده بود - از بارپایان خمروائی درخواست - که اگر حکم فرمایند من هم شمشیر خود بامتحان آورم - چون حقیر جئه

بود پادشاه فرمود - بسم الله ببینم - میرزا چنان بسبکدستی سر شیر را جدا ساخت - که از هر طرف آفرین و تحمیدین برخاست - میرزا محمود شیر بدرنیم زبازن خاس و عام گشت - در سخت کمائی یگانه و مشهور آفاق - و در زور بازو بے همتا بود - هیچکس را درین امر با ری سر همسری و دعوی برابری نبود - زور آوران زمانه بسربندگی از زیر دست - و بالا دستان سیر قوت بتلاش او پست *

گریزند میرزا شمسی جهانگیر قالی خان پسر میرزا عزیز کوکه از گجرات کمال آورده بود - که مردم پر زور هر چند میخواستند بکش در آوند چله از روی سرش برداشته نمیشد - میرزا همین که دست بچله گذاشت تا بگوش آنچنان کشید که نزدیک بود پشت کمان خورد شود - ازان روز پادشاه او را بشیخ کمان مخاطب فرمود - از قیرواندازی او حکایات غریب نقل کند - جذت مکانی در جهانگیر نامه (که خود انشا نموده) درج فرمود - در حالت تحریر آن حکایات بخاطر نبود - چون بشمول رافت روز افزون خسروانی پایه عزتش اوج گرا گشت از پیشگاه خلافت بیک از فوجداریهای سرحد پنجاب مامور گشته درانجا جنگ مودانه رستمانه نموده بچیره دستی لوی استیلا بر افراشت - و در جایزه آن بخطاب تهور خانی سوافرازی یافت - و در عهد اعلی حضرت خلل دماغ بهم رسانیده (۳) در بدیوانگی کشید - پسرانش بقید نگاه میداشتند - بهمان حالت در لاهور درگذشت

نستعلیق جلی را بغایت خوب می نوشت - و در قطعه نویسی ید
 بیضا می نمود - و لطائف نکات از سر میزد - و نقلهای رنگین و حکایات
 شیرین از وی می آزد - گویند روزی مجلس آراست - و مردم را
 بضیافت طلب داشت - آقا رشید (که همشیره زاده میرومان مشهور است
 و در خط نستعلیق استاد) در آن انجمن حاضر بود - و با یکدیگر
 گوم حرف - خان بیکبارگی بحجره در رفته بعد از ساعتی شمشیر
 علم کرده بر سر آقا رسید - و گفت شنیده ام که تو از شاگردی من انکار
 میکنی - زعم تمام بر آقا مستولی شد - بالاحاج گفت - خانم آخر چه
 میفرمائی - گفت بحضور آقا بگوایی اینها خطی باعتراف شاگردی
 بنویس - آقا بگفته اش کام و ناکام خط اعتراف بر نگاشت - و از ستم
 (۲)
 طریفش امان یافت *

* قربیت خان فخرالدین احمد بخشی *

در عهد جهانگیری از ولایت قوزان وارد هندوستان گشته بمنصب
 پادشاهی امتیاز یافت - و در کم منصبی بدولت درشناسی فایز شده
 از امثال و انران پایه اشتهار برتر افراخت - و در هنگامه شهریار
 بهمراهی آصف خان یمین الدوله نیکو پرستاری بتقدیم رسانیده
 شایسته عنایت پادشاهی گردید - پس از سریر آرائی اعلی حضرت
 بخطاب قربیت خان سر عزت بر افراخت - و در سال ششم ادرا بسفارت
 قوزان برگزیده با وقاص حاجی ایچی نذر محمدخان والی آن ولایت

رخصت نمودند - و جواب نامه خانی با تفسوقات هندوستان بقیمت
 یک لک روپیه مصحوب خان مذکور سمت ارسال یافت - و سال
 هشتم مراسم پیغام گذاری به بهین آئین بجا آورده بتلثیم عتبه خلافت
 چهره بر افروخت - و چهل و پنج اسپ و همین قدر شتر نر و ماده
 با دیگر اشیا برسبیل پیشکش گذرانید - ازان میان مصحفی بود بخط
 شاد ملک خانم بنت سلطان محمد میرزا ابن جهانگیر میرزا پسر
 امیر صاحب قران - که بخط ریحان در کمال حسن و لطافت نوشته
 و در خاتمه اسم و نسب خود بخط رقاع رقم نموده - خان مشارالیه
 آن را در بلخ بدست آورد - اعلیٰ حضرت بنابر یادگار بزرگان
 انبساط تمام فرمود *

گویند تربیت خان چون بدان دیار شتافت ترک لباس هندوستان
 نموده تا معادرت بهندوستان لباس متعارف آنجا اختیار کرد - چنانچه
 بهمان دستار اوزبکی ملازمت نمود - اعلیٰ حضرت را بسیار خوش
 آمد - در همین ایام از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار
 سوار و خدمت آخته بیگی سرفرازی یافت - و چون سال نهم حین
 مراجعت از دکن ماند و مخیم سرادقات پادشاهی گشت تربیت خان
 با جمعی بر سر زمیندار جیحت پور (که بتمرد و سرکشی میگذرانید)
 مامور گردید - خان مزبور او را مستمال ساخته همراه خود بآستانبوس
 خلافت آورد - و در سال دهم باضافه پانصدی ذات و بخشی گری دوم
 از تغیر معتمد خان مقتدر گشت - و در سال چهاردهم از انتقال

شاه قلی خان بصوبه دارى کشمیر اختصاص گرفت - و چون در سال
 پانزدهم دران دیار بسبب باران بے هنگام دریای بہت طغیان نمود
 و سیلاب غلات فصل خریف را زده مواضع بسیار را خراب ساخت
 و پراگندگی و بے نوائی باحوال قطان و ساکنان آن ولایت راه یافت
 خان مذکور بتیمار دارى عجز و مساکین (که لازمه چنین اوقات است)
 چنانچه باید نتوانست پرداخت - آفت زدن آن مملکت از سلوک او
 چنین شکایت بر جبین و اظهار ناراضامندی بر زبان داشتند - بنابراین
 معزول شده بحضور رسید *

صاحب ذخیره الخوانین آردن که چون اعلیٰ حضرت را داعیه
 تسخیر بلخ و بدخشان بخاطر گذشت از تربیت خان استفسار نمود
 آن مرد راست درست (که بتازگی از کیفیت آندیار آگاهی یافته بود)
 بے محابا عرض کرد - که زنهار عزیمت آن مملکت نفرمایند - که
 آنجا اسپ و آدم از مور و ملخ افزون است - و مردم هندی تاب
 برف و سرمای آنجا نمی توانند آردن - مهم سر نخواهد شد - اتفاقاً
 روزی از ملا فاضل کابلی هم (که از فحول فضلاء وقت بود) از روی
 مسئله در انتزاع ملک موردی از دست سلاطین چنگیزیہ (که بتغلب
 متصرف اند) پرسش بمیان آمد - گفت که جنگ با مردم آنجا
 (که همه مسلمانان دین دار اند) بے حجت شرعی مورت ربال
 و نکال است - پادشاه از جا درآمده فرمود که هرگاه مقتدای زمانه

چنین فتویٰ دهد و بخشی سرکار سپاه را از برف و سرما ترساند
 چگونه مهم متمشی شود - ملا را رخصت کعبه کرد - و تربیت خان را
 از بخشی گری تغیر فرمود - خان مزبور در همان ایام غصه مرگ
 گشته در گذشت - اگرچه این نقل باحوال او تطابق ندارد - بعد
 از بخشی گری صوبه دار کشمیر شد - و مهم بلخ سال نوزدهم در میان آمد
 دران وقت شاید او بقید حیات هم بوده - هرچند تعین تاریخ فوتش
 بظفر نرسیده مگر میتوان گفت که او بار دیگر هم بخشی شده باشد
 یا پیشتر هم داعیه تسخیر بلخ بیادشاه بهم رسیده باشد - و بعمل
 نیامد - بهر تقدیر چنانچه تربیت خان اندیشیده بود فروغ ظهور
 بخشید - که فوج هژدوستان اصلا دران سرد سیر دل نهاد اقامت
 نکردیده ملک بدست آورده را از ناچاری وا گذاشتند - اعلیٰ حضرت
 بعد از مشاهده این حال تحسین رای تربیت خان فرموده پسرانش را
 برخواست - و از جانب آن مرحوم ذخیره خاطرے که داشت رفع نموده
 به سرکلانش میرزا محمد افضل (که در سوارکاری و تیراندازی یکتا بود)
 ملتفت گردید - گویند بر اسپه که حرون چمنده می بود پدر او را سوار
 میکرد - مردم گفتند که امروز و فردا دست و پای این پسر می شکند
 گفت بمیرد یا شاه سوار شود - مشارالیه از انشا و علم مجلس هم
 بهره داشت - و بمیرزائی و پاکیزه وضعی میگذرانید - خاندوران ناظم
 دکن بنابر آشنائی پدرش همراه خود گرفته - و پس از فوتش اسلام خان
 فیض اردا قابل رفاقت دانسته بدکن برد - و بقوچدارمی پتھری تعین

نمود - پس ازان (که شاه نواز خان بدکن آمد) اورا فوجدار نواحی
 هوندا پور ساخت - پانصدی پانصد سوار مذهب داشت - و در سال
 بیست و پنجم در گذشت - پسر دوم فقیرالله سیف خان است - که
 براسه مذکور میشود *

* تقرب خان *

حکیم داؤد - پسر حکیم عنایت الله است - که شاگرد رشید میرزا
 محمد پدر حکیم مسیح الزمان بوده - پس از فوت پدر از کمال
 حذاقت و تجربه کاری در فن طبابت در خدمت شاه عباس ماضی
 محرومیت و مصاحبت امتیاز یافته سرآمد اطباء شاهی گردید
 و بعد از انتقال آن جم جاه بسعایت جمعی (که ازو ذخیره خاطر
 داشتند) از شاه صفی^(۳) ساوک ناهموار دیده پس از جلوس شاه عباس
 ثانی (که در سن صبا بود) هم رعایت نیافته از بودن ایران دلگرا
 میزیست - ظاهراً اراده حج را نموده و ضمناً احرام دریافت زمین بوس
 آستان صاحبقران ثانی بر میان جان بسته از عراق براه بصره عازم گردید
 و به بخدر لاهری فرود آمده سال هفدهم سنه (۱۰۵۳) هزار و پنجاه
 و سه بادرک ملازمت پادشاهی شرف افزای روزگار خود شده بمنصب
 هزاری و انعام بیست هزار روبیه کامیاب گردید *

از حسن اتفاق پیش ازین به بیست و هفت^(۳) بیگم صاحب (که الفت
 حضرت اعلی بآن قدسی نقاب نسبت جمیع فرزندان زیاده بود)

از خدمت پادشاهی بخوابگاه خود میروفت - تاگاه گوشه دامن بشمع
 (۲) (که در ایوان سر راه افروخته بودند) (رسید - و چون لباس بودگیان
 حرم عزت در کمال نزاکت می باشد و روغنهای معطر بران مالیده
 میشوند آتش زنانه کشید - و در تمام ملبوس در گرفت - اگرچه چهار
 خدمتگار (که حاضر بودند) در اطفای این نایره چستی تمام بکار بردند
 اما چون برختهای آنها نیز سرایت کرد بخود در ماندند - تا واقف
 شدن دیگران و رسانیدن آب پشت آن عقیقه با اضلاع هر دو طرف
 و هر دو دست محروق شده بود - از کمال دل بستگی خود متکفل
 امور بیمار داری گشته اول بمعالجه روحانی پرداخته از روز اول
 تا روز سیوم هر روز پنج هزار مهر و پنج هزار روپیه باعل احتیاج
 تصدق نمودند - و تا حصول محبت مبالغه خطیر از زر نقد در وجوه
 خیرات صرف شد - و هفت لک روپیه از عین المال (که برونه محبوسان
 طلب بود) بخشیدند - و مقرر شد که بعد ازین همیشه هر روز یک هزار
 روپیه (که ساله سه لک و شصت هزار روپیه میشوند) تصدق آن ملکه
 (۳) زمان بارباب استحقاق می رسیده باشد - پستر بعلاج جسمانی توجه
 گماشته هرجا (که طبیب و جراح بود) حاضر آمده بمعالجه و مداوا
 سعادت اندوختند *

حکیم داؤد (که آمدنش در چندین اوقات از مغتلمات بود) در
 ازاله بعضی امراض (مثل لزوم تب و لیکن طبع و تهیج اطراف چشم

که در اثنای الم جراحت رو نموده (معالجات مایب بتقدیم
 رسانیده مورد تحسین و آفرین گشت - و در جشن محبت باضافه
 هزاری دویست سوار فرق عزت برافراخت - و بانواع عطایای خسروانی
 پدیرایه اعتبار یافت - و تا یک سال پیشکش روز جمعه بمشارالیه مفوض
 گردید - و در سال بیستم بخطاب تقرب خان بلند نامی اندرخت
 و در سال بیست و سیوم بمنصب سه هزاری هشتصد سوار اختصاص
 یافت - و در سال بیست و ششم در معالجه اکبرآبادی محل کمال
 قدرت طبعی او پرتو ظهور افکند - و باضافه پانصدی دیگر با انعام
 سی هزار روپیه فایز گشت - و در سال بیست و هفتم بمنصب
 معتبر چهار هزار و سه سوار اوج پیمای اعتبار گردید - و چون
 در سال سی و یکم بعارضه ناملایم حبس بول مزاج اعلیٰ حضرت
 از مرکز اعتدال منحرف گردید و باستعمال ادویه باره مدبره
 بساس البول و تبض طبیعت انجامید تجویز هیچ حکیمی از حکمای
 مسیحی دم سودمند نه افتاد - مگر برای دفع اعتقال بکار شناسی تقرب
 خان شیرخشت نفع عظیم بخشید - و بشگون تغیر مکان در محرم
 سنه (۱۰۶۸) یک هزار و شصت و هشت از دارالخلافه متوجه اکبرآباد
 شده بخوردن ماء اللحم و اشربه مقویه طبیعت بصحت گرائید - تقرب
 خان بمنصب والای پنج هزار و کوس بلند رتبی نواخت - و پس
 از آنکه سربور فرمانروائی همدستان بجلوس عالمگیری زیب و زینت یافته

اعلیٰ حضرت را در قلعه آگره بگوشه انزوا برنشاندند ازان روز (که
 تقرب خان در معالجهٔ اعلیٰ حضرت مساعی جمیل و تدابیر لایقه
 بکار برده بمزاج آشنا شده بود) بانعام سی هزار اشرفی بتازگی کامیاب
 مراحم پادشاهانه گردید - و برای علاج بقیهٔ کوفت و ^(۲) تدبیر اعادهٔ
 صحت تام تعیین خدمت اعلیٰ حضرت گشت - و پس ازان بغیر جهت
 مورد عتاب عالمگیری گردیده از نظر التفات شهنشاہ والا اقبال افتاد
 و چندی در گوشه نشینی بسر برد - و در آغاز سال پنجم قمری باشتاداد
 بر مزاج خلد مکان طاری گشته بذاتوانی عظیم کشید - بدین تقریب
 تقرب خان مجدداً مشمول فضل و بخشایش گشته با آنکه استعلاج
 از وی نمودند رخصت کورنش یافت - و در همین سال سنه (۱۰۷۳)
 هزار و هفتاد و سیوم هجری پیمانهٔ عمرش لبریز گشت - عواطف
 پادشاهانه محمدعلی خان پسرش را بعطای خلعت از لباس کدورت
 برآورد - و چون بسبب تقصیرات پدرش او نیز از منصب معزول
 گشته بود درین وقت بمنصب هزار و پانصدی دو صد سوار نوازش
 یافت - چون او بقرب و منزلت پادشاهی محسوس عمدها بود و نام
 بجزرگی برآورده احوالش جداگانه ثبت گشته *

* قربیت خان برلاس *

شفیع الله نام ولایت زا بود - در عهد فردوس آشیانی در سلک
 ملازمان پادشاهی انسلک یافت - و بدولت روشناسی فایز گشته بتفویض

خدمت میرتوزکی سر بر افراخت - و در سال نوزدهم بحفاظت قلعه دار السلطنت لاهور و منصب هزاری سرفرازی یافت - و در سال بیستم مجدداً میرتوزکی یافته مامور گردید - که تا غور بند رفتند هرکدام از تعیناتیان بلغ را [که بشاهزاده محمد اورنگ زیب (که بنظم آن مملکت افتهاض فرموده) فرسیده باشد] سزاولی نموده برسانند و در سال بیست و دوم بکابل آمده شرف استلام سده خلافت دریافت - و باضافه پانصد سوار مباحات اندرخته بدستور سابق سرگرم عهده خون گردید - و در سال بیست و سیوم بهمراهی سعدالله خان از مهم قندهار معادلت نموده بشرف حضور فایز گشت - و بخطاب تربیت خان چهره ناموری افروخت - و در سال بیست و چهارم از تغییر مرشد قای خان آخته بیگی شد - و در سال بیست و ششم بدادریگی توپخانه ضمیمه میرتوزکی سرمایه افتخار اندوخت - و در سال بیست و نهم بهرحمت علم و منصب دو هزاری هزار و پانصد سوار بر نواخته بحراست صوبه اودیسه بنیابت شاهزاده محمد شجاع دستوری یافت - و در سال سی و یکم بافزایش سواران منصب و عطای نقاره و تفویض صوبه دارمی ارده اختصاص گرفت - و در ایام تخیل سلطنت باریاب حضور بوده بعد هزیمت دارا شکوه در باغ نور منزل بملازمت عالم گیر پذیرای سعادت گردید - و پیش از بر افراختن رایات عالم گیری از مستقر الخلافه بتعاقب دارا شکوه خان مذکور باضافه هزار و پانصدی دو هزار سوار بمنصب چهار هزار و سه هزار سوار

سر بلند گذشته بنظم مهمام بلدة طيبة اجمير معين شد - و پس از آنکه دارا شکوه در آدرگي سرے بگجرات کشیده پرو بال رفتۀ خود درست ساخت و با فوج تازه فراهم آورده متوجه اجمير گشت تربيت خان قبل از وصول او بدان ناحیه از قلعه برآمده در منزل توره بموکب عالم گيري (که بعزم رزم رهگرای اجمير بود) پیوست - و پس از چهره نمائی شاهد فتح و ظفر خلد مکان اورا بدستور سابق بحکومت اجمير منصوب ساخت - و در سال سیوم بصاحب صوبگی دارالامان از تغیر لشکر خان دستوري یافت *

و چون شاه عباس ثانی فرمان دای ایران آقا بیگ پسر قلندر سلطان چوله تفنگچی آقاسی را (که از عمدهای آن دولت بود) برسم ایلچی گری با نامه تهنیت سریر آرائی بدرگاه پادشاهی فرستاد و مشار الیه بآستان بوس خلافت فایز گشته در همان سال رخصت انصراف یافت از آنجا (که جواب نامه رسمه سمت مستمر و معهود - خصوصاً میان سلاطین ذوی الاقتدار - و ارسال رسل و رسائل مثر فوائد نبیله است) تربیت خان را (که از امرای عمده صاحب ثروت و سامان بود) باضافه یک هزار سوار برنواخته با ارمغانی شایسته بهای زیادی از هفت لک روپیه از نوادر و رغائب مملکت هندوستان در سال ششم بسفارت ایران زمین مرخص فرمودند - خان مذکور در صفاهان (که دارالسلطنه ایران بود) ادراک محبت

پادشاهی نمود - از ناهنجاری نقش صحبت درست نداشت
 تربیت خان (که از سنجیده وضعی و معامله فهمی بهره نداشت)
 سبک سربها بکار برد - شاه هم [که دوام شرب مدام ضمیمه هستی
 جوانی و غرور حکم رانی داشت - و سامان قوای دماغش (که چراغ
 کاشانه خرد است) دستخوش آشفتنگی گشته خالی از جزون و خبط
 نبود] خود نمائیه و بلند پروازیها (که زیبده بزرگان و بزرگ منشان
 نیست) ظاهر ساخت - آنچه صحبتها گذشت و زبانزد مردم است
 قابل تحریر نیست •

بالجملة تربیت خان بعد از کشیدن خفت و ذلت پس از یکسال
 از فرخ آباد اجازت معاودت یافته روانه هندوستان گردید - و بر خلاف
 ایلچیان زمان جغتو مکانی و فردوس آشیانی مثل خان عالم دولدی
 و صغدر خان آقاسی (که بعنوان پسندیده بتقدیم این امر عظیم القدر
 پرداختند) • بطل فوائد و خشوری (که تاسیس مدانی مصادقت
 و تشنید ارکان موافقت میان خواقین رفیع المکان است - و آن مستلزم
 آسایش جهان و جهانیان بود) گردید - بل نتیجه بر عکس داد - که
 الفت اسلاف را بکلفت اخلاف بدل ساخت - و کار بسپه کشی جاذبین
 انجامید - شاه بعد از راندن تربیت خان سها گران بخراسان تعیین
 نمود - و خون نیز در تهیه اسباب رزم شد - و چون این احوال از نوشته
 خان مذکور (که داخل حدود ممالک پادشاهی شده بود) بخادم مکان
 رسید شاهزاده محمد معظم در سال نهم با بیست هزار سوار رخصت

کابل یافت - اتفاقاً شاه غره ربیع الاول این سال سنه (۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت هجری بعارضه خفاق در گذشت - و این آشوب بلند ساخته تربیت خان فرونشست - خان مذکور از ایران بحوالی مستقر الخلافه رسید - و مورد عتاب پادشاهی گشته از دولت ملازمت ممنوع شد و در سال دهم بمنصب چهار هزار و سه هزار سوار مورد نوازش شده از انتقال خاندوران بصوبه دارمی اوقیسه مامور گشت - و در سال سیزدهم بحکومت او دهه از تغیر فدائی خان مقرر شد - و بعد ازان بحضور رسیده داروغگی منصبداران جلو یافت - و در سال نوزدهم از تغیر امیر خان بنظم صوبه بهار سر مباهات برافراخت - و چون آن صوبه در سال بیستم در نیول شاهزاده محمد اعظم قرار گرفت خان مذکور بفوجداری ترحمت و در بهنگه منصوب گردید - و در سال بیست و چهارم بفوجداری جونپور تغاخر جست - و آخر در سال بیست و هشتم سنه (۱۰۹۶) هزار و نود و شش هجری همانجا بمطاعتی در پیچید - هدایم الله پسرش بحضور رسیده خلعت ماتمی یافت حکایتی (که بتربیت خان نسبت دهند) ظاهراً همین تربیت خان باشد گویند (روزی اعلیٰ حضرت دم صبح بگذار دریای جون شکار مرغابی می نمود - بخار تو دود آسا) که از دود خانها و آبگیرها برمی آید و بهندی کهر نامند) روی هوا فرو گرفته بود - پادشاه از روی نشاط فرمود - که شعرے مناسب حال که بخواند - تربیت خان عرض کرد *

* بیت *

* قدم نا مبارک و مسعود * گردید و بر آردن دود *

* تربیت خان میر آتش *

میر محمد خلیل مهین خان داراب خان بنی مختار است
 به پردلی و جان بازی در اواخر عهد خلد مکان جنبه پیش آمد
 بر افروخته در عرصه ناموری گوی مسابقت از اقربان دود - در سال
 چهارم بمنصب در هزار و در بیست سوار سرفرازی یافته
 از برهم بدوی (که در آن وقت مضروب خیام پادشاهی بود) به قذیبه
 مقاهر کوه مهادیو مامور گردید . و بتجویز خان مسطور در ندی راد
 (که آردن خان مزبور بود) منصب هزار و پانصدی یافته پنهان داری
 آن کوه تعیین گشت - و بعد از آن بمیر آتشی علم اقتدار افراشته در سال
 چهل و دوم جهمت برداشتن چهار دنی غنیمت مرخص گردیده با فزونی
 پانصدی مرتب اندوخت - و از آن بعد همواره بتعزیک و گوشمال
 اشقیای دکن پرداخته سالم و غنائم بر می گشت - و در تسخیر قلاع
 مرهته بمورچال پردازی و دمدمه سازی کارنامها بر می ساخت - چون
 در سال چهل و سیوم پنجم جمادی الاولی سنه (۱۱۱۱) هزار و یکصد
 و یازده هجری پادشاه کشور کشا پس از اقامت چهار ساله در اسلام پوری
 بآغنگ کشایش حصون سیوای به واسطه به نیت غزا و جهاد یکران
 عزیمت را بجولان در آرد و از موافقی آباد مرچ گذشته نهان میسوری
 معسکر والا گشت خان میر آتش بموجب حکم کار بند مورچال

بسنّت گذشته (که قلعه ایست بمسافت سه کرده از میسوری در خلال
 جبال) گردید - و از کار طلبی در در (وز کار در ساله پیش برده مردم
 توپخانه را از زیر دیوار قلعه رسانید - و چون قلعیان از توپ اندازی
 باز نمی ایستادند پیش خانۀ پادشاهی سر دریای کشا (که پای
 قلعه بتفاوت کرده میروند) برپا شد - همان (وز محصوران جان
 بدر بردن غنیمت انگاشته بیرون رفتند - و قلعه بکاید فتح موسوم
 گشت - ^{۱۱۱۱} میر عبدالجلیل بلگرامی * کوه کفر شکست * تاریخ یافت
 و از آنجا موبک پادشاهی بانتزاع قلعه ستاره (که بر کوهی ست
 آسمان رفعت - و برصانت و عظمت سرآمد حصون سیواست - چنانچه
 امروز مکان راج و هاکم نشین نبیره اش (راجه ساهو ست) متوجه شد
 بیست و پنجم جمادی الاخری نیم کرده پای قلعه دایره خسروی
 گشت - خان میر آتش باستعداد قلعه گیری و عدو سوزی مورچال
 (دان ساخت - و غریب و اتعه رو داد - خان مزبور بفاصله سیزده
 ذراع از دیوار حصار دهمدمه بارتفاع بیست و چهار گز مقابل برج
 بر ساخت - چه زره های گران که خرج آن نشد - و چون دید که آن مفید
 قلعه گیری نیست از پای همان زینۀ (دان کرد - و عجب مصالح بصرف
 آن رفت - تا آنکه نقب در زیر قلعه رسید - و بر بالای آن زینهای
 چوبین گذاشت - و چون آن دیوار همه کوهی ست بارتفاع سی گز
 (که بالای آن شش گز دور و سنگچین نموده اند) درینصورت هم
 یورش صورت نبست - لهذا از جناب خانم فتح الله خلیل بهشایقی

روح الله خان مامور شد - که مورچالے دیگر (وان کذد - تربیت خان
 نمی خواست که دیگرے در مقابل او مصدر تردد شود - بتدارک
 سست فکریهای خویش (که در کار زینہ بردن نموده بود) تدبیرے
 درست اندیشیده طاقے در سنگچین قلعه حفر نموده از طرفے چهارده گز
 و از طرفے ده گز بدرازی دیوار خالی ساخت - در میان محصوران و بهادران
 (که دران طاق چوکی میدادند) پردے بیش نبود - لیکن از طرفین
 هیچکس آن یک ذراع زمین را نمی توانست بهای جرأت پیمود - قرار
 بدین داد که اینهمه جوف پر از باروت نموده دیوار را براندازند - تا راه
 یورش را شود - چنانچه پنجم ذی القعدة (که چهار ماه و چند روز از
 محاصره گذشته بود) یک فتیاه را که آتش دادند دیوار درون قلعه
 افتاد - و جمعه کثیر از دژ نشیزان سوختند - چون فتیله دیگر را آتش
 زدند بگمان اینکه این دیوار هم از طرف درون خواهد ریخت مردم
 مقتدر یورش - سوای عماه و فعائے مورچال مخلص خان و حمیدالدین
 خان با چند هزار سوار مستعد ایستاده بودند - ناگاه دیوار همین
 طرف افتاد - سوای احشام بگسریه و کرنائگی و مارلیه در هزار
 بهادر کار آمدنی پیکار گزین بکار آمدند - و طرفه تر اینکه درین حشر^(۲)
 و نشر پیاده چند بالای دیوار برآمدند - و فریاد میزدند که بیائید
 این جا کسی نیست - بر لشکریان بموتبة توس استیلا نیافته که کسی
 پای تهور و جگرداری درین راه ندارد - تا آنکه ازان فریاد قلعگیان

آگاه شده بسر وقت آنها رسیدند - و نقش زندگى آن بیچارها را
بآب تیغ شستند *

و غریب تر آنکه چون دمدمه از هم ریخته بود و مرحله‌ها افتاده
و کار پردازان دسمت از کار برداشته پیداهای بهلیه (که از فرو رفتن
برادران و فرزندان و یاران خویش بیدل شده بودند - و از میرآتش
را سوختگی داشتند) چون دیدند (که برآوردن مردها از زیر سنگ
و خاک متعذر است - و سوختن در دین بدآئین آنها واجب) مرحله را
(که سراسر از چوب مرتب بود) همان شب آتش زدند - و این آتش
هفت شبانه روز مشتعل بود - الغرض میرآتش در انفتاح قلعه
سعی چند بکار برد که وهم تصور نکند - العبد یدبر و الله یقدر
بشگرف کارى اقبال پادشاهی بعد نه روز ازین واقعه سیزدهم ذی القعدة
سال چهل و چهار سنه مذکور (که همگی چهار ماه و هیزده روز کشید)
قلعه مسخر گردید - چنانچه تفصیل آن در جای دیگر بقلم آمده - و در
مورچال پرناله و پون گدهه (که متصل هم اند) کار نامه بر روی کار آوردن
که موجب حیرت نظارگیان گردید - قریب چند جریب زمین را
محرف کرده راه برآوردن - که سه جوان متصل هم توانند رفت
و بمفاعله چند گام نشیمنی (که بیست نفر کاری دران توانذ نشست)
طرح انداخت - و هر طرف عرفها (که مهیب نسیم باشد - و روشنی
آفتاب بتابد) مرتب ساخت - و درین اماکن مردم توپخانه را نشاند
که بضرب بدندق محصورانرا نگذارند سر از دیوار برآزند - و این کوچه را

زیر برجه (که مضرب توپ بود) رسانیده بزیادش آنقدر خالی کرد که
جمع از بهادران دران چوکی میدادند - و آسیبه از حقه و متواله
غزیم بآنها نمیرسید - و آخر کار این کوچه را زیر دیوار فصیاش
برده درون قلعه رساند - اگرچه محمد مراد خان روزی کیف ما اتفاق
قلعه بدست آورده بود دیگر سران بیاس خاطر میر آتش (که درین
امر عام انا ولا غیري مي افراشت) تن ده نگشتند - چنانچه در احوال
محمد مراد خان (قم پذیرفته - اما هنوز تدبیرات میر آتش انجام
نگرفته بود که محصوران بعجز گرائیده قلعه سپردند - و در سال چهل
و ششم بعد کشایش قلعه کهیله باضافه پانصدی امتیاز یافت
و در سال چهل و هفتم بشاهمت و بهادری او قلعه کندانه موسوم
ببخشده بخش مفتوح گشت - و در سال چهل و هشتم در جایزه گرفتن
قلعه راجگده باضافه پانصدی دویست سوار بمنصب سه هزار پانصدی
هزار و هشتصد سوار اختصاص گرفت - و در سال چهل و نهم داروغگی
توپخانه دکن از تغیر منصور خان نیز ضمیمه میر آشی حضور گردید
و چون خان مزبور بضلع داری بنی شاه گدعه و مکی آباد تا دریای
بهیمرا مامور بود نیابت توپخانه بمحمد اسحق پسرش مقرر گشت
و پس ازان بخطاب بهادری امتیاز یافته بعد فتح واکتیره باضافه
دویست سوار و عطای نقاره بالذات آوازه گردید - و در سال پنجاهم بمالش
مرتبان سمت رحمان بخش مرخص گشت - و پس از واقعه ناگزیر
خدمتگاه محمد اعظم شاه نیز اهدام توپخانه بعده او را گذاشت

گرویدن (رزجنگ چون غلبه جانب بهادر شاه مشاهده نمود از اینجا که در تفنگ اندازی بے نظیر بود) فیل را پیش رانده در تیر بار بندوق بسوی محمد عظیم الشان خالی نمود. هردو خطا شد - بندوق را از دست انداخت - در همان حال تفنگی بسینه اش خورد - و جان در باخت - پسرش محمد اسحق در حیات پدر رشادتی داشت - پس از آن خطاب تربیت خانی یافته در عهد خسرو زمان میر توزک اذل بود در هنگام نادر شاه عرض و مال از هفت دستخوش تاراج نسقچیان شاهنشاهی گشت - در حالت تحریر بقید حیات است *

* ترکتاز خان *

نیگانش از مردم توران دیار اند - پدرش در عهد خلد مکان وارد هندوستان شده بملازمت پادشاهی پیوست - و بمذنب در خور و خطاب یکه تاز خان معزز شده به تذبیه مرهقه مامور گردید و عمش خواجه خان (که نسبت دامادی با سیادت خان سید اوغلان داشت) سال پنججاه و یکم جلوس از اصل و اضافه بمذنب هزار و پانصدی سر امتیاز برافراشته - نامبرده در دکن متولدگشته خود را بوضع مرهقه ساخت - که در لباس و خوراک هم مخالفت بآنها نمیکرد و در جنگ هم مثل آنها شیوه تزاری (که باصطلاح اهل دکن ترکی گری گویند) اختیار نموده بود - در منصبداران تعیناتی دکن انسلک داشت - در جنگ عالم علی خان اگرچه همراه او بود اما بنابر رعایت هم وطنی با آصفجاه ساخته اصلا مرتکب حرکتی نشد - آصفجاه

پس از وقوع فتنه تلقی با احترام نموده (ابطال قدیم را بیکرونگی تازه در بالا گردانید). تازه بود بعزت و آبرو بسر برد - سال (۱۱۴۹) هزار و یکصد و چهل و نه هجری دیدم تماشا بین را بر بست - سه پسر داشت کلانی خواجه محمد - که در عمل آشفته بخطاب خانی نامور شد و در وقت نامر جنگ بخطاب پدر و در عصر ملابت جنگ بخطاب قوی جنگ بلند آوازه گشت - و بمنصب پنجهزاري رسید - مدتها بقلعه دارى احمد نگر می پرداخت - بوجه قلعه مذکور را بمرهقه سپرد بعرض مرض سنه (۱۱۸۷) هزار و یکصد و هشتاد و هفت هجری بعالم بقا شتافت - مرد یار باش و خوش خلق و کمال دوست بود و باخط خوب میل خاطر بسیار داشت - با محور اوراق هیچ گاه سر رشته دوستی از دست نداد - دو پسر دیگرش یکم خواجه حمید خان دوم خواجه شریف خان (که هر دو بمنصب و جاگیر میگردانیدند) پیش از برادر کلان درگذشتند *

* تیغ بیگ خان میرزا کل *

او در برادر کلانش میرزا فقیر الله و میرزا گدا هر سه همشیره زادهای بیگلر خان میرزا احمد اند - که دیوان سلطان بیدار بخت بوده - و در عهد فردوس آرامگاه بقاعه دارى بذور سورت سر بر افراخته - پدر اینها از منصبداران کم پایه بود - بعد فوتش میر نعمان خان پسر دوم خواجه عبدالرحیم خان بیوتات پرورش اینها کرد

چون خان مزبور در گذشت اینها در زفانت تغائی خود میگذرانیدند میرزا فقیر الله جوان فوت نمود - و میرزا گدا ابتدا بخطاب گدا بیگ خان و چون بیگلر خان مذکور در گذشت (از آنجا که نسبت دامادی هم داری داشت) بخطاب بیگلر خان و تفویض قلعه داری بندر مذکور سر رشته اعتبار بدست آورد - پستر میرزا گل از بختوری و طالع یادری در عصر فردوس آرامگاه بخطاب تیغ بیگ خان معزز گردیده بتقرر متصدی گری بندر مزبور جبین بخت را روشن ساخت و مدت مدید رائق و فائق مهمات آن جا بود - خان مزبور بذان دهی و بلذدهمتی نامه بر آورد - چون سنه (۱۱۵۹) هزار و یکصد و پنجاه و نه هجری جهان را پدرود نمود تعلقه متصدی گری آنجا بمعین الدین خان بهادر عرف میان اچهن پور شاه مکن خویش خواجه عبداللہ رحیم خان مذکور بعلت داسادی بیگلر خان کلان مقرر شد - در حالت تحریر اگرچه بندر مذکور بتصرف کلاه پوشان انگریز در آمده اما پسر معین الدین خان (که بخطاب قایم الدوله سر بلندی دارد) بزم دخیل است * گل بخاک افتاد * تاریخ فوت تیغ بیگ خان است *

* حرف الثاء *

* نانی خان هروی *

از امرای پانصدی اکبری است - موطنش هرات - و نسبش بطایفه

ازلات میرسد - قدم خدمت درین دردمان داشت - و بحسن کفایت و درایت و لطافت طبع مشهور بود - اگر کسی را پیش از تعریف میکردند اول حال میگفت که آشنائی و محبت ما مشروط است باینکه سخنان ارباش در حق ما نشنوی - مانع اخلاص و باعث نفاق مرهم آدمی ایشانند - و پس از آنکه همراه افواج پادشاهی جهت استیصال علی تلی خان زمان دستوری یافته در عرضداشت خود این بیت بیادشاه نوشته *

* ای شهسوار معرکه آرای رز رزم *

* از دست رفت معرکه پا در رکاب کن *

در علم صرف رساله منظوم ساخته - و این رباعی (که در هر مصراع شش کلمه فراهم کرده - که هر دو کلمه باهم تضاد دارند) ازوست *

* رباعی *

* شب توبه نمود و رز پیمان بشکست *

* هشیار درون رفت و برون آمد مست *

* ز آمد شد سعد و نحس پیدا و نهان *

* برخاست ملال من و شوق تو نشست *

● ثناء الله خان - و امان الله خان ●

پسران ضیاء الله خان بن غلامت الله خان عالم گیري - ضیاء الله

خان در عهد خلد مکان از روشناسان پادشاهی بود - سال چهل و هفتم

بدیوانی اکبر آباد ممتاز گردیده - از نام بردها اولین بمصاهرت

عمادالملک مبارز خان اختصاص داشت - چون صوبه داری حیدرآباد
 بعمادالملک مقرر گردید هر دو همراه او دارن بلد مذکور شده
 عیش مهیا و روزگاری بر حسب متمذ داشتند - اولین بفوجداری
 سیکاکول مامور گردیده پس ازان (که عمادالملک در سال ششم جلوس
 فردوس آرامگاه گشته شد) دسک (جوع بخدمت نظام الملک
 آصفجاء داده ابتدا بصوبه داری بیجاپور چهاره عزت برافروخته
 درانجا از دسک اودا چوهان شکست فاحش یافته بستر قلعه داری
 پریزده داشت - بسیار شوخ طبع و زند مشرب بود - بوقت موعود
 جهان گذران را رداغ نمود - و درمیان مدت مدید در قید حیات
 بحیدرآباد نشسته اوقات بسر می برد - آخر او هم در گذشت - بسیار
 میرزا منش بود *

* حرف الحميم *

* جعفر خان تكلو *

پسر قزاق خان اسم - پدرش محمد خان شرف الدین أغلی تكلو
 در هنگام نهضت جنت آشیانی بایران دیار حاکم هرات و للہ سلطان
 محمد میرزا پسر کلان شاه طهماسب مغوی بود - شاه فرمانی (که
 دستور العمل ارباب مروت و فتوت تواند بود) در آداب ضیافت
 و مهمانداری جنت آشیانی بار نوشته اند - و مشار الیه نیز کماینبغی

بمراعات لوازم خدمت (که در خور قدوم چنین مهمان عزیز باشد)
 پرداخته خود را مورد تحسین ساخت - پس از فوتش قزاق خان
 بدستور پدر لقا میرزا و حاکم خراسان گردیده کله گوشه نخوت
 و استکبار که نهاده با شاه چنانچه باید اطاعت فرو گذاشت - شاه
 در سنه (۹۷۲) نهصد و هفتاد و دو فوج بسرکردگی معصوم بیگ
 صفوی (که وکیل السلطنت بود) تعیین فرمود - اتفاقا دران ایام قزاق خان
 استسقا بهم رسانیده جمعیت او بتفرقه انجامید - ناگزیر با سلطان
 محمد در قلعه اختیارالدین حصاری گردید - عساکر شاهي بهرات
 درآمده بعهده و پیمان قزاق خان را پائین آوردند - و دران حالت
 درگذشت - اسباب و اموالش بتصرف معصوم بیگ در آمد
 پس ازین سانکه جعفر بیگ (که برشادت و شجاعت نزد پدر هم
 اعتبار داشت) از خراسان پناه بدرگاه عرش آشیانی آورد - و مورد
 عنایت و رعایت گشت - و در سنه (۹۷۳) نهصد و هفتاد و سه
 در تعاقب خانزمان شیبانی همراه کاتب پادشاهی بود - پس ازان
 [که مفتح جرائم علمی قلی خان (بشرط آنکه تا الویة ظفر طراز اکبری
 درین حدر است از آب گنگ عبور ننماید) بمیان آمد - و پادشاه
 بسیر قلعه چنانچه انتهای فرمود] خان زمان از عجلت زدگی
 و تنگ ظرفی از آب عبور نمود - عرش آشیانی بامغای این خبر
 خود بر سر او ایثار فرمود - جعفر بیگ بتعجیل خود را بغازپور

رسانیده بعضی کشتیهای اردرا (که از اموال مالامال بود) بدست
آورد و درجه استکسان یافت - و بمنصب هزاری و خطاب خان
اختصاص گرفت *

• جلال خان قورچی •

ندیم بے بدل و مقرب بارگاه عرش آشیانی بود - پانصدی
منصب داشت - سال پنجم اردرا برای آردن تان سین کلانوت (که در
(۲)
خوانذگی کیمت و دهرید سرآمد دانایان فن موسیقی بود - و پیش
(۳)
رامچند بهیله راجه بهته بسو می برد) با نامه استمالت نزد راجه
مربور فرستادند - نام برده او را با پیشکشهای راجه بحضور پادشاه
آردن - سال یازدهم چون بعرض رسید (که او بجوانی صاحب حسن
مبتلا گردیده) این معنی در مزاج پادشاه گران آمد - آن جوان را ازو
جدا ساختند - نامبرده لبریز سبک سری شده شئی آن جوان را همراه
گرفته فرارگزید - چون این حقیقت بعرض رسید میرزا یوسف خان
رضوی با جمعی بتعاقب او مامور گردیده گرفته آردن - مدتی در
جلوخانه افتاده لکدکوب خرد و بزرگ بود - و پس ازان مورد عاطفت
شده آب رفته بجو آردن - همیشه در یورشها ملتزم رکاب پادشاهی بود
بستر بکم لشکرے (که بتسخیر قلعه سوانه از مضافات صوبه اجمیر
مامور بود) دستوری یافت - سال بیستم جلوس بآن حدود رسیده
تورن نمایان بظهور رسانید - و چندر سین راجه ماروار از سمت مردم

(۲) دهرید بدون واو نیز گویند (۳) در [اکثر نسخهای اکبر نامه] پنه *

پادشاهی کفج خمول گردید - درین ضمن شخصی خود را دیویداس (که در جنگ میرزا شرف الدین حسین در حدود میرٹھه مضاف موبه اجمیر مقتول گردید) ظاهر ساخته بخان مذکور پیوست - که بتوسل او راه ببارگاه سلطانی یابد - چون دران ایام جمعت و جوی چندر سین همه را مطمح نظر بود درزے آن تزییر پیشه ظاهر ساخت که نام برده در جایگیر کلا پسر رام (ای برادر زاده خود مختفی گردیده - بنابران فوج پادشاهی بر سر منازل کلا رفت - او بدرانکار زده شمال خان قورچی را بخود یکم ساخته در استیصال آن تزییر پیشه اهتمام نمود شمال خان او را درزے بخانه خود آورده در تدبیر گرفتن شد - او بدزدی مردانگی ازان مضیق رهائی جست - و پس ازان کینه در دل گرفته درزے خانه جلال خان را منزل شمال خان انگاشته با چندکس به پیکار درآمد - او به ساز جنگ بآویزشهای مردانه مطابق سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه هجری نقد زندگی سپرد *

* جگمال *

(۲) برادر خرد راجه بهارامل اسم - چون راجه را بمساعدت طالع زمانه بکام شد هر یک از خویشان او بمدارج دولت مرقعی گشتند مشارالیه نیز بمواطف سلطانی اختصاص پذیرفته سال هشتم بحفاظت قلعه میرٹھه سر باندمی یافت - و سال هیزدهم (که عرش آشیانی بصوب گجرات ایغار فرمود) او بحفاظت اردوی کلان نامزد شد

(مائرا امرا) [۵۱۱] (باب الحیم)

بمنصب هزاره (سید - پسرش کهنکار^(۲)) که با عم خود راجه بهارامل در اکبرآباد بسر می برد) در هنگامه ابراهیم همین میرزا راجه او را با جمعی بدلهای فرستاد - سال هیزدهم پیش از نهضت موکب پادشاهی بگجرات رخصت یافته در حوالی پتن باردوی سلطانی پیوسته سال بیست و یکم همراه کنور مان سنگه بمالش رانا پرتاب دستوری پذیرفته پستر تعینات موبه بنگاله گردیده باشهباز خان سرگرم کارهای پادشاهی بود - در هنگامه (که خان مذکور ناکام از ملک بهائی برگشت - و راه دارالملک ثانده گرفت) در اثنای طریق نام برده باتفاق چنده دیگر با جمع ناسپاسان (که از غارت گری باز گشته می آمدند) در چار شده باهم آتش پیکار افروختند - دران میان نوزدز بیگ قاتشال ازان مردم راه عدم پیمود - و دیگران مسلک فرار در پیش گرفتند *

• چانش بهادر *

از یکهای میرزا محمد حکیم بود - بعد از فوت میرزا همراه پسرانش سال سیم بدرگاه عرش آشیانی رسیده دواخت آستانبوس دریافت - و در خور مرتبیت بانعام خلعت و اسب و نقد سرمایه شاد کامی اندرخت - و در همان ایام همراه زین خان کوکلتاش بمهم الوس یوسف زئی دستوری پذیرفت - در جنگ افغانان چون شکست بفوج پادشاهی افتاد و کوکلتاش خواست که خود را بکشتن دهد

نام برده جلو گرفته کام و ناکام برگردانید - پس ازان بهم قاریکیان ادلا
 با کفور مانسنگه و ثانیاً با صادق خان و ثالثاً بکومک زین خان نامزد
 گردیده مصدر گوناگون خدمات گشت - سال سی و پنجم (که
 خانخانان بتسخیر قلعه تغدهار قرار یافت) ادرا در همراهیانش
 برنوشتند - از انجا (که مهم مذکور در توقف افتاد و خانخانان بکشایش
 تنه مامور شد) او در انجا رفته کار بند نیکو بندگی گشت - سال سی
 و هشتم همراه خانخانان بدارگاه سلطانی آمده بعقبه بوسی چهره
 امتیاز افروخت - و پستر بهم دکن تعیین شده آخرها در رامپوری
 می بود - سال چهل و ششم مطابق سنه (۱۰۰۹) هزار و نه هجری
 بدرد شکم وداع زندگی کرد - از گزین سپاهیان بود - و منصب
 پانصدی داشت - پس از برادرانش جاگیر یافته دران صوبه کارگذار
 بودند - پسرش شجاعت خان شادی بیگ است - که احوالش
 جداگانه بر صفحه بیان ثبت گردیده *

* جهانگیر قلی خان *

لاله بیگ کابلی - از غلام زادهای میرزا حکیم است - پدرش
 نظام قلماق چراغچی بزم میرزا بود - لاله بیگ از کار طلبیها مورد
 الطاف میرزا گشته مصدر خدمات عمده گردید - و پس از فوت میرزا
 بخدمت عرش آشیانی رسید - عرش آشیانی ادرا بشاهزاده کلان
 سلطان سلیم مرحمت فرمود - چون مشارالیه نفس قوی داشت و کارهای
 نمایان از تمشي یافت شاهزاده مشمول گوناگون نوازش فرموده

بخطاب باز بهادر برنواخت - و در درزے چند صاحب طبل و حشم گردانید - و چون شاهزاده بسریر فرمان هندیستان برآمد اذرا بوالا پایة منصب پنج هزاری برآوردہ بخطاب جهانگیر قلی خان و تفویض ایالت صوبہ پٹنہ و بہار نامور ساخت - و چون حکم پادشاهی سمت نغان یافتہ بود (کہ از تیولداران آن صوبہ هرکہ از صوابدید خان مذکور سر پیچہ قتلش در دست او سمت) طرفہ رعب و مولت جهانگیر قلی خان در دلها جا کرد - و (راجہ سنگرام مرزبان کھرکپور)^(۲) کہ از عمدہ زمینداران آنولایت است - و هموارہ از زمان عرش آشدانی با حکام صوبہ بہار مطیع و مذقان بودہ دست از خدمتگریهای پادشاهی باز نمیکشید - چنانچہ راجہ تودرمل او را پسر خواندہ بود (دینولا تاب تحکم جهانگیر قلی خان نیادردہ آمادہ پیکار گردید - خان مذکور با جمعیت شایان بر سرش شافندہ آریزش نمایان نمود - و پس از گیارہ روز صعب سنگرام بزخم تفنگ آرادہ دست عدم گشتہ خان مذکور اعلام نصرت و فیروزی بر افراشت - و در سال دوم سنہ (۱۰۱۶) هزار و شازدہ ہجری از انتقال قطب الدین خان کوکہ (کہ بدست شیر افکن خان استجلو کشتہ شد) بصاحب صوبگی بنگالہ باند پایگی یافت - و پس از وصول بدان دیار بضبط و ربط آنجا برداختہ از قرار واقع بمہمانت آنصوبہ را نرسیدہ بود کہ سپاہ اجل^(۳) بر جمعیت آباد حیاتش ناخت - و در سال سیوم سنہ (۱۰۱۷) هزار

(۲) نسخہ [ج] کھرکپور یا گورکھپور باشد (۳) در [اکثر نسخہ] نہر داختہ

و هفده هجری درگذشت - بدینداری و حق پرستی شهر تمام داشت
 و در احراز منوبات بسیار میکوشید - و یکصد حافظ نوکر داشت
 که در سفر و حضر چند قرآن شریف ختم نموده ثواب آن را باد
 می بخشیدند - و خود هم نماز بسیار با وظائف و اذان میخواند
 و با این همه صلاح و تقوی قسی القلب بود - اصلاً نرم دلی و ترحم
 نداشت - در عین نماز و تسبیح از اشاره قازیانه زدن و حلق کشیدن
 و کشتن گنهاران که معتادش بود خود را باز نداشته - و یکصد کرنائی
 ملازمش بود - که هرگاه جنگ ترار میشد یکدفعه همه را میکشیدند
 که زهره گواران و دستاویها می ترقید - و یکصد غلوه انداز کشمیری
 نوکر بود - که هیچ پرنده بر سرش نمی توانست پرید - همه را
 بغلوه میزدند *

* چگناته *

بصر راجه بهارامل است - که احوال او جداگانه پیرایه ارتسام
 پذیرفته - راجه او را با دو برادر زاده خود بطریق یرغمال نزد میرزا
 شرف الدین حسین (که هنگام تعلقه داری اجمیر رزم بر سر راجه
 مقرر کرده بود) نگاهداشت - پس ازان (که راجه ادراک ملازمست
 عرش آشیانی نموده بجلائل عاطفت اختصاص گرفت) بقدغنه های
 متراتره پادشاهی چگناته از دست میرزا رهائی یافت - پس ازان
 مورد الطاف بیکران گردیده هم در رکاب خسروانی و گاه در تعیناتی

کنور مانسنگه برادر زاده خون بتقدیم خدمات می برد بخدمت - سال
بیست و یکم (که رانا پرتاب زمیندار میوار با لشکر پادشاهی مقابله
 نموده بعضی سرناران را پای از جا رفت) مشارالیه قدم همت استوار
 کرده داد مردانگی داد - (امداس بهسر جیمل (که از ثامران مخالف
 بود) بضرب دست او رهگرای دایمی نیستی گردید - سال بیست
 و سیوم قبول در صوبه پنجاب یافته بدانصوب دستوری پذیرفت - سال
بیست و پنجم چون آثار آمدن میرزا حکیم از کابل بصوب پنجاب
 پیدائی گرفت و نهضت سلطانی بدانصوب تصمیم یافت و جمع
 برطبق حکم پیشتر روانه آن سمت شدند مشارالیه نیز بدین خدمت
 مامور گردید - سال بیست و نهم بمالش رانا (که کلاه نخوت کم
 نهاده بود) با جمعی کثیر تعیین گردیده نگاه او را یمائی ساخت
 پس ازان همراه میرزا یوسف خان بکشمیر شرف رخصت حامل
 کرد - چون کارهای آنجا صورت انجام گرفت مشارالیه عزیمت حضور
 نموده بدولت آستاندوس پیوست - پس ازان سال سی و چهارم
 تعینات شاهزاده سلطان مراد گردیده بصوب کابل شتافته سال سی
 و ششم (که شاهزاده سلطان مراد بایالت مالوه تعیین گردید) او
 بهمراهی شاهزاده اختصاص یافته سرمایه عزت اندوخت - پس ازان
 بروکب شاهزاده مزبور بهم دکن نامزد شد - سال چهل و سیوم از
 شاهزاده رخصت گرفته بیورت خود آمد - و ازان جا بعینه خلافت
 رسید - چون بے حکم آمده بود چندی بار نیافت - و رفتی (که پادشاه

از دکن معارفت فرمود - و نواحی قلعه رنتپور مضرب خیام گردید (او پیشتر حسب الطاب از برهانپور رسیده بود - چون قلعه مذکور بدو تعلق داشت روزی (که پادشاه متوجه سیر شد) از بآئین فدویان تقدیم مراسم نیاز و نثار را باعث افزایش افتخار خود ساخت - پستر بآز بدکن دستوری یافت - و در سال اول جلوسِ جنت مکانی همراه شاهزاده سلطان پرویز بهم رانا تعیین گردید - چون شاهزاده بذاور هنگامه بغی خسرو باگه پسر رانا را همراه گرفته روانه آگره شد نامبرده را با تمامی لشکر در آنجا گذاشت - و در همین سال بدفع داپت ویکانیری (که در ضلع ناگور هنگامه پرداز بود) مامور گشت - سال چهارم جلوس بمنصب پنجزاری سه هزار سوار سربلندی یافت - و پسرش رام چند بمنصب دو هزار و پانصد سوار سربلند گردیده بصوب دکن رخصت پذیرفت - از اولادش یکی راجه منروب است که در ایام فترت ملتزم رکاب فردوس آشیانی بود - پس از جلوس بمنصب سه هزار و عظامی علم و اسب با زین نقره و فیل و انعام بوست و پنج هزار روپیه نقد مباحی گردید - سال سیوم بهمراهی راجه گجمنگه بتخریب تعلقه نظام الملک دکنی تعیین شده همان سال راه عدم خانه پیش گرفت - پسرش گوپال سنگه بمنصب دو خور سربلندی یافت *

• جان سهار خان ترکمان •

جهانگیر بیگ نام - از امرای جنت مکانی است - مدتهای مستد

در تعیناتی صوبه دکن گذرانید - و از کار طلبی و مردانگی در تقدیم
 خدمات پادشاهی بذل مجهود نمود - چون مهمات دکن از شاهزاده
 پرریز با وصف طول مکث در برهانپور و تعین امرای عمده با افواج
 گران و صرف خزائن موفور اصلا رو براه نگرفت بلکه دنیاداران دکن
 خلع ربه اطاعت نموده سیما ملک عنبر که محاللات بالاکهاٹ را
 قاطبه متصرف گردید ناگزیر در سال دوازدهم بتمشیت ۱۰۴۸م آن
 مملکت شاهزاده سلطان خرم (که بعد ازین فتح بخطاب شاهجهانی
 ممتاز گشته) رخصت یافت - و به نیروی اقبال آرازا مولت شاهي
 هوشربای دکنیان شده آنها دوش فروتختی و سرافکندگی بزیرباد
 بندگی در آوردند - و دسک تصرف عمال متعلقه پادشاهی کوتاه
 داشته عهده خراج سپاری و مال گذاری بر ذمه انقیاد و فرمان برداری
 گرفتند - و در سال دوازدهم شاهزاده هرکرا از همراگان و متعینه
 دکن بهر مکان و ناحیه که مناسب دانست بتهانداری و فوجداری
 نامزد فرمود - جهانگیر بیگ را مشمول الطاف گردانیده بضبط تهانه
 جاذاپور و مضافات آن (که بیست و پنج کوهی دولتاباد است - و دران
 وقت عمده تهانهای بالاکهاٹ بود - و بهیارے از منصبداران پادشاهی
 با تائین و جمعیت خود تعین آن مکان می شدند) روانه ساخت
 و پس ازان چندی از بد عهدان دکن بر سر نقض پیمان شتافته دست
 تصرف بمحاللات پادشاهی دراز کردند - و ببالاکهاٹ اکتفا نا کرده
 تا برهانپور رایت استیلا برافراشتند - ناچار شاهزاده مرتبه گانی یساق

دکن را وجهه همت گردانید - و در آغاز شازدهم سال جهانگیری خطه
 برهانپور را بورزد موکب خویش برآراسد - و افواج قاهره بسرزنش
 و مالش نظام شاه و ملک عنبر معین گشت - و پس از زد و خورد نمایان
 و آریزشهای سترگ (که هر مرتبه نصرت و فیروزی نصیب بندهای
 شاهي میشد) ملک عنبر بتازگی تماشاگر چهره نمائی شاهد اقبال
 شاهزاده گشته از کجروی در برتافت - و از در ندامت در آمده
 دست عاجز بدامن استیمن در آویخت - هر یکی از سران و سرداران
 تا انقضای موسم برشکال در محال از محالات بالاگهات گذرانید
 جان سپار خان با سه هزار سوار در بیرو اقامت جا بر ساخت - و چون
 از سرنو تقهیم تهنات سر برزد مشارالیه را باضافه منصب برنواخته
 بتهانه داری بیر نگاهداشتند و چون در سال نوزدهم در حوالی موضع
 بهاتوری مضاف لحمدنکر میان ملک عنبر و ملا محمدلاری سپه سالار
 و وکیل السلطنت بیجاپور (که عادل شاه والی آنجا اورا در محاورات
 و مخاطبات ملا بابا میگفت) کارزار اتفاق افتاد و باقتضای سرنوشت
 تقدیر ملا کشته شد و سرشته انتظام فوج گسیخته گشت امرای
 پادشاهی (که بکمک ملا مامور بودند) گرفتار گشتند - مگر خنجر
 خان که باحمدنکر در شد - و جانمپار خان گرم و گیرا خود را به تیول
 خویش رسانیده حصار بیر را مضبوط ساخت - و در ایام قرب
 ارتحال جنن مکانی خانجهان لودی ولایت بالاگهات را بنظام شاه
 را گذاشت - و نوشتها بنام امرای پادشاهی (که در تهنات بودند)

فرستاد - که آن محال را حواله رکلائی نظام شاه نموده به برهان پور
آیند - خان مذکور نیز کاربند نگاشته خانجهان گردیده نزد او شتافت
روزه چند نگذشته بود که میمنت جلوس صاحبقران ثانی بهار
دانگ هندوستان نشاط دیگر آورد - خان مذکور بر جناح استعجال
احرام حضور بسته در سر آغاز جلوس دولت گورنش دریافتند باضافه
هزار و پانصدی ذات هزار سوار بمنصب چهار هزاری ذات سه هزار
سوار و عطای علم و نقاره سر افتخار با آسمان رسانید - و از تغیر جهانگیر
قایی خان بصاحب صوبگی آله آباد مرخص گردید - اما بمقتضیات
سپهر دربار (که هر کوفه بفساده پیوسته است - و هر عشرت بحسرت
آغشته - باد کامیابی این جا خمار ناکامی در پی دارد - و زلال صافی
عیش کدورت در ته - قدمی بر نشد که تهی نکردند - و صفحت تمام
نشد که ورق برنگردید) در همین سال پیمان عمرش لبریز گشت
امام قلی پسرش هزاری چهار صد سوار منصب داشت - در سال
سیوم شاهجهانی بهمراهی اعظم خان ناظم دکن (روزه) که بر بالاگوها
در چنداول عادلشاهی و نظام شاهیه یک دفعه ریختند - و ملتفت
خان سردار فوج بهاو تهی کرد) او با چند صد از ناموران و شناس
عمده دل بجانشانی نهاده مردانه در آریخت - و نیکنامی جارید
اندوخته جان در باخت - جانشینار خان برادره هم داشت - مرتضی
قلی نام - هزاری شش صد سوار منصب - سال دهم در دکن بکنج
نیستی خزید

(۲)

* جادو راو کانتیه *

(۳)

خود را از قوم جادوان میگرفت - که کشن مشهور ازان قوم است
 از اعیان و ارکان سلطنت نظام شاهیه بود - چون مرتبه ثانی سال
 شازدهم جهان گیری پادشاهزاده دلی عهد شاهجهان صاحبقران ثانی
 سرزنش و مالش دنیا داران دکن را (که سر از اطاعت و انقیاد
 پیچیده دست تالان و تصرف بمملکت پادشاهی دراز کرده بودند)
 وجهه همت عالی نهمت ساخته بعون رای مایب و نیروی شمشیر آبدار
 آن مهم را نسق شایسته داد جادو را (که مقدمه الجیش عساکر
 دکن بود) برهنمونئی اقبال بزمین بوس شاهزاده فتح نصیب تارک
 افتخار برافراخته بمنصب پنجهزاری ذات و سوار تحصیل بلند پایگی
 نمود - و با پسران و نبائر و دیگر مفتحیان به بیست و چهار هزار
 پانزده هزار سوار منصب رسید - و جاگیرهای جید دکن تنخواه
 یافته در نهایت رفاهیت و جمعیت کمکی صوبه داران آن ولایت بود
 و همواره بتقدیم خدمات پادشاهی می پرداخت *

و چون سال سیم جلوس شاهجهانی ساحت برهانپور بسایه اعلام
 جهانکشای پادشاهی مورد امن و امان گردید جادو رای نکبت گرای
 از ناصحاسی و حق ناشناسی رد از بندگی آستان خلافت نشان برتافته
 با فرزندان و خویشان بنظام شاه پیوست - چون او میدانست (که
 بیوفائی لازم ذات آن بد ذات است - و کافر ماجرائی ملازم جوهر

آن بدجوهر) در مدد آن شد که او را بدست آورده چندی در زندان مجازات نگاه دارن - و باین انداز او را نزد خود طلبید - چون هنگام پاداش کفران نعمت رسیده بود آن بے خبر با تمام قبیله شتافت ناکاه جوقی از کمینگاه برآمده دست بیستن برکشادند - آنها تن به بند و اسیری نداده تیغها از نیام کشیدند - و هردو طایفه با یکدیگر در آریختند - جادو را با در پسر اچلا و راگهو و ایسونت رای نبیره جانشینش بقتل رسید - و بقية السیف با کرجائی زنش (که مدار کارهای آن خسران زده برز بود) از دولتآباد گریخته بوطن خود سندکهر (که پرگنه ایست مضاف بهر برار نزدیک بجالنده پور که جادو را در آنجا قلعه ساخته) رفته تحصن جستند - هرچند نظام شاه در دلجوئی و استمال آنها سعی نمود دلنهاد نکشته بهزاران ندامت و خجالت بدرگاه پادشاهی ملتجی گشتند - از آنجا (که جرم پوشی و عذر نیوشی شیوه رضیه سلاطین عالیجاه است) چرائم عظیمه آن گروه عفو پزوه بذیل اغماض پوشیده بمراحم ملکانه مطمئن و مستمال ساخته در سالک بندها منسلک گردانیدند - و فرمان عطوفت نشان باعظم خان ناظم دکن (که بر بالاگهات سرگرم استیصال خانجهان لودی بود) سمت ارسال یافت - خان مذکور میانجی گری دنت جی نام (که سرانجام معاملات جادو را باو مفوض بون) آنها را باعزاز و احترام

(۲) نسخه [۱] دست بستن (۳) در [بعضی نسخه] اچلا (۴) در [اکثر نسخه] کرجای زنش .

پیش خود طلب داشته برای هر یک منصب عمده تجویز نمود
و از پیشگاه فرمان روایی بپذیرائی مناصب و عطای یک لک و سی
هزار روپیه برسم مدد خرج و تذخوه تیول نیک در ولایت دکن و برار
و خاندیس و بحالی محال جادو را بدستور سابق مشمول عواطف
خسروانه گشتند - و چون سال چهارم شرف استلام سده سلطنت
در یافتند بهادر پسر جادو را بمنصب پنجاهزاری پنج هزار سوار
و عنایت علم و نقاره مباهي گردید - و جگدیو را برادر جادو را
بمنصب چهار هزار و سی و شش سوار و مرحمت علم و نقاره سر برافراخت
و پتنگ را بمنصب سه هزار و سی و شش سوار (که سابق
برادرش ایسونت را مقتول داشته) سرفرازی یافته بخطاب جادو
رای (که نام جدش بود) موسوم گشت - و بیروجی به منصب دو هزار و
ذات و هزار سوار (که منصب پدرش اچلای قلیل بود) سربلند
گردید - و در سال پنجم جگدیو را مذکور از هم گسیخت - و چون
بهادر جی در سال هشتم رخت هستی بر بست دتاجی پسرش
بمنصب سه هزار و سی و شش سوار شاد کامی اندوخت - و چون او در عهد
عالمگیری به همراهی دایر خان در جنگ مرهه بکار آمد پسرش
بخطاب جگدیو رای و منصب عمده سرفرازی یافت - و پستر
از پسران او مان سنگه در وقت صوبه دار می منصور خان روز بهانی
با فوج قلیل بمحافظت و حراست ارزنگابان می پرداخت - منزله

بر سر قلاب احدات نمود - برادر دیگرش راگهو بجگدیو رای (سیده
چون ساهوجی بهونساه پدر سیوای مشهور بدادمادی جادر رای
در نظام شاهیه نامی برآوردن ازان وقت این سلسله را با درمیان - خواهر
راجه ساهومی حال بجگدیو راو مسطور منسوب است - از سال ششم
محمد شاهي سده (۱۱۳۶) هزار و یکصد و سی و شش در جنگی (که
میان نظام الملک آصف جاه و مبارز خان ناظم حیدر آباد بهوالی
شمرکهیره محال تیولش (اتفاق افتاد) ازیں طرف جدا شده بمبارز خان
پیوست - و دران زد و خورد بقتل رسید - ازان روز درین سلسله دیگر
منصب و اقطاع نیافته - پسرش مانسنگه نامی (که همشیره زاده راجه
ساهو است) با هم زادهای خود در سند کهیر بوسوم زمین داری
سرکار دولت آباد (که از قدیم به نیاگانش متعلق است) میگذرانید
و بملاحظه وطن داری نمیرفت - درین ولا از تنگی معیشت ناچار
شده شتافت - این سندنکهیر پرگنه ایست سی کردهی از اورنگ آباد
مضاف سرکار مکر صوبه برار - وطن اصلی و معن قدیم جادر راو
مقتول است - و شش هفت کردهی قصبه موضع است ازان پرگنه
مشهور بدیول گانوں راجه - که جادر راو باحدات قلعه مستحکم
و آبادی آن مکان همت گماشته - درین وقت هم آبادی معتبر دارد
که قصبه در جذب آن ویران است *

(۲) نسخه [ب] خواهر زاده ساهوی حال (۳) نسخه [ج] در سند کهیره

* جهانگیر قلی خان *

شمس الدین مشهور بمیرزا شمسی مهین خلف خان اعظم میرزا عزیز کوکلتاش است - چون میرزا کوکه در ایالت گجرات از چیرگی و اهمه از بندر بلال (که نزدیک سومناث است) بجهاز آلهی درآمده بحجاز شتافت بجهز شمسی و شادمان دیگر پسران و اهل و عیالش هم‌رهی برگزیدند - عرش آشیانی از کمال نوازش شمس الدین را بهزاری منصب سرفراز گردانید - و چون از سایر برادران بدانش والا و خرد متین امتیاز داشت و به نیکو منشی و پسندیده وضعی متصف از عهد عرش آشیانی تا عهد اعلیٰ حضرت همواره مورد نوازش خسروانی بوده بذیکی و نیک نامی ایام حیات بانصرام رسانید و در زمان اکبری بدایه در هزاری برآمد - چون سال سیوم جهانگیری صوبه گجرات از تغیر مرتضیٰ خان بخاری به تیول خان اعظم مقرر گشت از آنجا (که مزاج پادشاهی از خان مذکور اندک کبیدگی داشت و بنابر جانب داری خسرو از طرف او مامون نبود) قرار یافت که خود در حضور باشد - و جهانگیر قلی خان (که خانه زاد رشید و فهمیده و بهمه جهت خاطر ازو مطمئن) بطریق نیابت پدر بحراسم آن مملکت پردازد *

مشهور است که میرزا کوکه زبان باختیار نداشت - حرفهای بیصرفه گفتی - خصوص در وقت استیلائی غضب خود را بتوانسته نگهداشت - حتی پاس حضور پادشاهی ننمودی - (در زمره واقعه

رو داد - که جنت مکانی بجهانگیر قلّی خان فرمود - که تو ضامن پدر
 میشوی - عرض کرد که ضامن مال و جان او هستم - اما ضامن زبان او
 نمی توانم شد - و پس ازان بمنصب سه هزارى سه هزار سوار فرق
 عزت برافراخته بحکومت چونپور اختصاص یافت - در همان ایام
 شاهزاده شاهجهان بنگاله را متصرف شده رایت توجه بجانب پتغه
 برافراشت - و عبدالله خان فیروز جنگ با راجه بهیم بطریق منقلا روانه
 آله آباد شد - چون بگذر چوسا رسید جهانگیر قلّی خان مقارعت را
 از حیز قدرت خود بیرون دیده بر سبیل استعجال از چونپور برآمده
 در آله آباد بمیرزا رستم صفوی صاحب صوبه آنجا پیوست
 و بعد ازان بتفویض ایالت آله آباد معین گشته پس از سرپرآرائی
 فردرس آشیانی اگرچه از صوبه دارى آله آباد معزول گردید اما ببکاللى
 منصب سابق کام دل اندوخته از تغییر بیگلر خان ولد سعید خان بنظم
 سورتیه و جوناگله مرخص شد - در سال پنجم سنه (۱۰۴۱) هزار
 و چهل و یکم هجری همانجا روزگارش سپری گشت - اعلیٰ حضرت
 بمقتضای خانه زاد نوازی پسر رشیدش بهرام را بمنصب در هزارى
 دو هزار سوار سرفرازی بخشیده بجای پدر منصوب فرمود - او
 جوان قابل و شجاع بود - در حکومت گجرات بهرام پوره بنام خود
 آباد کرده *

(۲) نسخه [ب] مال و جان اریم (۳) در [بعضی نسخه] برافراخت (۴)

نسخه [ب] تعیین گشته .

* جگراج صرف بکرماجیت *

پور راجه ججهار سنگه بندیله اسمت - سال اول جالوس شاهجهپی
 بمنصب هزاری هزار سوار تارک افتخار برافراخت - چون سال پس
 ازین خانجهان لودی از اکبر آباد فرار نموده از راه غیر متعارف بملک
 بندیله رسیده بتعلقه دیوگده در آمده داخل سرحد نظام الملک
 گردید و افواج پادشاهی (که بتعاقب او نامزد شده بود) نتوانست
 رسید پادشاه را مظلوم کلی شد - که بے تعب گذشتن او و نرسیدن
 افواج سرکار از راهبری و غلط نمائی نام برده اسمت - سال چهارم (که
 خانجهان لودی باتفاق دریا خان روهله از دکن بصوبه مالوه شتافته
 با کمال سراسیمگی بعزیمت کالپی در ملک بندیله درآمد) مشارالیه
 بجیمت رفع بدنامی و دفع شرمزدگی پدر خود کمر همت چسبست
 بسته درید - و بچنداول (که سرگرده آن دریا خان بود) رسیده هنگامه
 زد و خورد گرم ساخت - درین ضمن تفنگی بدریا خان رسیده کارش
 تمام ساخت - مردم بندیله خانجهان تصور کرده بر او هجوم کردند
 بکرماجیت سردریا خان را بریده روانه حضور نمود - و تدارک
 مافات بآئین شایسته بعمره ظهور رسانید - پیدایش آن از اصل و اضافه
 بمنصب دو هزاری دو هزار سوار و خطاب جگراج و عطای خلعت
 و شمشیر مرصع و علم و نقاره سربلندی اندوخت - پستتر عوض پدر
 بدکن رسیده همراه خانخانان و خانزمان سرگرم تودعات بوده در جنگها

گاهه بمیمذه و گاهه بچنداول مامور گردید . و در محاصره قلعه دولتابان و قلعه پریزنده از محافظت مورچال و چپقلش با گروه مخالف لوازم جانسپاری بظهور آورد . و سال هشتم بنوشته پدر خود (که بنابر کشتن بهیم نراین زمیندار چورا گل ۵۵ از حضور متوهم شده بود) راه وطن پیش گرفت . خاندوران صوبه دار برهان پور باستماع خبر فرار او با جمعی بتعاقب او شتافت . و چند کس را بخاک هلاک انداخت . او زخمی شده براه غیر متعارف طی مسافت نموده بدور ملحق شد . و پس از وصول افواج پادشاهی همراه پدر عرصه پیمای دادی فرار گردیده تفصیله (که در احوال چهار سنگه مرقوم شده) مطابق سنه (۱۰۴۴) هزار و چهل و چهار هجری بقتل رسید در جن سال پسر او هنگام تعاقب اسیر افواج پادشاهی گشته *

* جان نثار خان *

جنیری قدیمی کمال الدین حسین نام - از نیکو خدمتگذاران ایام پادشاهزادگی شاهزاده شاهجهان است - و سرآمد بندگان مزاجدان و فدویان جانفشان بود - چون بزاری مشرف فیالخانه جهانگیری (که در سرعت سیر از مسیر فلک هم گوی سبقت می برد) بشاره یمین الدوله بمجرد فوت جهانگیر پادشاه ببال استعجال پرواز نمود و از کوهستان کشمیر در عرض بیست روز نوزدهم (بیع الاول)^(۲) سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت هجری بجنیر دکن رسید و خبر

(باب الجیم) [۵۲۸] (مآثر الامرا)

ارتحال خدمت مکانی ازین دار فانی^(۲) بعالم جاودانی رسانید از آنجا
(که عزم صاحبقران ثانی در مهمات سلطنت و جهانبانی درنگ
و اهمال بر نمی تافت) سه روز بمراسم عزرا پرداخته بیست و سیوم
ماه مذکور براه گجرات متوجه دارالخلافه آگره گردید - و جان نثار
خان را با فرمان محتوی بر انواع لطف و عنایت و بحال داشتن
منصب و جاگیر و صوبه داری دکن بدستور سابق نزد خانجهان
لودی روانه برهانپور فرمود - تا او را بمواطف شاهانه مستمال
ساخته بر سرانثر ضمیرش (که ناصافی و بے اخلاصی او مظلون بل
مجزوم بود) آگهی یابد - چون بخشد^۱ رسید (میداده بود پس
از وصول فرمان جواب داد که سرش بباد داد - و خان مذکور را
بے عرضداشت رخصت کرد - مشار الیه در احمد آباد بسعادت
ملازمت رسیده در روز جلوس بمنصب دوهزاری ذات هزار سوار
و مرحمت علم و نقاره و انعام فیل و پانزده هزار درپیه نقد کام دل^(۳)
اندوخت - و در سال سیوم از انتقال دیانت خان دست بیاضی^(۴)
بقلاع داری احمد نگر اختصاص گرفت - و بعطای چهل هزار درپیه^(۵)
برسم مدد خرج مورد مرحمت گشت - و در سال چهارم بحضور
رسیده باضافه پانصدی پانصد سوار فرق افتخار برافراخته بفوجداری
لکهی جنگل مامور گشت - و پس ازان بفوجداری سیوستان مرخص

(۲) نسخه [ج] دار فالا (۳) نسخه [ج] علم و انعام فیل (۴) در
[بمقمه نسخه] دشت بیاضی (۵) نسخه [ج] اختصاص یافته بعطای

گردید - و چون سال یازدهم قلعه قندهار را بشهر اولیای سلطانیت
 شد و صوبه داران و فوجداران قرب جوار بعنوان کمک خود را بدانجا
 رسانیدند خان مذکور نیز از تعلقه خود شتافته سرگرم تقدیم کارها
 شد - و بهمهراهی قلیچ خان صوبه دار قندهار در کشایش قلعه بمص
 شریک تردد گردید - و در سال دوازدهم بانصد سوار دیگر بر
 منصبش افزوده از سیوستان بیهگر رفته از تغیر یوسف محمد خان
 ببندوبست آنجا پرداخت - و در همین سال رحمت هستی دربست *
 صاحب ذخیره الخوانین آدرده در حکومت سیوستان بسیار
 از دختران زمین (۲)
 و بدان جهت نقش عمل او درست نشست - آثار تهر و مقصد
 فماند - پس ازان (که حیات مستعار را پدرون نمود) هر یک از
 زمیندان را دختر خود را از خانه او بزور و اشتلم کشیده برد - شاید
 این واقعه در بهگر رد داده باشد - که سرحدش بسروستان
 پیوسته - والا فوئش در حکومت سیوستان نشده - کمالایخفی - پسرش
 میرزا حفیظ الله (که بذابو قدم خانزادی مکرر در طفلی مورد عطایای
 اعلی حضرت گردیده) در عهد خادم مکان بخطاب بسالم خان چهره
 عزت افروخت - و در ایام محاصره بیجاپور بخشی فوج پادشاهزاده
 محمد اعظم شاه بود - چندی بدان امر پرداخته - گریزند بتجرع
 ادمان داشت - امیر پنجه اجل گشت * (۳)

(۲) نسخه [ب] صفحه (۳) در [بعضی نسخه] امیر سر پنجه اجل .

● چان سپار خان خواجه بابا ●

برادر زاده نقیب خان قزوینی سمت - در عهد جنت مکانی خطاب جانباز خان یافته بمنصب هزاری چهار صد سوار رسیده سال اول جلوس فردوس آشیانی بملازمت پیوسته ببحالی منصب سابق کامیاب گردیده سال سیوم از اصل و اضافه بهایه هزار و پانصدی ششصد سوار مرتقی گشت - مدتی بفوجداری مندرسور مامور بود سال هیزدهم مطابق سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج هجری بنهانتان عدم شتافت - از فهرس ده ساله دوم شاهجهان نامه دریافت میشود - که مومی الیه بخطاب چانسپار - بمنصب دو هزاری هزار سوار سر بلند گردیده - اگرچه سال این واقعه بنظر نیامده *

● جلال کاکر ●

پسر دوم دلادر خان است - از تعیناتیان صوبه کابل بود - تا آخر عهد جنت مکانی بهایه هزاری ششصد سوار رسیده پس ازان (که بسمت و کشاد امور خسروی بکف قدرت فردوس آشیانی در آمد) سال اول باضافه پانصدی صد سوار خرسند گردید - و سال سیوم در هنگامه کمال الدین بن رکن الدین (وهله با سعید خان مصدر کارها شد - سال دوازدهم) که دارالسلطنت مقر اعلام ظفر از تمام گردید) او بهر همت خلعت و خدمت فوجداری جمو از تغیر شاه قلی خان هرمباهات برافراخت - سال سیزدهم (که سلطان مراد بخش با جمعی

(۲) بموقوف در بهیره (مامور گشت) او را نیز در تعیناتیان شاهزاده
برنوشته شد - سال چهاردهم بافروزی سه صد سوار و غذایت اسپ
نوازش یسته داخل کومکیان دکن شد - سال هیزدهم از اصل و اضافه
بمنصب درهزاری هزار و پانصد سوار لوای اعتبار برافراشت - مدتها
در دکن گذرانیده سال سیم با میرزا خان منوچهر برای وصول تخته
پیشکش دمه کوکنا زمیگذار دیوگدهه بدان صوب شتافت - و پستر
حسب التماس سلطان اورنگ زیب بهادر بفوجداری و تیولداری
نصیرآباد و غیره توابع صوبه خاندیس سر بلند گردید - و پس از آنکه
سکه سلطنت بنام خادم مکان رونق پذیرفت سال چهارم او از اصل
و اضافه بمنصب سه هزار و دو سوار و تقرر خدمت فوجداری
هوشنگ آباد مضاف صوبه مالوه جبین بخت را نورآکین ساخت *

• جعفر خان عمده الملک •

خلف الصدق صادق خان میر بخشی و همشیره زاده و خویش
و مین الدوله آصف خان است - فرزانه بیگم مشهور به بی بی جیو
زوجه محترمه است - از مبادی نشو و نما حدیقه احوالش بآبیاری
مرحمت پادشاهی نصارت و طراوت بے اندازه داشت - و همواره
بحسن عقیدت و لطف خدمت منظور انظار خسروانی بود - چون
پدرش درگذشت از فرط رافت محمد اورنگ زیب بهادر را بتعزیه
فرستاد - که او را بفروزی الطاف خاقانی تسلیه بخشیده با برادران

بشرکت بساط بوس مشرف گردانند - چون به سعادت حضور فایز گردید
 باضافه هزارى ذات پانصد سوار بمنصب چهار هزارى دو هزار سوار
 هزارافراخت - از انجا (که عاطفت اصلى تقرب و سپه نمىخواهد
 و عنایت دلي بهانه جو مى باشد) در سال هفتم منزلش بفیض قدوم
 یادشاهانه فروغ آمود گردیده ممتاز اقران و امثال گشت - و در سال
 دهم خان مذکور جواهر و اقمشه نفیسه پیشکش کرد - از بنده نوازي
 متاع یک لک روپیه بپذیرائی در آمده او را بمنصب پانجهزارى
 ذات و سه هزار سوار بلند آرازه کردند - و پس از آنکه (رزى چند
 بذابر جهته معائب گشته مجددا مشمول عواطف بیکران گردید - و در
 سال نوزدهم بصوبه دایى پنجاب سربرافراخت - و در آخر سال
 بیستم بخدمت جلیل القدر میربخشى گرى از تغیر خلیل الله
 خان چهارم کامیابی برافروخت - و در سال بیست و سیوم از انتقال
 مکرمات خان بصاحب دویکى دارالخلافه شاهجهاناباد رخصت یافت
 و در سال بیست و چهارم بنظم موبه تنه از تغیر سعید خان مهابه
 گردید - و در سال سییم بحضور رسید - و چون خدمت والامرتبت
 وزارت از معظم خان بذابر رجاء عزل گردید در سال سی و یکم
 خان مذکور بتفویض وزارت کل و عنایت قلمدان مرصع چهارم مزید
 اعتبار برافروخت - و پس از جنگ داراشکوه چون باغ نور منزل
 مضروب خیام عالمگیری گشت جعفر خان (که در خدمت اعلی حضرت

مانده بود) با سایر بندهای پادشاهی بسعادت زمین بوس فایز شد
و پس از جلوس اول (که در باغ اعز آباد واقع سواد شاهجهان آباد
(۲) شد) با اقتضای حال عزیمت پنجاب بتعاقب دارا شکوه (که
تاخیر در آن منافعی قانون تدبیر بود) پیش نهاد همت پادشاهانه
گشت . و مراقب و مراسم (که لازمه سریر آرائی ست) بجلوس
قانونی حواله شد . بعمدة السلطنة جعفر خان صوبه داری مالوه
تفویض یافت . و باضافه یک هزار سوار در اسپه سه اسپه منصبش
از اصل و اضافه شش هزار و شش هزار سوار در اسپه سه اسپه
قرار گرفت . و چون فاضل خان دیوان اعلی در سال ششم در کشمیر
داعی حق را لبیک اجابت گفت فرمان بطلب جعفر خان ارسال
یافت . او هنگام برافراختن رایات ازان گل زمین بدار الخلافه در منزل
پانی پت سنه (۱۰۷۴) هزار و هفتاد و چهار هجری جنبه سای عتبه
خلافت گشت . از کمال قدر شناسی بخدمت والای وزارت اعظم
(که آن نوین اخلاص آئین را لیاقت و شایستگی آن بر وجه اوفی بود)
برفراختند . چون آن زبده امرای مذبح الشان برکنار دریای جون
منزله عالی دل نشین اساس گذاشته حسن انجام یافته بود . برای
امتیاز و سرفرازی آن عمدة الملک خورشید اوج خلافت پرتو عاطفه
مکرر در سال هشتم و نهم بسر منزل او افکند . آن خان رفیع مقدار
مراسم با انداز و نیاز بجای آورده پیشکش گران از غوائب و نوادر

بنظر انور در آردند - و در سال سیزدهم سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد و یک در شاهجهانآباد بیماری خان مذکور داشتند و امتداده کشیده جهان گذران را بدرد نمود - خلاصه مکان در مرتبه درین ایام اولاً بجهت عبادت و ثانیاً جهت تعزیت بخانه آن عمده مخلصان تشریف فرمود - و شاهزاده محمد اعظم و محمد اکبر مامور شدند - که بخانه نامدار خان و کامگار خان پسرانش مراسم پرسیه بجا آرند - و بتسلی و دلدهی عفت مرثیت فرزانه بیگم والدۀ مومی الیها پردازند و برای هر در کس خلعت خاصه و بوالدۀ اینها توره در خور حالتش فرستاد - بستر شاهزاده محمد اکبر هر دو را از ماتم برداشته بحضور عاطفت ظهور آردند - هر کدام بعطای خنجر مرصع بعلاقه مرارید و انواع نوازش و خاطر داری و بر آردن از سوگواری بر اقران امتیاز یافتند - و باقربا و خویشانانش نیز خلعت ماتمی مرحمت شد *

جعفر خان در امرای متأخرین به نیک نفسی و خیر اندیشی شهره آفاق بود - و بکوائم شمائل و شرائف خصائل اوصاف داشت خوش وضعی و عالی دماغی او زبان زد خاص و عام است - گویند بهارچه سفید بیش قیمت بسیار رغبت داشت - قاضی دهار مولفه مالوه آنرا شنیده در ایام حکومتش نفع بسیار باریک فرمایشی از سوت بسعی تمام بهم رسانیده جامه دارے چند مرتب ساخت که تمانهای پنجاه ردیه بقماش او نمیرسید - و از راه تحفگی بعنوان فذر گذرانید - پیش طلبیده دید - چنین بچین شده گفت که

بسیار گزده است - صرف توان^(۲) کردن - قاضی از راه ادب عرض کردن
که باب فرش چاندنی دانسته جرأت نموده ام - بسیار خوش شده
حکم قطع چاندنیها نمود - و از حدت شامه و ذایقه او نیز حکایتها
مکنند - گویند روزی هژدوانه نزد او آوردند - که در کمال شیرینی
و شکنندگی بود - معظوظ شده گفت - به ازین خورده نشد - اما
بوی ماهی دارد - بعد تفحص ظاهر شد که هژدوانه کوکن بود - که
دران ولایت ریزه ماهی در خاک آغشته پیاپیها میدهند *

• جان سپار خان •

پسر سیوم مختار خان سبزواری سم - میر بهادر دل نام داشت
هنگامی (که شاهزاده محمد ادرنگ زیب بهادر بعزم سلطنت قرین فتح
و اقبال از دکن رکضت فرموده - لوائی عزیمت بجانب مستقر الخلافه
افراشت) مشارالیه با برادر کلان خود میر شمس الدین مختار خان
ملتزم رکاب ظفر انتساب شاهي بود - در معارک هیجا (که آن شاه
نصرت نصیب را با دشمنان مغرور گران سپاه اتفاق افتاد) مراسم
جان سپاری و فداییت بتقدیم رسانید - بعد از جنگ دارا شکوه
از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار مهابی گشته بخطاب
جانسپار خانی فامور گردید - و ازان بعد بکارهای بیرونجات مامور
شده - ساحمت نیکو خدمتی را باقدام همواری و حسن سلوک پیموده
نقش روز بهی خود را برنشانند - در سال بیستم و چهارم بقلعه دارچی

بیدر اختصاص یافت - و بعد فتح هیدرآباد خان مذکور بفوجدارعی
ظفرآباد می پرداخت - و چون موکب عالمگیری بعد بند و بست
آن الگوی نو تصخیر بمراجعت عطف عنان نموده سواد ظفرآباد
بیدر را مضرب خیام گردانید ابوالحسن والی تانگ (که از غایت
انهماک در عیش و عشرت گاه در پانزده ساله حکومت خویش از
شهر هیدرآباد غیر از مسافت یک کروزه بمحمدنگر گلیکنده سفرگزین
نشده بود - و سواری هر روزه بر دشتوار بود) التماس گوشه نشینی نمود
و در حقیقت خلد مکان هم از اوضاع او (که منافی مزاجش بود) ذخیره
خاطر داشت - چنانچه ساوکی (که بعد تصخیر بیجاپور با سکندر
والی آنجا بمیان آمد) با ابوالحسن مرعی نشد - حتی بمواجه هم
نطلبید - از اول روز نظر بند نگاهداشتند - لهذا خان مزبور (که
بفوجدارعی بیدر میپرداخت) مامور شد - که او را بدولتآباد رساند
که تا بقیة عمر با تبعه خود بفرامت بگذرانند - و پس ازان
بصاحب صوبگی هیدرآباد (که مملکتی ست زرخیز و آباد مخصوص
دران وقت که سلسله قطب شاهیة مساعی جمیله در معموری آن بکار
برده بودند) رایست بلند پایگی بر افراخت - و او بحسن عمل
و نیکو معاملگی مدتهای مدید دران ولایت گذرانید - بعد از شایسته
خان امیرالامرا و عاقل خان خوانی کمتر صوبه داره یکدفعه این مرتبه
حکم رانی کرده باشد - در سال چهل و پنجم سنه (۱۱۱۳) یکهزار

و یکصد و سیزده هجری منزل بود می خاموشان گزید - خلف رشیدش
رستم دل خان اسم - که احوالش بجای خود رقم زده خامه گردید *

* جان نثار خان *

خواجه ابوالمکارم - ابتدا از ملازمان معتبر شاهزاده سلطان
محمد معظم بود - در آیامی (که سلطان محمد اکبر اسباب بغی و مواد
طغیان آماده ساخته با اتفاق راجپوتان جهالت مذش با فوج بسیار
عزیمت خلاف با پدر والا قدر پیش گرفت) چون در آن وقت خبر
فوج سلطان کمتر بعرض پادشاه میرسید خواجه ابوالمکارم از جانب
شاهزاده بقراولی رفته با قراولان سلطان درچار شد - و بعد زن و خورد
زخم برداشته آمد - و بدین تقریب با پادشاه روشناسی حاصل نمود
و پستر بمنصب نهصدی و خطاب جان نثار خانی عز امتیاز اندرخته
در یساق رامدره همراه شاهزاده مسطور تعیین گشت - و در محاصره
ساتگانو ترددات نمایان بظهور آورده سزد بهادری را بسکه زخم اعتبار
داد - چون شاهزاده مذکور بموجب حکم از آنجا معادیت نموده برسر
ابوالحسن قطب شاه تعیین گردید از نیز بهمرامی شاهزاده نامزد
گشت - و برطبق ایامی پادشاهزاده بتسخیر گدھی سرم پرداخته
تهانه نشین ساخت - و برآمده افواج ابوالحسن را منهزم گردانید
و در محاصره و یورش گلکنده چهره رادمردی بگلگونه زخم بیاراست

(۲) در [بعضی نسخه] با قراولان رفته (۳) در [چند نسخه] ساپگانو (۴)

یا گدھی و یوم باشد *

در سال سی و سیوم عالمگیری بعطای خنجر با دسته و ساز یشم
برنواخته به تغبیه غنیم لثیم دستوری یافت - و در سال دیگر بعنایت
خلعت و فیل از اقران تفوق جست - چون مکرر مصدر آردن است نمایان
گردیده بود پادشاه بدو نازش میفرمود - پستر (که با سنتا کهور پره
در موضع کرناتک مقابله صورت بست) از بدمدنی تقدیر شکست بر
فوج پادشاهی افتاد - خان مزبور زخمی شده جان بدر برد - پس ازان
بفوجداری و قلعه داری گوالیار سر برافراخته گوشه قذاعت گزید *

چون خلد مکان بجنب خرامش نمود هرچند که او از قدیمان
بهادر شاه و امیدوار ترقی بود اما اعظم شاه را قریب المسافت دیده
از بی پردگی باعظم شاه و سلطان محمد عظیم عرضداشتنها نوشت^(۲)
که من باراده فدویت عزیمت (سیدن بجانب دارم - اما طرف مقابل
بوی بودن من فوج تعیین نموده - هر قدر زود جمعیت و بار بردار رسد
خود را برسانم - درین ضمن (سیدن بهادر شاه باکبر آباد معلوم نموده
جریده خود را نزد بهادر شاه رسانید - ازانجا (که پادشاه را پیشتر
مظنون آن بود که جان نثار خان با چهار پنجه هزار سوار پیش محمد
عظیم (سیده باشد) این معنی خلاف مرضی شد - و بعد مقتول گردیدن^(۳)
محمد اعظم شاه چون آثار ندامت از لوحه جبین او لایح گردید
پس از توقف بملازمت پیوست - و از اصل و اضافه بمنصب چهار
هزاری دو هزار سوار و عطای نقاره کوس ترقی بلند آرازه ساخت

(۲) در [بعضی نسخه] از بی پردگی (۳) نسخه [ب] اعظم .

پس از آنکه خلد منزل بسیرگاه جنت شتافت خان مزبور (روز جنگ با فرخ سیر پادشاه در میمنه جهاندار شاه بود . یستر ملازمت فرخ سیر دریافت - چون حسین علی خان ناظم دکن با تعلقه رسیده با غنیمت بقرار چهارم حصه مال و ده روپیه سرو صد دیسمهگی طرح صلح افکند و این معنی موافق مزاج سلطانی نیامد جان نثار خان (که مزاج گرفته و صحبت دیده و با عید الله خان سید میان برادر خوانده بود) در سال ششم جاوس یصوبه دارئی برهان پور رخصت پذیرفت - که حسین علی خان را حرف معقول فهمانیده برای راست خواهد آورد پس از وصول بگذر اکبر پور حسین علی خان بعد دریافت احوال او (که جمعیتی با خود ندارد) فوج فرستاده پیش خود بخجسته بنیاد طلب داشت - هر چند بظاهر جوشش بسیار از فرستادن طعام هر روزه و تعظیم و احترام نمود و در مخاطبات عمو صاحب می گفت اما در دخیل ساختن در برهان پور توقف بعمل آورد - و پس از انقضای فصل ربیع بدین شرط دخیل ساخت که داراب خان پسر کلان خود را ببرهان پور فرستد - و خود همراه وی باشد - چون حسین علی خان عزیمت دارا الخلافه نمود از آنجا (که از خان مزبور خاطر جمعی نداشت - و مردم برهان پور از داراب خان استغاثه هم نمودند) بجای او سیف الدین علی خان را مامور ساخته خان مزبور را همراه گرفت - بعد از آن مآل کارش معلوم نشد - دو پسر داشت - یکی داراب خان - و دومین کامیاب خان - هر دو در جنگ عالم علی خان همراه

نظام الملک آصف جاه بودند - دومین در زد و خورد زخمی گردید
و اولین (که داماد خانجهان بهادر کولکانش عالمگیری بود - و صبیغه^(۲)
جهاننثار خان که خواهر وی باشد در عقد اعتماد الدوله قمرالدین
خان) بخطاب پدر مخاطب شده در عهد فردوس آرامگاه بفوجدار
سرکار کره جهان آباد مضاف آله آباد مامور گردید - و هفت سال
در آنجا مانده در سال چهاردهم جلوس بردست بهگونت سنگمه
زمیدار آنجا مقتول گردید *

* چورامن جات *

جات قوم سست فتنه سرشت گران جان و فساد پیشه سنگین دل
اگرچه بعنوان کشاورزی در سرزمین پنه تیام دارند و باحداث^(۳) موطن
معموره و گذهیهایی رضیه پرداخته اند اما همواره از حوالی اکبرآباد
تا حدود صوبه دهلی بقطاع الطریق و رهزنی گذرانند - مکرر
فوجداران پادشاهی دست خوش استیلائی آن سرتابان گشته نقد جان
بر افشاندند - چنانچه در عهد اعلیٰ حضرت مرشد قلی خان ترکمان
فوجدار متهم و مهابن و کامان بهازی در اثنای تاخت بر یکی از^(۴)
مواضع مستحکم آن مرز و بوم برسیدن تفنگ جهان را پدرود نمود
بارها آن اشقیا نیز بدستبرد فوج پادشاهی مالشے بسزا یافته جان
و ناموس خود را بیاد فدا داده اند - و باز بعد چندے یکم ازلان قوم

(۲) نسخه [ب] عالمگیری ص ۳ (۳) نسخه [ب] پنه (۴) در [بعضی

نسخه] کامان بهاری *

دستم نمود از آستین فساد بر آورده بتاخت و تاراج شوارع عالم
 بیباکی برافراشته بریاست و سرخی آن فرقه ضاله نامیده شهرت برافروزد
 در زمان عالمگیری کوکلا جات نامی بخیره سري و شورش انگیزی
 دعب افزای اطراف و جوانب گردید . و قصبه سعید آباد را (۲) که
 نزدیک متهر است) بآتش نهب و غارت سوخت - عبدالنبي خان
 فوجدار مشهور آنجا در سال دوازدهم بر موضع سوره (که مسکن
 آن بیدادگران بود) تاخته بسیار را به نیستی سرا فرستاد - در اثنای
 جنگ تیر بندرق بمقتلش رسیده درجه پیمای شهادت گردید
 خاد مکان از جانب مستقر الخلافه اعلام فیروزی افرخته حسن علی خان
 بهادر را بفوجداری متهر سرافراز ساخته با فوج جرار و توپخانه
 آتشبار کسیل فرمود - آن خان کار طلب بحسن سعی و دلادری آن
 مطرد را با سزگی مفسد بهمراهی از اسیر نموده بحضور فرستاد
 بقهرمان جلال پادشاهی بندبند آن در واجب القتل جدا جدا گردید
 پسر و دختران بد اختر جهنم تربیت حواله جواهر خان ناظر شد
 دختر در حباله نکاح شاه قلی چیله بیش منصب روشناس درآمد
 و پسرش فاضل نام حافظ شد - که نزد خاد مکان حفظ دیگر
 آنچهان قابل اعتماد نبود *

چون (ایات پادشاهی بتسخیر قلاع دکن ظلال افکن آندیار گردید
 این طایفه مقنن قابو طلب از سستیهای عمل حکام (که قدره

سر بگریبان آرامش فرو برده پا بدامن کم آزاری پیچیده بودند (۲)
 یکسر سلسله انقیاد گسیخته بهوای تسلط طوفان بلا انگیزند
 و بسرکردگی راجه رام نامی مطرود بسیاری از پرگانات را بضبط تعدی
 در آورده در از دمار قوافل و متوددین بر آوردند - ناموس عمده
 رسوائی اسیری و بے حرمتی کشید - و آبروی بهادران بخاک مذلت
 و خواری چکید - صوبه داران از دست آن شوخ چشم خط به بینی
 کشیدند - ناچار شاهزاده بیدار بخت و خانجهان بهادر ظفر جنگ
 از دکن تعیین یافته کوشش و کشتش فراران بکار رفت - و مبالغ خطیر
 بخرج آمد - پانزدهم رمضان سال سی و دوم آن شقی حربی بزخم
 بندوق جهنم مقر گردید - و آن نواحی از فساد شقاوت نهاد او پاک
 شد - سوش بحضور رسید - و پس ازان در سال سی و سه شانزدهم
 جمادی الاول سنه (۱۱۵۰) یک هزار و یکصد هجری باهتنام شاهزاده
 جوان بخت گدھے سن سنی (که مسکن آن پیغوله گزین ادبار بود)
 از دست کفار نکبت آثار (که پیروان آن ضلالت شعار بودند) متذرع
 گشت - معین قلع و قمع این گروه صورت نبست - و استیصال واقعی
 بر روی کار نیامد - مدام دان و بیداد این گروه بد فرجام پیادشاه
 اسلام می رسید - در سال سی و نهم مهین پور خلافت بهادر شله بمالش
 و تعویک آنها مامور شد - و پس ازان چو رامان بغبار انگیزی هنگامه
 دستخیز عالم کشیده طالع حرام توشگی طرفه امدادش نمود - چون

شاه عالم و محمد اعظم شاه بجذک و پیکار بهم پیوستند آن بدسگال
 حشره از حرامی و دزد فراهم آورده حوالی فتنین بامید غارت
 جانب مغایبه منتشر و قطره زن بود - همین (که صورت شکست
 احد الفریقین در آئینه شهودش منطبع گشت) دست و بازوی تالان
 برکشاده مال صامت و ناطق لشکریان در (بود - و بر خزانه و جواهر
 نیز دستبردها نموده آنچه پیشینیان او بعمری نیندرخته بودند در
 طرفه العین بدست آورد - در آن هنگام (که خلد منزل بعد از معاودت دکن
 باجمیر به تنبیه کروی نکوهیده خو نهضت پیمائی فرمود) چون مرد
 موکب پادشاهی از نزدیکی مساکن آنها اتفاق افتاد آن مال اندیش
 از تقبیل پایه سریر خلافت مصیر ابواب حفاظت بر روی حال و مال
 خود کشود - و داغ تمرد را از چهره احوال خویش زدود - و بهمراهی
 محمد امین خان چین بهادر (که بطریق منقلا بر سر سگهان تعیین
 یافته بود) مامور گشت - پس ازان با عمدة الماک خانخانان (که کوه را
 در لوهمده متصل کوه برقی میان جبال دشوار گذار محاصره نمود)
 دامن جهد بکمر پرستاری بسته لوازم تردد بظهور آورد - پستو بوقوع
 انقلاب سلطنت و طریان وهن بحال فرمان رائی در زان بوم خویش
 بشیوه مالوفه پرداخته بیش از پیش بر تمرد و سرکشی افزود - بتاخت
 و تاراج رنگ نا ایمنی تا فزای دار الخلافه ریخت - بعهد فروخ سیر

(۲) در [بعضی نسخه] بر خزانه جواهر نیز (۳) نسخه [ب] سنگهان

(۴) نسخه [ب] کوه برقی میان •

راجہ دھیراج ہیسنکھ سوائی برسرش لشکر کشید - و سید خانچہان
خالوی قطب الملک با فوج شایستہ از حضور بکوک شتافت - آن
مطروح در قلعہ تھون متحصن گردید - ^(۲) چون بعد محاصرہ یک سالہ
و آویزشہای سترگ عرصہ تردد بران حیلہ گر تذگ گشت دست
افابت بدامن توسل قطب الملک کردہ استدعای عفو جرائم و التماس
سرفرازی از منصب بہ تقبل و تعہد پیشکش نمود - و با آنکہ ^(۳)
خلافت مراتبت راضی بدان نبود برغم آن راجہ اصرار درزیدہ اورا
طلب داشت - و نزد خود جا داد - ناچار پادشاہ یکبار باکراہ حکم
ملازمتش فرمود - و دیگر بار یابی مجاز نگشت - اما بمیامن
التفات سید عبداللہ خان بمنصب عمدہ سرفرازی یافتہ از حضیض
ہزنی بارج امارت برآمد - از ہم سلسلہ اتحاد و یک جہتی سادات
بارہ بخود استحکام دادہ خویش را از عقیدت کیشان جانفشان
وامی نمود - و دران رقت (کہ امیرالامرا خاقان زمان را ہواشتہ
بعزم دکن روانہ گشت - و قطب الملک بدار الخلافہ شتافت) از در
سلک ہمراہان امیرالامرا انتظام یافت - و پس از کشتہ شدن آن
سردار شہامت آثار مذافقانہ در لشکر پادشاہی روزے چند گذرانید
میخواست کہ بباروت خانہ پادشاہی آتش درزند - یا گاران توپخانہ ^(۴) را
پیش انداختہ ببرد - از ہوشیاری عملہ و بغدوبست میر آتش میسر

(۲) در [بعضی نسخہ] بہون (۳) در [بعضی نسخہ] سرفرازی منصب (۴)

نیامد . چون قطب الملک باراد (رزم قریب رسید آن تبه کار چند قطار شتر و سه زنجیر فیل از اردوی پادشاهی قزاقی کوده را میبرد . و در جنگ دستبرد عظیم به پیر و نگاه پادشاهی نمود و چون کنار آب را مردم او در تصرف داشتند آشنا و بیگانه را نمیگذاشتند که حلق تشنه خود را بدم آبی رسانند - و هر که بی آب میرفت خانه اش بآب می رسید - و مردم (که کنار آب جنا بر تل ریخته جمع شده بودند) یک قام دست خوش تاراج او گشتند - حتی که دفتر مدارت هم بفارغت رفت - و از زیاده سرب جنگ کنار بجائی رسید که خسرو آفاق خود کمان بدست گرفته در سه تیر بجانب او انداخت - تفنگچیان خامه بردار بتوالی شلیک برگردانیدند - و چون آثار شست معاینه نمود در حوالی اردو برادر دهلی سایر دایر گردیده بر هریمت یافتگان راه گریز بست - و بهر که دستش رسید آنچه باقی مانده بود را کشید - و پس از آنکه رسن زندگیش بگشاکش اجل گسسته گشت محکم سلک و غیره پسرانش بقلمهای مستحکم هنگامه آرا شدند - ربأتش بیداد و ستم تر و خشک سوختند - سعادت خان برهان الملک ناظم اکبر آباد با آن همه جلالت و جبارت و فرط کار طلبی مالش آنها نصب العین همت نموده مصاعی جمیله بکار برد - لیکن تیغ او نبرید - و بر زر بازویش خار بن فساد برگزیده نهاد خاقان زمان راجه دهوراج را با امرای حضور و توپخانه پر شور و شور

رخصت فرمود - (راجه نخست بجنگل بری پرداخته باتفاق مبارزان
 مغولیه و افغان در سه قلعه را گرد گرفت - در در فرستی کمتر از دو ماه
) که بآریزش و شبخون بمیارس از طرفین بجانستانی و جانفشانی
 نیک نامی اندوختند) کار بر محصوران تنگ تر ساخت - درین اثنا
 بدن سنگه نامی یکی از بنی اعمام آنها بمنازعت و مخاصمت وطن
 جدا شده براجه پیوست - و در کشایش گدھی زهمائیها کرد
 و آنها یکباره ازین بیم و ترس استقلال باختند - و بهاروت خانه خود
 آتش داده بدر زدند - گدھی هم بتصرف در آمد - اما از خزائن (که
 شهره آفاق بود) نشانے نیافتند - چون زمینداری آنجا بصوابدید (راجه
 بدن سنگه مقرر شد محکم سنگه هم ایلی برگزیده بوسیله مظفرخان
 برادر خاندوران بحضور آمده تک و در بسیار نمود - بجائے نرسید
 از آن وقت بدنا و مکانش دیک اشتها یافت - تا الان پا از دایره
 اطاعت و انقیاد بیرون نگذاشته - و اظهار نوکری می نماید - چنانچه
 در سنه (۱۱۵۰) یکمزار و یکصد و پنجاهم (که آصف جاء بهادر از
 پیشگاه سلطنت و جهانباتی بگوشمال بجای راز (رخصت یافت)
 یکی از خویشان خود با فوج شایسته همراه کرد - از مردم او در جنگ
 بعبال مالوه تردد دلیرانه بر روی کار آمد - اگرچه بیاسداری مذنب
 و نام نوکری پادشاهی رویه قدیم خود دزدی و (هزنی گذاشتند اما
 تسلط بجائے رسانیده اند که از پنج گروه دارالخلافه تا چهارم بخش
 موبه آگره هم برسم زمینداری و هم بعنوان جاگیرداری و هم بطریق

اجاره متصرف اند - دست برداشته به تیولداران میدهند - و چه محابا
از مترو دین راه داری خاطر خواه میگیرند - هیچکس بفریاد نمیرسد
سیکای الله موبعداران این همه ننگ بد عملی بر خود نمی بسندیدند
کار سلطنت هندوستان بکجا انجامید *

چون بدن سنگه اواخر عهد فردوس آرامگاه بمقر اصلی شتافت
پسرش سورجمل قدم بر وساده نیاگان گذاشته استقلال کلی بهم رسانید
و متمدنه بضبط محالات نواحی همت گماشته محالات خالصه
(۳) و جاگیر مردم همه متصرف شد - از بلده شاهجهان آباد تا بهدار
و از محالات متعلقه کچهواها تا کزار گنگ (که آن طرف متعلق
برو هها بود) هیچکس را نگذاشته اکثر برگذات میان در آب و در
سده (۱۱۷۴) هزار و یکصد و هفتاد و چهار هجری قلعه اکبرآباد هم
بقبضه اقتدار در آورد - و در آیامی (که خسرو زمان شاه عالم باقتضای
وقت در نواح صوبه بهار و آله آباد تشریف داشت) بدست آویز
مخالفت بر محالات سرحدی کینه نجیب خان بدل گرفته فوج
بر کشید - و متصل شاهجهان آباد تلافی فریقین دست داد - هر چند
با خان مزبور جمعیت کم بود اما نخوت و خود بینی او کار خود
کرده ناکاه او را بر خاک هلاک انداخت - تفصیل این اجمال آنکه
نام برده با معدودے برای ملاحظه مردم خود (که بگرد گرفتن
نجیب خان تعیین بودند) بر آمده مثل بمثل میگردید - درین ضمن

جمعه و از آنکه همراهیان خان مرزبور (که از را میباشناخت) با صد جوان
برادر می خود گناخته کارش تمام گردانید . ^(۲) پس از جواهر سنگه پسرش
بجای پدر متمکن شده باز داد گذارک فرجه بر شاهجهان آباد برد
و چندی ^(۳) هنگامه داشت . آخر بواسطه ماهار راد مرهته پای صلح
میان آمد . و در سله () با راجه آنیر بدسلوکی آغاز نموده بچنگ
مقابله پرداخت . و شکست یافت . پس از برادرانش بجای اسلاف
بودند . میرزا تحف خان بهادر پیره دستی نموده اینها را ازین
و بیخ برگرفت . یکم از اولاد اینها برقلیل متصرف است *

* حرف الحاء *

• حاجی محمد خان میهمانی

نوکر عمده پیرام خان بود . و خان با وی همواره طریقه مصاحبت
و مشورت مصروف میداشت . چنانچه در سله (۹۶۱) نهصد رشت
و یک جمع از مفتیان از جانب پیرام خان (که بحکومت قندهار
می پرداخت) سخنان غیر واقع بچنگ آشیانی رسانیدند . پادشاه
از کابل متوجه آن حدود شد . و پس از وصول بدان دیار یقین کرد که
آنچه گفته اند در حق او از مدق پرگو ندارد . بعد انقضای زمستان

(۲) در [بعضی نسخه] بانام رسانید (۳) نسخه [ب] و چند روز هنگامه
داشت (۴) در [جمیع نسخها] بنیاض است *

قندهار را بدو مستقیم و مسام داشته لوای معاریت برافراخت - اما
 بنابر احتیاط حاجی محمد را (که همواره مردم ازو گمان فتنه اندوزی
 داشتند) همراه گرفت - و پس از فتح هندوستان بوسیله بیرام خان
 بخطاب خانی و مراتب علیه ترقی و تصاعد نمود - و در سال اول
 اکبری (که پادشاه از عرصة هالذهر بجهت استیصال هیمو دهلوی رویه
 نهضت فرمود) خضر خواجه خان را با حاجی محمد خان سیستانی
 و دیگر امرا بمداغة سکندر شاه سوز و انتظام موبه پندجاب (خصم
 لاهور نمود - چون شکست تردی بیگ خان در حوالی دهلوی سرمایة
 آشوب در زگار گردید ملا عبدالله مخدوم الملک (که گردید بظاهر خود را
 از نصیریان پادشاهی را نموده در باطن با افغانان سره داشت)
 بسکندر سوز مقدمات نوشته اغوی برآمدن از کوه سوالک نمود - خواجه
 خضر خان حراست شهر بحاجی محمد خان سیستانی گذاشته خود
 بدفع او برآمد - چون بحاجی بد اخلاصی ملا یقین شد او را بقین
 و شکنجه پاداش نموده نیمه تن او را در زمین کرده بعضی از زوهای او
 (که گور کرده دست بخل بود) از زمین برآورد - و در سال سیوم سنه
 (۹۶۶) نهضت و شش هجری مزاج خانخانان از ملا
 پیر محمد شررانی (که به نیابت او وکیل السلطنت بود) منحرف شد
 اسباب امارت از گرفته بقلعہ بیانہ فرستاد - و منصب وکالت بحاجی
 محمد خان تفویض نمود - در هنگامی (که مزاج عرش آشیانی از بیروم
 خانی انحراف پذیرفته بتقریب شکار از آگره برآمده بود) الملک

دهلي سايه گستر گردید) اول بپرام خان (که تغیر مزاج پادشاهي نسبت بخود میشنید) رقتی نمی نهاد - و چون آخر یقین ار شد (که واقعي عرش آشياني اردا از نظر انداخته) دست بدامن تدبیر زده حاجي محمد خان را با دیگر امرا بحضور فرستاد - و لوازم فروتني و نیازمندی بانواع تقصیر و معذرت پیغام داد - چون حاجي بدرگاه رسید طبع پادشاهي بر آشفته دیده مصاحبت خود را از جواب بیرون دانست - و رخصت نیز نیافت - پس ازان (که بپرام خان دست بدامن استیذان زده از کوه سواک برآمد و شرف ملازمت دریافته بسفر حجاز مرخص گردید) عرش آشياني حاجي محمد خان سیستانی را با ترسون محمد خان همراه داد - که بدرقه شده تا اقصای ممالک محروسه از مسالک مخوفه بسلامت گذرانند *

گریزند روزی در اثنای راه بپرام خان بحاجي گفت - که مرا مخالفت هیچکس آنقدر کوفت نکرد که بیوفائی تو - این همه حقوق قدیم را فراموش کردی - حاجي محمد خان در جواب گفت - شما با وصف آن دعوی اخلاص و افزونی تربیت جنت آشياني و آن همه مراجع و اشفاق عرش آشياني بغی نموده شمشیر کشیدید - و (و داد آنچه (و داد - من اگر ترک محبت شما کرده باشم چه دور باشد بپرام خان خجالت کشیده هیچ نگفت - حاجي محمد خان تا حدود ناگور رسانیده بحضور مراجعت نمود - و ازان باز همیشه در رکاب پادشاهي بوده در معارک هیجا کارهای مرد آزما بتقدیم رسانیده

بنصب سه هزارى اختصاص یافت - و در سال دوازدهم هنگام نهضت
 الوبه پادشاهى بتسخیر چیتور از قلعه گاکرون (که سرحد ولایت^(۲)
 مالوه اسم) بدفع پسران سلطان محمد میرزا (که از سرکار سنبل گریخته
 در آن صوبه گرد فتنه برانگیخته بودند) بهمراهی شهاب الدین احمد
 خان تعیین گشته در سرکار ماند و جاگیر یافت - و در سال بیستم کمبلی
 بنگاله گشته در جنگ داؤد خان کرزانی (که تذبذب بمبانی همت
 اکثری راه یافته بود) بخانخانان منعم خان هدیائی و زیدیه زخمی
 برداشت - و چون خانخانان در شهر گور (که در سواف ایام دارالملک
 بنگاله بود) طرح آبادی نموده رنگ سکونت ریخت عالمی از وضع^(۳)
 و شریف بعلم سمیت هوای آنجا گام سپر مهر عدم گردید - حاجی
 محمد خان نیز در آن جوشش فنا در سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد
 و سیوم رخت زندگی بر بست *

• حمین خان تگریه •

خواهرزاده و داماد مهدی قاسم خان است - در معنوان حال
 عدوان نامه احوالش بطغرای رفاقت و نوکری محمد پیرام خان
 خانخانان پیرایش داشت - چون سال دوم عرش آشتیانی پس از فتح
 قلعه مانکوت در دارالسلطنت لاهور بتوقف چهار ماه و چهارده روز^(۴)
 نسق مهمات آن صوبه فرموده در ماه مفر سنه (۹۶۵) نهصد و شصت

(۲) نسخه [ج] جیت پور (۳) در [اکثر نسخه] آباهی طرح نموده. (۴)
 نسخه [ج] بتوقف چهارده روز •

در پنج اعلام انتهای بهائیان دهلی برافراشتی حسین خان بهرامشاهی
و حکومت لاهور چهار امتیاز برافراختی - (وزرے در ایام حکم رانی
خود هندو طویل الحیه را مصلحان پنداشته تعظیم نمود - پس از آن
قدغن ساختی - که هنود بهجامه خود نزدیک بدوش عیاری بدرزند
و آن بکسر اول پارچه باشد زرد - که جهودان بهجهت امتیاز بر دوش
خود درزند - و آنرا بهندی تکریم میگفتند - لهذا بتکریم شهرت یافت
در هنگامی (که مزاج پادشاهی از پیرام خان منحرف شد - و مردم فوج
از جدا شده در قصبه جهجهر برکات خلافت انتساب پیوستند) غیر از
حسین خان تکریم و شاه تلی خان محرم از معتبران رفات کیش دیگره
با وی نماند - و پس از برهم زدگی دولتی آن امیر پسندیده شیم
در سلک ملتزمان سده سلطنت در آمد - و در سال یازدهم (که
مهدی قاسم خان از حکومت گدده دل برداشته از راه دکن بهحجاز
میشتابی) حسین خان بمشایعت قدرے راه پیموده برگشته چون
بقصبه سیواس مالوه رسید غوغای میرزایان باغیه برخاست - ناچار
بقصبه مذکور باتفاق مقرب خان (که تیوادار آنجا بود) تحصن حصن
بعد از آن (که مقرب خان همت بای داده دست باجه گردید) حسین
خان بدر آمده ابراهیم حسین میرزا را دید - هرچند او تکلیف رفات
کرد قبول ننمود - سال دوازدهم هنگامی (که عرش آشیانی بقصد

(۲) نسخه [ج] غباری (۲) نسخه [ب] جهجهر (۴) در [بعضی نسخه]

سیواس (۵) نسخه [ب] دست پاچه .

استیصال خانزمان شیبانی متوجه بود) شرف ملازمت دریافت
 چون بازار قدردانی گرمی داشت و تهور و جلالت و خدمت گزینی
 و کار طلبی او دل نشین پادشاه گشته محفوف انواع عذایات گردید
 با آنکه سرانجام انتظام کثرت نیک نمیدانست بامید شناسایی
 پایه والای امارت بخشیده بمنصب سه هزاره برآوردند - از اینجا
 (که باده دنیا مردافکن است - و هر تنگ حوصله آنرا بر نتابد) خود را
 نتوانست نگاهداشت - در محال قبول خود دست تعدی و ستم
 برکشاد - و پا از اندازه فراتر گذاشت - چون سال نوزدهم الویه سلطانی
 بعزیمت شرقی دیار به تراز آمد او را روز ابار ازان خدمت متقاعد
 ساخت - روزی عرش آشیانی مستفسر احوال او گردید - که درین یورش
 چرا حاضر نگشت - بعرض رسید که سودائی در مزاج یابس او استیلا
 یافته بتاخت زیرستان و تاراج رعایا روزگار میگذراند - چون همه
 در میان بود کسی به تنبیه او تعیین نشد - بضبط جاگیر متنبه ساختند
 پس از فتح پنده و حاجی پور هنگام معاودت رایات پادشاهی با گره
 آن درمانده طبیعت سودائی خویش در عرض راه باردو رسیده بار
 صحرا نیافت - از دیوانگیها خیر باد اسباب دنیا گفته قلندری برگزید
 عاطفت پادشاهی بتازگی او را برنواخته تیرمه از ترکش خامه
 بدر عذایمت شد - که باعثضاد آن جاگیر خود را (که بخالصه شریفه
 اختصاص یافته) در تصرف آرد - و بسرانجام سپاه همت گمارد - چون
 بدین تقریب از حضور رخصت یافت از تیرگی و آشفتگی مزاج همان

شیوه ناستوده را برگرفته در غارت و تاراج آن نواحی دست جرأت دراز
 ساخت - تا روزه غارت کفان بصوب بسنت پور (که از سرکار کمایون
 است - و صیت معدن و معموری آن ملک در جوهر هوشمندگی و اختلال
 انداخته بود) شتافت - از آنجا (که جبین مآل بدکاران بقشقه نکال
 نقش پذیر است) آن رشته گسل تدبیر درون سرزمین جنگ بے تزک
 کرده شکست یافت - و زخمی تیر بندوق برگشت - پیش ازین مکافات
 بدفع شورش از صادق خان از حضور نامزد شده بود - اگرچه بواسطه
 زخم کاری از بد مستی قدری بهوش آمده لیکن از آرازه سطوت این
 فوج هشیار تر گشت - و ادبش بد گوهر از گرد او پراکنده شدند
 بسعی هوا خواهان مصلحت چنان دید که از حدود گدازه مکنیسر
 بکشتی درآمده خود را پیش منعم خان خانکشان رساند - شاید
 که بوسیله آن سپه سالار جرائم او بطیلسان مسامحت پوشیده آید
 قیزستان عرصه آگاهی در حوالی قصبه باره رسیده بدست آوردند
 و حسب الحکم باگرة در منزل او نگاهداشتند - همین سال سنه (۹۸۳)
 نهصد و هشتاد و سه بهمان زخم جانکاه درگذشت - پسرش یوسف
 خان در عهد جنت مکانی در جرگه امرا انتظام داشت *

* حیدر محمد خان آخته بیگی *

از قدیمان همایون پادشاه است - در سفر عراق (که باقتضای

(۲) نسخه [ج] کمایون - و در [بعضی جا] کمایون آمده (۳) نسخه [ج]

تیر و بندوق برگشت (۴) نسخه [۱] مکنیسر *

تقدیر آن پادشاه والا قدر را ناگزیر پیش آمد) بالتزام رکاب سلطانی
 مشمول عاطفت والا بود - در شکست جنگ بلخ (که اسپ سوار می
 همایون پادشاه بزخم تیر افتاد) او اسپ خود را پیشکش نموده سرمایه
 مغفرت اندوخت - و هنگامی [که موکب همایونی برای اطفای فتنه
 میرزا کامران (که از کابل راه هزیمت سپرده بامید موهوم در افغانستان
 بذاکامی بسر میبرد) نهضت فرموده بسرخ آب (سید) او با اکثری از
 یکهای عقیدت منش بخدمت هرازی معزز گردیده بیشتر از لشکر
 فیروزی بر لب سیاه آب ^(۲) (که مابین سرخ آب و گندمک واقع است)
 منزل گزیده بود - میرزا کامران طاقت جنگ صف در خود ندیده برو
 شبخون آورد - او پای ثبات افشرده مردانه کارزار نمود - و زخمهای
 نمایان برداشته جای خود را نگذاشت - و در سفر قندهار و یورش
 هندوستان فتراک دولت سلطانی را از دست داد - پس از آنکه
 شاهد مقصود جلوه گر شد خان مذکور بحکومت بیانه سرفرازی یافته
 چهره کامیابی افروخت - و پس از وصول بدان حدود چون غازی خان
 سوز پدر ابراهیم خان دران حصار متحصن گردیده خیالات موهوم
 در سر داشت حیدر محمد خان عهد و موثیق در میان آورد - و چون
 غازی خان از قلعه برآمد بطمع اموال شکست عهد نموده بتبغ
 بی انصافی او را از هم گذرانید - وقوع این قسم بدعهدی خلاف مزاج
 معدلت سرشت جانت آشیانی گردید - بر زبان حق ترجمان گذشت

که او دیگر کمر نخواهد بست - گویند تا فوت او همان قسم که پادشاه فرموده بود بسر برد - پس از جلوس اکبری در هنگامهٔ هیمو بقال بتدریج بیگ خان پیوسته سردارعی دست چپ بدو تعلق گرفت و پس از شکست او بموکب عرش آشیانی خود را رسانیده بهمراهی علی قلی خان شیبانی جهت سزا دادن هیمو دستوری یافت - بعد ازان (که فتح نصیب اولیای دولت گردید) بتقریب بکابل رفت و چون پس از بے دخل شدن بیرام خان منعم خان حسب الطلب احرام عتبهٔ خلافت بست او را برای اعانت پسر خود غنی خان (که جهت تهشیت مهمات کابل بجای خود نصب کرده بود) در انجا گذاشت - و پس از آنکه از کوتاه حوصلگیها صحبت فیما بین هر دو کوک نشد بر طبق عرض منعم خان فرمان طلب بنام خان مذکور صدور یافت - و سال هشتم (که منعم خان خانخانان به بندوبست کابل مرخص گردید) حیدر محمد خان نیز بهمراهی او تعیین شد و پس از آنکه منعم خان شکست یافته بعتبهٔ خلافت پیوسته او نیز رسیده بتعییناتی منعم خان میگذرانید - در سال هفدهم بهمراهی خان کلان عرف میر محمد خان (که برسم منقلا بجانب گجرات نامزد شده بود) شرف ارتخاص پذیرفت - پیاپی دو هزار و پانصدی رسیده بود - میرزا قلی برادر او در رقتی (که همایون پادشاه متوجه تسخیر بدخشان شد - و میرزا سلیمان بجنگ پیش آمد) تردد نمایان بتقدیم (سانید - و در جنگی (که میرزا کامران عزیمت ملاقات ظاهر

ساخته دغا نمود) زخمی شده از اسب جدا گردید - و پسرش دوست
 محمد مردانه چپقلش نموده بکار آمد - و در عهد اکبری سال نوزدهم
 جلوس هردو بهمرهقی منعم خان خانانان جهت تسخیر بنگاله
 تعیین گردیده در چهارنهی جنت آباد عرف گور (که در سوابق ایام
 دارالملک بود - و پستر ویران شده آب و هوای آنجا سمیت حاصل
 نموده عالمی خرمن هستی را بباد فدا داد) این دو پادشاه نیز مطابق سنه
 (۹۸۳) نهمصد و هشتاد و سه هجری سفرگزین ملک نیستی شدند *

* حاجی یوسف خان *

ابتدا در وفات میرزا کامران بوده در عهد عرش آشیانی سال
 دوازدهم جلوس همراه قیا خان جهت معاونت میرزا یوسف خان
 (که در قزوچ متحصن بود - و علی قای خان دران نواحی غبار
 فتنه برداشته) تعیین گردید - و سال هفدهم بعد تسخیر گجرات
 با اتفاق خانعالم جهت گوشمال ابراهیم حسین میرزا دستوری یافت
 و چون حکم پادشاه برای برگردانیدن افواج صادر شد مشارالیه نیز
 (۲) در جنگ سرمال خود را برکاب ظفر نصاب ملحق ساخته در سال
 نوزدهم بمک خانانان منعم خان رخصت بنگاله یافت - و در جنگ
 گوخر مصدر ترددات پسندیده گشت - سال بیستم در شهر گور
 بنگاله (که به بدھوایی معروف است) در ایام (که خانانان منعم
 خان چهارنهی در آنجا نمود - و صورت و بانی بهم رسید - و اکثر امرا

بعدم خانه شتافت) او نیز مطابق سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه
هجری داعی حق را لبیک گفت - از امرای پانصدی ست *

* حکیم مسیح الدین ابوالفتح *

پسر مولانا عبدالرزاق گیلانی ست - که در حکمت نظر و تالّه
بیش فراوان داشت - و سالها صدارت آنولایت بدر مفوض بود - چون
گیلان در سنه (۹۷۴) نهصد و هفتاد و چهار بدست فرمانروای ایران
شاه طهماسب صفوی درآمد و خان احمد والی آنجا از معاصله نشناسی
بزندان افتاد مولانا از حقیقت اندوختی و راست کیشی در شکنجه
و بند قالب تهی ساخت - حکیم با دو برادر خود حکیم همام و حکیم
نور الدین (که هر یک بجدوت طبع و حدت فهم در علوم رسمی و کمالات
صوری ممتاز زمان بودند) از وطن دوری گزیده بار غربت بدیار
هند کشود - و سال بیستم بملازمت عرش آشنایی سعادت اندوخته
هر سه برادر به منصب درخور سرفرازی یافتند *

چون حکیم ابوالفتح شایستگی دیگر داشت و به مزاج روزگار آشنا
و بانیض زمانه شناسا بود در پیشگاه خلافت ترقی نموده سال بیست
و چهارم بصدارت و امین صوبه بنگاله تعیین گردید - پس ازان (که امرای
فندسروش بنگ و بهار اتفاق نموده مظفر خان ناظم آنجا را از میان
برداشتند) حکیم و بسیاری از دولت خواهان پادشاهی بقید افتادند
از رزق قابو دیده خود را از قراز قلعه انداخت - و بدشوار روی
و آبله پائی بمانه رسیده اهرام حضور بست - چون باستان بوس

فایز شد بر قرب و اعتبارش افزوده بر اقران و امثال خود (رجعان گرفت
 اگرچه در منصب از هزاری فزاتر نرفت اما در رتبه از پایۀ وزارت
 و وکالت درگذشت - چون سال سیم راجه پیربر بکمک زین خان کوکه
 (که بمالش الوس یوسف زنی مامور بود) دستوری یافت حکیم را
 نیز بسرداری فوج جداگانه کمکی ساختند - لیکن اینها حساب
 یکدیگر برنداشته اتفاق فرو هشتند - و از دو درمی و خود رائی کار
 بجائے رسید که راجه دران شورش گاه فروشد - حکیم دکوکالتش بفروان
 حسنگی ازان آشوب برآمده بحضور رسیدند - چندی معاتب ماند
 در سال سی و چهارم سنه (۹۹۷) نهصد و نود و هفت هنگامی (که
 انتهای الویۀ پادشاهی از کشمیر بکابل اتفاق افتاد) در مضامین
 دمتور باجل طبعی در گذشت - حسب الحکم خواجه شمس الدین
 خوانی بحسن ابدال برده درگنبدی (که خواجه بذا کرده بود) بخاک
 سپرد - چون پیش ازین سانحه روزی چند علامه امیر عضد الدوله
 شیرازی هم فوت کرده بود حرفی سارجی این تاریخ یافته * * بیت *

* امسال دو علامه ز عالم رفتند *

* رفتند موخر و مقدم رفتند *

* تا هر دو موافقت نکردند بهم *

۹۹۷

* تاریخ نشد که هر دو باهم رفتند *

عرش آشیانی (که عذایت مغرط بحال او داشت) هم بعیادت سایه
 عاطفت انداخته پرسش نمود - و هم پس از فویش قربن تاسف

و اندوه گشته و بخت نزول بحسن ابدال بفاتحه تزییم (روح او فرمود)
حکیم دقیقه شناس هوشیار مغز بیدار دل عالی فطرت بود - فیضی
در مرثیه او گوید *

* تقریرش از حقائق تقدیر ترجمه *

* تدبیرش از مآثر^(۲) اقبال ترجمان *

در مهم سازی خلأ نق خود را معاف نداشتی - و هر چه از ظهور یافتی
بمیزان خرد سنجیده نمودی - کریم الصفات و محسن زمان و کمالات
یگانه روزگار بود - و ممدوح شعرای وقت است - خصوص ملا عرفی
شیرازی - که اکثر قصائد غرا در مدح او گفته - این قطعه یکی از
قصید^۳ اوست *

* آسمان گفت ندانم که حلول از چه نکرد *

* صورتش پیشتر از صورت عالم بمحل *

* زانکه چون روز ارادت ز افق سر برزد *

* مبدع دم دولت او زان و شبانگاه ازل *

* زین سخن جوهر فعال بر آشفقت و بگفت *

* کای تنگ بهره ز فهم^(۳) صد عام و عمل *

* بیم آن بود ز خاصیت یکتایی او *

* که هیولا نه پذیرد صور مستقبل *

و برادرش حکیم نورالدین قراری تخلص که فاضل سخن طراز بود

و شعر را خوب میگفت - ازوست *

* چه تهمت بر اجل بدم ز چشمت خورده ام تیره *

* که آنم می کشد گر بعد صد سال دگر میروم *

شگرف شورش فر گرفت - حسب الحکم اکبری به بگاله رفته بود
 ترقی ناکرده درگذشت - مقوله اوست - که اظهار همت نزد دیگر
 اظهار طمع است - ملازم بازاری نگاهداشتن خود را بدخو کردن است
 بر هر که اعتماد کنی معتمد است - او حکیم ابوالفتح را همه دنیا
 گفتی - و حکیم همام را مرد آخرت شمرده - و خود را از هر در
 بر گذاره داشتی - احوال حکیم همام جدا تحریر پذیرفته - و برادر دیگر
 نیز حکیم لطف الله نام (که از ایران رسیده بود) بوساطت حکیم
 ابوالفتح در سلک ملازمان پادشاهی انتظام یافته بمنصب در صدي
 سرفراز گردید - و زود رخت هستی بریست - و پسرش حکیم فتح الله
 صاحب حیثیت و قابلیت بود - چون جنت مکانی بدو بے التفات بود
 روزی دیانم خان ملک اورا بذاد و لتخواهی مذسوب ساخته عرض
 نمود - که در ائذای بغی سلطان خسرو بمن میگفت - که صلاح وقت
 آنست که ولایت پنجاب را باز داده این مبحث را کوتاه سازند
 فتح الله منکر شد - طرفین رجوع بمباهله کردند - هذوز پانزده روز
 نگذشته بود - که سوگند دروغ کار خود کرد - چه با نور الدین پسر عم
 آصف خان جعفر (که با سلطان خسرو قرار داده بود که بوقت قابو

از قید برآوردده بسلطنت بردارد) متفق و همداستان گشت - اتفاقا در سال دوم هنگام مراجعت از کابل بلاهور این راز سرپیسته بهادشاه رسید - و پس از پژوهش نورالدین با دیگر رفقا بیاسا رسید - و حکیم فتح الله را تشهیر کرده داورنه خرسوار منزل بمنزل می آوردند بعد ازان مکحول گردید *

* حکیم عین الملک شیرازی *

در علم رتبه عالی داشت - و صاحب اخلاق حمیده بود - نسبش از جانب مادر بمحقق درانی منتهی میشود - از ابتدا ساز صحبت او به امرش آشنایی کوک گردیده در بزم و رزم شریک صحبت بود در سال نهم جلوس او را با منشور لازم الاتباع پیش چنگیز خان (که در احمد آباد سر ببرزگی برداشته بود) ^(۲) فرستادند - او با پیشکش خان مزبور برگردیده در آگره دولت بار یافت - و سال هفدهم ^(۳) دلاسه نامه بنام اعتماد خان گجراتی برد (او را باتفاق میر ابو تراب بملازمت آورد - و سال نوزدهم (که پادشاه متوجه دیار شرقی شده) او از ملتزمان رکاب بود - پستر جهمت رهنمایی عادل خان بیجاپوری بدکن تعیین گردیده سال بیست و دوم بحضور آمده شرف بار اندوخت پس ازان بفوجدارچی حدود سنبهل مامور شده سال بیست و ششم ^(۴) (که عرب بهادر و نیابت خان و شاهده با جمعی از ناسپاسان غبار

(۲) نسخه [ب] سر خود سری (۳) نسخه [ب] نسلی نامه (۴) در [بعضی نسخه] دیانت خان *

شورش در حدود مذکور برانگیختند) نامبرده قاعه بریلی را مستحکم ساخته بجمع جاگیر داران آن طرف کوشید - هرچند آنها به بیم و امید خواستند که حکیم را همدستان سازند نه پذیرفت - و بحسن تدبیر در مجمع آنها خلل انداخت - تا آنکه نیابت خان بفوج پادشاهی پیوست - حکیم باتفاق دیگر جاگیرداران گرد و پیش جویای بیکار شده غنیم را غبار آورد دشت هزیمت ساخت - و در همین سال بصدارت صوبه بنگاله ممتاز گردید - سال سی و یکم ببخشیکری صوبه آگره چهره اعتبار برافروخت - پعتر همراه خان اعظم بمهم دکن رفت - چون خان مذکور پرگنه هندیه جاگیر او را تغیر داده بود بے طلب سال سی و پنجم بحضور آمد - لهذا بار نیابت - و بعد دریافت کیفیت پروانگی کورنش دادند - و ببکالی پرگنه مذکور فیوازش پذیرفته بعد چند مرخص گردید - و سال چهارم مطابق سنه (۱۰۰۳) یکهزار و سه هجری بعدم آباد شتافت - شعر میگفت
بود زلفی تخلص میکرد - این بیت ازوست *

* در شب زلف سیاهش خواب مرگم در بود *

* بوالعجب خواب پریشانه که تعبیر داشت *

بمنصب پانصدی رسیده *

* حکیم همام *

برادر حکیم ابوالفتح گیلانی ست - همایون نام داشته - چون

بملازمعت عرش آشیانی استسعاد یافت بنابر پاس ادب اول بهمایون قلی

مخاطب گردیده پس از آن بحکیم همام ناهوری اندوخت - در
خط شناسی و شعر فهمی یگانه روزگار بود - و بدانش طبعی و پزشکی
نخست آشنا - پارسا گوهر شگفته پیشانی شیوا زبان ندیم مذنب - اگرچه
بمذنب ششصدی و خدمت بکاول بیگی اختصاص داشت اما در
مصاحبت و قرب پادشاهی پایه بلندتر می افراخت - در سال سی
و یکم چون کار آگاهی و اخلاص نمودی او ذهن نشین عرش آشیانی
شده بود به پیغام گذاری و دشواری نزد عبدالله خان والی توران
رخصت یافت - و مدیران صدر جهان مفتی را برای پوشش سانحه
ناگزیر پدرش سکندر خان (که سه سال شده بود رخت هستی بسته)
همراهش دادند - و از قریب عنایت در حق حکیم این نقوه در نامه
مردوم گردید - که افادت و حکمت پناه زبده مقربان هوا خواه عمده
محرمات کار آگاه حکیم همام را (که مخلص راست گفتار و مرد
درست کردار است - و از ابتدای ملازمت ملازم بساط قرب بوده دوری
اورا بهیچ وجه تجویز نکرده بودیم) برسم رسالت فرستادیم - چون
در ملازمت ما اورا آن نسبت متحقق است که مدعیات را بیواسطه
بموقوف عرض میسراند اگر در محاسن شریف ایشان همین اسلوب
مصرعی باشد گویا فیما بین مکالمه بیواسطه خواهد بود - و در غیبت او
عرش آشیانی مکرر فرمود - که تا حکیم همام رفته خوردنی لذت ندارد
و بحکیم ابوالفتح گفت - که بخاطر نرسد که در عالم برادری شما از
جدائی او بیشتر از ما دل نگرانی داشته باشید - مثل حکیم همام کجا

پیدا میشود - در سال سی و چهارم هنگام معاودت از کابل در منزل
باریک آب حکیم همام از توران دیار رسید - یکماه از فوت حکیم ابوالفتح
گذشته بود - بعد از ملازمت عرش آشیانی در غمگماری او بدین کلام
دلنواز تسلی بخش گردید - که ترا یک برادر بود - از عالم رفت
و مارا ده * * بیت *

* از حساب دو چشم یک تن کم *

* و ز شمار خرد هزاران بیش *

در سال چهارم سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار هجری بتمب دق در دو ماه
پیدائنه زندگی حکیم همام ابریز گشت - دو پسر داشته - اول حکیم حاذق
احوالش بزبان قلم ادا خواهد شد - دوم حکیم خوشحال - در عهد
اعلی حضرت به منصب هزاره امتیاز یافته بخشی دکن گردید - مهابت
خان در صوبه داری خود بسیار تفقد احوالش میکرد *

(۲)

* حسن بیگ خان بدخشی شیخ همزی *

از بابر و این سلطنت بوده سپاهی نقش و کار طلبیها داشت
چون در سال سی و چهارم عرش آشیانی پس از فراغ سیر کشمیر
بعزیمت زابلستان از ولایت پکلهی (که ولایتی سمت سی و پنج کره
طول و بیست و پنج عرض پیوسته بغربی کشمیر) میگذشت سلطان
حسین خان پکلهی وال از نژاد تارلوغ (که صاحبقران وقت مراجعت
بتوران چند ازان قوم را بداسپانی این ملک گذاشته بود) ادراک

شرف ملات نموده بعد چنود روز فرار گزید - پادشاه آن ولایت را
 باطاع حسن بیگ داده ازرا بمالش آن بومی رخصت فرمود - حسن
 بیگ بشهامت و پردای چیره دستیها نموده آن الکا را بدست آورد
 و چون در سال سی و پنجم بحضور (سید پکهلی) وال باز سر از گریبان
 شورش و فساد برآورد - و از خام کاری خود را سلطان نصیرالدین نام نهاده
 پکهلی را از مردم حسن بیگ برگرفت - حسن بیگ مجددا با فوج
 حضور تعیین گشته سزای شایسته در گذارش گذاشت - و در سال چهل
 و ششم در ولایت بنگش نیکو پوستاریها بتقدیم رسانیده بمنصب دوهزار
 و پانصدی سر برافراخت - و در اواخر عهد اکبری (دهتاس در جاگیر
 یافته بحفاظت کابل مامور شد - و در سال اول جهانگیری طلب حضور
 گشته چون بمتهرا رسید سلطان خسرو (که شب یکشنبه بیستم
 دی الحجه سنه ۱۰۱۴ هزار و چهارده هجری از ارک آگوه فرار نموده)
 دوچار او شد - حسن بیگ (که از جانب جنت مکانی مطمئن نبود
 و ازین طلب استشمام رایحه بے عنایتی می نمود - و در اصل هم
 سرشت بدخشیان بشورش و فتنه مجبول است) بغص و تملق سلطان
 خسرو از راه رفته قرار بهمراهی داد - و با سه صد جوان بدخشی رفیق
 طریق ضلالت او گردید - خسرو در مخاطبات خان بابا گفته مدار
 و اختیار خود را بقبضه اقتدار او سپرد *

و چون در کنار آب بیاه خسرو با جمعی (که فراهم آورده بود)

در مقابل فوج پادشاهی پای ادبار افشوده باندک زد و خورده
 شکست یافت و بحال تباه با حسن بیگ و عبدالرحیم دیوان لاهور
 (که بدر پیوسته و خطاب ملک انور یافته بود) اراده دشت ناکامی
 گشت اکثر افغانان (که زقاقت او اختیار کرده بودند) برفتن دیار شرقیه
 ترغیب نمودند - حسن بیگ گفت - این کنگاش غلط است - شما را
 بجانب کابل باید شتافت - چه از اسپ و آدم دران ولایت کمی
 نیست - هرکرا کابل باشد هر قدر فوکر خواهد سامان می تواند شد
 فردوس مکانی و جنت آشیانی بیادری کابل فتح هندوستان کرده اند
 مع هذا ایشان خزانه نداشته اند - من چهار لک روپیه در وهتاس دارم
 پیشکش میکنم - و بمجرد (سیدن) آن حدود دوازده هزار سوار کارآمدنی
 فراهم می آرم - اگر پادشاه از پی شتابند جنگ را آماده ایم - و اگر
 آن ملک را ارزانی دارند چندی برزگار در ساخته مذهب فرصت
 خواهیم بود - چون سلطان ناعاقبت اندیش ادبار مزد عنان کارها
 بدست او داده بود بصوابید او راهی شد - از قضا بر ساحل دریای
 چناب اسیر سربنجه مکافات گردید - درانوقت موکب جنت مکانی
 در باغ میرزا کامران واقع سواد لاهور نزل داشت - سیوم مفر سنه (۱۰۱۵)
 هزار و پانزده هجری خسرو را دست بسته و زنجیر پیا بتوره چنگیزی
 بحضور آوردند - حسن بیگ و عبدالرحیم را بر جانب راست
 و چپ ایستاده کرده خسرو در میان می لرزید - و میگریست - حسن
 بیگ بگمان نفع موهوم بهره گویی و ژاژ خائی در آمد - چون غرض او

ظاهر گشت بحرف زدن نگذاشته حکم شد - که خسرو را مسلسل و محبوس نگاهدارند - و حسن بیگ را در پوست گاو و عبدالرحیم را در پوست خر کشیده وارونه بر دراز گوش نشانده تشهیر نمایند چون پوست گاو زود تر از پوست خر خشک شد او بیش از چهار یاس زنده نمازد - و دومین بعد یک شبانه روز چون زندگی داشت بشفاعت باریابان از غضب سلطانی (که نمونه تهر آهی سخت) رهایی یافت - و بجهت عبرت و سیاست از در باغ کامران تا در قلعه ارک دو رویه دارها نصب گشته جمعی را (که با خسرو طریق مرافقت یموده بودند) مصلوب ساختند - و روز دیگر (که پادشاه داخل لاهور میشد) فرمود - خسرو را بر فیل نشاند از میان دارها گذرانند و از دو طرف آراز نمایند - که مقربان شما و اهل خدمات شما محجرا میکنند * نعون بالله من سوء الخاتمة والعاقبة * پسر حسن بیگ اسفندیار خان در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب هزار و پانصدی (رسیده (۲) سال شانزدهم در گذشت *

* حکیم علی گیلانی *

در فزون و علوم خصوص در طب و ریاضی مهارت تام داشت - و از حذاق اطباءی وقت بود - گویند در کمال پریشانی و افلاس از ولایت بهند وارد گردید - و بدستیارچی بخت مسعود در سلک ملازمان عرش آشیانی منتظم گشت - (روزه بحکم آن پادشاه عالی جاه بغابر

امتحان چند تارود بول مریض و صحتیم و گار و خر یکدفعه آورده بحکیم نمودند - او همه را از روی تیاس مطابق واقع بیان کرد - از انوقت برتبه و اعتبارش افزوده بدولت قرب و مصاحبت پادشاهی اختصاص گرفت - و صاحب ثروت و مکنت گشته سر همسری و مسارات با عمدها می افراشت - پس ازان از پیشگاه خلانت بوخشوری بیجاپور مامور شد - علی عادل شاه والی آنجا استقبال نموده با عزاز فرادان بشهر در آورده سامان نفائس آندیار نموده میخواست حکیم را روانه سازد - که ناگهان در سنه (۹۸۸) نهصد و هشتاد و هشت ساغر زندگیش لبریز آمد - اگرچه صاحب فرهته آورده (که حکیم علی گیلانی با پیشکشهای شایسته پیشترها روانه شده - درینوقت حکیم عین الملک شیرازی بسفارت آمده بود - که بسبب واقعه ناگزیر بدون تحف و هدایا برگشته رفت) اما نزد مولف این اوراق تحریر علامی شیخ ابوالفضل در امثال این قضایا مطابق تر بواقع می نماید *

چون سانه قتل علی عادل شاه خالی از غرائب نیست بر لوحه^(۲) بیان مرتسم میکردند - که او رشید تر و باذل ترین آن طبقه است با وصف عدل و احسان همواره دامن عفت آلوده داشتند - و آخرها بمیلان ساده رویان افراط نموده بکوشش فرادان دوخواجه ساری را (که کمال صفائی داشتند) از ملک برید مرزبان بیدر طلب داشت چون مطلوب نزدیک رسید از بے آزر می و فرومایگی پذیره شده

(۲) در [اکثر نسخه] از غرائب نیست *

فرخواستد؛ ظلمت آموذ با یک که کلان تر بود دست ناسزا خوا هاش
 هراز نمود - آن پارسا گوهر از پاک دامني و ناموس دوستي تن در داده
 بدشنة (که از دور بيدي با خویش نهان داشته بود) کار او بانجام
 رسانيد - عجيب تر آنکه مولانا محمد رضاى مشهدي رضائي تخلص
 ۹۸۸

تاريخ اين واقعه * * شاه جهان شد شهيد * * يافته *

القصه حکيم علي در سال سي و نهم شگرف حوض بر ساخته که
 راه از درنة آن بکاشانة ميرفت - و شگفت آنکه آب ازین برکه
 بدانجا در نميشد - مردم فرورده براه پورهي فراوان (نچ پرده
 و بسيار آزار یافته از نیمه راه برگردیدے - عرش آشياني بدماشای آن
 خرامش فرموده خود آهنگ درآمد فرا پيش گرفت - در کنج حوض
 سرے بآب فرورده در سه زينه پايان رفته بدان خانه درآمد
 بسيار بتکلف آراسته - در غایت روشني جای ده درازده کس است
 فرش خواب درخت پوشش مهيا - و حاضرى طعام موجود - چند جلد
 کتاب در طاقها گذاشته - هوا نمي گذاشت که یک قطره آب اندرون
 درآید - و چون پادشاه لخته درنگ فرمود غريب حالت بر مردم بيرون
 در آورد - تا سال چهارم حکيم بمنصب هفتصدي رسیده بود - و علاجهای
 دست بسته او موجب حيرت عالميان ميشد - آخرها (که بعرض آشياني
 اسهال عارض شد) هر چند تدابير بکار برد مفيد نيفتاد - پادشاه
 غضب آورد باو گفت که تو پسر اوي ولايت پيش نبودي - پاتابۀ غربت را
 اين جا را کودي - ما ترا باين مرتبه رسانيدم - تا در زے بکار آئي - و از

تأیید چشم دو تن که بجانب او بر تافتند - حکیم چیزه از کیسه برآورد
در کوزه آب انداخت - فوراً بسته شد - و عرض کرد این قسم درواها
موجود است - اما چه غایده که این جا اثر نمیدهد - پادشاه بمقتضای
اضطراب و اضطراب بیماری مبالغه فرمود - که هر چه شدنی ست
خواهد شد - همین را بمن بده - چنانچه ازان در قبض و اعتقال
در طبیعت بهم رسید - اما وجع در شکم پیچید که بقلق آورد - ناچار
ادویه مسهله بکار رفت - اطلاق زیادتی کرد - تا در گذشت *

از غرائب سوانح است تقدم سبب بیماری عرش آشیانی
گویند گرانبار نام فیله در سرکار جنت مکانی بوده - که دیگر فیله (که
مقاومت صدمات او تواند نمود) در فیلهخانه پادشاهی نشان
نمیدادند - مگر آپرپ نام فیله سلطان خسرو - که نیز در جنگ سرآمده
بود - لهذا عرش آشیانی فرمود - که این هر دو کوه گران سنگ را
بهم بجنگ اندازند *

* شعر *

* دو کوه آهتین از جای جنبید *

* زمین گفتی ز سر تا پای جنبید *

(۲)

و در هتین فیله از حلقه خامه بکمک مقرر شد - یعنی هرگاه یکی از آنها
چیرگی نماید و فیلبان نتواند نگاهداشت فیله مذکور از کمین برآمده
کمک مغلوب کزد - و آنرا طپانچه نامند - از اختراعات آن پادشاه
است - عرش آشیانی در جهروکه نشسته تماشا میکرد - و شاهزاده سلیم

و سلطان خسرو بر اسبها ن سوار شده استاده بودند - كه اتفاقاً فيل گرانبار بعد زد و خورد بسيار حريف خود را زبون ساخت - خواستند طپانچه را بكمك آرند - جمعى از مردم شاهزاده مانع آمده سنگى چند بجانب ار انداختند - ^(۲) فيلبان كه بحسارت پيش راند سنگى بر شقيقه اش خورده چند قطره خون بر سينه اش چكيد - باريابان حضور بآب و تاب وا نموده مزاج پادشاهي را بشورش آوردند - عرش آشياني به سلطان خرم (كه نزد جد بزرگوار حاضر بود) فرمود - كه نزد شاه بهائى خود رفته بگوئيد - كه شاه بابا ميفرمايند - كه در حقيقت همه فيلها از شما سم - اين بے اعتدالي چرا - شاهزاده در جواب گفت - كه مرا اصلاً آگهي نيست - و بزود فيلبان راضي نبوده ام - سلطان خرم گفت اگر چنين است من رفته فيلان را بآتشبازي از هم جدا مي سازم چنانچه هر چند تدابير بكار برد مفيد نشد - تا آنكه رن هتن نيز عاجز شده با آذروپ خود را بدريای جون انداخت - سلطان خرم برگشته كيفيت را بعنوان ملائم بعرض رسانيده في الجملة وحشت مزاج فرو نشانيد - درين اثنا سلطان خسرو رسیده بهرزه درائي و ژاژخائي در آمد - و نسبت پيدر حرفهاي ناشايسته معروض داشت - كه نايرده غضب عرش آشياني با شتعال آمد - و همه شب از تب بے تاب گشته طبيعت از مركز اعتدال انحراف تام نمود - طرف صبح جالينوس الزماني حكيم علي را طلبیده فرمود - كه هرزه گوئي خسرو

مؤاج ما را بر شورانیده باین حالت انداخت - و آخر همین تب
باسهال کشید - و موجب ارتحال گردید *

گویند چون در آخر بیماری حکیم علی تجویز تربز کرده بود
جنت مکانی پس از جلوس معائب فرمود - که بهمین تجویزها
پدرم را کشتی - و در سال سیوم سنه (۱۰۸) هزار و هیزده جنت مکانی
هم بسیر حوض مذکور بخانه حکیم رفته بآب درآمد - و بعد از تفرج
بیرون آمده حکیم را مورد عذابت ساخت - و بمنصب دو هزار
سرفراز فرمود - حکیم بعد از چند بساط هستی در نورید - گویند
قریب شش هزار روپیه هر ساله بصرف ادویه و اشربه اهل استحقاق
مقرر ساخته بود - حکیم عبدالوهاب پسرش در سال پانزدهم جهانگیری
بر جمع از سادات لاهور دعوی هشتاد هزار روپیه کرد - که پدر من
بآنها سپرده - و خط بمهر قاضی ظاهر ساخته دو گواه در دارالعدالت
گذرانده بثبوت شرعی رسانید - سادات انکار داشتند - و ممکن نبود
که از عهد آن مبلغ برآیند - آصف خان بتحقیق این قضیه مامور
شد - چون خاین خایف می باشد حرف آشتی با سادات در میان
آورد - آصف خان بگونه اگون پرسش در آمد - ناگزیر اعتراف با بطلان
دعوی خود نمود - و بعزل منصب و جاگیر از مرتبه افتاد (۲) *

• حاکم بیک •

داماد اعتماد الدوله جهانگیری ست - در عهد جنت مکانی

چون عشائر و اقارب اعتماد الدوله هر يكی بخاني و ترخاني (سید
 مشار اليه نیز صاحب حشم و طبیل گشته بدلند پایة امارت برآمد^(۲)
 زنش خدیجه بیگم بهمشیرگی نور جهان بیگم در غایت اعزاز
 و احترام میگذرانید - تا اواخر زمان اعلیٰ حضرت در قید حیات بود
 و باعتبار یمین الدوله (که برادر کلانش بود) در توفیر و تبخیل او فوت
 و فرگذاشت واقع نشد - همواره با نعامات پادشاهی کام دل می انداخت
 فردوس آشیانی در سال بیست و چهارم یکدفعه بعطای سی هزار (رپیه
 او را مورد نوازش فرمود - چون حاکم بیگ مرد مغلی خالی از فضل
 و کمال نبود بغراغت دوستی و تن آسانی میخواست بخود سری
 بگذراند - جذمت مکانی بهاس آن نسبت تکلیف خدمت حضور
 بار معاف فرموده بیشتر بکارهای بیرون مامور میفرمود - چندی
 حکومت متهرا بمشار اليه تفویض یافت - آخر معزول شد - سببش
 این که اچهد روپ اسرم سناسیئے بود مرتاض موحد - نزدیک معموره^(۳)
 اوچین در گوشة صحرائی از آبادی دور پشته واقع شده - دران سوراخ
 کنده مسکن و مامن داشت - دهن سوراخ (که راه درآمد و برآمد است)
 پنج و نیم گره دراز - و سه و نیم گره پهنا پیموده شده - او در دست
 خود را دراز ساخته بدرون در می آورد - آنگاه سر - بعد از آن مدل
 ماره خود را بدرون می انداخت - و وقت برآمدن نیز بهمین دستور
 حیرت افزای نظارگیان بود - نه بوریا و نه کاه - که در هوای سرد بزیو

(۲) نسخه [ج] طبیل و حشم (۳) نسخه [ب] اچهد - و نسخه [ج] اچده

اندازد - و نه در زمستان آتش - و نه در تابستان باد - نیم ذراع
 پارچه کرباسی داشتند - که پیش و پس خود بدان پوشیده - هر روز
 دو مرتبه بدربیا درآمده غسل کرده - و ظرفی از مس بجبهت آب خوردن
 در دستش بوده - در تمام شهر ارجین هفت خانه برهن (که
 صاحب زن و فرزند اند - و اعتقاد درویشی و فداعت بآنها دارند)
 اختیار کرده - روزی یکبار بیخبر بخانه سه نفر از آن هفت نفر درآمده
 بروش گدایان می ایستاد - و آنها پنج لقمه خورده از آنچه برای خود
 مهیا میکردند برکف دستش می نهادند - و او بآنگه ادراک لذت
 کند فرد می برد - بشرطیکه در آن خانه زن حائض نباشد - و طوئیه
 و مصیبتی و ولادت واقع نشده باشد - اهل همد صاحب این مقام را
 سرب ناسی خوانند - سر تارک همه *

چون در سال یازدهم بلده ارجین مطرح رایات جهانگیری گردید
 جنت مکانی بدیدنش رفته - با آنکه بمجالست مردم چندان راغب
 نبود صحبت مستوفی نگاهداشت - علم بیادانت را (که مراد از علم
 تصوف باشد) خوب ورزیده - از فهم تیز و مدرکه عالی مصطلحات
 تصوف اهل اسلام را با طریق تصوف خود تطبیق داده بیان نمود
 جنت مکانی را کمال حسن اعتقاد بار بهم رسید - و او بعد چنده
 از ارجین بمتهر (که از اعظم معابد همد است) نقل نموده برکنار
 دریای جمنا بآئین خویش یزدان پرستی می نمود - جنت مکانی
 چون در سال چهاردهم نخستین بار نهضت کشمیر فرمود در آن مکان

(مائرا لمر)

مکرر پیش او رفته در خلوت زمان ممتد صحبت میداشت - سخن او در باطن پادشاهی اثر تمام می بخشید - برای هر که میگفت کامیاب میگشت - چنانچه خان اعظم کوکه از امتداد حبس سلطان خسرو نگرانی بسیار داشت - با وجود تعصب دینداری تنها پیش او رفته در باب خلاصی خسرو بعجز التماس نمود - او حرفهای محققانه بیادشاه گفته بر سر مهربانی آورد - و جرات آن شاهزاده بعفو مقرون گشته حکم شد - که بکودنش می آمده باشد - و چنین امر دشوار بعرض آن بیعرض صورت آسانی گرفت - ازین که پادشاه وقت بار معتقدانه در خوردی رجوع خلأق بسیار شد *

با آنکه او با هیچکس کار نداشت و از شادی و غم آسوده میزیست ناگاه حاکم را یا رگ حمیت اسلام بحرکت آمد - یا هجوم مردم را محل حکومت پنداشت - روزه آن بیچاره را تازیانهای بسیار زد - پادشاه ازین خبر بسیار برآشفته - هر چند بخاطر داشت بیگم تلافی بعنوان دیگر نقش نیست اما از نظر افکنده بعزل خدمت و سلب منصب و جاگیر معاتب فرمود - مشارالیه در اکبر آباد منزوی گشته نزدیک نخاس آنجا باغی بطراوت و نصارت (که رشک گلشن کشمیر بود) طرح افکنده در آنجا بمشغله عام می پرداخت - تا آنکه باجل موعود در گذشت - پسرش میرزا نورالدین نیز اعتدا بمنصب پادشاهی ننموده از دولت مادر و خالهای خویش روزگار مهیا داشت - و اوقات عمر را بکمال خوبی گذرانید *

* حکیم صدرا *

ملقب بمسحیح الزمان خلف حکیم فخرالدین شیرازی ست
 که در عهد شاه طهماسب فرمان فرمای ایران بمیرزا محمد ناصی
 گشته - اکثر خویش و قومش طبیب پیشه بوده اند - نمیش بحارث
 ابن کلاذه (که شرف ملازمت جذاب ختمی مآب صلی الله علیه و سلم
 دریافته - و بدعای فیض انتمای آنحضرت فن طبابت و پزشکی
 در دودمان او تا روز جزا خواهد بود) میرسد - حکیم فاضل دانشمند
 نیکو اخلاق بود - در معالجه مرضی ید بیضا می نمود - علمای عصر
 قولش را معتبر و تصرفات او را در معالجات معتمد علیه و موثق به
 میدانستند - اطبای وقت بشاگردی او افتخار کرده مباحثه کتب طب
 در خدمتش می نمودند - اما چون بتوسعه مشرب مشهور بود شاه
 توجه کمتر بحالش میفرمود - حکیم صدرا نیز پس از تحصیل سائر
 علوم و فنون در طب مثل پدر بدانشوری و حذاقت علم اشتیاق برافراخته
 در ریعان شباب سال چهل و ششم اکبری وارد هندوستان گشت
 و در عهد جهانگیر پادشاه سرآمد حکما گردیده بخطاب مسیح الزمان
 و منصب سه هزار پانصد سوار سرفرازی یافت - بعد از جلوس
 اعلی حضرت بیش از پیش مورد نوازش خسروانه شده بخدمت
 عرض مکرر (که جز بمعتمد مزاج دان نسزد) اختصاص گرفت - و در سال
 چهارم برخصمت حجاز مجاز گردیده برهنمونی هدایم و بدرقه

توفیق بزیارت حرمین مکرمین چهره سعادت نور آگین ساختن
و براه بصره مراجعت نموده به بندر لاهری رسید - در سال
هشتم باسلام پیشگاه خلافت و جهانبانی ناصیه بخت برافروخت
و چهل اسب عربی (که در بصره و نواحی آن برای پیشکش خریده بود)
بنظر درآورد - و بدرجه قبول رسید - ازان جمله دو اسب یک بوز
و دیگری طرف (که حسن منظر و نیکوئی لون و تناسب اعضا با تیزگامی
و باد خرامی فراهم داشتند) سرآمد طوائف پادشاهی گشته نخستین
پادشاه پسند و دومین بتمام عیار موسوم گردید - و حکیم بتغویض
منصب پیشین و عطای فیل و بیست هزار روپیه نقد سربرافراخته
بحکومت بندر مبارک سورت و مرگانات آن دستوری یافت *

و چون حکیم در مذهب امامیه مقتدا بود و کمال تفاوت و طهارت
داشت انجام کار از ملازم پیشگی استعفا جسته در دارالسلطنه لاهور
با دایه آسوده و خاطره شاد گوشه انزوا برگزیده داد عیش میداد
اکثری در لاهور و تابستان در خطه کشمیر بسر میدون - و گاهی
حسب الطلمب بحضور نیز میسرید - چون در ازاله امراض بیگم صاحب
(۲)
(که بجهت آتش زدگی بهم رسیده بود) کوشیده در سال هیزدهم
باضافه ده هزار روپیه بمالیانه پنجاه هزار روپیه کامیابی اندوخته
رخصت انصراف یافت - و در سال بیستم و چهارم سنه (۱۰۶۱)
هزار و شصت و یک در کشمیر رخت همتی ازین جهان برپست

طبع موزون داشت - مسیح الهی تخلص مینمود - این شعر
از دست *
* بیت *

* کم لذتم و قیمتم افزون ز شمار است *

* گوئی ^(۲) نمر پیشتر از باغ وجودم *

گویند حکیم سه صد کنیز داشت - و هر یک را بخدمت مقرر نموده
از صبح تا شام و از شام تا در پاس شب مستغرق کار بود - و لمحظه
فرصت نمیداد - چون وجه این همه تقید و تعذیب پرسیدند گفت
زنان را تا شغله پیش نباشد خیال باطل در سر میروسانند - گویند
در وجه معیشت هم تنگ گرفته بود *

* حبش خان *

سیدی مفتاح حبشی از دیرین بندها و قدیم پرهستاران نظام شاهیه
است - و دران خانواده صاحب عزت و اعتبار بود - و از دیر باز
بقلعه‌دارق قلعه اردگیر (که حصاره ست در کمال ثنانت و استواری
از سنگه و ماردج اساس یافته) میپرداخت - چون از آغاز سلطنت
صاحب قران ثانی ولایات نظام شاه پی سپر افواج پادشاهی گشته
رفته رفته همگی حصون و محالات مستخر اولیای دولت اعلیٰ حضرت
گردید و آن سلسله یکباره انقطاع پذیرفت محمد عادل شاه بیجاپوری
برای گرفتن اسمعیل برادر زاده خود (که دران قلعه محبوس بود)
هرچند تدابیر بکار برد و سیدی مفتاح را با طائف الحیل مستمال

میگردانید سودمند نیفتاد *

این اسمعیل پسر درویش محمد است نخستین پسر ابراهیم عادل شاه و همشیره زاده محمد قلی قطب الملک - چون ابراهیم عادل شاه بدولت نام غلام کلانوزی (که در نوکری او اعتبار تمام یافته قلعه دار بیجاپور شده بود) در مرض موت وصیت نمود (که بعد از پسر دوم محمد را بسری بردارند) محمد پس از مسند نشینی درویش محمد را نابینا گردانید - زنانش اسمعیل را (که در آن ایام شش هاله بود) پنهان نزد نظام شاه فرستادند - باشد که از چنگ دشمنان رهائی یابد - او از بیم آنکه رسیدن اسمعیل شهرت یابد و خاطر عادل شاه از آن انحراف گیرد نادیده پیش سیدی مفتاح فرستاد - ارده سال در زندان نگهداشت - و مشار الیه بے آنکه اظهار ایلی ب عادل شاه نماید بے سر و سردار بدشتگرمی قلعه استوار سر نخوت و بزرگی می افراشت *

سال نهم در ماه محرم سنه (۱۰۴۶) هزار و چهل و ششم

هجری خاندوران بهادر بهرامزاده آن قلعه پرداخت - و از طرفین دست و بازوی جلالت و حماسه برگشادند - و چون نقبها بقلعه نزدیک رسید حصار نشینان را پای ثبات از دست رفت - سیدی مفتاح مضطرب گشته بخاندوران پیغام داد - که اگر مرا در ساک بندهای درگاه منخرط سازند من قلعه را می سپارم - خان مذکور چون ملتمسات او را قبول نمود او آزرهای دیگر (که شایستگی

پذیرائی نداشت) در میان آوردن - و زدن و خوردن آغاز کرد *

گویند در ایام محاصره اکثر ما یحتاج تلعلگیان بصرف آمده بود
 لهذا سیدی مفتاح تدبیرے انگیزته بخاندوران اظهار اطاعت
 و نوکری نمود - و برای ملازمت روزی معین ساخت - و در اثنای
 آن دروازه های قلعه را برکشاد - تا مردم بلشکر پادشاهی آمد و شد
 نموده آنچه می بایست گرفته بقلعه آوردند - روز موعود ملاقات باز
 دروازه ها بسته بر سر جنگ و جدال شتافت - بهر تقدیر خاندوران
 نقیه را (که سرپای برج شیر حاجی کشیده بود) آتش زد - اگرچه
 چندان خلل بقواعد حصن ارک راه نیافت اما سیدی مفتاح
 از عاقبت بینی جز اطاعت چاره ندیده نزد سردار آمد - و بعد
 محاصره سه ماه و کسری قلعه تسلیم نمود - و اسمعیل نذیر ابراهیم
 عادل شاه را که زندانی بود حواله کرد *

سیدی مفتاح از پیشگاه خلافت و جهانبانی بمنصب سه هزار
 هزار و پانصد سوار در اسبه سه اسبه و خطاب حبش خان مورد التفات
 خسروانی گشت - و به تذخوای تیول جید سرمایه دولت اندوخته
 همواره در کمکیان دکن انتظام داشت - و هیچگاه صوبه داران دکن
 پاس عزت و احترام او را فرو نگذاشتند - و او هم اگرچه بشکل و شمائل
 عجیب و غریب بود و بسیار مرطوبی داشت اما خالی از اهلیت نبود
 علما و صلحا را بسیار دوست داشت - و خدمت کرده - و بایصال
 زر باریاب کمال و اهل استحقاق کوشیده - و در نوکری پادشاهی

بهیار چسب و چالاک بود - در سال بیست و نهم شاهزاده محمّد
 اردنگ زیب بهادر ناظم دکن او را با جمیع امرای دکنی بهمراهی
 میرزا خان حاکم برار بر سر زمیندار دیوگده تعین نمود - و چون
 شاهزاده در سال سیم متوجه گلکنده گردید دران مهم نیز خود را
 رسانیده مصدر خدمات گشت - مشار الیه به بابا فیروز (که درویش
 بود در قصبه پتھری) اعتقاد و اخلاص بسیار داشت - و اخراجات
 خانقاه شیخ هر سال و هر ماه سر برآه می نمود - و چون بابای مذکور
 ازین جهان گذران بدار الجنان نقل نمود خان مذکور مقبره او
 دران قصبه بنا نهاده - که امروز زیارتگاه مردم است - برگنه و کاور
 سرکار ناندر دکن در جاگیر داشت - وطن قرار داده اکثر سادات
 عربستان را درانجا ساکن گردانیده بانواع خدمتگاری پیش می آمد
 و کتب بسیار قیمتی از دیار عرب طلبید - و دست بذل و کرم دراز
 داشت - پسرش احمد خان هم منصب عمده یافته - جوان وجیه
 نمایان بود - شاه عالم بهادر در هنگام مرگه دارجی دکن التفات بسیار
 بحالش میکرد - از زمیندارجی برگنه مذکور خریده با جاگیرداری
 جمع ساخت - در عهد عالمگیری در گذشت - پسرانش منصب قلیل
 یافتند - دیهات برگنه بمردم دیگر تفخواه شد - مدتی بدر تمرد زده
 بخون سری بسر بردند - در عهد خسرو زمان عوض خان بهادر
 قسوره جڈ بمحاصره مسکن آنها پرداخته سیدی حسین را (که
 کلان تر آنها بود) گرفته مقید نمود - پستر بحکم نظام الملک آصفچاه

مخلصي یافته بر سر کار خود شتافت - و پس از زمينداري مذکور
تعلق بارلادش دارد *

• حيات خان •

داروغه آبدار خانه و سرگروه خدمتگاران اعلى حضرت بود
بفروزي اعتماد و رفور محرميت و درام حضور اختصاص داشت
مدتها بداروغگي دولتخانه (که جز بمعتمدان نميپارند) و داروغگي
چيلها و داروغگي خواصان مي پرداخت - غالبا اين همان حيات
خان است که در عهد جنم مکاني نيز بداروغگي آبدار خانه مامور
بود - و روز شکار شير (که از انيراي سنگدلن تورد بسيار بظهور رسيد
(۲) و پادشاهزاده شاهجهان بکومک او متوجه شده شمشير به شير
حواله نمود) او نيز بهمرکبي پادشاه اختصاص داشت - سال ششم
جلوس فردوس آشياني بمنصب هشتصدي دو صد سوار رسیده
و سال پانزدهم هزاري دو صد سوار گرديده سال هيژدهم باضافه
پانصدي دو صد سوار و سال نوزدهم بافروزي پانصدي دو صد سوار
بمنصب دو هزاري شش صد سوار چهره کامراني افروخت - پستتر
بداروغگي گرز برداران و منصب داران احدي مامور شده سال بيستم
باضافه دو صد سوار و پستتر بداروغگي مردم جلو و افزوني دو صد سوار
بمنصب دو هزاري هزار سوار فائز گشت - پس ازان باضافه پانصدي
ذات و سال بيست و یکم بافروزي پانصدي ديگر بمنصب سه هزاري

هزار سوار هرفوازي يافت - سال بيست و سيوم بافزایش در صد سوار
 و سال بيست و چهارم بعظای علم و پستّر باضافه سه صد سوار
 بمنصب سه هزار و پانصد سوار سربلندي اندوخت - و سال ^(۲)
 بيست و نهم بعنايت نقاره طبل شادمانی بر نواخت - و سال سيم ^(۳)
 (که سنين عمرش بهفتاد رسیده بود) بنابر عروض مرض فالج
 از دولت هاريابي محروم گرديد - پادشاه بآئين بنده پروري ديها
 بيست لک دام از حوايی مستقر الخلافه بطريق سيورغال بار عطا
 فرموده بر منصب پسر و نبیره اش افزود - و خدمات حضور (که
 بار متعلق بود) بديگران تفويض پذيرفت - سال سي و يکم بيست
 و هفتم شعبان سنه (۱۰۹۷) هزار و شصت و هفت هجري در باده
 مذکور بديار خاموشان منزل گزید *

* حمام الدين خان *

ميرزا حسام الدين حسن نبیره ميرزا غياث الدين علي آصف
 خان است - پدرش نظام الدين علي نام داشته - مومنی اليه مرد
 عياش بے پروا بود - و در عنفوان جواني بکمال استغنا ميگذرانيد
 بنابرو قرابتی (که اين سلسله را با يمين الدوله آصفجاهي ست)
 بعد جلوس اعلیٰ حضرت سرگرم تقديم خدمات پادشاهي گشته مدتی
 در دکن بکارهای متفرق بسر برده در سال پانزدهم بمنصب هزارى

(۲) نسخه [۱] سه هزار و پانصدي هزار سوار (۳) در [بعضی نسخه]

پانصد سوار سرفرازی یافته ببخشگیری دکن قامت اعتبار خویش
 بر آراسید - با آنکه از دیانت و بیغرضی از آمیزش مردم آزادانه
 میزیست اما از روی دانش و فهمیدگی نوعی حسن سلوک سرکرد که
 زبانها بتحسین گویا گشت - صوبه داران دکن باعزاز و احترام با او
 پیش آمدند - خاندوران نصرت جنگ واسطه ترقی او شده کاردانی
 و دیانت مشار الیه را با خدمت طلبیها دل نشین اعلیٰ حضرت
 ساخت - در سال هیزدهم از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
 ششصد سوار و خطاب خانگی سرمایه اندوز عزت و افتخار گردید
 و در سال بیست و یکم بمنصب دو هزار و زیات سوار سرفرازی
 یافته بعزل ببخشگیری دکن و تفویض حراست قلعه اودگیر محکوم
 و مامور گشت - چون میخواست (چنانکه در دانش و کار شناسی
 شهرت گرفته بشجاعت و مردانگی هم نام بر آید) دران ناحیه دس
 جرأت و جسارت از آستین همت بر آورده تا سرحد گلکنده^(۲)
 بعروکش افکنی و متمرد گدازی قیام ورزید - و در پیشگاه سلطنت از
 متصدیگری برآمده نقش سری و سرداری نشان - و باضافه پانصدی
 پانصد سوار سربرافراخت - و در سال سیم از قلعه داری اودگیر
 تغییر شده بفوجداری تلنگانه از انتقال هادی داد خان انصاری^(۳)
 سرعزت برافراخت *

(۲) نسخه [ج] بر کشاده (۴) در [بعضی نسخه] دیدار خان - و در

[بعضی] دیدار خان - یا دیدار خان باشد *

معلوم نیست که صوبه داری برار چه وقت بخان مزبور قرار یافته
 جز این که در مرآت العالم نوشته که بعد نخستین جلوس خلد مکان
 چون آن شاه اتبالمند در تعاقب داراشکوه از آب بیاه گذشت
 صوبه داری برار از تغیر حسام الدین خان بسید صلابت خان
 مخاطب باختصاص خان مقرر گشته فوجداری سرکار بیجاگده
 بخان مذکور مفوض گردید - سال فوتش بنظر نیامده *

مشارالیه با اشتغال دنیوی همواره اوقات را بعیش و طرب
 میگذرانید - و اصلاً بکوچه فکر و اندوه گذر نداشت^(۲) - در فن موسیقی
 بسیار ماهر خوش محاوره بدیهه گوی سخندان بود - اگرچه بتحصیل
 علوم نپرداخته اما از کثرت مصاحبت با علما آشنائی بهر علم داشته
 که بوقت تقریر عاری نبود - حسن خط را بخط استاد رسانیده
 قطعه نویس بے نظیر بود - و نهایت شیفته صید و شکار - و کثیرالاولاد
 بود - پسران رشید داشت - نخستین پورش میرزا نعمت الله - که
 از سائر برادران بیشتر صاحب نام و نشان گردید - هنگام عزیمت
 عالمگیری بقصد انتزاع سلطنت رفاقت گزیده بعد نخستین جلوس
 بخطاب سهرابخانی و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
 چهار صد سوار و فوجداری بالاپور برار کامیاب عزت گشته رخصت
 دکن یافت - و پیوسته بتقدیم خدمات حضور و بیرون مورد نوازش
 خصمردانی بود - پسرش میرزا عاقبت محمود سزادر خان است

که از فوجداری الوند و قلعه بکراست قلعه بیدر امتیاز یافته در عهد
 خداد منزل ضعف بصر طاری گشته تغییر شد - و در برهانپور درگذشت
 پسرش میر نظام الدین علی حسام الله خان مدتها در قلعه داری اودگیر
 گذرانیده در ایام بے ضبطیهای صوبه داران با سرکشان آن ناحیه
 (که قوم اند موسوم به بیدر بدال هندی) زد و خورد داشته پسران
 جوان او دران آویزشها فرورشدند - پس ازو پسر خردش خطاب
 پدر یافته تا حالت تحریر بقلعه داری آنجا می برداد - و چون
 شجاعت و جرأت ارثی دارد با آنکه فرقه ضالّه مرهته بهر جانب
 و هر طرف تسلط افزاست اما متمردان آن ناحیه ازو سر حساب اند
 و فی الجملة درین زمانه احیای نام نیاگان خود میزداید - این هم
 از حسن فیت حسام الدین خان موسوم اسم - که از صد سال افزود
 و هنوز سلسله او یا برجا ست *

• حکیم حاذق •

پسر حکیم همام گیلانی ست - ولادت از در فتحپور سیکری بعهد
 عرش آشیانی واقع شده - و هنوز حدیث السن بود - که پدر درگذشت
 چون نیاگانش همه صاحب فضل و دانش بودند او نیز اوقات خود را
 بتحصیل لغت کمال متعارفه صرف نموده بشعر و انشا شهرت گرفت
 و با آنکه در طب آنقدر ماهر نبود بحدائق نام برآورد - و در زمان
 جهانگیری برشادت و اعتبار چهره بختوری برافروخت *

چون سریر سلطنت بجلاوس فردوس آشیانی زیر دیگر یافت
 بمنصب هزار و پانصدی ششصد سوار سر برافراخت - و در همین سال
 برسم سفارت توران رخصت یافت - که امام قلی خان والی آنجا
 سلسله جفبان صداقت و وداد شده عبدالرحیم خواجه جویداری را
 بعنوان حجابیت نزد جنت مکانی فرستاده بتحریر آرد - که شاه
 عباس مغوی روابط قدیمه را منظور نداشته قندهار را از تصرف
 اولیای دولت برآورد - لائق آنکه شاهزاده ولیعهد با لشکره گران
 و سامان در خور بتسخیر آن معین گردد - مانیز با لشکر مادر اوالنهر
 و بلخ و بدخشان بدان سمت شتافته آنچه دولته خواهی ست بتقدیم
 میسرانیم - و بعد از فتح بتسخیر خراسان پرداخته هرچه خواهند
 ازان ولایت ضمیمه ممالک محروسه گردانیده تتمه را بما مرحمت
 فرمایند - ناگاه در اثنای این گفت و شنود قضیه ناکزیر جنت مکانی
 رد نمود - خواجه در مبادی جلاوس شاهجهانی از دارالسلطنه لاهور
 بدارالخلافه اکبرآباد آمده سعادت بار اندرخت - و در همان نزدیکی
 بدیرین مرتبه که داشت درگذشت - ارسال نامه دوستی و تعین و خشور
 ازینطرف هم لازم آمد - حکیم را (که پدرش در فرمانفرمائی عرش آشیانی
 برسم رسالت نزد عبدالله خان اوزبک رفته بود) با ارمغان یک لک
 و پنجاه هزار روبیه و نفائس هندوستان رخصت فرمودند - و پس
 از معارفت در سال چهارم خدمت عرض مکرر (که بحسن تقریر

و مزاجدانی محتاج است) از تغیر حکیم مصیم الزمان بدو تقویض یافتند . و پستری بتوالیها اضافه بمناصب سه هزار و پانصد برتری برافراشت و بعد ازان بظاهر وجهی از منصب افتاده در اکبرآباد گوشه انزوا برگزیده بسالیانگی بیست هزار روپیه موظف گردید . و در سال هیزدهم بافزایش سالیانه از اصل و اضافه چهل هزار روپیه آسودگی اندوخت و سال سی و یکم سنه (۱۵۶۸) هزار و شصت و هشت بساط هستی در پیچید . صاحب مرآت العالم فوتش را در سنه (۱۵۸۰) هزار و هشتاد نوشته *

حکیم بسیار تند مزاج با رعونیّت و تبختر بود . از خویشتن بینی و بر خود غلطي طرفه پندار داشت . رباعی میر اللّهی همدانی (که از سخن سنجان خوش فکر است . و هنگام مراجعت حکیم از سفارت توران در کابل بدیدنش رفته نقش صحبت در دست نشست) مشهور است *

- * دایم ز ادب سنگ و سبوتوان شد *
- * در دیده اختلاط مونتوان شد *
- * صحبت بحکیم هانق از حکمت نیست *
- * با لشکر خبط در بر نتوان شد *

هرچند طبابت را درست نوززیده بود اما نظر بر اعتبار و نامش امرا استعلاج می نمودند . چندی در نگارش مآثر صاحبقران ثانی

قلم معاني رقم را جولاني نموده - چون ديگر منشيان سخندان
بدان کار پرداختند از دست کشيد - شعروش صاف و درست است
سخن سازي پيشين را طرز تازه گويان آميخته - خالي از حلاوت
نيست - ليکن او خود را به از انوري ميدانست - ديوانه در کمال
تزيين مرتب ساخته در قاب مرصع گذاشته هرگاه بمجاس مي آورد
هرکه بتعظيم آن بر نمي خواست اگر عمده هم مي بود ناخوشي
ميكرد - و آنرا بر رحل طلا گذاشته ميخواندند - اين بيت او
مشهور است *

* دلم بهيچ تسلي نميشود حاذق *

* بهار ديدم و گل ديدم و خزان ديدم *

* حقيقت خان *

اسحق بيگ يزدي - ابتدا خانساماني سرکار ممتاز الزماني
داشت - سال چهارم جلوس فردوس آشياني چون آن عفيفه از دار
قاني بدار باقي نقل نمود پادشاه او را (که مرد کتخدا منش
بود) بخدمت ديواني بيگم صاحب بر نواخت - سال نهم جهت
تقديش دفائن چهار سنگه باغي (که بقتل درآمده بود) با مكرمت
خان و باقي خان چيله جانب ديذا تعين يافت - و بحسن تفحص
اينها بيست و هشت لک روپيه از چاههاي آن نواحي برآمده
داخل سرکار پادشاهي گشت - سال دهم بمنصب هزاري صد سوار

چهاره اعتبار برافروخت - و سال درازدهم بخطاب حقیقت خان مخاطب گردیده بخدمت عرض مکرر از تغیر عاقل خان عنایت الله نامزد شد - سال سیزدهم باضافه صد و پنجاه سوار و سال شانزدهم بافزونی پانصدی و سال هیزدهم بافزایش پنجاه سوار از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی سه صد سوار ترقی پذیرفت - پس ازان پانصدی اضافه یافته از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و سه صد سوار عز امتیاز اندوخت - که از فهرس آخر پادشاه نامه . بمنصب او بشرح مرقوم مستفاد میشود - سال بیست و هشتم چون بکبر سن رسیده بود پادشاه او را از کارها بازداشته بگوشه گزینی آرامش بخشید - و سال هفتم جلوس خلد مکان مطابق سنه (۱۰۷۴) هزار و هفتاد و چهار هجری در حالت انزوا کنج نیستی گزید *

* حسین بیگ خان زیگ *

خواهرزاده و خویش علی مردان خان مشهور است - چون سعید خان ناظم کابل حسب الاشاره علی مردان خان قندهار پیوست رعایا و سکنه آنجا را در موافقت میبردند یافت - دانست که با افواج قزلباش در حوالی بسمت بزد و بهت واقعی صورت نخواهد گرفت علی مردان خان را با جمعی در ارک قندهار گذاشته سه هزار سوار او را بسردازی مشارالیه همراه گرفته با قزلباشیه عرصه نبرد آراست فوج ایران بر مردم علی مردان خان غالب آمده در مردم او تزلزل راه یافت - اما سعیدخان بر رتک خود را رسانیده مخالفان را اداره

بادیه مزبعت ساخت - مومنی الیه بهمراهی علی مردان خان سعادت ملازمت ماحبقران ثانی دریافته بنوازش خسروانی اختصاص گرفت چون آثار کاردانی از وجنات احوالش ظاهر بود اردا از همراهی خان مذکور برآرد شرف اندوز حضور ساخته بخدمت آخته بیگی (که جز بمخصوصان معتمد تفویض نیابد) بر نواختند - و در سال هیزدهم بانضمام آن خدمت توزک مقرر گشته بعنایت عصای مرصع و اضافه منصب تارک عزت برافراخت - و در سال بیست و یکم از کارهای حضور باز داشته بعنایت موبه داری کشمیر و خطاب خانی و باضافه پانصدی ذات و پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار و عطای علم و قیل مباحی فرموده بدانصوب دستوری دادند - و در سال بیست و هشتم بخدمت فوجداری میان درآب از تغیر غضنفر خان و اهتمام عمارت مخلص پور (که ساعت تاسیس آن هفدهم محرم سال مذکور سنه (۱۰۶۵) هزار و شصت و پنجم هجری مقرر شده بود) (خصمت یافت - و در سال سی و یکم بار دیگر بمرحمت خدمت میرتوزکی کامیاب گردید - و در جنگ سموگده خان مذکور میراهتمام توپخانه پادشاهی بود - داراشکوه توپخانه خود را بسرداری برفنداز خان میرآتش خویش از دست راست و توپخانه پادشاهی را از طرف چپ در پیش صف لشکر جا داده هر دو در فروختن نیران جنگ و گرم ساختن هنگامه نبرد پایه کمی از یکدیگر نیارزدند - ادبار سردار را چه علاج - پس از فرار دارا شکوه

چون مهمات سلطنت بخدام عالمگیری باز گردید مشار الیه نیز بتقبیل عتبه خلافت سربلندی یافت - در سال جلوس بفوجداری بنکش مرخص گردیده در آخر سال دوم معزول گشت - و در سال هیزدهم بفوجداری جونپور سرفرازی یافت - و در سال نوزدهم آخر سنه (۱۰۸۶) هزار و هشتاد و ششم هجری و دیعت خیات سپرد پسرانش میوزا عطاءالله و میرزا امان مدتها در رکاب پادشاهی بوده نخستین هفتصدی شده در گذشت - و دومین بتعیذاتی کابل تعیین شده درانجا ترقی نموده ب خطاب ناصر خان ناموری اندرخت چنانچه احوالش جدا برشته تحریر درآمده *

* حسن علی خان بهادر *

عالمگیر شاهی دومین خلف آله وردی خان مشهور است - چون چهره اش در مهابت و صلابت مانا بشیر بپر بود در طفلی اورا میوزا باگه میگفتند - بقوت دست و زر بازو و در قد و قامت جوان نمایان - و از سائر برادران بامتیاز شایان بود - و همواره برضامندی و همراهی پدر گذرانیده در اواخر زمان اعلی حضرت (که شاهزاده شجاع پای بے اعتدالی پیشتر گذاشت - و آله وردی خان با پسران طوعا و کرها رفاقت اختیار نمود) در جنگ بهادرپور بنارس [که فیما بین شجاع و سلیمان شکوه پسر کلان دارا شکوه (که از پیشگاه خلافت با بسیاری از بندهای پادشاهی بمقابله ار رفته بود) اتفاق

افتاد - و شجاع شکست یافته راه بنگاله گرفت [حسن علي از پدر
 جدا شده بلشکر پادشاهي ملحق گشت - و پس از هزیمت داراشکوه
 (که طوفان تفرقه بر جمعیت سلیمان شکوه ریختند - و هر یک از
 منصبداران پادشاهي و نوکرانش ترک همراهي گزیده راه مقصود
 سرکردند) مشارالیه بواسطت راجه جیسنکه احرار سعادت آستان
 عالمگیری نموده باضافه پانصدی و افزایش سواران بمنصب هزار
 و پانصدی هزار سوار و خطاب خانی مرود انظار عاطفت شد - و در
 همین سال هنگام توجه عالمگیری بجنک کهجوه بافروزی پانصدی
 و خدمت قوش بیگی عزت اندوخت - و بعد از جنگ درم داراشکوه چون
 دارالخلافه بنزول موکب پادشاهي رونق یافت ضمیمه قوش بیگی گری
 فوجدارچی نواحی شاهجهان آباد از تغیر کیوتسنکه باوراسزد گشت
 و چون درام التزام رکاب پادشاهي ناگزیر عهده قوش بیگی گری سم
 خان مذکور پیوسته در سفر و حضر بحسن خدمت مطرح انظار
 اعطاف خسروانی می بود - و در سال نهم بداروغگی ملازمان جلو نیز
 اختصاص گرفت - چون آخر سال دوازدهم انتهای الویه از مستقر الخلافه
 اتفاق افتاد خان مشارالیه از تغیر صف شکن خان بفوجداری متهور
 و از آمدن و اضافه سه هزار و پانصدی دو هزار و پانصد سوار سر بلند
 گشته با فوج حضور بمالش سرتابان آن ناحیه رخصت یافت

(۲) نسخه [ب] کهچره (۳) نسخه [ب] کهرتسنگ - و نسخه [ج]

کهرتسنگ - باگاری (۴) نسخه [ا] بمستقر الخلافه

خلین مزبور در قتل و اسیر آن شور انگیزان و تاخمت و تاراج موطن آنها
 نهایت جهد و دلاوری بکار برده در انقطاع نسل و تبار و انهدام قلعهای
 استوار دقیقه از دقائق فرو نگذاشته دیگران را از همراهان خود و غیره
 بر محال زمینداری مستقل گردانید - و کوکلا جات شقی را (که
 علت کشته شدن عبدالنبي خان فوجدار و سبب نهیب و غارت پرگنه
 شادآباد او شده بود) با سنگی مفسد همراهی از گرفتار ساخته بحضور
 فرستاد - و بقهرمان پادشاهی در بادافرا اعمال زشت بند بزد آن
 دو واجب القتل جدا کردند - پسر و دختر کوکلا جهت تربیت هواله
 جواهرخان ناظر شد - و آخر دختر در حباله نکاح شاه تلي چيله
 بیش منصب روشناس درآمد - و پسرش فاضل نام حافظه شد
 که نزد خاد مکان حفظ دیگره آن چنان قابل اعتماد نبود
 و باستماع قرائت آن پادشاه (که بعد جلوس بحفظ قرآن موفق شده)
 سعادت اندوز بود - خان مذکور در جایزه این حسن تردد بعطای
 نقاره کوس شادمانی نواخت - و پس ازان بمنظم موبه اله آباد تعین
 گشته در سال بیستم بصوبه دارجی اکبرآباد امتدای یافت - و در سال
 بیست و یکم ازان جا معزل شده بحضور رسید - و در سال بیست
 و دوم (که مرتبه اول ایات پادشاهی بجانب اجمیر افرشته شد)
 خان مذکور به همراهی خانجهان بهادر جهت ضبط جودهور و غیره
 ملک راجه جسونت متوفی معین شد - و چون سال بیست و سیوم

موکب پادشاهی بعزم گوشمال از اجمیر باردیپور توجه نمود فوج
گران بسرکردگی حسن علی خان به تنبیه و تعاقب رانا با سامان
شایان و مصالح فراوان تعیین یافت - درین مهم از مشارالیه کارهای
عمده دست بسته شده مصدر خدمات شایسته گودین - تا آنکه روز
از دره گذشته برسر رانا تاخت آورد - و او نتوانست خود را جمع کرد
خیمه و اسباب گذاشته بدرزد - خان شهابت نشان بتخانه پیش
هربلی رانا را با یکصد و هفتاد و دو بتخانه دیگر واقع نواحی اردیپور
مسمار ساخته بحضور رسید - و بخطاب بهادر عالمگیر شاهی نامری
افدوخست - و پس از آنکه ریات پادشاهی ظلال افکن ساخت دکن گشت
حسن علی خان بهمراهی شاهزاده محمد اعظم بمحاصره بیجاپور^(۲)
مامور گشت - با آنکه هر روز در مورچال هنگامه دار و گیر و معرکه
زد و خورد گرم و آریزشها بافواج نواحی پی در پی بود قحط و غلای
عظیم بر لشکر زد آورد - ازین جهت در سال بیست و نهم حکم بزام
پادشاهزاده رفت - که هرگاه حال بدین منوال است دست از محاصره
باز کشند - و با افواج بحضور (که درانوقت سواد شولاپور مضرب خیام
پادشاهی بود) بیایند - پادشاهزاده مجلس کنکاش با عمدهای
آزمون کار آراست - اول حسن علی خان بهادر عالمگیر شاهی مورد
التفات گردید - که سرانجام مهم یساق موقوف بر اتفاق بندهای
پادشاهی ست - بدین مضمون حکم محکم از جناب خلافت صادر

شده - رای شما در مقدمات صلح و جنگ و شتاب و درنگ (صین و متین است - که بدین گونه متاعب و مصائب بسیار دیده و شنیده و کشیده اند - درین مقدمه چه اندیشیدند - خان موسی الیه پاسخ گذار شد - که نظر بر صلاح لشکر و رفاه عموم خلق مصلحت دربر خاستن است - هرگاه در مهم بلخ پادشاهزاده مراد بخش را بنابر بواعث شتی تاب و توان استقامت نماند کام و ناکام بے حکم^(۲) اعلی حضرت دست از محاربه برداشته راهگرای حضور شده بود آنچه بر خلق میگذرد ظاهر است - و بحضرت خود حکم رسیده - بعد از آن دیگر عمدها مخاطب شده همگان موافق رای خان مشار الیه تادیب جواب نمودند - پادشاهزاده فرمود از خود گفتید - از من بشنوید - محمد اعظم با دو پسر و بیگم تا جان دارد ازین مهلکه نخواهد برخاست - بعد ازین پادشاه تشریف آوند - و تجهیز لاش فرمایند رفقا را در بودن و رفتن اختیار است - عزم خداوندان ناموس ملک و ملوک فضای آسمان است - دیگرگون نمیگردند - و بمیامن استقامت پادشاهزاده خان فیروز جنگ با لشکرگران و رسید غله از شمار فراوان رسیده عصر بیسر تبدیل یافت - و در همین سال صوبه دارئی برار از انتقال ایرج خان نامزد حصن عالی خان بهادر شد - چون او گرم محاصره بیجاپور بود و تردهای پسندیده می نمود (ضی الدین خان شیخ (ضی الدین) که از اشراف بهاکپور بهار است - و مهمات خان

خان مذکور و افواج پادشاهی متعلقه او سرانجام میداد) به نیابت
متعین گردید *

شیخ فاضل متبحر و در مولفین فتاوی عالمگیری منخرط بود
سه رویه یومیه می یافت - چون در اکثر فزون هم دست داشت
سپاهگرمی و عملداری و ندیمی و از هرجا خبرداری علاوه آن بواسطه
قاضی محمد حسین جونپوری محتسب حضور کمالاتش بعرض
خلد مکان رسیده یکصدی منصب یافت - و رفته رفته بیاری طالع
و حسن سلایقه باعانت و امداد حسن علی خان برتبه امارت و خانی
فائز گردید - و پیشکار همه کار سرکار خان مذکور گشته در استیصال
جاست متهر و مهم رازا کارهای نمایان بتقدیم رسانید - و در آغاز سال
سیم در اثنای گفتگو با سپاه کشته گردید - نظم موبه مسطور بنیابت
خان مذکور بمحمد مومن خویش ایرج خان قرار گرفت *

و چون محاصره بیجاپور بامتداد کشید همت پادشاهانه برجوشیده
بر زبان گذاشت - که ما زمره سلاطین از مراتب دنیوی فائده که داریم
تحصیل نام است - خواستیم از فرزندان یکی حاصل کند - میسر نیامد
به بینم این دیوار چه طور از پیش بر نمی خیزد - از شولاپور رایات
عزیمت بدان طرف درجه پیمای تسخیر گشت - چون کارها در گرو
اقبال است بیست و یکم شعبان سنه (۱۰۹۷) هزار و نود و هفت
هجری رسولپور سه کرههی بیجاپور مطرح خیم ظفر ارتسام گردید

و چهارم ذی القعدة سنه مزدور بیجاپور کشایش یافت - حسن عای
 خان بهادر (که بیماری شدید داشت) بعد یکرور بعالم بقا شتافت
 گوی شجاعت و سپه داری از اقوان می بود - در خیر خواهی خلایق
 و گفتار و کردار درست ضرب المثل بود - پسرانش محمد مقیم
 و خیر الله ترقی نکردند *

* حکیم الملک *

نامش میر محمد مهدی - وطنش اردستان است - سال (که
 محمد اوزنگ زیب بهادر از دکن عزیمت مستقر الخلافه فرمود)
 او همراهی گزیده بمنصب هزاری سربلند گردید - و رفته رفته بخطاب
 حکیم الملک مخاطب گشته سال یازدهم از اصل و اضافه بمنصب
 دو هزاری پانصد سوار چهره بختوری افروخت - و سال سی و هفتم
 (که محمد اعظم شاه را بنابر عرض بیماری استسقا نوبت بآن رسید
 که دوره آستین نزدیک بچهارده گره تنگی میکرد - و دوره پایچه
 پاجامه یک گز و شش گره رسیده بود) حکیم الملک برای معالجه
 شاهزاده مذکور دستوری یافت - بعد رسیدن پادشاهزاده بحضور
 پادشاه از بس محبت پدری خیمه برای شاهزاده در کلال بار نصب
 ساخته هر روز یک مرتبه بدیدن پسر میرفت - و خود زیب النساء
 بیگم همشیره حقیقی شاهزاده مذکور همراه شاهزاده طعام پرهیزانه
 میخوردند - و اکتفا بران داشتند - حکیم الملک که برای معالجه شاهزاده
 تعیین شده بود چه در راه و چه بعد رسیدن بحضور در علاج ید بیضا

نمود - پس از آنکه شاهزاده را شفا داد باضافه هزارى ذات بهايه
چهار هزارى تصاعد پذيرفت *

صاحب مآثر عالمکيري زباني پادشاهزاده (که پيش پدر گفت)
مي نويسد - (رزى) که شدت مرض بنهايت رسيد - و مردم مايوس
گردیده و اهمه ترکيدن بدن (داشتند) ناگاه بين النوم واليقظه شخصه
نوراني نمودار شده گفت - توبه فصول بکن - شفا خواهد شد - چنانچه
توبه بعمل آمد - و بعد رفع غفلت احتياج بول شد - و در طشت کلان
دفع گردید - و هفت حصه از درم بر طرف گشت - روز دوم آزاد ولي
شيخ عبدالرحمن در ريش نوشتم - که جذاب مرتضوي فرموده اند
امشب توبه دادم - شفای عاجل رزى ميشود *

• حميد خان خويشکي •

پسر کلان سلطان احمد اعظم شاهي ست - چون پدرش حسب الطلب
عالمکير پادشاه از قصبه قصور (که موطن خويشکيان است) اعازم
حضور گردیده (زخم هستي بر بست - دو برادرش بايزيد خان
و پيرخان خود را بموکب پادشاهي رسانيده بمنصب سرفرازي يافتند
و او با برادر چارمين بمسکن مالوف معارفت نموده اصلا بفکر نوکوي
نيفتاد - اگرچه منصب بنام يافته بود اما هيچگاه از وطن برنيامد - آنچه
ديگران را بعرق ريزي سعي و تلاش بدست آمده از او باضعاف
مضاعف آن در خانه نشيني ميسر بود - پيوسته بر رساى رياست
آن ناحيه اتکا داشت - و بوفور سپاه و جمعيت علم انا و لا غيري

می افراشت - بصوبه داران لاهور سر حساب فرود نیارده چیزه دست برداشته از تیول آنها (که دران هوایی بود) میداد - و هر چند خود را دیوانه وضع و سودائی مزاج را می نمود اما بکارها هشیار بود ادب خاندان قدسیه سیادت را کماینبغی بجا می آورد - و از احترام و اکرام سادات دتیقه فرو گذاشت نمیکرد - بمجنوبه مشهور ببتک گرویده بود - هرچه میگفت میکرد - ابا نمی آورد - و تا نشسته می بود ساعت بساعت خبر میدادند - که میان صاحب بخیریت اند - او الحمدلله میگفت - و آن مجنوب محمد خان نام داشت از بتک زئی سم^(۲) - ناکاه جانوه بر دماغش ریخت - و طبعش را بشورش آورد - مدتی زنجیر پیدا داشتند - آخرها صحبت حسین خان با وی که *

* ع *

* دیوانه چو دیوانه به بیزد خوشش آید *

در گرفت - و دران ربودگی و سلب احوال لخته گفتهای او بر تو صدق برداد - و بر اعتقاد حسین خان افزود *

بتک زئی از اولاد شیخ بتک اند - که بقول جمهور پسر خوشگمی ست - و برخه نبیره شیخ الاسلام شیخ مودود چشتی دانند اما باتفاق مرید و توشوریانی بتک و نوزئی ست - و به پیر کبار زبانزد قوم است - و شوریان نام پدر او ست - که پسر خوشگمی ست او را سه پسر بود - رتو و حسین و خلف - نخستین را جاذبه شوق

(۲) در [بعضی نسخه] بتک - و در [بعضی] تنک .

آلهی دامنگیر وقت گردید بطلب مرشد برآمد - و چون بهای
 سعی نشیب و فراز بسیار نوردیده بقصبه چشت رسید بخدمت
 خواجه مودود چشتی [که خواجه معین الدین سنجری (قدس سره)
 بدو واسطه بار میرسد] پیوست - چهره مقصود نقاب برکشود
 مدتها پیوستاری آن بزرگوار سعادت اندرخت - و پس از تکمیل
 بمعادرت وطن مالوف مجاز گردید - اما او بعد رحلت شیخ بمولد
 خویش درآورد - و بسیاری از مردم کوه و جمله خویشگیان و جمند
 حلقه مریدی او بگوش کشیدند - از کمال مریدانش شیخ بنگ
 اسمت - که عم ارست - و از ابدالان وقت بود - درحقش دعا کرده
 که تا قیام قیامت از ارباب معرفت و ولایت ارلان تو خالی نباشد
 لهذا اکثری درین قوم صاحب کمال بودند - و این شعبه هم
 به پیرزادگی مشهور *

نقل کنند که لباس پیر و تو سیاه بود - چون شیخ بنگ بدرجه
 (۲)
 کمال مرتقی گردید آنها بدو بخشیده خون لباس سفید متلبس
 گشت - ازین است که بنگ زیان هر چهره سیاه را برخود مبارک
 دارند - بخلاف رتوزیان که آنها مشوم انگارند - و لوائی خویشگیها
 که سیاه و سفید می باشد اشعاره دارن بتبرک هر دو بزرگوار *

بالجمله حسین خان در قصبه قصور و اطراف و جوانب آن
 کوس خود سری و خود رائی می نواخت - و بجاکیر داران عمده

و غیر عمدۀ آن ناحیه جز بسرتابی و گردن کشی جواب نمیگفتند
 تا آنکه بهادر شاه بلاهور آمده طرح اقامت افکند - و بستر پرخاش
 و منازعت شاهزاده‌ها بمیان آمد - اصلاً بتلاش و تردد (که ناگزیر چنین
 اوقات است) پا بیرون نگذاشت - و بهمان شیوۀ نکوهیدۀ خویش
 سرگرمی داشت - چون اوائل عهد فرخ سیر نظم صوبۀ پنجاب
 بعبدالصمد خان دلیر جنگ تفویض یافت او با خان مذکور وسائل
 اخلاص و یکجہتی برانگیخته برای ملاقاتش بلاهور آمد - خان ناظم
 فوجدارئ لکھی جنگل را نیز بدو مفوض فرمود - آن نا انصاف
 زیادہ برو خود تنیدہ مواد تمرد و فساد را بیش از پیش آمادہ
 گردانید - و چون ناظم دید (کہ زر لکھی جنگل را ہم مثل زر تصور
 بلعیدہ تن بحرف حسابی در نمیدهد - و حاملے غیر از ندامت
 و پشیمانی نیست) قطب الدین (وہامہ را بر تعلقہ اش تعیین نمود
 با او نیز کجگرائی پیش گرفته کار شکنیها میکرد - و بدان بسند ندمودہ
 آخرها بر سرش فوج کشید و جان و مالش را دست خوش غارت
 ساخت - معہذا عبدالصمد خان چذدے بتغافل گذرانید *

(۲)

چون بے اعتدالیهای او از حد در گذشت بند و بست آن ضلع را
 نصب العین ہمت نمود - و با ہفت ہزار سوار از لاهور برآمد
 و بحسین خان نوشت - کہ قصور و حوالی آن بتوازانہ ست - دست
 تصرف از دیگر محالات کوتاہ کن - ممنوع نگشتہ با سہ ہزار سوار

استقبال نمود - برخی برآمد که سادات صاحب مدار سلطنت او را
 بتطميع موبه دارى لاهور تحريض بر نبرد دلير جنگ نمودند - و جوت
 گويدن که قطب الملک بنوشته سيد حسن خان بازه موبه دار لاهور
 (که از راه قصور رفته بر سر شيشي و خيره سرجى از آگهي يافته)
 بعد الصمد خان نوشت - که دست ازو بر ندارد - و زرے هم برای
 نگه داشت سپاه بر خزانه لاهور تفخواه کرد - بهر صورت نزديک
 قصبه جوهني (که سي گروهی لاهور و هيژه گروهی قصور است)
 ششم جمادى الاخرى سال دوم محمد شاهي تلاتی قريقين رودان
 جنگ معيب وزد و خوردے سخت واقع شد - افاننه مستانه خود را
 بر توپخانه زده ازان آتش شرر بار در گذشتند - پس از چپقلش
 نمايان هراول طرفين (که ازین طرف برادر زاده اش مصطفى خان
 پسر علي خان خویش بايزيد خان بود - و ازان طرف کریم قلي خان
 بخشى فوج دلير جنگ) مردانه جان برافشانند - آغرخان دیده مغول
 (که باتفاق عارف خان چيله در میسر بود) دو چار حسين خان
 گشت - و با شصت و پنجاه سوار تير انداز قدر انداز پای ثبات
 افشوده بخانه کمان درآمده دست و بازو بتير دوزي برکشاد - حسين
 خان ازو دست برداشته بر دلير جنگ هماء برد - آريزش قیامت را
 بدید آمد - آخر مردم ناظم تاب مقاومت نيارده بر مانيدند
 نزديک بود که چشم زخمی بدلير جنگ رسد - عمدها مثل جاني
 خان و حفظ الله خان مصدر تردد شدند - و آغرخان بار دیگر

خود را رسانیده صدای داروگیر بلند ساخت - در همان اثنا فیلبان
 همین خان کشته گردید - و درویش مزبور (که با او در سواری فیل
 شریک بود) بزخم تیر مقابل دامن از گرد هستی بر افشاند
 جهان را در چشم همین خان تیره ساخت - چون حسین خان زخمی
 بود مغلا فیل او را نشانۀ تیر و گلوله نموده از پا در افکندند *
 و کان ذلک فی سنة الف ومائة و ثلثین من الهجرة النبوية *

* حمیدالدین خان بهادر *

عالمگیر شاهي پسر سردار خان کوتوال اسمت - و نبیره باتی
 خان چيله قاماق شاجهانی سم - از امداد روزگار و یاروی طالع
 در آخر عهد خلد مکان مدار سلطنت هندوستان گردیده رتق و فتق
 دولتخانه پادشاهی و ضبط و ربط کارخانجات عمده بدر مفوض بود
 با این همه تیر روی ترکش خلیفه زمان بوده چه در مورچال قلاع و چه
 در حوالی اردو و دوز دستها بمالش و تنبیه اشقیای تعیین میگشت
 و هرجا میرفت به تکتک پا و ضرب دست مخالف را زده و برداشته
 سالم و غانم مراجعت می نمود . و بانواع تحسین اعزاز می اندوخت
 ازین بود که به نیمچه عالمگیری زبان زد عوام شده - در بدو حال
 چون پدرش مورد عنایت خسروانی بود او نیز بدوایت روشناسی
 و دوام خدمت و حاضر باشی اکتساب سعادت می نمود - و باقتضای
 خانه زاد نوازی در سال بیستم و هشتم از تغیر پدر بخدمت داروغگی
 خاتم بندخانه سرفراز شد - و در آنوقت (که پدرش از اهتمام خانگی

پسر در خانگی نامواری یافت) او باضافه دو صدی به منصب چهار صدی
 پنجاه سوار ممتاز گردید - و در سال سی و دوم از تغیر پدر بخدومت
 داروغگی فیلخانه بر خود بالید - و چون در پیشگاه خلافت منظور
 نظر پیش آمد او شده بود متواتر اضافه منصب می یافت - چون
 در مقامات ایکلوچ او بآوردن سنبهای تبه کار (که بحسن سعی خانزمان
 حیدر آبادی با زن و فرزند اسیر شده بود) مامور گردید مشاایه
 آن محبوس زندان ناکامی را حسب یرایغ پادشاهی از دو کرده می
 بهادر گدھے (که لشکرگاه بود) تخته کلاه نموده و رفقای او را لباس
 مضحکه پوشانیده شتر سوار دهل کوبان و نفیر زنان در تمام اردو تشریر
 نموده بحضور پادشاهی آورد - و در سال سی و سیوم بخطاب خانگی
 کاهرا نی اندوخت - چون پدرش در گذشت از انتقال او بخدومت
 کوتوالی و دیگر خدمات کمر فرمانبری بریست - و درین ضمن بعطای
 جینت مرصع و انعام فیل سر برافراخت - و مکرر به تذبیه غنیم مرخص
 گشت - و در سال سی و هفتم اتفاقا چند کھے از ملازمان معزالدین
 با فضل علی خان دیوان سرکار ایشان ناملازم پیش آمدند - و از
 او باش وضعی کار پیرخاش رسانیدند - حکم شد که حمیدالدین خان رفته
 آن جماعت را پاداش اعمال در کنار نهد - چون خان مذکور بر سر آنها
 رفت از هجوم و غوغا فیل سوار می خان مومی الیه رم خورده از معرکه
 بدر آمد - و تایک کروه طرف گنج پادشاهی برد - اتفاقا جوالهای کلان
 (که در گنج انبار می کنند) بنظرش آمد - همین که فیل از برابر آن

گذشت خود را جمع نموده از حوضه برآمد - و بران نشست - و بر
 سوارى دیگر خود را بمعركه حاضر كرد - و آنها را بسزا رسانيد - و در
 سال سى و نهم در اسلام پوزي از اصل و اضافه بمذلت دو هزارى
 ارتقا گرفت - و در همدین سال سنتاى قبه کار قاسم خان و خانه زان خان
 و دیگر امرای حضور را غارت نموده در گذهى دهنديرى محصور نمود
 خان مسطور با فوج گران برسم کمک دستوري يافت - متصل ادرني
 بامرای تاراج زده و ز خورده بلوازم ضروري امداد نمود - درین ضمن
 آن شقي همت خان بهادر را بر شکسته راه خرابه خود گرفته بود - خان^(۲)
 مذکور تعاقب نموده ادر را از ملک پادشاهي برآرد - چون بحضور
 سيد مورد تحسین و آفرین گشته بخطاب بهادر فرق بلند نامي
 برافراخت - و در سال چهل و دوم بخدمت تقرب مرتبت داروغگی
 غسلاخانه اختصاص گرفت - و پستو بداروغگی جواهرخانه نیز اعتبار
 یافت - و در سال چهل و سیوم از انتقال اخلاص خان (که در آریزه غنیم
 درجه شهادت یافت) بخدمت آخته بیگی و عطای کمرو دتکای مرصع
 مطرح الطاف خسرواني گشت - و درین میان مرارا بآردن رسد و تعریک
 مفسدان رخصت یافته خاطر خواه پادشاهي بامر ماموزه پرداخته
 درجه استحسن یافت - اگرچه او در جمیع قلعه گیرها نیکو خدمتي
 و جانفشاني بتقدیم رسانیده نقش بهادري و پردلی خود کرسی نشین
 ساخت اما در تسخیر راجگده (که سیوا بعد انتزاع از تصرف

عادل شاهیه در ایام استیلای خویش سه طرفش سه قلعه حصار ساخته
 آوردن نمایان و کار دست بسته بجا آورد - و باتفاق تربیت خان میرآتش
 بر پشت پشتۀ محاذی زایده مثلث آن قلعه (که زبان دانان این کار
 آنرا سونده نامند) برآمده اسباب جنگ آوری مهیا کردند - و دمدمه
 بر کوه فراز - بر بسته بسنگ چین رسانیدند - و با آنکه محصوران
 در انداختن تفنگ و بان و سنگ کوتاهی نمیکردند بهادران بر فراز
 برج (که بر نوک سونده مذکور بسته بودند) برآمده درون دیوار
 آمدند - آنها از مشاهدۀ این جرأت و جسارت همت باخته امان طلب
 گشتند - بیست و یکم شوال آغاز چهل و هشتم سال جلوس سنه (۱۱۱۵)
 هزار و یک صد و پانزده هجری چذین چهار قلعه سر بفلک کشایش
 یافته به بنی شاه گذهه موسوم گردید - و خان بهادر (که بمنصب
 سه هزار و پانصدی دو هزار سوار (سیده بود) در جلدی این
 حسن تردد بعطای نقاره کوس شادمانی نواخت - و در تسخیر پورنا
 هم بقدم سعی و تلاش مذهب جانفشانی پیبوده خود (بسمان در کمر
 بسته داخل قلعه گردید - و بنوازش غیر مترقب پادشاهانه سر افتخار
 بفلک سود *

بالجملة اواخر زمان عالمگیری در عرصۀ دربار (ایست انارلا غیری
 می افراشت - و در جذب قرب و اعتبار خود دیگرے را وقع
 نمی گذاشت - اگرچه امیرخان هم در قرب و منزلت پای کس

نداشت (۱) بعد از او بود - و عفايت الله خان هر چند در دوام حضور
 باينها نميرسيد اما باعتبار تصدیق امور ملكي و مالي در اعتبار
 درشادوش بود - و چون خلافت مرتبت حضرت عالمگیر در فغای
 احمدنكر اول پاس از روز جمعه بیست و هشتم ذي القعدة سنه
 (۱۱۱۸) هزار و یکصد و هیزده هجری (که پانجاه سال و دو ماه
 و بیست و هشت يوم از فرمان روائی و نمود و یک سال و سیزده روز
 (ز زندگانی سهری شده بود) بعالم بقا شتافت بعد تجهیز و نماز
 نعش را در خوابگاه نگاهداشتند - (روز دوم محمد اعظم شاه (که
 بجانب مالوه رخصت یافته) از اصغای این سانحه از بیست و پنج
 گروهی اردو برگشته مراسم عزای بجا آورده (روز دیگر نعش را بردوش
 گرفته تا بیرون دیوان عدالت مشایعت کرده بمزارات متبرکه (۲) معروف
 دروزه (که معموره ایست بمسافت هشت کروه از خجسته بنیان
 و سه کروه از دولتآباد) روانه نمود - خان مذکور (که دقیقه از جزع
 و فزع فرونگذاشته بود) مویه کزان پا پیاده با نعش راهی گشت
 و بر طبق وصیت آن مسافر ملک بقا در محن مقبره أسوه ارباب
 یقین شیخ زین الدین (رحمه الله) مدفون گشت - از آیه کریمه *

۱۱۱۸

* (روح و ریحان و جنة نعیم) *

تاریخ ارتحال مستفاد میشود - و خلد مکان لقب یافته آن موضع
 بخلدآباد موسوم گردید - خان مذکور لباس درویشی در بر کرده

چهاروب کشی مرفد ولی نعمت و پیر و مرشد خود اختیار نمود
و دران مکان برای سکونت خود طرح حویلی انداخت - که هنوز
بقام او زبان زد است *

(۲)

و چون محمد اعظم شاه از احمدنگر بارنگ آباد رسید بر قبر
پدر گرامی قدر رفته بادای مراتب فاتحه پرداخت - و دست
حمید الدین خان گرفته همراه آورد - و دلجوئیها بکار برده برتبه
صابق اختصاص بخشید - و در سفر هندوستان (که باراده جنگ
بهادر شاه ناگزیر وقت افتاده بود) همراه گرفت - گویند چون در عرض
راه خبر رسید (که محمد عظیم از جانب شرقی باکبر آباد آمد)
بر زبان محمد اعظم شاه گذشت - که بلای عظیم باکبر نازل شد
خان بهادر عرض کرد - که ببرکت اسم اعظم دفع خواهد شد - (روز
جنگ پس از دار و گیر بسیار آثار هزیمت معاینه نمود - بعد از آنکه
ذوالفقار خان از معرکه بدر زن او هم خون را بکنار کشید - و زخم
تیره هم دران وقت رسید - پستر از گوالیار آمده بآبشاری مرحمت
بهادر شاه رنگ رفته بر آورد - و بعطای عصای مرمع و خدمت
• پیر توزکی اول و داد و غمی گرز برداران بانضمام آن چهره مباهات
برافروخت - و بخطاب بهادر عالمگیری ممتاز گشت - و تا انجام
عهد خلد منزل باعزاز و اکرام گذرانید *

چون فلک نیونگ ساز لوهه روزگار را برونک آمیزی حکمرانی

جهاندار شاه بیاراست و کمبختین مراد ذوالفقار خان نیز بر تخت وزارت و اقتدار درشش آورد بکین توزی دیرین (که بظاهر نبود) بر نشسته او را بشکندجه انواع خفت و ذلت کشیده مقید و مسلسل ساخت - تا آنکه عنقریب ذوالفقار خان بهاداش عمل رسید - اگرچه بفر رفتن آن جفا کیش از عقوبات قید و حبس را رست اما در دربار فرخ سیر رو نیافت - و بمراعات پیشین اعتبار یا بهاس ربطهای قدیم سیف الدوله عبدالصمد خان (که بنظم صوبه پنجاب اختصاص یافت) همراه خود گرفته - هنگامی (که بعد استیصال کروی مشهور ناظم مذکور با شوکت و عظمت مافوق داخل لاهور میشد) راقم این سطور تماشاچی بود - منتهای سواری خان مذکور با یک بالکی و چند کس معدود راه می‌پیمود - و پرمردگی و فلک زدگی از حالش پیدا بود - پس ازان بحضور رسیده بخسروانی نوازش پزد بال تازگی برکشود - و در عهد خسرو زمان بوسیله همان قرب عالمگیری بعرضه پیش آمد خرامیده بمنصب عمده و داروغگی گرز برداران آب رفته بجوی آرزو آورد - و مدتی بود - تا بوقت موعود در گذشت - پسر هم داشت که صاحب منصب و دستگاه بود - احوالش معلوم نیست *

• حیدر علی خان بهادر •

گویند نیاگانش بعبد الله صاحب مدنی (حمة الله علیه) که یک از بزرگان قریشی نسب مشیخت حسب بودند (میروند - در آغاز

سنه (۱۱۹۵) يك هزار و يكصد و شصت و پنچ هجري استقلال
تمام بهم رسانیده متصدی امور ریاست ملک میسوریه گشت
و بعده اکثر بلاد و قلاع اطراف مسخر فرموده لواء دولت و حکومت
برافراخت . قلمرو که حاملش شش کور دریده بود از کوبه تا کوزبال
و از کلیکوت تا دهاروار که فاصله بعید دارد بزر بازوی خود متصرف
شده بزرنگین تحکم داشت - چون کلاه پوشان انگریز بملک او
درآمدند سواران را از پایان گهاگ کرنانگ فرستاده لکدکوب تالان
گردانید - و بصلح خاطر خواه رفع نزاع نمود - پستر (که در خانه
مرهته صورت ثفاق پیدائی گرفت) او ابتدا باسترداد آهانبجات خود
پرداخته رفته رفته تمام اماکن متعلقه آنها را کنار دریای کشنا برگرفت
پستر بمحاصره چیتل درک (که مکان زمیندار است) پا افشوده
بدست آورد - و در حال تحریر (که سنه ۱۱۹۳) هزار و یک صد
و نود و سه هجری است) بر سر کوبه ایلغار نموده قلعه سدهوت
و گنجی کوب و غیره محالات را متصرف گشته عبدالحکیم خان میانه
حاکم آنجا را تید نموده همراه خود بسری رنگ پتن برد - خزانه
بسیار و آمدنی فراوان دارد - جواهر دانه فراهم آورده - و جمع کثیر نوکر
بهمرسانیده - هنوز هم بمردم زرها فرستاده میطلبند - توپخانه زودزد
صهبا کرده ضابطه دارد - که بعد فردن آمدن لشکر بگردان بگرهای

(۲) در [بعضی نسخه] کوزبال - و نسخه [ب] کوزبال (۳) در [اکثر

نسخه] کلاه پوشان بدون نام .

بند و تپیان می نشاند - که اجنبی بے پروا نگي نتواند در شد *

حرف الخاء *

* خضر خواجه خان *

از نسل فرمانروایان مغلستان است - ملقب طبقات اکبری گوید که از سلاطین کاشغر بوده - چون بخدمت جنت آشیانی پیوست بتلقی اکرام معزز گردید - و هنگامی (که از بے مهری سپهر رز ناگامی پیش آمد) پہلوی همت از مرافقت تہی ساخت - و در وقت مراجعت آن پادشاه از عراق برفاقت میرزا عسکری در قلعه قندھار محصور و متحصن شد - چون کار بامتداد کشید خضر خواجه خان نزدیک بمورچالے (که مخیم پادشاهی بود) خود را از قلعه انداخته و گریبان عجز بدست انکسار گرفته در پای جنت آشیانی افتاد و مجدداً مشمول الطاف پادشاهی گشت - چون بمواسب و شرف حسب متحلی بود بمعادت مصافحت این دودمان عالی نیز اختصاص یافته کلبدن بیگم همشیره آن پادشاه عالیجاء را بازدرج او در آوردند بمیامن این نسبت منیف بمدارج امیرالامرائی متصاعد گردید *

چون سر آغاز جلوس اکبری باطفای نائره استیلاهی هیمو
(۴)
عرش آشیانی از پنجاب رایت عزیمت دہلی برافراشت خضر خواجه

خان را با فوجی شایسته بظلم اشتات صوبه پنجاب گذاشته مدافعه سلطان سکندر سور (که مدعی سلطنت هندوستان بود - و در جنگ سرهنه از چنگ بهادران همایونی بدرجسته بکوهستان سواک پناه برده بود) بشهرامت و شجاعت آن خان بزرگ نژاد مغوض فرمود - سلطان سکندر که جویای فرصت بود هنگامی هیمو را غنیمت پنداشته جمع با خود فراهم آورده از کوهستان برآمد - و در مملکت پنجاب رو آورده بتحصیل پرداخت - خضر خواجه خان حاجی محمد خان سیستانی را بحراست بلده لاهور گذاشته خود بدفع او برآمد - چون نزدیک بقصبه چمپاری رسید و فاصله بین الفریقین ده کوه ماند خان مشارایه دو هزار کس گزیده خود را از لشکر جدا ساخته بطریق معقلا پیش فرستاد - سلطان سکندر فرصت از دست نداده رو بر شد - و جنگی عظیم درگرفت - و آن مردم را از پیش برداشت - خضر خواجه خان ایستادن را صلاح وقت ندیده بے ستیز و آریز بلاهور معارفت نمود - و باستحکام برج و باره پرداخت سکندر اندک تعاقب کرده زمانه را بکام خود دید - و بے منازعت غیره زرها وصول نموده بجمع افواج همت گماشت - عرش آشیانی پس از استیصال هیمو قلع و قمع فساد سکندر را اهم مهمات دانسته لوائی معارفت به پنجاب برافراخت - گویند چون این عرش تصمیم یافت عرش آشیانی از دیوان لسان الغیب تفارل نمودند این بیت برآمد *

* سکندر را نمی بخشند آری *

* بزور و زر میسر نیست این کار *

باستماع نهضت الیوه پادشاهی سکندر را طاقت مقاومت طاق گشته
خود را بطرف کوهستان سواک (که مقرر معهودش بود) کشیده
در قلعه مانکوت متحصن گردید - چون مدت محاصره قریب بششماه
انجامید و مورچالها بقلعه نزدیک شده سرکوبها ترتیب یافت سکندر
مضطرب گشته استدعای قدوم یکم از عمدها نمود - که بتسلحی خاطر او
پردازد - بوسیله شمس الدین خان انگه و پیر محمد خان شرانی
(که آنها را بمبلغ گرانمند راضی ساخته بود) ملتزم او بدرجه قبول
رسید - و انگه خان باستمانت او مامور شد - سکندر کثرت جراثم را
عذر خواه ملازمت ساخته عبدالرحمن پسر خود را با غازی خان و چند
زنچیرفیل برسم پیشکش بخدمت فرستاد - و بر طبق خواهش او
بهار و آن حدود به قبولش مقرر گشته بیست و هفتم رمضان سنه
(۹۶۴) نهصد و شصت و چهار سال دوم جلوس قلعه تسلیم نموده
بسمت بهار شتافت - و بعد دو سال درانجا بعدم خانه فرود شد *

(۳۱)

• خواجه جلال الدین محمود خراسانی بجوق *

ابتدا نوکر میرزا عسکری بود - از قندهار حسب الامر میرزا بتحصیل
اموال ولایت گرم سیر شتافته - در همان ایام همایون پادشاه بعزیمت
عراق ازان راه میگذشت - از آمدن خواجه آگهی یافته بابا دوست

بخشی را نزد او فرستاد - تا رهنمای سعادت گشته بملازمت آرد
 خواجه این دوامت را مغتنم دانسته بملازمت افتخار افزود و خمت - و هرچه
 از نقد و جنس در بساط خود داشت پیشکش نمود - جنت آشیانی
 میر سامانی سرکار خود بار مقوض فرمود - چون بعد معارفت عراق
 و فتح تفدهار خواجه از مردم میرزا عسکری طمع کرده بود بمیر
 محمد علی گیراندند - در سنه (۹۵۹) نه صد و پنجاه و نه [که
 جنت آشیانی شاهزاده محمد اکبر را بجانب غزنین (که در تیول
 شاهزاده قرار یافته بود) رخصت کرد - تا در آداب ریاست و حکمرانی
 در زشته بهمرساند] خواجه را همراه داده جمیع مهمات را برای (زین از
 حواله کرد - و ازان باز پیوسته مورد عذامت و نوازش بوده مصدر
 امور شایسته می گردید - چون خواجه پادشاه قلی بود و تواضع
 بے تقریب بمردم نمیکرد و بزرگان دنیا نظر بر رواج کار خود داشته
 همه را چاپلوس درگاه خود میخواستند بنابراین اکثر برکشیدهای دولت
 همایونی او را دوست نمیداشتند - و با این حالت عیب هزل و مزاح
 (که بدترین عیب بزرگان تواند بود) داشت - و بامیران زمانه
 مطایبه میکرد - و بحرفهای دور از کار در لباس طرفگی و ظرافت
 (که نادانان آنرا خوش طبعی نام نهند) بسر می برد - و هیچ کس
 نبود که خلش از خاستن ظرافت او در پهاو داشت *

در مبادی سریر آرائی عرش آشیانی خواجه بمنصب دو هزار
 و پانصدی امتیاز یافته بحکومت غزنین رخصت گرفت - (آداب غرض

فرصت دانسته هم خاطر منعم خان خانخانان را (که راتق و رفاتق دارالملک کابل بود) شوراندند - و اندیشه انتقام دیرینه او را تازه ساختند و هم در هندوستان باعث مزید برهمزدگی خاطر پیرام خان شده ادرا در کشتن خواجه بجد گردانیدند - خواجه در شدن منعم خان بمقام کینه کشی شنوده باندیشه دراز فرورفت - نه روی آمدن هندوستان که پادشاه بظاہر حدائق هن اختیاره ندارد - و پیرام خان در نهایت استیلا - چه هرگاه در زمان جنت آشیانی بجهت حرفه نا ملایم (که از رسانده بودند) فرصت یافته در حمام تنها بدست آورده انواع اهانت رسانید الحال معلوم است که چگونه پیش آید - و همچشمان ستم پیشه چه شماتتها که نمایند - و نه مجال اقامت غزنین - که شدت منعم خان برای العین ملاحظه میکرد - و بیوفائی پیش او نکوهیده ترین عارها بود - لهذا بخاطرش راه نیافت که از بندگی این سلطنت رو تافته بجای دیگر شتابد - تا آنکه منعم خان جمعی را پیش او فرستاد - و بعد و پیمان نزد خود طابیده مقید ساخت و بعد ازان که نشتره چند بچشم او زد چون تقدیر نرفته بود روشنائی چشمش تباہ نشد - پس از چندگاه ادرا کور دانسته دست از بازداشت - خواجه هرچه بادا باد گویان باراد هندوستان بنگش رویه روانه شد - منعم خان آگهی یافته چندے از تیز روان عرصه تفحص را فرستاد - و خواجه را با برادر خود او جلال الدین مسعود بدست آورده

(۲) نسخه [ج] منعم خان را (۳) در [بعضی نسخه] راه نیافته.

گرفتار بزد و زندان ساخت - و در سال سیوم شی جمع را تعیین کرد - تا خون آن هر دو بیگناه را ریختند - بیدرام خان نیز فرمانی دوست کرده بکشتن او فرستاده بود - عرش آشیانی از استماع این قضیه خروش باطنی نمود - چون هنوز پرده بی اختیار بر نداشته بود مکافات آنرا به منتقم حقیقی حواله فرمود *

* خواجه معظم *

برادر اعیانی مریم مکانی ست - از عنفوان حال خالی از شورش و مانع و گرمی مزاج نبود - اکثره مصدر حرکات ناملائم میشد جنت آشیانی بیاس خاطر مریم مکانی بمدارا می گذرانید - چون در سفر عراق ملتزم رکاب بوده بقرب و اعتبار اختصاص یافت و بعد فتح کابل از نابخردی میخواست بمیرزا کامران پیوندد - پادشاه آگهی یافته از نظر انداخت - و در یورش بدخشان با خواجه سلطان محمد رشیدی (که منصب وزارت داشت) سخنان تعصب نشان در میان آورده وقت افطار روز رمضان با جمع بیداک بخانه اش در آمده آن بیچاره را بآب شمشیر ستم بشوید و پسین افطار داد و از قهرمان پادشاهی اندیشیده راه کابل گرفت - و حسب الحکم درانجا مقید گردید - باز بشفاعت مقربان بار یافته به تیولداران زمین داور امتیاز گرفت - و چون از نسبت معنوی رایحه نداشت این نسبت صوری داری بیهوشی آن بدمست بی اعتدال شده بارها

خود را مصدر امور ناشایسته می ساخت - تا آنکه در سنه (۹۶۲)
 نهصد و شصت و دو در جنگ سکندر شاه سور کارنامهها پرداخت - اما
 بعد فتح بسکندر سخنان نالائق نوشته اظهار دولتخواهی او کرد - و چون
 از خواجه استکشاف رفت گفت من هواخواهی پادشاه اندیشیده بودم
 و چنان کردم که این نوشتهها بنظر حضرت درآید - تا بیشتر بمن ملتفت
 شده سر براه خدمت عمده گردانند - جنت آشیانی مقید نموده پس
 ازان اخراج کردند - بسفر حجاز شتافته شوارت بر شوارت افزوده باز
 به هندوستان آمد - و همان ذمائم اخلاق بر روی کار آورد - (در ز)
 در دربار عرش آشیانی (که اعیان مملکت جمع بودند) با میرزا
 عید الله مغل (که در سلک امرای عظام انتظام داشت) بجهت
 جنگ کرد - و بتقریب حکایت بر سر او دریده ادرا زیر مشیت و لحد
 گرفت - و مرتبه دیگر به بیرام خان بدرشتی پیش آمده دست
 بکار برد - باز ادرا اخراج کردند - بکجرات رفته چندی به تباہ حالی
 بسر برد - و بکمال پریشانی بدولت ملازمت پادشاهی سر بلندی
 یافته بعنایت و رعایت ممتاز گشت *

ازانجا (که نهاد او ببعدهالی سرشته بودند) بتازگی آئینه دار
 زشتی اعمال گردید - بیرام خان در فکر اخراجش بود - که دران اثنا
 تفرقه بدو رد نمود - و پس از برهمزدگی دولت او خواجه بوسیله آن
 اندساب شگرف رعایت های عظیم یافت - اما بدست خوی خود گرفتار
 بوده بعد ببعدهالی پیش زیست میکرد - تا آنکه در سال نهم

سنه (۹۷۱) نه صد و هفتاد و یک (روزے بي بي فاطمه) که اردو بیگی جنت آشیانی بود - و در محل عرش آشیانی نیز پایۀ اعتبار داشت) چون زهره آقا دخترش در خانۀ خواجه بود و پیوسته از نا جنسی و بد خوئی او در زندان بلا بوده آزار میکشید بهزاران اضطراب آمده استغاثه نمود - که خواجه میخواید بپرگنۀ تبول خود بروند - و زوجه را نیز همراه میبرد - از بد خوئی و بد گمانی که در طینت او ست یقینی ست که قصد آن عقیقۀ بیگناه کند - و مکرر این حرف بر زبان آورد - و در اینجا از ترس پادشاهی مرتکب این امر نمیشود - اکنون که او را بجاگیربرد حال چه خواهد بود - عرش آشیانی برضعیف نالی آن قدیم الخدمت ترحم نموده فرمود - که ما بعزم شکار سوار میشویم - بخاطر تو از راه خانۀ خواجه خواهیم گذشت و چون او بر سر راه ملازمت کذب نصیحت کرده عاجزگه ترا از بودن مانع خواهیم آمد *

چون عرش آشیانی کشتی سواره از جون عبور فرمود بجانب خانۀ خواجه معظم با مخصوصه چند (که از بیست کس زیاده نبود) روان شد - و چون ناهمواری خواجه معلوم بود میر فراغت و پیشرو خان را پیشتر فرستاد - که خواجه را از مقدم پادشاهی آگاه سازند چون او معلوم کرد (که پادشاه باین روی آب گذشته اینها را فرستاده) بشورش درآمد - و گفت من پیش حضرت نمی آیم - خشم آورد خنجر در دست متوجه حرم سرای خود شد - و کار زهره آقا (که

از حمام برآمده در جامه خانه لباس تازه می پوشیدن) بدان خنجر تمام کرد
و سر از روزنه خانه برآوردند خنجر خون آلوده انداختند - و ببانگ
بلند گفت - که من خون او ریختم - رفته بگوئید - چون برین ستیزه
پادشاه آگاه شد بصورت غضب جوشیده بخانه او درآمد - آن دیوانه
شمشیر همائل کرده و دست بقبضه شمشیر زده در بر پیداشد
عرش آشیانی بعتاب فرمود که این چه روش است - دست بر قبضه
شمشیر داری - اگر حرکت دهی دانسته باش که چنان بر سر تو
خواهیم زد که رحمت پیراز آید - آن دیوانه دست و پا گم کرد - حضار
بگرفتن او پرداختند - و چون لزد پرسیدند (که خون آن بیچاره را
بچه گناه ریختی) آن سفاک زبان بسفاهت و هذیان برکشاد - تا آنکه
بلکد و مشتت چند او را خاموش گردانیدند - و موکشان و لکد زنان
دریا رویه روان کردند - و هر چند بآب غوطه میدادند سخت جانی
نموده از هرزه گوئی باز نمی آمد - اگرچه یقین بود (که درین
درطات قهر بلطافات موج فنا هلاک خواهد شد) اما از سنگدلی
و سخت جانی زنده ماند - پادشاه او را بقلعه گوالیار فرستاده
محبوس ساخت - و بمهریم مکانی ظاهر نمود که در قصاص خون زن
بیگناه خود بقتل رسید - آن عفت سرشت نیز تحسین فرمود - پس
ازان دران مجلس مالیخولیا بر وز آردن - و بفساد دماغ از عالم
رنج - و در ظاهر قلعه بر پشت که واقع شده مدفون گردید - بعد ازان
بدهلی آردند *

افتضای منصب والای سلطنت در باز پرس معاملات همین است که دوست و دشمن و خویش و بیگانه را منظور نداشته داد مظلوم دهند - و پاداش مظلالم در گریبان ظالم نهند - تا مخصوصان دولت عظمی و منسوبان بارگاه عظمت خصوصیت نسبت خود را سرمایه ستم و ستیزه نگردانند - و مشهور آنست که عرش آشیانی نسبت تحویل منظور نداشته همان روز بقصاص رسانید - چنانچه یکی در تاریخ او گوید *

* خواجه اعظمی معظم نام *

* که از بود دهر را زیور *

* زن خود را بکشت و کشت او را *

* از غضب شه جلال دین اکبر *

* سال فوتش از چو پرسیدم *

* در زمان گفت آن خجسته سیر *

* بے رخ آن بت جهان افروز *

۹۷۱

* گشت آخر شهادتم اکبر *

* خان زمان علیقلی *

پدرش حیدر سلطان اوزبک شیبانی ست - در جنگ جام با قزلباش پیوسته رتبه امارت یافت - در حین معارفت جنت آشیانی از عراق با دو پسر خود علیقلی و بهادر بملازمت رسیده در تسخیر قندهار مصدر ترددات گردید - و چون پادشاه بعزم کابل متوجه شد

در عرض راه بظاہر مخالفت هوا و بانی در اردو طاری گشته بسیار
مسافر شهرستان عدم شدند - حیدر سلطان از انجمله بود - علیقلی
همواره در معارک تروندهای شایسته می نمود - خصوص در فتح
هندوستان مساعی جمیلہ بتقدیم رسانیده بپایۂ امارت برآمده (ایت
بلند نامی برافراخت - چون قنبر نام دیوانہ در میان دو آب و سنہل^(۲)
جمع را با خود متفق ساخته دست بتاراج و غارت کشوده بود علیقلی
خان حکومت آنجا یافته بدفعش نامزد شد - و بکمتر فرصتی
بدست آورده سرش بحضور فرستان - و هنگامی (که سریر سلطنت
بجلوس اکبری زینت تازه گرفت) علیقلی خان با شاهی خان (که
یکی از سرداران عمدۂ افغانان بود) منازعت داشته - چون از توجه
ہیمو بجانب دہای آگہی یافت آنرا ہم دانستہ روانۂ دہلی گشت
هنوز نرسیده بود کہ ترویدی بیگ خان شکست خورد - در میرٹھہ شنیده
بطرف پادشاہ راہی شد - عرش آشیانی ہم بخبر نخوت آرائی^(۳) ہیمو
از پنحجاب مراجعت نموده بود - علیقلی خان ملازمت دریافت
و از سر ہند با دہ ہزار سوار بطریق منقلا روانہ گشت - اتفاقاً
در پانی پت جائے (کہ محاربۂ گیتی ستانی با سلطان ابراہیم لودی
شده بود) تلاقی فریقین رو داد - محاربۂ عظیم بمیان آمد - ناکاہ
تیرے بچشم ہیمو رسید - فوجش دل دای دادہ رو بہزیمت گذاشت

(۲) نسخۂ [ج] سنہل و دو آب (۳) در [اکثرو نسخہ] ہم کہ بخبر
نخوت آرائی ہیمو

وصول موکب اکبري با بگرام خان قريب بناردرگاه شده بود که
 مؤذنه فتح رسيد - امرای پيش آهنگ بخطابهای مناسب سرفرازي
 يافتند - عليقلي خان بخطاب خانزواني و اضافه منصب و جاگير
 بلند مرتبه گرديد - پس ازان در حدود سنهیل اورا فتوحات عظيمه
 رو داد - و اکثر متمردان آن نواحی را تا لکنؤایل گردانيد - و صاحب
 ثروت و مال و اسباب و افيال ^(۲) گشت - و سال سيوم شاهم بيگ
 ساربان پسر (که حسن صورت و تناسب اعضا داشت - و بهمين
 جهت در قورچيان جنت آشياني منسلک بود - و از مدتها خان زمان
 عشقه که از طغيان طبيعت بود با دی می درزيد) از حضور گريخته
 نزد مشار اليه رفت - و او شکوه دولت را منظور نداشته بطور خبثاء
 ساراء الفهر پادشاهم گفته کورنش و تسلیم بجا می آرد - و امثال
 اين حرکات شهرت يافته موجب آن شد که حکم طلب از صادر گرديد
 و هرچند از حضور بمواعظ و نصائح در باب افکاک آن ساربان پسر
 مناشير صدر يافت اما اعتنا نکرد - و اين ابتدا سحت که بر حاشيه
 خاطر پادشاهی از جانب علي قلي خان غبار نشست - برخه
 قبول اورا بمردم تنخواه کردند - از از خود سري و بے آزمی برسر
 استبداد آمد - ^(۳) بگرام خان از بزرگ منشي اغماض کرده بفکرش نيفتاد
 اما ملا پير محمد خان شرواني (که وکیل خانانان و صاحب اختيار
 سلطنت بود) با خان زمان ناخوشي داشت - سال چهارم تنمه

محالات او نیز گرفته بامرای جلایر تن نمود - و او را بجونپور (که دران حدود افغانه باند مخالفت در دماغ فاسد داشتند) نامزد ساخت *

خان زمان برج علی نام نوکر معتبر خود را بعد از خواهی و اصلاح دربار فرستاد - (روز اول پیر محمد خان) که در قلعه فیروز آباد می بود با برج علی خوشنیت سر کرده آخر گفت که از برج قلعه بزیور اندازند - تا سرش خورد شکست - خانزمان دانست که بداندیشان ببهانه شام بیگ میخوانند او را مستاصل سازند - لاجرم او را از خود جدا کرده بجونپور شتافت - و آن ملک وسیع را بمکاربات عظیمه نظم شایسته داد - چون بیرام خان از میان رفت افغانان آنقدر فرصت خیال کرده پسر عدلی را بشیر شاه مخاطب ساخته بسری برداشتند - و با لشکر گران و پانصد فیل بوجونپور هجوم آوردند - خانزمان امرای اطراف را جمع کرده عرصه مبارزت آراست غنیم چیره گشته تا کوچه های شهر درآمد - خانزمان از عقب در آمده کار از دست رفته را پیش برد - و هنگام آنها را پراگنده ساخته غنائم فراوان و فیلان نامی بدست آورد - لیکن ازین فتوح آسمانی (که هدیه غیبی بود) بخصور نفرستاده بدر ترفع و استکبار زد - عرش آشیانی در ذی القعدة سال ششم انتهای سمت شرقی فرمود - خانزمان در تصبه کره (که برکنار گنگ است) با برادر خود بهادر خان باسلام

(۲) نسخه [۱ ج] خورد و شکست *

عقبه سلطانی رسیده نفائس آن حدود با فیلان نامی پیشکش
گذرانید - و رخصت یافت *

(۲)
و درین سال فتح خان پتئی و غیوره پسر سلیم شاه را دستمایه
فساد گردانیده در ولایت بهار لشکر عظیم فراهم کرده محاکلات
خانزمان را بتصرف در آوردند - خانزمان با سائرامرا رفته چون
جنگ صف صلاح وقت ندید کنار دریای سون قلعه اساس نهاد
و استحکام داده نشست - افغانان بر سرش رسیده در آریختند
ناچار فوجها ترتیب داده بر آمد - بمجرد تقابل آنها فوج پادشاهی را
برداشته درهم نوردیدند - خان زمان (که در پناه دیوار قابو داشت)
دل بمرگ نهاده بیکه از برج قلعه رفته توپ سرداد - بمصرف وشت
آسمانی بغیل حسن خان پتئی رسید - و شورش عظیم در لشکرافتاده
مردم (د بگریز نهادند - و فتحی (که در خیال نمی گنجید) نصیب
خانزمان گردید - چون دنیا حکم داده دارد * * مصرع *

* آنچنان را آنچنان تر میکند *

خان زمان از نخوت جاه و دولت تدر نعمت و حق ولی نعمت
نشناخته سال دهم باتفاق امرای اوزبک علم طغیان برافراشته
با تیولداران آندیار در آریخت - چون میبک وصول موکب پادشاهی
قریب شنید از دریای گنگ گذشته نزدیک غازی پور بر نشست
عرش آشیانی بچونپور رسیده منعم خان خانخانان را بر سر راه تعیین

فرمود - آن ترک مناف دل از ساده لوهی ضعیف نالی مزورانه او پذیرفته استدعای مغم جراثمش نمود - و باتفاق خواجه جهان (که حسب التماس وی از حضور بطمانینت و استمالمت شتافته بود) کشتی سواره باهم دریافتند - خان زمان از حیل و تلبیس ملازمت بخود قرار نداده ابراهیم خان را (که آتسقال اریکبه بود) با مادر خود و فیلان نامی روانه ساخت - و مقرر شد که تا معارفت پادشاهی ازین دیار او از آب گدگ نگذرد - اما آن خود رای خیره روی انتظار مراجعت نکشیده از گدگ گذشت - و شروع بتصرف محالات خود نمود - عرش آشیانی بمنعم خان عتاب کرده خود ایلغار فرمود خان زمان ازین آگهی خیمه و اسباب گذاشته بدر رفت - و پس ازان از سرنو بخانخانان توسل جمسته باستشفاع او مجددا تقصیراتش بخشش یافت - و میر مرتضی شریفی و مولانا عبدالله مخدوم الملک نزد خان زمان رفته ندامت او را بتوبه استحکام دادند *

و پس ازان (که عرش آشیانی بذابر دفع شورش میرزا محمد حکیم متوجه لاهور شدند) خان زمان (که نافش بقتنه بریده بودند) باز سر بفساد برداشته خطبه بزام میرزا محمد حکیم خواند - و سرکار او ده بسکندر خان و ابراهیم خان داده بهادر خان برادر خود را در کوه مانکپور در مقابل آصف خان و مجنون خان نگهداشت - و خود تا ساحل گدگ متصرف شده بقنوج آمد - و میرزا یوسف خان را (که جاگیردار آنجا بود) در قلعه شیرگده چهار گروهی قنوج محاصره

نمود - ازین اخبار وحشت افزا عرش آشیانی از پنجاب باستعجال
 باگه رسیده شوق رویه دران شد - خان زمان آگهی یافته چون گمان
 مراجعت پادشاهی بدین سرعت نداشت این بیت خواند * بیت *
 * سمند تذذ زرین نعل او خورشید را ماند *
 * که از مشرق بمغرب رفت و یک شب در میان آمد *

و ناچار از پای قلعه برخاست - و نزد بهادر خان بمانکپور رفته
 از آنجا در حدود پرگنه سنکور بدریای گنگ پل بسته عبور نمود
 پادشاه از قصه بریای ایلغار فرموده از گذر مانکپور از آب گنگ
 فیل سواره باده یازده کس گذشت - و با معدودے (که همگی
 مد سوار بود) نیم گروهی دایره مخالفان رسیده شب توقف نمود
 مجنون خان و آصف خان با جمعیت خود (که مقله بودند) متواتر
 خبر می فرستادند - اتفاقا دران شب خان زمان و بهادر خان در کمال
 غفلت باده پیمائی اشتغال داشتند - هرکه ایلغار پادشاهی و قرب
 وصول را میگفت راهی می انگاشتند - صبح در شنبه غره ذی الحجه
 سال (۹۷۴) نهمد و هفتاد و چهار مجنون خان بر میبند و آصف
 خان بر میبند جای یافته در عرصه قریه سکر اول از مضافات آله آباد (که
 بفتح کپور موسوم شده) بخان زمان رسیدند - پادشاه بر فیل بال سندر
 میرزا کوکه را در عمارت نشانده خود بجای فیلبان سوار بود - بابا
 خان فاقشال در حمله اول مخالف را از جا برداشته تا صف خان زمان
 برد - یکی از گریختگان بآسیمه سری بر خان زمان خورد - و دستار از

سرش افتاد - بهادر خان بر بابا خان تاخته بهر زیمت آورد - پادشاه
 درین وقت بر اسب سوار شدند - چون کار ناحق شناسان بناکامی ست
 (۲) بهادر خان دستگیر گشته فوجش رو بگریز آورد - خانزمان در جای
 خود ایستاده استفسار احوال برادر می کرد - که ناگاه تیرے بار
 رسید - و تیر دیگر باسپش رسیده بزمین آمد - در پیادگی تیر
 از بدن خود میکشید - که فیلان قول پادشاهی در رسید - سومناتھے
 فیلبان فیل نرسنگھه را بقصد او راند - خان زمان گفت من از اعیان
 (۳) سپاهم - مرا زنده پیش پادشاه ببر - که ترا رعایت خواهند کرد - او
 گفت مثل تو هزار کس بے نام و نشان میگردند - بدخواه پادشاه
 کشته بهتر - پامال فیل ساخت - چون خان زمان را کس ندانست
 که چه شد پادشاه در معرکه ایستاده گفت - که هرکه سر مغلے از
 مخالف بیارد یک اشرفی بگیرد - و هرکه سر هندوستانی بیاورد
 یکروپیہ - یکے از تاراجیان سرش جدا کرده بود - دیگرے در راه بامید
 اشرفی از دست گرفته آورد - گویند ارزانی نام هندوئے (که صاحب اختیار
 خان زمان بود - و در خیل اسپران ایستاده ملاحظه سرها میکرد) چون
 چشمش بر سر خان زمان افتاد آن سر را برداشته بر سر خود زد
 و در پای سمند دولت پادشاهی انداخت - که سر علمی تلی
 همین است - عرش آشیانی از اسب فروز آمده سجده شکر کردند

(۲) نسخه [ب] بهادر خان درین وقت دستگیر گشته (۳) نسخه [ب]

و سر هر دو برادر بآگوه و دیگر ممالک فرستادند * * قطعه *

* سر دشمنان تو استغفر الله *

* که خود دشمنان ترا سر نباشد *

* سخن بر سر دشمنیت قطع کردم *

* که مقطع ازین جای بهتر نباشد *

فتح اکبر مبارک * تاریخ یافته اند - و دیگر گفته * * قطعه * ۹۷۴

* قتل علی قلی و بهادر ز جور چرخ *

* جانان مهرس از من بیدل که چون شده *

* جستم ز پیر عقل چو سال وفات شان *

* آه ز دل کشید و بغفتا در خون شده * (۲) ۹۷۵

خان زمان از امرای پنج هزار و صاحب نام و شکوه بود - در همت

و جود و سپاهگری و سرداری یکتائی داشت - با آنکه اوزبک بود

اما چون در ایران نشو و نما یافته و مادرش نیز ازان جا بوده

مذهب امامیه داشت - اصلاً تقیه نمیکرد - و موزن طبع بود - سلطان

تخلص می نمود *

* خواجه جهان هروی *

خواجه امین الدین محمود مشهور بامینا - در فن سیاق

(۲) این تاریخ یک سال زیاده است اما چون حادثه قتل ایشان در ماه

ذی الحجه که آخر سنه ۹۷۴ است بوقوع آمده این قدر تفرقه رواست

و ممکن که آه کشیده، کنایه باشد از اخراج يك بطریق نعیبه *

از سباق فرسان قلمرو حساب بود - خط شکسته را بغایت درست می نوشت - و در کفایت اموال و دیانت محاسبات مو شگانی میکرد در سفر عراق ملتزم رکاب همایونی بود - پس ازان همواره مشمول عواطف پادشاهی گشته چندگاه ببخشیر می شاهزاده محمد اکبر اختصاص یافت - چون سریر فرمانروائی بجایوس اکبری فرو بها گرفت بمنصب هزاری و خطاب خان جهان سرفراز گردید - و مدتها مدار مهمات سلطنت برای (زین او بوده علم استقلال در میدان وزارت هندوستان می افراشت *

چون عرش آشیانی بجهت اصلاح مقدمات خان زمان شیدایی او را بهمراهی منعم خان و مظفر خان در کره مانکپور گذاشته بدار الخلافه آگه مراجعت فرمود پس ازان (که امرا از مهمات آنکس در او پرداخته در آغاز سال یازدهم متوجه حضور گشتند) مظفر خان از تصبه اناره ایلغار نموده پیشتر بزمین بوس استسعاد یافت - و شرح دورویی امرا بپیان واضح خاطر نشان نمود خواجه جهان معاتب شده مهرکلان پادشاهی (که پیرایه حال و افتخار روزگارش بود) ازو گرفته رخصت سفر حجاز کردند - و باز بوسیله مقربان درگاه گناه خواجه بخشیده آمد - و در سال نوزدهم سنه (۹۸۱) نهصد و هشتاد و یک (که ریات پادشاهی بکشایش حاجی پور و پتنه باهتر از آمد) خواجه بواسطه انحراف مزاج عنصری در جونپور توقف گزید - چون عرش آشیانی بهمعذانی فتح و نصرت مراجعت

بجونیپور نموده متوجه آگره شد و روزه درین منازل فیل مست
 بجانب خواجه دود - پایش بطغاب بند شده افتاد - و حال او بیکبارگی
 تباه گشت - اوائل شعبان سال مذکور سنه (۹۸۲) نهصد و هشتاد
 و دو در حوالی المهنو بساط زندگی در پیچید - میرزا بیگ سهری
 تخلص (که شاعری خوش طبع بود) برادر زاده خواجه است - چون
 سرمایه توکل بهم رسانیده بود (و از ملازمت تافته منزوی گشت
 در سنه (۹۸۹) نهصد و هشتاد و نه درگذشت - گویند سهری بارباب
 استحقاق پنهانی چیزه میداد - شعر اوست * بیت *

* از تبسم دفع زهر چشم خشم آلود کن *

* کز نمک سازند شیرین چون بود بادام تلخ *

* خان عالم چاهه بیگ *

پسر همدم کوکه است - که کولکدش میرزا کامران بود - از یارای
 طالع و مساعدت بخت منظور عواطف جنت آشیانی گشته
 خدمت سفرچی گری داشت - چون در سنه (۹۶۰) نهصد و شصت
 میرزا کامران را میل کشیده هردو چشم او را از بینش معزول ساختند
 میرزا از کنار دریای سدهه التماس سفر حجاز نمود - جنت آشیانی
 بوداع میرزا با جمعه از مخصوصان بمنزل او تشریف ارزانی داشت
 میرزا بعد لوازم احترام این بیت خواند *

* بیت *

* کلاه گوشه درویش بر فلک سایه *

* که سایه همچو توشاه فکند بر سر او *

و بعد ازان اين بيست بر زبان راند *

* بيست *

* بر جانم از تو هر چه رسد جای منت است *

* گر نازک جفا ست و گر خنجر ستم *

پادشاه (که جهان مودمي و مهرباني بود) رقتها فرموده بتوديع پرداخت - و روز ديگر حکم کرد که هر که از ملازمان ميرزا همراهي گزيند مبع نيست - هيچکس اقدام ننمود - آنانکه لاف دوستي ميزدند ترک آشفائي کردند - بچاهم بيگ کوکه (که بارياب حضور بود) فرمود - که تو همواره مودمي - يا پيش ما مي باشي - از با وجود سبق خدمت درگاه و فرط غنايت پادشاه طريق وفا داري را بر لذات مودمي مقدم شاخته بعرض رسانيد - که لايق بحال خون چنان مي بينم که درين تاريخ روزهای بينواني و تيره شبهای تفهائي در خدمت ميرزا باشم - جنت آشياني حرف وفاداري او را بغايت پسنديده با وجود آنکه خدمت حضور او پسنديده تر بود رخصت داد و آنچه نقد و جنس براي اخراجات ميرزا قرار يافته بود حواله او کرده پيش ميرزا فرستاد - و پس از واقعه ناگزير ميرزا بهلازميت عرش آشياني استسعاد يافته در کمتر زمانه بمنصب سه هزارى و خطاب خانعالم سرمايه افتخار اندوخت *

چون در سال نوزدهم عرش آشياني باستدعای خانخانان [که

داود کراني را (که بدعوى ديار بنگ و بهار عام اشتها مي افراشت)

در حصار پتنه محاصره نموده بود [بحوالی آن در رد فرمود و پس از ملاحظه اطراف قلعه بنظر امعان تسخیر حاجی پور را (که آن قلعه ایست محاذی پتنه - و دریای گدگ بعرض دو کوه تخمینا بهزاران جوش و خروش در میان این دو شهر میگذرد) از اسباب کشایش آن حصار دانسته فوجی بسرگردگی خان عالم تعیین نمود او کشتی سواره بلا رویه بجانب دریای گدگ رفته با آنکه از فراز قلعه بارش توپ و تفنگ بود از کشتیها برآمده برخش جولانی در آمد - بسیاری از مخالفان در آن هنگامه مرد آزما فرود شده قلعه مفتوح گشت - خان عالم موزن هزاران تحسین و آفرین گردید - و چون در همین سال بنگاه هم (که در تصرف دارد بود) بے جنگ کشایش یافت و او باردیسه رفته دم نخوت میزد خانخانان سپه سالار بهر اولی خان عالم باستیصال آن بدخصال بدانحدود (در آرد - بیستم ذی القعدة سنه (۹۸۲) نهصد و هشتاد و دو در مقام نکرولی ^(۲) مضاف اودیسه تقابل فئتين روداد - خان عالم از ریعان شباب و افزونی شهامت هر رشته تدبیر گسیخت - و تیز جلوبی کرده دور تر شتافت - و گرده اوقچی دست بکار برده معرکه زد و خورد شرار افزا شد - خانخانان ازین براه روی بر آشفته درشت گویان بعنف برگردانید - و هنوز آن فوج انتظام شایسته نگرفته بود که گوجر خان مقدمه الجیش مخالف (که فیلان تیز در مردانه را بقطاسهای سیاه و پوست جانوران سباع دندان

و سر و گردن آنها بسته طرفه رعب و مهابت افزوده بود) رسید
 اسپان فوج هرا دل را از دید این اشکل بوالعجب روی همت برگشت
 و هیچ کوشش سودمند نشده زیاده تر سر رشته جمعیت گسیخت
 خانمالم (که بر اسپ آزموده بیهراس سوار بود) پای ثبات افشرد
 و داد مردانگی داده بسیار را علف تیغ بهادری ساخت - ناکه
 اسپ او از زخم شمشیر چراغ پا شد - از سر زمین بر زمین آمد و ربار
 بچستی خود را بر اسپ رسانید - درین اثنا قیلے محبت عربده ناک
 رسیده بر زمین انداخت - افغانان هجوم کرده کارش تمام ساختند
 گویند پیش از جنگ میگفت - چنان بخاطر پرتو می اندازد که
 درین ناردگاه جان بسپارم - توقع آنکه شرح جانفشانی مرا بپادشاه
 عرضه دهند - طبع موزون داشت - شعر میگفت - همدمی تخلص
 میکرد - این قطعه مشهور ازوست

* قطعه *

* ای که کردی بهره ریش سفید *

* یک بیک میکنی ز بهر نمود *

* بزبان داده جوانی را *

* ریش کندن کنون ندارد سود *

* خانانان منعم بیک *

(۲)

از عمدهای دولت جنت آشیانی ست - پدرش بیوم بیک نام

داشت - هنگامیکه زمانه طرح ناکامی ریخت جولانگاه جز ولایت

سند بنظر همایونی نیامد - روزی چند سایه وصول بحوالی بهکر
 انداخت - و از آنجا برخاسته قلعه سیهوان را محاصره نمود - میرزا شاه
 همین حاکم قهقهه پیش آمده بانسداد طرق و بازداشت رسد غله
 پرداخت - اکثر عمدها بے رخصت بدر زدند - مانعم خان (که سرکرد^(۲))
 همه بود) نیز خواست خود را با فضیل بیگ برادرش بکناره کشد
 پادشاه از روی احتیاط او را مقید فرمود - و هرچند در سفر عراق
 ملکنرم رکاب همایونی نبود اما بعد معارفت از ایران دیار همواره
 در قرب و منزلت می افزود - او هم مراتب دولتخواهی پاس
 میداشت - زمانه [که جنم آشیانی باستطلاع و استشراف احوال
 بیروم خان (که سخن چینان حسن کیش از خود غرضی خلاف واقع
 وا نموده بودند) متوجه قندهار شده در حین مراجعت خواستند
 ایالت آنجا بمنعم خان نامزد نمایند] او عرض نمود که چون یورش
 هندوستان پیش نهاد خاطر است تغیر و تبدیل این هنگام باعث تفرقه
 لشکر است - بعد از فتح مقتضای وقت بعمل خواهد آمد - لهذا
 قندهار بر بیروم خان بحال ماند - در همان ایام سال (۹۶۱) نهصد
 و شصت و یک در کابل باتالیقی شاهزاده محمد اکبر امتیاز اندوخته
 در ازای این عطیه جشن آراست - و پیشکشهای لایق گذرانید - چون
 در آخر همین سال بتسخیر هندوستان انتهای الویه همایونی
 وافع شده شاهزاده محمد حکیم را (که یک ساله بود) در کابل گذاشته

(۲) نسخه [ب ج] سهوان (۳) نسخه [ج] که سرگرد برهه بود *

جميع مهمات آن ولايت برای (زین خان مذکور مفوض گردید - او
 مدتها فراهم آور پراگندگیهای آن ولايت بود - در هنگامی (که خاطر
 عرش آشیانی از بیروم خان منعرف شد) حسب الطلب در ذی الحجه
 سنه (۹۶۷) نهمصد و شصت و هفت هجری سال پنجم جلوس در منزل
 لودھیانہ (۲) (که پادشاه در تعاقب بیروم خان بودند) شرف ملازمت
 دریافته بمنصب وکالت و خطاب خانخانانی سر افتخار برافراخت
 و در سال هفتم (که آنگه خان بتیغ بی اعتدالی ادهم خان شهادت
 یافت) منعم خان (که در خفیه مغوی بود) مغلوب و همه شده فرار
 نمود - عرش آشیانی اشرف خان میر منشی را فرستاد - که باستمال
 و طمانینت کوشیده برگردانید - روزی چند نگذشته که باز بهمان
 توهم بعزیمت کابل از آگره بدر زده راه دامن کوه گرفت - و بعد
 تکاپوی شش روزه در پرگنه سرور (که بجایگیر میر محمود منشی بود)
 اتفاق عبور افتاد - عامل آنجا آثار خوف از ناصیه احوالش دریافته
 خواهی نخواهی مقید ساخت - چون در این نواحی سید محمود خان
 بازه (که از امرای عظام بود) نیز جایگیر داشت ازین قضیه مطلع
 شده معلوم کرد که خانخانان اسحق - وقت را مغتقم دانسته آداب
 مردمی بتقدیم رسانید - و بآزاز تمام بملازمت پادشاهی آزد
 عرش آشیانی بدستور سابق بمنصب وکالت اختصاص بخشید - چون
 پسرش غنی خان (که از جانب پدر بنظم و نسق کابل می پرداخت)

از مستی جوانی و ریاست و بد مصاحبی سود خود بزیان دیگران
 اندیشیده به ستیزه کاری نشست و باحوال میرزا محمد حکیم هم
 تفقد میگرد ^(۲) ناچار ماه جوجک بیگم والدۀ میرزا و هواخواهانش
 با اتفاق فضیل بیگ کور و ابوالفتح پسرش (که از حکومت برادرزاده
 پیوسته پیچ و تاب داشت) کمر همت بسته در رفتیکه غنی خان
 از سیر فالیز برگشته می آمد دروازه شهر بر رویش بستند - او چون
 دید (که سعی پیشرفت نیست - و احتمال دستگیر شدن است) دل
 از کابل برداشته راه هندوستان گرفت - بیگم و کالت میرزا نامزد
 فضیل بیگ ساخته پسرش را ذائب قرار داد - و تقسیم جاگیر
 و تجویز خطابه های عمده به بیان آورد - و پس از چندی بستم
 نیرنگهای ابوالفتح از جا رفته با اتفاق شاه ولی و غیره کارش در مستی
 بانجام رسانیده فضیل بیگ را نیز گرفته کشت *

چون برهم زدگی کابل بعرض آشیانی رسید منعم خان را (که
 مشتاق آندیار بود) اتالیق میرزا محمد حکیم نموده در سال هشتم
 با فوج شایسته بطریق کمک (خصمت فرمود - که هم انتقام پسر کشد
 و هم تدارک خرابیها نماید - منعم خان حسابه از کابلیان برنداشت
 بے آنکه کمک ملحق شود با استعجال روانه شد - بیگم (که ولی اتکه را
 باستشمام غدری بعدم آباد فرستاده هیدر قاسم کوه بر را وکیل
 قرار داده خود بتمشیت امور می پرداخت) باستماع این خبر

مردم از اطراف جمع کرده با میرزا بعزم رز برآمدند و متصل جلال آباد
تلافی فریقین شد - شکست بر منعم خان افتاده اسباب و اثاثه امارت
بغارت داده از اندبشذاکه غنیمت هیچ جا توقف مناسب ندیده
بملک گهران درآمد - و عرض داشت نمود - که زوی آمدن حضور
ندارم - یا رخصت مکه شود - یا درین ضاع جاگیر مرحمت گردن
که سامان خود درست کرده بملازمت رسم - عرش آشیانی از
کمال قدردانی جاگیرهای هند بحال داشته بحضور طابعد - او
مجددا بعواطف بیکران پادشاهی اختصاص یافته مدتها بحر است
دار الخلافه آگره می پرداخت - چون در سال درازدهم خانزمان
و بهادر خان بجزای کردار رسیدند تعلقه هر دو برادر از جونیور
تا کنار آب چوسا بدر تفویض یافت *

خانخانان در همین سال بحسن تدبیر و کردانی با سلیمان کرانی
حاکم بنگاله و بهار طرح آشتی انداخته سکه و خطبه پادشاهی
در ولایت بنگاله نیز مقرر نمود - او از امرای سلیم شاهی بود
هنگامیکه بذکاله بدست شیر شاه افتاد حکومت آنجا بمحمد خان
نامی (که قرابت قریبه داشت) سپرد - پس از ارتحال سلیم شاه
او بریاست عامه سر برآورده درگذشت - پسرش بهادر خان خطبه
و سکه آنجا بنام خود کرد - و عدلی مشهور را (که دعوی سلطنت
هندوستان میکرد) بجنگ کشت - و پس از مدتی بهرگ طبیعی
(۲)

درگذشت - برادر خردش جلال الدین قائم مقام او گردید - تاج خان
 کرانی (که با برادران از عدلی گریخته به بنگاله اقامت نموده بود)
 گاه با او مخالفت و گاه موافقت میکرد - چون او نیز بعدم فرشت
 ریاست بنگاله و بهار بتاج خان قرار گرفت - و بعد از برادرش
 سلیمان خان منتقل گشت *

پس از صلح خانخانان اودیسه نیز برگرفته راجه آنجا را بغداد
 گشت - و در سنه (۹۷۹) فصد و هفتاد و نه رخت هستی بر بخت
 پسر کلانش بایزید جا نشین شده از زیاده سری خطبه آندیار بنام
 خود ساخت - خانخانان را با او بر سر بهار پرخاشها رد داد - چون
 از نخوت و استکبار با اعیان آن مملکت در مقام سخت گیری آمد
 هانسو پسر عماد (که عمزاده و دامادش میشد) از رنجیده برخه و
 بران داشت که او را از هم گذرانیدند - لودی خان (که نفس ناطق
 آن ولایت بود) پسر خرد سلیمان داؤد نام را بسری برداشت
 و هانسوی مذکور را بقتل رسانید - گوچر خان کرانی (که میر شمشیر
 خود را میگرفت) در صوبه بهار پسر بایزید را بکلانی بر آورد
 واهم مخالفت کردند - لودی با لشکر فراوان از بنگاله بقصد بها
 روانه گشته بمکر و تزویر گوچر را ایل خود ساخت *

و چون خانخانان بر طبق حکم والا بتسخیر ولایت بهار کمر بست
 از دریای سون گذشت داؤد بذا بر توهم که از لودی بهم رسانیده بو
 او را از میان برداشته در قلعه پنهان متحصن گردید - پس از امدا

محاصره عرش اشدياني حسب التماس خانخانان در سال نوزدهم
سنه (۹۸۲) نهصد و هشتاد و دو از آگره برکشتیهای کلان (که بتازگی
ترتیب یافته بود) شرق رویه بدریا نوردی در آمدند - با آنکه در راه
لخته کشتیها طوفانی شده فرو رفت در دو ماه و هشت روز و در
ایات پادشاهی بمواد پخته گردید - گویند چون پادشاه بتعجیل
متوجه پخته گردید در گنگداس پور بسید میرک اصفهانی جفری^(۲)
باستکشاف مستقبل احوال امر نمود - او کتاب جفر طلبیده این بیت
استخراج کرد *

* بیت *

* بزودی اکبر از بخت همایون *

* برد ملک از کف داؤد بیرون *

عرش اشدياني گرفتن حاجي پور را (که آن روی آب گنگ مقابل
پخته واقع شده) موقوف عایه فتح پخته دانسته اهتمام بتسخیر آن نمود
پس از کشایش آن داؤد سراسیمه شده براه دریا بنگاله رویه فرار
گزید - اکثر سپاهش در گریختن بقتل رسید - پخته با غنائم موفوره
بصرف در آمد * فتح بلان پخته * تاریخ است *

خانخانان پس ازین فتح به تیولداري بهار کامیاب گشته
با بیست هزار سوار بکشایش بنگاله و مالش داؤد دستوری یافت
افغانان از رعب و تسلط عساکر منصوره همت بای داده بے جنگ
و جدل مکانهای مستحکم گذاشته بدر میزدند - خانخانان هر جا را

(۲) نسخه [ج] کنگ راس پور *

استحکام داده پیش روانه میشد - تا آنکه دژد بجانب اردیسه
 گریخت^(۲) - آن خان سپه سالار فوجی بسرکردگی محمد قلی خان
 برلاس بدنبال او کسپیل نموده خود بنانده (که مرکز بنگاله اسم)
 در آمده بانتظام ملک پرداخت - کار پردازان حضور عوض جاگیر
 بهار در بنگاله تغذوه نمودند - و چون دژد مابین بنگاله و اردیسه
 در استحکام مداخل اهتمام نموده اقامت گزید و محمد قلی
 خان برلاس (که در تعاقب بود) رخت هستی برسمت خانخانان
 بهصوابدید راجه تودرمل خود از نانده متوجه شد - در همین سال
 بین الفریقین مبارزه عظیم پیوست - گوجر^(۳) (که مقدمه مخالف بود)
 هراول و قول را برداشته متفرق ساخت - که از ملازمان خانخانان
 توفیق نیکو خدمتی و ثبات پائی نیافت - مگر خود با معدودی
 بناموس دوستی زخمهای مردانه خورد - چنانچه پیوسته میگفت
 که اگرچه زخم سر به شد اما به بیذاتی نقصان رسید - و جراحت گردن
 اندمال یافت - اما آنقدر توانائی نیست که عقب توانم دید
 و از زخم درش دست چنانچه باید بسر نمی رسد - و با چنین
 زخمهای عایف نمیخواستم بر گردن - هوا خواهان عیان گرفته
 بر آزدند - گوجر در معرکه قرار فتح بخود داده بلند میگفت
 که کار خانخانان باتمام رسید - دیگر امتداد در جنگ چیست^(۴)

(۲) نسخه [ب] آنجا سپه سالار (۳) در [بعضی نسخه] که در مقدمه

(۴) نسخه [ج] امتداد جنگ

و آهسته میگفت با وصف نیرورزی خاطر نهیشگفتد - که ناکاه تیرس
 بار رسیده در گذشت - داور (که در مقابله راجه تودرمل بود)
 هراس بخود راه داده آواز دشت ادبار شد - خانخانان پس از
 چنان ناامیدی بچنین فتح شگرف ارجمندی یافته راجه را با شاهم
 خان جلایر بتکامشی تعیین کرده خود هم با آنکه زخمها اندمال
 نیافته بود روان شد - داور در قلعه کنگ ادریسه رفته متحصن گردید
 و آخرالامر بدر لایه و چاپاوسی زده عهد و پیمان در میان آوردن - و بشرط
 قبول نوکری پادشاهی ملاقات قرار یافت - خانخانان غرق محرم
 سنه (۹۸۳) نهمصد و هشتاد و سه بزم مصالحت ترتیب داده بانواع
 آرایش (که حیرت افزای نظارگیان بود) جشن آرا گردید - اعیان دولت
 باستقبال شتافته داور را آوردند - خانخانان تا سر گلیم پذیره
 گشته گرمجوشها نمود - او شمشیر خود کشوده گذاشت - یعنی
 از سر سپاهگری برآمدم - و خود را بخدمت درگاه پادشاهی سپردم
 تا بدانچه مصلحت دیدد ارکان خلافت باشد بجا آرند - و صاحب
 طبقات اکبری گوید که داور شمشیر را گذاشته بخانخانان گفت که
 هرگاه بمثل شما عزیزان زخم رسد از سپاهگری من بیزارم *

بالجمله خانخانان شمشیرش را بملازمان خود سپرده پس از
 زمانه از جانب عاتبه سلطنت خلعت والا داده کمر شمشیر مرمع
 همائل ساخت - و گفت که ما کمر شما را بذوکری پادشاه می بندیم
 برخه محال ادریسه بتیول او مقرر داشته شیخ محمد برادر زاده اش را

(باب الخاء) [۶۴۴] (مائرا لامرا)

همراه گرفته معادرت نمود - و درین وقت خانخانان شهرگور را
(که در زمان پیش دارالملک بنگاه بود) مستقر گردانید - بجهت
آنکه گهوژگاهت (که چشمه زای فتنه اندوزان است) نزدیک است
غبارشورش آن حدود یکبارگی فرو نشیند - و نیز این جای دلکشا
(که قلعه شگرف و عمارات سترگ دارد) تعمیر پذیرد - غافل ازین که
بتداول درزگار و خرابی عمارات هوای آنجا خواص سمیت اکتساب
نموده - خاصه در زمان سپری شدن موسمه باران - که در اکثر بلاد بنگاله
آب گردش شود - هرچند شذااسندگان آن مرز گفتند مفید نیفتاد
با آنکه سیزده امیر نامی عمده (مثل اشرف خان و حاجی محمد
خان سیستانی) و بسیاری از اوساط و عوام بر بستر نیستی غفوند
چون برخلاف رای مردم اندیشیده بود عبرت نمیگرفت - پس
از آنکه این بلیه از اندازه در گذشت در چاره گیری شده شورش
جنید کرزانی را (که در صوبه بهار برخاسته بود) دست آویز ساخته
برآمد - چون بدانده رسید باندک بیماری سال بیستم سنه مذکور که
(۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه هجری بود پیمانه حیانتش لبریز گشت *
عجب از سخن نشومی این کهنه مدبر درزگار - با همه تجربه
و پاس مراتب جهانم ترکانه بکار برده دستم بتوکل عام پسند زد
و جهانم را در گرداب فنا انداخت - توکل خاصان بارگاه تحقیق
آنست که حفظ مراسم تدبیر بر فروغ خرد (که کارساز عالم اسباب
است) داشته کارسازم آنرا بایزد بیچون حواله کنند - نه بآن عقل

صواب اندیش و اسباب ظاهر - اگر خرج از دبا مکروه داشته اند
و لوج هم بدان ممنوع است *

خانخانان از اعظم امرای پنجپوری و سپه سالار اکبری ست
بمراتب سرداری و سپه کشی شناسا و بمراسم بزم و رزم دانا بود
مدت چهارده سال در امیرالامرائی و سپه سالاری گذرانید - چون
اولاد نداشت اموال فاطم و صامت او در سرکار دانا ضبط گردید
سابق گذشت که غنی خان پسرش با هزاران یاس و همسرت از کابل
برگشته بهندوستان می آمد - چون در راه بپدر ملحق گردید
خانخانان بناخوشی که ازو داشت باخراجش پرداخت - او برهبری
قسمت نزد عادل شاه بیجاپوری رفته (روزه چند بسر برده مسافر
ملک فنا گردید - از ابنیۀ خانخانان (که بمور دهور و مضی ایام
۹۸۱
یادگار خواهد ماند) پل چونپور است - که * صراط المستقیم *

تاریخ آنست - و از اعظم جسور ممالک محروسه است *

* خان جهان حسین قلی بیگ *

خواهرزاده بیرام خان خانخانان است - پدرش ولی بیگ ذوالقدر
در زمان دولت خان مزبور بجاگیر عمده و اعتبار بلند بر جمیع
آمرات فرق و برتری می نمود - در جنگ قصبۀ دکنار جالندهر (که
صابین بیرام خان و شمس الدین خان اتکه واقع شد) زخمها برداشته
دستگیر گردید - سو بهمان جروح مولم در گذشت - عرش آشدانی
(که همه شورش و آشوب مزاج بیرام خان از اغوای او میدانستند)

سرش را بریده بمملکت شرقیه فرستادند - حسین قلی بیگ (که باصابت رای و متانت خرد اوصاف داشت) خانخانان در ایام انحراف مزاج پادشاهی مصحوب او اسباب و ادوات امارت خود را از میوات بحضور فرستاد - که شاید در لباس نیازمندی وضعیف نالی کاری تواند ساخت - در همان اثنا رکضت خانخانان به پنجاب (که مصرح بغی و فساد بود) پیدائی گرفت - او را بذایر مصلحت حواله آصف خان عبدالمجید (که بحکومت دهلی امتیاز یافته بود) کردند - که آدمیانه نگاهدارد - و گزندی نرساند - پس از انقضای قضیه بیرام خان مشارالیه رهائی یافته همواره باندازه خدمت و اخلاص مشمول عواطف میبود - در سال هشتم سنه (۹۷۱) نهصد و هفتاد و یک (که میرزا شرف الدین حسین احراری بے جهت از حضور فرار نمود) عرش آشیانی حسین قلی بیگ را بخطاب خانی و تیولدارئی اجمیر و ناگور از تغیر میرزا اعتبارافزوده بتعائب فامزد کردند - و چون میرزا جنک نا کرده از ممالک محروسه بدر رفعت حسین قلی خان بے تعب و مشقت آن مملکت را متصرف گشته از قرار واقع به بندر بست پرداخت - و قلعه جودهپور را (که مسکن و مقر رای مالدیو است) و او بمزینت جاه و افزونی نوکر از سائر راجهای هند امتیاز داشته - و بعد از انتقال او پسر خودش چندر سین جانشین بود (در اندک زمانه مفتوح ساخت و در ایام محاصره چیتور در تعائب رانا اودی سنگه معامی فرادان

بظهور آردن - و مورد آفرین و تحسین گردید *

چون سال سیزدهم امرای انگه خیل از پنجاب حضور طلب شدند حکومت آندیار (که از اعظم ممالک پادشاهی سم) بحسین قلی خان تفویض یافت - اما بنابر پیش آمد مهم رنتپور جدائی نگزیده بلزوم رکاب فتح انتساب مباحثات می اندوخت - پس از کشایش آن قلعه متدین چون دارالخلافت آگوه مهبط الویة ظفر طراز گردید بمحال متعلقه رخصت یافت - و در سال هفدهم بعزیمت تسخیر قلعه نگرکوٹ (که در تصرف راجه جیچند بود - و بعد حبس او پسرش بدیچند خود را در مقام پدر دانسته و ادرا مرده انگاشته بسرکشی در آمد) حسب الحکم انتهاز نمود - چون قریب بددهمتهری رسید جزو نام ضابط آنجا بقربابت جیچند متوهم گشته خود را بگذار کشید - لیکن وکلا فرستاده متعهد راهداری شد خان جمعی از ملازمان خود را برسم تهانداری در موضعیکه بر سر راه واقع بود گذاشته پیشتر متوجه گردید - چون بقلعه کوتله رسید (که در ارتفاع بفلک دعوی همسری می نمود) توپچند از بالای کوه (که محاذی قلعه بود) سر داده هوش از محصوران ربود - آنها وقت شب راه گریز پیش گرفتند - از آنجا (که این قلعه سابقا بر راجه انمچند راجه گوالیار تعلق داشت - و راجه رامچند جد جیچند آنرا بزربردستی گرفته بود) بر راجه گوالیاری (که از اولاد انمچند بود) سپرده تهاند خود

(۲) نسخه [ب] خبر نام (۳) نسخه [ب] انمچند و نسخه [ج] انمچند *

برنشانند - و چون بیشتر تشابک اشجار بمرتبه بود (که عبور موکب
 بدشواری میشد) حشره را بچنگل بری برگماشته هر روز بقدر
 میسور راه می‌پیمود - اوائل رجب سنه (۹۸۵) نهصد و هشتاد
 حوالی نگرکوت مخیم فوج منصوره گردید - و در صدمه اولی
 حصار بهون (که بتخانه مهمانی آنجاست) بتصرف درآمد - و جمعی
 غفیر از راجپوتیه و براهمه (که بقصد ثواب قدم ثبات افشوده بودند)
 بدارالبوار شتافتند - و پس ازان شهر بزد بیرون نگرکوت نیز بدست
 آمده سابط و سرکوب طرح انداختند - و هر روز بتوپ اندازی در انهدام
 عمارات و اعدام جانداران میکوشیدند - چنانچه در وقت طعام خوردن^(۲)
 راجه بدیچند توپ کلان سردادند - که قریب هشتاد کس در زیر
 دیوار بگو هلاک فرو رفتند *

(۳)

بالجمله کار قلعه نزدیک بانجام رسیده بود که ناگاه آشوب آمد آمد
 میرزایان باغیه ابراهیم حسین میرزا و مسعود میرزا ولایت پنجاب را
 بر شورانید - و غلامی تمام نیز در لشکر پیدا شد - ناچار حسین قلی
 خان به پیشکش پنج من طلا و اقمشه بسیار بصلح گرائیده در پیش خانه
 راجه جیچند مسجد طرح انداخته در دو روز پیشطاق بر آوردند
 روز جمعه اواسط شوال سنه مذکور خطبه پادشاهی خوانده حسین
 قلی خان از انجا برخاست - و باتفاق اسمعیل قلی خان و میرزا
 یوسف خان رضوی بدنبال فیه باغیه شتاب آورد - و در قصبه

(۲) قلندره چهل گروهی ملتان بیخبر بر سر آنها رسیده بین الغریقین جنگ پیوست . ابراهیم حسین شکست خورده بملتان فرار نمود و مسعود حسین با چند تن همراهان گرفتار گشت . حسین قلی خان در سال هیزدهم سنه (۹۸۱) نهصد و هشتاد و یک (که عرش آشپانی از فتح گجرات معادیت با کوره نمود - و امرا از اطراف و جوانب بتهنیت فراهم آمدند) بحضور رسیده مسعود حسین را چشم دوخته و دیگر اسارعی را در پوستهای گاو (که شاخها ازان جدا نساخته بودند) در آورد . و بهیئت غریب از نظر گذرانید . پادشاه از فرط کرم و مروت چشم میرزا کشوده اکثری را جان بخشی فرمودند - و حسین قلی خان بمنصب عمده و خطاب خانجانی (که درین سلطنت بعد از خانخانانی زیاده برین خطاب نیست) لوای بلندنامی برافراخت . و چون میرزا سلیمان والی بدخشان از تسلط میرزا شاهرخ پسرزاده خود پناه بدرگاه اکبری آورد بخان جهان حکم والا شرف نغان گرفت . که با فوج جرار صوبه پنجاب بهمراهی میرزا بدخشان شتافته آن دیرین حکومت را برمسند ایالت آن دیار متمکن سازد - درین اثنا سال بیستم سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه منعم خان خانانان صوبه دار بنگاله ودیعت حیات سپرد - و اختلال عظیم دران ملک پدید آمد - امرای کمکی از سمیت هوا (که دران ولایت بهم رسیده) بیمناک گشته و استیلائی دارند افغان (۳)

(۲) نسخه [ب] قلنده (۳) در [اکثر نسخه] و بسبب استیلائی .

(که عمومی ریاست آن مرز و بوم میکرد - و دریذولا نقض عهد نموده بتازگی سر بشورش برداشت) سرباری شده یک دفعه مکانها گذاشته ازان مملکت برآمدند - از آنجا (که اهم را بر مهم گزیدن عمده قانون جهانداري سمت) پادشاه خانجهان را بسرعت از پنجاب طلب حضور نموده بصوبه دارى بنگاله نامزد فرمودند - و راجه تودرمل را (که بشجاعت و کرداني اتصاف داشت - و دران صوبه کارهای نمایان کرده بود) همراه ساختند - امرای بنگاله در حوالی بهاگلپور بهار بخانجهان در خورده بعضی بعذر بد هوایی از معارفت تقاعد نمودند و برخی اختلاف مذهب را تقریب کرده بهرزه گوئی درآمدند خان جهان (که کهنه سردارے مزاج گرفته یی بر کرده بود) از جا نرفت - و بدلاسا و دلدهی پرداخته بهیئت مجامعی راهی گشت و با آنکه اکثر الوس چغتایی بودند و بسرداری قزلباش تر، ده نمیکشند گذهی را (که درازة بنگاله است) باز دک سعی مستخلص ساخته تا نایده ملک از دست رفته را بتصرف آرند - و بحسن تدبیر در گرد آوری پراگندگیها کوشید - داد خان کرانی آک محل را مستحکم ساخته در مقابل عساکر پادشاهی نشست - هر روز جنگه میشد - و آریزشه رومیدان - هر چند خانجهان و راجه تودرمل کوشش فرادان بجا می آوردند از کم همتیهای مردم کار پیش نمیرفت دررے خواجه عبدالله نقشبذی با برخی از ملازمان از مورچال خود بیشترک رفته طلبگار نبرد شد - جمعی انبوه از مخالف در عرصه پیکار

پیشدستی نمودند - همراهان رفاقت نگزیده - خواجه از نجابت ذاتی
 های جلالت افشرد - و نقد جان در باخت - چون این خبر بعرض آشیانی
 رسید متأسف گشته بمظفر خان صوبه دار بهار فرمان واجب الانعان
 ترتیم یافت - که زدن با جاگیرداران آن حدود بفوج بنگاله پیوند
 همین که در سال (۹۸۴) نهمصد و هشتاد و چهار مظفر خان با سپاه
 صوبه بهار ضمیمه گردید خان جهان بتسریه صفوف پرداخته معرکه آرا
 گشت - اتفاقاً شبیکه آبستن صبح فیروزی بود توپ از لشکر پادشاهی
 بر چهار پائین (که جنید کررانی عم دارن غنوده بود) رسید - و از
 مصادمه پایه ^(۲) ران او خورد گشت - بعد ازان (که آریزشهای سخت
 زنگ زدای جوهر مردانگی گردید) کالا بهار سردار میمنه مخالف
 زخمی در بفرار آورد - و هنوز جنگ بقول فرسیده که سنگ تفرته در
 جمعیت غنیم افتاد - افغانان دل بای داده سراسیمه دشت هزیمت
 گشتند - و بسیاری بتعاقب بهادران علف تبغ بیدریغ شدند - دارن
 میخواست بطرف بدر زدن - در خلاصه اسبش پای بقد شده دستگیر
 گردید - چون پیش خان جهان آوردند از پرسید که پیمان بستن
 و سوگدن خوردن با خانخانان چه شد - از بے آرمی جواب داد - که
 آن پیوفده بود زبانی - تا داستان دوستی سرانیده عهد تازه اساس
 یابد - خانجهان فرمود تا او را از گرانباری سرشوریده مغز سبکسار
 گردانند - و همان زمان سرش بسید عبدالله خان داده روانه حضور

ساخت - اورا پادشاه بر اسب بام نزد خانجهان فرستاده بود - که هم
 مژده فتح راجه مانسنگه کچهوايه (که با رانا نزد کوکنده نبرد آرا
 گشته لوای چیره دستی افراشت) و هم نوید نهضت موکب پادشاهي
 بامرای دیار شرقي رساند - اتفاقاً وقت رخصت فرموده بودند
 چنانچه این مژده میببری ازان طرف نیز بشارت کشایش بنگاله
 خواهي آورد - سید عبد الله خان در یازده روز هنگامی (که پادشاه
 از فتح پور بعزمش اوش آن مملکت برآمده بود) رسیده سر آن
 فتنه سال را در جاو خانه انداخت - غریب از عالمیان برخاست
 و فتح نامه باطراف قلمی شد - خانجهان پس ازین فتح نمایان راجه
 تودرمل را روانه حضور نموده خود بصوب ساتگانون (که زه و زان
 داؤد دران حدود بود) لشکر کشید - جمشید خاصه خیل او بآریزش
 درآمده سترگ هزیمت یافت - و مادر داؤد با منتسبان خود روی
 نیاز آورد - و آن ملک (که از قدیم آنرا بلغاک خانه نامند - یعنی
 از شورش بدگوهان آن سرزمین هیچ گاه خالی نباشد) بانروی همت
 و مردانگی خانجهان از سر نو بحیطه ضبط درآمده مورد امن
 و عافیت گردید - راجه مالکوسائین زمیندار ولایت کوچ نیز فرمان پذیر
 گشت - خانجهان پیشکش از نفائس آنجا با پنجاه و چهار فیل نامه
 ارسال حضور داشت - چون بعضی افغانان بولایت بهائی شورش افزا
 بودند و عیسوی زمیندار آنجا سرتامی می ورزید در سال بیست
 و سیوم روی بدان موب آورده لشکر پیش فرستاد - پس از آویزش

سخت عیسی شکست خورده راه گریز سپرد - و افغانان زینهارى گشتند - خان جهان مقصی المرام معزوت نموده بصحت پرور (که در حوالی ناذه شهره اساس نهاده بود) پیوسته علم عشرت و کامرانی بر افراشت - چون انجام هر نشاطی باندوهری سرشته اند و آخر هر کمالی بزوالی پیوسته *

* بیت *

* نیکو نبود هیچ مرادے بکمال *

* چون صفحه تمام شد ورق برگردان *

خان جهان در کمتر زمانه بر بستر رنجوری افتاده یک و نیم ماه کشید - هندی پزشکان نافهمیده دواها بکار بردند - در همین سال سنه (۹۸۶) نهصد و هشتاد و شش رخت هستی بر بخت - از امرای پنج هزاره ای اکبری سمت - پسرش رضا قلی سال چهل و هفتم اکبری بمنصب پانصدی سه صد سوار سرفراز گردید *

* خواجه شاه منصور شیرازی *

ابتدا در ملازمان اکبری اختصاص داشته بمشرفی خوشبوی خانه مامور بود - مظفر خان دیوان در مقام بے التفاتی شده بمهمات او بیچید - روزی با مظفر خان آدیزش زبانی کرده بودن خود متعذر دهنده حرمان گرا شد - پس از ناکامی بچونپور رفته از رشادتیکه داشت دیوان خانزمان گردید - و بعد از بمنعم خان خانخانان پیوست و رتی و فلق مهمات او پیش گرفت - چون روزگار همه سالار سپری شد راجه تودرول بجهت محاسبات سرکار مقید و مسلسل ساخت

از اینجا (که در ایام دیوانی خانخانان بجهت مهم سازی او بدربار آمده از ادای سخن نویسانگی و سنجیدگی او با کار دانی و معامله فهمی معلوم عرش آشیانی شده بود) بی وسیله غیره در سال بیست و یکم سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه خواجه را مشمول عذابت ساخته بخدومت وزارت سر بلند فرمود - خواجه بفراسخت درسمت و دانش (صا کاره) را بهین رونق داده کهنه معاملات را منقح ساخت - و چون ضابطه آن بود (که هر سال برخی کار داناان راستی مذش بآوردن تفصیل هر ناحیه و پرگنه تعیین گشته سال بسال دستور العملی در ادای حقوق دیوانی از روی آن قرار گرفته) پس از آنکه ممالک محروسه وسعت پذیرفت بدین نمط کار بدشواری کشید - چه آن نگاشتها بتفاوت رسیدے - و سپاه و رعیت گزند یافته خواهش بانی و فاضل شورش افزودے - و هم نرخ واقعی گذارش نمی یافت - لهذا خواجه در سال بیست و چهارم حال ده ساله هر پرگنه از مراتب کشت و کار و ارزش و نرخ شناخته دهم بخش را مال هر سال قرارداد گزین نسخه انتظام داد - و در همین سال باستصواب خواجه فسحت آباد هندوستان (که هنوز اودیسه و کشمیر و تهم و دکن مفتوح نگشته بود) بدرازده بخش شایسته قسمت پذیرفت - و هر بخش را صوبه نامیده سپه سالار و دیوان و بخشی و میر عدل و صدر و کوتوال و میر بکر و واقعه نویس نامزد شدند *

و چون خواجه در دقت و جزرسي و کفایت اندوزي و سخت گیری
 بد طولی داشت در سال بیست و پنجم در صد باز یافت مطالبهای
 پیشین شده (۲) - بنابر آنکه هوای ولایت بنگاله با سبب ناساز بود
 سپاه آنجا را علوفه ده بیست و سپاه بهار را ده پانزده افزوده بودند
 خواجه با آنهمه سخن سانجی و دتیقه یابی از هنگام نشناحي
 و قباحت نا فهمي وقت مدارا را از اذان گرفت و گیر فرق نکرد
 و ندانست که درین وقت (که سپاه در یساق دوردست گرم
 جانفشانی ست) سزادر رعایت و افزونی ست - نه کاهش و کمی
 بنگاله را ده پانزده و بهار را ده دوازده قرار داده جهت باز خواست
 بمظفرخان احکام برنوشتم - او (که از دیوانی بسپه سالاری رسیده بود)
 حساب را از سر سال برگرفته طلبکار فراوان زرش - امرای بهار و بنگاله
 ازین کفایت بی مهمل و باز خواستهای بیجا یکدفعه راه بدو فائی
 گزیده سر بشورش برداشتند - چه فسادها که برنخاست - و چه خونها
 که ریخته نشد - (راجه تودرمل (که بعد از همچشمی و هم پیشگی
 منتظر قابو بود) در اینوقت بعرض رسانید - که وزیر باید براستی
 گرد آردی مال نموده در نگاهداشت ملازمان دیده درمی بکار برد
 و از بایست وقت در نگذشته در داد و ستد در درشتی و نرمی
 میانه درمی گزیند - نه که مستوفی بود - که بدقت مزاجی جز
 باقی کشیدن و مال افزودن کار نداشته باشد *

از طبقات ظاهر میگردند - که راجه تودرمل از ولایت شرقیه
 عرضی نموده بود - که معصوم خان قونخودی را با انواع تدبیر و مدارا
 همراه دارد - خواجه شاه منصور بوی خطوط در شمت نوشته - و زر
 بسیار بر ذمه اش بر آورده - و همچنین بتدریس محمد خان که از امرای
 کبار و سرداری لشکر بنام او بود - درین وقت (که صد امیدواری
 باید داد) تهدید چه لازم بود - لهذا پادشاه خواجه را عزل نموده
 بشاه قلی خان محرم چند روز حواله کردند - اما چون خیرخواهی
 و دماغ سوزی او ذهن نشین شده بود مجدداً بعنایت خلعت وزارت
 قامت قابلیت ادرا بر آراستند *

(۲)

اتفاقاً در همین سال میرزا محمد حکیم بتغریب معصوم عامی
 (که سر حلقه باغیان بهار و بهنگاله بود) از کابل آمده در پنجاب
 خلل انداز گردید - و عرش آشیانی عازم آن سمت شدند - اهل عناد
 پروانچه چند بخط منشی میرزا بنام خواجه از نظر گذرانیده او را
 با اتفاق و جانب داری مخالف متهم کردند - قضا را ملک ثانی (که
 از قدیمان میرزا و دیوان او بود - و خطاب وزیر خان داشت) درین وقت
 جدائی گزیده در منزل سونپت ملازمت دریافت - و بغیر ربط سابق
 بنزد خواجه فروز آمد - چون شهرت گرفته بود [که او بجاسوسی
 آمده - چه درین وقت (که میرزا بر سر تسخیر هندوستان است) جدا
 ساخته فرستادن او خالی از تدبیر نیست نخواهد بود] اتهام سابق را.

یادر افتاد - و بعد استفسار بعضی سخنان خواجه نیز مقوی
ظن شد - درین اثنا خطوط جعلی خواجه را (که بمیرزا حکیم
نوشته بود) بغیر پادشاه در آوردند - و خط شرف بیگ بمامل او نیز
رسید - چون او کردند مرقوم بود که فریدون خان خاں میرزا را ملازمت
کردم - او مرا بخدمت میرزا بود - با آنکه بجمیع پرگانات عمال تعیین
شده برگشته ما را معاف داشتند - گویاند هنوز پادشاه در احوال او
متروک بود امرا و اعیان سعیها بکار بردند - که حکم شد مقید نگاهدارند
تا ضامن بدهد - چون کسی بضامنی از جرأت نکرد نزدیک سرای
کوٹ که جوه بدرخته از حلق آویختند * * ثانی منصور حلاج *
تاریخ است - عالمی از ترک و قاجیک از سخت گیریهای حسابی او
رهائی یافته شادیهها اندوخت - گویند پس از آوارگی میرزا محمد
حکیم چون دارالملک کابل مهبط الویة پادشاهی گردید هرچند از
کیفیت شاه منصور استفسارها رفت استشمام رائحه ازان نشد - گویند
کرم الله برادر شهبازخان کذبو باشا بعضی امرا خصوص راجه تودر مل
خطوط ساخته بود - عرش آشیانی از خون ناحق و رفتن چنین کاردان
تاسف بسیار میکند - و میفرمود که ازان روز (که خواجه درگذشت)
حسابها فرومرد - و سر رشته محاسبه از دست رفت - چنین اشاره نویس
خرده گیر نکته سنج مشخص گو کمتر یافته میشود - بهزاری منصب
(سیده بود - چهار سال از روی استقلال و استحقاق بمنصب وزارت

(۲) در [بعضی نسخه] فرو برد *

اشتغال داشت *

* انتباه *

دیرین رسم و رسمت - که هرگاه کارکیا بسیار مشغله بود تمیز و شناسائی کمتر فرادست دهد - ^(۲) قریب پرستاران هرچند نیکو بندگی کنند از خود غرضی و خویش کامی خالی نباشند - بجا درست اخلاص راست منش را از حسد کالیوگی قسم دیگر را نموده بکمین جان گزائی برنشینند - شکفت تر آنکه آن راستی مغرور ازین و آن حساب برنگرفته بشاد خوابی و بے پروائی زود - زود تر آن بیند که کس مبیناد - کارهای فراخنای دنیا بے مسامحه و مساهله تمشیت نپذیرد - بل بترک مدارا و مواسا بسیار بود که کارهای نبیلۀ جلیله مختل شود *

* مصرع *

* سخت و یگیرد جهان بر مودمان سخت کوش *

ازینجا گفته اند که دنیا بدو پای قائم است - حق و باطل - بیک پا نتواند ایستاد - و این در خرده گیریهای حسابی و دقتهای نفس الامری رد - و الا آن خود آرای فسون ساز [که بجاء طلبی و ترفع جوئی در زی کفایت و دیانت در آمده بسخت پژوهی و تنگ گیری اصناف خلایق (که بدائع و دائع الهی اند) خشنود می یکنده خداوند اندیشد] هر آئینه چیره داستان تقدیر در کمتر زمانه باد افرازد بد سگالی او آماده ساخته دست فرسود خشم و پی سپر غضب همان بزرگ گردانند *

* قطعه *

* نباشي بكار جهان سخت گیر *

(۲)

* که هر سخت گیر بود سخت میر *

* غم زیر دستان بخور زینهار *

* بدرس از زبردستی روزگار *

* خداوند خان دکنی *

از امرای نظام شاهیه احمد نگر است - پدرش مشهیدی - و مادرش حبشیه بود - جوانی قوی هیکل با ملابت - پیر زری و مردانگی اشتهار داشت - چون خواجه میرک افغانی مخاطب بچنگیز خان بمنصب وکالت و پیشوائی مرتضی نظام شاه اختصاص گرفت در مدد تربیت او شده بمرتبه امارت و تیولدارگی معالات جیده از ولایت برار فایز گردانید - او در کمتر زمان دولت و مکنت عظیم بهم رسانیده صاحب جمعیت و دستگاه گردید - مسجد قصبه (۳) رهنگیره (که بمرو دهور شکست و ریخت بدان راه ندارد) بنا نهاد دست همت اوست - در سنه (۹۹۳) نهصد و نود و سه همراهِ میر مرتضی سبزواری (که سر لشکر برار بود - و از استیلای ملابت خان چرکس قاب توقف دکن نیارد) در فتح پور بملازمت عرش آشدانی رسید - خان مرزور بمنصب هزارگی امتیاز یافته در بارگاه اکبروی خیل ترقی نمود - اما سال سی و دوم سنه (۹۹۵) نهصد و نود و پنج در مجلس پادشاهی در حرف و حکایات راه و رسم (که

از زری نادر دانی و مرتبه نشناسی میان او و نوکرانش واقع شد (ازان فی الجملة در نظرها سبک گردید - چون پتغن گجرات در تیولش مقرر شده بود بضبط و ربط آن رخصت گرفته سال سی و چهارم سنه (۹۱۷) نهصد و نود و هفت در تصبة مذکور رخت هستی بر بست *

گویند روزی شیخ ابو الفضل اورا بضیافت طلبید - اکثر امرا حاضر بودند - چون وفور طعام و تکلف و تنوع دران شیمه کریهه شیخ بود پیش هر نوکر او نه قاپ طعام و یک لنگری گوسپند بریان و مند تا ثان نگاهداشتند - و پیش خداوند خان (کابیهای بسیار از مرغ و دراج و اقام ساگ و سالن چیدند - ناخوش شده برخاست که پیش ما که کباب مرغ آردند از روی استهزا و سخریت بوده چون بعرض غرش آشیانی این حرف رسید بخداوند خان فرمود - که این چیزها از تکلفات معموله هندوستان است - و الا اگر مقصود طعام باشد پیش هر نوکر شما نه لنگری گذاشته بودند - مهندتا خداوند خان از شیخ صاف نشده باز بخانه اش ترفعت - ازین است که در هندوستان اهل دکن بمقامت و سخاوت عقل شهرت دارند *

• خواجه نظام الدین احمد •

پسر خواجه مقیم هروی است - که در زمان فرزند مکانی انتظام داشته در آخر عهد آن پادشاه بخندمت دیوانی بیوتات اختصاص یافت - پس از ارتحال فرزند مکانی بمیرزا غمگری پیوسته هنگام (که جنب آشیانی فتح گجرات نموده احمد آباد بمیرزا

(۲)
 ارزاني داشت (خواجه وزير ميرزا بود - در هنگامه چوسا) كه شير
 خان سور غالب آمد - و جنت آشياني با چند سوار با گره ايلغار
 فرمود (خواجه يكي ازان سواران بود - پس ازان در عهد عرش آشياني
 بخدمات پادشاهي مفتخر و مباهي بود - خواجه نظام الدين احمد
 در راستي و درستي يگانه رقت و در كارداني و معامله فهمي سرآمد
 اقران بوده - آنچه در ذخيرة الخوانين نوشته (كه خواجه نظام الدين
 در بدايت حال ديوان حضور عرش آشياني بود) جاي ديگر
 بنظر نيامده - اما در سال بيست و نهم (كه ايامت گجرات باعتماد
 خان گجراتي نامزد گرديد) خواجه بخدمت بخشي گريه آن سويه
 تعيين گشت - در شورش سلطان مظفر گجراتي اعتماد خان پسرش را
 بهمراهي پسر خود بمحافظت شهر گذاشته خون باتفاق خواجه
 بآردن شهب الدين احمد خان بقصبه گذهي (كه بيست كروهي
 احمد آباد اسم) شتافت - دران غيبت (كه شهر بتصرف آشوب طلبان
 فتنه گرا در آمد) خانه خواجه نيز بتاراج رفت - پس ازان برافت
 شهاب الدين احمد خان و اعتمادخان در جنگم (كه با آن فيء فتنه پوزه
 واقع شد) خواجه با مردم قليل هر چند دست و پاى زد بجائى نرسيد
 ناچار همراهي رفا از دست نداده باتفاق پيئن در آمد - چون
 خانانان باستيصال سلطان مظفر گجراتي از حضور تعيين شده
 در سر كچه سه كروهي احمد آباد با مخالف عرصه نبرد آراست

(۳)

خواجه را با جمعی از او را تعیین کرد - که از عقب غنیم درآمده
بعزیمت جانفشانی همک بجای ستانی بزد - دران روز مصدر
تردد گردیده در تعاقب مظفر از قطره و پویه خود را معاف نداشت
مکرر دستبردها نمود - و مدتی ببخشگیری آنصوبه می پرداخت *

چون در سنه (۹۹۸) نهصد و نون و هشت سال سی و چهارم
حکومت گجرات بخان اعظم (که صوبه دار مالوه بود) قرار یافت
و خانخانان را عوض جاگیر گجرات چونپور مرهمت شد نظام الدین
احمد نیز طلب حضور گردید - او با جمعی شترسوار ششصد کوه راه
بطریق ایلغار در درازده روز نورددیده در لاهور مبادی جشن سال
سی و پنجم دولت آستان بوس ادراک نمود - چون تماشای غریب
داشت حکم شد که همه جمازه سوار (روبرو بیایند - و بعد ازان خواجه
بعواطف بیکران پادشاهی اختصاص گرفته در منزلت و اعتبار
افزایش یافت - و در سال سی و هفتم (که آصف خان میرزا جعفر
بخشی بیگی بجهت استیصال جلاله (رشانی تعیین گشت) خواجه
بتقرر خدمت والای بخشی گری کله گوشه افتخار بر اوج اعزاز رسانید
و در سال سی و نهم مبادی سنه (۱۰۰۳) هزار و سه (که عرش آشیانی
بآهنگ شکار برآمد) نزدیک شاهم علی خواجه را از تب افزونی
حال دگرگون گشت - پسرانش دستوری گرفته بلاهور بردند - بر
ساحل دریای رادی رسیده بود که نهنک اجل ببحر فنا فرو کشید
طبقات اکبری تألیف اوسم - تا آخر سال سی و هشتم اکبری مطابق

سنه (۱۰۰۲) هزار و دوهجری و تائع و احوال هندوستان را
بتحریر آورده - و گفته که اگر عمر مساعدت نماید روداد استعجال
نیز ترتیب نموده ضمیمه کتاب خواهم ساخت - و الا هر که توفیق
یابد بتسوید آن پردازد - و چون جز (سی و دقت در تفقیح اخبار
و سعی تمام بفراهم آوردن مواد بکار برده و مثل میر معصوم بهکری
و غیره اهل کمال و مساز تالیف آن بوده اند اعتبار تمام دارد
و آن اول تاریخه سمت - که احوال جمیع سلاطین اسلام سواد اعظم
هندوستان را (که مساحان بسیط غیرا چار دانگ روی زمین گفته اند)
جامع است - و ماخذ صاحب تاریخ فرشته و متتبعان او (که معشی زانده
نگاشته اند) همین نسخه مرغوبه است - اما آنچه بر مسود این سطور
ظاهر شد در جاها مخالف است با تحقیق علامی فهمامی - و رتبه
هر کدام بر اعیب واقف اخبار ظاهر و باهر است - فتنه بر *

از پسرانش میروزا عابد خان است - که در عهد جنیت مکانی
بنوازش خسروانه امتیاز یافته بخدمات پادشاهی مامور میشد
در بخشی گری صوبه گجرات (که از روی ارث و استحقاق یافته بود)
بعبدالله خان فیروز جنگ ناظم آنجا برهم زد - خان مذکور (که مرد
بے محابا و خیره بود) در اخفاف و اهانت او کوشیده بے عزت ساخت
او ترک روزگار گفته با جمعی از مغلها طایفه و کفنی پوشیده بدرگاه
جهانگیری حاضر شد - و این انداز موجب عفو تقصیرش گردید
اما بعد ازین بشاهزاده ولیعهد شاهجهان توسل جسته ملتزم رکاب

شاهی گشت - و پس ازان بدیوانی شاهزاده اختصاص یافته
در اکبرنکر بنگاله (رز) که شاهزاده بر مقبره پسر ابراهیم خان
فتح جنگ یورش فرمود) عابد خان دیوان و شریف خان بخشی
با چند دے دیگر جان نثار گشته حیات جاوید یافتند - عابد خان پسر
نداشت - دامادش محمد شریف چندگاه در عهد اعلیٰ حضرت
قلعه دار انکی تنگی دکن بود - پس ازان حاجب هیدرآباد شده
باجل طبعی در گذشت *

(۲)

• خواجه شمس الدین خوانی •

پدرش خواجه علاءالدین از اعیان و اکابر آندیار بود - در خدمت
عرش آشیانی بحسن دیانت و کاردانی فرزندان قرب و منزلت بهم
رسانیده - سخنش اعتبار تمام داشت - با عنوان متصدی گری
از کارنامه های شجاعت و جلالت خواجه بهمراعی مظفر خان در موبه
بهار و بنگاله تاریخ اکبری شیوا زبانی میکند - علامی شیخ ابو الفضل
در احوال خواجه نوشته - که در کارهای معب (که توکان را مذبذب
می یافت - و سر کرده (۳) را سراسیمه میدید) از روی پدرلی و شکفتگی
انجام آن کار بر ذمه خود میگرفت - و بآئین شگرف پایان
میرسانید - چون امرای شورش گر بهار با فتنه انگیزان بنگاله پیوستند
مظفر خان را دل از جای رفت - هر چند ترغیب مبارزت می نمودند
سودمند نمی افتاد - بهزار گفتگو برخه سپاه بسرداری خواجه

شمس الدین کسبیل نمود - هرگاه کار فرما را دل از جای درد
فرمان پذیران را چه حال - خواجه قدوس راه طی کرده بود - که
گورها کرده مردم بغنیم پیوستند - خواجه در بکارزار آردنه دستگیر
گردید - چون مظفر خان صاحب موبه بنگاله را در هنگامه ناسپاسان
آن دیار پیمانۀ زندگی پرشد خواجه را معصوم خان کابلی بگمان
زداری بهکامیت خود گرفت - و چون بملاءمت کاره ساخت
بدرشتی پیش آمد - نزدیک بود که در شکنجه قالب تہی نماید
عرب بہادر بپاداش پیشین دوستی و آنکہ شاید بنصیحت اندرختہ
اورا فرا گیرد پیش خود آرد - و بند از پا برگرفت - خواجه روزہ
قابو دیدہ با چندے کنارہ گرفت - و در قصہ کھرک پور براہ
سنکرام پیوست - از راه بستگی نتوانست بغیروزی سپاہ رسید - جمعہ را
با خود ہمدستان ساختہ اطراف لشکر مخالف را می تاخت
و مواشی آن گردہ را (کہ بچرا بر آمدے) دستبرد مینمود - پس
ازان (کہ در جمعیت مخالفان تفرقہ افتاد) خواجه عازم حضور گشتہ
بنوازش پادشاهی پایہ اعتبار برتر افراخت - در همان ایام مطابق
سال بیست و ششم الہی بتادیب میرزا محمد حکیم حوالی دریای
مندہ مضروب خیام سلطانی بود - اساس قلعه بر ساحل آن از ناگزیر
مصالح ملکی افتاد - باہتمام خواجه در اندک فرمتے بانجام رسید
چون در اقصای ممالک شرقی قلعہ کڈک بنارس بود ہائک بنارس
موسوم گشت - و گویا درین تسمیہ اشعارے ست بدانکہ بمذہب

هزود گذشتن ازین جایز نیست - چه بسا قواعد و رسوم دینی آنها
مختل میگردد *

بالجملة خواجه چندے بدیوانی کابل نامزد شده در سال سی
۹۰۰ نهم چون تلیم خان از انتقال قاسم خان بنظم صوبه کابل تعین گردید
خواجه بجای او دیوان کل گشت - و در سال چهل سده (۱۰۰۳) هزار
و سیوم هجری درازده دیوان قرار یافت - برای هر صوبه دیوانی - که
هر یک کار خود را بصوابدید خواجه (که وزیر کل بود) بعرض رساند
چون در سال چهل و سیوم الویه پادشاهی بعد اقامت چهارده سال
در پنجاب بعزیمت یورش دکن سمت آگره باعث از آمدن بیگمات را
با سلطان خرم در لاهور گذاشتند - حراست و حفاظت آنها و سرانجام
خالصه آنصوبه و حکومت و سربراهی آن دیار بخواجه مفوض گردید
چون سال چهل و چهارم مریم مکانی با مردم محل با آگره طلب شدند
امور جزوی و کلی پنجاب برای رزین او اختصاص گرفت - و سال
چهل و پنجم سده (۱۰۰۸) یکهزار و هشت هجری در بلده لاهور
دورگارش بعسر آمد *

خواجه در راست کاری و دایریدگی و مردانگی یگانه روزگار بود
کارشناسی او فروغ کردار داشت - ناملایم او را بر نشوداندے - دلیرانه
بکارها همت بستے - و در نویسندهگی یکتائی داشت - و دیانت را
هیچ گاه از دست نمی داد - غریب تر آنکه با وصف دیانت مفرط
املا نه پیچیده - و دقت نمودے - بسیار سلیم النفس بود - لهذا

از ابتدا تا انجام باعزاز و احترام گذرانید - پس از فوت او سرانجام
 خالصة پندجاب بکهن برادرش خواجه مومن (که بشایستگیها و شناس
 بود) باز گردید - اگرچه خویش و اقارب بسیار داشت لیکن لارید بود
 برادر زاده اش خواجه عبدالخالق در عهد جنت سکاني با آصفجاهي
 مصاحبت و خصوصیت تمام داشت - روزی (که مهابت خان
 آصف خان را از قلعه انگ برآورده مقید ساخت) بهمان نسبت
 آن بیچاره را به تیغ بے باکي روانه مکرای عدم نمود - خواني پوره
 لاهور آباد کرده خواجه است - همانجا مدفون است - بوسيلة
 کارداني و دیانت و نیک نامی او اهل خواب را درین دردمان
 قیموریه رشدی و اعتباری بهم رسید - و الحق بیشتر این قوم در
 اصل سرشت براستي و درستي مفسور اند - و دیانت و حق شناسي
 دریغها و دیعت نهادی دست قدرت است - در عهد عالم گیری (که
 زمان قدرداني و درز بازار دیانت بود) بسیاری ازین فرقه بقرب
 و اعتبار و امارت و اعتماد امتیاز یافته اند *

الکای خواب از توابع خراسان است - آمین رازی در هفت اقلیم
 گفته - خواب همیشه منشای سلاطین با داد و دین و فکول مشائخ
 و علما و وزرای کفایت آئین بوده - ساکنان آن زمینی در هر جا که
 رفته اند بعلو همت و سمو مرتبت بغنان امر و ارتقای قدر ممتاز
 بوده اند - از انجمله سلاطین آل مظفر - که هفت تن از ان طبقه

پنجاه و نه سال در فارس و شیراز فرمانروایی نموده‌اند - و از مشائخ
 شاه سبغان ست - که از خواجه مودود چشتی تربیت یافته - اشعارش
 در نسخ تصوف مذکور است - و دیگر شیخ زین الملة والدین خوافی
 مشهور - که نبیره او شیخ زین صدر است - که از افاضل گرامی قدر
 زمان خود بود - و بدوام صحبت فردوس مکانی امتیاز داشت - و در
 عهد جنم آشیانی بپایه امارت برآمده - و از وزرا خواجه غیاث الدین
 که چهل سال وزارت با استقلال شاه رخ میرزا داشت - و پسرش خواجه
 محمدالدین در عهد سلطان حسین میرزا بوزارت رسیده رتبه اش بجائے
 رسید که پیش تخت نشسته بکارها می پرداخت * * بیت *

* از ره و رسمش یکی این بود کاند در پیش شاه *

* هر کس بر پای می‌استاد و او بنشسته بود *

(۲)
 و مردم خواف همواره بکیاست و فراست شهرت تمام دارند - در
 تاریخ هرات آورده - که چون حسن صباح بحوالی خواف رسید
 در موضعی درختها کم دیده از کنیزکے بر سبیل امتحان پرسید - که
 این زمین اشجار کم دارند - او در جواب گفت - رجالنا اشجارنا
 در ذخیره الإخوانین نوشته - که مردم خواف سابق در مذهب سنی
 و جماعت شدید التعصب بوده‌اند - گویند چون شاه عباس صفوی
 در آغاز جلوس بخواف آمد بمردم آنجا تکلیف سمّ محابه نمود
 آنها ابا کردند - هفتاد کس را از اشراف و اعیان از بالای مسجد

(۲) در [بعضی نسخه] خوافی (۳) در [بعضی نسخه] صباح - یا صالح باشد

بزمین انداخت - که گردن هر یکم خورد شکست - هیچ کس عبرت نگرفته اقدام ننمود - و اکنون همانقدر در مذهب تشیع غلو دارند *

• خواجگی فتح الله •

پسر حاجی حبیب الله کاشی ست - که نظر بر کار شناسی و فهم درست سال بیستم جلوس اکبر پادشاه اورا بکوه بندر جهت آوردن تحائف آنجا روانه ساخته - و سال بیست و دوم با نوادر آنجا مبارکه سلطنت رسیده دولت ملازمت اندوخت - شیخ ابوالفضل در اکبرنامه می نویسد که از جمله سازهای آن ملک ارغنون بود (که بدان بمحفل سلطانی افسون آگهی میدیدند - حاجی مذکور سال سی و نهم بدیار خاموشان شتافت - نام برده از پوستانان حضور عرش آشیانی بود - و رتبه تقرب داشت - در سال (که پادشاه ایامار فرموده بزیارت اجمیر قوجه نمود) او را جهت آوردن تطیب الدین خان اتکه دستوری داد - و حکم شد که از راه مالوه آورد - تا کاروانان فرستاده مرزبان خاندیس را در باب فرستادن مظفر حسین میرزا مقدمات امید و بیم برخواند - او در آنجا رسیده موافق فرموده کاربند شده بدستان سرانی خود هم همراه فرستاده ها به برهانپور رفت - و پس ازان بے حکم پادشاه روانه حجاز گردید - پستو ازین حرکت پشیمان شده همراه بیگمات (که بحج رفته معارفت نمودند)

آمده سال بیستم و هفتم بسفارش آنها بخشایش یافته شرف
 ملازمت اندوخت - و سال بیست و نهم بمحصلی^(۲) بر امرای بنگاله
 (که بنابر ناسازگاری^(۳) صحت در کارهای پادشاهی تغافل می ورزیدند)
 تعیین گشته سال سیم (که خان اعظم کوکه بهمم جنوبی دیار مقرر گردید)
 بخشیکری فوج همراهی او بنام برده تفویض یافت - سال سی و هفتم
 بهمراهی شیخ فرید بخشی بدفع یادگار عمزاده میرزا یوسف خان
 رضوی (که در کشمیر ساز فتنه را کوک کرده بود) دستوری پذیرفت
 سال چهل و پنجم در ایامی (که رایات پادشاهی ببرهانپور رونق افزا
 بود) او را بهمراهی مظفر حسین میرزا بتسخیر قاعه للنگ فرستادند
 چون میرزای مذکور بنابر سودا مزاجی قسمی (که در احوال او
 نگاشته شد) طریق فرار پیمود مشارالیه با فوج همراهی بقلعه مذکور
 رسید - در نشیخان بنابر کمی آذوق کلید قلعه سپردند - او برخس سپاه
 خاندیس را (که جویای دست آویز فرمان پذیری بودند) پیمان
 داده همراه ببارگاه خلافت آورد - و آخر همین سال بجانب ناسک
 رخصت یافت - چون بقلعه کالنه نزدیک شد سعادت خان تعلقه دار
 آنجا (که از مدتی تمنای بزدگی در سر داشت) آمده او را دید
 و قلعه بسپرد - سال چهل و هشتم حسب درخواست شاهزاده سلطان
 سلیم (که در الدآباد رونق افزا بود) او را بمنصب هزارری برنواخته

(۲) نسخه [ب] بمحصلی امرای بنگاله (۳) در [اکثر نسخه] بنابر
 ناسازگاری صحت .

تعیفات شاهزاده کردند - پس از جلوس جهانگیری خدمت
بخشیکری بار معلوم ماند *

* خواجگی محمد حمین *

کهین برادر قاسم خان میر بحر اسمت - که احوالش سمت
ارتسام پذیرفته - سال پنجم جلوس عرش آشیانی همراه منعم بیگ
خانخانان از کابل آمده شرف ملازمت دریافت - و بعواطف
خمرورانی سر عزت بفلک سود - چون میان غنی خان پسر خانخانان
و حیدر محمد خان آخته بیگی (که خانخانان هر دو را بکابل
گذاشته بود) ناسازگاری بهم رسید پادشاه فرمان طلب بهحیدر محمد
خان آخته بیگی فرستاده ابو الفتح برادر زاده خانخانان را بکابل
برای کمک غنی خان روانه فرمود - نام برده باتفاق مومنی الیه تعیین
کابل گشت - و چندی درانجا گذرانیده باز بحضور رسید - و در سفر
کشمیر در رکاب پادشاهی بود - چون در راستی و درستی کم همتا
بود ساز موافقت او با مزاج عرش آشیانی کوک شد - آخرها بخدومت
بکاول بیگی سرافراز و بمنصب هزاری ممتاز گردید - سال پنجم
جهانگیری چون حکومت صوبه کشمیر بهاشم خان برادر زاده او
(که مرزبانسی اوقیسسه داشت) مقرر شد پادشاه او را تا رسیدن هاشم
خان به بندر بسمت صوبه مزبور روانه فرمود - سال ششم بحضور
رسیده دولت پابوس یافت - و اواخر همین سال مطابق سنه
(۱۰۲۰) هزار و بیست و هجری رخت زندگانی بر بسمت : فرزند از

نماند . پادشاه در جهانگیرنامه می نویسد که کوسه بود - و در محاسن و برت و اصلا مو نداشت - وقت حرف زدن آواز از چون خواجه سرایان بگوش میرسید *

• خواجه جهان کابلی •

خواجه دوست محمد نام - از توطن گزینان کابل بوده - در ایام شاه زادگی جنت مکانی بدیوانی سرکار ایشان سرخرازی داشت چون صبیۀ او بشرف ازدواج شاهي در آمد در اقربان و امثال سر عزت برافراشته گلگونۀ افتخار بر چهره رزگار خود کشید - و پس از جلوس بمنصب عمده و خطاب خواجه جهان پایۀ اعتبار برتر افراخت و در سال سیوم جهانگیری ببخشیکری کل امتیاز گرفت - و آن خدمت عمده را از روی دیانت و دیده وری نوعی حسن سرانجام بخشید که مورد تفضلات پادشاهی گردید - و نیکو کارهای او در پیشگاه خلافت لوامع ظهور داد - هرگاه جنت مکانی بشکار اطراف و حوالی آگره نهضت میفرمود خواجه بکراسمت تلمه و حکومت شهر مامور میشد - گویند بعد نماز صبح مثنوی معنوی مولانای روم تا چهار گهزی در مجلس او میخواندند - پس ازان بکارها می پرداخت و بفراسد و کار آگهی فصل قضایا و قطع خصومات می نمود - لختۀ ازان شگفتی دارد - گویند شخصی دعوی کرد که زن برادرم (که عذین بود) طفلی را صلبی او قرار داده مالش متصرف شده - چون

ازان استفسار رفت گفت واقعی ست - که او مملوب الباه بود - اما من بگفته حکیمه چهل روز سر ماهی زده و بخوردش دادم - رجولیت پیدا کرد - خواجه گفت آن طفل را در جلو دار با خود بدوانند و عرقی (که بر رو و بدنش آید) برپاک بگیرند - پس از آنکه روپاک تر شد گرفته بنو کرد - فی الواقع بوی ماهی بود - حضار همه استشماس کرده تصدیق نمودند - دیگر گویند شخم همیان از راه برداشته بے تصرف بمالک سپرد - آن خام طمع آزمند بمنازعت برخاست که نصف زر من گرفته است - چون این مراقبه بخواجه بردند خواجه همیان بیابنده حواله نمود - که فتوح غیبی ست ببر - و بمالک گفت از تو دیگر خواهد بود - فورا او بعجز گرانیده اقرار کرد که زر من اینقدر است - چون شمردند درست برآمد - خواجه باجلی طبعی در گذشت - در آگره عمارت رفیع الشان طرح انداخته - از پسرانش جلال الدین محمود تا آخر عهد اعلیٰ حضرت منصب و جاگیر^(۲) داشت - رشده نکرد - و میرزا عارف خوشرو و خوش وضع بود - و در چوگان بازی نظیر نداشت - در خدمت جنت مکانی قرب و منزلت^(۳) بهم رسانیده - در بهار جوانی گل حیالش پژمرد *

* خسرو بے *

اوزبک قرقچی - نیاگانش در توران دیار ابا عن جد صاحب ثروت و دولت بودند - و همه بامارت و حشمت سر می افراشتند

(۲) نسخه [ب] جاگیر نداشت (۳) نسخه [ب] منزلت

و نامه بشجاعت و مردانگی داشتند . مشارالیه نیز باین صفات
مبتصف بودند . چون وارد هند گردیدند جنّت مکانی بتلقی اکرام معزز
گردانیده بمنصب عالی برنواخت . و چون آثار رشادت و کاردانی
از وجنات احوالش ظاهر و لایح بود از پیشگاه خلافت و جهانبانی
بتقوی فوجداری نواحی دهلی و نازنول (که دیولاخه فتنه زا
و مسکن و مارای فساد پیشگان تبه رای است) دستوری یافت . گویند
مشارالیه چهار صد سوار اوزبک تفرقه دار ترکی سوار نوکر داشت
و همه مردانه و با تودن . درین فوجداری در تلخ و قمع آن گرده
لازم الاستیصال دقیقه نامرعی نگذاشت . و آن سرزمین را از خار
و خس وجود مفسدان پیرایش داد . و در بارگاه خلافت مورد
تعمیم و آفرین گشت . چون سال هشتم جهانگیری بلده اجمیر
معسکر پادشاهی گردید شاهزاده ولی عهد (که با لشکر آراسته بر سر
رانا تعین گشت) خسرو به نیز در کمپان انتظام داشت . مشارالیه
دران مهم کارهای دسمت بسته و تلاشهای بجا نمود . شاهزاده بذل
التفات بحال او فرموده بر منصب و اعتبارش افزود . و سفارش او
بدرگاه والا بر نوشت . و چون به نیروی اتبال شاهی در کوهستان
رانا تهانه بذمی پادشاهی قرار یافت او هم بتهانه داری مکانی مامور
گشت . و در آنجا باجل طبعی در گذشت . همت عالی داشت
هر روز طعام بسپاه میخورانید . و هر کس که بر سفره حاضر نمیشد
غیر حاضری او رفع میکرد . در بخشش و انجام افرات میکرد . اسب

پیش از حکم بزداشت - راه و درش را (که در توران داشته) اصلا تبدیل ننمود *

* خان اعظم میرزا عزیز گوگه *

پسر خرد شمس الدین محمد خان انکه است - با عرش آشیانی هم سن و همبازی بود - و همواره بقرب و منزات و فرط مراحم و اشفاق اختصاص داشت - مادرش جیجی انکه نیز نسبت قوی بهادشاه داشت - مراعات خاطر او از دلدۀ حقیقی بیشتر میفرمود - ازین جهت بود که پیوسته پادشاه گستاخیهای خان اعظم را در میگذرانید و میگفت که میان من و عزیز جوی شیر واسطه است - ازان نمی توان گذشت - و چون پنجاب از انکه خیل بخابر آنکه از مدتها تمکن گرفته بودند تغیر شد دیپالپور و غیره محال قبول میرزا (که بدوام حضور تحصیل سعادت می نمود) بحال داشتند - چون در سال شانزدهم آخر سنه (۹۷۸) نهصد و هفتاد و هشت پس از زیارت مزار شیخ فرید شکر گنج قدس الله سره (که در پتن پنجاب مشهور با جودهن آسوده اند) فصبۀ دیپالپور معسکر والا گردید عرش آشیانی بالتماس میرزا کوکه منزل ادرا بقدم زیبت افزود - میرزا جشنی بزرگ ترتیب داده پیشکش فراوان از اسهان عربی و عراقی با زیغهای طلا و نقره و قیلان تنومند با ساز و زنجیر و دیگر طلا آلات ازادانی و ظروف و تخت و کرسی و جواهر نمینۀ و اقمشۀ نفیسه هر دیار از نظر

گذرانیده مورد الطاف بے پایان گشت - و بشاهزاده‌ها و مخدرات تنق
عصمت تحفه‌های گرانمایه تکلیف نمود - و سایر ارکان دولت و اعیان
سلطنت را از ارباب مناصب و اهل فضل و کمال بلکه مجموع عساکر
منصوره را از مایده مرورت و انسانیت خود بهره‌ور گردانید - شیخ
محمد غزنوی تاریخ این بزم یافته *

۶۷۸

* میهمانان عزیزند شه و شهزاده *

ماحب طبقات گفته چنین ضیافتی بتکلف کمتر شده باشد - و در
سال هفدهم چون احمد آباد گجرات بدوزگ تصرف اکبری درآمد
ایالت آن ولایت تا کنار مهندری بمیرزا مکرمت فرموده خود
بتسخیر قلعه سورت متوجه شد - فیه باغیه یعنی محمد حسین میرزا
و شاه میرزا باتفاق شیر خان فولادی میدان خالی یافته پهن را
گرد گرفتند - میرزا کوکه با قطب الدین خان و غیره امرا (که بتازگی
از مالوه رسیده بودند) بدان سمت شتافته عرصه نمود آواست
اگرچه اول صورت شکست نمودار گشت اما آخر نسیم فتح از مهت
ایزدی عنایت وزید - گویند چون فوج برانغار و هراول و التمش
تاب نیارده بے همتی نمودند میرزا با فوج قول رسیده خواست
خود حمله نماید - برخه کهنه عماء سپاهگرمی عمان گیر شد
نگه داشتند - که حمله بدن سردار باعث تفرقه فوج است - خصوص
در چنین هنگام - میرزا ثبات درزید - تا سلک جمعیت اعادی (که
اکثره باعاقب و تاراج گریختها پراکنده شده بودند) از هم گسیخته

و میوزا بغیر زمندی باحمد آباد مراجعت نمود *

و چون پادشاه از یورش گجرات معادلت نموده دوم صفر سنه
(۹۸۱) نهصد و هشتاد و یک داخل فتح پور شد اختیار الملک (که
پناه باید برده بود) بنواح احمد آباد آمده شورش افزود - و محمد
حمین میوزا از دکن برگشته بطرف کهنابیت گرد غارت و تالان
برانگیخت - و پس از آن باهم اتفاق کرده خواستند بلده احمد آباد را
متصرف شوند - خان اعظم اگرچه مردم بکمیت بیشتر داشت اما
کیفیت اخلاص و یکرویی در آنها نمی‌دید - مبادرت بمبارزت نکرده
شکیر بشهر نمود - و باستحکام برج و باره پرداخت - مخالفان
بهیئت مجموعی آمده گرد گرفتند - و جنگ مورچال آغاز کردند
میوزا کوکه بتواتر و توالی پادشاه نوشت *

* ع *

* سر فتنه دارد دگر درزگار *

و القماس قدوم گرامی نمود *

* بیت *

* بجز صومر باد پایان شاه *

* کس این گرد را بر ندارد ز راه *

عرش آشیانی بعضی امرا را پیش روانه کرده خود چهارم ربیع الاول
سنه مذکور با برخی از ملتزمان قریب خاص جمائزه سوار برسم ایلغار

راهی شد *

* بیت *

* یلان بر شتر ترکش اندر کمر *

* شتر چون شتر مرغ در زیر پر *

در جالور امرای پیش و در قصبه^(۲) بالمانه پنج گروهی پتن میر محمد خان با لشکر آنجا ملحق گردید - عرش آشیانی تقسیم فوج (که همگی سه هزار سوار بود) نموده خون با صد سوار در کمینگاه قرار یافت - و به تعاشا بتعجیل رانده بسه گروهی احمد آباد رسیده تقاره و کونا بخوازش در آورد - محمد حسین میرزا بتحقیق خبر خود بکنار آب آمده بسبحان قلی ترک (که پیش آهنگ بود) پرسید که چه لشکر است - گفت کوبه دولت پادشاهی ست - میرزا گفت امروز چه کرده روز است - که جاسوسان معتمد در دارالخلافه گذاشته اند و اگر خود می بودند فیلان جنگی کو - سبحان قلی گفت آنها راست گفته اند - نهم روز است که پادشاه بر آمده - پیدا سنی که فیلان باین سرعت کی توانند رسید *

محمد حسین میرزا اندیشناک گشته اختیار الملک را با پنج هزار سوار بحفاظت دروازه گذاشت - که تا مانع خروج محصوران باشد و خود با پانزده هزار سوار بتسویه صفوف پرداخت - درین اثنا فوج پادشاهی از دریا گذشته باهم درآویختند - نزدیک بود که بنابر کثرت غنیم چشم زخم بهراول پادشاهی رسد که خود عرش آشیانی با صد سوار حمله آور گشته شکست بر مخالفان افتاد - محمد حسین میرزا و پس ازو اختیار الملک علف تیغ گشتند - چنانچه در احوال میرزایان بقلم آمده *

از سلاطین سابق هم مثل این ایالها در کتب نوشته اند
 چنانچه ایلغار سلطان جلال الدین منگیرنی^(۲) از هندوستان بگرم
 و از انجا بگرجستان - و فتح قرشی^(۳) امیر تیمور کورگان - و تسخیر هرات
 سلطان حسین میرزا - و کشایش سمرقند بابر پادشاه - لیکن بر اهل
 تتبع مخفی نیست - که مجموع از روی اضطراب بوده - و غفلت
 یا کمی مخالف دیده تاخته اند - نه اینکه پادشاهی (که بر جمع
 در لک سوار قادر باشد) از روی اختیار با وصف عام کثرت دشمن
 و سردار می شجاع بهادر مثل محمد حسین میرزا (که بیشتر در
 معارک بر امور خارج از قدرت ابنای زمان اقدام می نمود) و بعد
 مسافت از آگره تا گجرات (که زیاده بر چهار صد کره^(۴) رسمی سم)
 از ابتدای آفرینش مرئی نگشته *

بالجمله پس ازین فتح میرزا جان تازه یافته از شهر برآمد - و گرد
 موکب پادشاهی را در دیده انتظار دیده بجای سر مه کشید
 و سال دیگر (که نهضت پادشاهی باجمیر واقع شد) میرزا بقاید
 شوق ملازمت بحضور رسید - عرش آشیانی قدمی چند استقبال کرده
 در بغل گرفتند - و چون پسران اختیار الماک گجراتی سر به بشور
 برداشته بودند از آگره دستوری یافت - سال بیستم (که رواج داغ
 اسب سپاه تصمیم خاطر پادشاهی شد) اکثر امرا ابا نمودند - میرزا

(۲) در [بعضی نسخه] منگیرنی - یا منگیرنی باشد (۳) نسخه [ج] قرشی

امور تیمور کورگان *

حضور طلب گشت - تا رونق افزای معاملات داغ کردند - او زیاده بر همه
 سر باز زد - پادشاه (که بیش از فرزندان میرزا را میخواست) ازین
 حرکت ناخوش شد - چندی از امارت فرود آمد - و در باغ خودش
 (که موسوم بجهان آرا در آگره ترتیب داده بود) بند پذیر ساخت
 و در سال بیست و سیوم میرزا مجدداً مشمول عواطف پادشاهی
 گشته برتبه سابق امتیاز گرفت - اما در همان ایام بذایر جهت از افزونی
 و همه گمان بے التفاتی پادشاه نموده منزوی گشت - چون سال
 بیست و پنجم سنه (۹۸۸) نهمصد و هشتاد و هشت شورش ناسپاسان
 شرقی دیار و کشته شدن مظفر خان صوبه دار بنگاله بمیان آمد میرزا را
 (که پایه اعتبار افزوده بمنصب پنجهزاری اختصاص بخشیده بودند)
 بخطاب خان اعظم بر نواخته با فوجی گران کسایل نمود - اگرچه میرزا
 بذایر شورش صوبه بهار رو به بنگاله نیارود اما در انتظام این دیار
 و استیصال آن گروه شقاوت آثار تکاپوی شایسته بکار برده در حاجی پور
 رحل اقامت افکند - و چون آخر سال بیست و ششم عرش آشیانی
 از یورش کابل معارفت بفتح پور نمود میرزا کوکه بملازمت رسیده
 بگونگون نوازش سرافرازی یافت - و چون در سال بیست و هفتم
 جباری و خبیطه و ترخان دیوانه از بنگاله بهار آمده حاجی پور را
 از مردم میرزا گرفته برعیت آزاری شورش بر افکیندند میرزا در سال
 بیست و هفتم (خصصت یافت - که فتنه اندوزان بهار را سزای شایسته
 داده همه بتسخیر بنگاله گمارد - اگرچه پیش از رسیدن میرزا

این ناسپاسان از جنود فیروزی بادافراه یافته بودند اما موسم بارش
 سر راه گرفت - میرزا عزیمت پیش نمود - چون برشکال مذقضي
 گشت در آغاز سال بیست و هشتم با تیولداران آله آباد و اوده
 و بهار عازم بنگاله گردیده گدھی (که درازا آن ملک است) باسانی
 برگرفت - معصوم کابلی (که بسوی کافر نعمتان علم می افراخت)
 بر ساحل گهائی گنگ مقابل آمده نشست - اگرچه هر روز آویز شها
 بظهور آمده لیکن غنیم را وزنی گران نهاده دلها بصف جنگ
 قرار نگرفت - درین اثنا میان معصوم و قاتشالان در درئی تیرگی افزود^(۲)
 خان اعظم باستمال قاتشالان پرداخته پیمان نیکو بندگی برگرفت
 و قرار یافت که دسک از کارزار برداشته در به بنگاله خویش آرند
 و از انجا بمعسکر فیروزی پیوندند - معصوم خان بسراسیمگی افتاده
 راه گریز سپرد - خان اعظم فوج نصرت پابوند را بدفع قتلوی لوهانی
 (که درین هرج و مرج بر ولایت اودیسه و برخه از بنگاله چیره دستی
 یافته بود) تعیین نمود - و خود ناسازی هوای آندیار بحضور نوشت
 حکم شد که آنولایت را بشهباز خان کذبو (که عذقرب می رسد)
 باز گذاشته باقطاع خود بهار برگردد - در همین سال (که ترش اشیانی
 بالآباد نهضت نمود) میرزا از حاجیپور بملازمت رسیده بجایگرداری
 گله و رایسین کامیاب گشت - و در سال سی و یکم سنه (۹۹۴)
 نهصد و نود و چهار بتسخیر دکن مامور گردید - چون فوجها جمع

شد در براه آورد - اما دوردی و ده زبانی رفقا شورش افزود
 شهاب‌الدین احمد خان (که کمی بود) بکینه دیرینه نفاق بروی (درز
 آورد - میرزا بیدگمانی افتاد - و از توتغهای بیجا و غرضهای پراکنده
 سپاه کمی پذیرفت - و غنیم که برخود می‌لرزید چیره گشته بآهنگ
 کارزار روانه شد - میرزا نیروی آویزش ندیده یکسو شده بصوب برار
 گام فراح برزد - روز نوردز ایلچپور را خالی یافته یغمائی ساخت
 و با فراوان غنیمت گجرات رویه روان شد - مخالف از برگردیدن
 بهحیرت در شده جریده تعاقب نمود - میرزا از وهم ناکی گرم رفتار
 گشته تا نذر بار عذاب باز نکشید - اگرچه غنیم دست نیافت اما
 ملک برگرفته از دست داد - و از نذر بار جریده بگجرات شتافت
 تا سپاه آنجا فراهم آورد - خانخانان حاکم آنجا گرم جوئیها نموده
 در کمتر زمانی گزین لشکر سرانجام داد - اما از هرزه سگالی مردم
 عزیمت دگرگونی گرفت - و در سال سی و دوم دختر میرزا کوکه را
 با شاهزاده سلطان مراد عقد ازدواج بسته جشن عایی ترتیب یافت
 و در آخر سال سی و چهارم ایالت گجرات از تغیر خانخانان بدو
 نامزد شد - میرزا مالوه را بهتر دانسته در رفتنها درنگ نمود
 آخر در سال سی و پنجم باحمد آباد شتافت - چون سلطان مظفر
 بعانت جام و زمیندار کچمه و حاکم جوناگده شورش می‌افزود
 میرزا در سال سی و ششم بدان ملک در آمده بجنگ صعب

هزیمت افکن مخالفان گشت - و سال سی و هفتم جام و دیگر زمینداران ایل گشته سومنات و غیره شازده بذر بتصرف در آورده بمکامره جوانا گذه (که حاکم نشین ولایت سوزمه است) پرداخت میان خان و تاج خان پسران دولت خان خلف امین خان غوری بزیفهار در آمده قاعه حواله نمودند - میرزا بهریکه جاگیر آباد تذخواه کرده همگی همت بگرفتاری سلطان مظفر (که خازین فتنه بود) گماشت - و فوج بدرارکا (که به پناه بومی آنجا خزیده بود) تعیین کرد - آن زمیندار بآریزش برخاسته فرود شد - و آن تیره بخت بکچهه گریخت - میرزا خود بدان مملکت رفته خواست که بنگاه ادرا بجام دهد - بایلی گرائیده مظفر را حواله کرد - نزد میرزا می آوردند بیبانه خلا جا بگوشه در شده استر (که با خود داشت) برگاورانده و جان به پرد *

و چون عرش آشیانی سال سی و نهم سنه (۱۰۰۱) هزار و یک میرزا را طلب حضور کردند او سوء المزاجی استشمام کرده عزیمت هجاز نمود - گویند چون سجده پادشاه و حلق لویه و دیگر مراتب مستحده (که معمول پیشگاه خلافت شده بود) املا بجا نمی آرد و بخلاف آن ریشه دراز میکند داشت لهذا رفتن حضور ناگوار دانسته عذرها نوشت - آخر پادشاه در جواب نوشتند - این همه تعال در آمدن دارید - ظاهرا پشم ریش شما سنگینی میکند - گویند میرزا هم در مقدمه مذهب عرفهای پوشش کنده و تند نوشت - تا اینجا

که بجای عثمان و علی فیضی و ابوالفضل را قرار داده باشند . آیا
بجای شیخین کرا مقرر کرده اند *

و بالجمله میرزا کشایش بندر دمو را آرازه انداخته راهی گشت
و با فرنگی آشتی نموده در بندر دلاول (که نزدیک سومنات است)
بجهاز الهی خود با شش پسر خرم و انور و عبدالله و عبداللطیف
و مرتضی و عبد الغفور و شش دختر و مامکان ایذان و صد کس
از ملازمان نشسته لنگر برداشت . عرش آشیانی افسوس بسیار کرده
شمسی و شادمان پسران کلان او را بمنصب و جاگیر آباد نوازش فرمود
شیخ عبدالقادر بدونی تاریخ یافته *

* بیت *

* بجای راستان شد خان اعظم *

* و لم در زعم شاهنشاه کج رفت *

* چو پرسیدم بدل تاریخ این سال *

* بگفتا میرزا کوکه بجه رفت *

گویند در حرمین زرهای بسیار صرف کرد . و بیاس آبرو بشرفا
و اعیان تواضعها نمود . و خرج روضه مبارک جناب رسالت (صلی الله
علیه و آله) برآورد پنجاه ساله کرده هواله شریف نمود . و حجرها
خریده وقف آن مکان مقدس ساخت *

و چون بر مهربانیهای عرش آشیانی بتازگی آگهی یافت
بدینا نورددی در آمده در همان بندر فرون آمده در آغاز سنه
(۱۰۰۲) هزار و سیوم ملازمت دریافت . و ببحالی منصب و قبول

صوبه بهار مورد نوازش شده سال چهارم بخدمت والای وکالت
و تفویض مهر پادشاهی (که مولانا عای احمد تا صاحبقران نام آبای
قدسیه کفده کارنامه ساخته بود) سر بر آسمان سود - و در سال چهل
و یکم صوبه ملتان بجاگیر میرزا مقرر گشت - و سال چهل و پنجم
سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت (که در رکاب پادشاهی بمحاصره قلعه
آسیر اقدام داشت) والده اش بیجه جیو و دیعت حیات سپرد
عرش آشیانی تابوتش بدوش گرفته در سوگواری موی سر و برکت
ستودند - هرچند کوشش رفت که جز فرزندان او دیگرے نتراشد
ممنوع نگشتند - عالمی این رسم بجا آورد - و آخر همین سال بهادر
خان مرزبان خاندیم بوساطت میرزا ملازمت نموده قلعه بسپرد
و چون با سلطان خسرو پسر کلان شاهزاده سلیم (که همشیره زاده راجه
مانسنگه میشد) نیز مبیعه میرزا منسوب شده این هردو (کن) کین
سلطنت در ارتفاع دولت خسروی کوشش فراوان داشتند - خصوص
میرزا (که طرفه محبتی بدو داشت) میگفت راضیم که در گوش راست
من مژده سلطنت او رسانند - و از راه گوش چپ روح مرا قبض کنند
در بیماری از حال عرش آشیانی برای ولایت عهد سلسله جنبان
شدند - پذیرائی نیافت - و هنوز رقی از عرش آشیانی باقی بود که
شیخ فرید بخشی و دیگران بشاهزاده سلیم (که باشا پادشاه و از
اندیشه غدر این دولت ناخواهان بیرون قلعه خانه نشین بود)

پیوستند - و راجه مانسنگه نیز بقرار آنکه خسرو را همراه گرفته بصوبه داری بنگاله شتابد از قلعه با خسرو برآمد - خان اعظم مضطرب شده قبائل خود بخانه راجه فرستاد - که من هم همراهم اما تکمیل خزانه ناگزیر - و باز بودار موجود نیست - راجه نیز همین عذر را پیش آورد - ناچار میرزا تنها در قلعه مانده بتکفین و تجهیز پرداخت - و پس از آنکه در سال اول جهانگیری خسرو گریخته با پدر عالی قدر بغی و زید باغوا و ^(۲) دهنوئی او محمول داشته در معرض عتاب و خطاب آمد *

گویند خان اعظم کفن پوشیده بدربار میرمن - و میدانست که او را خواهند کشت - اما زبانش باختیار نبود - بیهوشه حرف میزد شب با امیرالامرا گفتگوی تند کرد - پادشاه برخاسته در خاوت استشاره کردند - امیرالامرا گفت - کشتن او توقف نمیخواهد - مهابت خان عرض کرد - که مرا در کنکاش داخل نیست - سپاهیم - شمشیر نیروئی دارم - بگویم او میزنم - اگر دو حصه نکند دسمت مرا ببرند - چون نوبت بخانجهان لودی رسید گفت - من حیران طالع اویم - که هر جا نام حضرت رفته نام او هم شهرت دارد - بظاهر از حرکت سر نزده که واجب القتل شده باشد - اگر بکشند مظلوم زبان زد عالمیان خواهد شد - ازین حرف اندک سورت غضب پادشاهی اطا یافته که درین اثنا سلیمه بیگم والدۀ سببی پادشاه از پس پرده فریاد کرد

که حضرت همه بیگمان بجهت شفاعت میرزا کوکه در محل جمع شده اند - اگر تشریف آرند بهتر - و الا بر می آید - ناچار بمحل رفته بمبالغه آنها عفو تقصیرش فرموده افیون معتاد (که نخورده بود) از حبهای خاصه عنایت کرده رخصت خانه نمودند - اما روزی در همان ایام خواجه ابوالحسن تربیتی خط میرزا کوکه را (که در وقت براجاه عالی خان مرزبان خاندیس بافاظیکه بهیچ احدی سزاوار نیست در حق عرش آشیانی نوشته - و بعد فتح آسیر از اموالش بدست خواجه افتاده سالها با خود داشت - آخر ضبط نتواند کرد) از نظر گذرانید - جنت مکانی بدست خان اعظم دادند او بے محابا شروع بخواندن کرد - بازیابان حضور از هر جانب بلعن و طعن زبان کشوند - پادشاه فرمودند - که تا حال همان نسبت محبتی (که عرش آشیانی با تو داشتند) مانع است - و الا دوش ترا از بار سر سبک میکردم - و از منصب و جاگیر معزول شده نظر بند گردید - در سال سیوم صوبه دارم کجرات بنام او قرار یافته بسر کلانش جهانگیر قلی خان نیایه بحراست آن ملک تعیین گشت *

(۲)

و چون مهم دکن از بے التفاتی امرا متمشی نگردید سال پنجم خان اعظم با ده هزار سوار بکمک رخصت یافت - و پس ازان از برهان پور مهم رانا بنام خود درخواست کرد - میگفت اگر درین جنگ کشته شوم شهید میشوم - حسب خواهش او آنچه سامان

سرانجام آن مهم بود تمشیت یافت . و چون بر سر کار آمد
مرض داشت . که بدون توجه رایات پادشاهی افتتاح این عقده
دشوار مینماید . لهذا در سال هشتم سنه (۱۰۲۲) هزار و بیست و دو
هجری الویه جهانگیری بدارالخیر اجمیر نزل نمود . و بالتماس او
شاهزاده شاهجهان تعیین گشته مدار کارها بعده و صوابدید او ماند
لیکن پادشاهزاده بنابر طرف داری خسرو سلوکهای ناپسند پیش گرفت
لهذا مهابت خان دستوری یافت . که او را از اردبیلور بدرگاه آردن
و در سال نهم جواله آصف خان شد . که در قلعه گوالیار محبوس
دارند . زبانی میرزا نقل کرده اند . که اصلا مرا از دعوت خبری نبود
آصف خان بعرض (سانید) - که فلانی باندا و اعدام من دعوت
می خواند . و چون خلوت و ترک حیوانات و جماع شرط آنست
و آن همه در حبس موجود حکم شد . که در وقت اطعمه لذیذه
از گوشت مرغ و دراج از بهر میرزا بپزند *

* ع *

* عدد و شود سبب خیر چون خدا خواهد *

و بعد از سال (که از زندان برآوردند) اول نوشته گرفتند . که در حضور
ناپرسیده حرف نزنند . چه زبان باختیار نداشت . شایه جنت مکانی
بجهانگیر قلی خان گفتند . فامان پدر میشوی - عرض کرد که کفیل
همه چیز او هستم . اما فامان زبان او نمی توانم شد . و چون
خواستند منصب پنجهزاری بحال نمایند جهانگیر پادشاه بشاهجهان
نقل کردند . که چون عرش آشیانی خواستند (که خان اعظم را

اضافه در هزاره بدهند) شیخ فرید بخشی و راجه رام داس را
 بخانه اش فرستادند - که مبارکباد بگویند - او در حمام بود - تا یک
 پاس سر دروازه نشستند - پس ازان (که در دیوان خانه بر آمد)
 آنها را طلبیده مبارکباد شنید - فحشسته دست بر سر گذاشت - و گفت
 که ضرور شد برای کار ایشان جمعیت دیگر نگاهداشت - و بآنها
 هیچ مدارائی نکرده (خصمت نمود - این حرف مرا یاد است - شرم
 می آید که برای بحالی منصب میرزا کوکه ایستاده تسلیم نماید
 بابا شما بنیابت از آداب بجا آرید - و در سال هیزدهم میرزا کوکه
 باثالیقی و همراهی سلطان دار بخش پسر خسرو (که بصوبه دارعی
 گجرات نامزد شده بود) وخصمت یافت - و در احمدآباد سال
 نوزدهم سنه (۱۰۳۳) هزار و سی و سه هجری باجل طبعی
 در گذشت - بحدت ذهن و سلاست بیان یکتا بود - و در تاریخ دانان
 مستثنی - گاه شعر هم میگفت - از دست *

* چون نشد حاصل مرا کام دل از ناموس و ننگ *

* بعد ازین خواهم زدن بر شیشه ناموس سنگ *

و خط نستعلیق بسیار خوش می نوشت - شاگرد میرزا باقر پسر
 ملا میرعلی است - که باثفاق ارباب استعداد نمک قلم او از خط
 استادان مشهور هیچ کم نیست - در مدعا نویسی ید طولی داشت
 هر چند عربیت نوزیده میگفت که من در عربی داه عربم - گویند
 (۳)

(۲) نسخه [ب] شازدهم (۴) نسخه [ب ج] عربیم *

و مصاحبت به نظیر بود - سخنهای رنگین داشت - از دست
 خصم حرف گفت - راست انگاشتم - چون مبالغه کرد بشبه افتاد
 همین که سوگند خورد دانستم دروغ است - و از مطایبهای او که
 مردم دولتمند را چهار زن لازم است - یک عراقی بجهت مصاحبت
 همزبانی - دوم خراسانی برای سامان خانه - سیوم هندی بواسطه
 ناشوئی - چهارم مادر الزهرا بجهت شلاق - تا دیگران عبرت گیرند
 ما در خبت و نفاق و درشت گوئی هم سرآمد ابغای زمان بود
 بمیار مغلوب غضب میشد - هرگاه عامل معزول بحضورش میآمد
 ستوفی زرے (که بر ذمه اش برآورد) اگر فوراً ادا کردے (هیدے
 الا چندان میزد که تار و بود زندگی میکسیخت - و اگر بعد ازین
 دے ماندے دیگر مزاحمت نبود - گوهنگی لک (رپیہ بر ذمه اش
 یشد - و سالے نبود که یک دو مرتبه هنوز اهل قلم را سر نمی تراشید
 یشد هنگامے اکثر اینها رخصت غسل گنگ گرفتند - بدیوان خون
 ی درک داس گفت - چرا تو نمیردی - عرض کرد که غسل گنگ
 دے زیر قدم نواب است - فهمیده آن طریقه را بر طرف کرد - اگرچه
 نماز مقید نبود اما در مذهب تعصب تمام داشت - ازین جهت
 مراسم ارتداد و زندقہ (که پادشاه وقت اختیار کرده بود) اصلاً
 هیئت ننمود - بے محابا بزشتی و شفاعت منسوب ساخت - اصلاً
 مانہ ساز نبود - در عهد جنت مکانی با آنهمه پیش آمد سلسله
 تمام الدولہ بخانہ هیچکس نرفت - حتی بر دروازه نور جهان

بیگم هم - بخلاف خانخانان میروزا عبدالرحیم - که بخانه (ای) گوردن دهوان اعتماد الدوله شتافت *

چون ذکر ارتداد اکبر پادشاه تقریبا بزبان قلم گذشت مجمل شرح آن ناگزیر سیاق کلام افتاد - اگرچه این مقدمه از کفر ابلیس مشهورتر است - و هرچند (که مورخین و اخبار نویسان عهد بقرس ضرر و توهم اذیت زبان خامه بدان آشنا نکرده اند) مگر برخی بکنایه و شیخ عبدالقادر بداونی و امثال او بصراحت هم نوشته اند - لهذا جهانگیر پادشاه قدغن نمود که تاریخ شیخ صفای ممالک محروسه بیع و شرای آن ننمایند - ازین جهت آن نسخه کمیاب اسمی و اخراج علما و احداث سجده و ترویج دیگر رسوم خلاف اسلام همه از اوضح براهین این مطلوب است - و زیاده برین چه میباشد که عبدالله خان اوزبک والی توران درین باب (که بیکی از آحاد الناس نمیتوان گفت - تا پادشاه عظیم الشان چه رسد) بعرض آشیانی نوشت - در جواب تبریه و تزکیه بسیار بتحریر آورده باین قطعه معذرت خواست *

* قطعه *

* قیل ان الآله ذر ولد *

* قیل ان الرسول قد کهن *

* ما نجا الله و الرسول معا *

* من لسان الوری فکیف انا *

چنانچه در اکبرنامه و منشآت شیخ ابو الفضل منذرج است - اما
 آنچه از تتبع آثار و اخبار محرر^(۲) اوراق متفرس شده و بذهن متبادر
 میگردد حاشا که دعوی الوهیت و نبوت باشد - پادشاه زمان
 املا مقدمات علمی نورزیده - و مساس کتاب مطلقا نداشت - اما
 طمانت رسا و شعور تند بدرجۀ اعلی بود - هرچه بعقل پسندیده^(۳)
 می نمود میخواست رانی یابد - اکثر علما مراتب دنیوی مطمح
 نظر داشته مزاج گوئی و خداوند ستائی اختیار کردند - پیش آمد
 فیضی و ابو الفضل هم ازین جهت بود - که آنها برگزیده و مختار
 خاطر پادشاهی را بدلیل عقلی سفسطی مدلل می نمودند - و خا
 رقه تقلید سلف را تحقیق نامیده پادشاه را محقق زمانه و مجتهد
 و مت قوار دادند - و چون فضل و کمال این دو برادر دران مرت
 بود (که هیچ کس از هم عصیان قوت سرپیچگی آنها نداشتند
 و در اصل درریش زاده و مفلوک پیش نبودند و یک دفعه
 بقرب و اعتبار سلطانی اختصاص یافتند همدیگر پیشها (که همیشه
 عالم ازین قسم مردم پر است) خصوص همچشمان از ملاهای سقیفه بزد
 (که شک اندوزی و ناتوان بینی را حمیت دین نام نهند) چه
 اراجیف و اکاذیب که شهرت ندادند - و چه هنگامها که برپا نکردند
 و از عصبیت و نفسانیت جان و مال خود درین کار باختند
 عفا الله عنهم .

خان اعظم اولاد بسیار داشت - آرشد آنها جهانگیرقلی خان اسمی که احوال او بقید قلم در آمده - دیگر میرزا شان مان - که در عهد جهانگیری به شان خان مخاطب گردیده - دیگر میرزا خرم است - که وقت عرش آشیانی حکومت چوذه گذهه مضاف صوبه گجرات (که در جاگیر پدرش مقرر بود) داشت - و در عصر جنمت مکانی بکامل خان نامور شده در مهم رانا همراة پادشاهزاده سلطان خرم تعیین یافته دیگر میرزا عبدالله است - که در زمان سلطنت جهانگیری سردار خان خطاب یافته - و پادشاه او را همراة خان اعظم بقلمه گوالیار محبوس نموده بود - پس از رهایی پدر او هم مورد ترحم گشته دیگر میرزا انور است - که صبیغه زین خان کوکه را بقید ازدواج آورده هر یک ازینها بمنصب سه هزاری و دو هزاری رسیده *

• خانخانان میرزا عبدالرحیم •

خلف الصدق بیرام خان است - والدہ اش از نژاد خانان میوات بود - چون جنمت آشیانی در سنه (۹۶۱) نهصد و شصت و یک بدارالملک دهلی نزول اقبال نموده مرتبه ثانی سریر آرای هندوستان شد برای استمالک و تالیف زمینداران اطراف و جوانب اولیای دولت را با فرزندان آن طبقه نسبت میکرد - جمال خان عم زاده حسین خان میواتی (که از زمینداران معتبر هندوستان بود) چون بملازمت رسید در صبیغه داشت - کلان را پادشاه در حباله عقد خود آورده درم را به بیرام خان تزویج فرمود - چهاردهم فقر سنه

(۹۶۴) نهصد و شصت و چهار هجری آخر سال جلوس اکبری در بلده لاهور میرزا عبدالرحیم متولد شد - و قده (که پدرش در بتن گجرات بر دست افغانی شهادت یافت) چهار ساله بود به اعتدالان دست تاراج باردوی خان دراز کردند - محمد امین دیوانه و بابا زنبور میرزا را با والد او ازان آشوبگاه برآوردند احمد آباد ریه روانه شدند - و با افغانان دنبال گرفته جنگ کنان بشهر رسیدند - پس از چهار ماه محمد امین دیوانه و برخی پرستاران میرزا را بزداشته عازم حضور گشتند - در جالور فرمان طلب از پیشگاه خلافت نیز رسید - سر آغاز سال ششم سنه (۹۶۹) نهصد و شصت و نه هجری در آگره بزمین بوس عرش آشیانی استسعاد یافتند پادشاه با هجوم بدگریان و بد اندیشان آثار نجابت و حقیقت از ناصیه او دریافته مشمول تربیت و پرورش خاص گردانید *

و چون حسن رشد و تمیز رسید بخطاب میرزا خانی سرفرازی یافته ماه بانو همشیره خان اعظم کوکه را باز دواج درآوردند - سال بیست و یکم سرداری گجرات بنام میرزا نامزد گشته حل و عقد مهمات بوزیر خان قرار گرفت - در سال بیست و پنجم بمیر عروسی حضور افتخار اندوخت - و سال بیست و هشتم باتالیقی شاهزاده سلطان سلیم بلند مرتبه گردید - و در همین سال بر سلطان مظفر گجراتی ظفر یافت *

تفصیلش اینکه سلطان مظفر در نخستین پرورش گجرات بدست

ملازمان پادشاهي افتاده زنداني گشت - او را نزد منعم خان خانخانان فرستادند - چون روزگارش بسر آمد بحضور بازگردید و بخواجه شاه منصور دیوان حواله شد - سال بیست و سیوم از حبس گریخته بکجرات شتافت - و در حواشی جوته گدهه در حمایت^(۲) کانهي^(۳) آرامش گرفت - امرا سهل انگاري نموده بدر نپرداختند درین هنگام (که اعتماد خان از تغیر شهاب الدین احمد خان ایالت کجرات یافت) بعضی نوکران حاکم معزول در بے حقیقتی زده سرشورش برداشتند - مظفر نیز بآنها پیوسته بسری هنگامه آرا گشته احمدآباد را متصرف شد - عرش آشیانی میرزا خان را با فوجی شایسته تعیین نمود - چون با مظفر چهل هزار سوار فراهم آمده و همگی مردم پادشاهي ده هزار بودند امرا مصلحت جنگ نمیدادند و پادشاه نیز نوشت - که تا تلیج خان و غیره امرای کمک از مالوه فرسند جنگ را آماده نگردن - دولت خان لودي (که صاحب و میرشمشیر میرزا بود) گفت - درانوقت فتح بشرکت است - اگر میخواهي خانخانان شوي تنها فتح باید کرد - والا کشته شدن به از بگمنامي زیستن است - میرزا خان بهمت افزائی همراهان درآمده همه را دل نهاد محاربه ساخت - و بسرکیچ سه کوهی احمدآباد سخت چپقلش در داد - هر طرف بهادران با یکدیگر آویخته

(۲) در [بعضی نسخه] چونا گدهه - و در [بعضی] چونه گدهه (۳) نسخه

داد مردی میدادند - میرزا خان با سه صد جوان و صد فیل مسرت
ایستاده بود که مظفر با شش هفت هزار سوار در برابر آمد - بعضی
هوا خواهان جلو گرفته آهنگ برگردانیدن نمودند - میرزا خان
پای جلادت افشوده برخی را خون بخاک آمیخت - و بسیاری راه
گریز سپردند - مظفر (که ایستاده نخوت میفرودخت) سراسیمه
گشته (و بهزیمت نهاد - و بکهنایمت رفته مالے از تجاران برگرفت
و باز سرشورش برداشت - میرزا خان امرای مالوه را (که بتازگی
پیوسته بودند) همراه گرفته روانه شد - و مکرر مالشے بسزا داد
و سر بطرف نادوت بر آورد - و دران ناحیه از سرنو هنگامه پیکار
گرمی گرفت - تهور منشان هر دوسو پیاده شده کارنامها ظاهر کردند
آخر مظفر (۲) از جنگ گاه بر تافته سمت راج پپله ره سپر ناکامی
گشت - میرزا خان از پیشگاه خلافت و جهانبانی بمنصب عمده
پنجهزاری و خطاب والای خانخانانی مباہی گشته سر افتخار
بآسمان برهن رسانید *

گویند روز فتح گجرات آنچه با او بود همه را بمردم بخشید
آخر وقت شخصی آمده گفت که بمن چیزی نرسیده - یک قلمدان
باقی مانده بود - بار داد - و پس از نظم و نسق ملک برهم خورده
گجرات قلیچ خان را درانجا گذاشته خود شرف حضور دریافت
در سال سی و چهارم وقائع بابری را (که از زبان ترکی بفارسی
(۳)

برده بود) بنظر پادشاه در آورده فراوان آفرین اندرخت - و در همین سال (که سنه (۹۹۸) نهصد و نود و هشت هجری بود) بوالا پایة وکالت بلند مرتبه شده چونپور باقطاع از مقرر گردید - و در سال سی و ششم سنه (۹۹۹) نهصد و نود و نه ملتان در تیولش قرار یافته تسخیر تته و ولایت سنده پیدش نهاد همت ساخته ۹۹۹
عازم گشت - شیخ فیضی تاریخ این عزیمت * قصد تته * یافته *

و چون خانخانان بچالاکی و تیزدستی از پایان تابعه سیهوان که سیوستان گویند گذشته لکھی را (که درازا آن ملک است - مثل گدھی بنگاله و بارهمولگ کشمیر) بدست آورد میرزا جانی حاکم تته (که بیازش ستیز آمده بود) پس از جنگهای سخت هزیمت یافته در سال سی و هفتم باشتی گرائید - بشرط آنکه قلعه سیهوان را (که بر ساحل دریای سنده است) بسپارد - و میرزا ایرج پسر خانخانان را بدامادی بزرگیرد - و بعد از برشکال بملازمت شتابد چون از کم آذوقی بمپاه پادشاهی هم خستگی راه یافته بود خانخانان پذیرش نموده قلعه بحسن علی عرب سپرده بیست کردهی سیهوان متوقف شد - چون هنگام بارش بمرا آمد میرزا جانی عذرها در نیامدن پیش آورد - ناچار خانخانان روانه تته شد - میرزا سه کردهی شهر برآمده فکرها داشت که یکدفعه فوج پادشاهی چیره دست گردید - ناگزیر ببلایه گری در آمده تمام مملکت بمردم

(۲) نسخه [۱ ب] موصوفان (۳) در [بعضی نسخه] لکھی را *

پادشاهی باز گذاشته بازه و زادن همراه خانخانان بملازمیت رسید
 کامیاب عاقبت گردید - ملا شکیبی (که نوکر خانخانان بود) مثنوی
 درین فتح گفته - این بیت از انجا است * * بیت *

* همائی که بر چرخ کرده خرام *

* گرفتاری و آزاد کردی ز دام *

خانخانان هزار اشرفی مله داد - میرزا جانی نیز هزار اشرفی بملا
 داده گفت - رحمت خدا مرا هما گفتی - اگر شغال میگفتی زبانت
 که میگرفت *

چون شاهزاده سلطان مراد حسب الامر پادشاهی بتسخیر دکن
 از احمدآباد گجرات برآمده بانتظار لشکر کمکی در بهرونج
 فشت خانخانان (که بهمراهی شاهزاده از حضور تعیین شده بود)
 در بهیله محال جاگیر خود نخته بسر برده باوجین (در آردن)
 شاهزاده ازین آگاهی برآشفته خشم آلود پیغامی بر گذارد - او نوشت
 که راجه علی خان مرزبان خاندیس یگانگی داستان بر میسر آید - او را
 همراه گرفته میرسد - شاهزاده بغضب در شده بهمان سپاه گجرات
 روانه دکن شد - خانخانان لشکر و توپخانه را بمیرزا شاهرخ سپرده
 خود با راجه علی خان تیز روی فرا پیش گرفت - و در قلعه چاندور
 سی کردهی احمدنکر بشاهزاده پیوست - بعد چندی بار دادند
 اما هیچ اتفاقی بحالش نرفت - خانخانان باززدگی در شده دست

از کار باز کشید - اگرچه آخر ربیع الآخر سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار
 هجری احمد نگر را گرد گرفتند و بمورچال دوائی و نقب زنی
 پرداختن لیکن بهوشیاری و دلوری چاند بی بی سلطان همشیره
 برهان نظام شاه زوجة علی عادل شاه بیجاپوری (که باتفاق ابهنگ
 خان حبشی تحصیل گرفته بود) و هم بعلمت نفاق امرا و کار شکنی
 یکدیگر فتح قلعه بآسانی صورت نگرفت *

چون درویدان از درمی سران لشکر آگهی یافتند آشتی داستان
 بر سر آمدند - که بهادر پور زاده برهان نظام شاه را از زندان برآورده
 آن خرد سال را خطاب نظام الملک داده فوکر والا درگاه برسانند
 و آباد ملک احمد نگر باقطاع او قرار گیرد - و ولایت برار بتصرف
 پادشاهی باز گردد - هرچند کار آگاهان کم آذوقی و سراسیمگی
 و داستان سرائی در نشینان برگذارند از بی اتفاقی کسی گوش نکرد
 و درین ضمن آمد آمد سهیل خان خواجه سرا معتمد الدوله بیجاپوری
 بکمک نظام شاهیه یار پیشین عزم گشته بوساطت میرو مرتضی صلح
 نموده ببالا پور برار برگشتند - و چون سهیل خان با فوج بیجاپور
 در میمنه و تطب الماکیه دست چپ و نظام الماکیه در قول نخوت
 افزوده عزم مبارزت آراست شاهزاده را بسیج آویزش در سر گرفت
 امرا از پایه شناسی^(۲) بدان نگوانیدند - خانخانان با میرزا شاه رخ
 و راجه علی خان از شاه پور بموی غنیم چالش نمود - آخر

جمادی الاخری سنه (۱۰۰۵) هزار و پنجم هجری نزد قصبه اشتی
 درازده گروهی پتھری^(۲) نبرد پیرا گردید - آریزش سخمت^(۳) رداد
 مرزبان خاندیس با پنج سردار و پانصد کس (که در مقابلۀ عادلخانیه
 بود) مردانه فرود شد - آنها او را قول فهمیده بسر آمدن حیات میرزا
 شاهرخ یا خانخانان دانسته دست بتاراج کشادند - خانخانان نیز
 فوج دوبروی خود را برداشته دران تیره شب از یکدیگر جدا شده
 ایستادند - و هر دو گروه گمان فیروزی بخود برده شب بر پشت
 اسب گذرانیدند - بامدادان فوج پادشاهی (که هفت هزار کس بود)
 چون همه شب بتشنگی گذشت دریا سو گام برداشت - مخالف
 با بیست و پنج هزار سوار آهنگ پیکار در سر گرفته و با آریزش نهاد
 سرداران بسیار از هر سه فوج غنیم دست فرسود نیستی گشتند *
 گویند در امت خان لودی (که هراول خانخانان بود) هنگامی
 (که سهیل خان توپخانه و فیلان بر در داده قدم فرائر گذاشت)
 با خانخانان گفت - که همگی ششصد سواریم - پیش رو رفتن
 خود را بای دادن است - در کمر غنیم در می آیم - خانخانان گفت
 که نام دهلی بباد میدهی - جواب داد که حریف را اگر برداشتیم
 صد دهلی ایجاد کرده باشیم - و اگر مردیم کار با خداست - و چون
 خواست (که اسپان بردارد) قاسم باره با سادات همراه بود - گفت
 که ما و شما هندوستانی ایم - غیر از کشته شدن چاره نیست - ازاد

خان باید دریافت که چیست - دولت خان برگشته بخانخانان گفت که چنین انبوهی در پیش است - و فتح آسمانی - اگر شکست رو دهد جائی نشان دهید - که ما شما را دریابیم - گفت زیر لاشها - دولت خان با سادات بارهه از کمرگاه در آمده غنیم را برشورانید - و در کمتر زمانی سهیل راه فرار سپرد - گویند خانخانان درین روز از نقد و جنس هفتاد و پنج لک روپیه با خود داشت - همه را یغمائی ساخت - زیاده بر دو شتر بار همراه نماند - و با وصف چنین فتح سترگ مهمات انجام شایسته نگرفت - خانخانان حضور طلب گردید - سال چهل و سیوم بملازمیت سربلندی یافت - کوچ او ماه بانو هم درین سال در گذشت *

چون عرش آشیانی کنگاش مهم دکن از استفسار کردند طلب شاهزاده بحضور و تفویض راق و فتق دکن بنام خود عرض نمود پادشاه را بد آمد - از نظر انداختند - و چون شاهزاده مراد فوت کرد و سال چهل و چهارم سلطان دانیال بکشایش دکن مامور شد و عرش آشیانی خود نیز عزیمت آندیار فرمود خانخانان را مجددا برنواخته نزد شاهزاده فرستادند - آخر شوال سال چهل و پنجم سده (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری شاهزاده با اتفاق خانخانان قلعه احمدنگر را گرد گرفت - از هر جانب فرادران کوشش بکار رفت چاند بی بی عهد و پیمان در میان آورد - چپته خان خواجه سرا ازین معنی سر باز زده با اتفاق برخی بدگوهران آن گزین بانو را

جان بشکود - و توپ اندازی فرا پیش گرفته مکرر از قلعه بیرون شده در آویختند - پس از آنکه بنقب سی گز دیوار بر هوا شد از برج بلبل^(۲) گنداوران درون شده بدم تیغ بسیاری را گذرانیدند - و بهادر پور ابراهیم را (که بنظام شاهي برگرفته بودند) بدست آوردند - و پس از محاصره چهار ماه و چهار روز قلعه کشایش یافت - خانخانان نظام شاه را گرفته در برهانپور بملازمت عرش آشیانی شرف اندوز گشت - و بهنگام معاودت پادشاهی بدارالخلافه خاندیس را بدان دیس موسوم ساخته بشاهزاده دانیال مرحمت فرمودند و چنانا بیگم دختر خانخانان را بشاهزاده پیوند بیدوگانی دادند و آن سده سالار را بمالش راجو منا (که پور شاه علی عم مرتضی نظام شاه را بسری برداشته گرد فتنه برانگیخته بود) بسهمت احمدنگر دستوری دادند - و پس از فوت عرش آشیانی فتورے عظیم بولایت دکن راه یافت - خانخانان سال سیوم جهانگیری سنه (۱۰۱۷) هزار و هفده بحضور رسیده متعهد گردید - که سوای متعینه سابق اگر درازده هزار سوار تازه کمکی شود در مدت دو سال مهم دکن بانصرام میرسد - لهذا فوراً رخصت دکن یافته شاهزاده پرریز باذالیقی آصف خان جعفر و امیرالامرا شریف خان و راجه مانسنگه کچهواوه و خانجهان لودی مرة بعد اولی بکمک تعیین گشتند - و چون ظاهر شد [که خانخانان از برهانپور در عین برشکال

(که موسم سکون و قرار است) شاهزاده را ببالاگهات برآوردند و از بے اتفاقی سران سپاه سر رشته تدبیر از دست داده بغلای غله و سقطی دراب خستگی تمام بجنود پادشاهی راه یافت - و ناچار آشتی نازیدا (که شایان این دولت نبود) بامخالغان کرده مراجعت نمود [مهمات دکن بخانجهان مفوض گشته مهابت خان بآوردن آن کهنه عملی روزگار تعیین شد •

چون بحضور رسید در سال پنجم بتیولدارئی کالپی و تفوج دستوری یافت - که سایر متمدان آن نواح را از بیخ و ریشه براندازد و در سال هفتم چون در دکن بعبدالله خان چشم زخم عظیم رسید و از خانجهان کارے متمشی نشد انتظام آن مهم منحصراً در فرستادن خانخانان دانسته با خواجه ابو الحسن رخصت یافت - و چون درین مرتبه نیز باوصف بودن شاهزاده پرویز و امرای عمده کارے صورت نگرفت جهت مکانی سال یازدهم سنه (۱۰۲۵) هزار و بیست و پنج هجری سلطان خرم را بخطاب شاهی (که از زمان صاحبقران تا آنوقت بهیچ شاهزاده تجویز نشده) رخصت دکن فرموده خود هم در محرم سنه (۱۰۲۶) هزار و بیست و شش بمالوه رسیده طرح اتاعت بماندو انداختند - و شاهزاده در برهانپور رنگ توقف ریخته مردم سخندان نزد دنیا داران دکن روانه ساخت - و در همین ایام دختر شاه نواز خان پسر خانخانان را حسب الحکم بعقد ازدواج خویش درآورد - بعد وصول مردم شاهی عادل شاه پنجاه زنجیر

فیل و نقد و جواهر (که مجموع پانزده لک روپیه قیمت میشد)
پیشکش فرستاده بعدوان شایسته اظهار بندگی و فرمان پذیری نمود
چنانچه بالتماس شاهزاده بخطاب فرزندى امتیاز یافته در عنوان
فرمان بقلم خاص بدیه این بیت مرقوم گشت * * فرد *

* شدي از التماس شاه خرم *

* بفرزندى ما مشهور عالم *

و قطب الملک هم بار سال همین قدر پیشکش محفوف عنایت گردید
ملک عنبر نیز سر خدمت بربقه اطاعت در آورده کلید تلع احمدنگر
و دیگر تلاع با سایر برگذات بالاگهاگ (که متصرف شده بود)
تسلیم نمود *

شاهزاده چون از نسق دکن خاطر جمع کرد صاحب صوبگی
خاندیس و برار و احمدنگر بسپه سالار تفویض فرموده شاهنواز
خان پسر کلانش را بضبط ولایت مفتوحه بالاگهاگ مقرر ساخت
و هر محاله را بجاکگیر یکی از امرای صاحب جمعیت کمکی
تخصوا کرده سی هزار سوار موجود و هفت هزار توپچی گذاشته
سال دوازدهم در ماندو بملازمت پدر والا قدر پیوست - جنت مکانی
وقت ملاقات بے اختیار برخاسته در سه قدم باستقبال شتافت
و منصب سی هزارى بیست هزار سوار از اصل و اضافه و خطاب
شاهجهانی و بجهت نشستن صندلی متصل تخت (که عنایتی ست
مخصوص و از زمان امیر تیمور درین سلسله رسم نبود) عنایت فرموده

(۱ اثر الامرا) [۷۰۵] (باب الخاء)

خود از جهه روکۀ پایان آمده خوانچه^(۲) از جواهر و خوان از زر بر سر
فرزند اقبال پیوند نثار فرمود - و چون در سال پانزدهم از عهد شکنی
ملک عذر و تسلط و استیلا بر گیان او تهانه داران پادشاهی عذر
تماسک از دست داد (حتی داراب خان از بالا گهاٹ برگشته
بیالپور آمد و در آنجا نیز پای استقامت نتوانست افشرد و بدرهانیپور
آمده باتفاق پدر نامور شهر بند گردید) شاهزاده شاهجهان با یک کرور
دریبه جهت اخراجات یساق و انعام ده کرور دام از ولایت مفتوحه
دکن مرتبه ثانی بطریق استعجال دستوری یافت *

گویند چون بیستم عرائض او از نظر پادشاهی گذشت [که کار
بر من تنگ شده - و قرار جوهر (که رسم ست مقرر) بخود داده ام]
جنت مکانی بشاهزاده ولیعهد فرمود - که چنانچه مرش آشیانی
خان اعظم را بایلغار خاص از محاصره گجراتیان رهائی بخشید شما
خانخانان را ازین سهله نجات دهید - دکنیان بصیت آمد آمد
شاهی از هم پاشیدند - شاهزاده بهرمانپور رسیده از سرنو
به بندر بسبب دکن پرداخت - و چون سال هفدهم شاه عباس صفوی
بمحاصره قلعه قندهار انتهای نمود و شاهزاده بعجلت هر چه تمام تر
طلب حضور گشت خانخانان را نیز همراه گرفت - درین میان
زمانه طرح دیگر انداخت - و باغرای کوه خردان فساد خانه بجائی
رسید که بقتل بیگانه نپرداختند - ناچار شاهزاده با خانخانان

(۲) نسخه [ب] خوانچه جواهر •

عون نموده بماند و اقامت ورزید - جنت مکانی بتحریک نور جهان
 بیگم سلطان پرویز را بسپه سالاری مهابت خان تعیین فرمود - شاهزاده
 بعد نمک حرامی (ستم خان) که پیش روی عساکر پادشاهی
 فرستاده بود با خانخانان از نبرده گذشته بیرم بیگ بخشی را بکنار
 آب نگاهداشته روانه بوهانپور گردید - درین وقت خط خانخانان (که
 پنهان بمهابت خان نوشته بود - و این بیعت عنوان ساخته) * بیعت *
 (۲)
 * صد کس بنظر نگاه میدارندم *
 (۳)

• درنه پیریدم ز بے آرامی *

بنظر شاهزاده درآمد - خانخانان را طلبیده اظهار کردند - عذر
 مسموع نداشت - لهذا با داراب خان پسرش نظر بند گشت - چون
 بحوالی قلعه آسیر گذر افتاد پدر و پسر را حواله سید مظفر خان
 بازه نموده بقلعه فرستادند - از آنجا (که حبس داراب خان بسبب
 بے تقصیری بعید از انصاف بود - و گذاشتن او و نگاهداشتن پدر
 پسندید نموده) هر دو را طلبیده بقبول و عهد را گذاشتند - و چون
 مهابت خان با سلطان پرویز بکنار نبرده رسیده دین (که کشتیها را
 بیرم بیگ آن طرف آب برده گذرها را بتفنگ و توپ استحکام
 داده است) بفریب کاری درآمد - و مخفی بخانخانان نوشتها
 فرستاده آن دیرین سال تجربه کار را از راه برد - خانخانان بشاهزاده

(۲) نسخه [ب] فرد خانخانان (۳) نسخه [ج] صد کس نگاه میدارندم

عرضي نمود که قلک بر سر ناسازي سمک . اگر روزی چند طرح آشتي
 اندازند هر آئینه سبب امنيت بندها خواهد بود . شاهزاده (که
 همواره همين برفع فساد مصروف داشت) سنج اين سانحه فوز عظيم
 دانسته خانخانان را بخلوت سرا برد . و مجدداً بسوگند مصدق
 شريف خاطر از مطمئن ساخته روانه نمود . که اين طرف آب بوده
 در انچه صلاح طرفين باشد صلح قول دهد . چون از رسيدن خانخانان
 و آرازي آشتي در پاساني گذرها و هنر راه يافت مهابيت خان
 (که مختار غرضت بود) هنگام شب جمع از جوانان کار طلب را
 از آب در گذرانيد . و خانخانان بمراسلات و زرائع سلطاني بررئس
 و مهابيت خان فريفته گشته از دنيا دوستي حق ناشناسي بکار برد
 و عهد و سوگند تازه نسبا و نسبا نموده بمهابيت خان پيوست . ناچار
 شاهزاده شاهجهان توقف در برهانپور مناسب ندیده از راه تلنگانه
 عازم بنگاله گرديد . مهابيت خان ببرانپور آمده باتفاق خانخانان
 از آب تبتي گذشته بتعاقب قدوس راه نورديد . خانخانان براجه
 بهيم (که از ارکان دولت شاهي بود) بر فروشت . که اگر شاهزاده
 فرزندان مرا و گذارد لشکر پادشاهي را بطلائف الحيل بر ميگردانم
 و الا کار بدشوازي خواهد انجاميد . راجه بهيم جواب فرستاد . که
 هنوز پنج شش هزار جانفشان در رکاب . هرگاه نزديک رسيد اولاديت را
 بقتل آورده بر تو خوراهيم تاخمت *

شاهزاده پس از ضبط ولایت بنگاله چون عزیمت بهار نمود
 داراب خان را از قید برآردده هاکم آنجا ساخت - مهابت خان
 درین هنگام (که بمقابلۀ شاهزاده رهگرای آله آباد بود) خانخانان را
 (که از نیرنگ سازی و افسون طرازی او نگرانی داشت) نظر بند
 ساخت - در سال بیستم جنت مکانی ادرا از پیش مهابت خان
 بحضور طلب داشته صفح جرائم فرموده معذرت خواستند - که
 این همه از قضا و قدر سر زده - باختیار ما و شما نبود - من خود را
 شرمندۀ تر از تو می بینم - و بانعام یک لک روپیۀ و بحالی منصب
 و خطاب و جاگیر ملکوسه سرفرازی یافت - آن پیر ننگ و ناموس
 بباد دادۀ دنیا پرست این بیت در نکین نقش کرد * * بیت *

* مرا لطف جهانگیری ز تأییدات ربانی *

* دوباره زندگی داده دوباره خانخانانی *

مهابت خان در حین طلب حضور از معذرتها خواست - و در سامان
 و سرانجام کوتاهی ننموده بزعم خود در رفع غبار خاطوش کوشید
 بحسب اتفاق خانخانان رخصت جاگیر گرفته در لاهور متوقف بود
 که مهابت خان معاتب گشته بعزم حضور بلاهور رسید - خانخانان اصلاً
 احوال برمی هم نکرد - مهابت خان سوخته بیمرویی او شد - چون
 بکنار آب بهمت استیلا یافت مردم تعیین کرد - که ادرا از راه برگردانند
 خانخانان در دهلی لنگر اتامت انداخت - در همان ایام شعبده باز
 فلک لعبتۀ دیگر برانگیخت - وقت مراجعت رایات پادشاهی

از کابل مهابت خان آواره ابدار گشت - نور جهان بیگم خانخانان را
 طلب داشته با نوحه بتمایب او تعیین کرد - و درازده لک روپیه
 بجا فیل و اسب و شتر از طرف خود رعایت نمود - و قیول مهابت
 خان نیز بدو تذخواه کرد - اما زندگی فرست نداد - در لاهور
 بیمار شد - و بدهلی رسیده در سن هفتاد و دو سالگی سنه (۱۰۳۶)
 هزار و سی و شش هجری آخر سال بیست و یکم جهانگیری
 و دیعت حیات سپرد * خان سپه سالار کو * تاریخ است
 و متصل مقبره همایون پادشاه مدفون گردید *

خانخانان در قابلیت و استعداد یکتای روزگار بود - و او عربی
 و فارسی و ترکی و هندی روان داشت - شعر خوب می فهمید
 و می گفت - رحیم تخلص میکرد - گویند که باکثر زبانها (که در عالم
 رایج است) حرف میزد - و سخا و همت او ضرب المثل هند است
 بلکه برخی حکایات مستبعد شمارند - گویند روزی بر براتها دستخط
 میکرد - بر برات پیاده بجای هزار تنگه هزار روپیه دستخط کرد
 و همان بحال داشت - مگر شعرا را در صله بزر سرخ سنجید - روزی
 ملا نظیری گفت - که لک روپیه چه قدر توده میشوند - ندیده ام
 فرمود از خزانه بیارند - و چون جمع کردند - لا گفت - شکر الله که
 بسبب نواب من اینقدر زر دیدم - فرمود همه بملا دهند - که حالا
 شکر الهی کند - همواره مبلغهای خطیر بدریشان و علما باعلان و اخفا

میداد - و بدور دستها سالیانه میفرستاد - اجتماع اهل کمال از هر فن

در وقت از مثل عهد سلطان حسین میرزا و میر علی شهر بود *

بالجمله در شجاعت و سخاوت و دانش و تدبیر ملکی سرآمد

وزگار بود - اما کینه درمی و دنیا دوستی و زمانه سازی بیشتر داشت

بارگیر کلامش بود - که با دشمن در لباس دوستی دشمنی نموده آید

از برای او گفته اند *

* بیت *

* یک رجب قد و صد گره در دل *

* مشتکی استخوان و صد اشک *

تقریباً سی سال بدفعات در دکن ماند - هر که از شاهزادها و امرا

بکمک آمد اخلاص و اطاعت سلاطین دکن بار دیده نفاق و غدیر

فصاحت بار میکردند - حتی شیخ ابو الفضل فتوای بغی در حق او

میداد - در عهد جهانگیری بدوستی ملک عنبر منتهی شده تغییر

گشمت - محمد معصوم نوکر معتبرش کور نمکی کرده بعرض پادشاه

رسانید - که مکاتیب ملک عنبر نزد شیخ عبدالعلام لکنوی سمی

که ملازم خانخانان بود - مهتاب خان پژوهش آن مأمور شد

چندانکه بتعذیب آن بیچاره پرداخت - جان در باخته باشا

لب نکشود *

خانخانان از اعظام امرای این سلطنت بود - نام نامی او بر صفحه

ایام نقش درام گرفته - در عهد عرش آشیانی مصدر خدمات

شایسته گردید - از انجمله سه کار نمایان کرد - فتح گجرات - و تسخیر

سندده - و شکست مهیل خان بیجاپوری - چنانچه بتفصیل بجای خود ثبت افتاد - اما در زمان جهانپانی جنت مکانی کارے از درائی نگرفت - با همه دانائی در سمت و فهمید پسندیدہ ذلتها کشید - و از حب جاء دسمت باز نداشت - گریزند سخت و لومی باخبار دربار داشت - با آنکه دو سه کس روزنامه را هر روز بآک چوکی میفرستادند جواسیس بر عدالت خانه و کچہریا و چبوترہ حتی در چوک و کوچہ و بازارها تعیین بود - کہ ہرچہ بافواہ عوام می شنیدند بتحریر در می آوردند - شام ہمہ را خواندہ در آتش میسوخت گویند اکثر چیزها در آن وقت مخصوص خاندان اینها بود - چنانچه پرها کہ بر سر کھیہ نمیزد - مگر شاهزادہا - با آنکہ پدرش امامیہ مذہب بود خانخانان اظهار تسنن میکرد - مردم معمول بر تقیہ میکردند - لیکن پسرانش سخی متعصب بودند - سوای شاهنواز خان و داراب خان پسران دیگر ہم داشت - یکے میرزا رحمن داد - کہ والدہ اش از قوم سودہ امرکوٹ بودہ - در جوانی بحیثیات شگوف آراستہ - پدر بسیار دوست داشتہ - در مہمکر قریب العهد بقوت شاهنواز خان درگذشت - کہے را یارا نبود کہ باظهار آن پردازد پدر خواست مردم محل حضرت شاہ عیسی سندھی (قدس سرہ) بخانہ خانخانان آمدہ تعزیه و تسلیمہ فرمود - درم میرزا امراللہ از بطن جاریہ بود - بے تربیت ماندہ در جوانی زندگی بسپرد

و عمده در امت خانخانانی میان فهم بود . اگرچه شهرت بعلامه
 دارد اما در اصل راجپوت پسرے سمت مثل نورزندان پرورش یافته
 کمال صلاح و تقوی داشت . تا دم واپسین نماز تہجد و چاشت
 و اشراق ازو قضا نشد . درویش دوست بود . با سپاہ برادرانہ
 بر خوردنہ . لیکن تذم مزاج . صدای تازیانہ ہمیشہ بلند بود *
 گویند روزے دید کہ راجہ بکرماجیت شاہجہانی با داراب خان
 تکیہ زدہ بر یک مسند نشسته . زبان بفحش کشودہ گفت . مثل تو
 برہمنے با نبیرہ بیرام خان برابر نشیند . ای کاش عوض سیرزا ایرج
 این می مود . ہر در بعدر خواہی درآمدند . چون آخر طبیعت
 خانخانان انحراف یافتہ بود اورا بر فوجداری سرکار بیجاگدھے پای
 مصاب آورد . او درشتی بسیار بنواب کردہ طپانچہ بر روی حافظ
 نصر اللہ (کہ دیوان صاحب اختیار بود) زدہ از شہر برآمد . گویند
 خانخانان نیم شب خود رفتہ برگردانید . و در شجاعت و تہور
 آیتے بود . چون مہابت خان بفکر قید خانخانان شد اول فهم را
 خواست کہ بتطمیع منصب عمده پادشاہی و انواع مواعید بفریبد
 راضی نشد . مہابت خان گفت . تا چند بر سپاہگری خود مینازي
 فهم ہر چند بخانخانان گفت (کہ اینجا غدر و مکر معلوم میشود
 مبدا بذلت و خواری کشد . مسلح و مستعد گشتہ عزم حضور
 باید نمود) قبول نکرد . چون نظر بندش نمودند بیشتر مردم
 پادشاہی را مہابت خان بر سر فهم فرستاد . او پسر خود فیروز

خان گفت - چند سیه مردم را نگهدار - که تجدید رضو کرده درگاه
 بسلامت ایمان ادا نمایم - پس از فراغ با پسر و چهل کس از ملازمان
 خود جان را فدای آبرو ساخت *

• خدمت پرست خان •

رضا بهادر نام - از ادان صبی بغلامی و پرستاری شاهزاده
 شاهجهان افتخار داشته بدوام خدمت و سعادت محرومیت
 و مزاج دانی ممتاز گردید - گویند هنگامی (که شاهزاده بهم رانا تعیین
 شده بود) روزه در اردیوور بتقریب پانصد کوزه خورد - و بر زمین
 نه افتاد - و آه نکشید - این سخت جانی و هیله اعتبارش گشت
 پر منصب و عزتش افزودند - بتدریج بپایه امارت تصاعد نموده
 بخطاب خدمت پرست خان سر برافراخت - در رتبت مراجعت
 از صوبه بهار در خدمت سلطان مراد بخش ادرا از افزونی اعتمادش
 باتفاق سید مظفر خان باره در قلعه روهتاس گذاشتند - چون بعد
 واقعه ناگزیر چنبت مکانی اعلی حضرت از جنیر دکن بگجرات رسیده
 از کنار تالاب کانگریه ظاهر شهر احمدآباد (که هفت روز مخیم
 سرادقات اقبال بود) بجانب مستقر الخلافه آگره کوچ فرمود
 از ائذای راه ادرا با فرمان از خط خاص نزد پمین الدوله بلاهور روانه
 نمود - مشتمل برانکه زمانه آشوب طلب است - و زمین فتنه خیز
 جهان را از لوث وجود شاهزاده چند (که ماده فساد اند) پاک هازن
 خدمت پرست خان در عرض نه روز بدآک چوکي بلاهور پیوست

گویند سلطان داور بخش مشهور به سلطان بلاقی (که آصف خان
 باقتضای مصلحت چند روز او را بر تخت نشانده بود) با برادر
 خود سلطان گرشاسب شطرنج می باخت - غلغلۀ رضا بهادر شفیق
 بتفرس دریافته با برادر گفت - رضا نیامد - تقاضای ما و شما آمد
 یمین الدوله حسب فرمان سلطان شهریار محمول را با سلطان بلاقی
 و برادرش پسران سلطان خسرو و طهمورس و هوشنگ پسران سلطان
 دانیال حوالۀ خدمت پرست خان نمود - و از بیعت و پنجم
 جمادی الاولی سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت همه را در یک روز
 بعدم آباد فرستاد *

در سر آغاز جلوس باضافۀ منصب و خدمت میرتوزکی و عنایت
 عصای مرمع تحصیل مباحثات نمود - و پس ازان بتفویض میرآتش
 بلند مرتبه گردید - در سال دوم چون خانجهان لودی از آگره فرار نمود
 از پیش از امرای متعین (که بمسندارمی خواجه ابوالحسن بتعاقب
 مامور شده بودند) باتفاق سید مظفر خان بارهه و راجه بیتل داس
 کور در حوالی دهولپور بمخالف پیوسته دستبرد مردانه نمود
 و بارها یک خود را بر صف غنیم زده دران دار و گیر زخم تیر (که
 بر شقیقه اش رسید) از پا درآمد *

گویند چون خدمت پرست خان در تعاقب مصارعت بکار
 برده شبگیر نمود راه را غلط کرده بر قبیلۀ خانجهان (که همراه
 محمد شه لودی دامادش پیشتر بطرف آب چیتل روانه بود)

رسیده جنگی عظیم در پیوست - و از طرفین بهادری و مردانگی بتقدیم
 رسید - که ناسخ کارنامه رستم و اسفندیار گشت - محمد شه لودی
 با در برادر خود و درازده نفر از خویشان و نوکران معتبر خانجهان
 نقد جان در باخت - و رضا بهادر با شخصیت نوکر عمده خود بکار
 پادشاهی آمد - نعلش ارا متصل نخاس آگوه نقل نموده گنبد
 بنا یافت - دختر کوتوال خان غلام گرجی دولت خان (که خانخانان
 بار بخشیده بود) در حباله نکاح داشت - و با هم محبت مفرط بود
 چنانچه حرف عاشقی اینها در آنوقت بر زبانها افتاده - هرگاه
 خدمت پرست خان بار میگفت (که من فدای جان نقار درگاهم
 امروز فردا بکار دلی نعمت می آیم - حال تو چیست) او اقبون و زهر
 که در کفار پارچه خود بسته داشت مینمود - پس از فوتش اگرچه توفیق
 مردن نیافت اما بعد حالتی بر سر قبر او نشست - اعلی حضرت
 ازین جهت اموال خدمت پرست خان را بدر بخشیده یومیه نیز
 مقرر فرمود - سالی نگشت که بزر معتی و سلسله جنبانی بدهنشیغان
 شیفته سرور و رقص گشته بمی گساری افتاد - چون پادشاه خبر رسید
 ارا در عقد ازدواج قلعه دار خان چیل در آردند - و پس از فوتش
 سر محروق ساخته باز بر هر قبر رضا بهادر نشست - اعلی حضرت
 باز آن یومیه بحال فرمود *

گویند رضا بهادر در یست کس بیش قرار نوکر داشت - که
 هر روز با پنجاه کس طعام میخورد - و چوکی و سواری بآنها

معاف بود - پس از چارس اعلیٰ حضرت با فوج سنگین به تذبیه
میوان میوات تغین گشت - درانجا خون بسیار ریخت - و همه را
نه تیغ کشید - و بقیه السیف از پیر و جوان همه را مجبوب ساخت
تا قطع تناسل شود - و جم غفیر را از نسا و اطفال با سر با کمره آورد
هر روز جوفه ازان از مجامعت و گرسنگی راه فنا می پیمودند *

گویند جوهری بود - دران وقت بزرگاری مشهور - بحضور افضل
خان دیوان اعلیٰ آمده بتحصیل ثواب در لک روپیه بالمقطع
بچهار قسط بجهت استخلاص آنها ذمه خود قبول کرده اُسارا را
سوداد - و قسط اول را بخزانة عاید ساخت - و در قسط دوم طومار
سی هزار روپیه بابت هوبلی و اسباب خانه - و عوض تنمه با پسران
و دختران خود آمده در کچه‌ری نشست - چون این کیفیت بعرض
پادشاهی رسید و استفسار ازو رفت ظاهر کرد که زنان و اطفال
بیگناه هر روز از گرسنگی تلف میشدند - عوض خون بهای آنها
جان خود را با زن و ارلان خود باختم - اعلیٰ حضرت ازین حسن ادا
طومار را واپس داده باقی را هم بخشیدند - لیکن تقید شد که
متصدیان دیوانی بے تحقیق احوال کنه را ضمان نگیرند *

• خالجهان لودی •

پسر دولت خان لودی شاهوخیل است • پیر خان نام داشته
در ریعان شباب با برادر کلان خود محمد خان از پدر رنجیده
به بنگاله پیش راجه مانسنگه رفتند • (روزے) که میخواستند از دریا

گذشته داخل شهر شوند) بر سر کشتیها گفتگو واقع شد - و بزن و خورو
انجامید - اتفاقا دو برادر زاده راجه کشته شدند - پس از آنکه راجه
از احوال اینها مطلع شد بغایب سابقه معروف سی هزار روپیه تواضع کرده
وخصت نمود - که مبادا از راجپوتیه اذیت کشند - ^(۲) محمد خان
در عین جوانی در گذشت - و پیرا بیادری اقبال نزد شاهزاده سلطان
دانیال منظور نظر گردید - گویند ^(۳) بمصاحبت و قرب بجائے رسید که
دوئی نماند - در مخاطبات بفرزندى مخاطب میگشت - پس
از فوت شاهزاده در بیست سالگی در خدمت جنت مگانی پیوسته
بقرب و منزلت خاص اختصاص گرفت - اولاً بمنصب سه هزارى
و خطاب ملابت خانى سرفرازی یافته در ایام معدود بمخاطب
والای خانجهانی و از اصل و اضافه بمنصب پنجهازری بلند نامی
اندرخت - و در محرمیت و اعتبار سخن شریک و سهمیه نگذاشت
حکم نشستن غسل خانه فرمودند - و مکرر اندرون محل بردند
و خواستند بیک از خویشان پادشاه محل نسبت کرده بمخاطب
بسلطان جهان فرمایند - او عرض کرد که سلطانی مخصوص
بشاهزادههاست - و نشستن حضور و رفتن محل هم مختص با ایشان
امیدوارم که این تکالیف معاف شود - و نسبت محل بمیان نیاید
گویند جهانگیر پادشاه آقائی و نوکری با او منظور نداشته یارانه
سلوک میکرد - اما او دست از نوکری برنداشته یا از حد خود

(۲) نسخه [ج] شاهزاده دانیال (۳) در [بعضی نسخه] مصاحبت و قرب

فراتر نمیکذاشت . چون شاهزاده پرویز با راجه مانسنکه و شریف
 خان امیر الامرا بکمک خانخانان تعیین دکن شده کاره متمشی
 نگشت در سده (۱۰۱۸) هزار و هیزده هجری خانجهان را با دوازده
 هزار سوار جرار ضمیمه عمار منصوره ساختند . و وقت رخصت
 پادشاه خود از جهرمکه خاص و عام فرود آمده دستار خود را
 بر سرش گذاشته دست او گرفته بر اسب سوار کردند . و حکم شد
 که از حضور نقاره نواخته روان شود . ازین طرف پادشاه و ازان سوار
 خانجهان بے اختیار گریه مفارقت میکردند . و بهر منزل سوغات
 و ارمغانی از حضور میرسید . خانجهان در برهانپور توقف نکرده
 عزیمت بالاکهات (که معسکر فوج پادشاهی بود) نمود . در ملکپور
 جنگ عظیم با ملک عنبر واقع شد . سپاه هندوستان (که از برگي گری
 دکن واقف نبودند) تیز جلوی کرده بسیار ضایع شدند . پس ازان
 خانخانان آمده بدواضع تمام در خوردن . و ببالاکهات برد . چون
 از حضور قرار یافته بود (که از طرف خانجهان با لشکر دکن و از
 جانب دیگر عبدالله خان زخمی با فوج گجرات بدولتآباد رفته عنبر را
 در میان گیرند . و مالش بسزا دهند) گویند ملک عنبر ازین خبر
 مضطرب شده با خانخانان ساخت . و او خانجهان را بلطائف الحیل
 چندان در ظفر نگر نگاه داشت که عبد الله خان بدولتآباد رسید
 و عزیمت یافته رجع القهری نمود . و ملک عنبر از او پرداخته
 بقزاقی کبی و رسد اردری خانجهان همگامش . گرانی غله

بجائے رسید کہ سیرے بیک رویہ میسر نمیشد - و سقطی در آب
 علاوہ گردید - بکمال آسیدہ سری صلح گونه کردہ بپرهانپور برگشت
 و این بدنقشی بنام خانخانان نشست - خانجہان بحضور نوشت
 کہ این ہمہ از نفاق این کھنہ عملہ بوقوع آمد - بعد از او را بابت
 گذاشت - و الا طلب حضور شود - کہ من با سی ہزار سوار در عرض
 دو سال باقبال پادشاہی از استخلاص قلاع این ملک را پرداختہ
 بپراپور را فیمم ممالک محروسہ میکنم - و الا روی خود بہ بندہای
 درگاہ ننمایم - بنابراین مهمات دکن بخانجہان من حیث الاستقلال مقروض
 گشتہ خان اعظم کوکہ و خانعالم با امرای دیگر بر کمک سابق افزودہ
 خانخانان بحضور شتافت - اما نفاق امرا از میان نرفت - و هیچ
 بذد و بستی صورت نگرفت - خانجہان را بہ تیواداری تھانپور و اتامتی
 ایلاچپور معاتب نمودہ سرداری بخان اعظم قرار یافت - و بعد
 سال (کہ خانجہان بحضور رسید) همان قرب و منزلت داشت
 سرموئے تفاوت راہ نیافت - تا در سال پانزدہم جلوس (کہ داعیہ
 تزلزلش بتسخیر قندھار ظاهر شد) خانجہان را بصاحب موہبی
 ملتان رخصت نمودند - در مبادی سال ہفدہم (کہ شاہ عباس مغربی
 در محاصرہ چہل روز قلعہ قندھار بتصرف در آورد) خانجہان
 حسبالحکم جہت مشورت این کار بمصرعت تمام روانہ حضور شد
 اما مراجعت این وقت در مردم (کہ از حکم پادشاہی خبر نہ داشتند)

محمول بر خفت و نا سرداری خانجهان گردید - و یقین مردم شد
 که درین مرتبه از پایه می افتد - بلکه جانبوری نیست^(۲) - حال آنکه
 مکرر فرامین بار رسید - که زنهار اراده قلعه نذمائی - که مقابل
 با سلاطین غیر سلاطین را تجویز نکرده اند - و پس از رسیدن
 حضور قرار بران یافت که تا رسیدن شاهزاده خود را بملتان رسانیده
 در سرانجام آن یساق کوشد *

گویند اکثر طوائف افغان حوالی قندهار بملتان آمده
 بخانجهان گفتند - که بنابر حمیت همقوهی اگر از سرکار پنج تنکه
 یومیه بمواز و در تنکه به پیاده مقرر شود (که از قوت ناگزیر است)
 با انبوه تمام در هر ادائی شما تا صفاهان ملک گرفته میدهیم - و تعهد
 میکنیم که بیک رویه پنج آثار غله بلشکر شما تا آنوقت رسانیم
 خانجهان گفت که هرگاه این قسم اتفاق پادشاه معاینه کند مرا زنده
 چرا خواهد گذاشت - درین ضمن فلک انقلاب دیگر زد - که میان
 پادشاه و شاهزاده ولیعهد شاهجهان برهمزدگی واقع گشته بقتال
 و جدال منجر گردید - تعیین افواج بر سر قندهار موقوف شده متواتر
 بطلمب خانجهان احکام صادر شد - و آخر پادشاه نوشتند - که درین
 وقت شیرخان سرور با آن همه عداوت اگر میبود خود را میرسانید
 شما هنوز نیامدید - اتفاقا بخانجهان عارضه گردان - که سیزده
 شبانه روز هوش نداشته - و بعد از آنکه بحضور رسید جهمت حفاظت

قلعه آگره و خزائن آنجا باقامت فتحپور سیکری مامور شد و در سال نوزدهم از انتقال خان اعظم کوکه بصوبه داربی گجرات تعیین یافت - و چون مهابت خان را بتقریب صوبه داربی بنگاله از اتالیقی سلطان پریز جدا کردند خانجهان بجای او مقرر شد و در برهانپور بسطان پیوست - و در سال بیست و یکم سنه (۱۰۳۵) هزار و سی و پنج (که سلطان پریز و دیعت حیات سپرد) تمام کارهای دکن بعهد او خانجهان تفویض یافت - او به تذبیه فتح خان پسر ملک عنبر (که بملک پادشاهی گرد شورش می انگیزخت) متوجه بالاگهات گشته تا کهرکی عزان باز نکشید - در آنوقت حمید خان حبشی (که زنش فوج کشی میکرد) مدارالمهام نظام شاه بود - لابه گری و چاپلوسی پیش گرفته خانجهان را فریفت - که به پیشکش سه لک هون مالک شاهی بعهد او وا گذاشت - چنانچه فوجداران و تهانده داران بالاگهات بموجب نوشته خانجهان مکانهای خود را بوکلای نظام شاه سپرده ببرهانپور فراهم آمدند - مگر سپه دار خان که بعد از حکم حضور قلعه احمدنکر نداد - گویند خانجهان بانتضای عقل در اندیش باین احسان نظام شاه را از خود ساخته پناه روز ناکامی اندیشید بالجماعه داغ این بدنامی بر چهره او ماند - و در همین ایام (که مهابت خان باندیشه کردار ناهنجار خود از دربار بدر زده بشاهجهان در جنیر پیوست) جنم مکانی خطاب سپه سالاری او را

بخانجهان عذایت فرمودند. و چند روزی نگذشته بود که جنم مکانی بملک بقا شتافت. شاهجهان جان نثار خان را (که از معتمدان مزاج دان بود) با فرمان عذایت و بعالی صوبه داری دکن نزد خانجهان فرستاده بدریافت مافی الضمیر او و استمزاج آمدن خود از راه برهانپور نیز مامور ساختند. خانجهان با وصف اینکه در مراسم خدمتگاری شاهزاده در حین اقامت جذیر کوتاهی نمیکرد درینوقت باغروی دریا خان روهله و مشورت فاضل خان دیوان دکن [که گفت سلطان دارد بخش در اردر بر تخت نشسته و شهریار در لاهور دعوای سلطنت میکند. با ایشان (که شما این همه خدمتگاری کردید) پرپرور مهابت خان ماحق شد. و خطاب سپه سالاری (که از حضور بشما عذایت شده) بار دادند. نواب بفضل الهی صاحب جمعیت و الوس اند. هرکه پادشاه شود نوکر او هستند] چون زمان نکبت و زوال دولتش قریب رسیده بود با آنهمه دانش و فراست (که یگانه وقت بود) غلط کرده جان نثار خان را بی آنکه عرض داشت هم در جواب فرمان کند برگردانید *

و چون شهرت یافت [که شاهجهان از گجرات مهابت خان را بر سر ماند و (که قبائل خانجهان در آنجا اقامت داشت) تعیین کرده اند] او با نظام شاه بتازگی عهد و موثیق بر وفق مطلب خود مکرد نموده سکندر دوتانی را بحراسم برهانپور گذاشت. و خود

با امرای کمکی بماندو آمده صوبه مالوه را از مظفر خان معموری صوبه دار آنجا برگرفت - مردم پادشاهی همه گریدگی داشتند اکثری گفتند اگر اراده جنگ باشد ما همه رفیقیم - چون دیدند (که خانجهان یکرئی نمیکند و بدنامی مفت عاید حال ما ست) برخاسته راه حضور گرفتند - و خانجهان را خبردار شود (که شاهجهان از راه گجرات گذشت) امرا و راجها از اطراف و جوانب پیش ایشان فراهم آمدند - و ظاهر شد که چلوس دار بخش هم توطیه و تمهید سلطنت ایشان است - که آصف خان کرده - دانست که آنچه کردند موافق بود - اما وقتش گذشت - فداست چه سود و کیلے بحضور فرستاد - و بعد سریر آرائی پیشکش با سهره مرادین ارسال داشت - (علی حضرت) که جهان کرم و مروت بودند (از بد سلوکی او اغماض کرده صوبه دار می مالوه دار مسلم داشتند - و در سال دوم (که از تنبیه ججهار بندیده را پرداخته بحضور رسید) اگرچه بدستور عهد جزم مکانی جمیع امرا پذیره نشدند اما پادشاه برعایت خاطر او (که همیشه بالا دست همه استاده میشد) مهابت خان را (که خانخانان شده سر بکسے فرود نمی آرد) (خصمت دهایی فرمودند لیکن * مصرع * * آن قدح بشکست و آن ساتی نماند * آن اعزاز و سلوک آقا کجا - و آن رجوع خاص و عام کو - و معینا از طرفین صفای خاطر هم نبود - حکم شد که این همه فوج در حضور با خود داشتن چرا - بر طرف باید کرد - و بعضی محالات سیر حاصل

بتقریبی ازد تغییر کردند - و همیشه تا هشت ماه (که در حضور بود)
 بتوهم کردار خود بذخوشی و تذبذب گذرانید - شبم در دربار
 میوزا لشکری پسر مخلص خان از شوریده سرب پیسوان خانجهان
 گفت - که امروز فردا پدر شما را مقید خواهند کرد - چون این
 حرف داهی (که فرغی از راستی نداشت) بخانجهان رسید بسکه
 بے عنایتیها میدید بهراس و سواس افتاده خانه نشین گشت
 اعلیٰ حضرت اسلام خان را نزد او فرستاده استفسار و استکشاف
 فرمودند - او استیلائی توهم انحراف مزاج پادشاهی ظاهر کرده
 مسئلت نمود - که امان نامه بخط مقدس مرحمت شود - چنانچه
 بر وفق مدعای او نوشته فرستادند - و یمین الدوله آصف خان نیز
 بظاهر رتبه کرده گفت - اگر شما منزوی میشوید انصاف این است
 که امروز ما همه رفیق شویم - چون مواد نکال و خسران آماده
 گشته بود املا تشفی و طمانینت نشد - و بحکم الخائن خایف
 توهم بر توهم می افزود *

گویند شبم (که میخواهد از آگره راه آراگی پیش گیرد) آصف
 خان مطلع شده اعلیٰ حضرت رسانید - فرمودند چون عهدنامه
 مرقوم شده و پاداش پیش از صدور جریمه عقلا و شرعا جایز نه
 تعرض مناسب نیست - و هنوز حرف در میان بود که آراگی او
 بعرض رسید - همان وقت خواجه ابوالحسن تربتی با امرای
 دیگر بزمانجا تعیین شدند *

گرفتند نصف شب دیوایی بیست و هفتصد و هشتاد و نه (۱۰۳۹) (۲)

هزار و سی و نه بود - که از حویلی آگه برآمد - چون بدر از

هتیاپول رسید جلو در کردن انداخته سر تواضع بر قاش زین انداخت

و گفت - خدایا تو میدانی که برای حفظ آبروی خود میروم - بغی

در خاطر نیست - و چون بدو راهپوش رسید پیش از همه سید مظفر

خان باره و راجه بیتل داس و خدمت پرست خان از فوج

پادشاهی بسر رقتش رسیدند - و جنگی عظیم در پیوست - و آریزش

سخت زدند - حسین و عظمی در بسر رشید و شمس داماد او

با دو برادر خود محمد و محمود از نیاثر عالم خان لودی (که

از کهنه سپاهیان افغانه بود) و شصت کس از نوکران عمده مثل

بهیکن خان قریشی و غیره بقتل رسیدند - خاسجهان بذات خود

چپقلشهای مردانه کرده زخمی عنان عزیمت بدریابی چابک گردانید

و بنابر طغیان آب نتوانست مردم محل گذرانید - زوجه و دختران

خود را با بعضی اسامی معتبر در حوض فیلان نشانده با سیمه سری

و اضطراب تمام گذشت *

* نیم جانے بدر آورده ام از وادی مرگ *

* این قدر زین سفر دور ره آورد بس است *

(۲) در [بعضی نسخه] هزار و چهل و نه (۳) در [بعضی نسخه] هتیاپول

و در [بعضی] هتیاپول (۴) نسخه [ب] بهنگی خان - و در [بعضی نسخه]

بهنگن خان (۵) در [بعضی جا] چپقل آمده *

و بذابر توقف فوج پادشاهی یک شبانه روز بعد در میان خانجهان خود را
 بهنگامهای ملک چهار بندیله انداخت . و (آه های نامسلوک
 پیش گرفته سرے بگوندرانه برآوردن - بکرمآجیدت پسر چهار
 عمدا اغماض کرد - و الا میتوانست دستگیر ساخته ی - خانجهان
 چندی در لانجی دم آسایش گرفته از راه هزار بولایت نظام شاهیه
 در آمد - بهلول خان میانه جاگیردار بالاپور و سکندر دوتایی نیز
 ملحق گشتند - نظام شاه آمدنش فوز عظیم دانسته گرمجوشیه را ^(۲) بنکسره
 از دولتآباد بیرون خیمه زد *

چون خانجهان متصل سراپرده از رسید هذوز از اسپ فرود
 نیامده بود که نظام الملک باستقبال بیرون برآمد - و برده بالای
 مسند نشاند - و خود بگوشه آن جا گرفت - و زرے برای اخراجات
 داده برگنه بیر با آنکه تهانه پادشاهی بود تذخواه کرد - و برفقا
 نیز جاگیر داده رخصت نمود - و خود بجمع فوج پرداخت - و در
 سرآغاز سال سیوم اعلی حضرت باراده استیصال از بلده برهانپور را
 بورزد مسعود دارالسرور ساختند - و سه فوج پنجاه هزار سوار
 بسرکردگی اعظم خان سارجی صوبه دار دکن کسبیل کردند - و خانجهان
 با چهل هزار سوار نظام شاهیه و غیره مقابله نمود *

گویند روز جنگ در پالکی نشسته تذباکو میکشید - عزیز خان
 پسرش گفت - اگر اراده جنگ است سوار شده باید تاخت

والا چرا عالم را بخوابی میدهید - گفت اعتقاد شما این است
 که بر لشکر پادشاهی غالب شویم - حاشا و کلا - اقبال خداداد است
 میخوام باین حرکت مذبح اصلاح واقع شود - و برای شما روزگار
 بهم رسد - و من روانه مکه شوم - و ازین قبیل حرفهای خانجهان
 باعث تفرقه افغانان شد - که از هندوستان بکمال دعوی سلطنت
 هجوم آورده بودند - چون برشکال در رسیدن خانجهان در موضع
 راجوری چهار کورهی قصبه بزر (که در دامن کوه واقع شده)
 اقامت گزید - و بعد انقضای برسات مقرب خان سرفوج نظام شاهي
 باتفاق بهلول خان بآمد آمد فوج اعظم خان از جالناپور خود را
 بدهاردر کشید - و هنوز دریا خان روهله در نه پیوسته بود که اعظم
 خان قابو دیده از دیول گانون روانه شده از گنگ گذشت - و از
 منجهای گانون بر خانجهان (که زیاده بر چهار صد سوار نداشت)
 تاخت - خانجهان آماده پیکار گشته قبائل را بکوهستان روانه کرد
 و خود جنگ کنان برآمد - و چون بالای گهات^(۲) راجوری رسید
 با بهادر خان لودی برادر زاده خانجهان و بهادر خان روهله
 مقابله شد - از طرفین داد مردانگی داده هرچند بهادر خان روهله
 در میدان افتاد اما فوج پادشاهی متواتر بکمک رسید - بهادر خان
 لودی دل بای داده میخواست بدر رود - زاجه بهار سنگهه بذریله
 بآن خون گرفته رسیده از هم گذرانید - خانجهان با زنان اسب سوار

از سیوگانون گذشته به بیضا پور رسید - و دریا خان نیز در راه
 ملحق گردید - و از آنجا بدولتآباد شتافته چندی طرح اقامت
 انداخت - هر چند مبالغه میکردند که بر تخت نشیند در جواب
 میگفت - پنجاه سال از عمر گذشته - معلوم نیست که بعد از من
 پسران من قابل سلطنت باشند - هر مغلی یک یک افغان را از بلاد
 و دیهات بخفت اخراج کند - آنوقت داه و کنیز افغانان نام مرا
 گرفته کفش بر زمین میزنند - که بشومی او باین حال رسیدیم -
 مرا تاب این همه پاهوش خوردن نیست - بهلول و سکندر ناخوش
 شده جدا گشتند - و از نظام شاه هم چندان التفات معاینه نکرد
 بلکه منتظر عذر دید - از درستی غرض آلود او دل بر گرفت
 و بمشورت دریا خان رهله و ایمل خان ترین و صدر خان عزیمت
 پنجاب نمود - که باعانت افغانان آنجا شورش برانگیزد - از
 دولتآباد^(۲) بآنتور آمد - و از راه دهرنگان و انبه پاتر گذشته روی
 عزیمت بمالوه گذاشت - عبدالله خان فیروز جنگ و سید مظفر خان
 بارهه بتعاقب تعیین شدند - جائی نتوانست توقف نمود - تاراج کذا
 میرفت - از نواح سررنج پنجاه فیل پادشاهی گرفته بملک بندیه
 در آمد - تا بکالپی سر بر آرد - بکرماجیت پسر چهار بندیه
 بتدارک تقصیر سابق خود را رسانیده بدریا خان (که چنداول او
 بود) در آریخت - و دران زن و خورد دریا خان راه فنا پیمود

خانجهان از کشته شدن چنين رفيق قرين اندوه و تاسف گشته
 روانه پيش شد - چون بولایت ~~مندانير~~ رسيد سيد مظفر خان باره
 هراول فوج پادشاهي قريب گرديد - خانجهان بنه و بار را روانه
 کرده با هزار سوار گرم پیکار گشت - محموند خان پسرش با جمعه
 کشته شد - خانجهان ناچار جاو گردانیده براه افتاد - و چون در حوالی
 کالنجر رسيد سيد احمد قلعه دار آنجا سر راه گرفت - و دران آريزش
 حسن خان پسر او دستگير گرديد - خانجهان بقائد اجل بيست کرده
 ديگر رفته کنار تالاب سپينده فرون آمد - و بمردم گفت که فوج^(۲)
 پادشاهي دست از تعاقب بر نمیدارد - پاشه کوب رسيد - تا کی
 بگریزم - اين همه خويش و قوم کشته شدند - من هم از زندگي
 سير آمده ام - غير از کشته شدن علاجه نيست - هرکه خواسته باشد
 بدرود - و آنچه مانده بود بهمه قسمت کرد - بسيار جدا شده
 رفتند - غره رجب با جمعه پای ثبات افشرد - با سيد مظفر خان
 باره در آريخت - و آخر پياده گشته با عزيز خان پسر خود و ايمل
 خان توپين و صدر خان تا جان در بدن بود آريزشهای نمايان نموده
 هشت بشمشير و پهلو بزوک خانجر ميبرد - بزخم تير مدهو سنگه
 بر زمين افتاد - و عبدالله خان زخمي سر او را بحضور ارسال داشت
 رفته (که اعلی حضرت در برهانپور بکشتي سير دريای تبتي
 ميگردند) از نظر گذشت - بموجب حکم در مقبره پدرش مدفون

(۲) در [بعضی نسخه] سپيده - و در [بعضی] سپيده م

گودید - طالب کلیم این رباعی گفته گذرانید * رباعی *

* این هژده لطف از پی هم زیبا بود *

* این کیف در بالا چه نشاط افزا بود *

* از رفتن دریا سر پیرا هم رفت *

* گویا سر این حباب آن دریا بود *

و بطریق تعمیه تاریخ این واقعه یافته اند * مصرع *

۱۰۴۰

* که آه و ناله از افغان بر آمد *

مردم آن دمت در احوال خانجهان افراط و تفریط کرده اند - بعضی

برانند که اصلا بغی و خروج در سرش نبود - آنچه بوقوع آمد

محض برای خود داری بود - و برخه گویند همیشه مزاجش مجبول

خودسری و طغیان بود - و بے تحاشا زبان طعن و سرزنش بر دراز

کنند - قطع نظر از اتوال مخالف و موالف از احوال او که بتفرس

و میرسد این است - که مرد راسخ و درست بود - زمانه سازی

و در دولتی نداشت - سیلیمی رزگار نخورده بود - حرف کاهشی

بگوش نرسیده محسود همه بود - و همه دست نگرش - پادشاه

هذدوستان با آن همه عظمت و شان شیفته و فریفته او - از نخوت

و بے نیازی سر بفاک و ملک فرو نمی آورد *

در زه شاهجهان تقریبا بسید خانجهان باره گفتند - که این

خطاب شخصی است که ما و جمیع شاهزادها آرزومند نگاه او بودیم

و از باستغنا با کسی حرف نمیزد - یکباره نیرنگی چرخ بوقلمون عالم
 تازه بروی کار آرد - و صفی دیگر بر بساط روزگار چید - آن خصوصیت
 و محرمیت نماند - مردمی (که بار مجرای او نمی یافتند) سر
 همسری برداشتند - بل یکسر و گردن بلند تر افراشتند - و صدر
 بعضی حرکات بی اخلاصی (که در پیشگاه خلافت محمول بر بغی و فساد
 شد) باعث آن گردید که هر بیقدری به چشم حقارت می نگریست
 و هر هرزه گوئی صدای خارج آهنگی بگوش می کشید - بسکه غیور
 بود و شریف النفس متحمل نشد - طبع کبید - و دل بر کند
 آوارگی و بیابان مرگی مرجع پنداشت - و اذا ابتلیت ببلیتین
 فاختر ایسرهما - بمزاج ننگ پرستان غیرت آئین هیچ تعب و جان کنیزی
 ناگوار تر از ذلت بعد از عزت نیست - لهذا خود را رسانید
 بجائی که رسانید - پس در بدو حال علت اینهمه ارتکاب متاعب
 و مهالک غیر از پاس آبرو و حفظ مرتبه نبود - بعد ازان اغراض
 دیگر هم ضم شد - بلکه ضرورت لازم وقت افتاد - مثل جمع فوج
 و اتفاق با نظام الماکیه - اگر نقشش درست می نشست و زمانه
 بر سرباری می بود حب جاه دنیا کی میگذاشت که بفروری
 سرفرو آرد *

بالجملة خانجهان بوقار و حلم متصف بود - و مجوز ضرر احدی
 نمیشد - بیشتر رغبت بصحبت اهل ایران داشت - با آنکه
 سنی مذهب بود - اگرچه پدرش بتشیع شهرت دارد - و مقوله درست

که شجاعت بی غلامی مرتضی علی نمی باشد - آخر^(۱) از محبت شیخ فضل الله برهانپوری شوق بتصوف بهم رسانید - شبها با درویشان و علما بسر میبرد - و اظهار تنفر از دنیا میکرد - در سرکارش فروغ بدعت نبود - اخراجات او گاهی سه لک روپیه در ماه و گاهی کمتر - و قلیله پس انداز هم میشد - خود بکارها نمی رسید و با هذود التفات نمیگرد - محاسبه اعمال و دیگر اکثر امور ملتوی بود - پسرانش بسیار بودند - چندی در معارک جان سپردند و اصالت خان (که سه هزاری منصب داشت) در ایام آراگي در دولتآباد درگذشت - و مظفر از پدر جدا شده بحضور رفت و فرید و جهان دستگیر گشتند - و عالم و احمد گریخته بعد مدتی بحضور آمدند - کسی تا حال از اولاد او ترقی نکرد *

• خان عالم میرزا بر خوردار •

پسر میرزا عبدالرحمن دولدی ست - که ابا عن جد دین دودمان تیموریه دیرین خدمت و ثابت حقوق است - و از زمان صاحبقران نیاکان او پشت پیشست امرا شده اند - جد کلانش میر شاه ملک از اعظم امرای صاحبقران بود - و بخیر اندیشی و دولتخواهی همواره روشناس • میرزا بر خوردار تا سال چهارم اکبری دو صد و پنجاهی منصب داشت - در سال چهل و چهارم [که دایم اجینیه (که

(۲) نسخه [ب] فضل برهانپوری (۳) نسخه [ج] که احوالش جداگانه

از سرتابان صوبه بهار بود) از زندان رهائی یافته دستوری بنگاه گرفت [میرزا بکین آنکه پدرش عبدالرحمن بآریزگ آن بومی زندگانی سپرده بود با برخی در محکوم بود ریخت - دلپیت بدر رفت عرش آشیانی فرمودند که میرزا را بر بسته نزد آن زمیندار برند باستشفاع بعضی باریابان حضور متوقف شده زندانی گردید اتفاقاً در خدمت شاهزاده سلطان سلیم بسیار مربوط بود - پس از جلوس چون در فن میرشکاری کمال مهارت داشت بخدومت قوش بیگی امتیاز یافت - و در سال چهارم جهانگیری بخطاب خان عالم لوی ناموری بر افراخت - و چون در سال ششم سنه (۱۰۲۰) هزار (۲) و بیست هجری شاه عباس صفوی پادشاه ایران یادگار علی سلطان طالش را بتعزیت عرش آشیانی و تهذیم جلوس فرستاد در سال هشتم بهمراهی او خان عالم بمفارت دستوری یافت - چون شاه بدفع رومیه در سمت آذربایجان متوجه بود حسب المرضی چندگاه در هرات و قم متوقف گشت - گویند مردم بسیاری همراه داشت - دریمت نفر قوشچی و میرشکار بودند - و هزار کس از ملازمان معتبر پادشاهی بود - بظاهر امتداد وقفه بیشتره را از هرات برگردانید - در سال (۱۰۲۷) هزار و بیست و هفتم (که شاه بدارالسلطنه قزوین معارفت نمود) خان عالم (که همگی قریب (۴)

(۲) نسخه [ب] هشت هجری (۳) در [بعضی نسخه] طاش (۴) نسخه

[ج] قریب هشتصد نفر

هفتصد و هشتصد نفر همراه داشت) با ده زنجیر فیل قوی هیکل
 با حوضهای سیمین و (زیر و زینهای گوناگون آراسته و اقسام
 جانوران از سباع و ستور جنگی و طیور و مرغان سخن گو و گاران
 گجرات و گردنهای مکلف و پالکیهای مقطع بحوالی شهر رسید
 جمعی از اعظم امرا استقبال کرده بباغ سعادت آباد فرود آوردند
 روز دوم شاه در میدان سعادت آباد سرگرم چوگان بازی و قبیق اندازی^(۲)
 بود - خانعالم ملازمت نمود - شاه اعزاز و احترام بسیار بجا آورد
 و فرمود که چون میانه ما و پادشاه عالیجاه جهانگیر پادشاه طریقه
 اخوت مسلوک است و ایشان ترا برادر نامیده اند برادر برادر
 هم برادر است - برادرانه باغوش کشید - خانعالم میخواست که
 از تحف و هدایا هر روز یک چیزه بنظر گذراند - شاه بشکار
 زنگول (که مخصوص ولایت مازندران است و موسم آن میگذشت) عازم
 آندیار بود - لهذا آنچه تحفگی داشت در یک روز گذرانیده
 سایر امتعه را به بیوتات سپرد - که بتدریج ملاحظه فرماید - و شاه
 بمرتبه شیفته صحبت او شد که اگر بشرح و بسط رقمزده کلک
 گردد محمول بر اغراق میشود - از فرط التفات در محاورات
 جانعالم میگفت - و تا درانجا بود دمی ب او بسر نمیبهر - اگر
 روزی یا شبی بحسب اتفاق نمیرفت شاه ب تکلفانه بمنزل او
 تشریف آورده عواطف و مهربانی را پایه برتر می نهاد - (روزه

(که از شاه (خصمت شده بیرون شهر منزل گزید) بمشایعت آمده
عذرها خواست *

الحق که خانعالم این خدمت را بشایستگی حسن انجام بخشید
و زرهای بسیار درین کار صرف کرده نامه بجزرگی برآورد - سکندر
بیگ منشی راقم تاریخ عالم آرای عباسی مینویسد - روزیکه خانعالم
داخل قزوین شد مشاهده تجملات ظاهری او کردم - و از ثقات
استماع افتاد - که از آغاز دولت صفویه الی الان از ولایت هند
پاکه روم هم ایلاچیته باین شوکت و اسباب رجاه و حشمت بولایت
ایران نیامده - معلوم نیست که در زمان سلاطین سابقه از اکسره
و کدیان نیز آمده باشد - در سر آغاز سنه (۱۰۲۹) هزار و بیست
و نهم هجری (که اواخر سال چهاردهم جهانگیری بود) هنگامی
(که مرتبه اول بعزیمت سیر کشمیر نهضت جنت مکانی واقع شد)
در قصبه کلانور خانعالم از ایران مراجعت نموده بملازمت استسعاد
یافت - پادشاه از غایت الطاف و مراحم دو شبانه روز در خوابگاه
نگاهداشته لحاف خاص عنایت فرمود - و در جلدوی تقدیم سفارت
بمنصب پنجهزاری سه هزار سوار سربرافراخت - عجب از شیخ
عبد الحمید لاهوری که در پادشاهنامه شاهجهانی در حق خانعالم
نوشته - که چون از چرب زبانی و مزاجدانی (که ناگزیر سفیر است)
دهره نداشت ادای این شان جمیم چنانچه باید از او بتقدیم نرسید
معلوم نمیشود که چرا میگوید - و از کجا میگوید - و چون سریر

سلطنت همدوستان بجلوس صاحبقران ثانی شاهجهان مزین گشت
 خانعالم بمنصب شش هزاری پندجهزار سوار و علم و نقاره سرافرازی
 یافته بصوبه داری بهار از تغیر میرزا رستم صفوی رخصت یافت
 و بنابر آنکه از افزونی کوکنار بمهمات ملکی نمی توانست پرداخت
 در همین سال معزول گردید - و در سال پنجم آخر سده (۱۰۴۱)
 هزار و چهل و یک (که اعلیٰ حضرت از برهانپور بکبرآباد علم
 معارفت افراخت) خانعالم بتقبیل سده سنیه میاهی گشت
 پادشاه بسبب کبر سن و التزام کوکنار او را از خدمت معاف
 داشته مبلغ یک لک رویه برسم سالیانه مقرر شد - در دارالخلافت
 آگره رحل اقامت افکند - بجمعیت خاطر روزگار بسر برد - باجل
 طبعی در گذشت - لا ولد بود - برادرش میرزا عبدالسبحان فوجدار
 آله آباد بوده ضبط درست داشت - تغیر شده تعیین کابل گشت
 و در هنگام افریدی کشته گردید - پسرش شیرزاد خان بهادر
 پرنل بود - در جنگ سپینده با خانجهان لودی بکار پادشاهی آمد
 صاحب عالم آرا نوشته - که خان عالم از جانب جهانگیر پادشاه
 بخطاب بهائی یعنی برادر سرافرازی داشت - اما در احوال نامهای
 همدوستان هیچ جا مذکور نیست - و برزبانها سایر و دایره
 و چون شاه هم در وقت ملاقات اظهاره باین معنی فرمود چنانچه
 در صدر گذشت دلیل واضح بر صدق مدعاست - چه بدون تحقیق
 شاه بر زبان نمی آرد - واللہ اعلم

• خواجه ابوالحسن تربتی ملقب بوکن السلطنه •

تربت الکنه ست از خراسان - قطب الدین حیدر (که مظهر آثار غریبه و امور عجیبه بود - و حیدریان بوی منسوب اند) از انجا ست خواجه در عهد عرش آشیانی بخدمت وزارت شاهزاده دانیال و دیوانی دکن اختصاص داشت - چون جنت مکانی سریر آرای سلطنت شد خواجه از دکن حضور طلب گردید - سال درم (که آصف خان میرزا جعفر بمنصب وکالت بلندرتبگی یافت) ادرا بهمراهی خود جهت سر رشته داری در خواست - پس ازان (که آصف خان بهم دکن شنافت - و دیوانی باعتماد الدوله باز گردید) خواجه در رکاب پادشاهی بقرب و اعتبار امتیاز یافته در سال هشتم سنه (۱۰۲۱) هزار و بیست و یک هجری بمنصب والای میربخشیکری افتخار اندوخت - و چون اعتماد الدوله سفر گزین ملک بقا گشت خواجه را بتفویض دیوانی کل و منصب پنجهزاری پنج هزار سوار امتیاز و اعتبار افزودند - در هنگامه مهابت خان در آب بهمت پیش روی عماری نور جهان بیگم خواجه باتفاق آصف جاهی و ارادت خان باجمع قلیل اسپان شنا کرده و یراتها تر گشته در بروی فوج مهابت خان آمد - ناگاه بباد شپه تیر مخالف^(۲) جلو مردم بیگم بے اختیار برگشت - و هریک از امرا بطرف افتاد خواجه دران آشوب گاه و رادری ناهنجار از اسب جدا گشته

(۲) نسخه [۱] ببازشپه تیر *

بمردن ملاح کشمیری جان بسلامتی بود - و چون وکالت بآصف جاهی
 قرار یافت در سال نوزدهم صاحب موبیگی دارالملک کابل بعهده
 خواجه مقرر گردید - و بنیادست او پسرش ظفر خان از حضور
 دستوری یافت - و در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب شش هزار
 شش هزار سوار پایه افزای دولت خود گشت - چون شب یکشنبه
 بیستم و ششم صفر سنه (۱۰۳۹) هزار و سی و نهم خان جهان
 لودی از آگره فرار نمود همان شب اعلیٰ حضرت خواجه را با امرای
 نامدار بتعاقب تعیین فرمود - اگر چه بعضی امرای جلالت کیش
 صیقل آهنگ پیش شتافته بجنگ پرداختن و خانجهان فرار
 گزیده خود را بدریای چنبل زده درگذشت اما خواجه آخر روز
 یکنار آب رسید - و چون بدون کشتی نتوانست عبور نمود تا در
 پاس روز دیگر متوقف گشت - خانجهان بعلمت این فاصله هفت
 پاس فرصت یافته خود را بملک بذرینه انداخت - جگراج پسر
 چهار سنگمه پناه داده او را از ملک خود گذرانید - و براهبران
 لشکر پادشاهی مواضع نمود - که پی غلط کرده براه دیگر دلالت
 نمایند - بذا برین خواجه با سرداران دیگر در جنگهای انبوه
 بهر سمت تردد نا مفید داشته غیر از سرگردانی طرفه نیست - چون
 اعلیٰ حضرت بعزم استیصال خانجهان بخطه برهانپور ورود فرمود
 خواجه با سایر کمکیان آمده ملازمت کرد - و باستخلاص ولایت
 ناسک و ترمک رخصت یافت - و پس از ضبط آن الکا و تخذوا

بجاکیر ساهو به و نسله حسب الحکم پادشاهی بمک نصیری خان
 (که محاصره قلعه قندهار داشت) در آورد - و از میانه راه خبر فتح
 شنیده برگشت - و بقصبة پاتور شیخ بابو (که پرگنه ایست از
 پادان گهاٹ برار) بگذار رد آید تنک آب فرود آمد - میخواست
 ایام برشکال را درانجا گذراند - که ناگاه سیلاب عظیم از سر کوه
 در بلشکر نهاد - مردم از تاریکی شب و شدت آب سراسیمه
 گشته از بیم جان بهر سو گریزان گشتند - خواجه با امرای دیگر
 بر اسپان بے زین سوار شده خود را ازان مهلکه بر آورد - و قریب
 دو هزار کس و مجموع اسباب خواجه را با لک روپیه نقد آب برد
 در سال پنجم بصوبه داری کشمیر سرفراز گشته ازانجا (که اتسقال
 دولت بود) اعلیٰ حضرت بے ضرورت دوری او را ندانسته
 ظفر خان پسرش را بنظم مهم آن ملک بنیابت رخصت فرمود
 خواجه سال ششم (۱۰۴۲) هزار و چهل و دو هجری
 در سن هفتاد سالگی مرحله پیمای عقبی گردید - طالب کلیم تاریخ
 فوتش یافته *

* ع *

۱۰۴۲

* با امیر المومنین محشور باد *

خواجه مرد راست کارگذار بود - لیکن بترشردنی
 و درشتخوئی اتصاف داشت - خلف رشیدش ظفر خان است
 که ذکر او نقش پذیر خامه و قانع طراز میگردد - و پسر دیگر میرزا
 خورشید نظر است *

• خان زمان بهادر میرزا امان الله •

خلف رشید مهابت خان زمانه بیگ است - و والده اش از خاندانهای میوات بود - بخلاف پدر بمالکات رضیه متحلی و بخوبیها در امثال و اقربان سر برتری می افراخت - از چندان پدری چنین پسر می مردم را بشکفت می انداخت - چون در سال هفدهم جهانگیری قرعه برهم زنی دولت شاهزاده شاه جهان بنام مهابت خان افتاد جنت مکانی او را از صوبه داری کابل حضور طلب فرموده نظم آن مملکت بمیرزا امان الله بنیابت پدر تفویض یافت و بمنصب سه هزار و خطاب خاندان خانی سرافراز گردید (۲) چون جتی نام اوزبک از الوس المان نوکر نذر محمد خان والی بلخ (۳) که او در السنه عوام بیلنگتوش اشتها داشته - بجهت آنکه در جنگی سینه را تاخته بود - چه ترکان یلانک برهنه و توش سینه را گویند) پیوسته در سرحد خراسان و مابین قندهار و غزنین می گذرانیده بقزاقی نام برآوردن و مکرر بر خراسان تاخته شاه ایوان از حساب بر می داشت و قلعه بجهت ضبط هزارجات (که یورت آنها در حدردن غزنین واقع است - و از قدیم بحاکم آنجا مالگذاری می نمودند) دران نواهی اهداث کرده همشیره زاده خود را با فوج باز داشت سران الوس هزاره بخاندان خان استغاثه نمودند - او با فوج آراسته بر سر آنها شتافت - سردار با جمعی از اوزبکان در جنگ بقتل رسید

(۲) در [بعضی نسخه] خانه زاد خانی (۳) نسخه [ج] جهنی

و آن حصار را مذهبم ساخت . یانگتوش از نذر محمدخان (که تجویز
 فوج کشی بسرخد پادشاهی نمیکرد) بمبالغه (خصمت گونه حاصل
 کرده در سال نوزدهم با حشری از اوزبک و ایمانچی^(۲) بدو کرده می
 غزنین رسیده آماده ییکار گردید - خانزاد خان با کمکیان آنصوبه
 دران عرصه شهاست در کشتن و بستن و تاختن کارنامه جلالت
 و جانسپاری بتقدیم رسانید - گویند درین جنگ از فیلان کارے غریب
 شد - هرگاه اوزبکان حمله می آوردند فیلان را بر سر آنها میدرانیدند
 بے اختیار اسپان رم میکردند - اصلا سعی اوزبکان پیشرفت نمیشد
 ناچار یانگتوش رو بفرار آورد - گویند درین جنگ سوارے مسلح
 اسپر شد - خواستند بکشند - فریان کرد که من عورتم - چون برهنه
 کردند زن بود - ازو معلوم شد که قریب هزار زن اینچنین درین
 لشکر است - که مردانه شمشیرها میزنند - خانزاد خان قاشش کرده
 دنبال کرده بهمعنائی فتح و نصرت معاودت نمود *

چون صاحب صوبگی بنگاله بمهابت خان اختصاص گرفت
 بالتماس او از کابل طلب شده نزد پدر (خصمت یافت - و در سال
 بیستم (که مهابت خان بعقاب حضور طلب گردید) صوبه دارعی بنگاله
 بخانزاد خان نامزد شد - پس ازان (که مهابت خان ببادافراه کردار
 ناپسندیده خود از گذار دریای بهت راه آوارگی سپرد) او از حکومت
 بنگاله معزول گشته بحضور رسید - و بحسن سلوک و تدبیر درست

باس عزت خود داشته در رضا طلبی آصف خان سر موئے تجاوز نمود
 پس از واقعه ناگزیر چنیت مکانی در معاملات که زرداد شریک
 آصف خان بود - در آغاز جلوس فردرس آشیانی از لاهور بملازمت
 رسیده بمنصب پندجهزاري پنجهزار سوار و خطاب خانزمان
 و صوبه داری مالوه از تغیر مظفر خان معموری سر برافراخت
 و در همان سال ^(۲) چون صوبه داری دکن بزام پدرش مقرر شد بنیابت
 پدر از مالوه بدکن (د آورد) - و پس از آن در سال دوم (که نظم
 دکن بارادت خان مخاطب باعظم خان تفویض یافت) خان زمان
 بتقبیل سده خلافت کامیاب گردیده بجایگز خود سنبهل شدانت
 و چون اعلیٰ حضرت باستیصال خانجهان لودی متوجه دکن شد
 خانزمان متعاقب رسیده بهمراهی آصف خان یمین الدوله (که
 بمالش محمد عادل شاه والی بیجاپور تعیین شده بود) نامزد گشت
 و سال پنجم هنگام مراجعت پادشاهی از برهانپور بهزدوستان
 صوبه داری دکن و خاندیس از تغیر اعظم خان بمهابت خان (که بنظم
 دهلی می پرداخت) مقرر گردید - و یمین الدوله فرمان صادر شد
 که خانزمان را با تعیناتیان آنصوبه در برهانپور گذاشته با اعظم خان
 و دیگر امرا احراز شرف ملازمت نماید - خانزمان در همان ایام
 محمود خان حارس قلعه کالنه را (که سر از اطاعت فتح خان ولد
 ملک عنبر پیچیده بود) بذابر آنکه نظام شاه را رهگیری عدم ساخت

و میخواست قلعه را بساهو بهونسله بپارند مستمال نموده آن
حصن حصین را بدست آورد - چون پدرش در سال ششم بکشایش
قلعه فاک شکوه در لنگاه همت گذاشت خانزمان با پنج هزار سوار
آماده کارزار گشته بهر مورچال (که احتیاج کمک میشد) بے توقف
خود را می‌رسانید - در آن ایام بیست هزار گاو و غله و جمعی از تابین
امرای کمکی در ظفر نگر جمع شده بسبب انتشار اشقیا نتوانستند
ملحق شد - خانزمان بدان طرف رو آورد - ساهوجی بهونسله
و بهلول خان در چکلتخانه سه گروهی کهرگی از را دایره وار احاطه
نمودند - خانزمان در جای خود نبات ورزیده بیان اندازی و سردادن
گچنال و تغذگ پرداخت - هر طرفی (که متغایر قدم جسارت پیش
میگذاشتند) سرچنگ آسا می‌یافتند - چون شب افتاد طرفین دست
از جنگ باز داشتند - خانزمان در نادرگاه فرود آمده بهوشیاری
صبح نمود - غنیم سعید پیشرفت ندیده مایوس برگشت - و او
رسد را گرفته بپدر پیوست - و همواره در مورچال و برکه‌های
مردانه نموده لوائی چیرگی می‌افراشت - دفعه دیگر برای آوردن
رسد غله و خزانه و باروت پادشاهی (که بررهنگیره رسیده پیش
نمی‌توانست آمد) راهی گشت - زنده‌له خان و ساهو و یاقوت حبشی
دنبال گرفتند - که قابو یافته دست بخزانة و رسد توانند رسانید
خانخانان ازین خبر نصیری خان را بکمک تعیین کرد - خان زمان

بنیردی همت و پردای همه را همراه گرفته برگشت . چون
 هنگام رهگرائی فوج هراول و چنداول یک کروه از قول دورتر
 می بود روزیکه داخل کهرکی میشد ناگاه آنها ریختند . از طرفین
 آویز شے سترگ رو داد . اکثرے مالش بسزا یافته راه فرار پیمودند
 و پس از فتح آن قلعه متین بدرخواست سپه سالار شاهزاده محمد
 شجاع بتسخیر دژ دشوار کشای پریزده تعیین شد . خانزمان برسم
 منفلا روانه گشته در مراتب محاصره از دراندن نقب و نشاندن
 مورچال دقیقه فرو نگذاشت . اما بنابر در رؤی امرا و بر سر رسیدن
 برشکال انفتاح آن حصن در عقدہ تعویق افتاد . شاهزاده با مهابت
 خان و دیگر نویذیان عظام بے نیل مقصود مراجعت نمود *

با آنکه مهابت خان از همه پسران ادرا درست تر میداشت
 و هرگاه سر امان الله میگفت اگر معامله لکها بودے از سر آن
 در گذشته لیکن از سبعیمت و بد مزاجی سر دیوان دشنامهای
 فحش بار میداد . هر چند او کذایه و تصریحاً پیغام کرد (که شرمے
 از سن و سال کرده پاس مرتبه مرا نگاهدارند . و خفت زده زن)
 وی بیشترے بمذلت پسر میکوشید . مکرر خانزمان میگفت
 که مرگ باختیار من نیست . و کشتن چه قدر کار است . اما
 زیان زده دین و دنیا میشوم . چون بسیار بجان آمد از گهات
 درهنگمیره بے رخصت بعزم حضور روانه شد . روز اول ببرهانپور
 رسید . و شب در میان از گذر هاندیه درگذشت . مهابت خان

باندوده و آشفته‌گی در شده میگفت - اعیان حضور (که همه با من مدعی اند) اگر حرفی نگوئید از من بپادشاه می‌رسانیدند محمول بر عداوت و همد میشد - الحال [که چنین پسر (که بهمن اخلاق و نیکوئی شیم مشهور آفاق است) این تسم برود] بد نقشی من یقین خواهد شد - درین پیرانه سالی مرا رسوا کرد آه سرد میکشید - و دست بر زانو میداد - و میگفت آه امان الله جوان مرگ شوی - گویند چون آمدنش بعرض رسید اعلیٰ حضرت خواندند *

* ع *

* آشنا را حال این است وای بر بیگانه *

اتفاقاً روزه (که ساعت ملازمت خانزمان بود) خبر قوت مهابت خان رسید - اعلیٰ حضرت یمین الدوله را با دیگر امرا بتعزیم فرستاده باعزاز طلب داشت - و بانواع عوطف نواخت - چون تا آن زمان یک صوبه دار بنظم خاندیس و برار^(۳) می‌پرداخت درینولا دوحصه ساخته بالاگهات را (که عبارت از دولتاباد و احمدنگر و سنگمذیر و جانیر و یقن و جالناپور و بیر و دهارور و لخته محال برار و تماشلی تلنگانه که جمع آن یک ارب و بیست کرد دام بود) بدرتفویض نموده مرخص ساخت - و چون بنابر مالش چهار سنگه بیدیله صوبه دارعی مالوه بخاندوران بازگردید خاندیس بآله دردی

(۲) یا بدنفسی باشد (۳) نسخه [ب] برار دکن - و نسخه [ج] برار و

دکن می‌پرداخت *

خان مقرر شده برار نیز ضمیمه بالاگهات بخانزمان متعلق گشت *

و در سال نهم (که اعلیٰ حضرت بسیر قاعه دولتآباد نهضت
 دکن فرمود) خانزمان را بهر دولی (او ستر سال و سایر راجپوت
 و چنداولی بهادر خان درهله و طایفه افغانان جهت تسخیر محال
 چمارکونده^(۲) وطن ساهو و ولایت کوکن (که در تصرف او بود) و نهیب
 و غارت مملکت بیجاپوریه (که درین سدهت واقع است) کسپیل نمود
 او مکرر بساهوی ادبار پورده مالشهای مستوفی داده چمارکونده^(۳)
 و غیره محالات احمدنگر را نهانه نشین پادشاهی ساخت - و تا کولار
 و از انجا بهمرج و رابباغ بتاخت و تاراج پرداخت - چون عادل شاه
 سر بروقه اطاعت گذاشت عطف عذران نموده بخطاب بهادری
 سر برافراخت - و پس ازان بمکشیش قلعه جذیر (که از اعظم قلاع
 نظام شاهیه است) دستوری یافت - خانزمان تذبیه ساهو و تعائب آن^(۴)
 بدخو مقدم و اهم داشته بهنبالش بکوکن شتافت - و هر جا
 میرفت دست از بر نمیداشت - ساهو بنه و بار بغارت داده بقلعه
 ماهوی متحصن گشت - چون رندراو خان از جانب عادل شاه
 مامور شد (که باتفاق خانزمان بهادر قلاع متصرفه ساهورا مستخلص
 ساخته ضمیمه ملک پادشاهی سازد) از یک طرف خانزمان و از
 جانب دیگر رندوله خان ماهولی را گرد گرفتند - ساهو ترسان

(۲) نسخه [ب] چمارکونده (۳) نسخه [ج] بساهو مالشهای (۴) نسخه

[ج] ساهو مقدم و اهم *

و هراسان گشته قلعه جنیر و ترنگلواری و تربنگ و هریس و جودهن
و هوسل را با خویش نظام شاه (که پیش او بود) سال دهم سنه
(۱۰۴۶) یکهزار و چهل و شش بخانزمان سپرد - و چون موبه داری
هر چهار موبه دکن بهادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر قرار
یافته بود خانزمان بدولتباد معارفت نموده بخدمت آن پادشاهزاده
اقبال مند قیام داشت - بحسب امراض متبایذه (که از دیر باز
طاری شده بود) گاهی ازان بهی می یافت - و باز نکس میکرد
تا در آخر سنه مذکور (رخت حیات بریسم) * رستم زمانه ورد *
تاریخ یافته اند - گویند دم را پسین بافاقه آمده این بیت
مشهور بر سخت *

* جان بلمب دارد امانی چون چراغ مبدوم *

* جنبش زان آستین خواهم که کار آخر شود *

در شجاعت و سپاهگری یگانه وقت و بسیار غضوب و غبور بود
و با وصف آن حلم و تواضع را بمرتبه و وزیده که آنهاست (که
با پدرش مدعی جان بودند) برای او بساط محبت و یکدلی
می گسترند - اگرچه مهابت خان میگفت - کم دوستی اینها برغم
من است - بعد از من اگر این اتفاق و وفاق بماند نفرین بر من
خواهی کرد - در فهم و دانش هم بے نظیر وقت بود - تاریخ
متضمن حالات جمیع سلاطین روی زمین برشته تالیف کشیده

مجموعه گنج باد آورد نیز جمع از سمت - امانی تخاص میگرد
 صاحب دیوان است - از دست *
 * قطعه *

* بر در جام ما بنویسید نام ما *

* تا نام ما بدور بماند ز جام ما *

* دوران اگر بکام نگردید گو مگرد *

* این بس که دور جام بگردد بکام ما *

یک پسر داشت - میرزا شکر الله نام - قابل و روشناس پادشاهی بود
 در هنگامی (که خانزمان باستخلاص جزیر مامور شد) او بذیابست پدر
 بحر است برهانپور (رخصت یافت) *

* خواجه جهان خوانی *

خواجه جان نام - از قدیمان فردوس آغیانی است - پس از وصول
 خبر فوت جنت مکانی چون پادشاه از جزیر مضاف دکن نهضت
 نموده متصل احمد آباد رسید ادرا (که بمنصب در هزاره ششصد
 سوار سرفراز بود) بدیوانی گجرات سر بلند نمود - اواخر سال چهارم
 در خواست (رخصت) حرمین شریفین نموده بدین امنیت کامیاب
 گشت - چون پادشاه پنج لک روپیه نذر کرده بود (که باهل استحقاق
 آن در بقعه مبارکه ارسال نماید) بکار پردازان صوبه گجرات فرمود
 که دو لک و چهل هزار روپیه را متاعی (که باب خرید و فروخت
 آن در مکان باشد) بدام برده (که بدیانت و امانت موصوف بود)

بسرند - که بعد فروخت اصل و سود آنرا بمحتاجان آن در بقعه
برساند - و سال نهم از آنجا برگردیده بحصول ملازمت و گذرانیدن
نه اسب عربی بطریق پیشکش سر عزت با آسمان رسانید - سال
دوازدهم از دیوانی گجرات معزول گردیده سال هفدهم مطابق سنه
(۱۰۵۳) هزار و پنجاه و سه هجری بدار بقا خرامید *

* خان دوران نصرت جنگ *

خواجه مابر نام پسر خواجه حصاری نقشبندی ست - در زمان
جنت مکانی منصب یافته تعین دکن گشت - خانخانان آثار بردلی
و کاردانی از نامیه هالش دریافته در مقام تربیت شد - او بذاهر
جهت دست از نوکری برداشته بنظام شاه پیوست - چون در آنجا
دواج خرد سالان بیشتر دید خود را داخل آن گروه کرده چندان
سعی نمود که بقرب مصاحبت امتیاز یافت - و بخطاب شاه نواز
خان مخاطب گشت - باز از آنجا دل برگرفته در ملازمان شاهزاده
شاهجهان منتظم شد - و بخطاب نصیری خان اعتبار اندوخت
و در گردش فلکی همه جا ملتزم رکاب بود - از نیکو پرستاری دقیقه
فرد گذاشت نمی نمود - حتی بمقتضای وقت گاه بتربیت زین
و انجام اسب خامه قیام می ورزید - در جنگ تونس^(۲) سردار فوج
شاهی بود - چون در آن روز عالمی خاک بے حقیقتی بفرق روزگار
خود بیخست او نیز ندوانست پا افشرد - پس ازان (که عبدالله خان

بهمنانی گزیده از شاهزاده جدا شد) و نیز نسبت دامادی خان
 مذکور منظور داشته حرمان گرا گشت . و بملک عنبر پیوست
 و پس از فوتش با نظام الملک (که استقلال بهم رسانیده بود)
 می گذرانید . در سال دوم فردوس آشیانی (روی نیاز باستان خلافت
 آورده بمنصب سه هزار و دو هزار سوار و خطاب قدیم نصیری خان
 هر برافراخت . چون در سال سیوم اعلی حضرت از خطه برهانپور
 افواج متعدده به تنبیه خانچهران و تسخیر ملک نظام شاهیه و حدود
 و اطراف آن تعیین فرمود از بهمراهی (اجه گجسنگه نامزد شد
 از کارطلبی عرضه داشت که اگر خدمت تسخیر ملک تلنگانه و قندهار
) که رار (تن بدان سمت دستوری یافته) بمن باز گردد در کمتر
 مدتی بانجام میرسانم . از پیشگاه سلطنت بمنصب چهار هزار و
 سه هزار سوار تحصیل ناموری نموده بدان مهم دستوری یافت
 و کشایش قلعه قندهار را (که بمئات و دشوار کشائی اشتها دارد)
 بیش نهاد همت ساخته اول سرافراز خان سر لشکر آن ملک را (که
 در میان قصبه و قلعه آماده پیکار بود) مالشی بعزا داده آواره نمود
 پس ازان تقسیم مورچاها نموده گرد گرفت - مقرب خان و بهاول خان
 و زردله خان عادلشاهی (که بکمک قلغیان رسیده هجوم آوردند)
 بتلاشهای مردانه او عذاب تاب گشتند - درین اثنا اعظم خان صوبه دار
 دکن بیادری در (رسید - متحصنان گرفتاری خود قریب دیده زینباری
 شدند . و بعد چهار ماه و نوزده (در سال چهارم سنه (۱۰۴۰)

هزار و چهارم هجری صادق داماد یاقوت خداوند خان کلید قلعه
حواله نمود - توپ ملک ضبط و بجای و عنبري مشهور از خرد و کلان
یک صد و شانزده (که هر یک برای برهم زدن لشکر و شهر
کفایت کند) با سایر اسباب قلعه داری ضبط درآمد - نصیری خان
باضافه هزار و هزار سوار بلند پایه گردید - و در همین سال هنگام
خصت بالاگهاگ دکن بالتماس او ماهی و مراتب [که به پیشین ایام
در سلاطین دهایی شیوع داشت - و ایشان بحکم دکن داده بودند
و ازان باز درین ملک اعتبار تمام گرفته سلاطین آنجا بکس (که
شایان عنایات عظیمه باشد) میدهند] مرحمت شد - و در سال
پنجم از تغیر معتقد خان بصوبه داری مالوه اختصاص یافت *

گریزند که چون آجین و سارنگپور از انتقال خواجه ابوالحسن
(که از مدت ممتد آنرا آباد ساخته بود) بجاگیر او تن شد دران ایام
در خاندیس و دکن قحط و غلا بمرتبه بهم رسید که نان^(۲) بجای
می ارزید - مدار قوت ساکنه آنجا بر غله مالوه شد - نصیری خان
خرمهای غله را بزر در ساخت - در هیچ وقت اینقدر زر از محال
مالوه وصل نشده *

چون در سال ششم مهابت خان قلعه دولتآباد را محاصره نمود
نصیری خان بکمک تعیین گشته مصدر کارهای نمایان گردید - (در
(که در مورچال خانزمان نقیرا بهفتاد من باروت انباشته آتش زدند)

و بیست و هشت گز از دیوار عذیر کوت و دوازده گز از برج آن پریده
 راه وسیع پیدا شد . اما از ریزش تفنگ و بان فلکیان هیچکس
 اقدام بیورش نمیکرد (مهابت خان خواست که خود پیاده شده
 در آید - نصیری خان گفت - از سران و سرداران چنین سگالشی
 خلاف قانون کاردانی ست - من در می آیم - سپر حفظ ایزدی
 بر روی کشیده بقلعه درید - و از تیر و تفنگ گذشته بجنگ شمشیر
 و خنجر رسید - متحصنان از مشاهده چنین جاسپاری و سرافشانی
 لخته آریزش نموده بمهاکوت در آمدند - و چون آنرا نیز نقب زده
 برکشوند در نشینان برینهار گرانیده کلید قلعه سپردند - مهابت
 خان هرکرا بحراسمت قلعه تعیین میکرد بنابر آنکه آنرتی در قلعه
 نمانده بود و درین چهار ماه محاصره انواع تعب گذشتن از تکفل
 سر باز میزد - نصیری خان (که در هزار سوار نوکر داشت) از غایب
 کار طلبی پذیرای خدمت شده بانفاق سید مرتضی خان بحفاظت قلعه
 پرداخت - بیجاپوری چند منزل بدنبال سپه سالار رفته بدولت آباد
 برگشتند - و بمورچالها (که هنوز بر جا بود) در آمده قلعه را گرد گرفتند
 چون نصیری خان آریز و ستیز بکرات نمود ناچار خائب و خاسر
 برخاسته آراه گشتند - خان مذکور بخطاب خاندوران و منضمین
 پنج هزاری پنج هزار سوار سرافرازی یافته قلعه را بموجب حکم
 بموتضی خان حواله نموده بمایه معارفت نمود *

و چون شاهزاده محمد شجاع در سال هفتم بتسخیر پریده

نامزد شد او نیز بهمراهی مامور گردید - (دوز) که در نوبت گهی (۲)
مقایس عرصه بر خانخانان تنگ ساخته نزدیک بود که چشم زخمی
عظیم برسد) خاندوران آگهی یافته به سرعت خود را رسانیده فوج
عقب خانخانان را بر فوج (که دست راست از حلقه داشت)
زده هر دو قشون را بجوق مقابل رسانید - و زخمیان را برداشته
بخانخانان پیوست - غنیمت ازین دستبرد رو بفرار آورد - و این کار
دست بسته در پیشگاه خلافت باعث مجرای سترگ گردید - چون
مهابت خان ازین سپنجی سرا در گذشت بالاگهات بخانزمان
تفویض یافت - و پایان گهات (که تمام خاندیس و اکثر ولایت بران
باشد) بجمع نمود و در کردر دام بعهده او قرار گرفت - و حکم شد
که سرکار بیجاگنده و سرکار نذر بار و لخته محال سرکار هاندیه (که
آنروی آب نبرده است) از توابع خاندیس اعتبار نمایند - و چون
بکرماجیت پسر چهار سنگه باندیاه (که با جمعیت پدر بهمراهی
خانزمان در بالاگهات میبود) بشاره پدر (که در خراب آباد موطن
خود اراده مرتبایی نمود) فرار اختیار کرده راه مسکن گرفت خاندوران
ازان آگهی یافته از بوهانپور بتکامشی در آمد - و در مقام اشته
مضاف صوبه مالوه بار رسید - نزدیک بود که گرفتار شود - زخمی
بجنگلهای دشوار گذار زده در دهامونی پددر ملحق شد - خاندوران

(۲) نسخه [ج] گهی نوبت - یا نوبت گهی باشد (۳) نسخه [ب] عرصه

خانخانان تنگ ساخته .

بانتظار حکم در مالوه توقف نمود - لهذا از حضور موبده داری مالوه بار
متعلق گشته بپرکندن بیخ فساد آن متمدن کوفه اندیش تعیین گردید
و باتفاق عبد الله خان در تعاقب مصاعی شگرت برردی کار آرد
و در سال نهم سر ججهار و پهرش بریده بحضور فرستاد - و در
جلدوری این دهن تردد بخطاب بهادری ناموری اندوخت
و در همین سال (که اعلیٰ حضرت بهیر قلعه در لتباد ظلال افکن
مرزد بوم دکن گردید) خاندوران را بهراولی راجه چیمناگه و سایر
راجپوتیه و چندادلی مبارزخان نیازی با دیگر افغانه بکشایش قلعه
اردگیر و ارسه و تلخت و تاراج سرحد بیجاپور و گلکنده تعیین
فرمود - و تا درازده کروهی بیجاپور هرجا معدوری و آبادی یافت
بخاک سیاه برابر کرد - و مکرر بهاول خان^(۲) میانه و خیریت خان
حبشی را مالش بهزا داد - چون عادل شاه بقدم عاجز و انکهار
راه اطاعت و انقیاد پیمود خاندوران دست از خرابی ملک او کشیده
بسمت اردگیر عنان عزیمت انعطاف داد - و بمحاصره سه ماه
و کمره آن حصن استوار را هشتم جمادی الاولی سنه (۱۰۴۶)
یکهزار و چهل و شش از سیدی مفتاح برگرفته بتسخیر ارسه همت
گماشت - بهوجراج حارس آنجا دست و پای زده قلعه سپرد - و پس
ازان فرمان شد که فیل گجپوتی نام (که سرآمد اخیال قطب الملک
اسمت) بدست آرد - او بکوت گیر (که سرحد مایک ارسه) رفته

بتروغیمپ و تروهیمپ آن فیل را با یک لک روپیه نعلبندی گرفته
 یثغور دیوگده در آمد . و کیلچور^(۲) و اشته را (که از توابع کرماندگان
 برار است) از تصرف گوندان متغاپ بر آورد . و ناکیپور را بمحاصره
 چند روز برکشود . کوکیا راجه دیوگده یک لک و پنجاه هزار روپیه
 نقد و یکصد و هفتاد فیل پیشکش نموده ناکیپور را باز پس گرفت *
 خاندوران بهادر در سال دهم بحضور رسیده دریمپ فیل بقیه
 ده لک روپیه با هشت لک روپیه نقد (که مرزبانان گوندوانه و دیگر
 زمینداران لخته برسم پیشکش پادشاهی و برخه باو داده بودند)
 با فیل گجموتی (که یک لک روپیه قیمت شده پادشاه پسند
 موسوم گردید) با براق طلا (که از جانب خود بیک لک روپیه ترتیب
 داده بود) بنظر اعلیٰ حضرت در آورد - چون جوهر اخلاص و مردانگی او
 درین تردولت مرد آزما فروغ دیگر داد و پیشکش (که بدین کیفیت
 و کمیت در اندک وقت هیچ یکی از نوئیان والا مکان یک مرتبه
 از گردن کشان گاه نگرفته بود) او برگرفت بانواع عوطف
 و تحسین نواخته بخطاب نصرت جنگ و منصب شش هزار
 شش هزار سوار در اسپه سه اسپه (که تنخواه آن ده کرد و هشتاد
 لک دام که بقرار درازده ماهه بیستم و هفت لک روپیه باشد)
 و تنخواه برگذ شجاعت پور از خالصه در طامچ اضافه بلند مرتبه
 گردید - و چون در سال هفدهم شاهزاده محمد ادرنگ زیب بترویمپ

عیادت بیگم صاحب از دکن رسیده نظر ببعضی حرکات خود (که دران دیار منافی مزاج اعلی حضرت سر زده بود) پیش ازان (که آثار بیلطفی از طرف پدر الا گوهر ظاهر شود) دست از امور دنیوی کشیده انرا گزید اعلی حضرت را ازین داعیه بی سبب ملالت افزوده نظم دکن را بنصرت جنگ (که بایالت مالوه می پرداخت) تفویض فرمود . و بمنصب هفت هزاری هفت هزار سوار و انعام یک کرور دام (که منتهای مدارج نوکری هندوستان است) اختصاص گرفت *

گویند خاندوران در صوبه دارمی دکن بضوابط مختصره خود عالم کهنه را دیگر ساخت . بسیاری دیسمکه و دیسپاندیه را بمیخ کوب زده رهگرای بادیه فنا ساخت . و از سرنوشت آبادی ملک گماشته منصب داران را (که متفرق جاگیر داشتند) یکجا تنخواه نمود و تمام قلاع را دیده تجویز احشام و سرانجام آنوقت بر وجه اتم کرد و آنچه خزانه پادشاهی در قلاع و پرگنات خالصه بود قریب کرور روپیه بحضور ارسال داشت . تا بعالمیان ظاهر شود که همیشه از حضور زر میرسد - من در صوبه دارمی خود از دکن زر فرستادم - چون از بندوبست آن مملکت خاطر او طمانینت پذیرفت تسخیر بیجاپور پیش نهاد همت ساخت . سال هیزدهم جهمت برخه مصالح ملکی از دکن طلب حضور گشت . تا کشمیر ملتزم رکاب پادشاهی بود . از انجا دستوری

تعلقه یافته بلاهور رسید - و دو کورهی شهر فرود آمد - آخر شب در جامه خواب بود - از نیرنگی تقدیر برهن پسر کشمیری (که او را باسلام آورده در سلک خدمتگاران خود منتظم ساخته بود) جمدهر کاری در شکم او زن - گویند هفده تانکه دوخته بودند - ابرو خم نکرد - با قلبیج خان حرف میزد - یک روز بهوشیاری گذرانیده از نقد و جنس بهر یک از فرزندان حصه متعین ساخته تقمه جهت خالصه قرار داد - و موافق آن بخط خود عرضی نوشته روانه حضور

کرد - شب هفتم جمادی الاولی سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج بساط حیات در نور دیدن - اعلیٰ حضرت بهر کدام از فرزندانیش زیاده از وصیت او عنایت فرموده شخصت لک رویه بهر کار والا باز گردید چون مدفن آبای او گوالیر است آنجا برده مدفن ساختند *

خان درزان در کار پادشاهی اصلا مداهنه و مصاهله نمیکرد (۲) و آزمندی و طمع درین کار نداشت - سه پاس روز و یک پاس شب در معاملات سرکار والا میگذرانید - و بدیگری نگذاشته بجزر کل مهمات خود میرسید - اما با رعایا سخت گیر بود - و با خلق خدا بدترشتی و تعدی زندگی میکرد - تیر آه مظلومان بود که کارگر افتاد - (روزه) که خبر فوتش ببرهانپور رسید) شیرینی و قند و شکر در دوکانها نماد که مردم بشکرانه بخش نکردند - بیشتر عمارات عمدتاً برهانپور در وقت او شده - مندوی زین آباد کنار تبتی

(باب الهاء) [۷۵۸] (مأثراً)

از سبب - و از سرونج^(۲) تا برهانپور بده کروهی سراها ساخته
و سبب - پهرانش سید محمد و سید محمود بعد فوت پدر هر دو
منصب هزاره سوار و عبدالذبی (که خرد سال بود) پانصدی
منصب یافتند *

• خان جهان باره •

سید مظفر خان از سادات تهنپوری سبب - ابوالمظفر نام داشت
سال چهاردهم جهانگیری (که شاهزاده سلطان خرم بهم دکن رخصت
رفت) او در جنگ با دکنیان پای همت قائم کرده زخمی برداشته
در میدان افتاد - و نقش سپاهگری او دلنشین شاهزاده شد - در حین
که شاهزاده مزبور از پدر والا قدر خود جدائی گزیده بدکن پرتو
رود افتاد - و پس از عبور نمودن مهابت خان با شاهزاده سلطان
برویز از دریای نریده مجال توقف در بلده برهانپور متعسر دیده
ز راه سیکاکول تعلقه تطب الملک متوجه صوبه بنگاله گردید
در آنجا با ابراهیم خان فتح جنگ محاربه دست داد (مومی الیه
در جنگ مذکور مصدر ترددات نمایان شد - و در تمام مدت فترات
ملتزم رکاب شاهزاده بود - مراسم خدمت گذاری و جانشیناری بظهور
روده در خاطر شاهزاده جا بهم رسانید - و پس ازان (که شاهزاده
نخست ماطنت بر نشست) در سال اول جلوس ادرا بعطای منصب
بهار هزاره ذات و سه هزار سوار و علم و نقاره و اسب از طویل

(۲) نسخه [ب] بهرنجه (۲) یا رتنپوری سبب *

خامه با زین مطلا و انعام یک لک روپیه بین الاقوان ممتاز ساخت
 و بحراست قلعه گوالیار مامور گردانیده توابع آن در قبول او
 مقرر شد - و در همین سال باتفاق مهابت خان جهمت تنبیه چهار
 سنگه بندیده (که هنگام بغی و فساد برپا کرده بود) دستوری یافت
 و چون باستشفاع مهابت خان خانخانان مفع جراثم او شد دیوانیان
 پادشاهی منجمله ملک (که در تصرف او بود) بقدر طامع
 منصبش باو گذاشته تنه بجاگیر خان مذکور و غیره امرا تنخواه
 نمودند - و در سال دوم چون خانجهان لودی بنابر توهمه (که درخاطر او
 جا کرده بود) از مستقر الخلافه راه فرار اختیار نمود خان مزبور
 بهمراهی خواجه ابوالحسن تربتی بتعاقب او مامور گشت - و بهیستی
 و چالاکی همان شب بے انتظار سر کرده روانه شد - شش گهزی
 روز بر آمده بر کنار دریای چنبل متصل دهواپور بدو رسیده
 چپقلش مردانه نمود - و محمد شفیع نبیر او بانزده تن از
 سادات بدرجه شهادت پیوست - و پنجاه کس از رفقای او زخمی
 گردید - چون این معنی بعرض پادشاه رسید خان مذکور را از انجا
 طلب داشته باضافه یک هزار سوار و اسب از طویله خامه با زین
 مطلا و فیل از حلقه خامه سرفراز فرمود - و در سال سیوم بعزایت
 خلعت و جمدهر مرصع و اسب از طویله خامه با زین مطلا و فیل
 از حلقه خامه کام اندوز گردیده بهراولی لشکر پادشاهی (که همراه
 اعظم خان بنابر تنبیه خانجهان لودی مقرر شده بود) شرف

رخصت اندوخت - و پس ازان چون مسموع شد (که خان مزبور را بهسبب ورم بالای ناف طاقت سواری نیست) جگجیون جراح را بهجهت علاج او روانه نموده حکم شد - که بعد تخفیف بحضور بیاید - ازانجا (که جراح بنابر قوت ماده موضع ورم را شکافته خلط بسیار دفع شده بود) خان مزبور چندی بنابر التیام جراحات توقف نموده خون را بحضور رسانید - پادشاه از وفور قدردانی بعنایت خلعت و جمدهر مرمع با پهل کتاره و اضافه هزاره ذات بمنصب پنجهزاری چهار هزار سوار و مرخممت اسپ از طویله خامه با زین مطلا بلند مرتبه گردانید *

و چون ملک نظام شاه پی سپر افواج پادشاهی گردیده خانجهان لودی مجال اقامت تنگ دیده دل از بودن آنجا برگرفته راه مالوه پیش گرفت خان مذکور (که بقدم خدمت و شیوه شجاعت و قبيله داری موصوف بود) بعنایت خلعت خامه و شمشیر خامه و اسپ قیچاق^(۲) از طویله خامه نوازش یافته بتعاقب او نامزد گردید - و ازانجا (که عبد الله خان بهادر نیز با فوج علیحدّه بتعاقب او تعیین شده بود) حکم شد - که اگر بهادر مزبور بآن حدود رسیده باشد هر در فوج فراهم شده خار بن فساد برکنند - سید مظفر خان بهای استعجال از گذر اکبر پور عبور آب نبرده نموده خبر گیران عرصه مسافعت می پیمود - تا آنکه در منزل موضع تال گانون

تعلقه مالوه عبد الله خان بهادر نیز ملحق بوی گردید - پس از وصول موکب ظفر کوکب بموضع نیمی از ولایت ^(۲) باندھو (که دانزده گروهی سپینده و سی گروهی آله آباد است) بدریافت خبر قرب از عازم آن سمت گردید - نخست سید مظفر خان (که هراول فوج پادشاهی بود) بار رسیده تلاشهای مردانه نمود - خانجهان بعد بکار آمدن جمعی در برایه گریز نهاد - بهادران لشکر دست از تعاتب برنداشته بعد در روز باز بوی رسیده هنگامه زد و خورد برپا ساختند - او بهراول سید مظفر خان مقابل شده کشته گردید و سید ماکهن پسر سید عبدالله و نبهه سید مظفر خان با بیست و هفت کس بدرجه شهادت فایز گردید - و پس از آنکه خان مذکور بحضور رسیده شرف ملازمت دریافت باضافه هزار سوار بمنصب پنجزاری ذات و سوار و غذایت خطاب خانجهان چهره ناموری برافروخت - و در سال چهارم جلوس یک هزار سوار تابین او دو اسپه سه اسپه قرار یافته با یهمن الدوا بهتذیبه عادل شاه بیجاپوری تعیین شد - و در سال پنجم کامیاب ، لازمیت پادشاهی شده یک هزار سوار دیگر تابین او دو اسپه سه اسپه مقرر گردید - و سال ششم نیز بهمین غذایت سر باذنی اندرخت - پستور بهمراهی شاهزاده محمد شجاع بهمم پریزده (خصمت پذیرفت - درین مهم مصدر ترددات شایان و دلیلهای نمایان گردید - و چون تسخیر پریزده ساتوی مانده

شاهزاده حسب الحکم فردوس آشنیانی عازم عقبه خلافت گشت. سید
 خانجهان بسرعت سربعه خود را رسانیده متصل اکبرآباد جبهه سای
 آستان خلافت گردید - و در سال هشتم قتمه سواران قابین او دو اسبه
 سه اسبه تقرر پذیرفت - و در همین سال به تذبیه ججهار سنگهه بندیده
 (که شیوه بغی ورزیده بود) با جمعی از دیگر امرای تعیین شده نطق
 عزیمت بر کمر همت بست - و پس ازان [که ججهار سنگهه دست
 و پای زده راه دیوگدهه (که متصل صوبه برار واقع است) پیش
 گرفت - و عبدالله خان بهادر فیروز جنگ و خاندوران بتمتیب ار
 مامور گردیدند] سید خانجهان بر طبق حکم محکم جهت تنسیق
 ولایت مفتوحه و تفتیش دوائن آنجا متصل چورا گدهه توقف
 گزید - و پس ازان بحضور رسیده در ایامی (که فردوس آشنیانی
 عزیمت سیر دواتاباد پیش نهاد خاطر ساخته از دریای نریده
 گذشته کنار آن مخیم سرداق اقبال بود) سعادت ملازمت دریافت
 و بعنایت خلعت خاصه با چارقب طلا درز و جمده مرصع با یهول
 کتاره و شمشیر مرصع و یک لک درپیه نقد رایت ناموری بر افراشت
 در سال نهم بعمای خلعت خاصه و شمشیر خاصه و اسپ از طویله
 خاصه فرق مباحات بوفراخته با جوتی از اسوا بتادیب عادل شاه
 بیجاپوری دستوری یافت - و از سمت بیو بدهارور رسیده بنده و بار
 درانجا گذاشته راه طرف شولاپور گرفت - و در ائذای قطع مصافحت

مردم تعین نموده سرادھوں را مسخّر ساخت - و بر محالّات جاگیر
 و مکان شولاپوری تاخته قصبه دھاراسین را تھانہ نشین گردانید
 و بکرات با بیجاپوریان زد و خورد بمیان آمد - خان مزبور خود مصدر
 مراسم شجاعت گردیده مخالفان را ہر بار شکست فاحش داد *

گویند روزی زندوئہ بیجاپوری زخمی شدہ از اسب بر افتاد
 یکے از رفقا اسب باو رسانیدہ از میدان بر آورد - پس ازان (کہ بعضی
 از ولایت بیجاپور ویران گردید - و موسم برسات بر سر رسید) خان
 مزبور بارادہ چھاروی برگشتہ بدھارور آمد - پستّر چون عادل خان
 زیہاری شدہ اطاعت فردوس آشیانی اختیار نمود خان مزبور
 حسب الطلب بزمین بوس عتبه سلطنت غایز گشت - و چون
 اواخر همین سال پادشاہ عزیمت مستقر الخلافہ نمودہ ایالت
 ہرچہار صوبہ دکن (کہ عبارت از خاندیس و برار و بارہ از ملک
 تلنگانہ و قایلہ از ملک نظام الماکہ باشد) بعدد شہزادہ محمد
 اورنگ زیب بہادر مفوض فرمود سید خانچہان بعدایت خلعت
 خامہ مطرح التفات گردیدہ مقرر شد - کہ تا فراغ خازمان بہادر
 از تسخیر حصار جفیر و غیرہ بخدمت پادشاہزادہ قیام نماید
 در سال دہم بحضور شتافتنہ دستوری گوالیار (کہ متعلق بوی بود)
 یافت - و در سال یازدہم باز بعتبه خسروانی رسیدہ چون عزیمت
 دارالسلطنہ لاہور پیش نہاد خاطر پادشاہی شد مشار الیہ
 باجازت تیول کام دل اندوخت - و سال چہاردہم در دارالسلطنت

لاهور شرف لازمیت دریافت نموده بهطای اضافت هزاره ذات
 هزار سوار بمنصب شش هزاره شش هزار سوار پنج هزار سوار
 و اسب سه اسب سر رشته اعتبار بدست آورد *

درین ایام (که راجه جگت سنگه ولد راجه باسو سر طغیان
 برداشته بود) مشار الیه به تذبیه او ، تسخیر قلاع متصرفه اش
 با فوج نامزد گردید . وقت رخصت بعد از خلعت خاصه و دو
 اسب از بطریق خامه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقه خامه با ماده
 فیل و یک لک روپیه بطریق مساعد سر بلندی یافت . مشار الیه
 بموجب حکم پادشاهی موسم بارش را در لاهور گذرانیده پس از آن (که
 از کتل بهلوان و مچھی بهون گذشته نیم گروهی قلعه نور پور معسکر
 ساخت) مساعی جمیل از تعین مورچالها و کندن نقب بتقدیم رسانید
 اگرچه برج از قلعه پرید اما چون محصوران پس هر برج دیوار
 کشیده بودند راه درآمد پیدا نشد . پستر بر طبق فرمان پادشاهی
 تسخیر قلعه مؤ وجهه همت ساخته جوهر شجاعت را بر روی کار آورد
 و به نبردهای متواتره کار بر محصوران چنان تنگ ساخت که افواج
 پادشاهی از جوانب دیگر بقلعه درآمدند . و جگت سنگه راه فرار
 پیمود . در جلدی آن یک هزار سوار دیگر از تابین او دو اسب سه اسب
 قرار یافت . پستر (که راجه جگت سنگه باظهار ندامت پرداخته
 صفح جرائم او از پیشگاه عنایم منظور شد) خان مشار الیه همراه

شاهزاده مراد بخش بحضور آمد - چون درین سال خبر آمدن شاه
 صفی (۲) دارای ایران جهت تسخیر قلعه قندهار بر زبانها افتاده بود
 شاهزاده دارا شکوه برای دفعه او دستوری یافت - خان مزبور
 هم بعطای خلعت خامه و شمشیر مرصع و در اسب از طویله خامه
 با زین طلا و مطلا و فیل از حلقه خامه مورد عنایات گردیده در همراهیان
 شاهزاده مزبور تعیین گشت *

درین اثنا خبر فوت شاه صفی شیوع گرفت - در سال شانزدهم
 خان مزبور برخاست گوالیار محل جاگیر خود مورد التفات شد - و در
 سال هفدهم باز بملازمت پیوسته در ایامی (که فردرس آشیانی سمت
 احمیر متوجه گردید) او را بکراسه اکبر آباد گذاشت - پس از معاودت
 موکب خسروانی چنده در حضور بوده در سال هیزدهم رخصت
 محل جاگیر یافت - و در سال نوزدهم جلوس صاحب فرمان طالب
 عازم گشته در دارالملک لاهور در آن استانبوس حاصل نمود
 در اواسط همین سال مطابق سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج
 هجری مفلوج گشته در ماه صاحب فراش بوده سفر آخرت گردید
 پادشاه قدر شناس تاسف نموده در بارگ پسرانش سید منصور
 خان و سید شیر زمان و سید مذور (که آخرها بخطاب سید مظفر
 خان و سید لشکر خان مخاطب شدند - و احوال هر یک درین صحیفه
 تذکره کلاک وقائع نگار گردیده) توجه مری داشتم *

خان مزبور نامی و کثرت جمعیت و سخاوت بر آورده تا زیست بآبرو بسر برد - نوکران بیش قرار داشت - و هر که از ملازمان پادشاهی بوی متوسل میشد ساوک خوب نموده دیهات در جاگیر او میداد - هایم و متواضع بسیار بود - گویند روزی قردوس آشیانی بر دستار خون نشانیده شریک طعام ساخت پس از آنکه پادشاه برخاست سید خانجهان دریده جفت پاپوش را زیر پا گذاشت - پادشاه بر آشفته فرمود - که شما را شرم این خطاب عالی باید کرد - شخصی (که بدین خطاب مخاطب بود) امرای چه که ما و جمیع شاهزادگان محتاج نگاه او بوده اند - و باستغنا با کسی حرف نمیزد - او عرض کرد که بنده فدوی درگاه است - پادشاه فرمود - که من بعد در جمیع امور رعایت توره و ضابطه باید کرد اما گویند که بمعاملت دنیوی نمی رسید - و بر کارپردازان خود اعتماد نمیکنند - خدمت گاران هموطنی خود را بسیار دوست میداشت - گفته آنها پیش او معتبر بود - روزی عاملی (که پنجهزار روبیه عین المال جاگیرش بتصرف خود آورده بود) معرفت خدمتگاری سه هزار روبیه را اشرفی پیش خان مزبور آورد - که این حق دیوان و مستوفی ست - اما میترسم که فردا فتوای قتل من خواهند داد - خان مزبور خوش شده اشرفیها برگرفت - بعد ازین هر چند متصدیان ظاهر نمودند (که پنجهزار روبیه عین المال نموده

باقی سمت) قبول نکرد *

• خسرو سلطان •

دومی پسر نذر محمد خان والیع بلخ و بدخشان است . چو در سده (۱۰۵۱) یکم هزار و پنجاه و یک خطبهٔ مآوراء النهر بنام نذر محمد خان خواندند . خان مزبور باتفاق پسر کلان خود عبدالعزیز خان در بخارا بکمال استقلال مسند نشین خانی گشته مهمات فرمانروائی را بذبح استقامت جاری گردانید . و در سده (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج بقرشی رفته از کج را (که حاکمش اسفندیار خان در گذشته بود) بتصرف در آورد - و با اوزبکیه (که برادر کلانش امام قای خان ساوک تمام مرعی داشته و ضبط محصول و بدو بست مآوراء النهر بران قوم وا گذاشته خود محک باسم خانی خرسند بود) باز خواست آن ایام درم آوردن - آن قوم خایع العذار مطلق العنان رنجیده خاطر و رمیده دل گشته بران شدند که او را با پسرش از میان بردارند - خان مذکور استشمام رایحهٔ یکتائی آن بداندیشان نموده باقتضای مصلحت سنگ تفرقه در جمعیت آنها انداخت - هر یک را بجائے تعیین کرد - سمرقند را با توابع بعدالاعزیز خان داده بیگ ارغلی را اتالیق و خسرو بیگ را دیوان بیگی او ساخت - و تا شکنند را بامضافات بهرام پسر سیوم خود داد و باقی یوز را اتالیق او نمود - و نذر بی اتالیق امام قلی خان را (که در اوزبکیه اعتبار تمام داشت - و او را سرخیل فتنه انگیزان میدانست) بحکومت باخ نامزد گردانید - و قندوز را (که حاکم نشین بدخشان

است) بخسرو سلطان مذکور داد - و کهمرد را با لواحق و توابع و هزارجات (که از دیر باز تعلق به یلمکتوش داشت) بے سابقه تقصیر تغیر نموده بمسبحان قلی پسر چهارم سپرده تردی عالی قطان را اتالیق او نمود - و تیول اکثری در خالصه ضبط نموده آنها را نقدی ساخت - و اثر مدد معاش و سیورغال قدیمه را بلباس اسناد متهم ساخته خود متصرف شد *

از آنجا (که ایام دولتش بسر آمده بود - و اقبال او در بادبار گذاشته) همگی خواجگان توران را (که وضع و شریف آنجا حلقه ارباب شان در گوش دارند) بسبب وقوع برخی امور آزرده ساخت و ازین رو (که هر جا چراگاه بود برای دراب خود قرق نموده دیگرے را رخصت نمیداد) تمام احشام بهم برآمده دل دگرگون کردند عبد العزیز خان (که خلف ارشد و دای عهدش بود) هر چند وسائل انگیخت (که خود بدستور امام قلی خان بخارا را دارالخلافه ساخته بلخ را بمن عطا کنند) از چون چهل سال در بلخ گذرانیده آب و هوای آنجا با طبعش سازگار بود و دل کندن از آن مکان دشوار می نمود و نقل و تحویل اندوخته چندین ساله دشوار تر پسر را نیز بعدم انجام مرام رنجانید - و با سران و سرداران بلخ (که مدتی همت در تقدیم مراتب عبودیت سر موئے فرو گذاشتند) نموده توقع احسان و چشم نوازش داشتند) از حقیقت نشناسی

چشم پوشی بکار برد - و یکدست مراسم حزم و کار آگهی از دست
 واهشته هرکه از روی هوا خواهی حرف از بد اندیشان مخفی بار
 میگفت از تذک ظرفی بافشای آن او را شرمسار و بے اعتبار
 میکردانید - تا آنکه دفعه تمام توران و همه تورانیان بر شوریدند
 و یکبارگی طبل مخالفت فرودگرفته خطبه مادرءالنهر بغام عبدالعزیز
 خان خواندند - و المانان فرصت جو دست بذهب و تاراج بر آورده
 اکثر کارخانجات را یغمائی ساختند - آخر الامر نذر محمد خان با پسر
 بمصالحه پرداخت - که فرمان روائی مادرءالنهر بخود متعلق ساخته
 بلخ و بدخشان باو بگذارند - و خود بعد آشتی از پیکار و تروند
 بر آسود - اما از دورنگی اوزبکان و خودسری المانان بیم جان و مال
 هر روز می افزود - ترک مید و شکار نموده چنده درون حصار
 بلخ خانه نشین گشت - و چون بعد وقوع حادثه ناگزیر جنّت مکانی
 و بودن وارث تخت و تاج یعنی صاحبقران ثانی بر بعد مسافت
 در جنّیر (که اقصای دکن است) عرصه خالی پدداشت از شورش طلبی
 و غرور جوانی لشکر گران بتسخیر کابل کشید - هر چند کار
 پیش نبوده از صولت لشکر فیروزی رجعت قهقري نمود اما دست
 تعدی و تطاول دراز ساخته از سکنه شهر و رعایای نواحی و اطراف
 هرچه اوزبکان تهي دست یافتند بذهب و غارت بردند - و ابواب
 بیداد و ستم بر روی اهل آندیار فراز نمود - ازان وقت مرکوز

(۲) در [اکثر نسخه] اکثر کارها را (۳) در [بعض نسخه] شناخته *

خاطر اعلیٰ حضرت بود - که بمقتضای *
* مصرع *

* کلوخ انداز را پاداش سنگ است *

(۲)

فوجی جوار بر سر بلخ و بدخشان فرستاده آن ملک موروثی را
انتزاع نمایند - بهسبب اشتغال مهمات ملکی اراده مذکور از ممکن
بطون بر مخصه ظهور نرسید - درین وقت (که خود بخود دران
ولایت هرج و مرج افتاد - و المانان بے دین آتش ظلم افروخته
در قتل و اسیر اهل اسلام و هتک استار ناموس اشرف و اختیار خود را
مستحق انواع سیاست ساختند) شاهزاده سواد بخش را با ینچاه
هزار سوار بتسخیر آندیار و مالش آن گروه نا هنجار در نوزدهم سال
باستعجال رخصت فرمود - و چون شاهزاده از کتل طول گذشته
بمیدان سرا منزل نمود اوزبک و المان (که قریب و مواضع بدخشانات را
بجوار رب غارت پاک رفته کار بر خسر سلطان تنگ ساخته بودند)
از آرازه موکب منصور بدای سعوت راه فرار پیمودند - خسرو
سلطان بر رفق مصلحت دید خرد با پسر خون بدیع سلطان
و دو هزار خانه دار از احشام و اهل قلدوز (که بیشتر رعایای
جور کشیده تالان دیده بودند) احرام ملازمت شاهزاده بست
و چون نزدیک باندراپ رسید امیرالامرا علی مردان خان پذیره شده
بر پشت اسب دریافت - و پس از آنکه داخل خیمه شاهزاده شد
آن قاعده دان بر طبق حکم پادشاهی تا مفتحای بساط رفته معانقه

نموده همراه آوردن - و نزدیک بمسند نشانده گوناگون عاطفت
و دلجوئی بکار برد - و انواع عطایا و پنجاه هزار درپیه نقد قواضع
نموده روانه حضور ساخت - از پیشگاه خلافت مرحمت خان ولد صادق
خان مرحوم با چهار اسب عربی و عراقی با زین طلا و بیش قیمت پارچه
از نوادر اتمشه هندوستان و یک پالکی و چهار درای با چوبهای
نقره و غلافهای مخماری برای سواران عورات و در دست پیش خانة
مکمل تعیین گردید - که اشیای مذکور را بمسلطان مزبور رسانیده
همه جا بمرافقت او بوده بدرگاه رساند - بیست و پنجم ربیع الآخر
سنه (۱۰۵۶) یک هزار و پنجاه و شش هنگامیکه بظاهر کابل رسید
مدار المهام سعد الله خان و میر جلال صدر الصدر استقبال نموده
بملازمین رسانیدند - او التماس قدمبوس نمود - باجاست آن امتیاز
بخشیدند - پس ازان سرش را اعلیٰ حضرت از راه قدر شناسی
بدو دسمت برداشته باغوش عاطفت در آوردند - و بحکم نشستن
مباهات افدوخت - و باقسام عنایات و نوازش و انعام پنجاه هزار
درپیه نقد کامیاب گشته بمقصوب شش هزاری در هزار سوار اختصاص
یافت - و منزل خاندوران بهادر را با فروش و اسباب تجمل
برای او آراسته قرار یافت - و بدیع سلطان پهرش (که همراه
چدر بود) بسالینة دوازده هزار درپیه نوازش یافت - و چون خسرو
سلطان مرد ضعیف بنیة افیونی (که مدتها بتعدی و اشتام
اوزبکده روی بهبود ندیده بود - و از بیم و هراس دسمت انداز المانان

دو نه (آسوده) يك دفعه بے زنج و تعب بدولت خدا داد رسيد
 بفراغت و ترفه حال بهره ياب لذت زندگاني گشت - نكايوي نوكر ي
 درميان نبود - گاه در دارالسلطنت لاهور و گاه در شاهجهان آباد
 و احياناً در ركاب بهر ميبرد - و در سال بيست و ششم ادرا از منصب
 باز داشته باك درپيه مشاهره موظف گرديد - و درين سال پسرش
 بديع سلطان بمنصب هزاري دو صد سوار سرافرازي يافت - و تا آخر
 سلطنت اعلیٰ حضرت بمنصب دو هزار و پانصدي رسیده بود *

* خواجه عبدالهادي *

پسر كلان مقدر خان خواجه قاسم است - اداؤل سلطنت
 فردوس آشياني در قصبه سرونج^(۲) تيول پدر خود مي بود - سال
 چهارم (كه خانجهان لودي باتفاق دريا خان دهله از دكن بمالوه
 شتافته بقصبه مذكور رسيد) از بحر است آنجا از قرار واقع پرداخت
 تا سال بيستم بمنصب نهصدي شش صد سوار فايز شده سال
 بيست و يكم از اصل و اضافه پايه هزار و پانصدي هشت صد سوار
 مرتقي گشته سال بيست و سيوم باضافه دويسست سوار چهارم عزت
 پرافرخته سال بيست و ششم همراه پادشاهزاده دارا شكوه (كه بهتخير
 قلعه قندهار نامزد شده) دستوري پذيرفته وقت رخصت از اصل
 و اضافه بمنصب در هزار ي هزار سوار و عطاى خلعت و اسب با زين
 نقره و سال بيست و هفتم بعنايت علم لواى بلند رتبي بوفراخت

سال سیم مطابق سنه (۱۰۶۶) یک هزار و شصت و شش هجری
 پا در عدم خانه گذاشت - پسرش خواجه جان تا سال سیم هزاری
 چهار صد سوار منصب داشت *

* خوشحال بیگ کاشغری *

سال نوزدهم جاسوس فردوس آشیانی بمنصب هزاری چهار صد
 سوار چهارم عزت برافروخته با سلطان مراد بخش بتسخیر بلخ
 و بدخشان رخصت پذیرفت - و پس از فتح بلخ و مراجعت شاهزاد
 مذکور بهندوستان چون جملة الملک سعد الله خان به بندر بهست
 آنجا تعیین شد او را با دیگر کاشغریان بتهانه داری شیرپور و سام چاریک
 مقرر نمود - سال بیستم حسب تجویز جملة الماکي از اصل و اضافه
 بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار عزامتیار اندوخت - و سال
 بیست و دوم همراة سلطان محمد اورنگ زیب بهادر بصوب
 قندهار مرخص گشته از آنجا همراة رستم خان و قلیچ خان در محاربة
 قزلباشان پای قیام مستحکم داشته مصدر تردد گردیده سال بیست
 و سیوم از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و دریست سوار
 سرشته اعتبار بدست آورده سال بیست و پنجم باز همراة شاهزاد
 مذکور بهمهم مسطور شتافت - و سال بیست و هشتم همراة جملة الملک
 بر سر چیتور کسپیل شده گام جلالت برداشت - پستر همراة خلیل خان^(۳)
 بتادیب زمبندار سری نگر شتافته اواخر سال سی و یکم با مهاراجه
 (۲) نسخه [ب] هزار و شصت هجری (۳) نسخه [ب] خلیل الله خان *

جسونت سنگهه جهمت سد راه بودن بر فوج دکن (که عزیمت سلطان محمد اوزنگ زیب بهادر بحضور بتقریب عیادت پدر والا قدر زبان زد شده بود) بصوبه مالوه دستوری یافته دامن همت بر کمر عقیدت زد - پس ازان در جنگ سموگدهه برکاب سلطان داراشکوه بود بانی احوالش بذظر نرسید *

* خواص خان بختیار خان دگهني *

در عهد جنت مکانی در سلک ملازمان انتظام یافته سال هشتم جلوس فردوس آشیانی بخدومت فوجداری لکهی جنگل و تهاڑه (۲) از تغیر سردار خان چهره اعتبار برافروخته سال دوازدهم (که پادشاه بهرحد پنجاب ورن فرمود) از اعزاز سعادت ملازمت نمود و سال چهاردهم از انجا معزل شده در کومکیان صوبه بهار قرار یافته سال شانزدهم بفوجداری تهرمت مضاف صوبه بهار عزامتیار اندوخته سال بیستم بغایت خلعت و اسپ سرفراز گشته ببدخشان دستوری پذیرفته سال بیست و یکم بحضور رسیده دولت بار یافت و بفوجداری و تیولداري مندسور مضاف مالوه لوائی کامرانی برافراشت و سال بیست و سیوم چون صوبه داري مالوه بشاهنواز خان و مندسور بمیرزا محمد پسر میر بدیع مشهیدی (که خویش خان مزبور میشد) قرار گرفته او از انجا تغیر شده بهتر داخل کومکیان دکن گردیده در محاصره گانگده همراه سلطان محمد اوزنگ زیب بهادر

مصدر ترددات بود - و پس ازان (که زمان سلطنت باختيار شاهزاده مزبور در آمد) از اصلی و اضافه بمنصب دوهزارى هزار و پانصد سوار و خطاب خواص خان بر نواخته شد - و در حروب متواتر (که خلد مکان را با مهاراجه جسونت سنگه و شرکى سلطنت (و داد) در کاب پادشاهى بوده بتبعيغائى صوبه بهار بدان حدود شتافت و چون قبل از جاوس ثاني قاعه چنار از دست سيد ابو محمد نام نوکر سلطان شجاع مهتخلص گردید او بکراست آنجا اعتبار اندرخت - و سال دوم از آنجا عزل پذيرفت - بر مال حالش اطلاع نيهست *

* خليل الله خان *

برادر خرد اصالت خان مير بخشي ست - حميده بانو بيگم صبيه سيف خان و صبيه زاده آصف خان يمين الدوله در عقد ازدواج داشت - در عهد جامع مكاني هنگام استيلاى مهابت خان همراه آن آصف مرتبت در قيد مهابت خان افتاد - و در سال سيوم جاوس اعلى حضرت ب خطاب خانى سر برافراخت - پستر بخدمت ميرتزي اختصاص گرفت - و در سال ششم سغه (۱۰۴۲) هزار و چهل و دو هجري بخدمت مير آتشي مهابات اندوخت - و در سال نهم بمنصب دو هزارى ميد مراد بدام آورد - و قرارل بيگى گردید - و در سال هيژدهم بمنصب سه هزارى دو هزار سوار سرفرازي يافت - و بخدمت قوربيگى كمر خدمت پر بهست - و در سال نوزدهم

بهمراهی شاهزاده مراد بخش بتسخیر بلخ و بدخشان رخصت یافته بسرداری فوج طرح دست چپ متعین گردید - شاهزاده خلیل الله خان را باتفاق چین قایم خان و میرزا نوزر صفوی (۲) از چاریکاران براه آبدرة بانتزاع قلعه کهمرد و غوری روانه نمود خان مزبور از چستی و کارطلبی با میرزا نوزر یک منزل پیش افتاده چون از کتل گندک (که سرحد صوبه کابل و ولایت کهمرد است) گذشت جمع را به سرعت هرچه تمامتر بر سر کهمرد تعین کرد - اوزبکان بمجرد وصول بهادران منصور مضطر گشته از حصار برآمده هر یک بطرف بدرزد - بعضی از آنها اولاً ثبات قدم ورزیده آخر کار زینهار پرتو شده قلعه را سپردند *

خلیل الله خان خاطر از استحکام آن را پرداخته باز باتفاق میرزا نوزر یک منزل از قایم خان پیش راهی گشته بدستور کهمرد جوت را به سوی غوری کسب نمود - آنها با قباد میر آخور محافظ غوری (که فوج منصوره را مردم هزارجات پذیرفته از قلعه برآمده بود) در آویختند - او بکمتر آویزه ده سپر فرار گردید - دلیران چالاک پاشنه کوب با او جنگ کذا بحصار درآمدند - قباد بارک پناه جسته بعهد و پیمان خلیل الله خان را دید - خان مصطور قلعه را باعتمام خان سپرده خود با قباد بشاهزاده پیوست - و پس از درآمدن آن مملکت بتصرف اولیای دولت قاهره و وصول علامی سعد الله خان

ببلده باخ جهتي بزد و بهمت آنديار خليل الله خان متعلقان
 نذر محمد خان را همراه گرفته بحضور پادشاهي آورد - و در سال
 بيستم در ركاب شاهزاده فتح نصاب ظفر نصيب محمد اردنگ زيب
 باز رخصت يهاق باخ يافت - بمذلل ضحاک رسیده بود كه از واقعه
 باخ در گذشتن امالت خان بوضوح پيوست - او از فرط محبت
 و افزايش و داد دل از اسباب تعلق برگرفته زاويه گزيني اختيار نمود
 با آنكه پادشاهزاده بتعزيت شتافته مراعظ شكيمه افزا فرموده گفت
 ۱ كه در چنين مه مه خود را از كارهاي پادشاهي باز داشتن منافي
 طريقه عقيدت و ارادت است (بخان مذكور درنگرفت - لهذا از پيشگاه
 فرمانرواي بعزل منصب و جاگير معائب گشت - و در سال بيستم
 ديكم نقوش ندامت و پشيماني از سيمای حالش بر خوانده بدستور
 سابق بمنصب چهار هزاري ذات سه هزار سوار و قبول ميوات
 و فوجداري آن از تغير شاه بيگ خان سرپايد گردانیده امر شد - كه
 دولت ملازمت نا يافته از لاهور روانه تعلقه كردن - و در سال بيستم
 و دوم بهايه بخشيكري دوم مرتقي گرديد - و در سال بيستم و هيوم
 از تغير جعفر خان بتفويض خدمت والای مير بخشيكري يابه
 دولت برتر افرخت - و در سال بيستم و چهارم باضافه هزار سوار
 كامياب گشته از انذال مكرمت خان بصوبه داري شاهجهان آباد
 مرخص شد - و در سال بيست و ششم بمنصب عمده پنجمزاري
 چهار هزار سوار تحصيل بلند نامي نمود - و بهمه اي علي مردان

خان امير الامرا بحراسه كابل (كه نظم آن شاهزاده دارا شكوه و پسرش متعلق بود - و شاهزاده درين سال بمكاسره قندهار عازم شد)
 با فرجه بسيار تعيين گشت - و پس ازان [كه مرزبان سري نگر] (كه در
 كوهستان شمالی دارالخلافه است) باستظهار مصاعب مكان و مضائق
 كوهستان از زمان سرير آرائی اعلیٰ حضرت دولت تقبيل عتبه خلافت
 در نيافته سر نخوت مي افراشت [خليل الله خان بهالش آن خود سر
 مقور گشته حكم شد - كه به قبول خود رفته و خاطر از نظم و نسق آن
 را پرداخته در بمقصد نهد - او در سال بيست و نهم از اطاع خود
 (۲)
 بدار الخلافه آمده در ماه صفر سنه (۱۰۹۵) هزار و شصت و پنجم
 با هشت هزار سوار نبود كار براه نوردی در آمد - زميندار سرمرور
 (كه سر كوه است شمالی دارالخلافه - و پنج ازانجا بشاه جهان آباد
 آزند) بخايل الله خان پيوسته كمر ارادت بخدمتگاري بر بيست
 و چون بدرون [كه چاكائے ست بيرون كوه سري نگر بدرازي بيست
 (۳)
 (۴)
 كرده و پهنائي پنج كرده (كه بطول يكسر آن بچون پيوسته - و ديگر
 بكنگ) و در اطراف مواضع و محال آباد دارد [رسيد از نزديك
 كهلاگر شروع پنهان بدي نمود - تا ساحل گنگ هر جا مناسب
 دانست گايين قلعه اهدات نموده جمع را باستحكام آن برگماشتن
 و چون بماحل گنگ (كه ازان عبور نموده بكوه در مي آيد)

رسید جمع عبره نموده تهانه چاندنی را (که از توابع سری نگر اسمیت - و خارج دون و کهیلا گهر) بتصرف در آورند - بهادر چند مرزبان کماؤں بارادہ خدمتگذاری بلشکر ملحق گشت *

ازان رو [که برسات نزدیک رسید - و موسم یساق آن سرزمین و هنگام درآمد کوهستان درگذشت - معہذا گرفتن آن هیچ مصلحت نبود - و آب و هوای آن مکان جز سکنة آنجا را (که از قبیل دیو و داند) سازگار نیست] خلیل اللہ خان بر طبق یولیف والا مهم کوه را موقوف داشته دون را (که حامل آن هنگام معموری یک ایک و پنجاه هزار روپیہ است بشصت لک دام موافق دوازده ماہ) بطریق وطن در تیول چترپھوج چوہان (کہ ہزار و پانصدی ہزار سوار منصب داشت) مقرر نموده و تهانه چاندنی را بکوردی ہردار سپردہ بحضور موفور السرور معاودت نمود - و مکرر باضافہ سواران در اسبہ سہ اسبہ سرافرازی یافت - و در سال سی و یکم (کہ بعد طریان عارضہ باعلی حضرت و حصول تخفیف در عوارض کوفت بذابر تغییر مکان حرکت لازم گردید - و در محرم سنہ ۱۰۶۸) ہزار و شصت و ہشت ہجری از دار الخلافہ متوجہ مستقر الخلافہ اکبر آباد شدند) خان مزبور بحراست شاہجہان آباد مامور گشت و چون اواخر دولت اعلیٰ حضرت دارا شکوہ محمد امین خان میر ہشتی را با تہام نظربند نمود آن خدمت والا بخان مشارالیه باز گردید - و پس ازان (کہ دارا شکوہ تصمیم مقابلہ عالمگیری

بطور قرار داد (از شرط اعتماد و وفور فدریت) که بآن عمده بارگاه
 خلافت گمان داشت (۲) ادرا با فوج جرار برسم منقلا از اکبر آباد
 بدهولپور رخصت نمود - در روز جنگ با سایر توارانیه و امرای
 پادشاهی بمرداری میمده قیام داشت - و چون پنهانی عهد و پیمان
 بندگی و درست اخلاصی استوار ساخته بود در وقت گرمی کلزار
 با پانزده هزار سوار تیغ زن نیزه گذار از جای خود حرکت ننمود
 مگر بقدر مدافعه جنود اربکیه (که با او بودند) دست جرأت
 برکشوند - و پس از هزیمت دارا شکوه چون ظاهر اکبر آباد
 مضرب خیام عالم گیری گردید فاضل خان خانسامان مکرر از جانب
 اعلیٰ حضرت سلسله جناب شوق گشته دواعی ادراک ملازم
 برانگیخت - جناب عالمگیری سخن او بهمع رضا اصغا نموده ثانیاً
 بتحریریک مصلحت کیشان خود کام از قدمبوس پدر والا قدر
 ابا آورد - اعلیٰ حضرت خلیل الله خان را باتفاق فاضل خان
 بگذارش پیغام فرستاد - خان مذکور بنابر سابقه یکتائی پیش از
 فاضل خان باریاب خلوت گشته چندان بر او عکس مدعا شتافت که
 وحشت و کلفت شاهي از یک بصدر رسیده خلیل الله خان را نزد
 خود نگاهداشته فاضل خان را بی نیل مقصود بر گردانیدند - اگرچه
 میر بخشی گری بدستور سابق بمحمد امین خان بحال فرمودند
 ۱۰۱ عمده الملک خلیل الله خان را بمنصب والای شش هزار

شش هزار سوار در اسپه سه اسپه مشمول التقات خسروانه ساخته^(۲)
 از اعز آباد دهلي بهاشليقي جیوش مذکور بتعاقب دارا شکوه
 مرخص کردند - و خان مذکور باتفاق بهادر خان کوه تا ملتان
 عزان مساعمت باز پس نکشید - و در همان ایام مبادعی سنه (۱۰۶۹)
 هزار و شصت و نهم هجری خلیل الله خان بصوبه دارمی پنجاب
 مبادعی شد - و در سال چهارم در لاهور عارضه بر مزاج او طاری گشت
 چون کوفت او بامتداد کشید بدار الخلافه آمده از شدت ضعف
 ملازمت ناکرده بسر منزل خویش فرود آمد - تقرب خان و دیگر
 حکمای پایه سریر خلافت بحکم والا بمعالجه او پرداختند - بسبب
 ازمان مرض فتور قوی بمرتبه کمال (سیده بود - باندک نقصه^(۳)) که از
 بے تدبیری غذا در داد کارش از مداوا در گذشت - دوم رجب سنه
 (۱۰۷۲) یک هزار و هفتاد و دو هجری (رزگار حیاتش بسر آمد
 خلد مکان بمقتضای قدرشناسی سایه عاطفت پایه بر سر بازماندهای
 آن مرحوم افکنده بانواع تسلیه و دلجوئی نوازش فرموده میرخان
 و روح الله خان و عزیز الله پسران او را و افتخار خان و ملتفت خان
 و بهادالدین برادر زاده و سیف الله صفوی دامادش را بعطای
 خلاع فاخره بر نواخته از کدرت ماتم رسیدگی بر آوردند - و زوجه
 و صبیبه اش را بسالیانه پنجاه هزار روپیه کامیاب گردانیدند - و پسران

(۲) در [بعضی نسخه] شش هزار سوار چهار هزار سوار در اسپه سه اسپه

(۳) در [بعضی نسخه] نقصه (۴) نسخه [ج ۱ هفتاد هجری] *

و دامادش باضافه مناصب مطرح انظار خسروانه گشتند *
خلیل الله خان با علو حسب و بزرگی نژاد درین سلطنت
علیه عالیله دیوین خدمت و قدم بزدگی داشت - و آخر عمر را
در خیر اندیشی و هوا خواهی خلیفه زمان سپری ساخت - ازین رو
اخلافش هر یک بدولت و کامرانی کوس بلذذ نامی بر نواختند - گویند
خلیل الله خان نسبت برادر کلان امالت خان درشت خوی نندگو
بود - چون هر دو برادر بهمراهی شاه شجاع بهمم پریده تعیین گشتند
مهابت خان سپه سالار آنقدر که از امالت خان راضی و خوسند گشت
همانقدر از خلیل الله خان آزرده و گله مند گردید - و آصف خان
نیز از فاسازی مزاجش همیشه از دخیره خاطر داشت *

• خان دوران •

سید محمود پسر میانه خاندوران نصرت جنگ است - بعد
فوت پدر بمنصب هزاری هزار سوار سر افزای یافت - و بدستیاری
اقبال و پایمردی نیکو خدمتی در تلاش جاه و دولت از برادر کلان
سید محمد سبقت گرفت - در سال بیست و دوم بمنصب دو هزار
سر بر افراخت - و در یساق قندهار متلزم رکاب شاهزاده محمد
اورنگ زیب بهادر بود - سال بیست و سیوم بهنگام معادلت بهمراهی
سعد الله خان (که در استلام سده سلطنت و جهانبانی پیش آهنگی
کرد) شرف بار یافت - و بارلین خطاب پدر نصیری خان چهره

نامردی بر افتروخت . و پس ازان بدمیذاتی صوبه مالوه و قیوداری
 و قلعه داری (ایسین دستوری یافت - و در سال سیم بمرافقت
 صوبه دار مالوه (که با جمیع کمکیان آن ناحیه تعیین شاهزاده محمد
 اوزنگ زیم ناظم دکن بقا بر تعریک عبدالله قطب شاه شده)
 بدانجا شتافت - و پس ازان بهم (که بآئین شایسته انجام گرفت)
 بمکان خود معودت نمود - و در همین سال باز بر طبق حکم حضور
 بدکن رفته بهمرامی شاهزاده مذکور در تاخمت و تاراج ولایت
 عادلشاهی جوهر مردی نمایان ساخت *

و چون سیوا و مناجی بهر نسله باشا بیجاپور به در هوالی
 احمدنکر سر بشورش برداشته برخه محال را تاخند نصیری خان
 با سه هزار سوار با اتفاق جمعی از امرا مثل کار طلب خان و ایرج خان
 بدان سو زد آورده دست و بازوی جرأت برکشاد - و بسیاری را
 از مردم سیوا علف تیغ بیدریغ گردانید - و خود پانذیه بیروگانوں را
 اقامت جا بر ساخت - تا آسیب آن مفتان بمحالات پادشاهی
 نرسد - و پس از کشایش قلعه بیدر و کلیان مسامی هریک از امرای
 کمکی از نوشته پادشاهزاده بعرض اعلیٰ حضرت رسیده هر کدام
 از پیشگاه نوازش باضافه در خور کامیاب گردید - خان مذکور نیز
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پنصد سوار بلند پایگی

(۲) در [بعضی نسخه] بیروگانوں (۳) در [اکثر نسخه] بدر - اما در

[اکثر جا] بدر آمده *

یافت - و چون در یساقهای متوالیه بصدر نیکو خدمتی و فدویت شایان گوناگون عاطفت شاهزاده گردید رشته عقیدتش با اخلاص تاب یافته و مشام ارادتش از شمامه یکجبهتی معطر بوده بعد محاربه راجه جسونست چون نواهی گوالیار مضروب خیام آن شاهزاده ظفر نصیب گشت نصیری خان از قلعه رایسین بر طبق یرلیغ طالب جبهه سالی عتبه عالمگیری شده بخطاب والای خاندورانی کله گوشه مباحثات باج اعزاز رسانید - و در جنگ دارا شکوه بصرداری فوج طرح میسر اختصاص گرفته بعد از فتح بمنصب پنج هزار پیچ هزار سوار دو هزار سوار دو اسبه سه اسبه کلاه نشاط بر افلاک انداخت - و او با برخی از عساکر پادشاهی بنظم صوبه آله آباد و تسخیر قلعه مذکور (که در زمانت و حصانت شهره ایام است و سید قاسم بارهه از جانب دارا شکوه بحکومت آن جانب قیام داشت - و با وجود آگهی بر فرار دارا شکوه تصمیم دولتخواهیش بخود داده سر بر خط انقیاد نهاده بر استحکام آن قلعه افزود) دستوری یافت - خان مذکور از کار طلبی چست و چالاک شتافته بمعامره آن پرداخت - پس ازان (که شجاع بقصد کارزار و پیکار از بنارس گذشته نزدیک آله آباد رسید) خان دوران دست از معامره قلعه باز کشیده بشاهزاده سلطان محمد (که بطریق منقلا بحوالی قلعه رسیده بود) پیوست - و چون شجاع اسباب تجمل و جاه بپادشاه و غارت داد و فوج بهاشلیقی محمد سلطان

بتکامشوی آن آواره دشت ناکامی تعیین گشت خاندوران نیز کمکی
شاهزاده گردید *

درین وقت سید قاسم باره قلعه دار آله آباد (که بنوشته
دارا شکوه ضمیمه لشکر شجاع گردیده بود) بعد هزیمت یافتن از
از پخته کاری موسم ایغار پیش از شجاع بقاعه رسیده داخل شد
و از مال اندیشی ابواب تصرف بر روی آن یاس زده ^(۲) روزگار بر بست
و از صواب بینی بزدگی پادشاهی برگزید - و پس از وصول سلطان
محمد بقرب آله آباد بخاندوران (بمذاسبت آنکه قبل ازین حکومت
آنجا یافته بمحاصره قیام داشت) ملتجی گشت - و او را وسیله
مفح جرائم خود ساخت - خان مذکور بامر پادشاهی او را مستمان
عواطف پادشاهانه نموده قلعه را بتصرف درآورد - و بحکومت
و ایالت آنصوبه همت برگماشت - و در سال دوم چون صاحب صوبگی
آنولایت بهادر خان کوکه تفویض یافت خاندوران بارسال فرمان
صوبه دار می او تیسره پذیرای سعادت گردیده بدان سمت شتافت
و مدتی دران آکای دور دست گذرانید - و در سال دهم سده
(۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت هجری باجل طبعی همانجا بساط
هستی در آوردید *

* خان زمان *

میر خلیل - پسر دوم اعظم خان جهانگیری ست - و داماد

(۲) در [بعضی نسخه] یاس زده *

یمین الدوله آصف خان خانخانان سپهسالار - بهرامی پدر بزرگوار
 کارهای نمایان و تردهای شایان بمذمت ظهور آورد - و میر شمشیر
 و صاحب مدار پدر او بود - در ایام حکومت جونپور (که باعظم
 خان متعلق بود) بمرتبه در متمدن افکنی و سرکش براندازی کوشید
 که نام مفسد دران ناحیه نماند - و هر جا گدھے مستحکم شنید
 یا به نیروی تدبیر یا بدستیاری دلیری و دلاوری مذهبم ساخت - اکثر
 قلعهها (که مملو به بندوق و تفنگ بود - و حکام سابق ایام متمدن
 صرف کشایش آن نمودند) او باندک روز از بن برانداخته نشان
 نگذاشت - و چون پدر فوت کرد از پیشگاه خلافت و جهانپانی
 بمنصب هزاری هفتصد سوار سرعت برافراخت *

گویند در فوجداری نازنول (که مفسد زارے ست مقرری قریب
 دارالخلافه) کارهای رستمانه کرده نامے بشجاعت و مردانگی برآورد
 و در ظاهر آن قصبه خلیل ساگر تالابے بر ساخت - که تال شاه قلی خان
 محرم را (که چهل ساله جاگیر دار آنجا بود) پیش او آرر نماند
 و در سال سیم باضافه پانصدی سرافرازی یافته با برادر کلان خود
 ملتفت خان تعین دکن گشت - و در همین سال خدمت داروغگی
 توپخانه کل دکن حسب التماس شایسته خان ناظم آنجا بدو
 مقروض گردید - آنچه او بگذر بست درین کارخانه نمود از صوبه داران
 نشده بود - خود را بهمه قلاع رسانید - و بفقیر و قطمیر هر قلعه

وا رسیده در خور هر مکان از غله و سرب و پاروت ذخیره نمود - و کهنه
 عمله و فعله احشام را (که سالها بحمايت و رعایت بکار سازي
 و زباشي بعوض و بلاعوض گذرانیده بودند) همه را موجودي
 ساخت - و دیوار سه گز دراز و پهنا را نشانه قرار داده از هر تفنگچي
 سه مرتبه از فصل چهل قدم امتحان گرفت - تیر هر که یکبار هم
 بنشانه نرسید او را برطرف کرد - و برخه ضعیف و زبون را علاوه
 کم کرده نگاهداشت - و بدین میغه در یک و نیم ماه مبلغ پنجاه
 هزار روپیه کفایت پادشاهی نمود - و دیانت و جزرسي و کاردانی
 و معامله فهمی خود را بعالمیان ظاهر ساخت - و در سال بیست
 و هفتم از اصل و اضافه بمنصب دو هزار سوار و خطاب مفتخر
 خان چهره افتخار برافروخت - و از انتقال عرب خان مرحوم
 بقلعه داری فتح آباد و دهاردن مامور شد - و چون درین مدت اقامت
 دکن باظهار بذکي و فدویت نقش حرف یکجتهی و اخلاص خود
 دلنشین پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر صاحب اختیار دکن
 ساخته بود در ایام برهم خوردگی و آشوب سلطنت (که شاهزاده را
 عزیمت مستقر الخلافه اکبر آباد باقتضای وقت واجب گردید)
 او نیز کمر مرافقت بنطاق همت چست بخت - پس از وصول
 بنده برهانپور باضافه هزاري هزار سوار بمنصب سه هزاري دو هزار

(۲) نسخه [ب] ب معوضی و بلاعوضی و نسخه [ج] ب معوض و بلاعوض

(۳) نسخه [ب] فتح آباد دهاردن *

سوار و خدمت میر بخشیکری و خطاب سپه‌دار خانی امتیاز یافت - و بعد جنگ جسر نمت ب خطاب خانزمانی و بعثایت طوغ و نقاره بلند آوازه گردید - و پس از نگون ساری اعلام داراشکوهی و وزیدن نسائم از مهیب غنایم ایزدی بر شقهٔ رایت عالمگیری میر بخشیکری بمحمد امین خان خاف محمد معظم خان باز گردید و خانزمان را از مصالح دکن دانسته باضافهٔ هزاری بمذهب چهار هزار دو هزار سوار مورد نوازش فرموده بقلع‌داری ظفرآباد بیدر (که بصرف توجه آن شاه جهان ستان عالمگیر قریب العهد ضمیمهٔ ممالک محروسه شده بود) مرخص گشت - و پستتر بنظم مهم احمد نگر مامور گردید - و در سال نهم از تغیر داؤد خان قویشی بمصوبه‌داری خاندیس رایت اعتبار برافراشت - و در سال هیزدهم بمذهب پنج‌هزاری سه هزار سوار بمصوبه‌داری برار مورد مرام گردید و در سال بیستم بانتظام صوبهٔ ظفرآباد بیدر و حراست قلعهٔ مذکور اعزاز اندوخت - و بهمراهی شاه عالم سال بیست و چهارم از دکن باجمیر رسیده استلام سدهٔ خلافت نمود - و در زت چذد برکاب شاهزاده بتعاقب اکبر باغی و بمالش راجپوتیهٔ ضلالت کیش پرداخته در همین سال مجددا بخدومت صوبه داری برهانپور از تغیر ایرج خان مقرر گشت - و بافزایش یک‌هزار سوار مذهب سرافرازی یافت *

اتفاقا در همین سال [که سنین هجریه (۱۰۹۱) یک‌هزار و نود

و يك بود آ پيش از ورود خان مزبور سنبه‌ای سواثي از سي و پنج كرده شبگير نموده دفعه بر بهادر پوره دو كرده‌ی برهانپور ريخته دست تصرف بذاتوس و مال اهل اسلام و كفره بر كشد - برخه از شرفا را فرست جواهر كردن اهل و عيال بدست آمد - و بسيار به سر و پا دست آنها گرفته اداره گشتند - كاكړ خان افغان (كه بنيايت خانزمان حراست شهر مي نمود) بصد دشواري شهر را از آسيب آن ستمگر محفوظ نگاهداشت - و چون فضلا و مشائخ آن بلده ترك نماز جمعه داده محضر استيلاي كفار (كه عرض و مال مسلمين دستخوش تاراج آنها گشته) بحضور ارسال نمودند از اجمير عزيمت دكن تصميم يافت - و دوازدهم ذيقعدة سال بيست و پنجم بلده برهانپور بوزد مركب پادشاهي رونق پذيرفت - خانزمان ناظم آنجا ناميه بذكلي را بآستانبوس خلافت نوراني ساخت *

و چون درين سال غره ربيع الاول سنه (١٠٩٣) هزار و نود و سيوم هجري جانب اوزنگ آباد نهضت پادشاهي اتفاق افتاد شاهزاده محمد معزالدين باقامت برهانپور مامور شده از بهادر پوره رخصت يافت - خانزمان در خدمت شاهزاده مذكور متعين گرديد - و در همين ايام از تغيير مختار خان بايالت صوبه مالوه (٢) بخش عزيمت راند - و در آخر سال بيست و هفتم سنه (١٠٩٥)

یکهزار و نود و پنج هجری همانجا رخت اقامت بعالم بالا کشید
 از هر عالم بهره و در حصن خط شهره داشت - انشا پرداز درست سلیقه
 دانشور معامه فهم بود - در تمشیک مهام برهنه مونی غیره محتاج نه
 و خوش اوضاع بهندیده اطوار جوهر شناس بود - مردم خوب فراهم
 آورد - خصوص تفنگچیان قدر انداز او (که دیده مار در شب تار
 به تیر آتشبار میدوختند) مشهور آفاق است - و در فن موسیقی
 مهارت تمام داشت - و با دوام انهماک در کارهای دنیوی موانع
 و شیفته راگ و رنگ بود - پری چهرگان خوش آراز و مغنیات
 عشو ساز در خانه داشت - زین آبادی مشهور (که محبوبه
 و مرغوبه ایام پادشاهزادگی خلد مکان بود) ازان زمرة اسمت - گویند
 مدخوله اوست *

(زه شاهرزاده بباغ عالم آرای زین آباد برهانپور معروف
 باهو خانه با اهل محل تشریف فرمود - و با مخصوصان بزم الفت
 گشت و راکشت می نمود - زین آبادی در نغمه سنجی هوش ربا
 و در شیوه دلبری یکتا بود - همراه اهلایه محترمه خانزمان (که
 خاله شاهرزاده میشد) آمده در عین سیر درخت انبه پر بار دیده
 به آنکه پاس ادب شاهرزاده نماید از شوخی و شنگی پیش رفته
 بر جهت - و دانگ ازان بدست آورد - این انداز (که سراسر انداز
 دایری و دلربائی بود) شاهرزاده را از خود برده هوش را

* فرد *

و پارسائی را در باخت *

* عجب گیرنده دامن بود در عاشق ربانها *

* نگاه آشنای یار بیش از آشنائیا *

بهرام و سماجت او را از خاله مکرمه گرفته بآن همه زهد و درع خشک
و تفقه بخت شیفته و دل داده او شد - و پیاله شراب بدست خود
در کوده بار میداد *

گیرند روزی او هم قدح داده بدست شاهزاده داد - و تکلیف
نمود - هر چند عجز و نیاز بکار برد بر سر هم نیامد - شاهزاده ناچار
خواست در نوشد - آن عیاره جادو طراز خود پیاله در کشید - و گفت
غرض امتحان محبت بود - نه تلخ کامی شما باین آب پر شر و شور
و این عشق بازی بمرتبه سر کشید که باعلی حضرت رسید - دارا شکوه
(که غذای داشت) این حکایت را دستمایه سعادت
و غمازی ساخته باعلی حضرت میگفت - که آن مزور ربائی چه صلاح
و تقوی ساخته - خود را برای یک کنیز خاله بر باد داد - قضا را
در عین بهار گل زندگیش پژمرد - و شاهزاده را بداف هجران ابدی
مبتلا ساخت - مقبره اش در اورنگ آباد است متصل تالاب کلان
از آنجا (که فقدان محسوب طاعت ربای مردان است) درز نقوش
طرفه تغیر حال بشاهزاده شد - از فرط قلق بسواری شکار توجه
فرمود - میر عسکری عائل خان در جلو بود - خلوت یافته بعرض

رسانید . که باین حالت اختیار شکار مصلحتی خواهد بود
در جواب خواند *

* فالهای خانگی دل را تسلی بخش نیست *

* در بیابان میتوان فریان خاطر خواه کرد *

عاقل خان مناسب مقام دیده این بیت خواند *

* بیت *

* عشق چه آسان نمود آه چه دشوار بود *

* هجر چه دشوار بود یار چه آسان گرفت *

شاهزاده بے اختیار رفته نمود به بیت را یاد گرفت - خانزمان در
صوبه دارائی برار موضع هرم را (که سه کوهی ایلیچپور حاد نشین
آنصوبه است) اقامتجا بر ساخته خانزمان نگر نامید - و عمارات
عالیه طرح انداخت - هنوز آثار آن نمودار است - در برهانپور هم
حویلی دارد - از پسرانش هیچکدام ترقی نکرده در گذشتند *

* خواجه عبدالرحیم خان *

وطن نیاکانش اندجان متعلقه ولایت فرغانه است - پدرش
خواجه ابوالقاسم از مشائخ آنجا بود - در عهد فردوس آشیانی وارد
هندوستان گردید - خان مذکور در ایام شباب برفاقت سلطان
داراشکوه استیاز داشت - پس از سریر آرائی خادمکام حصول ملازمت
نموده چون مزاجش بتشرع آشنا بود در خدمت پادشاه مذکور
اختصاص پذیرفته بمنصب در خور و خطاب خانیه لوائ کامیابی
بر افرشته سال بیست و ششم بحکایت ایلیچپور تعیین گردید - و بعد

معاودت از آنجا به عطای فیل مباحات اندوخت - و سال سی و دوم از تغیر محسن خان بتفویض خدمت بیوثاتی چهارم عزت برافروخت و چون سال سی و سیوم قلعه راهیری مفتوح گشت برای ضبط اموال آنجا متعین شد - یستر از انتقال معتمد خان دازوگی داغ و تصحیحه نیز بنام او قرار یافت - سال سی و ششم مطابق سنه (۱۱۰۳) هزار و یکصد و سه هجری شویبت واپسین در کشید چندتا پسر داشت - دوم آنها میر نعمان خان است - که پسرش میر عبدالمنان بدکن رسیده چنده بخدمات خانگی نظام الملک آصف جاه میپرداخت - آخر خانه نشین گردید - شعر میگفت و عذرت تخلص میکرد - ازوست *

* بیت *

* آهوی وحشی چشم تو چسبان رام کنم *

* پیچ و تاب دل خود را مگرش دام کنم *

از پسرانش کلانی معتمد الدوله بهادر سردار جنگ - که در عمل صلاحیت جنگ دیوان سرکارش گشته مطابق سنه (۱۱۸۸) هزار و یکصد و هشتاد و هشت هجری رحلت نمود - دومین میر نعمان خان که در عمل صلاحیت جنگ در جنگ مرهته بکار آمد - سیومین میر عبدالقادر که در جوانی بمرض درگذشت - چهارمین احسن الدوله بهادر شرزه جنگ و پنجمین مقوض الله خان بهادر یکه تاز جنگ هر دو بقید حیات اند - و با مقرر سطور دوستی دارند •

(۲) یا عبرت باشد *

• خان زمان شیخ نظام •

هیدرآبادی - از شیخ زاده‌های سپاهی پیشه دکن است - از پردلی و جگر داری نصیبه^(۲) وافر داشت - و در دولت ابوالحسن والی تلنگانه رتبه افزای امارت گشت - و بهر داری و سوکردگی و صف آرائی و سپه کشی نام برآورد - در ایام محامره گامکنده بسرمی عساکر قطب شاهیه سر برافراخته بیرون قاعه با افواج پادشاهی زد و خورد می نمود - در سه بر سر مور چال با خان فیروز جنگ در چار شده شور قیامت ریخت - کوشش و کشش سترگ از طرفین بکار رفت هر چند پردلان فوج پادشاهی از روی جلالت خواستند (لاش یک از مردهای خود بدست آرند) میسر نیامد - و آنها لاشهای مردم خود با لاش چنده ازین طرف برداشته بردند *

و چون اقبال و نیک اختری از ابوالحسن رو تافته آثار تباهی و بیدولتی هر روز در تزايد بود ازین رو دل از همراهی و دولتخواهی او برکنده بذریعه رسوخ عقیدت باستان عالمگیری ملتجی گردید چون نوکران عمده ابوالحسن از آزوری و حرص اندوزی با امید منصب و حکومت خاک بے حقیقتی بر فرق روزگار خود بیخته بملازمت پادشاهی پیوستند و تا آن وقت دیگر غیر از صاحب فوج نماد افتراق او موجب کار شکنی ابوالحسن پنداشته^(۳) بیشتر باستمالت خان مذکور پرداختند - و پس از ادراک ملازمت بتفویض

مَنْصِب شش هزارى پنجهزار سوار و خطاب مقرب خان و عطای علم و نقاره و انعام لک روپيه نقد با اسپان عربى و عراقى و فيلان قنومند و دیگر مواهب شایان مورد التفات خسروانى گردید - و پهران و اقرباى او بمناصب نمایان (که چنده از آنها از چهارهزارى کم نیست) همگى بمنصب بیست و پنجهزارى بیست و یک هزار سوار ممتاز گشت و پس از تسخیر حیدرآباد چون مرتبه ثانی سواد بیجاپور مضرب خیام پادشاهى شد اورا (که در فنون سپاهگرى و سردارى یکتائى داشت) بکشایش قلعه پرناله (که در تصرف غنیم بود) مامور فرمود خان مذکور باقتضای دواعى هوشیارى و خبردارى جواسیس خود را بآوردن اخبار سنبها (که بعد فوت پدر سر راجگى و سردارى دکن مى افراشت) مقرر داشت - ناگهان خبر رسید که او بذات نرائه با قوم بیدراگى (که نسبت خویشى بآنها دارد) از راهبرى بقلعه کهیلده رسیده بعد دار و مدار بآن طایفه و را پرداختن خاطر از ذخیره قلعه در سنگمنیر نام جائے (که پیشکار او کب کلس آنجا عمارات و باغات عالیه بنا گذاشته) آمده ببسط بساط لهو و نشاط اشتغال دارد خان شجاع نشان از کولاپور (که تا آنجا چهل و پنج کوه بود و عقبات صعب و هولناک هایل) در راه نمک خوا (گى واپى نعمت دست از جان برداشته با معدودے از فدائیان ناموس پرست ایلغار کرد - هر چند جاسوسان بسنبها خبر کردند که فوج مغل (سید

آن محنت باده سفاهت و غرور بایمای ابرو سر از قن آنها برداشت
و بر زبان بطالت بیان گذراند - بیخبران دیوانه شدند - فوج مغل
در اینجا می‌تواند رسید - تا آنکه خان شهابت آثار پس از تحمل
فراران محن و مشاق (که اکثر جا خود پیاده شده راه می‌رفت)
بهرعت برق با سه صد سوار به سرعت او رسید - آن سرشار در بالای
نشه رعونت و باده نوشی باعتضاد چهار پنج هزار سوار دکنی
نیزه گذار حمله آورده شد - قضا را تیرے از شست تقدیر بکمپکاس
رسید - و باندک زد و خورد آن حزب ادبار طریق فرار گزید - و در
در هوایی کبکاس در خزید - و خودش با کمپکاس و بیعت
و پنج کس از عمده‌های او با زنان و دختران سوای زام راجه برادر
خودش (که در یکی از قلاع بود) دستگیر گردید - ازان میان راجه ساهو
پسر کلانش هفت هشت ساله بود - و چون این نوید در مقام ایکاوچ
پادشاه رسید آن مکان بسعدنگر موسوم شد - و پس ازان (که خان
فیروزمزد بتدایر مائده ازان دیولاخ برآمد) هیچکس از اعوان
و انصارش دست و پا نتوانست زد - در بهادر گدھے بحضور
رسید - او را زندانی مکافات کردند - همان زمان خلد مکان از تخت
فرود آمد - و گوشه فالین شکسته بادای سجادات شکر سر نیاز
بر زمین ایتھال آورد *

* مصرع *

۱۱۰۰

* با زن و فرزند شد سبها اسیر *

تاریخ است - خان - منصور در جلدوی این شگرف خدمتی بخطاب
 خانزمان فتح جنگ و از اصل و اضافه بمنصب هفت هزار و هفت هزار
 سوار و انعام پنجاه هزار روپیه نقد و دیگر انواع عطایا و مواهب
 سر مباحات بپورخ برین سرود - و پسران و رفقای او بافرونی مناصب
 و عطیه خلایع سرافرازی یافتند - پس ازان خانزمان مدتی متعینه
 فوج پادشاهزاده محمد اعظم شاه بود - در سال سی و هفتم شاهزاده
 بسبب عارضه استسقا بحضور رسید - خانزمان شرف اذدور ملازمت
 گشته با پسران و اقربا گرانبار عنایت و انعام پادشاهی شده بهمراهی
 شاهزاده بیدار بخت به تنبیه غنیم لئیم رخصت یافت - و گویا در
 سال چهارم باجل طبعی و دیعت خیانت مستعار سپرد - کثیرالاولاد
 بود - پسرانش خانعالم و منور خان از ناموران دهر بودند - از احوال
 آنها معلوم توان کرد - و دیگر فرید صاحب - که همراه پاداران
 در جنگ اعظم شاه مرده اند کشته شد - و احوال امین خان نیز جدا
 بتحریر آمده - دیگر همین منور خان بود - که سکونت حیدرآباد
 اختیار نمود - و از سرکار آصف جاه عاملی مرتضی نگر گرفت - و در
 سنه (۱۱۵۸) هزار و یکصد و پنجاه و هشت درگذشت - پسرانش
 زیر محاسبه سرکار اند - و دیگر نظام الدین خان - که حضرت خلد مکان
 بومیت پدرش از راه خانه زان نوازی در حضور تربیت فرمود
 و همشیره راجه سامورا (که پسند افتاده بود) بنکاح او در آورد - اوضاع
 مغلی داشت - هیچ پدر و پدران ماذا نبود - در خجسته بنیا

طرح اقامت ریخت - خالی از نام و نشان نبود - نخست میگذرانید
 و در سنه (۱۱۵۵) هزار و صد و پنجاه و پنج هجری بمذلل خاموشان
 شتافت - پسران (که باهم علایق بودند) در دعوی ترکی پدر مدعی
 با یکدیگر منازعت داشتند *

• خانجهان بهادر ظفرچنگ کولکتناس •

میر ملک حسین نام - پدرش میر ابوالمعالی خوافی ست
 سید بود موصوف بصلاح و تقوی - بعنوان درویشانه میگذرانید
 چون حلیله جلیله او بشرف رضاعت فیض اشاعت شاهزاده محمد
 اورنگ زیب بهادر (سید پسرانش میر مظفر حسین و میر ملک حسین
 بمناصب مناسب سرافرازی یافته اوج پیمای دولت و امارت گشتند
 نشور نمای اوین در حضور فردوس آشیانی بود - چنانچه از احوال
 او برتو وضوح میدهد - دومین از مغرسن در خدمت شاهزاده
 تربیت یافته بقرب و اعتبار اختصاص گرفت - در سال بیست
 و هفتم از خدمت شاهزاده گران خاطر گشته جدائی گزید - و بقصد
 بندگی پادشاهی از دکن بحضور شتافت - اعلیٰ حضرت بمذنب
 هفت مدی مد سوار کامیاب عزتش فرمود - و چون ترک
 رفاقت او پسندید شاهزاده نبود در سال سیم از جناب پدر
 والا قدر فوجدارمی هوشنگ آباد هندیه بقام او التماس نمود
 بدین تقریب او را بجانیه عاطفت بدکن کشیدند - و در سال سی

و یکم چون شاهزاده بعد تسخیر قلعه بیدر همت بکشایش حصن
 کایان برگماشتند و را بگرفتن حصار نیلنکه ^(۲) مامور گردانیدند - پس از
 وصول بمقصد باوجود آنکه متخصصان در مدافعت و ممانعت کوشیدند
 سرسواری قلعه را بقهر و غلبه بدست آوردند - و محافظان را
 با تمامی اسب و اسلحه مقید ساخته نزد شاهزاده فرستادند - در آن
 هنگام (که شاهزاده لوی جهان کشائی از برهانپور بصوب اکبرآباد
 برافراخت) و را بخطاب بهادر خانی نامور ساخت - از آنجا (که جرأت
 و جلالت او دلنشین شاهي بود) در محاربه جهونت از پیش آهنگان
 مقدمه الجیش گردید - و در صف آرائی داراشکوه بهمداری طرح
 دست راست معین گشت - و از غایت کار طلبی پیش رفته قریب
 بهراول پیوست - ناگاه رستم خان دکنی با همگی فوج جرانغار
 مخالف بار برخورده بجنگ و پیکار پرداخت - خان مذکور
 آنچه نهایت مرتبه تلاش و سپاهگری بود بتقدیم رسانیده زخمی
 برداشت - و بعد ازین فتح چون موکب عالمگیری از اکبرآباد بسمت
 دارالخلافه باهتزاز آمد و را باضافه هزاری پانصد سوار برخواستند
 و بتعاقب داراشکوه (که بقصد سرانجام اسباب تدارک بلاهور
 شتافته بود) دستوری یافت - خان مذکور بچستی و چالاکی از آب
 ستلج (که مردم مخالف باستحکام آن پرداخته بودند - و عبور
 از آن بآسانی صورت نداشت) گذشته بهطوت و صوات حمله بران

بیدخبران ادبار گرفته آورد - آنها عذنان تماسک از دست داده
 راه فرار سپردند - داراشکوه در لاهور هم پای تمکن^(۲) نیفتشده روی
 آدارگی بجانب بهکر گذاشت - بهادر خان باتفاق خلیل الله خان
 قاتل ملتان دنبال از دست نداد - و در جنگ کهجوه (که با شجاع اتفاق
 افتاد) بهادر خان بهرکردگی التمش پادشاهی انتظام داشت
 به نیز می همت داد بدلی داد - چون داراشکوه بار دیگر در اجمیر
 طرح کارزار انداخته فرار بجانب گجرات نمود بهادر خان باتفاق
 راجه جیسنکجه بتکاشی آن رمیده همت گام سرعت برداشت - و چون
 آن آرد دشت سرگشتگی بولایت کچهه رفته راه بهکر پیش گرفت
 و از دریای سنده گذشته بنابر سابقه معرفتی (که با ملک جیون
 دهادر داشت) نزد او شتافت و (در) چند از تعب راه بر آسوده
 بعزم قندهار برآمد آن زمیندار حق ناشناس صلاح کار خویش در
 دستگیر ساختن او دیده سر راهش گرفته دستگیر ساخت - و حقیقت
 حال ببهادر خان بر نوشت - خان مذکور بهمعدانی تعجیل خود را
 بدان حدود رسانید - و ادرا بدست آورده با راجه جیسنکجه از راه
 بهکر بر چنلح استعجال روانه حضور گردید - و شازدهم ذی الحجه
 سال دوم جلوس بدار الخلافه رسیده زمین بوس دریافت - و آنروز
 داراشکوه را با پسرش سپهر شکوه در حوضه سرکشاده بر ماده فیل
 نشانده از راه میان شهر و بازار بدلهلی کهنه برده بخضر آباد

در جای محفوظ نگاهداشته شد - روز دوم بیستم و یکم شهر ذی الحجه سنه (۱۰۶۹) هزار و شصت و نه هجری چراغ زندگانش خاموش گردانیده در مقبره جنت آشیانی مدفون گشت - خان مزبور بعطای یکصد (اس اسپ) که بکثرت ایغار اسپ بسیار ازو تلف شده بود) نوازش یافت - و پس از آن بقلع فساد بهادر ^(۲) بچکوئی (که بسمت بیسواره سر فساد برداشته بود) مأمور شد - و بعد انصرام آن مهم بار سال فرمان صوبه داری آله آباد از تغیر خاندوران و مذهب پنجهرزاری پنج هزار سوار چهره عزت افروخت - و مدتها بصاحب صوبگی ولایت مذکور گذرانید - و در سال دهم صوبه داری گجرات از تغیر مهابت خان بار تفویض یافت - از آله آباد عازم آندیار گردید - و مدتی به بندوبست آنصوبه قیام نمود - و در سال شانزدهم از اصل و اضافه بمنصب شش هزار و شش هزار سوار در اسبه سه اسبه مرقعی مدارج دولتی و اقبال گشت - و بعطای خطاب خانچهان بهادر و تفویض صوبه داری دکن از تغیر وکلای شاهزاده محمد معظم لوی بلند نامی افراخت - و خلعت خاصه و جمدهر مربع مصحوب گرز برداران بخان مذکور مرسل شد - و حکم شد که ماهی مراتب مرحمت فرمودیم - خود بسازد - از کار طلبیها در همین سال بایلغار شصت گروهی سیوای بهونسله را (که در آن ایام قناعت و تاراج از حد گذرانیده آرامگاه و جمعیت ربای سکنه دکن بود) بشکست

(۲) در [بعضی نسخه] بچکوئی *

(باب الحاء) [۸۰۲] (مآثر الامراء)

(۲)
فاحش مغلوب و منكوب ساخت - و غنیمت فزادان بدست آورد
پس ازان (که بتاختهای متواتر و قطره و بویه زیاد سر پرشور و شر
سیوا را پست و نگون ساخت) در سرزنش و مالش دیگر سرکشان
ممالک دکن سعی نمایان بظهور آورد - و پیشکش از والیان بیجاپور
و حیدرآباد بتحصیل در آورده مرزا بحضور ارسال داشت - پادشاه^(۳)
قدر شناس در جایزه کارهای دست بسته آن پیش قدم معرکه رزم

و پیکار را در سال هیزدهم سنه (۱۰۸۶) هزار و هشتاد و شش هجری
بخطاب خانجهان بهادر ظفر جنگ کولکناش و از امل و اضافه
هفت هزار و هفت هزار سوار و انعام کور در دام بر امثال و اقربان سرب
و برتری بخشید - و در سال بیستم سنه (۱۰۸۸) هزار و هشتاد
و هشت هجری قلعه نلدرک را (که از معظم قلاع ولایت بیجاپور
اسم) بصرف اسباب قلعه گیری و جنگ و پیکار مورچال از دست
دارد خان پنی (که طفل چهار ساله بود) انتزاع نموده بتصرف
اولیای دولت در آورد - و در جنگ مورچال این قلعه محمد محسن
نام پسرش بکار آمد - ازانجا (که عمدگی و عالیجاهی بخود رانی
و خود آرائی میکشد - و کار سرکردگی و کامیابی باستغنا و رعونت^(۴)
می انجامد - بل از کار طلبی بکهنه عملگی می برد) در پیشگاه خلافت
برخه تقصیرات بوی اثبات یافته طامپ حضور شده بعزل خدمت

(۲) نسخه [ب] مغلوب ساخت (۳) در [بعضی نسخه] که بتحصیل (۴)

در [اندر نسخه] مبرود .

و منصب و ساب خطاب و ضبط اموال از مامت و ناطق معاتب
 گردیده و چون نقش سرداریش در جانب و اجانب درست نشسته
 و نام عمدگی او بدور و نزدیک رسیده و دیرین بندگی و نیکو خدمتیها
 علاوه داشت پس از چندی سال بیست و یکم بدستور سابق
 به عالی منصب و خطاب و تفویض رتبه علیا و اعاده دولت عظمی
 آب رفته بجویش درآمد - و چون سال بیست و دوم مهراجه جسونت
 به نیستی سرا در شد و خاف^(۲) و جا نشین نداشت جهت ضبط ملکش
 خانجهان تعیین یافت - و زیات پادشاهی بسیر جانب اجمیر
 باهتزاز درآمد - و خان مذکور تکنگ پای نموده در جودهپور
 (که حاکم نشین آندیار است) بانهدام بتخانها پرداخت - و چندین
 ارايه بار اصنام (که اکثر مرمع بطلا و نقره بود) بعد معاودت اعلام
 خسروانی بدار الخلافه آورد - و بحکم پادشاهی در جلوخانه در بار
 زیر زینهای جام جهان نما انداختند - مدتها پامال مترددین^(۳)
 شد - تا نام و نشان ازان نماند - اما بند و بسمت آن ضاع چنانچه
 باید صورت نبست - و شورش راجپوتیه و سرکش رانا سرکشید
 و منجر بنهضت پادشاهی گردید - خانجهان در سال بیست و سیوم
 (۵)

سنه (۱۰۹۱) هزار و نود و یک هجری از حوالی چیتور رانا از تدبیر
 شاهزاده محمد معظم بنظم صوبه دکن رخصت یافت - او در عین

(۲) در [بعضی نسخه] خاف جا نشین (۳) یا تکنگ پائی باشد (۴) در

[اکثر نسخه] جامع جهان نما (۵) نسخه [ج] جهت پور

برشکال همت بمحاصره قلعه سالهیر (که رفیع ترین قلاع بکلانه
است - و بتصرف غنیم در آمده بود) همت گماشت - و انواع
تمپ و معویبت کشیده بے نیل مقصود برخاسته بخجسته بنیاد
شتافت - میر محمد رضا لاهوری شارح منظوم معنوی بعنوان
منصب داری همراه او بود - این یساق را منظور ساخته در کثرت
گل ولا گفته *
* مصرع *

* شده گار بیچاره گار زمین *

القصه در همین سال ماه محرم سنه (۱۰۹۱) هزار و نود و یک
هجری سبهای سوائی از سی و پنج کورهی شبگیر کرده بیدخبر
بر بهادر پوره (که در کورهی برهانپور معموره عظیم بود) ریخته
غارت کرد - کاکر خان نایب خانزمان صوبه دار برهانپور با معدودے
در شهر متحصن گردید - آن شقی بخاطر جمع پورهای معتبر
اطراف شهر را آتش زده بخاک سیاه برابر کرد - و دران حادثه
بر اکثر شرفا بے ناموسیها رو داد - برخه از غیوت قبیلہ را ته تیغ
آوردہ کشته شدند - خانجهان ازین آگهی از خجسته بنیاد ایلغار
نموده در یک شبانه روز خود را بمقتل فردا پور (که سی و دو کرد
مصاصت دارد) رسانید - و درانجا بتقریب عبور کتل چهار پاسر
توقف گزید - بر زبانها افتاد که بر جمع وکیل سنبها و تعهد مبلغ خطیر
این درنگ بیوقت واقع شد - و درین فرصت سنبها با هرچه

توانست بر داشته با جمعی از اسیران راه چوپره برگرفته بقلعه سالهیر
 شتافت - خانجهان (که می‌بایست از عرض راه بجانب ار عذان تاب
 میشد) راه راست گرفته بدرهانیور رسید - و این اغماض یادر
 سوء الظن مردم گشت - و باعث تغییر مزاج پادشاهی بتازگی شد
 و فرمان عذاب‌آمیز سرزد - و دران سال آنچه تجویز او از منصب
 و اضافه بحضور رفته بود یکملم نامنظور گردید - (اتفاقاً در همان ایام
 شهزاده محمد اکبر سال بیست و چهارم روی قوار بجانب دکن
 گذاشت - احکام بجای حکام رسید - که اکبر ابتر هر طرف سر برآرد
 سد راه او گشته تا ممکن زنده دستگیر نمایند - و الا بقتل رسانند
 چون از متصل کوه سلطان پور میگذشت خانجهان (که باراده
 گرفتنش گرم روی نموده نزدیک (سیده بود) عغان بازکشید - تا آنکه
 اکبر از کوهستان بکلانه گذشته باعانت بهیل و کولی براهیری
 رسید - و درز چذ در پناه سنبها بیاسود - هر چند اخبار نویسان
 از تحریر این مراتب خود را باز داشتند اما میرو نور الله پسر میر
 اسد الله فوجدار تھانیسر (که مرد بیباک بود) باعتبار خانه زادی
 و اعتمادی که داشت مفصل بر نوشته برنخیر خاطر پادشاهی افزود
 و کهنه عملگی و عیاری خانجهان بر همگان ظاهر شد *

و چون مالش سنبها و گوشمال اکبر هریک بانفراده داعی توجه
 پادشاهی بود سال بیست و پنجم سرزمین دکن مطرح رایاست
 عالمگیری گشت - خانجهان بتسخیر قلع رام سیج متعلقه گاشن آباد

(که در تصرف سنبها بود) مامور گردید - و هرچند در کشایش آن سعی زیاد بکار برد از خبرداری و دیدبانی قلعه دار (که از مرهتهای آزموده کار بود) پیش نرفت - ناچار از پای قلعه برخاست و (دز کوچ بمصالح مورچال از چوب و غیره) که بمبلغ خطیر فراهم آمده بود (آتش زد - مردم قلعه بشوخی تمام برکنگرهای اطراف برآمده طبل و نقاره زده ناگفتنیها میگفتند - چون بسه کروهی ادرنگابان رسید از پیشگاه خلافت با ارسال خلعت خوسند ساخته حکم شد که ملازمت در نیافته سمت بیدر رفته اقامت نماید - و هر طرف خبر آوارگی اکبر برسد بتعاقب پردازد - و چون دران ایام اکبر از حدردن سنبها برآمده بصواری جهاز عازم ایران دیار گردید خانجهان تنبیه اشقیا وجهه همت ساخته در سال بیست و هفتم از سی کرده تاخته بآویزش سخت سلسله جمعیت مقهوران را (که بازاده فاسد بر کنار آب کشنا فراهم آمده بودند) گسیخت - و بسیاری از کفار اشرار را عرضه تیغ بیدریغ نمود - و مال و ناموس را دست خوش تاراج ساخت - و بجایزه آن فرمان تکسین و آفرین از حضور اصدار یافته پسرانش مظفر خان بخطاب همت خان و نصیری خان بخطاب سپهدار خان و محمد سمیع بخطاب نصیری خان و محمد بقا بخطاب مظفر خان و برادر زاده و داماد او جمال الدین خان بخطاب مقدر خان مورد مراحم و الا شدند *

و چون شاهزاده محمد اعظم شاه بمحاصره بیجاپور قیام داشت

اورا باقامت^(۲) تھانئ ایزدی بجهت رسانیدن رسد بلشکر شاهزاده
 محکوم گردانیدند - و از همانجا آخر سال بیست و هشتم بهمراهی
 شاهزاده محمد معظم (که بتادیب ابوالحسن حیدرآبادی رخصت
 یافته بود) متعین شده با ده هزار سوار پیش آهنگ شاهزاده گشت
 و با خلیل الله خان سر لشکر و حسینی بیگ علی مردان خان^(۳)
 (که با سی هزار سوار جرار در مقابل عساکر پادشاهی سر نخوت^(۴)
 می افراشتند) کارزارهای سترگ نمود - (روزی از هنگام دمیدن
 سپید صبح کوس و کرنای رزم بلند آوازه گشته تا سه پھر بازار پیکار
 گرمی داشت - بهادران از تیر و تفنگ گذشته دست و گریبان
 بجمدهر گشتند - و هر طرف از کشتهها پشتهها نمودار گردید - دران
 هنگام بر پسرش همت خان که هراول بود عرصه جنگ تنگتر گردید
 هرچند از پدر طالب کمک نمود اعادی آنچنان هجوم نموده اورا
 هاله وار در میان گرفتند که نمی توانست یک قدم برداشت - و دران
 اثنا پرب خان^(۵) ملقب بهت پتھر (که از مبارزان جانباز قطب شاهیه
 بود - و سنگ دستش از دور کار تیر و تفنگ میکرد) اسپ تازان
 نیزه در دست بمقابله فیل خانجهان رسیده فریاد کرد که سردار کدام
 است - و خواست نیزه حواله نماید - خانجهان بنهیب تمام بانگ

(۲) نسخه [ب] تھانه بزدي - و نسخه [ج] تھانئ ایزدی (۳) نسخه

[ج] حسینی بیگ خاناسمان که (۴) نسخه [ب] سوار در مقابل (۵) نسخه

[ج] بزدي خان یا پري خان باشد *

میرزد - که سردار مذم - و ادرا فرصت نیزه اندازی نداده به قیر
 تروش از زمین بر زمین انداخت - و آخر کار موکت افزائیهی مخالف
 بجائے رسید که نزدیک بود که آثار هزیمت پدیدار گردد - ناگاه اتیال
 عالمگیری بصورتی دیگر جلوه نمود - که فیل مستی از لشکر پادشاهی
 بمیان آنها در آمد - و اسبان را به چراغ پائی در آورد - و دران ته و بالا
 اسپ و آدم دو سه سردار نامی بزمین سرنگون افتاده فوج
 حیدرآبادی رو برگریز آردن - و با رصف چندین صف آرائیها (که کرة
 بعد ادلی و مره بعد اخروی افواج گران را از پیش رو زده برداشت)
 و بدست آوردن حیدرآباد *

(۲)

۱۰۹۷

* شد فتح بهنگ حیدرآباد *

تاریخ این واقعه است - و متحصن شدن والی آنجا در قلعه گلکند
 چون در اصل مزاج پادشاهزاده و خانجهان بر استیصال ابوالحسن
 نبود و اول وهله میخواستند واسطه صلح شده عفو جرائم او از جناب
 خلافت نمایند هرچند که اهرای جهالت کیش او بهنگ و برخاش
 رسانیدند در مراسم تعاتب و مروتاپ تاخمت و تاراج همه جا اغماص
 و خود داری بکار می رفت - و این معنی در پیشگاه سلطنت علاوه
 بی دماغیهای سابق گشت - خانجهان را بحضور طلبیدند - چون
 او با پادشاه همبازی بود و سرباری آن نسبت رضاعت (که
 نسبتی است عوفت افزا) و باز پندار تفرود بخود در کار دانی

و سرکردگی خصوص مهمات دکن (که میدانست بے ار مدهشی
 نخواهد شد) و با این همه زبان و دستش باختیار او نبود (و برود
 گستاخانه عرض می نمود - و در غیبت سردیوان ناگفتنی میگفت
 و در کارهای ملکی هرچه میخواست بے محابا میکرد - اگر حکم
 حضور هم میرسید موثر نمیشد - چنانچه ممنوعات و منہیات^(۲)
 (که مزاج پادشاهی مصروف رفع آن بود) در لشکر او ترویج
 تمام یافته - مکرر ارشاد اعتراض آمیز رفت - اصلا در منع آن
 نمیکوشید - روزی در جلو خانه بر سر پالکی گذاشتن میان مردم او
 و معظم خان مغربی خانه جنگی عظیم برپا گردید - خانجهان را
 رخصت کردند که رفته مردم خود را از شورش و پرخاش باز دارد
 او بعد برآمدن از خود سري بمردم خود گفت - که بازار معظم خان
 تاراج نمایند - و این معنی سر باری سرگرائیهای پادشاه گردیده^(۳)
 ملاحت بر ملاحت افزود - ناچار بعد ازین در نخوت شکنی او
 قدبیرے اندیشیده بصوبه دارمی هر جا که تعین میکردید هذوز
 قمتی از فصل سالم بر نمیداشت که تغیر میشد - و زیر بار خسارت
 سبذنی می آمد *^(۴)

بالجمله آخر سال بیست و نهم به تنبیه جات^(۵) و مفسدان صوبه

(۲) در [اکثرونسخه] رفع ممنوعات و منہیات که مزاج پادشاهی مصروف
 آن بود (۳) نسخه [۱] سر باری و سرگرائیهای پادشاه (۴) نسخه
 [ب ج] سبذنی (۵) نسخه [ب] جات مفسدان *

اکبرآباد دستوری یافت - و بانعام دو کور در دام مباحات اندوخت
و سواى هممت خان (که تعیین مهم بیجاپور شده بود) دیگر پسران
بمرافقت پدر مرخص گردیدند - و چون آن مهم دشوار انجام بے لشکر
فرزادان و کوشش بے پایان سر نمیشد شاهزاده بیدار بخت نخستین
خلف محمد اعظم شاه را نیز در پی آن کار تعیین نمودند - و پس
از آن بمساعی جمیاء شاهزاده و اهتمام خانجهان سنه (۱۰۹۹)
یکهزار و نود و نه هجری راجا رام جات سرکرده مفسدان آن نواحی
بزخم تغذگ در گذشت - شاهزاده بانتزاع سانسني^(۲) و دیگر مکانهای
اهدات کرده آن شقی رعب افزای آن مرز و بوم گشت - خانجهان
بصوبه دارى بنگاله متعین گردید - و در سال سي و سیوم بنظم
صوبه آله آباد مامور شد - و در سال سي و چهارم بایالت صوبه پنجاب
رخش عزیمت دراند - و در سال سي و هفتم حسب الطاب از لاهور
بسجود قدسي آستان خلافت نامیه بذکي آراست - و باز از حضور
بجای دیگر نشدافت - تا در سال چهل و یکم در چهارمى اسلام آباد
برمبوري نوزدهم جمادي الاولی سنه (۱۱۰۹) هزار و یکصد و نه
هجری جهان گذاشتني^(۳) را وا گذاشت - چون مرض او اشتداد داشت
خلد مکان وقت معارفت از شولاپور بنگاه ادرا بشرف عیادت نوازش
فرمود - چون صاحب فراش بود از بستر نتوانست برخاست

(۲) نسخه [ب] مینیني و نسخه [ج] سنسي (۳) نسخه [ج] یکصد

هجری (۴) نسخه [ج] گذاشتني را *

زار زار گریست - که نمیتوانم دولت قدمبوس دریانمت - و آرزوی
خود ظاهر کرد - میخواستم که در معرکه بکار بیایم - بر زبان پادشاه
گذشت - تمام عمر در بندگی و اخلاص جان نثار بوده اید - مگر
درین عمر آرزو باقی ست - تابوت او را بقصبه نکودر درآبۀ پنجاب^(۲)
(که گورخانه اش آنجا بود) نقل نمودند - از پسرانش احوال
همه خان و سپهدار خان بجای خود مرقوم گشته - دیگر پسرانش
چندان رشادتی نداشتند - نصیری خان مرد دیوانه بترتبه بود
و ابوالفتح خان کهین پسرش تا مبادی جلوس محمد شاهي در قید
حیات بود - و پیریشانی میگذرانید *

خانجهان بهادر سپه سالار سردار ممالک مدار بود - بعلو
شان و سمو مکان و کثرت اسباب جاه و دولت و افزونی مواد
ثروت و صوامع در نوینان والا قدر عدیل و نظیر خود نداشت
و خلیق و مهربان و مستجمع مراتب بر و احسان بود - و محفل او
شایعۀ عالی داشت - جز او کم کس حرف میزد - آنچه او میخواست
خود میگفت - دیگران را جز نعم جواب نبود - زیاده گوئی
خوش نداشت - بیشتر ذکر مجلس او نظام و نثر و شمشیر و جواهر
و اسب و فیل و ادویه مبینی بود - فراسقۀ غریب داشت - روزی
در ایام صوبه داری دکن با جد کلان محرز ابن سطور امانت خان
میرک معین الدین مغفور (که در انوقت دیوان مستقل دکن بود)

نقل میکرد - که پادشاه بوقت رخصت بمن فرمود - که اگر بشنوی
 (که محمد معظم علم بغی و طغیان برافراشته) قبول خواهی کرد - اگرچه
 ازو متمشی نخواهد شد - و اگر بنام محمد اعظم شهرت دهند زینهار
 باور نخواهی کرد - هر چند که می تواند بیش برد - و محمد اکبر
 طفل است - اما آنچه من متفلس شده ام این راه ناهنجار را
 غیر از اکبر دیگر نخواهد پیمود - و دران وقت اصلا از سرداری
 اکبر و اراده های او اثری و خبری نبود - بعد از شش ماه این
 کچه گل کزد - و دریافت درست لاهنچان مطابق واقع گردید
 و پندار سرب و سرداری هم طرفه دوسر داشت - بلند پروازیها
 و کله بر زنیهای او مثل عالم گیر پادشاهی را (که با عزم و همت خود
 دیگر را نمی سنجید) به پیچ و تاب می آورد - ازین جهت بود
 که آخرها او را بے جاگیر و بے کار در حضور نگهداشتند - و برغم او
 تعریف سپاهگري و سپه کشی برخه از خانه زادن تازه بعوض آمده
 می نمودند - چنانچه تهور خان پسر ملایت خان و جان نثار خان
 خواجه ابوالمکارم قضا را در همان ایام اینها را با سختی شقی
 اتفاق جنگ افتاد - تمام فرج و توپخانه بغارت داده جان نثار خان
 نیم جان به تنگ پا بدر برد - و تهور خان زخمی خود را میان
 مرده ها انداخته عمر دو باره یافت - چون این سرگذشت بعرض
 پادشاه رسید فرمود اینها همه از مقدرات است - باختیار کسی

(۲)

نیست - خان جهان این کلام را شنیده گفت - خیر در عالم بالا عرض مکرر نمی باشد - که بدهند و باز ستانند - چرا در سرداری مدتها بمن چشم زخمی نرسید - حرفهای دروغ و حکایات مبالغه (که عقل از قبول آن آبی سم - و از قبیل خرافات است) مشهور و زبانزد مردم است - اگرچه در خوبیها و بزرگیهای خانجهان حرف نیست که قریب بتواتر رسیده اما نظر بانصاف سبکی مزاج هم فطری داشت - و چرا نباشد - که از هفتصدی یک دفعه بمرتبه پنجهزاری رسید - و بر مراتب شتی (که درین میانه عبور واقع می شود) گذشته بود - اما چنین پادشاهی را (که از غضب و غیور سرزنده نمیخواست) این قسم نوکر بی محابای گستاخ از حکمتها بود *

(۲) در آخرها روزی در عدالتگاه آفتابه خرد چینی مدور از نظر پادشاهی گذرانید - و گفت آفتابه حضرت موسی است علی نبینا و علیه الصلوة والسلام - خلد مکان بران نگاه انداخته بشاهزاده محمد معزالدین و محمد معظم داد - دو سطر نقشه مانا بخط در گردن آن مرقوم بود - شاهزادها گفتند - این خط عبرانی خواهد بود - بهادر طور حرف دریافته گفت - عبرانی مبرانی نمیدانم - کسیکه فروخت همچو نشان داد - پادشاه فرمود این که (۳) حرفی سم چنیک بد نیست *

* خدا بنده خان *

پسر شایسته خان امیر الامرا ست - در حیات پدر والا قدر
 از پیشگاه خلافت در سال سی و ششم عالمگیری بمنصب هزار
 و فوجداری بهرامی مضاف صوبه اوده سرافرازی یافته بود - بعد
 از فوت پدر در سال سی و نهم عالمگیری از محال فوجداری
 بحضور رسیده حسب الارشاد خسروانی و علمت خان مذکور با صبیحه
 جماعه الماک اسد خان قرار یافت *
 ع .

* سعدین کرده اند ببرج اسد قران *

تاریخ است - در سال چهارم از تغیر هرد خان بمیر بخشگیری
 اهدیان اختصاص گرفت - و در سال چهارم و یکم بخدمت بیوتانی
 رکاب پادشاهی امتیاز یافت - و در سال چهارم از تغیر
 عسکر خان حیدرآبادی بنظم صوبه بیدر مامور شد - و در سال
 چهارم و ششم از تغیر چین قلیچ خان بفوجداری کرناٹک بیجاپور
 دستوری یافت - و در سال چهارم و هشتم از انتقال روح الله خان
 ثانی بخدمت خانامانی پایه افزای اعتبار گردید - دو هزار
 و پانصدی هزار سوار منصب داشت - آخرها در احمدنکر پانصدی
 دو صد سوار اضافه یافت - در همان ایام واقعه ناگزیر خلد مکان اتفاق
 افتاد - از اخلاف خلافت محمد اعظم شاه (که بصوبه داری مالوه
 رخصت یافته بیست گروهی لشکر رفته بود) فوراً از سنوح این

سانحه باردوی معالی برگشته سریر آرای سلطنت گردید - اعیان و ارکان عالمگیری کام و ناکام بل از طوع و رغبت (که بظاهر طرف غالب می نمود) مرافقت او برگزیدند - و خان مذکور نیز همراهی نمود - در جنگ بهادر شاه (که بعد از سه ماه و بیست روز از واقعه خلد مکان رز داد - و دران معرکه مرد آزما محمد اعظم شاه با در پسر و بسیاری از امرای پادشاهی و مردم شاهی دلیرانه شربت و ایسین نوشیدند) مشارایه نیز زخمهای کاری برداشت - و باکبر آباد رسیده با آنکه زخم در بیهی آدرده بود و ملازمت خادم منزل هم نمود (۲)

اما بد پرهیزها بکار برده زخمها عود نموده درگذشت *

گویند از میدان جنگ او را با مطاب خان چون برداشته بردند امی مردان خان کوکلتاش بسر وقت آنها حاضر شده سرزنش (که لازمه چنین اوقات است - و مردم طرف غالب بمصیبت زدهای طرف ثانی میکنند - و نمکی بر جراحتها می پاشد) میکرد - مطلب خان از ضعیف نالیها میگفت که ما مجبور بودیم - و باکرا آمدیم خدا بنده خان (که بسبب زخمها پاره غشی داشت) می شنید یک دفعه دران حالت تذبذب شد - و گفت خیر ما بشوق تمام آمده بودیم که زن و بچه شما را اسیر کنیم - و شما را قتل نمائیم - خدا نخواست این سر حاضر است - بهر کید که خواسته باشد بدترین جای خود باندازد - پسران داشت - اما از بطن صبیۀ اسد خان نبودند

یکی از آنها خطاب پدر یافته بخلاف امیرزاده ها (که بله و لعب مشغول می باشند) در کمال صلاح و تقوی ست - و بوظائف و ادرات اشتغال دارد - در حالت تحریر بدیوانی سرکار آصف جاه اختصاص یافت - و جوهر دیانت خود را (که همیشه در عالم کمیاب بوده است) بر همگنان ظاهر ساخت - از ناقدردانیها بذارسائی مذبذب شده معزول گردید *

* خانعالم اخلاص ، خان *

پسر ارشد خانزمان شیخ نظام است - سال بیست و نهم جاوس خلد مکان همراه پدر بدوامت ملازمت پیوسته بمنصب شایسته قامت لیافت آراست - و سال سی و دوم چون پدرش در گرفتار ساختن سنجها جهد بلیغ نموده خدمت نمایان بظهور آورد از نیز درین تردد با پدر شریک بود - از اصل و اضافه بمنصب پنجم هزاره چهار هزار سوار و خطاب خانعالم سرمایه ناموری اندوخت - و سال سی و نهم باضافه هزاره هزار سوار بلند رتبهگی یافت - سال چهل و سیوم در جنگی (که محمد بیدار بخت را با رانا بهونسله رد داد) مصدر کشش و کوشش بسیار گردید - سال پنجاهم بکراسست صوبه مالوه نامزد شده با محمد اعظم شاه (که چند روز پیش از ارتحال پادشاه رخصت مالوه یافت) تعیین گردید - پس از وقوع آن قضیه ناگزیر برفاقت محمد اعظم شاه تن در داده روز جنگ با بهادر شاه بمقابله سلطان عظیم الشان

شتافته دلیرانه حمایه آورد - و جرأت‌های سترگ نمود - بزخم تیر
از پا در افتاد - پسرانش یکی خان‌عالم ثانی - که بعد از پدر به سرداری
رسید - پرگنه بسمت صوبه بیدر ارتا در جاگیر داشت - و بطور
وطن قرار داده بود - با منکوحه خود محبت بسیار داشت - کار و بار
جاگیر بار گذاشته بود - از نیرنگی تقدیر مهمات مذکوره فوت کرد
الم بسیار بر طاری گردیده بغامله چهار ماه خود هم منتقل گشت
(۲)
بجمع جواهر و سلاح حریص بود - با آنکه استعمال نمی‌کرد - نقد
هم معتدبه فراهم آورده بود - پس از زیاده بر نصف بضبط سرکار
در آمد - پسر نداشت - دومین احتشام خان - که در ارثا حال
بعالم بقا خرامید - پسرش احتشام خان ثانی با عم خود خان‌عالم
میگذرانید - و صبیغه او در خانه داشت - ازو یک پسر ماند - که بعد
سعی بسیار بخطاب خان‌عالم و تیولداری محال ارثی مذکور کامیاب
(۳)
شد - اما به نیرنگ سازی فاک کج رفتار در ارثا ایام شهاب
کوس سفر بமாக آخرت نواخت *

* خانبهان بهادر کولکناش خان طغرچنگ *

علی مراد نام کوکه سلطان جهاندار شاه است - و بدجابت
خاندان موصوف - در اوان شاهزادگی بمزاج آقا جا کرده در صوبه داری
ملتان (اتق و فاتق مهمات سرکار او گشت - و در عهد بهادر شاهي
بخطاب کولکناش خان مخاطب گردید - پس از ارتحال خلد منزل

و بقتل (سیدن) هر سه پادشاهزاده (که شاهد سلطنت هندوستان در آغوش جهاندار شاه درآمد) از اصل و اضافه بمنصب نه هزاره نه هزار سوار و خطاب خانجهان بهادر ظفر جنگ و خدمت میربخشیکری پایه عزت برافراخت - و محمد ماه برادر کوچک او (که بظفر خانی مخاطب بود) و خواجه حسین خان یزنه او هریک بمنصب هشت هزاره و اولین باعظم خانی و نظامت اکبرآباد و درمین بخاندورانی و بخشیکری دوم لوائی اعتبار بر افراختند و این همان خاندوران است که اثنالیق محمد اعزالدین پسر جهاندار شاه مقرر شده بمقابلت محمد فرخ سیر شتافته - و از غردلی (۲) و بیجگری بدون آنکه شمشیر از نیام بر آید و خونی از بینمی آید بریزد باتفاق شاهزاده مذکور وقت شب از لشکر برآمده راه اکبرآباد گرفت *

بالجمله کوکلتاش خان در مصاعی فدویت کوتاهی نمی درزید اما چون فیمابین او و ذوالفقار خان هم چشمی واقع شده مواد حسد در جوش بود و در مشورت خلاف یکدیگر گفتن و بانندیشه مآل کار نپرداختن شیوه لازم و طریقه واجب گردیده علاوه پادشاه وقت (که بعشق لعل کنور مبتلا بود) (سوم خبرداری و هوشیاری را خیرباد گفته بلوازم سلطنت و مراسم جهانداري نمی پرداخت گل مراد نشگفت - و چمن آرزو رنگ خزان گرفت - در جنگی (که

با محمد فرخ سیر در سغه (۱۱۲۳) هزار و یکصد و بیست و سه هجری متصل اکبر آباد (رو داد) او ثبات قدم و رزیده بکار و لی نعمت در آمد *

* خاندوران امیر الامرا *

خواجه عامم نام - از خاندان نجابت بود - نیاگانش از روستاق بدخشان بهذروستان وارد شده در اکبر آباد سکونت گزیدند - بعضی از آنها بزی سپاهگری و برخی بلباس درویشی میگذرانیدند - بودار کلانش خواجه محمد جعفر از مغزویان با اعتبار بود - قضیه شیخ عبدالله واعظ ملتانی با او بتقریب مناقب خوانی ایمنه دین (که سال سیوم سلطنت محمد فرخ سیر پادشاه (رو داده) بر زبانها است - خواجه محمد باسط پسر خواجه محمد جعفر است - نام برده ابتدا بمنصب قلیل در والا شاهیان سلطان عظیم الشان انسلاک یافته - در وقتی (که بعد فوت خلد مکان حسب الطلب پدر خود از بنگاله عزیمت اکبر آباد نمود - و پسر خود محمد فرخ سیر را در صوبه مذکور گذاشت) او را نیز تعینات پسر ساخت - از آنجا (که سلیقه درست داشت - و بارقه لیامت از ناصیه هاشم می تافت) در چند روز ساز موافقت با مزاج محمد فرخ سیر کوک کرده دخیل مهمات جزوی و کای گردید - تعلقه داران دیگر شکایت او آنقدر نوشتند که سلطان عظیم الشان او را بحضور خود طلبداشت درین ضمن (که خلد مغزل طبل رحل بعالم بقا کوفت - و سلطان

عظیم الشان با برادران جنگ نموده کشته شد - و محمد فرخ سیر
 بر تخت جهانداري پا گذاشته با اتفاق سادات بارهه کمر عزیمت
 بجنگ عم خود جهاندار شاه بریمت (مشار الیه خود را نزد محمد
 فرخ سیر رسانیده نظر بر قدم ارتباط و افزونی اعتماد بداروغگی
 دیوان خاص و افاضه شایسته و خطاب اشرف خان اختصاص گرفت
 و چندے میر آتشی هم ضمیمه داروغگی دیوان خاص سر برآه میکند
 و پس از آنکه محمد فرخ سیر بر عم خود ظفر یاب گشت بعد رسیدن
 شاهجهان آباد سال اول جلوس نامبرده از اصل و افاضه بمذمت
 هفت هزارى هفت هزار سوار و علم و نقاره و خطاب مصمم الدوله
 خاندوران بهادر منصور جنگ لوائى ترفع برافراشت - پستر (که
 مابین پادشاه و سادات بارهه بذابو در اندازی مردم سبک مزاج
 و ناتجربگی والی وقت و خود رائی سادات بارهه صحبت یکرنگی
 مبدل بدو ردئی شد) مشار الیه (که سیر فکری ضمیمه سنجیدگی
 داشت) هر چند با پادشاه شریک مصلحت بود اما با سادات
 نشکست - سال دوم (که امیر الامرا حسین علی خان بنظم صوبه دکن
 از تغیر نظام الملک فتح جنگ بهادر دستوری پذیرفت) او به نیابت
 میر بخشیکری چهره اعتبار برافروخت - و در همان ایام ببخشیکری
 دوم از تغیر محمد امین خان بهادر سرافرازی یافت - پستر
 بصوبه دارى گجرات سربلند گشته حیدر قلی خان (که بمتصدیکری

بذکر سورت از حضور مقرر بود) به نیابت او تعلقه مذکور را
سرانجام میداد *

چون سلطنت بفر دوس آرامگاه رسید و سال اول جلوس حسین
علی خان کشته گردید و فوج همراهی او جوق جوق و سید غیرت
خان همشیره زاده او با فوج خود رو بسرا پرده پادشاهی آوردند
پادشاه بتجویز دولت خواهان بر فیل سوار شده پیش دولتخانه
ایستاد - نامبرده در عین گرمی هنگامه با جمعیت خود رسیده
(۲) بمثل هراولی تعیین یافت - و پس از کشته شدن غیرت خان و فرونشستن
هنگامه بخطاب امیرالامرا و تفویض میر بخشگیری درجه اعتلا
پدمود - مدتها باستقلال بتعلقه مذکور پرداخت - خوش وضع
و خوش مداره بود - بصحبت علما و فضلا رغبت بسیار داشت
و همواره در مجلس او فصوص الحکم مذکور میشد - با غربا
بخلق پیش می آمد - و با همچشمان بر خود می پیچید - هرچه
از جاگیرش می آمد صرف سپاه (که همه بایش قرار بودند) می نمود
و در معاملات پادشاهی رسم کارسازی مطلق نداشت *

گویند چون جعفر خان صوبه دار بنگاله فوت کرد و شجاع الدوله
خویش خان مذکور بجای او مقرر گردید مبلغی (که تعبیر بلوک
توان کرد) برای او سوای پیشکش پادشاهی فرستاد - او مبلغ
مذکور را همراه پیشکش مزبور داخل خزانه پادشاهی ساخت

راجها اكثر با او توسل داشتند - چون شورش مرهت‌های دکن

در صوبهٔ مالوه (و داد سال (۱۱۴۷) هزار و یک صد و چهل و هفت

هجري با اتفاق راجها جهت گوشمال آن فرقه ضاله حسب الحکم

روانه شد - و فوج دیگر بسرداری اعتماد الدوله قمر الدین خان بود

و مقابل خاندوران ملهار راو هولکر - اما کارے که باید صورت نیست

صلح گونه نموده بحضور برگشت - سال (۱۱۴۹) هزار و یک صد

و چهل و نه هجري (که باجي راو بدور دار الخلافه هنگامه آراست)

او از بلده برآمد - باجي راو عطف عذر نمود - و سال (۱۱۵۱)

هزار و یک صد و پنجاه و یک هجري (که نادر شاه بهندوستان رسید

و پادشاه وقت بعزیمت مقابله تا کرنال^(۲) نهضت فرمود) برهان الماک

سعادت خان صوبه دار اودهه (که عقب مانده بود) منزل طولاني

کرده بملازمت پیوست - و باستماع خبر تاراجی بهیر خود بمقابله

فوج ایران شتافت - خاندوران نیز با جمعیت خود بنابر کومک

از عقب رسید - فوج مقابل بطریق قزاقی بمیدان کشیدند - نامبرده

پا قایم داشته تا مقدر درزد و خورد کوشید - همراهانش اکثرے

بکار آمدند - خود هم بزخم تفنگ مجروح گشته بخیمه آوردند

دزد فردای آن بدیار باقی خرامید - سه پسر او (که همراه بودند)

و مظفر خان برادر او (که بعمدگی نام برآورده بود - و چنده

صوبه‌داری اجمیر داشت) درین جنگ ره سپر دادی عدم گردیدند

(مآثر الامراء) [۸۲۳] (باب الخاء)

خواجه عاشوری^(۲) نام پسر او (که اسیر مخالف گردیده بود) در عهد

محمد شاه پادشاه بختاب پدر امتیاز اندوخته شده (۱۱۶۷)

هزار و یکصد و شصت و هفت هجری بمیر آتشی و در عصر
عالمگیر ثانی بامیرالامرائی علم بلند رتبی افراخته پس از چند
در گذشت *

چون مذکور نادر شاه بزبان قلم گذشته تحریر پاره احوال او نیز
ناگزیر خامه اخبار طراز است - او از ایل ترقلو (که صنفی از افشار
ترکمان است) بود - در قدیم الایام ممکن این قوم ترکستان - و در ایام
استیلای مغولیه توران از انجا برآمده در آذر بایجان توطن گزید
در عهد شاه اسمعیل مغوی بتقاریب کوچ کرده در سرچشمه منات^(۳)
کولکان محال انیورد متعلقه خراسان (که در سمت شمالی مشهد^(۴)
مقدس بمقام بیست فرسخی قرب جوار مرز واقع شده) اختیار
سکنت نمود - تولد او در سال (۱۱۰۰) هزار و صد هجری
بوقوع آمده بتمام جد خود نذر قلی موسوم گردید - از انجا [که
ادخر سلطنت سلطان حسین مغوی بذاور وفور حلم و عدم
سیاست (که لازمه ریاست است) نسق عملداری برهم خورده
در هر سرے سودای حکمرانی و در هر خاطره تمنای فرمانروائی
جا کرد - چنانچه در خراسان و قندهار افغانه ابدالی و غلزه

(۲) نسخه [ب] عاشور نام (۳) نسخه [ب] کولکان - یا کولکان باشد

(۴) در [بعضی نسخه] اهیورد *

دست تصرف یافتند - و اهل روم بر اماکن سرحد مستولای شدند [و در وطن خود سکه خروج زده اول با هم قومان خود (که با او طریق معاندت می پیمودند) جنگ کرده غالب شد - پستر بصف آراییهای متواتره افغانه را بقتل رسانیده دست تصرف آنها را کوتاه ساخت و پس از آن بتسخیر مشهد مقدس پرداخته در سال (۱۱۴۱) هزار و یکصد و چهل و یک هجری اصفهان را گرفت - و سال (۱۱۴۵) هزار و یک صد و چهل و پنج هجری افواج روم را شکست داده مصالحت را بقبول پنج شرط مقرر نمود - اول اینکه علماء روم طریقه امامیه را مذهب خامس شمارند - دوم اینکه ارکان اربعه مسجد الحرام (که بایمه اربعه متعلق است) مردم این مذهب هم در یک رکن با ایشان شریک بوده بآئین جعفری نماز گذارند - سیوم هر سال از جانب ایران میر حاج تعیین شود - و باعزاز و احترام او پردازند چهارم اینکه اسارای مملکت ایران و روم نزد هر کس که باشد مطلق العنان شود - و بیع و شرای آنها روا نباشد - پنجم اینکه وکیل همدیگر در پای تخت هر یک حاضر باشد - که امور هر مملکت بآئین بهین فیصل میداده باشد - و سال (۱۱۴۷) هزار و یکصد و چهل و هفت هجری بر تخت سلطنت نشست - و سنه (۱۱۵۱) هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری بهندوستان آمد - و فردوس آرامگاه آخر بدر صلح زده مبلغ خطیر و جنس بیکران و تخت طاووسی (که ساخته اعلی حضرت بود) سپرد - و سال (۱۱۵۲) هزار و یکصد

و پنجاه و دو هجری معادرت نمود - و تمام ممالک ایران را ببلغ و خوارزم بتصرف درآورد - و سال (۱۱۶۰) هزار و یکصد و شصت هجری مردمی کشک باش وقت شنب در سرایرده در آمده کار او را با تمام رسانیدند - پس از چند روز پسرانش بهری برخاستند آخر از آنها هم جز نامی باقی نماند *

• خدا یار خان •

مرزبان سندهه مشهور بایقّی در نسب عباسی است - و لقب شیراز و بزبان سندهه کلهره است - و اتباع او را سرائیان گویند زیرا که اکثر این قوم از سرا اند - که ضاعه مابین بهکر و ملتان را سرا گویند - اجدادش در لباس دریشی بهر میبردند - و سلسله طریقت از سید محمد جونپوری مهدوی نیز داشته اند - یکی از اسلاف او بر رئیس قوم ابره (که از قدیم الایام مرزبانان ولایت سندهه بودند) پیوست - و پاره اراضی بطریق مدد معاش حاصل کرد - اولادش بدان مستظهر شده قوّه گرفتند - و مریدان و معتقدان بسیار بهم رسانیدند - و آخر بصیغه زمینداری برآمده محصول بحکم ادا میکردند - و رفته رفته بر قوم ابره غالب آمده اکثر مواضع ایشان را در تحت تصرف آوردند - تا آنکه نوبت بشیخ نصیر رسید - و او استیقلال کلی در امر زمینداری بهم رسانید - و بعد فوت او پسر کلانش شیخ دین محمد بریاست نشست - و در عهد خلد مکان چون شاهزاده معز الدین بحکومت

صوبه ملتان قامت مباحثات برافراخت و رايات شاهزاده بهيوسستان
 رسيد دين محمد سر از اطاعت پيچيده بملازمت نيلمد - و آخر
 قرآن درميان داده دين محمد را با دو كس ديگر از اقرباي او
 طلبداشتند - و بعد از آنكه هرسه تن بدرگاه رسيدند شاهزاده فوج را
 تعيين كرد - تا باقي ماندگان را با عيال و اطفال بسته بيارند
 يار محمد برادر خود دين محمد بصرميت تمام قبايل را در شعاب
 جبال گذاشته مستعد بجنگ شد - و بعد از مكاربه فوج شاهزاده
 شكست يافت - و يار محمد قوي دل شده بدرهاي كوه متروصه
 جنگ نشست - و شاهزاده بقيد آن سه تن اكتفا كرده رايست معارفت
 بصوب ملتان برافراخت - و در ملتان حكم فرمود تا آن هرسه
 كس را بقتل رسانيدند - و پس از اين يار محمد بتدريج استقلال تمام
 گرفت - و سيوستان را بقبض آورد - و سيوي دره (كه مملكت
 وسيع از سندهه و بقندهار پيوسته است) و ديگر محالات را
 از تصرف زمينداران قديم برآورده بتصرف خود در آورد
 و روز بروز اختراطالعش عروج داشت - و ظاهرا در عهد محمد
 فرخ سير بخطاب خدا يار خان و مخصيه سرافرازي يافت
 در اواخر عهد فرخ سير رخت سفر بآن عالم كشيد - از جمله اولادش
 در فرزند رشيد بودند - شيخ نور محمد و شيخ داؤد - روزي چند

(۲) نسخه [ب] هر سه تن را (۳) در [بعضي نسخه] سهو دهاهر - و در

[بعضي] سيوي و دهها (۴) نسخه [ب] رخت سفر عالم بقا كشيد .

در میان هر دو برادر غبار محاربه مرتفع بود - آخر شیخ نور محمد
غالب آمده بجای پدر نشست - و برادر را بصالح طلبیده یار
اقطاعی مقرر کرد - شیخ نور محمد از پیشگاه خلافت بخطاب پدر
یعنی خدا یار خان و منصبی سر باج عزت برافراخت - و قوت
و شوکتش از جمیع اسلافش در گذشت - و دبدبه امارت و کوبه
ایالت باتصی الغایه مهیا شد - اکثر زمینداران اطراف را مفقود خود
ساخت - و در ادائل حکومت خود با جماعه داؤد پوتره زمینداران
شکار پور و غیره جنگهای معرب نموده غالب آمد - و آن جماعه را
از مواعین اصلی خودها با عیال و اطفال قریب شش هفت هزار
مرد و زن را اخراج نمود - جماعه داؤد پوتره در عهد شاهزاده
معزالدین بزمیندارانی شکار پور قائم شده بودند - سببش آنکه
چون شاهزاده بر بختیار خان زمیندار شکار پور فوج فرستاد جماعه
داؤد پوتره در رکاب فوج و آلات و ادوات نمایان بظهور رسانیدند - و سر
بختیار خان را بریده آوردند - شاهزاده بجلدوی این خدمت
آن ضلع را بآن جماعه مرحمت فرمود - و عبدالله خان بروهي مرزبان
(۲)
کلات (که حصن حصین است مابین سنده و قندهار) همیشه
در ملک خدا یار خان تاخت می آورد - و هر سال پیشکش میگرفت
خدا یار خان در سنه (۱۱۴۳) هزار و یکصد و چهل و سه هجری
قصد عبد الله خان نمود - و از نشیمن خود (که خدا آباد است)

(۲)
 حرکت نموده بلاد کانه آمده نشست - و فوج جرار پیش فرستاد
 عبد الله خان (که در شجاعت و مردانگی یگانه بود) با فوج تلیل
 از کلات بر آمده و سرحد ملک خود گذاشته استقبال این فرج نمود
 و جنگی معین انداخته بقضای آلهی در معرکه کشته گردید - و خدایار
 خان هر چند بعضی مضافات کلات را متصرف شد اما بهسبب
 معروفیت شعاب جدال کلات را نتوانست بدست آورد - و بعد ازین
 فتح از پیشگاه خلافت بخطاب خدا یار خان بهادر ثابت جنگ
 و منصب پنجهزاری با امل و اضافه و عطیه نوبت و خلعت فاخره
 پیرایه امتیاز پوشید - و در سنه (۱۱۴۹) هزار و یک صد و چهل و نه
 هجری حکومت صوبه نتهه و هرکار بهکر نیز بوی مقرر شد - و جمیع
 مملکت ترخانیان مع شیء زاید در قبضه اقتدار او درآمد *

د چون نادر شاه قصد هندوستان کرد بخدا یار خان نوشت - که
 از جانب ملک خود راه دهد - خدا یار خان سراپا باز زد - و درهای
 کوه را مضبوط ساخت - ناچار نادر شاه از راه کابل به هندوستان رفت
 و بعد معارفت کابل چون غبار خاطره از خدا یار خان داشت
 توسن عزیمت را جانب سنده معطوف العنان ساخت - و هرگاه
 خبر وصول نادر شاه بدایره غازی خان (که از ملتان سی کرده
 مقامله دار) بخدا یار خان رسید خواست که از ممالک خود
 گذاره کند - و بطرف دشت و ریگستان (که عبور لشکر جرار درانجا

مکال باشد) انتقال نماید - بارادۀ آنکه هرگاه نادر شاه از ملک سندهه بمگذرد باز بر ملک خود قایم شود - باین کنکاش با جمیع اهل و عیال و قبائل کلهوز و سرداران معتبر خود از خدا آباد و سیوستان کوچ کرده بامرکوت (که قلعه مستحکم است) رسید - و نادر شاه از استماع این خبر ایلغار کرده خود را بامرکوت رسانید - خدا یار خان جز اطاعت چاره ندیده آمده ملازمت نمود - نادر شاه بعد از عذاب و خطاب گفت - چرا از ما گریختی - خدا یار خان جواب داد - که ما از آبا و اجداد نوکر پادشاه هندوستان بودیم اگر با شما موافقت میکردیم شما را هم بر ما اعتماد نمی ماند این حرف معقول و مقبول افتاد - و در همان مجلس مرده بشارت تفویض مالک بدستور سابق داد - و بعد از اخذ اموال و امتعه نادر شاه سیوم حصه آن ملک بار باز گذاشت - و یک حصه بقوم داؤد پوتره و یک حصه بزمینداران بهکر سپرد - و قبیل از حالت تحریر غلام شاه نامی و سرافراز خان پهرش (که نهبت قوایت یا خدا یار خان داشتند) بحکومت این صوبه می برداختند درین اوان هم بهمان مردم متعلق است *

* خانزمان میواتی *

پدرش شیخ غلام مصطفی کار طلب خان والا شاهمی بهادر شاهمی که از قاضی زادهای فیروز پور میوات است - بقدری طالب علمی داشت - برخی نسخه متداوله گذرانیده بود - آغاز کار در سرکار

عاقل خان خوانی ناظم شاهجهان آباد ملازم شده بتعلیم پسران خان
 موزور مامور گردید - پس ازان با منعم خان (که دیوان پادشاهزاده
 محمد معظم بود) مربوط گشته بوسیله آن خان فیض رسان بمنصب
 شاهي امتیاز یافت - دران هنگام (که منعم خان از جانب شاهزاده
 بصره دار می لاهور قیام داشت) کار گذاری و تمشیت اکثر مهم
 خان مذکور بمشار الیه مفوض بود - چون پادشاهزاده بعد واقعه
 والد بزرگوار از پشاور بهسواد دار السلطنه لاهور رسید و بر تخت
 سلطنت متمکن گشته بضرب سکه و خواندن خطبه بساط خرمی
 چید ملازمان قدیم و جدید را باضافه و افزودنی مناصب و عطای
 خطابهائی مناسب بر فراخت - مشار الیه از فرط کار طلبی و کارپردگی
 بافزایش منصب و خطاب کار طالب خانی فوق اعتبار برافراخت
 و بعد از جلوه گرمی شاهد ظفر در آغاز فرمانروائی از پیشگاه
 سلطنت بخدمت کرد گرمی گنج ابدی معلی درجه اعزاز پیمرد
 اما چون منعم خان بخطاب خانخانانی دلفن نامی یافته مربع نشین
 چار بالش وزارت گردید او بقدم مصلحت و دیرین ربط در سایر
 شیون ملکی و مالی دخل تمام نموده بمنصب عمده فایز گشت
 و دران هنگام (که شاه دهورا (که پرتگه المست مضاف سرهند و بمیان
 نصبت مزار شاه فیض تادری مشهور) معسکر بهادر شاهي بود)
 پیش از فوت خانخانان بساط هستی برچید - خانزمان (که درانوقت

مخاطب بعلي عسكر خان بود (بفوجداري چكله اثاره) كه
از محالات خالصه شويغه اكبرآباد است - برسي گروهی گذار آب
(چون) فرق اعتبار بهري و سرداري مي افراشت - پس از آنكه نوبت
فرمان فرمائي ^(۲) بجهاندار شاه رسيد شاهزاده اعز الدين نخستين
خلف او باناليقي خواجه حسن خاندوران در مقابل محمد
فرخ سیر (كه از يته راهي شده بود) تعين گويد - اكثر فوجداران
سرايه و اطراف آنجا بكمك مامور شدند - خان مزبور (كه فوج
خوب با خود داشت) رفته ملحق گشت - و روزه چند همراهي
گزيده بر رويه سردار و اسلوب دربار آگهي يافت - شاهزاده (كه
جز نامه بيش نيمست) محكوم خاندوران است - و مدار كار آن سردار
نا تجربه كار بر حيله و غدر است - و از غردي و نامردي دل كه
نداشت باي داده هوش و عقل باخته نقوش قبلهي و ادبار
از سيمای احوال فوج نكبت موج پيدا و هويدا است - در انتهاز
قاي و كمين شده چون آمد آمد فرخ سیر قريب گرديد با فوج
و خزانه علاقه خویش (كه همراه داشت) برخاسته بايوار و شبگیر
بار پيوست - و هردو هزاران آفرين و تحسين شد - در جنگ جهاندار
شاه باتفاق جهيله ^(۳) رام ناگر ^{بجاء} مپ كوكلتاش خان خانجهان عزان ريز
گشته بآريز و ستيز در آمد - و مكرر دليوانه تاخته معرکه سرتابي
و سرفشاني گرم نمود - بعد فتح چون چهره عقيدت او بگلگونۀ

تلاشهای نمایان آراستگی یافته بود بخطاب خانزمان بهادر و مذهب
عالي مشمول نوازش پادشاهی گردید - و پستتر بصوبه دارمی ملتان
رخصت یافته رایت بلند نامی برافراخت - در عهد خاقان زمان
چزدان عزت و اعتبارش نماند - چنانچه بعد از سانحه فادرشاهی
(که نواب آصف جاه عزیمت دکن فرمود) محاکات تیول خویش
(که در هندوستان تن شده بود) سپرد و نمود - آخر سائیمی
گاه فروشی سمت - در همین کار پیمانه حیانش لبریز گردید *

* خواجه عبدالله خان *

اصلش از مملکت توران است - ابتدا نام برده باتفاق برادر
خود خواجه رحمت الله خان در وفات عمادالملک مبارز خان بود
هر دو عاملی سیکاکول و راجندری داشتند - ^(۲) چون پس از کشته شدن
مبارز خان نظام الماک آصف جاه بحیدر آباد آمد هر دو پیش
نویسن مذکور رسیده او بخدمت خانسامانی بانضمام تعلقه محال
راجندری و برادرش بخدمت دیوانی سرکارش امتیاز یافتند
خواجه رحمت الله خان زود در گذشت - و پس از فوتش او
بندیوانی سرکار آن امیر چهره بخت افروخته در ایامی (که نوبت
دوم آصف جاه عزیمت دار الخلافه نمود) او را اتالیق فامر جنگ
شهید نموده در دکن گذاشت - و پس از آنکه آصف جاه مراجعت
بدکن نمود او همیشه جایس راز دار بود - چون سعادت الله خان

تعلق دار کرناٹک حیدرآباد فوت نمود و دوست علی خان
برادرزاده اش با مفدر علی خان بتقصیاء (که در احوال
سعادت الله خان مرقوم شده) بکار آمدند و قلعه ترچنابای (که
از مشاهیر قلاع آن الکا سم) بتصرف مرار راو کهوربره رفت
آصف جاہ تعلقدارمی کرناٹک مذکور بنام برده مقرر نموده خود
بمحاصره قلعه مزبور همت گماشت - و پس از تسخیر هنگام
مراجعت جانب محن بنیان ار بعطای نقاره بلند آوازه گشته
دستوری تعلقه یافت - و همان شب سنه (۱۱۵۷) هزار و یکصد
و پنجاه و هفت هجری بمرگ مفاجات از مکاره دنیا باز رست
نقاره آخر تاریخ است - مرد ولایت زای آرمیده مزاج بود - بحدود
و نان دہی متصف - اما مغلوب الغضب - هرگاه بر یکے غصہ میشد
و دیگرے حسب الاتفاق دارن میگرددید با او ہم بعنف و درشتی
پیش می آمد - ارشد اولادش خواجہ نعمت الله خان - بعد فوت
پدر چنده بماملی راجبندری مامور شد - و در عمل صلابت جنگ
به نیابت موبہ دارمی بیجاپور و خطاب تہور جنگ بہادر افتخار
اندوخت - و بعد چنده ماندہ سودا برد ماغش ریختہ بساط
زندگی را در پیچید - دیگر اخلافتش خواجہ عباد الله خان و خواجہ
سعد الله خان بنوکری شجاع الملک امیر الامرا بسر می برند
دومی با علم مناسبتے دارد *

* خواجه قلمي خان بهادر *

پسر نذر بی سمت - که از عمدهای توران دیار بود - و بسفارت
 از انجا پیش عالمگیر پادشاه آمد - و بعد معاودت یولبارس خان
 پسر کلان خود را برای نوکری به هندوستان فرستاد - بعد فوتش
 پسر دوم او بیگلر بیگی خان با توابع و لواحق پیش برادر کلان
 خود آمد - خان مذکور در انوقت سن رضاعت داشت - بیگلر بیگی
 خان در ایام استقلال سادات بارهه بفوجداری و قلعه داری ماند و
 از تغیر مرحمت خان سر بر افراخته بود - او نیز با برادر
 همراهی داشت - سنه (۱۱۳۶) هزار و یکصد و سی و شش هجری
 (که نظام الملک آصف جاه پس از تقرر وزارت از فردوس آرامگاه
 درخواست رخصت نموده بدکن روانه گردید) او را از اثنای راه
 همراه گرفت - و پس از جنگ مبارز خان تیول از صوبه برهانپور
 یافته بفوجداری سرکار کهرکون صوبه خاندیس اوقات را بسر می برد
 در عمل اول ناصر جنگ شهید نیابت نظامت برار بنام او تقرر
 پذیرفت - و بعد چند ماه معزول گردید - و پس از آن گاهی
 بفوجداری بکلانه و کره بعد اولی به نیابت صوبه داری برهانپور
 مامور گشت - و در عمل ملائمت جنگ بخطاب ذو الفقار الدوله
 قائم جنگ سرمایه ناموری اندوخت - چون آلکای خاندیس بتصرف
 مرسته رنمت او بعسرت و پریشانی پیش ملائمت جنگ بعیدر آهادر

آمد - و برگشتند جلگانیو صوبه برار در اقطاع یافته راهی آنصوب
(۲)

گردید - و بعد چند روز در سنه (۱۱۷۹) هزار و یکصد و هفتاد

و نه هجری رخت سفر بدار عدم بر بهشت - آصف جاه بادی

سلوک بامتداز می نمود - و وقت مجرا دست بسر میگذاشت
(۳)

اما او بسیار بر خود می چید - شعر ساده میگفت - و موزون تخص

می نمود - ازو سم * * بیت *

* بیتو هر گه که بگلشن گذری بود مرا *

* نکبت آنچه و گل درد سرے بود مرا *

از پسرانش هیچ یک ترقی نکرده - و بعد پدر بفاصله کم و زیاد پای

بدیار عدم گذاشتند - مگر خواجه قدرت الله خان بقید حیات است *

* تمام شد *

* جلد اول از مآثر الامرا *

فهرست

نامهای مردمان و قبائل و اقوام و مواضع و قلعه‌ها و
آبادی (که در اولین جلد - مآثر الامرا اندراج یافته اند)
بترتیب حروف هجا

از طرف

ایشیاتک سوسائیتی بنکاله

مستطیع تالیف و تصحیح

مولوی مرزا اشرف علی صاحب

پروفیسر عربی و فارسی

درسیڈنہی کالج

درمطبع آردوگائیڈ پریس

واقع نمبر ۱۴ غلام صبحان لین

زبور طبع پوشید

کلکتہ

سنہ ۱۸۹۴ ع

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست نامهای مردمان و قبائل و اقوام و مواضع و قلعه‌جات
و آبها و غیره (که در اولین جلد مآثر الامرا اندراج یافته‌اند)
بقریب حروف هجاء - مرتب بر دو منظر - اولین برای مردمان -
و دومین برای مواضع و غیره * * شعر *
حسبی الله العالمین فانه * مولی همیب قاد و نصیر

* منظر اول در اسامی مردمان و قبائل و اقوام و غیره *

آصف الدوله .. ۲۸۶	* حرف الف *
آصف الدوله امیر الممالک	آتش خان جان بیگ ۴۳
پور نظام الملک آصف جاه	۲۵۴
.. .. ۳۶۸ - ۴۴	آتش خان حبشی ۴۳
آصف الدوله جماعه الملک	۱۸۸
اسد خان محمد ابراهیم	آدینه بیگ خان .. ۳۶۰
(شف محمد ابراهیم)	آزادلی شیخ عبدالرحمن درویش
۴۴ - ۲۶۲ - ۲۹۱ - ۲۹۲ -	(شف شیخ عبدالرحمن)
۳۱۰ - ۳۱۳ - ۳۱۴ - ۳۱۵ -	۶۰۰

۹۱	۸۱۵ - ۴۵۹ - ۳۲۰	..
آصف خان ميرزا قوام الدين	آصف الدوله	صوبه دار لاهور	۳۰۰	..
جعفر بيگ (شف ميرزا	آصف جاہ ۱۹۸ - ۲۰۵ - ۳۵۷		۷۹۸ - ۸۱۶ - ۸۳۳	
قوام الدين ۴۲ ۹۳ - ۱۰۷ -	آصف جاہي (يا) آصف خان	ميرزا ابوالحسن مشهور به	۸۳۵	
۱۰۹ - ۱۱۰ - ۱۱۱ - ۲۰۴ -	آصف جاہي (شف ميرزا	ابوالحسن	۱۴۳ - ۱۴۹ -	
۷۳۷ - ۷۰۲ - ۶۶۲	آصف خان يمين الدوله (شف	آغرخان پير محمد	۱۵۱ - ۱۵۳ - ۱۵۶ -	
۷۷۵ - ۷۴۲	آصف خان يمين الدوله (شف	۲۵۰ - ۴۴ -	۱۸۰ - ۲۰۸ - ۶۲۷ -	
۲۵۰ - ۴۴ -	آغرخان پير محمد	۲۵۱ - ۲۷۴ - ۲۷۶ - ۲۸۱ -	۶۶۷ - ۷۱۴ - ۷۳۷ -	
۶۰۴	۷۸۲ - ۷۴۲	..
آغرخان ثاني پسر آغرخان	آغرخان ثاني پسر آغرخان	۲۷۷	آصف خان خواجه عبد المجيد	۷۸۲ - ۷۴۲
۲۷۷	ھروي (شف خواجه	۷۸۲ - ۷۴۲
آقا بيگ پسر قلندر سلطان چوله	آقا بيگ پسر قلندر سلطان چوله	۴۹۵	عبد المجيد (۴۲ - ۷۷ -	۷۸۲ - ۷۴۲
۴۹۵	۸۳ - ۸۲ - ۸۰ -	
۴۸۶	..	آقا رشيدا	آصف خان خواجه غياث الدين	۸۳ - ۸۲ - ۸۰ -
۴۸۶	..	آقا محمد طاهر و صلي (شف	علي قزويني (شف خواجه	۸۳ - ۸۲ - ۸۰ -
۱۲۸	..	محمد طاهر (غياث الدين (۴۲ - ۹۰ -	۸۳ - ۸۲ - ۸۰ -
۱۲۸	..	آقا ملاي درات دار قزويني		

ابراهيم عادل شاه ۱۲۳ - ۱۲۴ -	(يا) آفا ولا ۹۰ - ۱۰۷
۵۸۰ - ۲۰۱ - ۱۶۳ ..	آی خانم دختر عبداللہ سلطان
۱۰۷ .. ابراهيم قلی	زوجہ عبدالؤمن خان - و
۸۲۵ .. ابرہ (قوم)	ایشم خان قزاق و پیر محمد
ابشر پاشای حلب ۲۴۱ - ۲۴۲	خان و باقی محمد خان و
ابوالبرکات خان امام جنگ	ولای محمد خان و امام قلی
۳۶۵	خان ۴۳۸ - ۴۴۰ - ۴۴۱
ابوالبقا پسر احمد بیگ خان	ابراهيم حسین میرزا ۵۱۱ -
کابلی .. ۱۲۷	۵۵۲ - ۵۵۷ - ۶۴۸ - ۶۴۹ -
ابوالحسن ۴۵۸ - ۸۰۸	ابراهيم خان ۱۰۵ - ۱۹۵ -
ابوالحسن حیدرآبادی ۳۲۰ -	۲۱۹ - ۲۹۹ - ۵۵۵ - ۶۲۷
۸۰۷	ابراهيم خان آق سقال ۷۶
ابوالحسن قطب شاه ۵۳۷	ابراهيم خان اوزبک ۴۲ - ۷۵ -
ابوالحسن والی تلنگ یا تلنگانہ	.. ۲۹۵ - ۲۹۸ - ۳۸۶
۳۰۴ - ۳۰۵ - ۵۳۶ - ۷۸۹	ابراهيم خان پسر علی وردان
ابوالخیر خان بہادر امام جنگ	خان .. ۴۴
۳۶۳ - ۴۴	ابراهيم خان فتح جنگ خلف
ابوالخیر خان پسر امیر خان	اعتماد الدولہ میرزا غیاث
سندھی .. ۳۱۰	۴۳ - ۱۳۵ - ۱۳۶ - ۱۳۷ -
ابوالفتح .. ۶۳۸	۱۸۳ - ۱۹۴ - ۶۶۴ - ۷۵۸

۶۴۷	انگه خیل (طائفه)	ابوالفتح برادرزاده خانخانان	۶۷۱
۳۳۴	اجیت سنگهه راتهور	۴۷۷	ابوالفتح پسر منعم خان	۴۲	ابوالفتح خان دکنی
۵۲۱	۸۱۱ - ۱۲۰	..	۶۸۴	ابوالفضل ..
۲۹۱	اچم نایر ..	۳۷۲ -	ابوالقاسم حاکم گوالیار	۲۷۳
۵۷۴	اچهدرپ اسرم سناسی	۱۹۷	ابوالمعالی ..	۱۱۷
..	احتشام خان (شف - اخلاص	۱۹۷	ابوالمنصور خان بهادر مفدر	۱۱۷	احتشام خان ثانی
۲۲۲ - ۲۲۰ - ۴۳	خان (۴۶۶ - ۳۶۵	..	۱۸۳
۱۱۷	۱۵۳	..	۱۷۰
۱۱۷	احتشام خان ثانی	۱۵۳	..	۱۷۰
..	احسن الدوله بهادر شوره جنگ	۱۵۳	..	۱۷۰
۱۸۳	۱۵۳	..	۱۷۰
..	احسن خان سلطان حسن عرف	۱۵۳	..	۱۷۰
۴۴ - ۴۰۱	میر ملنگ	۱۵۳	..	۱۷۰
۱۷۰	۱۵۳	..	۱۷۰
۱۷۰	احشام عالی	۱۵۳	..	۱۷۰
..	احمد بیگ خان برادر زار	۱۵۳	..	۱۷۰
..	ابراهیم خان فتح جنگ	۱۵۳	..	۱۷۰
۱۳۸ - ۱۳۶ - ۱۰۹ - ۴۳	۱۵۳	..	۱۷۰
۱۲۹ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۲۰۳	۱۵۳	..	۱۷۰
۴۲	احمد بیگ خان کابلی	۱۵۳	..	۱۷۰

(شف احتشام خان) ۴۳ -	۴۸۳ - ۱۸۶ - ۱۲۶ ..
۸۱۷ - ۲۲۲ - ۲۲۰ ...	۱۸۰ .. احمد چک
۷۱ - ۷۰ - ۶۹ - ۶۸ ادهم خان	۵۸۲ - ۱۸۷ - ۱۸۶ احمد خان
۶۳۷ - ۳۹۵ - ۳۷۷ - ۷۳	۳۶۷ - ۳۶۶ احمد خان بنگش
۳۸۹ - ۶۷ - ۴۲ ادهم خان کوکھ	۱۸۵ - ۴۳ احمد خان نيازي
۳۹۴ ۳۹۰	۲۲۲ احمد خويشکي
۷۳۷ - ۲۰۳ ارادت خان	۵ احمد شاه پادشاه (يا) احمد
۱۴۹ ارادت خان ساوجي	۲۶۲ - ۳۶۱ ۱۹ شاه
ارادت خان صوبه دار اودهه	۲۶۹ - ۲۶۸ - ۲۶۶ ..
۲۴۸	۳۶۰ - ۳۵۹ احمد شاه دراني
۰ ۴۳ ارادت خان مير اسحق	۶۷۹ اختيار الملك گجراتي
۲۰۳	ادلاص خان اخلاص کيش (يا)
ارادت خان مير محمد باقر	۴۳ - ۴۴ اخلاص خان
مخاطب به اعظم خان (شف	۱۹۸ - ۲۲۲ - ۲۵۰ ۶۰۷
۰ ۱۷۴ اعظم خان)	۴۳ اخلاص خان حسين بيگ
۷۴۲ - ۱۷۷ - ۱۷۶ ..	۱۵۱
ارجمند بانو بيگم موسوم به ممتاز	۴۳ اخلاص خان شيخ آهديه
محل دختر زاده ميرزا	۱۹۸
غياث الدين آصف خان	اخلاص خان شيخ فتحپوري
۱۵۱ - ۱۰	مخاطب به احتشام خان

٢٩٢ - ٢٩١ - ٣١٠	اردس (طائفة) .. ٤٣٢
٣٢٠ - ٣١٥ - ٣١٣	ارزاني همدرد .. ٦٤٩
٨١٥ - ٤٥٩ ..	ارسطو .. ٣٦
اسد خان معمودي ٤٣ - ١٤٠	ارسلان خان ارسلان قلبي ٤٤
اسد علي خان جولاق ٣٥٤ ٢٧٧
اسفنديار . ١١٥ - ١١٩	ارشاد خان پسر امين الدوله
اسفنديار پسر آليار خان ١٨٤	امين الدين خان بهادر ٣٥٨
اسفنديار پسر تولک خان ٤٧٧	ارشاد خان مير ابوالعلا ٤٤ -
اسفنديار خان .. ٥٦٨	.. ٢٨٤ - ٢٩٠
اسفنديار خان حاکم ارکنج ٧٦٧	ارغونيه (طائفة) .. ١٤٠
اسکندر خان ارزبک .. ٨٤	ارکات (قوم) .. ٢٠
اسلام خان ١١٦ - ١٨٤ - ٢١١	ارلات (قوم) .. ٥٠٦
٢١٦ - ٢١٨ - ٢١٩ - ٢٢٠	اسد الدين احمد پسر پادشاه
٢٢٣ - ٢٢٤ - ٢٢٤ - ٢٢٤	قلبي خان ٤٥٢
اسلام خان (زمي) ٤٣ - ٢٤١	اسد الله حيدر جنگ ٢٥
اسلام خان شيخ علاء الدين	اسد الله خان .. ٢٨٧
چشتي فاروقي يا اسلام خان	اسد خان .. ٢٠٣
چشتي (شف علاء الدين)	اسد خان مخاطب به
١٨٢ - ١١٨ - ٤٢ ..	آصف الدوله جمله الملک
اسلام خان مشهدي ٤٣ - ١٩٢ -	(شف آصف الدوله) ٤٤ -

۸۲۰ - ۶۴۴ ..	۲۷۲ - ۱۶۴ - ۱۶۳ ..
اشرف خان پسر اسلام خان	اسلام خان میرضیاء الدین حسین
۱۶۶ مشہدی	۲۱۷ - ۴۳ بدخشی
اشرف خان خواجہ برخوردار	۲۷۹ .. اسمعیل
۲۰۶ - ۴۳ ..	۱۷۰ .. اسمعیل اتائی
اشرف خان میرزا محمد اشرف	اسمعیل برادر زاده محمد عادل
۲۷۲ - ۴۴ ..	شاه بیجا پوری ۵۷۹ - ۵۸۰ -
اشرف خان میر منشی ۴۲ -	۵۸۱
۶۳۷ - ۴۶۹ - ۸۵ - ۷۳ - ۶۶	اسمعیل بیگ دولادی ۴۲ - ۶۴
امالت خان ۱۷۱ - ۲۲۱ - ۲۲۴	اسمعیل پسر پورھان شاہ ۱۲۱
۲۵۴ - ۳۰۵ - ۴۲۰ - ۴۲۱ -	اسمعیل خان ۷۷ ..
۷۸۲ - ۷۷۷ - ۴۴۲ - ۴۲۲	اسمعیل خان بہادر پانی ۴۴ - ۳۷۰
امالت خان پسر خانچہان	اسمعیل خان مکھا ۴۴ - ۲۹۱
۷۳۲ .. کودی	اسمعیل خرس ۶۵ ..
امالت خان میر بخش ۴۴۱ -	اسمعیل قای خان ۴۴۸ -
۷۷۵ - ۲۵۲ ..	اسمعیل قای خان ترکمان ۱۰۹
امالت خان میرزا محمد ۴۳ -	اسمعیل قای خان ذوالقدر ۴۲
۲۲۲	۱۰۶ - ۱۰۵ ..
امالت خان میر عبدالہادی	اسمعیل نظام شاہ ۱۲۲ - ۱۲۳
۱۶۷ - ۴۳ ..	اشرف خان ۷۴ - ۲۵۷ - ۲۷۴

اعتماد الدوله محمد امين خان	اعتبار خان خواجه سرا ۴۳ -
چين بهادر (يا) اعتماد	۹۳ ۱۳۴ ..
الدوله محمد امين خان	اعتبار خان خواجه عنبر ۴۲
بهادر ۴۴ - ۲۳۳ - ۳۴۶ -	اعتبار خان ناظر .. ۶۵
۳۵۸	اعتبار راو .. ۱۷۷
اعتماد الدوله ميرزا غياث بيگ	اعتقاد خان ۲۲۳ - ۳۳۰ -
طهراني پدر نور جهان بيگم	۳۴۶ - ۳۴۲ ..
۱۲۷ - ۱۲۹ - ۱۳۰ - ۱۳۱ -	اعتقاد خان محمد مراد
۱۵۱	فرخ شاهي ۴۴ ۳۲۹
اعتماد الملك .. ۹۵	اعتقاد خان ميرزا بهمن يار
اعتماد خان ۲۲۸ - ۲۲۹ - ۲۹۵	۴۳ ۲۳۲
اعتماد خان خواجه ادراک ۱۳۷	اعتقاد خان ميرزا شاپور (يا)
اعتماد خان خواجه سرا بهلول	شاهپور ۴۳ - ۱۸۰
ملك نام (شف پ) ۴۲	اعتماد الدوله ۱۲۶ - ۱۸۰ - ۶۹۰ -
۸۸	۷۳۷
اعتماد خان شيخ عبدالقوي	اعتماد الدوله جهانگيري ۵۷۳ -
۲۲۵ - ۱۳ ..	۵۷۴
اعتماد خان گجراتي ۴۲ - ۹۳ -	اعتماد الدوله قمر الدين خان
۹۴ - ۹۵ - ۹۷ - ۹۸ - ۹۹ -	بهادر ۴۴ - ۳۵۰ - ۳۵۸ -
۶۶۵ - ۶۶۱ - ۵۶۲ - ۱۵۰	۳۶۱ - ۳۶۶ - ۵۴۰ - ۸۲۲

۲۰۱ - ۲۰۲	افتخار خان	۱۶۱ - ۱۷۸ - ۷۵۹	اعظم خان
۲۰۳ - ۲۵۳ - ۴۶۷	۷۸۱	۷۸۶
۱۸۲	افتخار خان ترکمان	۲۰۳	اعظم خان جهانگیری
افتخار خان خواجه ابوالبقا			اعظم خان ساروجی موبه دار دکن
۴۳ - ۲۰۰		(یا) اعظم خان ناظم دکن
افتخار خان سلطان حسین		۷۵۰ - ۷۲۶ - ۵۱۹	۴۱۶
۴۳ - ۲۵۲		اعظم خان کوکه معروف به
۲۴۶ - ۲۴۴	افراسیاب خان		فدائی خان مظفر حسین
۷۳۶ - ۱۰۹	افرییدی (افغانان)		(یا) خان کوکه (یا) اعظم
۶۳۶	افضل بیگ		خان کوکه (شف فدائی
۱۱۷ - ۶۵	افضل خان		خان) ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۴۳
افضل خان خواجه سلطان (یا)			۲۸۱ - ۲۵۱ - ۲۴۷
خواجه سلطان علی (شف			۱۵۴
خواجه سلطان علی) ۴۲ -			اعظم خان میر بخشی
۴۶۹ - ۶۵		اعظم خان میر محمد باقر عرف
افضل خان دیوان اعلیٰ			ازادت خان (شف ازادت
افضل خان شیخ عبدالرحمن			خان) ۱۷۶ - ۱۷۴ - ۴۳
۱۱۶ - ۱۱۵ - ۴۲		۷۴۲ - ۱۷۷
افضل خان صدر الهدر			۳۵۱ - ۳۴۷ - ۳۱۵
۳۱۰	افضل خان علامی ملا شکرالله		۸۲۴ - ۶۰۴ - ۲۳
			افغانه ..
			افغانه ابدالی .. ۹۲۳

اللہ قلبي خان اوزبک (يا)	شیرازی (يا) افضل خان
آلہ قلبي خان اوزبک ۴۳ -	شکر اللہ ۳۴ - ۱۴۵ - ۱۴۶ -
۱۸۹ - ۱۹۰	۱۴۸ - ۱۵۰ ..
اللہ وردی خان ۴۳	افضل علي خان .. ۶۰۶
اللہ وردی خان پسر اللہ وردی	افغانان (طائفہ) ۸۶ - ۸۸
خان .. ۴۳	افغان بلخاک .. ۲۷۹
اللہ یار خان پسر افتخار خان ۴۳	افغان پښي .. ۱۲۵
اللہ یار خان توزک ۴۳ - ۲۱۶	اقصى القضاة قاضي عبد الوهاب
المان (يا) المانان (قوم) ۴۳ - ۲۳۵
۱۸۰ - ۱۹۹ - ۴۲۱ - ۴۴۲ -	اکبر (يا) اکبر ابتر (يا)
۷۴۰ - ۷۷۰ - ۷۷۱ ..	اکبر باغي ۴۵۰ - ۴۶۱ -
النک قوش .. ۱۸۹ - ۱۹۰ ۷۸۸ - ۸۰۶
الوس بلوچ .. ۱۰۵	اکبر آبادي محل .. ۴۹۲
آلہ وردی خان ۱۵۵ - ۱۸۲ -	اکبر بادشاہ (شف جلال الدین
۱۸۳ - ۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۱۰ -	محمد اکبر بادشاہ) ۴۵ - ۴۶۹
۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۱۳ - ۲۱۴	اکرام خان سید حسن ۴۳ - ۲۱۵
۲۱۵ - ۲۲۹ - ۲۹۳ - ۵۹۳ -	اکرام خان هوتک .. ۱۲۰
۷۴۵	الغ خان حبشي .. ۴۲ - ۸۷
آلہ وردی خان عالمگیر شاہي	الف خان امان بیگ ۴۳ - ۹۵
۲۳۰ - ۲۷۸ ۱۹۱ - ۱۹۲

۸۱۱ - ۴۳ .. احمد	۴۳۲ .. الیم سلطان
۲۰۰ .. امر سنگھ	امام ٹامن ضامن علی (یا) ٹامن
۲۲۰ .. امیر ابراہیم خان	ر ضامن موسیٰ رضا ۲۲۲
۳۰۳ .. امیر ابوالقاسم نمکین	امام قلی خان ۱۹۰ - ۴۳۲ -
امیر الامرا سید حسین علی	۴۳۸ ۴۴۰ ۴۴۳ ۵۱۹ -
خان (یا) حسین علی	۷۶۸ - ۷۶۷
خان (شف حسین علی	امام قلی خان والی تورک ۵۸۸
خان امیر الامرا (۱۲ - ۴۴۰ -	امام قلی سلطان ۴۳۶ - ۴۳۷ -
۳۱۸ - ۳۲۱ ۳۲۴ ۳۲۵ -	امان اللہ .. ۲۳۱ - ۷۴۴ -
۳۲۶ - ۳۲۷ ۳۳۰ - ۳۳۳ -	امان اللہ خان نذیر اللہ وردی
۳۳۴ - ۳۳۶ ۳۴۸ - ۳۴۹ -	خان .. ۴۴۰ - ۲۹۳ -
۳۵۲ - ۳۵۴ ۳۵۸ - ۴۶۲ - ۲۹۴ - ۵۰۶ -
۴۶۳ - ۴۶۴ ۸۲۰ - ۸۲۱ -	امانت خان ۱۴ - ۱۵۰ - ۲۶۱ -
امیر الامرا شایستہ خان (شف	.. ۲۶۴ - ۲۶۶ - ۳۱۱ -
شایستہ خان امیر الامرا (امانت خان خوافی ۲۸۷ -
۵۵ - ۱۹۷ - ۲۴۸ - ۵۳۶ - ۲۹۰ -
امیر الامرا شریف خان (شف	امانت خان میر حسن (یا)
شریف خان امیر الامرا (امانت خان ڈانی ۴۴ -
۷۱۸ - ۷۰۲ - ۱۳۴ - ۵۴ - ۲۸۷ -
امیر الامرا علی مردان خان	امانت خان میرک معین الدین

۲۸۵ - ۲۸۶ - ۳۰۳ - ۳۴۵ -	(شف علي مردان خان)
۴۰۸ - ۴۹۷ - .. - ..	اميرالامرا (۵۶ - ۱۸۲ -
۳۷۲ - .. - امير خسرو شاه	۲۸۴ - ۲۹۵ - ۴۳۱ - ۴۴۱ -
۴۲ - امير فتح الله شيرازي	۷۷۷ - ۷۷۰ - ..
۱۰۳ - ۱۰۰ - .. - ..	اميرالامرا غازي الدين خان
امين احمد (ازي) (يا) امين	بهادر فيروز جنگ (شف -
۶۶۷ - ۴ - .. - رازي	غازي الدين خان بهادر
امين اء - ز الدين استرآبادي	فيروز جنگ (۴۴ - ۵۷ -
۱۲۲ - .. - ..	۳۶۹ - ۳۶۱ - .. - ..
امين الدوله امين الدين خان	امير تيمور (شف صاحبقران)
بهادر سندهاي - ۴۴ - ۳۵۷ -	۷۷ - ۹ - ۴۰۷ - ..
امين الدين خان پسر امين	۷۳۲ - ۷۰۴ - ۷۰۳ - ..
الدوله امين الدين خان	امير حبيب الله خان ۴۷۲
بهادر .. ۳۵۸	امير خان سندهي مير
امين خان .. ۷۰۷	عبدالكريم ۳۰ - ۴۴ - ۳۰۳ -
امين خان دكزي ۴۴ - ۳۵۲ -	امير خان مير ابوالبقا ۴۳ -
امين خان غوري .. ۶۸۳	۱۷۲ - .. - ..
انتظام الدوله خان خانان پسر	امير خان مير مردان (يا)
قهر الدين خان ۳۶۱ - ۳۶۷ -	اميرخان ۴۴ - ۲۷۷ -
۳۶۸ - .. - ..	۲۷۹ - ۲۸۱ - ۲۸۳ - ۲۸۴ -

انور الدين خان قلعہ دار	(يا) ایرج خان ۴۳ - ۲۶۸ -
کورناگک .. ۳۶۴	۲۶۹ - ۲۷۰ - ۵۹۷ - ۷۸۳
انور الدين خان شہامت جنگ	۷۸۸
گوداموئي .. ۲۰	ایسونیت رار (یا) ایسونیت
انور خان پسر وزیر خان ۳۰۶	رای .. ۵۲۱ - ۵۲۲
انوری .. ۵۹۰	ایشم خان قزاق .. ۴۳۸
انوشہ خان والی اورکزج ۳۴۷	ایل قرقلو (قوم) .. ۸۲۳
انیرای سنگدان .. ۵۸۳	ایمانچی (یا) ایمانچی ۷۴۱
اوداجی رام ۴۳ - ۱۴۲ -	ایمل خان .. ۲۸۱ - ۲۸۳
.. .. ۱۴۳ - ۱۴۴	ایمل خان قرین ۷۲۸ - ۷۲۹
اودا چوہان .. ۵۰۷	
ادرک زئي (افغانان) ۱۰۹	
ادرک (یا) ادرکیہ (قوم)	
۴۲۱ - ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۹ -	
۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۶۲۶ -	
۷۷۰ - ۷۷۱ - ۷۷۶ - ۷۸۰	
ادرک خان نذر بہادر ۴۳ - ۱۹۵	
اہتمام خان کوتوال ۴۳ - ۱۶۰	
.. .. ۴۵۸	
ایرج خان پسر قزلباش خان	

* حرف باء *

بابا خان قاقشال ۴۴ - ۲۲۸

۲۲۹ - ۳۸۶ - ۳۹۱ - ۳۹۲

بابا دوست بخشی .. ۶۱۵

بابا زنبور .. ۶۹۴

بابا عذیمت اللہ یزدی ۴۲۹

بابا فیروز .. ۵۸۲

بابا قشقہ برادر کوکی ۳۹۴

بابا قوچین .. ۴۷۷

بابر پادشاہ - (شف - فردوس

باقی خان حیات بیگ ۴۵ -	مکانی (۶۴ - ۶۵ - ۳۷۲ -
۴۵۸	۴۷۹ - ۶۶۰ - ۶۶۸ -
باقی محمد خان کوکه (۱۲)	۶۷۹
باقی خان ۴۵ - ۳۹۴ -	بابو نایک سردار مرهتہ ۳۲۴
۴۰۵ - ۴۲۸ - ۴۳۰ - ۴۳۲ -	باجی زار .. ۵۴۶ - ۸۲۲
۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۴۶۰ -	بادشاہزادہ بہادر شاہ ۳۱۰
باقی یوز اتالیق بہرام خان ۷۶۷	بادشاہزادہ سلطان خرم ۶۹۳
باگہہ پسر رانا .. ۵۱۶	بادشاہزادہ محمد اکبر ۳۱۲
بالاجی زار مرهتہ ۲۹ - ۳۰۹ -	بادشاہزادہ محمد کام بخش
بالجو قلیچ شمشیر خان (۱۳)	۴۵۷
بالجو قلیچ ۴۵ - ۴۰۴ -	بادشاہزادہ محمد معظم ۳۱۱
بال سندر میرزا کوکہ ۶۲۸	۸۳۰
بایزید .. ۳۸۸ - ۳۸۹ -	باز بہادر ۳۸۷ - ۳۹۰ - ۳۹۱ -
۶۴۰ - ۲۹۰ -	باز بہادر بایزید ۴۴ - ۶۹ - ۷۰ -
بایزید خان .. ۶۰۰	باقر خان نجم ثانی ۴۵ - ۱۶۹ -
بٹک زئی (یا) بٹک (یا)	۱۸۰ - ۴۰۸ - ۴۰۹ - ۴۱۱ -
بٹک (قوم) ۶۰۱ - ۶۰۲ -	باقی خان پسر باقی خان ۴۲۸
بختان بیگ ریز بہانی ۲۵۵	باقی خان چیاہ قلماق
بختار خان خواجہ سرا ۴	شامجہانی ۴۵ - ۴۲۷ -
بختیار خان زمیندار شکار پور	۶۰۵ - ۵۹۰ -

بسالمت خان میرزا سلطان نظر	۸۲۷
.. ۴۵ - ۳۵۱ - ۴۶۱	۲۴۴	بخشي الملك اسد خان	
بسمت راي (هيمو بقال خود را	۴۵۵	بخشي الملك اشرف خان	
باين نام خوانده بود) ۴۶۹	۵۴۶ - ۵۴۷	بدن سنگه	..
بصواس راو .. ۲۹	۶۴۷	بدیچند پسر راجه جیچند	
بشوتن .. ۱۱۵	۷۷۱ - ۷۷۲	بدیع سلطان	۷۷۰ - ۷۷۱ - ۷۷۲
بکرماجیت پسر چهار سنگه	۶۴۸	براهمه (قوم)	..
بغذيله ۷۲۶ - ۷۲۸ - ۷۵۳	۶۲۵	برج علي	..
بکرماجیت جگراج .. ۵۲۶	۵۹۲	برق انداز خان میر آتش	
بلوچ (قوم) .. ۴۱۰	۱۹۴	برهان الدین قلندر	
بلوکات (قوم) .. ۴۲۰		برهان الملك سعادت خان	
بندرابن دیوان .. ۴۵۸		موبه دار اردهه ۴۵ - ۴۶۳ -	
بغذيله (قوم) .. ۵۲۶	۸۲۲
بهادر ۲۳۰ - ۳۹۳ - ۴۲۶		برهان خادم سلطان محمد-ود	
بهادر الملك .. ۴۵ - ۳۹۸	۹۴	گجراتي	..
بهادر برادر زاده خانجهان ۱۶۱	۱۲۳	برهان نظام شاه	..
بهادر پسر سعید بدخشي ۴۵	۴۵۲ - ۴۵	بزرگ امین خان	
بهادر پور ابراهیم .. ۷۰۲	۴۵۳
بهادر پور زاده برهان نظام شاه		بسالمت خان میرزا حقیظ الله	
.. .. ۶۹۹	۵۲۹

بہادر جی .. ۵۲۲	بہادر خان کوکہ ۲۱۷ - ۲۳۱
بہادر خان ۸۲ - ۸۳ - ۳۸۶ ۷۸۱ - ۷۸۵
۳۹۷ - ۴۱۸ - ۴۱۹ - ۴۲۱	بہادر خان لودی .. ۷۲۷
۴۲۲ - ۴۲۳ - ۴۴۷ - ۴۲۵	بہادر خان مرزبان خاندیس ۶۸۵
۴۲۷ - ۴۲۸ - ۴۲۹ - ۴۳۹	بہادر شاہ ملقب بہ خلد منزل
.. .. ۸۰۰	(شف خلد منزل) ۹ -
بہادر خان اوزبک ابو الذبی	۲۰۵ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۵۶
.. .. ۴۵ - ۴۰۰	۲۸۵ - ۲۸۶ - ۲۹۵ - ۲۹۹
بہادر خان باقی بیگ مخاطب	۳۰۰ - ۳۰۹ - ۳۱۴ - ۳۱۵
بہ غیرت خان ۴۵ - ۴۴۴	۳۲۹ - ۳۴۸ - ۳۵۱ - ۳۵۲
.. .. ۴۴۵	۴۵۳ - ۴۵۷ - ۴۶۰ - ۴۶۱
بہادر خان بدخشی ۴۷۳	۵۰۳ - ۵۳۴ - ۵۳۸ - ۵۴۲
بہادر خان پسر سلیمان کورانی	۵۴۳ - ۵۸۷ - ۶۰۳ - ۶۱۰
۶۳۹	۸۱۵ - ۸۱۶ - ۸۱۷ - ۸۱۹
بہادر خان روهلہ ۱۷۱ - ۴۵	بہار سنگھ بندیلہ (یا) بہار
۱۷۶ - ۱۷۷ - ۲۲۱ - ۴۱۵	سنگھ .. ۱۸۶
۴۱۶ - ۴۴۲ - ۷۲۷ - ۷۴۶	بہاء الدین .. ۷۸۱
بہادر خان شیبانی ۴۴ - ۸۵	بہدورہ (قوم) ۶۸
.. .. ۳۸۴ - ۸۶	بہرام پسر جهانگیر قلی خان
بہادر خان فوجدار کرنول ۳۶۴ ۵۲۵

۷۲۵	...	قریشی	بهرام سلطان (ولد نذر محمد
۸۰۵	...	بهیل (قوم)	خان (۴۵ - ۴۳۱ - ۴۴۱)
۵۵۵	...	بهیم نراین زمیندار چوراگند	.. ۴۴۳ - ۴۴۴ - ۷۹۷
۵۲۷	بهره مند خان عزراوندین
...	...	بدان خان شیخ فاروقی	۴۵ - ۲۸۹ - ۴۵۰
۴۹۲	۳۰۸ - ۴۵۴ - ۴۵۷ - ۴۵۹
...	...	بهدل خان سعیدای گیلانی	۴۵۰ - ۴۵۱ - ۴۵۲ - ۴۵۳
۳۰۷
...	...	بیای بیاطم	۴۱۴
۶۲۰	...	جذت آشیانی	۵۴۰
۵۲۲	...	بیکوچی	۱۹۱
...	...	بیچه جیدو واسه میرزا عزاز	۲۴۵
۴۸۶	...	کوه	۷۲۸ - ۷۲۷ - ۳۷۱
۵۸۷	...	بیکتر (قوم)	۷۴۳
۷۹۵	...	بیراگی (قوم)	۷۵۴ - ۷۲۹
...	...	بهرام خان خانکشان (شف	بهر بیگم (یا بیگم)
...	...	خانکشان بیرام خان)	۲۷۱
۱۰۱ - ۷۸ - ۷۴ - ۶۸ - ۶۷	بهر بیل نایکواربی
۳۷۳ - ۳۷۲ - ۳۷۱ - ۱۰۵	بهر جراج حارس قاعده ارسه
۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۹ - ۳۸۰	بهر کن خان (یا) بهکن خان

بيگلر خان ولد سعيد خان ۵۲۵	۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۵ - ۴۷۰
بيگ محمد خان قلعه دار	۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۸۰ - ۵۴۸
ادوني ... ۱۹۳	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲
* حرف پے *	۴۱۷ - ۴۱۸ - ۴۱۹ - ۴۲۴
پادرا ... ۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۵۷	۴۲۵ - ۴۳۲ - ۴۳۷ - ۴۴۵
پادشاه (نام اسپ شاهجهان	... ۴۴۶ - ۴۹۳ - ۷۱۲
۵۷۸ ... (پادشاه)	... ۱۰۶
پادشاه زاده دارا شکوه ۱۹۹ -	... ۸۰ - ۸۱
۲۰۰ - ۲۲۱ - ۲۴۸ - ۷۷۲	بيگ ترکمان (يا) ميرم
پادشاه زاده عظيم الشان ۲۸۷	بيگ ۴۵ - ۳۹۹ - ۴۰۰
پادشاه زاده محمد اعظم شاه	.. ۴۳۵ - ۷۰۶
۲۵۱ - ۳۱۴ - ۵۲۹ - ۷۹۷	ميرم شاه پسر بهرجي مخاطب
پادشاه زاده محمد ادرنگ زيب	به دولت مذن خان ۴۱۴
بهادر ۱۹۷ - ۱۹۸ -	بيگ ارغاي اقبالق عبدالعزيز
۱۹۹ - ۲۰۲ - ۲۲۰ - ۲۵۹ -	خان ... ۷۹۷
... ۷۴۷ ...	بيگلر بيگي خان ... ۸۳۴
پادشاه زاده محمد شجاع ۲۲۱	بيگلر خان ... ۴۵ - ۱۹۳
پادشاه زاده مراد بخش ۲۲۱ -	بيگلر خان تبغ بيگ ۵۰۵
... ۵۹۷ ...	بيگلر خان سعد الله ... ۴۰۱
پادشاه زاده وليعهد شاهجهان	بيگلر خان ميرزا احمد ۵۰۴

تربیت خان فتح‌الدین احمد	شرف الدین ارغانی تگاور
بششی ۴۵ - ۴۸۶ - ۴۸۷ -	۱۲۸
۴۸۸	قاج خان ۴۵ - ۴۰۱ - ۴۸۳
تربیت خان میر آتش میر	قاج خان پسر دولت خان خلک
محمد خلیل ۴۶ - ۴۹۸ -	امین خان غوری ۹۸۳
۵۰۰ - ۴۰۸	قاج خان کردایی ۴۴۰
ترخان مرلانا نورالدین ۴۵ -	قازیکیان (قوم) ۴۸۱ - ۴۸۲ -
۴۷۸	۵۱۲
۸۲۸ (قوم) ترخانان	قاسم بیگ ۴۵
تردی بیگ خان (یا) تردی	قان شاه قلی خان محرم ۷۸۶
خان ترکستانی ۴۵ - ۶۶ -	قان سید کلانوت ... ۵۰۹
۶۷ - ۷۳ - ۸۴ - ۴۶۶ -	تخت بیگ سردار خان ۴۵ -
۴۶۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ -	۴۸۱ - ۴۸۲
۴۷۸ - ۵۴۹ - ۵۵۶ -	تربیت خان ۲۰۳ - ۲۲۷ -
۷۶۸ - ۶۲۳	۲۴۷ - ۲۹۴
ترسون محمد خان (یا) قوسون	تربیت خان شفیق الله برلاس
سلطان ۴۵ - ۴۳۶ - ۴۷۱ -	۴۶ - ۴۹۳ - ۴۹۵ - ۴۹۶ -
۴۷۲ - ۴۷۳ - ۴۷۴ - ۵۵۰ -	۴۹۷
۴۵۶	تربیت خان عبد الرحیم ۴۵ -
۴۲۷ ... (قوم) ترک	۴۸۳

جانا بیگم دختر خانخانان میرزا	جانی خان ۱۴۳۲ - ۱۴۳۶ - ۹۰۴
عبدالرحیم	جاوید خان بهادر خواجه سرا ۷۰۲
جان نثار خان ۱۴۶ - ۱۳۷ - ۵۲۸ -	... ۳۶۲ - ۳۶۷
...	جباری بیگ ... ۱۸۱
جان نثار خان خواجه ابوالمکارم	جایی (یا) جیتی اوزبک
...	... ۱۸۹ - ۷۴۰
جان نثار خان کمال الدین	جبهار سنگه بندیلہ (یا)
حسین ... ۵۲۷	بوندیلہ (یا) جبهار
جان سپدار خان ... ۵۱۸	بذیلہ (یا) جبهار سنگه
جان سپدار خان پسر مختار خان	۱۱۴ - ۱۹۸ - ۲۲۱ - ۴۱۶ -
...	۴۱۹ - ۴۲۷ - ۵۲۷ - ۵۹۰ -
جان سپدار خان ترکمان جہانگیر	۷۲۳ - ۷۲۶ - ۷۳۸ - ۷۴۵ -
بیگ ۴۶ - ۵۱۶ - ۵۱۸	... ۷۵۴ - ۷۵۹ - ۷۶۲
جان سپدار خان خواجه بابا ۴۶	جبهار خان ... ۹۵
...	جسونت ۲۱۷ - ۷۸۸ -
جان سپدار خان میر بہادر دل	... ۷۹۹
...	جعفر بیگ (یا) جعفر (یا)
جانش بہادر ۴۶ - ۵۱۱	جعفری ۲۳۱ - ۵۰۸ -
جانوجی بہونشاہ پسر رگہو	... ۸۲۴
بہونشاہ ۴۰ - ۳۷۰	جعفر خان ... ۲۶۲ - ۷۷۷

جگ مال برادر خرزن راجہ	۵۰۷ - ۴۶	جعفر خان تکلو
بہارہمل ۵۱۰ - ۴۶	۴۶ -	جعفر خان عمدۃالملک
جگناٹھ پھر راجہ بہارہمل	۵۳۴ - ۵۳۲ - ۵۳۱	...
۵۱۴ - ۴۶ ...	۱۹۱ -	جعفر خان ناظم بنگالہ
جلال الدین .. ۶۴۰	۸۲۱ - ۲۹۰	...
جلال الدین (رشانی) (یا) جلال		جعفر میرزا مخاطب بہ آصف
رشانی (یا) روستائی	۹۳ - ۱۱۱ - ۲۰۴	خان
۱۰۹ - ۱۰۶ ...	۷۳۷ - ۷۰۲	...
جلال الدین محمد اکبر بادشاہ		جگتا (یا) چکنا زمیندار موء
ملقب بہ عرش آشیانی	۱۶۹
(شف عرش آشیانی ۷ -	۳۵۵ ...	جگت یدہ
۸ - ۹ - ۵۶ - ۶۷ - ۶۸ -		جگ جیون پھر اراداجی رام
۶۹ - ۷۰ - ۷۱ - ۷۲ - ۷۳ -		مخاطب بہ اراداجی رام
۸۴ - ۸۷ - ۸۸ - ۸۹ - ۹۰ -	۱۴۶
۹۱ - ۹۲ - ۹۵ - ۹۶ -	۱۴۴ -	جگ جیون جراج
۱۰۱ - ۱۰۴ - ۱۱۱ - ۱۱۵ -	۷۶۰
۱۱۸ - ۱۲۱ - ۱۲۳ - ۱۲۹ -	۵۲۳ - ۵۲۲	جگدیو رای
۲۳۵ - ۲۵۹ - ۲۷۹ - ۲۹۲ -	۷۳۸	جگراج پھر جگہار سنگہ
۳۳۵ - ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۹ -	۴۶ -	جگراج عرف بکرماجیت
۳۸۵ - ۳۸۶ - ۳۹۱ - ۳۹۳ -	۵۲۶

۶۹۴ - ۶۹۵ - ۷۰۱ - ۷۰۲ -	۳۹۶ - ۳۹۸ - ۴۰۱ - ۴۰۷ -
۷۰۵ - ۷۱۰ - ۷۳۳ - ۷۳۷ -	۴۰۹ - ۴۱۲ - ۴۲۵ - ۴۳۳ -
جمال الدين محمد ۶۷۳	۴۵۵ - ۴۶۸ - ۴۷۱ - ۴۷۷ -
جمال خان قورچوي ۴۶ - ۵۰۹ -	۴۷۸ - ۴۸۲ - ۴۸۳ - ۵۰۸ -
۵۱۰	۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ -
جلال کاکړ ... ۴۲ - ۵۳۰ -	۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۳۷ - ۵۴۹ -
جمال الدين خان مصطفي ۸۰۶	۴۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۶ -
بصير خان ... ۸۰۶	۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۲ -
جمال الدين مسعود ۶۱۷	۵۶۳ - ۵۶۵ - ۵۶۸ - ۵۷۰ -
جمال خان حبشي غلام يدرام	۵۸۷ - ۵۸۸ - ۶۱۳ - ۶۱۴ -
خان ۱۲۱ - ۱۲۲ - ۱۲۳ -	۶۱۶ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۰ -
.. ... ۱۲۴ - ۳۷۹	۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۵ -
جمال خان عزيز حسين خان	۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹ -
ميراثي .. ۶۹۳	۶۳۱ - ۶۳۳ - ۶۳۷ - ۶۳۸ -
جشدين خواجه ۶۵۲	۶۳۹ - ۶۴۱ - ۶۴۵ - ۶۴۶ -
جدة الملك اسد خان امير الامرا	۶۵۱ - ۶۵۴ - ۶۵۶ - ۶۵۷ -
۳۰۸ - ۳۱۹ - ۳۱۸ - ۳۱۹ -	۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۲ -
... ۴۵۵ - ۴۵۶ - ۸۱۴	۶۶۴ - ۶۶۹ - ۶۷۱ - ۶۷۵ -
جدة الملك سعد الله خان ۱۹۹ -	۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۸۳ -
۴۲۳ - ۷۷۳ ...	۶۸۴ - ۶۸۵ - ۶۸۷ - ۶۹۱ -

۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۲۹ - ۱۳۰ -
 ۱۳۱ - ۱۳۲ - ۱۳۴ - ۱۴۶ -
 ۱۴۸ - ۱۵۱ - ۱۵۳ - ۱۵۴ -
 ۱۵۵ - ۱۵۸ - ۱۶۲ - ۱۶۷ -
 ۱۷۲ - ۱۷۴ - ۱۸۲ - ۱۸۵ -
 ۱۸۸ - ۱۹۰ - ۱۹۸ - ۲۰۶ -
 ۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۲۰ - ۲۵۹ -
 ۳۰۲ - ۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۰۵ -
 ۳۰۷ - ۳۰۹ - ۳۱۰ - ۳۱۱ -
 ۳۸۱ - ۳۸۴ - ۳۸۵ - ۳۹۶ -
 ۵۱۶ - ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۲۸ -
 ۵۳۰ - ۵۴۱ - ۵۴۷ - ۵۷۱ -
 ۵۷۳ - ۵۷۵ - ۵۷۷ - ۵۸۳ -
 ۵۸۸ - ۵۹۳ - ۵۹۷ - ۶۷۳ -
 ۶۸۸ - ۶۹۰ - ۶۹۱ - ۶۹۳ -
 ۷۰۴ - ۷۰۸ - ۷۱۱ -
 ۷۱۳ - ۷۱۷ - ۷۲۱ - ۷۲۲ -
 ۷۲۳ - ۷۳۴ - ۷۳۵ - ۷۳۶ -
 ۷۳۷ - ۷۴۰ - ۷۴۲ - ۷۴۸ -
 ۷۴۹ - ۷۶۹ - ۷۷۴ - ۷۷۵

۴۸۳ ... جمیل بیگ

جنت آشیدانی (یعنی)

نصیرالدین محمد همایون

بادشاه (شف همایون

بادشاه) .. ۹ -

۴۴ - ۴۵ - ۴۶ - ۷۳ - ۷۵ -

۷۸ - ۸۴ - ۳۴۳ - ۳۷۲ -

۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۸۲ -

۳۹۶ - ۳۹۶ - ۴۴۸ - ۴۶۹ -

۴۷۶ - ۴۷۹ - ۴۸۱ - ۵۰۷ -

۵۵۰ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۵۵۶ -

۵۶۷ - ۵۶۸ - ۶۱۳ - ۶۱۵ - ۶۱۶ -

۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۲ -

۶۲۴ - ۶۲۲ - ۶۳۵ - ۶۳۶ -

۶۵۵ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۸ -

.. ۶۹۳ - ۷۰۹ - ۸۰۱

جنت مکانی (یعنی نور الدین

محمد جهانگیر بادشاه)

(شف - جهانگیر بادشاه)

۴ - ۹ - ۹۳ - ۱۱۱ - ۱۱۶ -

۲۰۶ - ۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۲۰ -	۹۴۷ .. جنو یا خبو
۲۵۹ - ۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۴ -	۹۴۴ جنید کورانی عم دارڈ
۴۰۵ - ۴۰۷ - ۴۰۹ - ۴۱۰ -	۹۵۱
۴۱۱ - ۴۸۱ - ۴۸۴ - ۴۸۵ -	۵۱۱ جواہر خان ناظر
۴۹۶ - ۵۱۶ - ۵۲۵ - ۵۲۷ -	۵۹۵
۵۲۸ - ۵۳۰ - ۵۶۱ - ۵۶۷ -	۵۴۸ .. جواہر سنگھ
۵۷۱ - ۵۷۳ - ۵۷۵ - ۵۷۷ -	۱۰ .. جہان آرا بیگم
۵۸۳ - ۵۸۸ - ۶۶۳ - ۶۶۷ -	۳۱۶ .. جہاندار شاہ
۶۷۲ - ۶۸۸ - ۶۹۰ - ۶۹۱ -	۳۲۰ - ۳۲۳ - ۳۳۹ - ۳۴۲ -
۶۹۳ - ۷۰۴ - ۷۰۶ - ۷۰۸ -	۳۵۲ - ۳۵۷ - ۴۹۱ - ۴۱۱ -
۷۱۱ - ۷۱۳ - ۷۱۷ - ۷۲۱ -	۸۳۱ - ۸۲۰ - ۸۱۸ ..
۷۲۲ - ۷۲۳ - ۷۳۴ - ۷۳۵ -	جہانگیر بادشاہ (ملقب بہ جنت
۷۳۶ - ۷۳۷ - ۷۴۰ - ۷۴۲ -	مکانی) (شف جنت
۷۴۸ - ۷۴۹ - ۷۴۹ - ۷۷۴ -	مکانی (۴ - ۹۳۹ - ۱۱۱ -
۷۷۵	۱۱۶ - ۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۲۹ -
۵۱۷ .. جہانگیر بیگ	۱۳۰ - ۱۳۱ - ۱۳۲ - ۱۳۴ -
۵۱۳ جہانگیر قلی خان	۱۴۶ - ۱۴۸ - ۱۵۱ - ۱۵۳ -
۵۱۹ - ۵۲۴ - ۵۲۵ - ۶۸۸ -	۱۵۴ - ۱۵۵ - ۱۵۸ - ۱۶۲ -
جہانگیر - قلی خان پسر کلان	۱۶۷ - ۱۷۲ - ۱۷۴ - ۱۸۲ -
خان اعظم میرزا عزیز کوکھ	۱۸۵ - ۱۸۸ - ۱۹۰ - ۱۹۸ -

۱۶۶ - ۱۶۵	۶۹۳ - ۶۸۷
چغتآ (يا) چغتائي (قوم)	جہانگیر قلي خان شمس الدين
۱۷۰ - ۶۵۰	مشہور بہ میرزا شمس-ي
چغتاي برلاس .. ۱۹۱	۵۲۴ - ۴۶
چنپٹ بنديله ۴۲۰ - ۴۲۸	جہانگیر قلي خان لالہ بيگ
چنپٹ سنگھہ .. ۴۲۸	کابلې .. ۴۶ -
چندر سين پسر خرد راي	۵۱۲ - ۱۱۸
مالديو .. ۶۴۶	چہيلہ رام ناگر يا چہيلہ رام
چندر سين (اجہ ماروار) ۵۰۹ -	۸۳۱ - ۳۳۲
۵۱۰	جي اپا سندھيہ .. ۳۶۷
چنگيز خان .. ۹۵ -	جييجي انگہ مادر خان اعظم
۵۶۲ - ۳۹۰	ميرزا عزيز کوکہ ۶۷۵
چورامن جات ۴۶ - ۵۴۰ -	جي سنگھہ .. ۳۲۴
۵۴۲ - ۴۶۴	
چيٽہ (يا) چينہ .. ۸۷	
چيٽہ خان خواجہ سرا ۷۰۱	
چين قلي خان .. ۸۱۴	

* حرف چے *

چاند بي بي سلطان همشيرہ	
برهان نظام شاہ و زوجہ	
علي عادل شاہ بيچاپوري	
۷۰۱ - ۶۹۹	

* حرف حا *

چتر بہوج چوہان .. ۷۷۹	
چتر بہوج کاتب سرکار اسلام خان	
حاجم خان والي اردکنج	

حبشي .. ۵۷۹ - ۴۷	دار الملک خوارزم ۴۳۲
حبیب چک .. ۱۸۰	هاجی حور پسرور خانم زوجة
حوزالہ خان .. ۱۹	ابراہیم خان فتح جنگ
حسام الدین خان میروزا	و خاله نور جهان بیگم ۱۳۹
حسام الدین حسن ۴۷ -	هاجی خان غلام شیرشاہ ۴۶۸
.. ۵۸۴ - ۵۸۶ - ۵۸۷	هاجی شفیع خان .. ۲۸۸
حسن پادشاہ آفا قوئیلو ۳۷۱	هاجی عبد الشکور ۳۸ - ۳۹
حسن بیگ ۵۶۶ - ۵۶۷ - ۵۶۸	هاجی محمد .. ۳۹۵
حسن بیگ پسر پیرم بیگ ۴۰۰	هاجی محمد خان سیستانی
حسن بیگ خان بدخشی	۴۹ - ۸۳ - ۴۷۲ - ۵۴۸
شیخ عمری .. ۴۶ -	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۶۱۴ - ۶۴۴
.. ۴۳۴ - ۴۸۳ - ۵۶۵	هاجی محمد خان قدسی ۴۰۷
حسن بیگ صف شکن خان	هاجی محمد خان کوی ۳۹۴
.. ۳۲۳	هاجی یوسف خان ۴۶ - ۵۵۷
حسن خان پتئی (یا) پئی	حارث بن کلارہ .. ۵۷۷
.. ۶۲۶	حافظ خان .. ۲۰۶
حسن خان پسر خانجهان لودی	حافظ نصرالہ .. ۷۲۲
.. ۷۲۹	حاکم بیگ داماد اعتماد الدولہ
حسن خان خزانچی ۲۹۱	.. ۴۷ - ۵۷۳ - ۵۷۴
حسن خان کہتویہ .. ۴۶	سید خان سیدی مفتاح

۲۴۱	حسین پاشا ولد علي پاشا	۲۴۱	حسن مبالغ (يا) مباح (يا)
۲۴۲	۲۴۸	صالح
۷۲	حسین پسر خانجهان لودي	۷۲	حسن عرب (يا) حسن علي
۵۵۲ - ۵۵۱	حسین خان تکریم	۱۰۹ - ۹۷	عرب
حسین خان خوشگي پسر کلان		۲۷۸ - ۲۳۱	حسن علي خان
سلطان احمد اعظم شاهي		۵۹۸ - ۵۹۴
۴۷ - ۶۰۲ - ۶۰۱ - ۶۰۰		۴۷	حسن علي خان بهادر عالمگیر
۶۰۵ - ۶۰۴ - ۶۰۳	۶۰۵ - ۶۰۴ - ۶۰۳	شاهي ملقب بهیرزا باگه
۶۹۳	حسین خان میرواتی	۶۹۳	درویش خلف آله دردي
۴۸۱	حسین شاملو حاکم هرات	۴۷	خان
حسین علي خان امیر الامرا		۵۹۶ - ۵۹۳ - ۵۹۱ - ۲۷۱
(شف امیر الامرا سیّد)		۵۹۹ - ۵۹۷
۱۳ -	حسین علي خان	۶۰۱	حسین
۴۴ - ۳۱۸ - ۳۲۱ - ۳۲۴		۴۷	حسین بیگ خان اوزبک
۳۲۵ - ۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۰		۳۲۵ - ۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۰	حسین بیگ خان زبک
۳۳۳ - ۳۳۴ - ۳۳۵ - ۳۳۸		۳۳۳ - ۳۳۴ - ۳۳۵ - ۳۳۸	خواهرزاده و خویش علي
۳۴۹ - ۳۵۲ - ۳۵۸ - ۴۲۲		۳۴۹ - ۳۵۲ - ۳۵۸ - ۴۲۲	مردان خان
۸۲۱ - ۸۲۰ - ۴۴۴ - ۴۴۳		۸۲۱ - ۸۲۰ - ۴۴۴ - ۴۴۳	حسینی بیگ علي مردان خان
حسین علي خان ناظم دکن		(يا) حسینی بیگ	
۵۳۹	۸۰۷	خانصامان

گیلانی ۴۷ - ۵۴۵ - ۵۸۷	حسین قلی ۲۷۴
حکیم خوشحال .. ۵۴۵	حسین قلی بیگ ۳۷۸ -
حکیم دارن تقرب خان ۴۹۱ - ۴۴۶
.. .. ۴۹۳ - ۴۹۲	حسین قلی خان مخاطب به
حکیم رکذای کاشی ۴۱۲	خانجهان ۱۰۵ - ۳۸۱ -
حکیم صدرا ملقب به مسیح الزمان	.. ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۴۴۹
.. ۴۷ - ۵۷۷ - ۵۸۹	حسین منور خان .. ۷۹۷
حکیم عبدالوهاب .. ۵۷۳	حسین نظام شاه .. ۱۲۲
حکیم عالی گیلانی ۴۷ - ۱۰۲ -	حسینی و برهانی نباد-ر
.. ۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۷۰	اشرف خان .. ۷۵
حکیم عزایت الله .. ۴۹۰	حقیقت خان .. ۴۷
حکیم عین الملک شیرازی ۴۶ -	اسحق بیگ یزدی ۵۹۰ -
.. .. ۵۴۲ - ۵۴۹ ۵۹۱
حکیم فتح الله .. ۵۴۲	حفظ الله خان .. ۴۰۵
حکیم فخرالدین شیرازی ۵۷۷	حفیظ الدین خان .. ۳۶۳
حکیم محسن خان مخاطب به	حکیم الملک میر محمد مهدی
تقرب خان .. ۳۰۲ ۴۷ - ۵۹۹
حکیم مسیح الدین ابوالفتح	حکیم ابوالفتح گیلانی ۱۰۱ -
.. ۴۶ - ۵۵۷ - ۵۴۵ ۵۴۳ - ۵۴۱ - ۵۵۸
حکیم نورالدین قراری تخلص	حکیم احلق پسر حکیم همام

۴۳۸ .. حیدر قاسم کوه بر ..	۵۶۰ - ۵۵۸
- ۳۳۲ .. حیدر قلی خان ..	حکیم همام (اصل نعلمش حکیم
۸۲۰ - ۳۳۴ - ۳۵۴ ..	همایون بوده) ۴۶ - ۵۵۸ -
حیدر محمد خان آخته بیگی	۵۶۴ - ۵۶۳ - ۵۶۱ ..
۶۷۱ - ۵۵۴ - ۴۶ ..	حمیدالدین خان ۵۰۰ -
- ۵۵۵ حیدر محمد خان	۶۱۰ - ۶۰۶
۵۵۶	حمیدالدین خان بهادر عالمگیر
* حرف خا *	
۲۲۸ .. خان خانی	۳۱۹ - ۳۱۴
۸۳۲ .. خاقان زمان	۷۲۱ - ۳۹۸ حیدر خان حبشی
۳۹۲ .. خالیدی خان	حمیده بانو بیگم صبیحہ سیف
۵۵۸ خان احمد والی ایران	خان ۱۰ - ۲۷۷ - ۲۷۸ -
- خان اعظم صوبہ دار مالوہ ۱۱۱ -	۷۷۵
۶۶۲	حیات خان داروغہ آبدار خانہ
خان اعظم میرزا عزیز کوکلتاش	۵۸۳ - ۴۷
(یا) خان اعظم میرزا عزیز	حیات خان .. ۴۵۸ - ۴۸۲
کوکہ (یا) خان اعظم کوکہ	حیدر جنگ ۲۵ - ۲۶ -
- ۵۷۶ - ۵۲۴ - ۱۴۰ - ۴۷	۳۰ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۴ - ۴۰
- ۶۸۷ - ۶۸۶ - ۶۷۵ - ۶۷۰	حیدر سلطان .. ۶۲۳
- ۷۰۵ - ۶۹۳ - ۶۸۹ - ۶۸۸	حیدر علی خان بهادر ۶۱۱

خانجهان لودي ۴ - ۴۸ - ۹۳ -

۱۱۱ - ۱۴۱ - ۱۴۳ - ۱۹۱ -

۱۴۳ - ۱۷۸ - ۱۸۸ -

۴۰۹ - ۴۱۶ - ۴۲۹ - ۵۱۸ -

۵۱۹ - ۵۲۱ - ۵۲۶ - ۵۲۸ -

۴۸۶ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۱۴ -

۷۱۵ - ۷۱۶ - ۷۱۷ - ۷۱۸ -

۷۱۹ - ۷۲۰ - ۷۲۱ - ۷۲۲ -

۷۲۳ - ۷۲۶ - ۷۲۹ - ۷۳۰ -

۷۳۴ - ۷۳۸ - ۷۴۲ - ۷۵۰ -

۷۵۹ - ۷۶۰ - ۷۷۲ - ..

خانخانان بديرام خان (شف

بديرام خان خانخانان)

۴۴ - ۷۴ - ۷۶ - ۷۸ -

۱۰۱ - ۱۰۵ - ۳۷۱ - ۳۷۲ -

۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۹ -

۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۵ -

۴۷۰ - ۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۸۰ -

۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ -

۵۵۲ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ -

۷۱۹ - ۷۲۱ -

خانجهان بارهه سيد مظفر خان

ابوالمظفر ۴۸ - ۷۳۰ -

۷۵۸

خانجهان بهادر کولتاش مير

ملک حسين علي مران

مخاطب به ظفر جنگ

۱۵ - ۴۸ - ۸۷ - ۲۴۷ -

۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۱۲ - ۴۵۳ -

۵۴۰ - ۵۴۲ - ۵۹۵ - ۷۹۸ -

۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۱۱ - ۸۱۸ -

خانجهان ترکمان ۸۹ -

۱۰۸ - ۴۳۱ - ۴۵۰ - ۴۵۱ -

۴۵۲ - ۴۵۳ - ۷۶۱ - ۸۰۳ -

۸۰۴ - ۸۰۵ - ۸۰۶ - ۸۰۷ -

۸۰۸ - ۸۰۹ - ۸۱۰ - ۸۱۲ -

۸۱۳

خان جهان حسين قاي بيگ

خواهر زاده بديرام خان

خان جهان ۴۷ - ۴۵۵ -

۴۰ - ۱۴۳ - ۱۹۶ - ۲۰۰ -	۴۲۴ - ۴۲۵ - ۴۳۲ - ۴۳۷ -
۷۵۹ - ۷۵۸	۷۱۲ - ۴۹۳ - ۴۴۶ - ۴۴۵
خانخانان میرزا عبدالرحیم	خانخانان سیمه سالار ۱۰۲ -
(شف - میرزا عبدالرحیم	۱۱۱ - ۱۲۴ - ۱۴۵ - ۲۷۵ -
خانخانان) ۴۷ - ۱۹۲ -	۳۷۶ - ۴۳۲ - ۴۳۴ - ۴۳۹ -
۳۹۶ - ۳۹۹ - ۴۹۱ - ۴۹۳ -	۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ -
۴۹۴ ۴۹۷ - ۴۹۸ - ۴۹۹ -	۴۴۴ - ۴۴۵ - ۴۴۶ - ۴۵۱ -
۷۰۰ - ۷۰۱ - ۷۰۷ - ۷۰۸ -	۴۵۳ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۸۳۰ -
۷۱۰ - ۷۰۹	خانخانان مذموم بیگ ۴۷ -
خاندوران ۱۶۱ - ۲۰۸ -	۴۳۵
۲۱۱ - ۲۲۲ - ۵۸۰ - ۷۵۳ -	خانخانان مذموم خان (شف
۷۵۴ - ۷۵۵ - ۷۶۲ - ۷۷۱ -	مذموم خان خانخانان) ۶۲ -
۷۸۴ - ۷۸۵ - ۸۰۱ - ۸۱۸ -	۴۵ - ۶۷ - ۷۱ - ۷۴ - ۷۶ -
۸۲۲	۸۶ - ۸۹ - ۲۰۵ - ۳۰۹ -
خاندوران امیرالامراء خواجه عاصم	۳۱۵ - ۳۹۵ - ۵۵۱ - ۵۵۴ -
۴۸ - ۳۱۰ - ۸۱۹ -	۵۵۶ - ۵۵۷ - ۶۱۷ - ۶۲۶ -
خاندوران سید محمود پسر میانه	۶۲۷ - ۶۳۶ - ۶۳۷ - ۶۴۹ -
خاندوران نصرت جنگ	۶۵۳ - ۶۷۱ - ۶۹۵ - ۸۳۰ -
۴۸	خانخانان مهابت خان (شف
خاندوران نصرت جنگ ۴۸ -	مهابت خان خانخانان)

۸۲ - ۸۳ - ۲۰۴ - ۲۷۰ -
 ۴۲۵ - ۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۲۸ -
 ۴۲۹ - ۴۳۹ - ۴۵۲ - ۷۴۲ -
 ۷۴۳ - ۷۴۴ - ۷۴۵ - ۷۴۶ -
 ۷۴۷ - ۷۵۳ - ۷۸۸ - ۷۸۹ -
 ۷۹۰ - ۷۹۲ - ۸۰۴ - ۸۲۹ -
 ۸۳۰ ...
 خان عالم ۱۹۷ - ۳۵۲ -
 ۳۵۳ - ۴۹۶ - ۴۳۴ - ۷۱۹ -
 ... ۷۳۴ - ۷۹۷ - ۸۱۷ -
 خان عالم اخلاص خان پسر ارشد
 خان زمان شیخ نظام ۴۸ -
 ... ۸۱۶ -
 خان عالم ثانی ... ۸۱۷ -
 خان عالم چاه بیگ کوکه پسر
 همدم کوکه کوکلتاش
 میرزا کامران - متخلص به
 همدمی ۴۷ - ۴۳۲ -
 ... ۴۳۳ - ۴۳۵ -
 خان عالم میرزا بر خوردار ۴۸ -

۱۹۴ - ۲۶۰ - ۷۴۹ - ۷۸۲ -
 خان زمان بهادر میرزا امان الله
 ۴۸ - ۷۴۰ - ۷۶۳ - ۸۳۲ -
 خان زمان شیبانی ۸۱ - ۵۰۸ -
 ... ۵۵۳ - ۶۳۱ -
 خان زمان شیخ نظام
 حیدر آبادی ۴۸ - ۳۵۲ -
 ... ۶۰۶ - ۷۸۴ -
 خان زمان موبعدار بالاگهات
 ... ۴۳۰ -
 خان زمان علی قلی خان پسر
 حیدر سلطان اوزبک شیبانی
 (یا) خان زمان علی قلی
 متخلص به سلطان ۴۷ -
 ... ۳۸۴ - ۴۲۲ - ۴۳۰ -
 خان زمان فتح جنگ ۷۹۷ -
 خان زمان میر خلیل پسر دردم
 اعظم خان جهانگیر - ری
 ... ۴۸ - ۷۸۵ -
 خان زمان میواتی ۴۸ -

۷۱۴ - ۷۱۳ - ۱۵۶ - ۱۴۸

۷۱۵

خدیدجہ بیگم زن حاکم بیگ

و هم شیرہ نورجہان بیگم

۵۷۴ - ۴۱۰ - ۲۸۷

خسرو بے ارزبک قرچی ۴۷ -

۹۷۴ - ۹۷۳

خسرو سلطان پسر نذر محمد

خان والی بلخ ۴۸ -

۴۳۱ - ۴۴۱ - ۷۶۷ - ۷۶۸ -

۷۷۱ - ۷۷۰

خضر خواجہ خان ۴۷ -

۶۴ - ۸۵ - ۵۴۹ - ۵۱۳ -

۶۱۴

خالد مکان (یعنی محی الدین

ارنگ زیب بہادر عالمگیر

بادشاہ غازی - شف -

محی الدین محمد

اورنگزیب (۸ - ۹ - ۱۷۳ -

۲۰۶ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۱۷ -

۷۳۴ - ۷۳۲

خان فیروز جنگ ۷۹۴

خان قلی ارزبک برادر کلان

قلیچ خان شاہجہانی

۱۴۸

خاندزاد خان خان زمان پسر

مہابت خان ۱۹۰ -

۷۴۱ - ۷۴۰ - ۶۰۷ - ۲۳۳

خدا بندہ خان پسر شایستہ خان

۸۱۴ - ۱۴۸ -

۸۱۵

خداوند خان دکنی از امرای

نظام شاہیہ احمد نگر ۴۷

۶۶۰ - ۶۵۹

خدا یار خان تہی مرزبان

سندھ مشہور بلیقی

۸۲۷ - ۸۲۶ - ۸۲۵ -

۸۲۹ - ۸۲۸

خدمت پرست خان ۷۲۴

خدمت پرست خان رضا بہادر

۲۰۵ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۵۶

۲۸۵ - ۲۸۶ - ۲۹۵ - ۲۹۹

۳۰۰ - ۳۰۹ - ۳۱۴ - ۳۱۵

۳۳۹ - ۳۴۸ - ۳۵۱ - ۳۵۳

۴۵۲ - ۴۵۷ - ۴۶۰ - ۴۶۱

۵۰۳ - ۵۳۸ - ۵۳۹ - ۵۴۳

۵۸۷ - ۶۰۳ - ۶۱۰ - ۸۱۵

.. .. ۸۱۷ - ۸۱۹

خلیل الله خان بوانر خرد

اصالت خان ۴۸ -

۲۱۶ - ۲۴۸ - ۲۷۸ - ۲۹۸

۵۳۲ - ۷۷۳ - ۷۷۵ - ۷۷۶

۷۷۷ - ۷۷۸ - ۷۷۹ - ۷۸۰

۷۸۱ - ۷۸۲ - ۷۰۰ - ۸۰۷

خلیل قلی .. ۱۰۷

خنجر خان ۲۴۹ - ۵۱۸

خواجگی خواجه ۱۲۸

خواجگی فتح الله پسر حاجی

حبیب الله کاشی ۴۷ -

.. .. ۶۶۹

۲۲۲ - ۲۳۲ - ۲۲۴ - ۲۳۷

۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۵ - ۲۵۵

۲۶۶ - ۲۷۴ - ۲۷۷ - ۲۷۸

۲۸۰ - ۲۸۴ - ۲۸۷ - ۲۹۰

۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ - ۲۹۷

۳۰۶ - ۳۱۴ - ۳۲۲ - ۳۴۵

۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۵۸

۳۶۳ - ۴۰۸ - ۴۱۴ - ۴۴۵

۴۵۷ - ۴۵۹ - ۴۹۳ - ۴۹۵

۴۹۶ - ۴۹۸ - ۵۰۲ - ۵۰۳

۵۲۹ - ۵۳۱ - ۵۳۸ - ۵۴۱

۵۸۵ - ۵۹۱ - ۵۹۵ - ۵۹۸

۶۰۵ - ۷۷۵ - ۷۸۱ - ۷۹۰

۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷ - ۸۱۰

۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶

... ۸۱۹ - ۸۲۴ - ۸۲۵

خلد منزل (یعنی) قطب الدین

محمّد معظّم شاه عالم

مخاطب به بهادر شاه

الشرف - بهادر شاه (۹ -

خان نام	۴۸ - ۷۴۸	خواجگي محمد حسين كهين
.. ..	۷۷۳	برادر قاسم خان مير بحر
خواجه جهان کابلي جهانگيري	۴۷ - ۷۷۱
.. ..	۴۷	خواجم قلبي خان بهادر قلعه دار
خواجه جهان هروي خواجه	دهار و فوجدار ماندر
امين الدين محمود مشهور	۴۸ - ۳۶۳
به امينا مخاطب بخاند جهان	۴۷ - ۶۲۷ - ۶۳۰ - ۶۳۱	خواجه ابوالحسن تربتي ملقب
خواجه حسن عطار	۳۷۵	به ركن السلطنة ۴۸ -
خواجه حسين ..	۳۷۵	۴۲۹ - ۶۸۷ - ۷۰۳ - ۷۱۴ -
خواجه حسين خان	۸۱۸	۷۲۴ - ۷۳۷ - ۷۵۱ - ۷۵۹
خواجه حصاري نقشبندي	خواجه ابوالقاسم .. ۷۹۲
.. ..	۷۴۹	خواجه ابوهاشم خواجه ۷۵۸
خواجه حميد خان	۵۰۴	خواجه پادشاه قلبي ۶۱۶
خواجه حيات خان	۳۰۵	خواجه جلالدين محمد - وند
خواجه خان ..	۵۰۳	خراساني بجزوق (يا)
خواجه خضر خان	۵۴۹	شمس الدين محمد خان
خواجه دوست محمد مخاطب ۴۷ - ۶۱۴
به خواجه جهان کابلي ۴۷ -	خواجه جمال الدين محمود
.. ..	۶۷۲ ۱۰۰
..	خواجه جهان خوافي خواجه

۲۷۷ خواجه صادق بدخشي	۸۳۲ خواجه رحمت الله خان
خواجه طاهر محمد مخاطب به	۸۳۳ خواجه سعد الله خان
۴۷۱ قاتار خان خراساني	خواجه سلطان عملي (شف -
خواجه عاشوري (يا) خواجه	افضل خان خواجه سلطان)
۸۲۳ ... عاشور	۴۶۹ - ۶۵ - ۴۲ ..
۸۳۳ خواجه عبداللہ خان	خواجه سلطان محمد رشیدی
۶۶۷ خواجه عبدالخالق	۶۱۸
۲۴۰ خواجه عبدالرحمن	۴۸۳ ... خواجه سلیمان
خواجه عبدالرحیم خان ۴۸ -	خواجه شاپور ... ۱۲۸
۷۹۲ - ۵۰۵ - ۲۸۹ ...	خواجه منصور شیرازی ۴۷ -
خواجه عبداللہ خان ۴۸ -	۶۹۵ - ۶۵۶ - ۶۵۳ ...
۸۳۲ - ۳۶۱	خواجه شریف خان ۵۰۴
خواجه عبداللہ نقشبندی ۶۵۰	خواجه شمس الدین خوانی
خواجه عبد المجید هروی	(يا) خاني (يا) خواجه
مخاطب به آصف خان	شمس الدین محمد خوانی
(شف - آصف خان) ۴۲	پسر خواجه علاء الدین ۴۷ -
۷۷ - ۷۸ - ۷۹ - ۸۰ - ۸۲ -	۲۵۹ - ۵۵۹ - ۶۶۴ - ۶۶۵
۶۴۶ - ۸۳	خواجه مابسر مخاطب به
خواجه عبدالهادي ۴۸ - ۷۷۲	خان دروان نصرت جنگ
خواجه علاء الدین محمد ۵۸	۷۴۹

۶۲۲ - ۶۲۰ - ۶۱۸ ..	خواجه عذیر .. ۱۶۵ - ۶۵
خواجه معین الدین سنجرى	۶۶۸ خواجه غیاث الدین
۶۰۲	خواجه غیاث الدین على قزوينى
خواجه مکارم جان نثار خان ۴۵۱	مخاطب به آصف خان
خواجه مودرد چشتى ۶۰۲	(شف - آصف خان)
۶۶۸	۹۲ - ۹۱ - ۹۰ - ۴۲ ..
خواجه مومن .. ۶۶۷	خواجه قدرت الله خان ۸۳۵
خواجه میرزا احمد ۱۲۸	۲۵ خواجه قاندر بلخى
خواجه میرک .. ۴۴۱	خواجه قلى خان بهادر پسر
خواجه میرک اصفهانى مخاطب	نذرى .. ۸۳۴
به چنگیز خان .. ۶۵۹	۶۶۸ خواجه مجید الدین
خواجه نصیب .. ۴۴۱	۸۳۱ خواجه محسن خاندوران
خواجه نظام الدین احمد پسر	خواجه محمد باسط پسر خواجه
خواجه مقیم هورى ۴۷ -	محمد جعفر .. ۸۱۹
۶۶۱ - ۶۶۰	۲۳۹ خواجه محمد پارسا
۸۳۳ خواجه نعمت الله خان	۸۱۹ خواجه محمد جعفر
خواجه ريسى دیوان سلطان	خواجه محمد شریف هجرى
پرریز .. ۹۳ - ۱۸۲	۱۲۷
خواص خان بختیار خان دکنى	خواجه معظم برادر اعیانى
۷۷۵ - ۷۷۴ - ۴۸ ..	مریم مکانى ۴۷ -

دارا شکوه	۱۵ - ۱۲۰	خواص خان مدار علیه سلطنت	۱۵۷	بیجا پور ..
۱۵۸ - ۱۹۲ - ۲۰۴ - ۲۱۵		خوافی خان صاحب تارونخ		
۲۱۶ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۲		لب لباب ۴ - ۲۶۴ - ۴۵۱		
۲۲۶ - ۲۲۷ - ۲۳۰ - ۲۳۴		خوشحال بیگ کاشغری ۴۸ -		
۲۴۸ - ۲۵۲ - ۲۶۹ - ۲۷۰		۷۷۳		
۲۹۵ - ۲۹۶ - ۳۴۵ - ۴۵۳		خویشگیان (قوم) ۴۰۱ -		
۴۹۴ - ۴۹۵ - ۵۳۲ - ۵۳۳		۴۰۲		
۵۳۵ - ۵۸۶ - ۵۹۲ - ۵۹۴		خیرالله ۵۹۹ ..		
۷۷۹ - ۷۸۰ - ۷۸۱ - ۷۸۴		خیریت خان حبشی ۷۵۴		
۷۸۵ - ۷۹۱ - ۷۹۹ - ۸۰۰		خیریت خان عم زندرله خان		
دانشمندان خان میرو بخش		۱۵۷		
۴۸ - ۴۴۴				
دارون ۴۳۴ - ۴۴۱ - ۴۴۲				
۴۴۳ - ۴۵۱ - ۴۵۲ ..				
دارون افغان ۴۴۹ ..				
دارون خان ۳۲۲ - ۳۲۷ ..				
۳۲۸ - ۳۵۴				
دارون خان پتقی (یا) پنی				
۳۰۲ - ۴۶۲ - ۸۰۲ ..				
دارون پوتوره (قوم) ۸۲۷ -				

* حرف دال *

داراب خان ۵۳۹ - ۵۵۷			
۷۰۶ - ۷۰۸ - ۷۱۱ - ۷۱۲			
داراب خان بنی مختار (یا)			
داراب خان بن مختار خان			
۴۹۸ - ۴۹			
داراب خان میرزا داراب ۴۸			

۵۳۰ - ۲۵۷	۷۲۹
۴۲۴ دلدار پسر بهادر خان	۷۸۸ - ۴۸ داؤد خان قريشي
۲۵۶ دلدار خان جماعه دار	داؤد خان گزراني (يا) داؤد
۴۸ .. دلدار خان کاکر	گزراني ۵۵۴ - ۶۳۳ -
۷۳۳ - ۷۳۲ دليمت اچينيه	۶۵۰
۵۱۶ .. دليمت بيگانيري	داؤد خان و بهادر خان
۶۰۴ .. دلير جنگ	و سليمان خان .. ۴۹
دلير خان داوزي (يا) داؤد زئي	دار بخش پسر خسرو ۱۵۴
۴۹	دلاجي ۵۲۲
دلير خان عبدالرؤف ميانه	درويش محمد .. ۵۸۰
۴۹ - ۲۷۰ - ۲۹۸ - ۳۱۲ -	دريا خان .. ۱۳۸ - ۱۴۶ -
۵۲۲ - ۴۴۶	۷۲۸ - ۴۱۷
دلير خان هراول .. ۲۷۵	دريا خان داؤد زئي ۴۱۵
۵۲۱ .. دنم جي	دريا خان روهله ۴۸ - ۵۲۶ -
۴۱۰ درواڻيان (قوم)	۷۷۲ - ۷۲۷ - ۷۲۲ ..
۸۳۳ دوست علي خان	دريا خان عنايت .. ۴۸
دولمت خان خواص خان ۴۸ -	دستم خان .. ۴۸
۷۱۵ - ۴۲۷	دلدار خان برنج (يا) پرنج
دولمت خان لودي شاهو خين	۴۲۴
۷۰۱ - ۷۰۰ - ۶۹۵ - ۴۸	دلدار خان بهادر ۴۹ -

۷۵۶	دیسپا ندیہ (قوم)	۷۱۵
	دیسمنگھہ (یا) دیسمگھی (قوم)	۴۹۸	..	دوفدی (راو)
۷۵۶ - ۱۴۵ - ۱۴۴	..	۴۳۷	..	دہ بیدی
۴۸	دیندار خان بخاری			دھیراج راجہ جیسنگھہ سوائی
۸۲۶	.. دین محمد			(شف - راجہ دھی - راج)
	دین محمد خان مشہور بہ یتیم			جیسنگھہ سوائی (یا) راجہ
	سلطان بن جانی سلطان			جیسنگھہ سوائی (۴۹ -
۴۳۲	بن یار محمد خان			۳۲۷ - ۳۳۱ - ۳۴۳ -
۴۳۴ - ۴۳۵ - ۴۳۶				۵۴۵ - ۵۴۴
۷۷۹	.. دیو			دیانت خان ۱۶ - ۱۲۹ -
۵۱۰	.. دیویداس	۲۰۵
				دیانت خان حکیم جمالا ۴۸
				دیانت خان دشت بیاضی (یا)
				دست بیاضی ۴۸ - ۵۲۸
				دیانت خان قاسم بیگ ۴۸
				دیانت خان منجم ۳۱۱
				دیانت خان میرو عبدالقادر ۴۹
				دیانت خان میر علی نقی
				.. ۴۹ ..
				دیپی داس .. ۳۵۰

* حرف ذال *

۳۴	ذوالفقار الدولہ قائم جنگ
۸۳۴
	ذوالفقار الدولہ میروزا نجف
	خان بہادر ملقب بہ
	نصرت جنگ (یا) ذوالفقار
۳۱۳ - ۲۹۱ - ۴۹	خان بہادر
۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۱۸ - ۳۲۰	

۶۱۷	اتمچند راجه گوالیار	۳۲۶ - ۴۶۱ - ۶۱۰ - ۶۱۱ -
۵۰	راجہ انوب سنگھ بد گوجر	۸۱۸
۷۶۴ - ۵۰	راجہ باسو ..	۱۸۴ ذوالفقار یسر آلہ یار خان
۶۴۸	راجہ بدیچند ..	۴۹ - ذوالفقار خان قرمانلو
۵۰	راجہ بر سنگھ دیو بندیلہ	۳۱۰
	راجہ بکرماجیت (کہ ہیمو بقال	ذوالفقار خان محمد بیگ (یا)
۴۶۹	خون را خواندہ ہون)	۴۹ - ذوالفقار بیگ بخشہ
۴۹	راجہ بکرماجیت پترداس	۳۲۷
۷۱۲ - ۱۴۵	۴۹ - ذوالقدر خان ترکمان
۵۰	راجہ بکرماجیت رای رایان	۴۲۳
۷۱۲ - ۱۴۵	
۵۰	راجہ بہار تھہ بذیلہ ..	* حرف را *
۵۰	راجہ بہار سنگھہ بذیلہ	(راجپوتانہ (یا) راجپوتان (قوم)
۷۲۷	۴۴۸ - ۴۶۲ - ۶۴۸ - ۷۸۸ -
	راجہ بہار ہمل (یا) بہار اصل	۸۰۳
۵۱۴ - ۵۱۱ - ۵۱۰ - ۴۹		۴۴۸ - ۴۴۷ .. راج سنگھہ
۴۹	راجہ بہگونمت داس	۷۰۲ راجو منڈا
۳۹۵ - ۱۰۵	۵۱ راجہ اندرمن دھدھیرا
۷۰۷	راجہ بہیم	۵۱ راجہ اندرودہ کور ..
	راجہ بیتھل داس (یا)	(راجہ اتمچند (یا) اتمچند (یا)

راجہ جيسنگھہ ۳۱۴ - ۵۹۴	بتہل داس و (يا)
۸۰۰ - ۷۵۴	پتہل داس ۵۰ - ۲۲۱
راجہ جي رام بدگوجر ۵۰	... ۴۳۱ - ۷۱۴ - ۷۲۴
راجہ چندر سين ... ۵۱	راجہ بير بر ... ۹۴ - ۴۸۲
راجہ دھيراج جي سنگھہ سواڻي ۵۱	راجہ بير بهادر ... ۵۱
(يا) راجہ جيسنگھہ سواڻي	راجہ تودرمل ۸۷ - ۱۰۱ -
(شف - دھير - راج راجہ)	۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۵۰ - ۴۵۲
جيسنگھہ سواڻي (۴۹	۴۵۳ - ۴۵۵ - ۴۵۶ - ۴۵۷
۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۱ - ۳۴۳	راجہ تودرمل شاهجهاني ۵۱
... .. ۵۴۴ - ۵۴۵	راجہ تودرمل کهتري لاهوري
راجہ ديبي سنگھہ بذيله ۵۱	... ۴۹ - ۵۱ - ۵۱۳
راجہ راج (رپ) ... ۵۱	راجہ ججهار سنگھہ بذيله
راجہ راج سنگھہ کچھواہہ ۵۰	... ۵۰ - ۴۱۹ - ۵۲۶
راجہ رام ... ۵۴۲	راجہ جسونت ... ۲۱۸ -
راجہ رام چندر بکھيله ۴۹ ۵۹۵ - ۷۸۴
راجہ رامچند جد جيچند ۴۴۷	راجہ جگمت سنگھہ ولد
راجہ رام چندر ۲۹ - ۷۹	راجہ باسو ۵۰ - ۴۲۵ - ۷۶۴
راجہ رام داس کچھواہہ ۵۰ -	راجہ جھيلا رام ناگر ۵۱
... .. ۶۸۹	راجہ جي چند راتھور ۴۱۲ -
راجہ رام داس نوروري ۵۰ ۴۴۷ - ۴۴۸

راجہ سورجمل پسر راجہ باسو	۵۱ راجہ رام سنگھ کچھواہہ
۵۰	۵۰ راجہ رایساں درباری
۵۰ .. راجہ سیورام کور	۵۱ راجہ رای سنگھ سیوریہ
راجہ علی خان فاروقی (یا)	راجہ رتن چند ۳۳۱ -
راجہ علی خان ۱۰۱ -	۳۳۲
۱۰۲ - ۱۲۳ - ۳۹۷ - ۴۹۹	راجہ رگھوناتھ داس ۳۹۴ -
راجہ علی خان مرزبان خاندیش	۳۹۹
۴۹۸ - ۴۸۷	۵۱ راجہ رگھوناتھ ..
۵۰ راجہ کشن سنگھ بہدوریہ	۵۰ راجہ روز افزون ..
راجہ گچ سنگھ پسر راجہ	راجہ ساہو بہونسلہ ۵۱ -
سورج سنگھ ۵۰ - ۵۱۶ -	۳۲۷ - ۳۲۸ - ۳۲۹ - ۳۳۰ -
۷۵۰	۷۹۷ - ۷۹۶ - ۵۲۳ - ۴۹۹
۵۱ راجہ گوپال سنگھ کور	راجہ سبھان سنگھ بندیہ (یا)
راجہ مالگوسائی—ن زمیندار	۵۱ سبھان سنگھ ...
ولایت کوچ .. ۴۵۲	راجہ سلیمانجی بنالکر (یا)
راجہ مان سنگھ پسر راجہ	نبالکر (... ..) ۵۱
بھگونت داس کچھواہہ	راجہ سنگرام مرزبان کھر کھور
۵۰ - ۱۱۱ - ۱۱۸ - ۴۷۸ -	(یا) کھور کھور ۵۱۳ -
۷۵۲ - ۴۸۵ - ۴۸۶ - ۷۰۲ -	۴۹۵
۷۱۸ - ۷۱۶	۵۰ راجہ سورج سنگھ راتھور

۳۷۲ .. راجه مترو سین	۸۳ - ۳۹۱ - رانا اردی سنگهه
۵۱ - راجه محکم سنگهه کتھری	۴۶۶
۳۲۸	۱۰۹ - رانا بهونسله (یا) رانا
۸۷ - ۴۹ راجه مدھکر بندیلہ	۱۱۰ . ۱۲۴ - ۵۹۶ - ۵۹۸ -
۵۱۶ .. راجه مندرپ	۴۵۲ - ۸۰۳ - ۸۱۶ -
راجھ مہاسنگھه و جگت سنگهه	رانا پرتاب زمیذدار میوار
۵۰	۳۹۵ - ۵۱۱ - ۵۱۵ -
راجی حامد شاہ مانکپوری	۵۰ رانا سکرا پھر رانا اودی سنگهه
۱۲۴	۵۰
۵۲۳ .. راجھو	۵۰ رانا کرن پسر رانا امرا
۸۱۰ : رام جات	۷۹ - ۳۸۸ - رانی درگاوتی
۵۰۹ رام چند بکھیلہ راجہ بہتہ	۵۰ راد امسر سنگهه پسر کلان
۴۹ .. رام چند چوہان	۵۰ راجہ گج سنگهه ...
۵۱۶ - ۲۶ رام چند مرہتہ	۲۳ راد بالاجی (یا) بالاجی راد
۵۱۵ رام داس پسر جیمل	۵۱ راد بھاؤ سنگهه هادا
۷۹۶ .. رام راجہ	۵۱ راد دلپت بوندیلہ (یا) بندیلہ
۴۳۱ .. رام سنگهه	۵۱ - ۳۱۳ - راد دلپت
۵۱ راد سنگهه ولد کرنسی راتھور	۵۰ راد رتن هادا پسر راد بهوج
۵۱	۵۰ - ۱۴۱ - ۳۹۹ - ۷۵۰ -
۵۱ رام سنگهه هادا	۵۱ راد ستور سال هادا نبیرہ راد رتن

رای مکند کایتیه ... ٥٠	... ٥٠ - ٧٤٧
رای ناگر گجراتی بیشکار	... ٥٠
افضل خان علامی شکر الله	... ٥١
... ١٥٠	... ٤٧٧
رحمت خان .. ٢٥٢	رای باگهزی زن اوداجی رام
رحمت خان حکیم ضیاء الدین	... ١٤٤
... ٥١	رای بهوج پسر رای سرجن
رحمت خان میر فیض الله ٥٠	... ١٤٩
رحمن یار بواندر آله یار خان	... ١١٠
... ١٨٤	رای پرشاد حاکم امرکوٹ ٤٧٧
رحیم بیگ .. ١٤١	رای درک داس ... ٧٩٠
رحیم خان افغان .. ٣٠٠	رای درگا سیمودیه ١٤٩
رحیم خان دکنی .. ١٨٥	رای رای سنگه بهورتیه ١٤٩
رستم ... ١١٩	رای سرجن هادا ... ١٤٩
رستم واسغندیار .. ٧١٥	رای کلیان مل ... ٣٧٨
رستم خان ١٩١ - ١٩٩ -	رای کور دهن سورج دهج دیوان
... ٧٧٣ - ٧٠٤ - ٤٣١	اعتماد الدوله ٥٠ - ٧٩١
رستم خان دکنی ٢٠٠ -	رای لوتکرن کچهوا ١٤٩
... ٢١٧ - ٢١٤ - ٧٩٩	رای مالدیو راجه چونده-ور
رستم خان شغالی ٥٠ - ٣٩٩	٣٧٨ - ٧٤٧

۹۴	..	رضي الملك	۴۴۵	رستم خان فيروز جنگ
۵۱		رعایت خان ظهیرالدوله	۵۱	رستم خان مقرب خان
۲۱۶	...	رعد انداز خان		رستم خان ولد خسرو سلطان
۳۴۲	...	رفیع الدرجات	۴۴۳	...
۳۷۰	...	رکن الدوله		رستم دل خان بني مختار
		رکن الدوله اعتقاد خان بهادر		صوبه دار حیدر آباد - ۵۲
۳۴۱ - ۳۴۰		فرخ شاهي		۲۵۵ - ۲۵۶ - ۳۰۲ - ۳۰۳
		رکن الدوله سید لشکر خان		...
۳۶۹	۵۳۷	...
		رکن الدین		رستم هند معین الملک مخاطب
۴۰۴	...	رکن الدین سید لشکر خان بهادر	۳۶۰	به میر منو ...
		نصیر جنگ		رشید ا پسر عقیدت خان بخشیم
۲۲	...	رگهو بهوسله	۱۴۳	دکن ...
۳۷۰	...	رگهو جي بهوسله	۱۸۵	رشید خان ...
۷۴۴ - ۷۴۳		رندوله خان	۵۴	رشید خان الہام الہ
		رندوله خان بیجاپوري - ۱۷۷	۵۰	رشید خان انصاري
۷۶۳	۴۵۳	رضا قلي ...
۱۵۷		رندوله خان حبشی		رضوي خان سید علمی بخاري
۴۱۸		رندوله خان عادلخاني	۲۷۳ - ۵۱	...
۷۵۰		رندوله خان عادلشاهي		رضي الدين خان شیدخ
			۵۹۷	رضي الدين ...

• حرف ز ا •

زاهد خان کوکھ ۵۲ - ۵۷ -

۴۱۳ - ۱۱۴

زاهد خان پسر صادق خان

۲۰۴ - ۵۲

زبردست خان ۵۲ - ۱۸۱

زبردست خان پسر ابراهيم خان

۳۰۰

زکريا خان بهادر هزار جنگ ۴۹

زهره آقا دختر فاطمه بي بي

۹۲۰

زينب النساء بيگم ... ۵۹۹

زين آبادي ... ۷۹۰

زينب الغصا بيگم ۲۰۱ -

۳۱۵ - ۳۱۴

زين خان ... ۱۰۹

زين خان کوکھ ۵۲ - ۱۰۹ -

۴۸۱ - ۴۸۲ - ۵۱۰ - ۵۵۹ -

۹۹۳

زندوله خان غازي ... ۵۱

زن هتن (غيل عرش آشياني)

۵۷۲ - ۵۷۱

زوپ سنگه راتهور ... ۵۱

زوپهي برادر زاده راجه بهارهمل

۴۹

زوپ متي (يا) زوپ مني

۳۸۹ - ۳۹۰ - ۳۹۱

زوج الله خان ۳۰۸ - ۳۱۳ -

۷۸۱ - ۵۰۰ - ۴۵۹

زوج الله خان اول پسر ورم

خليل الله خان ۵۱ - ۲۲۵

زوج الله خان ثاني ۲۸۷ - ۸۱۴

زوج الله خان خانها مان ۳۵۰ -

۳۵۱

زوج الله خان خانه زاد خان

۵۱

زوشن الدوله رستم جنگ ۵۱

زوهله (قوم) ... ۵۴۷

زوهان شولا پوري ۷۶۳

اعزاز الدوله خانجهان بهادر

۳۲۳ - ۲۹۹

۸۰۰ ... سپهر شکوه

۵۳ ... ستر سال بنديله

۱۶۰ ستي خانم صدرالذخاء

۳۸۷ ... سجادول خان

سراج الدوله انورالدين خان

۲۱۴ - ۵۳ بهادر ظفر جنگ

۵ سراج الدين علي خان آرزو

سرافراز خان بلولي (يا) بلولي

۵۳

سرافراز خان پسر لشکر خان

۸۲۹ - ۵۲

سر بلند خان خواجه رحمت الله

۳۴۵ - ۵۳

۵۳ ... سردار خان چيله

سردار خان خواجه يادگار - ۵۲

۴۵۹ - ۴۲۸

سردار خان شاهجهاني - ۵۲

۷۷۴

* حرف سين *

صادات خان ذوالفقار جنگ

۶۰۴ - ۵۳

ساهر بهونسله (يا) ساهرجي

بهونسله ۱۶۱ - ۱۸۷ -

۲۰۸ - ۳۲۸ - ۴۳۵ - ۵۲۳ -

۷۳۹ - ۷۴۲ - ۷۴۳ - ۷۴۶

سجانب سنگهه و پرمديو بهران

۵۲ سورچمل سيودييه

سبحان قلبي (يا) سبحان قلبي

سلطان پسر نذر محمد

۷۶۸ - ۴۴۱ خان

سبحان قلبي ۱۹۰ - ۴۴۲ -

۶۶۸

۵۳ سبل سنگهه سيودييه

سپهدار خان ۲۹۹ - ۷۲۱ -

۸۱۱

سپهدار خان محمد صالح ۵۲

سپهدار خان مختاطب به

خان (۱۳ - ۵۲ -	سودار خان کوتوال فیروز
۵۳ - ۱۹۵ - ۳۴۲ - ۷۷۱ -	باقی خان چیلہ قلم - اق
۷۸۲ - ۷۷۶	شاہجہانی ۴۵۸ - ۶۰۵
سعد اللہ خان پسر علی محمد	سرفراز خان چغتہ ... ۵۲
خان درہلہ ۱۹ - ۳۶۶ -	سرفراز خان سید لطیف ۵۳
سعد اللہ خان ہدایت اللہ	سرمہ ۲۲۷
... .. ۵۳ - ۴۹۴ -	سرمہ خان ... ۳۷۰
سعیدی سرمہ ۲۲۶ - ۲۲۷ -	سربا زاو (یا) سربا زاو زمیندار
سعید بدخشی ... ۳۹۳ -	نرمل ۲۲
سعید خان بہادر ظفر جنگ	سعادت اللہ خان تعلق دار
پسر احمد بیگ خان کابل	کرناتک حیدر آباد ۵۳ -
ناظم کابل ۵۲ - ۱۲۶ -	... ۴۷۰ - ۸۳۲ - ۸۳۳
۱۲۷ - ۱۹۱ - ۲۸۰ - ۵۳۰ -	سعادت خان برہان الملک
... .. ۵۳۲ - ۵۹۱ -	ناظم اکبر آباد ... ۵۴۵
سعید خان چغتائی ۴۰۱ -	سعادت خان پور ظفر خان ۵۳
... .. ۴۰۴ - ۴۲۳ -	سعادت خان نیشاپوری ۳۳۴
سکندر بیگ منشی راقم تاریخ	سعادت یار کوکہ ... ۱۱۵
عالم آرای عباسی ۷۳۵ -	سعد اللہ خان بہادر مظفر جنگ
سکندر بیگ منشی ... ۴ -	وزیر اعظم فردوس اشدانی
سکندر خان ۵۴۴ - ۶۱۵ - ۶۲۷ -	(شف - علامی سعد اللہ

۲۰۷ - ۳۹۹ - ۴۰۰ - ۷۰۶	سکندر خان اوزبک ۷۶ - ۷۷
۷۲۱ - ۷۰۷	۳۸۶ - ۳۸۵
سلطان جلال الدین منگیزی ۶۷۹	سکندر خان پسر عبد الله خان
سلطان جهاندار شاه ۸۱۷	۴۳۲
سلطان حسن خان جلایر (یا)	سکندر دو تانی ۷۲۲ - ۷۲۶
سلطان حسین خان جلایر	۷۲۸
۳۷۹ - ۲۵۳ - ۷۷ ...	سکندر شاه سور (یا) سکندر
سلطان حسین افغان خان پور	خان سور (یا) سکندر سور
امالت خان ... ۱۷۲	۴۸ - ۷۵ - ۸۵ - ۳۷۵
سلطان حسین خان پکھلی دال	۵۴۹ - ۴۱۴ - ۴۱۹ ...
۵۶۵	سکندر دالی بیجاپور ۵۳۶
سلطان حسین مغوی ۸۲۳	صلاح خان ۲۵۵
سلطان حسین مشهور به میر	سلاطین آل مظفر ... ۶۶۷
ملنگ (یا) سلطان حسن	سلطان ابراهیم — م پھر سلطان
۳۰۲ - ۲۹۴	رفیع الشان ... ۴۶۴
سلطان حسین میرزا ۶۶۸ - ۷۱۰	سلطان ابراهیم اودی ۶۲۳
سلطان خان ... ۳۷۰	سلطان احمد شاه بانی احمد آباد
سلطان خرم ۵۷۲ - ۶۶۶ - ۷۰۳	۹۴ - ۲۴۱ - ۳۶۶ ..
سلطان خسرو پسر گلان شاهزادہ سلیم	سلطان بایه نغر ... ۱۴۹
۹۳ - ۱۱۰ - ۱۱۶ - ۱۲۹	سلطان پرویز ۱۱۱ - ۱۴۱

سلطان سليمان شكوه (يا)	۵۶۱ - ۵۶۶ - ۵۷۲ - ۵۷۶
سلیمان شكوه پسر کلان	۷۱۴ - ۶۸۵ ...
دارا شكوه ۲۴۸ - ۲۷۳	سلطان خواجه نقشبندي ۵۲
۴۴۴ - ۴۴۵ - ۴۴۷ - ۴۵۲	سلطان دارا شكوه ... ۷۹۲
۴۵۳ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۴۵۶	سلطان دانيال ... ۷۰۱
سلطان سنجر سلجوقي ۲۰۷	سلطان دارا بخش مشهور به
سلطان شجاع .. ۷۷۵	سلطان بلاقي پسر سلطان خسرو
سلطان شهريار پسر سلطان خسرو	۱۴۵ - ۴۸۹ - ۷۲۲ - ۷۲۳
۱۴۶ - ۱۴۸ - ۱۵۴ - ۱۵۵	.. ۷۱۴ - ۷۷۴ - ۷۹۲
.. ۱۵۶ - ۷۱۴ - ۷۲۲	سلطان رفيع الدرجات ۳۴۹
سلطان عبدالله قطب شاه ۲۰۱	سلطان زين العابدين ۱۷۸
سلطان عظيم الشان ۸۱۶	سلطان سكندر هور (يا) سكندر
.. ۸۱۹ - ۸۲۰	شاه سور (يا) سكندر خان
سلطان علي .. ۴۷۹	هور (شف - سكندر شاه)
سلطان عاي افضل خان ۷۴	۶۸ - ۷۵ - ۸۵ - ۳۷۵
سلطان فيروز شاه پادشاه دهلي	.. ۵۴۹ - ۶۱۴ - ۶۱۹
.. .. ۲۴۱	سلطان سليم (يا) سليم شاه
سلطان كام بخش ۳۴۸	(شف - سليم شاه) ۶۸
سلطان گرشاسب ۷۱۴	۸۸ - ۳۸۵ - ۳۸۷ - ۳۸۸
سلطان محمد ۲۱۷ - ۲۴۸	.. ۴۶۹ - ۵۱۲ - ۵۳۹

- ۵۶۴ - ۵۶۲ - ۵۵۹ (۵۵۸

- ۵۸۷ - ۵۷۰ - ۵۶۸ - ۵۶۵

- ۶۱۶ - ۶۱۴ - ۶۱۳ - ۵۸۸

- ۶۲۱ - ۶۲۰ - ۶۱۹ - ۶۱۸

- ۶۲۶ - ۶۲۵ - ۶۲۳ - ۶۲۲

- ۶۳۱ - ۶۲۹ - ۶۲۸ - ۶۲۷

- ۶۳۹ - ۶۳۸ - ۶۳۷ - ۶۳۳

- ۶۵۱ - ۶۴۹ - ۶۴۵ - ۶۴۱

- ۶۵۹ - ۶۵۷ - ۶۵۶ - ۶۵۴

- ۶۶۴ - ۶۶۲ - ۶۶۱ - ۶۶۰

- ۶۷۷ - ۶۷۵ - ۶۷۱ - ۶۶۹

- ۶۸۴ - ۶۸۳ - ۶۸۰ - ۶۷۸

- ۶۹۴ - ۶۹۱ - ۶۸۷ - ۶۸۵

- ۷۰۵ - ۷۰۲ - ۷۰۱ - ۶۹۵

۷۳۷ - ۷۳۳ - ۷۱۰ ..

سلطان محمد اورنگ زیب بهادر

- ۸ (شف - خلد مکن)

- ۲۱۵ - ۲۰۶ - ۱۷۳ - ۹

- ۲۲۲ - ۲۲۲ - ۲۱۷ - ۲۱۶

- ۲۲۵ - ۲۳۸ - ۲۳۷ - ۲۳۴

۷۸۵ - ۵۰۸

سلطان محمد اکبر - ملقب

به عرش آشیانی (شف -

عرش آشیانی) ۷ - ۸

- ۶۹ - ۶۸ - ۶۷ - ۵۶ - ۹

- ۸۴ - ۷۳ - ۷۲ - ۷۱ - ۷۰

- ۹۱ - ۹۰ - ۸۹ - ۸۸ - ۸۷

- ۱۰۱ - ۹۶ - ۹۵ - ۹۲

- ۱۱۸ - ۱۱۵ - ۱۱۱ - ۱۰۴

- ۱۳۵ - ۱۲۹ - ۱۲۳ - ۱۲۱

- ۳۴۵ - ۲۹۲ - ۲۷۹ - ۲۵۹

- ۳۸۵ - ۳۷۹ - ۳۷۶ - ۳۷۵

- ۳۹۶ - ۳۹۳ - ۳۹۱ - ۳۸۶

- ۴۰۹ - ۴۰۷ - ۴۰۶ - ۳۹۸

- ۴۵۵ - ۴۳۳ - ۴۲۵ - ۴۱۲

- ۴۷۸ - ۴۷۷ - ۴۷۱ - ۴۶۸

- ۵۰۹ - ۵۰۸ - ۴۸۴ - ۴۸۲

- ۵۱۴ - ۵۱۲ - ۵۱۱ - ۵۱۰

- ۵۵۰ - ۵۴۹ - ۵۳۷ - ۵۲۴

- ۵۵۷ - ۵۵۶ - ۵۵۲ - ۵۵۱

۲۷۵	..	ابوسعید	- ۲۷۴ - ۲۶۶ - ۲۵۵ - ۲۴۵
۱۲۵		سلطان محمود کلان	- ۲۸۴ - ۲۸۰ - ۲۷۸ - ۲۷۷
- ۸۷		سلطان محمود گجراتی	- ۲۹۲ - ۲۹۱ - ۲۹۰ - ۲۸۷
۲۷۳ - ۹۶۰ - ۹۳	..		- ۳۱۴ - ۳۰۶ - ۲۹۷ - ۲۹۵
- ۳۷۲		سلطان محمود میرزا	- ۳۵۱ - ۳۵۰ - ۳۴۵ - ۳۴۲
۳۷۳	- ۴۰۸ - ۳۶۳ - ۳۵۸ - ۳۵۴
- ۱۶۶		سلطان مراد بخش	- ۴۵۹ - ۴۵۷ - ۴۴۵ - ۴۴۴
۷۷۳ - ۷۱۳ - ۵۳۰	..		- ۴۹۸ - ۴۹۶ - ۴۹۵ - ۴۹۳
- ۴۷		سلطان مظفر گجراتی	- ۵۳۲ - ۵۲۹ - ۵۰۳ - ۵۰۲
- ۱۰۰ - ۹۶ - ۹۸ - ۹۶ - ۹۵			- ۵۹۱ - ۵۸۵ - ۵۴۱ - ۵۳۸
- ۶۸۳ - ۶۸۲ - ۶۶۱ - ۴۷۸			- ۷۷۵ - ۶۰۵ - ۵۹۸ - ۵۹۵
۶۶۴	- ۷۹۶ - ۷۹۲ - ۷۹۰ - ۷۸۲
۵۶۶	..	سلطان نصیر الدین	- ۸۱۴ - ۸۱۳ - ۸۱۰ - ۷۹۷
۶۴۰	..	سلیمان خان	- ۸۲۴ - ۸۱۹ - ۸۱۶ - ۸۱۵
سلیمان دارُود پسر لودی خان			۸۲۵
۶۴۰	سلطان محمد معظم ۲۰۲
سلیمان شکوہ پسر کلان داراشکوہ			سلطان محمد میرزا پسر کلان
- ۴۴۵ - ۴۴۴ - ۲۷۳ - ۲۴۸			شاہ طہماسپ مغوی ۵۰۷
- ۴۵۴ - ۴۵۳ - ۴۵۲ - ۴۴۷			۵۵۴
۵۹۴ - ۵۹۳	سلطان محمود بن سلطان

۵۴۱ .. سنگي جاٹ	سليمان گـوراني هاکم بنگالہ
۷۱۱ - ۵۲۹ (قوم)	د بهار .. ۴۳۹ - ۸۴
۵۴۷ - ۳۶۷ سورجمل جاٹ	سليم شاه .. ۸۸ - ۶۸
۳۱۳ سوم ديرو داماد بهرجي	۳۸۵ - ۳۸۷ - ۴۸۸ - ۴۶۹
۶۲۹ .. سومخاٹھ (فيليان)	۴۳۹
۵۴۷ - ۳۶۷ سورجمل جاٹ	سليم قاي .. ۱۰۷
۱۱۴ .. مرزا جعفر	هليہ سلطان بيگم ۴۴ - ۳۷۵
۷۰۰ - سهيل خان بيدجا پوري	۴۸۶
۷۱۱	همان مي خان قرغرجي ۵۲
۴۹۹ سھيل خان خواجہ سرا	سھيل (قبيلہ از قبائل افغان
۵۳ سيادت خان سيد اردغان	خياري) .. ۲۴۹
سيادت خان مير زين الدين	سنڌي مي بهونسلہ ۳۱۲
۵۳ .. علي	۶۰۶ - ۷۹۵ - ۷۹۶ - ۸۰۵
۲۳۸ .. سيد ابو سعيد	۸۱۶ - ۸۰۶
۱۲۳ - ۱۲۴ سيد ابو الفتح	سنڌي مي سوائي ۷۸۹ - ۸۰۴
۷۷۵ .. سيد ابو محمد	سنڌي کھورنڊرہ ۲۹۱ - ۵۳۸
۵۲ سيد احمد خان بارہہ	۸۱۲
۷۲۹ سيد احمد قلعه دار کالنجر	منجرب بيگ .. ۲۶۶
سيد اختصاص خان بارہہ عرف	سنکراجي ملہار .. ۳۲۹
۵۲ .. سيد ملايت خان	سنکرام هوسداک .. ۷۲

۵۴۴	قطب الملک	سید اختصاص خان سید فیروز
۵۲	سید خان چغتآ ..	خان .. ۵۳
۳۷۰	سید دلاور علی خان	سید آلہ داد .. ۱۲۳
۵۲	سید دلیر خان بارہہ	سید امیر خان خوافی - ۵۳
۷۷	سید دولت ۲۲۷
۵۲	سید راجو بارہہ ..	سید جلال صدر الصدور ۴۴۳
۵۳	سید رستم خان دکنی	سید جعفر بارہہ مخاطب
۲۱۶	سید سالار خان ..	بہ شجاعت خان .. ۱۴۸
	سید شجاعت خان بہادر	سید حامد خان بخاری ۵۲
۵۳	بہکری ۸۷
	سید شیر زمان پسر خانجہان	سید حسن خان بارہہ صوبہ دار
۷۶۵	سید مظفر بارہہ	لاہور (یا) سید حسین خان
	سید صلاحیت خان مخاطب بہ	بارہہ .. ۵۳ - ۶۰۴
۵۸۶	اختصاص خان	سید حسن علی خان ناظم
۵۲	سید عالم بارہہ ..	آلہ آباد .. ۳۲۳
۳۵۶	سید عالم علی خان بہادر	سید حسین علی خان ناظم
- ۳۳۵	سید عبد اللہ خان	پتنہ .. ۳۲۲ - ۳۲۳
۶۵۲ - ۶۵۱ - ۵۴۴		سید خانجہان بارہہ ۷۶۲ -
۵۳	سید عبد اللہ خان بارہہ ۷۶۳ - ۷۶۶
	سید عبد اللہ خان پسر	سید خان جہان خاوی

سید محمد جونپوری مہدی	۵۲ .. میر خواندہ
۸۲۵ - ۳۳۵	سید عبداللہ خان قطب الملک
سید محمد گیسو دراز	۴۶۲
(قدرة الواصلین) ۱۹۳	سید عبدالوہاب خاندیسی ۴۱۳
۸۹ سید محمد میر عدل	سید عزت خان عبد الرزاق
سید محمود پسر نصرت جنگ	۵۳ .. گیلانی
۷۵۸ .. خان دوران	سید علی اکبر قاضی لاہور ۲۳۷
- ۵۲ سید محمود خان بارہہ	سید غیرت خان ۳۳۵ - ۸۲۱
۶۳۷	سید غیرت خان بارہہ ۴۶۴
۷۵۲ سید مرتضیٰ خان	سید قاسم بارہہ قلعه دار الہ آباد
- ۵۳ سید مظفر خان بارہہ	۷۸۵ - ۷۸۴
- ۷۲۸ - ۷۲۴ .. ۷۱۴ - ۷۰۶	سید قاسم و سید ہاشم ۵۲
۷۶۱ - ۷۲۹	سید لشکر خان بارہہ - ۵۳
سید منصور خان بارہہ پسر خان	۷۶۵
جہان سید مظفر بارہہ	سید ماکھن پسر سید عبداللہ
۷۶۵ - ۵۲	۷۶۱
سید منور پسر خان جہان سید	سید مبارک خان بخاری ۹۴ -
۷۶۵ .. مظفر بارہہ	۳۲۳
سید میرک اصفہانی جفری	سید محمد پسر خاندوران
۶۴۱	نصرت جنگ ۷۵۸ - ۷۸۲

سید نجم الدین علی خان بارہہ	۷۸۱ - ۲۱۴
سید	سید خان سید علی اصغر
سید نیاز خان قلعه دار	۵۲ - ۲۱۶ - ۲۵۳ - ۲۵۴
سید وجیہ الدین گجراتی	۲۸۷ - ۲۷۸
سید ہدایت اللہ صدر	سید خان فقیر اللہ
سید وزیر خان بارہہ	سید خان کوکہ ..
سیدی حسن ..	سید خان مرزا صفی
سیدی سالم ..	۲۱۶ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۷۸
سیدی مرجان قلعه دار بیدر	۲۸۷
سیدی مفتاح حبش خان	سید خان بیگ پدر بیدر
سیدی ..	۷۵۴ - ۵۸۰ - ۵۷۹
سیدی یاقوت خان حبشی	۵۳
سید الدواہ سید شریف خان	سید
بہادر	۵۳
سید الدولہ عبدالصمد خان	سید
بہادر دلیر جنگ	۵۳ - ۶۱۱
سید الدولہ عمدۃ الملک	۲۵
سید الدین علی خان	۳۲۸ -
سید	۵۳۹
سید اللہ خان میربحر	۵۳

• حرف شین •

شادمان پسر میرزا عزیز کوکہ	۷۸۴
----------------------------	-----------

آشیانی) - (شف - فردوس	شاد ملک خانم بنت سلطان
آشیانی) ۸ - ۹	محمد - میرزا بن
۱۱۳ - ۱۲۶ - ۱۳۳ - ۱۴۱	جهانگیر میرزا پسر امیر
۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۱ - ۱۵۴	صاحب قران ۴۸۷
۱۵۶ - ۱۵۹ - ۱۶۷ - ۱۷۵	شادی خان ارزیک ۵۴
۱۸۸ - ۱۹۱ - ۱۹۲ - ۱۹۵	شاه ابوالعالی ۷۵ - ۶۵
۱۹۶ - ۲۰۶ - ۲۳۶ - ۲۴۷	۴۷۶
۲۹۵ - ۳۹۹ - ۴۰۴ - ۴۰۵	شاه اسمعیل مغری ۳۷۲
۴۲۲ - ۴۲۴ - ۴۴۳ - ۴۴۵	۸۲۳ - ۴۰۸
۴۶۱ - ۴۷۹ - ۴۹۰ - ۴۹۳	شاه بداغ خان ۳۸۶ - ۵۴
۴۹۶ - ۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۵	۴۷۱
۵۲۸ - ۵۳۰ - ۵۷۴ - ۵۷۹	شاه بیگ خان ارغون ۵۴
۵۸۸ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲	شاه بیگ خان ارزیک ۵۴
۶۴۹ - ۶۸۸ - ۷۲۱ - ۷۲۳	شاه بیگ خان حاکم قزدهار
۷۳۰ - ۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۴۸	۴۸۲
۷۵۰ - ۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۵	شاه بیگ خان خاندوران ۴۸۳
۷۹۸ - ۷۹۲ - ۷۹۹ ..	شاه بیگ خان صوبه دار قزدهار
۳۶۷ - ۳۶۶ .. شاه درانی	۷۷۷ - ۴۳۴
۶۶۸ .. شاه رخ میرزا	شاه جهان بادشاه (ملقب به
۸۳۱ .. شاهزاده اءزالدین	صاحب قران ثانی و فردوس

شاهزاده سلطان محمد معظم	شاهزاده بيدار بخت ناظم مالوه
٥٣٧	٨١٠ - ٧٩٧ - ٥٤٢ - ٢٩٩
شاهزاده سلطان مراد - ٥١٥	شاهزاده درويز - ٧٠٢ - ٥١٧
٦٩٨ - ٦٨٢	٧١٨
شاهزاده سليمان شكوه ٢٢١	شاهزاده خسرو .. ١٢٤
شاهزاده شاهجهان - ١٣٦	شاهزاده دارا شكوه - ١٥٦
- ١٤٥ - ١٥٣ - ٣٩٩ - ١٤١٠	- ٢١١ - ٢٦١ - ٢٧٣ - ٤٣١
- ٦٦٣ - ٥٢٧ - ٥٢٥ - ٤١٦	٧٧٨ - ٧٦٥ - ٤٤٤ ..
- ٧١٣ - ٧٠٧ - ٧٠٥ - ٦٨٨	شاهزاده دانيال - ٧٠٢ - ٤٧٨
٧٤٩ - ٧٤٠ - ٧٢٠ ..	٧٣٧ - ٧١٧
شاهزاده شاه عالم بهادر - ٢٨٤	شاهزاده سلطان درويز - ١١٠
٣٠٤	٧٥٨ - ٥١٦
شاهزاده شجاع .. ٣٤٥	شاهزاده سلطان خرم مخاطب
شاهزاده شهریار درويز خرد	بشاهجهان - ١٥٢ - ١٢٤
جنت مكاني .. ١٣٣	٧٥٨ - ٥١٧ - ٢٥٩ ..
شاهزاده عظيم الشان - ٣١٢	شاهزاده سلطان دانيال - ٤٧٨
٣٢٣ - ٣٢٢	٧٣٧ - ٧١٧ - ٧٠٢ ..
شاهزاده محمد اعظم (يا) اعظم	شاهزاده سلطان سليم - ١١٠
شاه - ٤٩٧ - ٢٩٩ - ٢٦٣	- ٦٨٥ - ٦٧٠ - ٥٧٢ - ٤٨١
٨٠٦ - ٥٩٦ - ٥٣٤ ..	٧٣٣ - ٦٩٤

شاهزاده محمد معظم مخاطب	شاهزاده محمد اکبر ۴۵ - ۲۲۴ -
به شاه عالم ۲۵۳ - ۲۸۰ -	۲۵۴ - ۳۷۵ - ۴۴۸ - ۴۴۹ -
۸۰۷ - ۸۰۱ - ۴۹۶ - ۴۵۸	۴۵۴ - ۵۳۴ - ۴۱۶ - ۴۳۱ -
شاهزاده مراد بخش ۱۷۴ -	۸۰۵ - ۴۳۶
۲۲۳ - ۲۹۵ - ۳۱۲ - ۴۲۰ -	شاهزاده محمد اردنگ زیب
۷۷۰ - ۷۶۵ - ۷۰۱ - ۴۴۱ -	بهادر ۱۵۶ - ۱۶۲ -
شاه سیدان ... ۶۶۸	۱۹۶ - ۲۰۱ - ۲۲۴ - ۲۲۵ -
شاه شجاع ۱۱۴ - ۱۶۸ -	۲۵۲ - ۲۶۳ - ۲۶۹ - ۲۷۵ -
.. .. ۷۸۲	۴۱۳ - ۴۲۲ - ۴۳۰ - ۴۳۱ -
شاه صفی .. ۲۱۱ - ۷۶۵	۴۹۴ - ۵۳۵ - ۵۸۲ - ۷۵۲ -
شاه طهماسب صفوی ۹۰ -	۷۵۵ - ۷۶۳ - ۷۷۶ - ۷۷۷ -
۱۰۷ - ۱۲۸ - ۳۹۶ - ۴۷۱ -	۷۸۲ - ۷۸۳ - ۷۸۷ - ۷۹۸ -
۵۷۷ - ۵۵۷ - ۵۰۷ ..	شاهزاده محمد حکیم ۶۳۶
شاه عالم بهادر ۲۷۹ - ۲۸۰ -	شاهزاده محمد سلطان ۲۲۲
۲۹۹ - ۳۰۰ - ۳۱۲ - ۳۲۲ -	شاهزاده محمد شجاع ۱۶۰ -
۳۲۳ - ۳۵۱ - ۴۴۸ - ۴۵۰ -	۱۷۸ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۵۹۳ -
۷۸۸ - ۵۸۲ - ۵۴۳ ..	۷۶۴ - ۷۶۱
شاه عباس ثانی ۴ - ۲۱۱ -	شاهزاده محمد معزالدين
۲۲۷ - ۴۲۵ - ۴۴۱ - ۴۹۰ -	۲۶۶ - ۷۸۹ - ۸۱۳ - ۸۲۵ -
۷۰۲ - ۴۹۵	۸۲۷

۶۲۵ - ۶۲۴	شاه عباس ماضی صفوی (یا)
شاهم خان جلاير ۵۴ - ۳۹۳ -	شاه عباس صفوی (یا)
۶۴۳	شاه عباس ماضی ۱۶۷ -
شاهم علي ۶۶۲ ..	۴۰۷ - ۴۳۳ - ۴۳۹ - ۴۹۰ -
شاه منصور ۶۵۷ ..	۵۸۸ - ۶۶۸ - ۷۰۵ - ۷۱۹ -
شاه نواز خان بهادر ميرزا ايرج	۷۳۳
۵۴ - ۴۹۰ - ۷۰۳ - ۷۰۴ -	شاه عیسی سندهی ۷۱۱
۷۷۱۵ - ۷۱۱	شاه فخرالدین ۵۴ ..
شاه نواز خان صفوی ۵۴ -	شاه فیض قادری ۸۳۰ ..
۴۵۴ - ۲۲۳ - ۱۷۴ ..	شاه قلی چيله ۵۹۵ - ۵۴۱ -
شاه نور ۳۳	شاه قلی خان ۵۳۰ - ۴۸۸ -
شاه ولي ۶۳۸ ..	شاه قلی خان محرم ۶۵۶ - ۵۴ -
شاهي خان ۶۲۳ ..	شاه قلی خان فارنجی ۵۳
شایسته خان ۱۸۷ - ۱۸۱ -	شاه قلی خان رقاص حاجی
۱۸۸ - ۱۸۹ - ۲۰۱ - ۲۰۸ -	۵۴
۲۲۱ - ۲۲۲ - ۲۳۳ - ۳۳۱ -	شاه محمد - ۳۹۵ ..
۷۸۶ - ۴۵۲	شاه محمد خان قلاتی ۵۴ -
شایسته خان امیرالامرا (شف -	۳۸۵
امیرالامرا شایسته خان)	شاه محمد سیف الملوک ۴۷۱
۵۳۶ - ۲۴۸ - ۱۹۷ - ۵۵	شاهم بیگ (ساربان پسر)

٥٤	..	عرب	شجاع	٢١٣ - ٢١٤ - ٢١٥
شجاعت	خان	محمد بيگ	٢١٨ - ٢٢٢ - ٢٢٨ - ٢٤٩	
٥٥	..	ترکمان	٢٥٣ - ٢٧٣ - ٥٩٤ - ٧٧٤	
شرف بيگ	عامل	خواجه شاه ٧٨٥ - ٨٠٠	
٩٥٧	..	منصور	شجاع الدوله	٥٥ - ٣٦٨
٣٥٠	..	شرف الدين ٨٢١	
شرف الدين	پسر	بهره مند خان	شجاع الملک امير الامرا	٥٥ -
٣٥٥ ٨٣٣	
شريف الملک	هيذر	آبادي	شجاعت خان	١٩٨ - ٤٨٣
١٤٦٠	٥٥	شجاعت خان	بهره مند شاه
٥٤	..	شريف خان	انگه	نام .. ٥٥ - ١٩٨
شريف خان	امير الامرا	(شف -	شجاعت خان	رعد افراز بيگ
امير الامرا	شريف خان	(.. .. ٥٤	
٥٤ - ١١٠ - ١٣٤ - ٧٠٢			شجاعت خان	سلام الله عرب ٥٤
٧١٨	شجاعت خان	سور ٣٨٧
٩٦٤		شريف خان	بخشي	شجاعت خان
٣٠٥		شريف خان	کروره گنج	شادي بيگ .. ٥٤ - ٥١٢
٤٧٧		شگون	پسر قراچه	شجاعت خان
٥١٠		شمال خان	قورچي	شيخ کبير ٥٤ - ١٨٣
شمس الدوله		ابوالخير	شجاعت خان	عرف مقيم خان

(یعزى - شاه جهان بادشاه)	۳۶۵ خان بهادر تیغ جنگ
(شف - فردوس آشیانی)	۴۱ شمس الدوله دلاور جنگ
۸ - ۹ - ۱۱۳ - ۱۲۶ - ۱۳۳ -	شمس الدین خان پسر کلان
۱۴۱ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۱ -	نظار بهادر .. ۵۴
۱۵۴ - ۱۵۶ - ۱۵۹ - ۱۶۷ -	شمس الدین محمد خان آنگه
۱۷۵ - ۱۸۸ - ۱۹۱ - ۱۹۲ -	۵۳ - ۷۱ - ۸۸ - ۶۱۵ -
۱۹۵ - ۱۹۶ - ۲۰۶ - ۲۳۶ -	۶۷۵ - ۶۴۵
۲۴۷ - ۲۹۵ - ۳۹۹ - ۴۰۴ -	شمسی پسر میرزا عزیز کوکه
۴۰۵ - ۴۲۲ - ۴۲۴ - ۴۴۳ -	۶۸۴
۴۴۵ - ۴۶۱ - ۴۷۹ - ۴۹۰ -	شمشیر خان (سلطان بی ارنگ
۴۹۳ - ۴۹۶ - ۵۱۹ - ۵۲۵ -	۵۴
۵۲۸ - ۵۳۰ - ۵۷۴ - ۵۷۹ -	شمشیر خان تربیتی ۵۵
۵۸۸ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲ -	شمشیر خان حیات تربیتی ۵۴
۶۴۹ - ۶۸۸ - ۷۲۱ - ۷۲۳ -	شنگر راز .. ۱۴۴
۷۳۰ - ۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۴۸ -	شهاب الدین احمد خان ۵۴ -
۷۵۰ - ۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۵ -	۹۲ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۰ -
۷۹۸ - ۷۹۲ - ۷۶۹ ..	۱۰۱ - ۱۰۲ - ۳۷۷ - ۴۷۸ -
شهابت خان صید قاسم بارهه	۵۵۱ - ۶۶۱ - ۶۸۲ - ۶۹۵
۵۴	شهاب الدین محمد صاحبقران
شهباز خان خواجه سرا ۲۹۸ -	ثانی (یا) فردوس آشیانی

شیخ ابوالفیض فیضی ۵۴ -	۵۱۱
۹۹۷ - ۱۰۳	شهباز خان کذبو ۵۴ - ۴۷۳ -
شیخ احمد فتح پوری ۵۴	۹۸۱ - ۴۷۴
شیخ الاسلام خان ۲۳۷ - ۲۴۰	شهباز خان معروف به شیخ -
شیخ الشیوخ شیخ شهاب الدین	رواه ۵۴ ..
سهروردی ... ۹۰	شهباز خان میر توزک ۹۷ -
شیخ بنگ پسر خویشگی نبیره	۳۸۷ - ۳۹۱ - ۴۱۸ - ۴۷۳
شیخ الاسلام شیخ	شه بیگم دختر علی شکر بیگ
مورون چشتی ۶۰۱ - ۶۰۲	۳۷۵
شیخ بهاء الدین ... ۴۶۳	شهادت خان خویشگی ۵۵
شیخ بهلول ... ۵۴	شهریار ... ۱۷۵
شیخ جمال بختیار ۵۴	شیخ ابراهیم پور شیخ موسی ۵۴
شیخ حسام بخارسی ۱۱۶ -	شیخ ابوبکر قایمادی ۷۷
۳۸۱ ۱۱۷	شیخ ابوالفضل مبارک علامی
شیخ دانیال ... ۱۲۴	(شف - علامی شیخ
شیخ داؤد ... ۸۲۶	ابوالفضل صاحب اکبرنامه)
شیخ دین محمد ... ۸۲۵	۴ - ۱۳ - ۵۴ - ۷۳ - ۱۰۰ -
شیخ زین الماتة و الدین خوافی	۱۱۵ - ۱۱۸ - ۵۶۹ - ۶۶۰ -
۶۶۸	۶۶۳ - ۶۶۴ - ۶۶۹ - ۶۹۲ -
شیخ زین صدر نبیره شیخ	۷۱۰

۶۶۸	زین الدین خوافی	قدس سره (یا) شیخ فرید
۲۴۰	شیخ سراج الدین ...	شکر گنج ... ۳۶۳ - ۶۷۵
۱۲۰	شیخ سلیم چشتی ...	شیخ فرید بخشی ۶۷۰ -
۱۱۸	شیخ سلیم فتحپوری ۶۸۵ - ۶۸۹
۷۳۵	شیخ عبدالحمید لاهوری	شیخ فرید بہکری ... ۴
۵۴	شیخ عبدالرحیم لکھنوی	شیخ فرید مرتضیٰ خان بخاری
۷۱۰	شیخ عبدالسلام لکھنوی	۵۴ - ۱۳۵ - ۱۳۶ - ۱۴۰۱
۵۵	شیخ عبدالعزیز خان	شیخ فضل اللہ برہان پوری
۴	شیخ عبدالقادر بدائونی	... ° ... ۷۳۲
۶۹۱ - ۶۸۴ - ۳۹۴	...	شیخ فیضی (شف - شیخ
۵۴	شیخ عبداللہ خان	ابوالغیض فیضی) ۵۴ -
	شیخ عبداللہ واعظ ملتان ۱۰۳ - ۶۹۷
۸۱۹	...	شیخ کبیر شجاعت خان ۱۱۸
۵۴	شیخ عبد الغنی صدر	شیخ گدائی کنبو .. ۵۴
۲۳۵	شیخ علی متقی ..	شیخ الاسلام شیخ مودود چشتی
	شیخ غلام مصطفیٰ کار طلب خان ۶۰۱
	والاشاہی بہادر شاہی	شیخ محمد بخاری ۵۴
۸۲۹	...	شیخ محمد برادر زادہ دارڈ
۵۹۸	شیخ فاضل متبھر ۶۴۳
	شیخ فرید الدین شکر گنج	شیخ محمد طاہر بوہرہ ۲۳۵

شیر خان سور	۳۹۴ - ۶۶۱ -	شیخ محمد غزنوی	۶۷۶
.. ..	۷۲۰	شیخ محمد غوث	۵۴ ..
شیر خان سید شهاب بارهه	۵۴	شیخ معروف بهکری	۲۶۰
شیر خان فولادی	۹۶ - ۱۰۰ -	شیخ معظم	۱۲۰ ..
شیر خان گجراتی	۳۹۰	شیخ میر خوافی	۵۴ - ۲۹۸
شیر خواجه	۵۰ - ۵۴ - ۱۱۵ -	شیخ نجیب الدین سهر دردی	۹۱
.. ..	۱۱۶	شیخ نصیر	۸۲۵ ..
شیرزان خان بهادر پردل	۷۳۶	شیخ نظام حیدر آبادی	۲۲۲ -
شیر شاه	۱۱۸ - ۳۸۷ - ۶۳۹	۴۵۸ - ۳۰۴
شیر علی نوکر میرزا کامران	۶۴	شیخ نظامی گنجه	۱۱۲
شیر محمد دیوانه خدمتگار		شیخ نور محمد	۸۲۶ - ۸۲۷
خواجه معظم	۴۷۹	شیر افکن خان	۱۲۹ - ۱۳۳
شیرزیه خان	۵۴ ..	شیر افکن خان استقلو	۵۱۳
		شیر افکن خان علی قلی بیگی	۵۴

* حرف صاد *

صاحبچی	۲۸۴ - ۲۸۵ -	شیر خان	۲۷۲ - ۴۳۲
... ..	۲۸۶	شیر خان تربتی	۵۴ ..
صاحب قران (یعنی امیر)		شیر خان تونور ناظم کجرات	۱۶۳ - ۱۲۰ - ۵۴
تیمور () - (شف - امیر)			
تیمور ()	۹ - ۷۷ - ۴۰۷ -		

۷۹۸	۷۳۲ ۷۰۴ ۷۰۳	..
- ۱۰۶ - ۸۷ - ۶۹	صادق خان		(یا)	صاحب قران ثانی
۵۵۴ - ۵۱۲ - ۴۵۴	۳۹۳			فردوس آشپزانی (یعنی
- ۵۵	صادق خان میربخشی			شہاب الدین محمد شاہجہان
۵۳۱ - ۲۱۱ - ۲۷۱	..			یادشاه) - شف - شاہجہان
۵۵	صادق محمد خان ہروی		۱۱۳ - ۹ - ۸	یادشاه (
	مالح بیگ برادر زاده آصف		۱۴۸ - ۱۴۱ - ۱۳۳	
۳۹۹	خان جعفر	..	۱۴۹ - ۱۵۱ - ۱۵۴	
	مالح بیگ فواجدار بردوان	۱۹۴	۱۵۹ - ۱۶۷ - ۱۷۵	۱۸۸ -
۳۲۰	مالح خان	..	۱۹۱ - ۱۹۲ - ۱۹۵	۱۹۶ -
۲۵۱	مالح خان فدائی خان		۲۰۶ - ۲۳۶ - ۲۴۷	۲۹۵ -
	مالحہ بانو مخاطب بہ بادشاہ		۳۹۹ - ۴۰۴ - ۴۰۵	۴۲۲ -
۴۸۴	محل صبیحہ قائم خان		۴۲۴ - ۴۴۳ - ۴۴۵	۴۶۱ -
۴۴۴	مدر الصدور عابد خان		۴۷۹ - ۴۹۰ - ۴۹۳	۴۹۶ -
۲۳۴ - ۲۳۴	مدر القسا محل		۵۱۹ - ۵۲۵ - ۵۲۸	۵۳۰ -
۷۲۹ - ۷۲۸	مدر خان		۵۷۴ - ۵۷۹ - ۵۸۸	۵۸۹ -
- ۳۶۱ - ۳۵۹	مقدر جنگ		۵۹۰ - ۵۹۲ - ۶۴۹	۶۸۸ -
۳۶۷ - ۳۶۶	۷۲۱ - ۷۲۳ - ۷۳۰	۷۳۶ -
۲۵۲	مقدر خان	..	۷۴۲ - ۷۵۰ - ۷۴۸	۷۴۲ -
۴۹۶	مقدر خان آقاسی		۷۶۳ - ۷۶۵ - ۷۶۹	۷۹۲ -

مقصام الدوله (يعزى مير	مقدور خان خواجه قاسم	۵۵ -
عبدالرزاق) ۲ - ۱۸	۷۷۲
مقصام الدوله خاندوران بهادر	مقدور علي خان	۸۳۳ ..
منصور جنگ	صف شکن خان	۵۹۴ ۲۴۹
مقصام جنگ	صف شکن خان محمد طاهر	۴۱ ..
..	۵۵

* حرف ضاد *

ضحاک باميان	صف شکن خان ميرزا لشکري	۴۰۴ ..
ضياء الدوله پسر خواجه	۵۵
سعد الدين خان	صف شکن خان مير صدر الدين	۵۵ ..
ضياء الدين خان	۵۵
ضياء الدين يوسف پور امير خان	مفسي خان پسر اسلام خان	۱۶۶ - ۵۵
مير ابو اليقبا	مشهدي	۷۸۳ - ۳۷۰
ضياء الله خان	ملايت جنگ	۸۳۴ - ۸۳۳ ..
..	۲۰۰ - ۱۶۹
..	ملايت خان	۴۵۵ - ۳۷۱ ..

* حرف ط *

طالب کلیم	ملايت خان چوکس	۲۱۰ - ۷۳۰
.. ..	ملايت خان روشن ضمير	۷۳۹ ..
طاهر خان طاهر شيخ	ملايت خان خواجه مير خوراني	۵۵
طائفة مهدييه	۱۲۴ - ۱۲۳

۷۶۳
 عادل شاه بیجاپوری ۱۰۱ -
 ۱۴۰ - ۲۰۱ - ۴۱۸ - ۴۳۰ -
 ۷۶۱ - ۷۵۴ - ۷۴۶ - ۷۴۵ -
 ۷۶۲
 عارف خان چیلہ ۹۰۴ ..
 عاقل خان ۵۶ - ۷۹۲
 عاقل خان عذابت اللہ ۵۹۱
 عاقل خان خروانی ناظم
 شاهجهان آباد ۵۳۶ - ۸۳۰
 عاقل میر عسکری ۵۶ ..
 عالم علی خان ۵۰۳ - ۵۳۹
 عالم علی خان برادر زاده و
 متبذای حسین علی خان ۳۳۲
 عالمگیر بادشاہ (ملقب بہ
 خلد مکان) (شف - خلد مکان) ۴ -
 ۸ - ۹ - ۱۵ - ۲۶ - ۱۷۳ -
 ۲۰۶ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۱۷ -
 ۲۲۰ - ۲۲۲ - ۲۳۲ - ۲۳۴ -
 ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۵ -

۴۶۶ طہماسپ خان جلایر
 طہمورث (یا طہم - ورس)
 و هو شنگ پسران سلطان
 دانیال ۱۵۶ - ۷۱۴
 طیب خان جویناری ۵۵ ..

* حرف ظا *

ظفر خان پسر خواجہ ابو الحسن
 ترمذی ۷۳۸ - ۷۳۹
 ظفر خان پسر زین خان کوکہ ۵۵
 ظفر خان خواجہ احسن اللہ ۵۵
 ظہیر الدین محمد بابر بادشاہ
 (ملقب بہ فردوس مکانی)
 (شف - فردوس مکانی)
 ۹ - ۶۴ - ۶۵ - ۳۷۲ - ۱۶۰۹ -
 ۴۷۹ - ۶۶۸ - ۶۶۰ - ۶۷۹ -

* حرف مین *

عابد خان دیوان ۶۶۴ ..
 عادل خان بیجاپوری ۵۶۲ -

عبد الحکیم خان میانہ	۲۵۵ - ۲۶۶ - ۲۷۴ - ۲۷۷
عبد الرحمن سلطان ولد	۲۷۸ - ۲۸۰ - ۲۸۴ - ۲۸۷
ذکر محمد خان ۵۶ - ۴۳۱	۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵
۴۴۳	۲۹۶ - ۲۹۷ - ۳۰۶ - ۳۱۴
عبد الرحمن حیدر جنگ ۲۵ -	۳۲۲ - ۳۴۵ - ۳۵۰ - ۳۵۱
۶۱۵	۳۵۴ - ۳۵۸ - ۳۹۵ - ۴۹۶
عبد الرحیم بیگ ارزبک ۵۶	۴۹۸ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۲۹
عبد الرحیم خان پسر اسلام خان	۵۳۱ - ۵۳۸ - ۵۴۱ - ۵۸۵
مشہدی ۱۶۶ - ۵۶	۵۹۱ - ۵۹۵ - ۵۹۸ - ۶۰۰
عبد الرحیم خواجہ جوہیاری	۶۰۵ - ۶۰۹ - ۷۷۵ - ۷۸۱
۵۸۸	۷۹۰ - ۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷
عبد الرحیم دیوان لاہور ۵۶۷ -	۸۱۰ - ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵
۵۶۸	۸۱۶ - ۸۱۹ - ۸۲۴ - ۸۲۵
عبد الرحیم مخاطب بہ	۸۳۴
توہمک خان ۴۸۴	۲۳ - ۸۲۳
عبد الرزاق .. ۴۱	۴۳۸
عبد الرزاق پسر امیر خان میر	۴۳۹
ابوالبقا .. ۱۷۳	۲۵۴
عبد الرزاق خان لاری ۵۶ -	۲۴۰
۲۹۲	۲۶۲
	عبد الحکیم

۵۶ - ۱۳۸ - ۱۹۵ - ۲۰۰	عبدالصمد خان ۳۶۱ ۶۰۴
۴۱۶ - ۴۱۹ - ۴۲۸ - ۵۲۵	عبدالصمد خان دلیر جنگ
۶۶۳ - ۷۲۸ - ۷۶۰ - ۷۶۱	۳۵۸ ... ۶۰۳
۷۶۲	عبدالعزيز خان ۷۶۸ - ۷۶۹
عبداللہ خان خورشیدی ۲۵۴	عبدالعزيز خان بہادر شیخ
۲۸۴ - ۲۸۳	مقبول عالم .. ۵۶
عبداللہ خان زخمی ۷۱۸	عبدالعزيز خان پسر خسرو سلطان
۷۲۹	۷۶۷
عبداللہ خان سعید خان ۵۶	عبدالعزيز خان والی بخارا
عبداللہ خان سید میان ۵۳۹	۱۷۱ - ۳۴۷
عبداللہ صاحب مدنی قوشی	عبدالقادر خان ۲۶۳ - ۲۷۲
۶۱۱	عبداللہ خان ۱۱۱ - ۴۰۰
عبداللہ قطب شاہ ۷۸۳	۴۰۳ - ۴۳۲ - ۴۳۵ - ۴۳۵
عبدال مطلب خان ۵۶	۷۰۳ - ۷۴۹ - ۷۵۴ - ۸۲۸
۴۸۲	عبداللہ خان اوزبک والی توران
عبدال المؤمن خان ۴۰۰	۵۶ - ۱۰۹ - ۳۹۰ - ۴۰۹
۴۳۵ - ۴۳۳ - ۴۳۲	۵۶۵ - ۵۸۸ - ۶۹۱
عبدالنبی خان ۵۴۱	عبداللہ خان بروہی (یا)
عبدالنبی پسر خانہ دران	بروہی مرزبان کلات ۸۲۷
نصرت جنگ ... ۷۵۸	عبداللہ خان بہادر فیروز جنگ

٧١ - ٧٢ - ٧٣ - ٧٨ - ٨٢ -

٨٣ - ٨٤ - ٨٧ - ٨٨ - ٨٩ -

٩٠ - ٩١ - ٩٢ - ٩٥ - ٩٩ -

١٠١ - ١٠٤ - ١١١ - ١١٥ -

١١٨ - ١٢١ - ١٢٣ - ١٢٩ -

٢٣٥ - ٢٥٩ - ٢٧٩ - ٢٩٢ -

٣٣٥ - ٣٧٥ - ٣٧٩ - ٣٧٩ -

٣٨٥ - ٣٨٩ - ٣٩١ - ٣٩٣ -

٣٩٦ - ٣٩٨ - ٤٠١ - ٤٠٧ -

٤٠٩ - ٤١٢ - ٤٢٥ - ٤٣٣ -

٤٥٥ - ٤٩٨ - ٤٧١ - ٤٧٧ -

٤٧٨ - ٤٨٢ - ٤٨٤ - ٥٠٨ -

٥٠٩ - ٥١٠ - ٥١١ - ٥١٢ -

٥١٤ - ٥٢٤ - ٥٣٧ - ٥٤٩ -

٥٥٠ - ٥٥١ - ٥٥٢ - ٥٥٤ -

٥٥٧ - ٥٥٨ - ٥٥٩ - ٥٦٢ -

٥٦٤ - ٥٦٥ - ٥٦٨ - ٥٧٠ -

٥٨٧ - ٥٨٨ - ٥٩٣ - ٥٩٤ -

٦١٤ - ٦١٨ - ٦١٩ - ٦٢٠ -

٦٢١ - ٦٢٢ - ٦٢٣ - ٦٢٥ -

عبد النبي خان فوجدار كرده

... ٣٦٤ - ٥٩٥

عبد البني خان ميانه ٢٧٢

عبد الوهاب خان عذايتي (يا)

عذايتي تخلص .. ١٤٥

عبد الهادي .. ٢٥٤

عزت (يا) عبرت .. ٧٩٣

عثمان افغان .. ١٩٨

عثمان خان .. ١١٨ - ١١٩

عثمان خان لوهاني (يا)

لوهاني .. ١٨٣

عدلي مخاطب به شير شاه

.. ٦٢٥ - ٦٣٩

عرب بهادر ٥٤ - ٥٤٢ - ٦٦٥

عرب خان .. ٤٧٣ - ٧٨٧

عرب خان نور محمد ٥٤

عرش آشيداني (شف

جلال الدين محمد اكبر

بادشاه (٧ - ٨ - ٩

٥٤ - ٦٧ - ٦٨ - ٦٩ - ٧٠ -

۵۶	عسکر خان نجم ثاني	۴۲۹ - ۴۲۸ - ۴۲۷ - ۴۲۶
	عضد الدوله عوض خان بهادر	۴۳۱ - ۴۳۳ - ۴۳۷ - ۴۳۸
۳۷۰ - ۵۶	فسور جنگ	۴۳۹ - ۴۴۱ - ۴۴۵ - ۴۴۶
۲۹۴	عطاء الله خان ..	۴۵۱ - ۴۵۴ - ۴۵۶ - ۴۵۷
	عظمت پسر خانجهان لودي	۴۵۹ - ۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۲
۷۲۵	۴۶۴ - ۴۶۹ - ۴۷۱ - ۴۷۵
۳۷۰	عظمت خان ..	۴۷۷ - ۴۷۸ - ۴۸۰ - ۴۸۳
۲۲۵ - ۱۴۳	عقيدت خان	۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۸۷ - ۴۹۱
	علاء الدين چشتی فاروقي	۴۹۴ - ۴۹۵ - ۷۰۱ - ۷۰۲
	مخاطب به اسلام خان	۷۰۵ - ۷۱۰ - ۷۳۳ - ۷۳۷
	(شف اسلام خان چشتي)	۵۶
۱۸۲ - ۱۱۸ - ۴۲	عزیز الله
۳۷۵	علاء الدين محمد ..	۷۸۱
	علامه امير عضد الدوله شیرازی	عزیز الله خان پسر هیوم
۵۵۹	۵۶
	علامي سعد الله خان (شف)	خليل الله خان
- ۵۲ - ۱۳	سعد الله خان (شف)	عزیز الله خان پسر يوسف خان
- ۷۷۱ - ۳۴۲ - ۱۶۵	۵۳	۵۶
۷۸۲ - ۷۷۶
	علامي شيخ ابو الفضل (شف)	عزیز خان بهادر ..
		۴۲۴
		عزیز خان پسر خانجهان لودي
		۷۲۹ - ۷۲۶
		عسکر خان حيدرآبادي ۸۱۴

۳۶۶ - ۳۵۹	شیخ ابوالفضل مبارک
علی مردان بهادر ۱۱۵ - ۵۶	علامی (۴ - ۱۳ - ۵۴)
علی مردان خان ۳۰۰ -	۷۳ - ۱۱۸ - ۱۱۵ - ۱۰۰
۵۹۲ - ۵۹۱ - ۴۲۵ ..	۵۶۹ - ۶۶۳ - ۶۶۰
علی مردان خان امیر الامورا	۷۱۰ - ۶۹۲ - ۶۶۹ ..
(شف - امیر - الامورا	علی آقا ترکمان .. ۱۲۴
علی مردان خان (۵۶ -	علی بیگ خان ۲۴۵ - ۲۴۴
۱۸۲ - ۲۸۴ - ۲۹۵ - ۴۳۱ -	علی شکر بیگ بهارلو ۳۷۱
۷۷۷ ۷۷۰ - ۴۴۱ ..	علی شیر خان .. ۱۹۱
علی مردان خان حیدر آبادی	علی عادل شاه (یا) عادل شاه
۵۶	دالی بیچاپور ۲۶۹ -
علی مردان خان کوکلتاش	۵۶۹
۸۱۵	علی عسکر خان .. ۸۳۱
علی نقی خان ... ۱۷	علی قای خان ۵۵۷ - ۳۸۶
علی وردی خان میروزا بذدی	علی قلی خان اندرابی ۵۶ -
ناظم صوبۃ بنگالہ ۵۶ -	۴۲۹
۳۶۵	علی قلی خان خانزادان ۷۵ -
۳۶۱	۵۰۶ - ۸۶ - ۸۵ - ۸۴ - ۷۶
عماد الملک غازی الدین خان	۵۰۸ - ۵۵۶ - ۴۲۳ - ۴۲۴
پسر امیر الامورا فیروز جنگ	علی محمد خان روهاء ۷۶ -

٤٥١	٢٦٢	عزایت خان	٥٦
- ٥٦		عزایت خان خوافی	- ٥٠٧		عماد الملک مبارز خان
٤٤٧	٨٣٢
		عوض خان بهادر قسوره جنگ			عمدة الملک امیر خان میر
٥٨٢	٣٥٧ - ٣٥٦		٣٩٥ - ٥٦	..	اسحق
٥٦		عوض خان قاقشال	- ٢٧٠		عمدة الملک جعفر خان
٥٦	..	عیسی خان ملین	٤٥٤
٤٨٢	..	عیسی خیل			عمدة الملک خان جهان بهادر
٤٧٤		عیسی مرزبان بهائی	- ٣٥٩ - ٢٤٥ - ٢٦		ناظم دکن
٩٥٣ - ٩٥٢	٥٤٣		عمدة الملک خانخانان
* حرف غین *					عمدة الملک خلیل الله خان
			٧٨
		غازی الدین خان بهادر غالب	- ٣٠		عمدة الملک موسی موسی
٥٧	..	جنگ	٣٤ - ٣٢
		غازی الدین خان بهادر فیر، زجنگ			عزایت الله پسر قاسم خان ناظم
		(شف - امیر الامرا)	١٨٣	٥٦	..
		غازی الدین خان بهادر	- ٣٠٩ - ٥٦		عزایت الله خان
- ٥٧ - ٤٤		فیروز جنگ	٦٠٩ - ٥٠٦ - ٣١٩
٣٩٩ - ٣٩١			عزایت الله خان مخاطب به
		غازی الدین خان ثالث مخاطب	١٥١

۵۷	غیرت خان خواجہ کامگار	۳۶۲	بد عمار الملک
۵۷	غیرت خان محمد ابراہیم	۱۰۵ - ۶۱۵	غازی خان
		۵۷	غازی خان بدخشی
		۷۸	غازی خان تھوری ..
		۵۵۵	غازی خان سور ..
		۵۷	غالب خان بیجاپوری
			غضنفر خان پسر اللہ دردی خان
		۵۹۲ - ۵۷
		۲۱۲ - ۲۱۱	.. غلام رضا
		۸۲۹	.. غلام شاہ
		۸۲۳	.. غازی ..
		۵۵۶ - ۶۳۷	غنی خان
		۶۳۸
			غنی خان پسر منعم بیگ
		۴۷۷ - ۴۷۶	خانخانان
		۶۴۵
		۲۱۹	.. غنی کشمیری
		۷۷	.. غیاث الدین
		۱۱۷ - ۱۱۶	غیاث بیگ
		۳۵۸ - ۲۱۰	غیرت خان

۵۷ فدوي خان محمد صالح	۵۷ - ۳۱۴ عالمگیر شاہي
۳۶۹ .. فرانسيس	۴۹۹ - ۴۵۶
۷۲ فرحت خان (خامہ خیل)	۵۷ فتح جنگ خان زہلہ
۵۷ فرحت خان مہتر سکائی	۵۷ فتح جنگ خان میانہ
۴۵۲ - ۳۵۴ - ۳۴۰ فرخ سیر	فتح خان یقني (یا) یني پسر
۵۳۹ - ۵۴۳ - ۶۰۳ - ۶۱۱	۶۲۷ .. سلیم شاہ
۵۸ فردوس آرامگا (یعني محمد	۵۸ فتح خان حبشي ..
۲۷۷ - ۱۰ شاہ بادشاہ)	۷۴۲ فتح خان ولد ملک عنبر
۳۴۹ - ۳۵۲ - ۳۵۷ - ۳۵۸	فتح ساکھہ متبذائي راجہ ساہو
۳۶۱ - ۳۶۵ - ۳۶۶ - ۴۶۴	۳۵۵
۴۶۵ - ۵۰۴ - ۵۰۵ - ۵۰۷	۷۸ فتو غلام عداي ..
۵۴۰ - ۵۴۷ - ۸۲۱ - ۸۲۴	فخر الدولہ پسر انتظام الدولہ
۸۳۴	۳۶۱
۸۳۴ فردوس آشیانی (یعني	فدائي خان مظفر حسين ملقب
شہاب الدین محمد	بہ اعظم خان کوکہ (شف
شاہجہان بادشاہ - صاحب	اعظم خان) ۴۳ - ۱۰۱ -
قران ثانی - شف - شاہجہان	۲۵۱ - ۲۴۷ - ۱۰۲ ..
۱۱۳ - ۸ - ۹ -	فدائي خان میرزا ہدایت اللہ
۱۲۶ - ۱۳۳ - ۱۴۱ - ۱۴۸	۵۷ - ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۲۵۱
۱۴۹ - ۱۵۱ - ۱۵۴ - ۱۵۶	۴۹۷

۵۳۴ - ۵۳۱	عمدة الملک	۱۵۹	۱۶۷	۱۷۵ - ۱۸۸ -
۳۵۲	۲۰۶	۲۳۶	۲۴۷ - ۲۹۵ -
۷۹۷	۳۹۹	۴۰۴	۴۰۵ - ۴۲۲ -
۶۵۷	۴۲۴	۴۴۳	۴۴۵ - ۴۶۱ -
۵۷	فضائل خان میرهادی	۴۷۹	۴۹۰	۴۹۳ - ۴۹۶ -
۴۷۷	۵۱۹	۵۲۰	۵۲۵ - ۵۲۸ -
۴۳۸	فضیل بیگ کور	۵۳۰	۵۷۶	۵۷۹ - ۵۸۸ -
۴۹۰	فقیر الله سیف خان	۵۸۹	۵۹۰	۵۹۲ - ۶۴۹ -
۵۷	فیروز خان جواجه سرا	۶۸۸	۷۲۱	۷۲۳ - ۷۳۰ -
۲۴۶	۷۳۶	۷۴۲	۷۴۸ - ۷۵۰ -
فیضی (شف ابو الفیض فیفی)	۷۴۲	۷۶۳	۷۶۹	۷۶۹ - ۷۶۹ -
۶۹۲ - ۶۸۴ - ۵۶۰	۷۹۸	۷۹۲	۷۹۲ - ۷۹۸ -
• حرف قاف •		فردوس مکانی (یعنی ظہیر الدین محمد بابر پادشاه) (شف -		
		بابر پادشاه) ۹ - ۶۴ -		
۵۸	قادر داد خان بہادر انصاری	۹۵	۳۷۲	۴۰۹ - ۴۷۹ -
۵۶۵	۶۷۹	۶۶۸	۶۶۸ - ۶۶۸ -
۳۸۱	قاسم ارسلان مشہدی	فرزاندہ بیگ - مشہ - ور بہ		
۷۰۰	بی بی جیور زوجہ جعفر خان		

قاسم بیگ میر هزاره	۱۷۰	قاضي عبد-د الوهاب	۲۳۶ -
قاسم خان ..	۶۰۷ - ۶۶۶	۲۳۸ - ۲۴۰
قاسم خان جماعه دار	۲۲۴ -	قاضي علي بخشي بيگ-ي	
.. ..	۲۵۶	۱۰۸ - ۱۰۹
قاسم خان جريني و کيفيت		قاضي محمد اسام	۵۸
هوگلي بذر	۵۸ - ۱۷۸	قاضي محمد حسين جواپوري	
قاسم خان کرمانی	۵۸	۵۹۸
قاسم خان مير آتش	۵۸	قوشلان (طائفه)	۱۰۸ - ۳۹۱
قاسم خان مير بحر	۵۸	قايم خان	۴۸۳ ..
قاسم خان ناظم بنگاه	۱۸۳	قايم خان بنگش	۳۶۶
قاسم خان نمکين (۲) تمکين		قباد خان مير آخور	۵۸ - ۷۷۶
.. ..	۵۸ - ۱۷۲	قبچاق خان امان بيگ	۵۸
قاسم علي خان ..	۵۸	قتلق سلطان	۴۴۲ ..
قاسم محمد خان نيشاپوري		قتلق قدم خان	۵۷ ..
.. ..	۵۷	قتلوي لرهاني	۱۱۸ - ۶۸۱
قاضي برهان خوافي	۴۷۹	قرا بهادر خان	۵۷ ..
قاضي خوب الله ..	۴۵۲	قراچه خان	۹۴ ..
قاضي شهاب الدين ملك العماء		قرا سکندر	۳۷۱ ..
(قدس سره)	۳۲۲	قراقويونلو قوم ترکمان	۳۷۱ -
قاضي عبد الله صدر	۳۴۷	۳۷۲

۵۸	پسر دوم نظر بهادر	۳۷۱	قرا یوسف ..
	قطب الدین خان خویشگهی عرف	۵۸	قربش سلطان کاشغری
۵۸	بایزید ..	- ۲۲۸ - ۱۷۳	قزق خان
	قطب الدین خان کوکلتاش (یا)	۵۰۸ - ۵۰۷
۵۱۳ - ۱۳۰	کوکه ..	۱۲۸	قزاق خان ولد قاتار سلطان
	قطب الدین علی خان پندکوری		قزاق خان باقی بیگ اوزبک
۳۶۳	(یا) پندکوری	۵۸
	قطب الدین محمد معظم شاه عالم	- ۲۴۲ - ۱۲۷	قزلباش (قوم)
	مخاطب به بهادر شاه	- ۴۲۶ - ۴۰۹ - ۳۸۵	۲۴۳
	(شف - خلد منزل) ۱۰	- ۴۸۲ - ۴۳۹	۴۳۱
	قطب الدین خان شیخ خویون	۶۵۰ - ۵۹۱
۲۲۰ - ۱۹۸ - ۵۸	..	۲۶۸ - ۵۸	قزلباش خان افشار
۶۰۳	قطب الدین روهله		قظام الملک بهادر فتح چنگ
	قطب الملک سید عبدالله خان	۳۴۰
	وزیر اعظم ۱۲ - ۵۸		قطب الدوله محمد انور خان
- ۳۲۲ - ۳۲۱ - ۳۱۰ - ۱۱۶		۵۸	.. بهادر
۶۰۴ - ۴۱۱ - ۳۴۸	۳۴۱	۷۳۷	قطب الدین حیدر
۷۱۵	قلعه دار خان چيله	- ۵۷	قطب الدین خان ائکه
۵۸	قلعه دار خان میرزا علی	۶۶۹
۲۲۸ - ۱۹۲	قلندر بیگ		قطب الدین خان خویشگهی

قوام الدین خان اصفهانی ۵۸ -	قلندر خان ایلچی شاه درانی
۲۹۸	۳۶۷
قوام الدین میرزا جعفر بیگ	قلندر سلطان چوہہ تفتکچی
مخاطب بہ اصف خان	اتاسی ۱۴۹۵ ..
۱۱۰ - ۱۰۹ - ۱۰۷ - ۱۰۴	قلیچ خان ۹۲ - ۱۹۱ -
۵۵۷ .. قیا خان	۴۲۶ - ۴۷۷ - ۶۹۵ -
۴۷۸ - ۵۷ قیا خان کنگ	۷۷۶ - ۷۷۳ - ۷۵۷ ..
۲۴۳ - ۲۴۲ .. فیصر	قلیچ خان اندجانی ۵۸
<hr/>	
• حرف کف تازی •	
۲۲۵ .. کابلی بیگم	قلیچ خان تورانی ۵۸ ..
۶۹۵ کاتھی (یا) کاتھی	قلیچ خان جانی قربانی ۴۰۴
۲۶۹ - ۵۸ کار طلب خان	قلیچ خان خواجہ عابد پور
۸۳۰ - ۷۸۳	عالم شیخ ۳۴۶ - ۵۸
۲۶۷ - ۱۶ کاظم خان	قلیچ خان صوبہ دار پنجاب
۷۸۹ .. کاکر خان افغان	۴۳۵
کاکر خان عرف جہان خان	قلیچ خان صوبہ دار قندهار
۸۰۴ - ۵۸	۵۴۹
۵۸ .. کاکر علی خان	قلیچ خان ناظم ظفر آباد ۳۰۵
۳۱۳ .. کام بخش	قمر الدین خان وزیر ۳۶۱
	قمر خان ۵۷ ..
	قنبر دیوانہ ۶۲۳ ..

کمال الدین خان پسر دلیر خان	کامگار خان پسر درم جعفر خان
۴۵۰	۵۳۴ - ۴۵۹ - ۵۸ ..
کمال الدین علی خان ۲۸۹	کامل خان (خطاب میرزا خرم)
کمال خان ککهر .. ۵۸	پسر میرزا عزیز کوکه ۷۹۳
کنور ابھی سنگهه .. ۳۲۴	کامیاب خان .. ۵۲۹
کنور جگت سنگهه .. ۵۸	کانهوجی سرکیا .. ۳۵۴
کنور مانسنگهه ۴۸۱ - ۵۱۱ -	کی کلس ۷۹۶ - ۷۹۵
.. .. ۵۱۲ - ۵۱۵	کچھواہہ (قوم) .. ۵۴۷
کنہر راد (یا) کنہر راد ۲۰۹	کرجائی زن جادر راد ۵۲۱
کوئوال خان غلام گرجی دولت	کرم الله برادر شہباز خان کنہر
خان ۷۱۵ ۶۵۷
کورامل .. ۳۶۰	کریم قلی خان بخشی فوج
کورندور (کپتان) .. ۲۵	دلیر جنگ .. ۶۰۴
کولا جات .. ۵۴۱ - ۵۹۵	کشن سنگهہ راتھور .. ۵۸
کوکلتاش خان خاندھوان ۸۱۸ -	کشور خان شیخ ابراہیم ۱۹۸
.. .. ۸۳۱	کفایت خان ۲۹۰ - ۳۱۱
کوکنا زمیندار دیوگڈھہ ۵۳۱	کلا پسر رام رای .. ۵۱۰
کوکیا راجہ دیوگڈھہ ۷۵۵	کلہورہ (قوم) ۸۲۵ - ۸۲۹
کولی ۸۰۵	کمال الدین بن رکن الدین درہلہ
کھنڈر دیہاریہ .. ۳۲۷ ۴۰۴ - ۵۳۰

گوپال سنگهه .. ۵۱۶
 گوجر خان کرراني ۴۳۴ - ۴۴۰
 ۶۴۲
 گوندان (قوم) ۷۹ - ۷۵۵
 گوهر آرا دختر فردرس [شيداني
 ۱۵۹
 گيري سنگهه .. ۵۸

* حرف لام *

لچهمنان .. ۳۳ - ۳۴
 لشکر خان ۲۷۳ - ۲۹۸ - ۳۱۱
 لشکر خان ابو الحسن ۱۴۳
 لشکر خان اکبري .. ۵۸
 لشکر خان جان نثار خان ۵۸
 لشکر خان مشهدي .. ۵۸
 لشکر خان ناظم .. ۴۰۴
 لطف الله خان ۵۸ ۲۹۲
 لطف الله خان صادق ۵۸
 ۴۵۵ - ۴۵۰
 لعل کنور .. ۸۱۸

کهنکار ۵۱۱
 کيرت سنگهه (يا) کيرت سنگهه
 (يا) کيرل سنگهه (يا)
 کيري سنگهه .. ۵۹۴
 کيخوري سنگهه (يا) کپري سنگهه
 ۴۳۱

* حرف کاف فارسي *

کجپتي زميندار مريۀ بهار ۳۹۶
 گچموتي (نام فيل قطب الملک)
 موسوم به پادشاه پسند
 ۷۵۴ - ۷۵۵
 گرانبار (نام فيل جذت مکاني)
 ۵۷۱ - ۵۷۲
 کردهر بهادر .. ۳۳۲
 کرشاسپ برادر داور بخش ۱۵۶
 کهران (قوم) .. ۶۸
 گلبدن بيگم .. ۶۱۳
 گلبرگ بيگم .. ۳۷۵
 گنج عاي خان عبدالله بيگ ۵۸

۶۳۸
 ماهم انگه (يا) انگه مادر ادهم
 خان کوکه ۶۷ - ۷۰ -
 ۷۳ - ۳۷۷ - ۳۸۵ - ۳۹۴
 ماهيار پسر آلہ يار خان ۱۸۴
 مبارز الملک سر بلند خان ۶۲
 مبارز خان روهله .. ۶۰
 مبارز خان عدلي .. ۴۶۹
 مبارز خان عماد الملک ۶۲
 مبارز خان مير کل ۶۱ -
 ۲۰۵ - ۳۵۷ - ۵۲۳ - ۸۳۴
 مبارز خان نيازي ۷۵۴
 مبارک خان لوهاني ۳۸۰
 مبارک خان نيازي ۶۱ - ۱۹۶
 متهور خان بهادر خويشگي
 ۶۲ - ۳۵۹
 مجاهد خان برادر فيروز جنگ
 ۴۵۰
 مجد الدوله عبد الاحد خان
 ۶۲

لودي خان .. ۶۴۰

• حرف ميم •

ماهور راد .. ۱۴۴
 ماهو سنگه .. ۷۲۹
 ماهو سنگه مادا ۶۰
 ماهو سنگه کچه واهه ۵۹
 مالوجي دکني .. ۳۱۳
 ماندهاغا (يا) ماندها پسر
 کانوجي سرکيا قوم مرهقه
 ۳۵۴
 مان سنگه ۵۲۳ - ۵۲۲
 مانک دای برادر مرزيان مگه
 ۱۶۳
 مانوجي و پرسوجي ۶۱
 مارليه (قوم) .. ۲۹۴
 ماه بانو همشيره ميرزا عزيز کوکه
 ۶۹۴ - ۷۰۱
 ماه چورچک بيگم (يا) چورچک
 والده ميرزا محمد حسن حکيم

محمد اسحق پسر تربیت خان	۵۹ -	مجنون خان فاقشال
میر آتش ۵۰۳ - ۵۰۲	۸۱ - ۸۲ - ۳۹۱ - ۶۲۷	
محمد اسلام خان .. ۶۲	۶۲۸	
محمد اصغر - ملقب به		محب علی خان پسر نظام الدین
اشرف خان میر منشی	۵۹ - ۴۷۴	علی ..
۷۳		محب علی خان رهناسی ۵۹
محمد اعز الدین پسر جهاندار	۴۴۹ ..	مکتشم خان
شاه ۸۱۸		مکتشم خان شیخ قاسم ۶۰
محمد اعظم شاه ۱۹۷ - ۲۹۵ -		مکتشم خان میر ابراهیم ۶۲
۳۰۰ - ۳۰۱ - ۳۰۹ - ۳۲۲ -		مکتشم خان میر خان ۶۲
۳۳۲ - ۳۵۲ - ۴۶۰ - ۴۶۱ -		مکرباب خان ۴۲۵ - ۴۲۶
۵۰۲ - ۵۳۸ - ۵۴۳ - ۵۹۷ -		مکسین خان .. ۷۹۳
۵۹۹ - ۶۰۹ - ۶۱۰ - ۸۱۰ -		مکرم سنگهه ۳۳۸ - ۵۴۵
۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶ -		۵۴۶
محمد اکبر بادشاه (شف -		مکملد ارخان .. ۶۰
جلال الدین محمد اکبر		محمد ابراهیم آصف الدواد
بادشاه) ۹۹۱ - ۸۱۲		جماعه الملک اسد خان ۴۰۰
محمد اکرم .. ۲۴۰		۳۱۰
محمد امین خان ۲۷۶ - ۳۲۴ -		محمد ابراهیم ملتفت خان
۳۳۹ - ۷۸۰ -		پور امالت خان ۱۷۲

۱۷۳ - ۲۳۷ - ۲۴۰ - ۲۹۰ -

۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ - ۲۹۷ -

۳۰۶ - ۳۱۴ - ۳۲۲ - ۳۴۵ -

۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۵۸ -

۳۶۳ - ۴۰۸ - ۴۱۴ - ۴۴۵ -

۴۵۷ - ۴۵۹ - ۴۹۳ - ۴۹۵ -

۴۹۶ - ۴۹۸ - ۵۰۲ - ۵۰۳ -

۵۲۹ - ۵۳۱ - ۵۳۸ - ۵۴۱ -

۵۸۵ - ۵۹۱ - ۵۹۵ - ۵۹۸ -

۵۹۹ - ۶۰۵ - ۷۸۱ - ۷۹۰ -

۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷ - ۸۱۰ -

۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶ -

۸۲۵ - ۸۱۹ - .. - ..

محمد باقی قلماق ۴۳۷

محمد بدیع سلطان ۶۱

محمد بقا مخاطب بدظفر خان

۸۰۶

محمد بن ابی بکر الصدیق

رضی الله عنهما .. ۹۱

محمد بیدار بخت ۸۱۶

محمد امین خان بهادر ۲۹۴ -

۸۲۰ - ۴۶۴

محمد امین خان چین بهادر

۵۴۳ - ۳۳۰

محمد امین خان خلف محمد

معظم خان .. ۷۸۸

محمد امین خان صوبه دار کابل

۲۵۰

محمد امین خان میر محمد

امین .. ۶۱

محمد امین خان میر بخشی

۷۷۹ - ۲۷۸

محمد امین دیوانه ۶۹۴

محمد امین مصطفی خان داماد

ملا محمد لاری ۱۵۷

محمد انور خان برهانپوری

۳۲۹

محمد اورنگ زیوب بهادر

ملقب به خلد مکان (شف

خلد مکان) ۸ - ۹

محمد خان ۴۳۹ - ۷۱۶ - ۷۱۷	محمد بیрам خان خانخانان
محمد خان (خطاب پهل	(شف - خانخانان بیرام
ملک اعتماد خان خواجه	خان) ۴۴ - ۶۷ - ۶۸ -
سرا (شف - اعتماد خان	۷۴ - ۷۸ - ۱۰۱ - ۱۰۵ -
خواجه سرا پهل ملک	۲۷۱ - ۲۷۲ - ۳۷۳ - ۳۷۴ -
فام (۴۲ - ۸۸ - ۸۹	۳۷۵ - ۳۷۹ - ۳۸۰ - ۳۸۱ -
محمد خان بنگش ۳۳۲ - ۳۶۶	۳۸۲ - ۳۸۵ - ۴۷۰ - ۴۷۱ -
محمد خان شرف الدین آغلی	۴۷۲ - ۴۸۰ - ۵۴۸ - ۵۴۹ -
تکلو .. ۵۰۷	۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۶۱۷ -
محمد خان مشهور ببقک ۶۰۱	۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۴ - ۶۲۵ -
محمد خان نیازی ۶۰ - ۱۸۵	۶۳۲ - ۶۳۷ - ۶۴۵ - ۶۴۶ -
محمد زمان بخشعی سلطان پرویز	۷۱۲ - ۶۹۳
۴۰۰	محمد تقی خان بنی مختار
محمد زمان طهرانی ۶۰	۴۵۷
محمد سلطان میرزا ۵۹ -	محمد تقی سیم ساز ۶۰
۷۸۴ - ۲۱۸	محمد جعفر .. ۲۰۴
محمد سعید .. ۳۸۵	محمد جعفر تقرب خان ۴۶۳
محمد سمیع مخاطب بنصیری	محمد حسین ۳۵ - ۴۲
خان .. ۸۰۶	محمد حسین میرزا ۶۷۶ -
محمد شاه بادشاه ملقب به	۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۷۹

محمد صالح خان ترخان ۶۱	فردوس آرامگاه (شف -
محمد صالح کذبو ... ۴	فردوس آرامگاه) ۱۰ -
محمد طاهر ... ۴۱۳	۱۸ - ۲۷۷ - ۳۲۲ - ۳۴۹ -
محمد عادل شاه والی بیجاپور	۳۵۲ - ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۶۱ -
... ۱۵۷ - ۵۷۹ - ۷۴۲	۳۶۴ - ۳۶۵ - ۳۶۶ - ۵۰۴ -
محمد عاقل ... ۴۵۲	۵۰۵ - ۵۰۷ - ۵۰۸ - ۵۴۷ -
محمد عظیم الشان (شف -	۸۲۱ - ۸۲۳ - ۸۲۴ - ۸۳۴ -
شاهزاده عظیم الشان)	محمد شجاع (شف - شاهزاده
۳۰۰ - ۳۱۲ - ۳۲۲ - ۳۲۳	محمد شجاع) ۱۵۶ -
... ۵۰۳	۱۶۰ - ۱۷۸ - ۱۸۴ - ۱۸۵ -
محمد عظیم شاه ۴۵۹ - ۴۶۰	۲۵۵ - ۲۷۵ - ۵۹۳ - ۷۴۴ -
... ۵۳۸ - ۶۱۰	۷۶۱
محمد عالی خان ... ۲۰	محمد شریف پسر اعتماد الدوله
محمد علی خان پسر حکیم	... ۹۳
داؤد تقرب خان ۴۹۳	محمد شریف پسر میرزا غیاث
محمد علی خان خانصا مامان	بیگ ... ۱۲۹
... ۶۱ - ۲۶۶	محمد شفیع نبی - رف خواجه
محمد عالی خان محمد علی	ابوالحسن تربتی ۷۵۹
بیگ ... ۶۰	محمد شفیع وارن تخاص ۵
محمد غیاث خان بهادر	محمد شاه لونی ۷۱۴ - ۷۱۵

محمد کاظم خان ... ٩٢	غیاث بیگ ... ٩٢
محمد کاظم منشی ... ٩٥	محمد فرخ سیر پادشاه (شف -
محمد کام بخش (شف -	فرخ سیر ... ١٢
سلطان کام بخش (٢٥٦ -	٢٠٥ - ٢٥٤ - ٣٠٩ - ٣١٧ -
... ٢٩١ - ٣٠١ - ٣٤٨	٣٢١ - ٣٢٣ - ٣٤٠ - ٣٤٢ -
محمد ماه ... ٨١٨	٣٤٣ - ٣٤٥ - ٣٤٨ - ٣٤٩ -
محمد مکسن ... ٨٠٢	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
محمد مراد بخش (شف -	٣٥٢ - ٣٥٣ - ٣٥٤ - ٣٥٩ -
شاهزاده مراد بخش (٥٤٣ - ٥٤٣ - ٥٤٣ - ٥٤٣ -
١٧٤ - ١٩٨ - ٢٢٣ - ٢٩٥ -	٨١٩ - ٨٢٠ - ٨٢٩ - ٨٣١ -
٣١٢ - ٣٢٠ - ٣٤١ - ٧٠١ -	محمد قاسم ... ٤
... ٧٧٠ - ٧٧٥ ...	محمد قاسم خان بدخشی ٥٩
محمد مراد خان ٣٠١ - ٣٣٩ -	محمد قلی افشار ١٠٩
... ٥٠٢ ...	محمد قلی ترکمان ٩٥
محمد مراد خان اوزبک ٢٨٩	محمد قلی توقبائی ٥٩
محمد مراد خان پسر امیر بیگ	محمد قلی خان برلاس ٥٩ -
... ٥٩ ٨٦ - ٣٨٥ - ٣٤٢ -
محمد مراد خان پسر -	محمد قلی خان بهوسله ٩١
مرشد قلی خان ٩٢	محمد قلی قطب الملک ٥٨٠
محمد مراد خان حاجب ٣٠٥	محمد کاظم ... ٣٥٥

محمد و محمود نبایر عالم خان	۴۹۳	محمد مرتضی خان
لودی ... ۷۲۵		محمد مسعود پسر احمد بیگ
محمد یار خان پسر میرزا	۱۲۷	خان کابلی ...
بهمن یار ... ۶۲ - ۲۳۴		محمد معالی خان ... ۲۴۰
محمد خان پسر خانجهان		محمد معزالدين (شف -
لودی ... ۷۲۹		شاهزاده محمد معزالدين)
محمود خان حارس قلعه کاذه		۲۶۶ - ۴۵۹ - ۷۸۹ - ۸۱۳ -
... ۷۴۲		... ۸۲۵ - ۸۲۷
محي الدين محمد اوزنگ زيب		محمد معصوم ... ۷۱۰
بهادر عالمگیر غازي ملقب		محمد معظم (يعنې شاه عالم
به خلد مکان (شف -		مخاطب به بهادر شاه)
خلد مکان) ۸ - ۹ -		(شف - خلد منزل) ۸۱۲
۱۷۳ - ۲۰۶ - ۲۱۵ - ۲۱۶ -		محمد معظم (يا) محمد عظيم
۲۱۷ - ۲۲۲ - ۲۳۲ - ۲۳۴ -		... ۸۱۳
۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۵ -		محمد مقیم ... ۵۹۹
۲۵۵ - ۲۶۶ - ۲۷۴ - ۲۷۷ -		محمد مومن خويش ایرج
۲۷۸ - ۲۸۰ - ۲۸۴ - ۲۸۷ -		خان ... ۵۹۸
۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ -		محمد نیاز خان ... ۳۰۹
۲۹۷ - ۳۰۶ - ۳۱۴ - ۳۲۲ -		محمد وارث ... ۴
۳۴۵ - ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۴ -		محمد والي ... ۱۹۷

مخلص الله خان افتخار خان پسر	۳۵۸ - ۳۶۳ - ۴۰۸ - ۴۱۴ -
احمد بيگ خان کابلي ۱۲۷	۴۴۵ - ۴۵۷ - ۴۵۹ - ۴۹۳ -
مخلص خان ۲۰۷ - ۳۰۸ -	۴۹۵ - ۴۹۶ - ۴۹۸ - ۵۰۲ -
۷۲۴ - ۵۰۰ ...	۵۰۳ - ۵۲۹ - ۵۳۱ - ۵۳۸ -
مخلص خان بخشي ۲۶۶	۵۴۱ - ۵۸۵ - ۵۹۱ - ۵۹۵ -
مخلص خان برادر کلان الله وردی	۵۹۸ - ۵۹۹ - ۶۰۵ - ۷۸۱ -
خان ... ۶۰	۷۹۰ - ۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷ -
مخلص خان عالمگیری ۶۱	۸۱۰ - ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵ -
مخلص خان قاضي نظاما ۶۱	۸۱۶ - ۸۱۹ - ۸۲۵ - ...
مراد بخش ۵۱ - ۱۶۲ - ۲۰۳	مختار بيگ ۲۴۵ - ۲۴۶ -
مرار (ار کهور پره) ... ۸۳۳	مختار خان ۲۵۴ - ۲۹۳ -
مرتضى پاشا ۲۴۲ - ۲۴۳	۷۸۹ ...
مرتضى خان انجو ۶۰ - ۱۷۲	مختار خان سبزواری ۶۰ -
مرتضى خان سيد شاه محمد	۵۳۵ ...
۶۱ ...	مختار خان شمس الدين ۶۱
مرتضى خان سيد مبارک خان	مختار خان قمر الدين ۶۲
۶۲ ...	مخدوم الملك عبد الله و احوال
مرتضى خان سيد نظام ۶۰	شيخ حسن لکي ۵۹
مرتضى قلي ... ۵۱۹	مخلص و رض خان برادر خرد
مرتضى نظام شاه سلطان حسن	سعید خان چغتای ۵۹

مریم مکانی (یعنی والدہ)	بن سلطان حسین سبزواری
ماجدہ عرش اشیا نی ۱۰ -	۴۵۹ - ۱۲۱
۶۵ - ۱۱۰ - ۳۷۷ - ۴۲۱ -	مرحمت خان ۲۸۷ - ۳۴۳ -
۸۱۴ - ۶۶۶	۸۳۴
مستعد خان محمد سانی (یا)	مرحمت خان بہادر غضنفر جنگ
محمد شافی ۴ - ۳۵۱ -	۴۲
مسعود حسین ... ۶۴۹	مرحمت خان ولد صادق خان
مسعود میوزا ... ۶۴۸	مرحوم ... ۷۷۱
مصاحب بیگ ... ۵۹	۲۱۰
مصطفی بیگ ترکمان ۶۰	ترکمان و احوال
مصطفی خان پسر علی خان	مرشد قلی خان لکھ استجارو
خویش بازید خان ۶۰۴	۵۴۰ - ۶۰
مصطفی خان خوانی ۶۱	مرشد قلی خان خراسانی
مصطفی خان کاشی و حکایت	و کیفیت دھار و دکن ۶۱
آمدن محمد اعظم شاہ نزد	مرہٹہ (قوم) ۱۹۸ - ۲۷۶ -
خلد مکان ... ۶۱	۲۹۶ - ۳۲۹ - ۳۳۰ - ۳۵۵ -
مطلب - سبزواری ۶۲ -	۳۶۲ - ۳۶۴ - ۳۶۵ - ۳۶۹ -
۸۱۵	۴۹۸ - ۵۰۳ - ۵۲۲ - ۵۵۷۰ -
مظفر ... ۶۶۲	۶۱۲ - ۷۸۳ - ۸۰۶ - ۳۶۹ -
مظفر جنگ ۲۰ - ۲۴ - ۲۵ -	۸۳۴

۵۵۸	۳۹۴ - ۳۸
۳۹۶	مظفر شاه گجراتي		۶۷۰ - ۶۶۹	میرزا	مظفر حسین
۷۵۱ - ۲۶۹	معتقد خان		- ۵۴۶ - ۳۹۲		مظفر خان
۶۰	معتقد خان میرزا بیگی		۸۲۲ - ۶۶۵ - ۶۶۴		
	معتقد الدوله بهادر سردار جنگ		۷۱۳	...	مظفر خان بارهه
۷۸۳	- ۵۹		مظفر خان تربتی
۷۹۳ - ۴۸۷	معتقد خان		۱۰۸ - ۱۰۱		
۲۱۵ - ۴	معتقد خان بخشي		۶۵۳		مظفر خان دیوانه
۶۰	معتقد خان محمد شریف		۶۵۵		مظفر خان سوده سالار
	معتقد خان محمد صالح خوافي				مظفر خان
۶۲	۳۹۲		
	معزالدين محمد خان		۶۵۲		مظفر خان سوده دار بهار
۶۲	ملایک جنگ	...	- ۶۹۵		مظفر خان گجراتي
	معزالدين حیدر قلي خان		۶۹۶	...	
۶۲	اصفہاني	...			مظفر خان مخاطب به همت
۶۰۶ - ۳۱۶	معزالدين		۸	...	خان
۵۰۸	معصوم بیگ مغوي		- ۱۴۰		مظفر خان معصومي
۶۸۱	معصوم خان	...	۷۲۳	...	
- ۵۹	معصوم خان فرنخودي		۶۰		مظفر خان میر عبد الرزاق
۶۵۶ - ۴۷۳			مظفر خان ناظم بنگ و بهار

۵۹	معصوم خان کابلي	۵۹ -
مغل (يا) مغوليہ (قوم) ۷۹۵ -			۱۰۸ - ۲۹۲ - ۳۹۳ - ۴۷۳ -	
۸۲۳	۴۷۴ - ۶۶۵ - ۶۸۱ -
۹۱		مغل خان بلخي	معصوم عامي (يا) معصوم	
مغل خان پسر زين خان كوكه			خان عاصي ... ۶۵۶	
۹۰	ميرزا خان ۱۹۹ - ۲۴۹ -	
مفتخر خان ۷۸۷ - ۲۳۴			...	۲۷۵ - ۵۳۲ -
مفوض الله خان بهادر ۷۸۳			ميرزا خان خانخاندان ۱۸۵	
مقرب خان ۱۶۶ -			معظم خان شيخ بايزيد ۶۰	
...			معظم خان صفوي ... ۷۰۹	
...			معظم خان مير جمله (شف -	
مقرب خان پسر امين خان ۶۲			مير جمله معظم خان ۹۱ -	
مقرب خان شيخ حسو			...	۲۰۱ - ۲۱۸ - ۲۴۸ -
مقصود علي ... ۱۰			معمر خان مير ابو الفضل	
مقيم خان ... ۴۸۲			۶۱ - ۲۵۴ - ۲۸۸ - ۴۴۹	
مكرمت خان ۵۳۲ - ۵۹۰ -			...	۳۳۰ -
۷۷۷	معين الدين خان	
مكرمت خان ملا مرشد و كيفيت		
۶۰		ميرزا شاه جهان آباد
۲۱۲	...	مقيم خان	معين الدين خان فرنخوري	

۴۸۸ ... ملا فاضل کابلي	۱۹۵ .. مکرم خان مغوي
۶۰ ... ملا محمد تقي	۶۲ مکرم خان مير اسحق
ملا مير محمد خان ثرواني	۶۱ مکند سنگه هادا ...
۵۹ ...	۴۵۳ ... مکيه (قوم)
۱۴۰ ملا محمد عادل شاهي	ملا احمد نايته و تحقيق نوایم
۵۱۸ - ۱۴۳ ملا محمد لاري	۶۱ ...
۴۷۲ ملا محمد يزدي	ملا پير محمد شرواني (شف -
۶۸۹ ... ملا مير علي	مولانا پير محمد شرواني
۷۰۹ ... ملا نظيري	۶۶ - ۳۷۸ - ۴۶۹ - ۵۴۹ -
۶۱ - ۲۰۳ ملتفت خان	۶۲۴ ...
۷۸۶ - ۷۸۱ ...	۶۹۸ ... ملا شکيبی
۴۵۸ ملتفت خان بخشي	ملا عبد الغفور ملک التجار
ملتفت خان مير ابراهيم حسين	۳۳۸ ... بندر سورت
۶۱ ...	۲۲۷ - ۲۲۶ ملا عبد القوي
۱۷۷ .. ملک بدن	۳۵۰ ملا عبد الله سيالکوٹی
۵۶۹ ملک بريد مرزبان بيدر	۵۴۹ ملا عبد الله مخدوم الملک
ملک ثاني مخاطب به وزير	۴ ملا عبد المجيد لاهوري
۶۵۶ .. خان	۵۶۰ ... ملا عرفی شیرازی
۸۰۰ ملک جيون دهادهر	۶۱ ... ملا علاء الملک
۱۱۱ - ملک عزيز حبشي	۲۴۱ ... ملا علي

منعم خان خانخاندان بهادر شاهي	١١٥ - ١١٦ - ١١٧ - ١١٨
٦٢ - ٦٥ - ٦٧ - ٧١ - ٧٤	٢٦٣ - ٣٩٨ - ٥١٧ - ٥١٨
٧٦ - ٣٠٩ - ٣١٥ - ٣٩٥	٧٠٤ - ٧١٠ - ٧١٨ - ٧٢١
٥٥٤ - ٥٥٦ - ٥٥٧ - ٦١٧	٧٥٠
٦٢٦ - ٦٢٧ - ٦٣٦ - ٦٣٧	ملک مسعود .. ١٢٩
٦٤٩ - ٦٥٣ - ٦٦١ - ٦٩٥	ملو خان مخاطب به قادر شاه
٨٣٠	٣٨٧
منور خان شيخ ميران ٦٢ -	ملهار راز مرهقه .. ٥٤٨
٧٩٧ - ٣٥٣	ملهار راز هولكر ٣٦٢ ٣٦٧
مؤتمن الدوله اسحق خان ٦٢	٨٢٢
مؤتمن الملك جعفر خان ٦٢	ممتاز الزماني ٥٩٠
موزون (تخلص خواجم قلبي	ممتاز محل (يعنى ام محترمه
خان بهادر ذوالفقار الدوله	خلد مكان) ١٠ - ١٥٩
قائم جنگ) شغب -	مناجي بهونسله ٧٨٣
خواجم قلبي خان بهادر {	منصور حلاج .. ٦٥٧
٨٣٥	منصور خان ٢٥٥ - ٥٠٢
موسوي خان مندر .. ٦٠	منصور خان روز بهاني ٥٠٢ -
موسوي خان ميرزا معز فطرت	٥٢٢
تخلص .. ٨٥٤	منعم خان ٣٨٦ - ٦٣١
موسوي خان مير معز ٦١	٦٣٨ - ٦٣٩ - ٨٣٠ ..

۱۴۲ - ۱۵۳ - ۱۵۸ - ۱۸۶	۲۵ .. موسی بوسی
۲۰۶ - ۲۰۸ - ۲۵۰ - ۳۹۹	۳۸۰ موسی خان فولادی
۴۳۰ - ۴۸۴ - ۴۹۷ - ۶۸۶	مولانا پیر محمد شروانی
۶۸۸ - ۷۰۳ - ۷۰۶ - ۷۰۷	۶۶ - ۳۷۸ - ۴۶۹ - ۵۴۹
۷۰۸ - ۷۰۹ - ۷۱۰ - ۷۱۲	۶۲۴
۷۲۱ - ۷۲۲ - ۷۲۳ - ۷۳۷	مولانا جمال الدین شروانی
۷۴۱ - ۷۴۲ - ۷۴۴ - ۷۴۵	۱۰۰
۷۴۷ - ۷۵۲ - ۷۷۵ - ۸۰۱	مولانا عبدالرزاق کیلانی ۵۵۸
مہابت خان حیدر آبادی ۶۱	مولانا عبد اللہ مخدوم الماک
مہابت خان خانخانا (شع	۶۲۷
خانخانا مہابت خان) ۶۰	مولانا علی احمد .. ۶۸۵
۱۴۳ - ۱۹۶ - ۲۰۰ - ۷۵۸	مولانا قاسم کاہی مارواہ الذہری
۷۵۹	۱۰۸
مہابت خان زمانہ بیگ ۷۴۰	مولانا محمد رضای مشہدی
مہابت خان سپہ سالار ۱۶۹	رضائی تخلص .. ۵۷۰
۷۸۲	مولانا میر .. ۷۵
مہابت خان لہراسپ ۶۱	مولانا نور الدین محمد خان
۲۳۷	۲۰۸۰
مہاراجہ اجیت سنگھ راتھور	مومن خان نجم ثانی ۴۵۸
و کیفیت فوت سلطان	مہابت خان ۱۱۴ - ۱۴۰

۶۸۳	محمد اکبر ۶۲ - ۳۴۰ -
۲۹۴ میان شاه نور حمامی	۳۴۲
میان غنی خان پسر خانخانان	سپهراجه جانوجی جسونت
۹۷۱	بذالکر ۶۲
۷۱۲ میان فہیم	سپهراجه جسونت سنگھہ (اتھور)
۴ میر آزاد	۶۱ - ۲۰۲ - ۲۱۵ - ۲۵۲ -
میر ابوتواب گجراتی ۵۹ -	۷۴۷ - ۷۷۶ - ۷۷۵ - ۸۰۳ -
۵۴۲ - ۹۷	مہمانی ۶۴۸
میر ابوالقاسم قندزی (یا)	مہتر خان انیس ۶۰
قندزکی (یا) قندزکی	مہدیه (طائفہ) ۲۳۵
۲۲۶	مہدی قاسم خان ۵۹ - ۸۱ -
۷۹۸ میر ابوالمعالی خوانی	۵۵۱
میر ابوالوفا نبیرہ ضیاءالدین	مہر الغسا دختر ۵۶۰
۳۱۰ خان	غیاث بیگ ۱۲۹
میر ابوالوفا نبیرہ میر ابوالبقا	مہر عالی خان سادرز ۵۹
۱۷۳	مہیس داس راتھور ۶۰
۶۲ میر احمد خان اول	میان جوه پسر عبد الرحیم
میر احمد خان ثانی و کیفیت	تراجیت خان ۴۸۴
ہنگامہ محبوب خان در	میان خان پسر درات خان
۶۲ کشمیر	خلف امین خان غوزی

۵۹	میر حسام الدین ..	میر احمد خان ناظم برهان پور
۲۸۹	میر حسن ..	۲۹۰ ..
۱۶	میر حسن علی ..	۵۸۹ میر الہی ہمدانی
۲۵۸	میر حسین ..	میران حسین نظام شاہ پسر
- ۱۵	میر حسین امانت خان	سلطان حسن مرتضیٰ نظام
۲۵۹ - ۲۵۸ - ۱۶	..	۱۲۱ شاہ ..
	میر حسین امانت خان ڈانی	میران صدر جهان مفتی ۶۵ -
۲۶۷ ۲۵۹ - ۲۵۸	..	۵۶۴ ..
	میر حیدر پسر میر غلام حسین	میران مبارک شاہ والی خاندیس
۲۹۱	۳۹۰ - ۸۹ - ۸۸ ..
۳۳۴	میر حیدر کاشغری ..	۳۴۶ ..
۷۸۱ - ۲۰۰	میر خان ..	۷۷۱ میر جلال صد الصددور
	میر خلیل اللہ یزدی و اقوال	۶۰ میر جمال الدین انجو
- ۶۰	شاہ نعمت اللہ ولی	میر جملہ خانخانان عباد اللہ
۱۶۷	۶۲ نام ..
	میر زین الدین علی سیادت	میر جملہ معظم خان و احوال
۱۸۴	خان ..	سلطان شجاع و کیفیت
	میر سلطان حسین مخاطب بہ	جنگ بہادر و آسام (شف-
۳۰۳	طالع یار خان	میر جملہ خان (
	میر سید احمد مخاطب بہ	۶۱ - ۲۰۱ - ۲۱۸ - ۲۴۸

مشہدی .. ۱۶۷	امانت خان .. ۲۹۰
میر عبدالرحمن وزارت خان ۱۶	میر سید جلال صدر ۶۰
میر عبد الرزاق مخاطب بہ نواب	میر سید عائی ہمدانی ۱۰۲
مصمص الدولہ شاہ نواز خان	میر سید محمد .. ۴۷۹
(کہ مصنف این کتابست)	میر سید محمد پور میر
(شف - مصمص الدولہ)	غلام حسین .. ۲۹۱
.. ۲ - ۱۴ - ۱۸	میر سید محمد جونپوری
میر عبدالسلام خان ۳۱ -	.. ۱۲۴ - ۱۲۳ - ۱۲۰
.. ۳۴ - ۴۰ - ۴۱	میر سید محمد قنوجی و حکایت
میر عبدالسلام (یا) میر عبداللہ	شیخ محمدی ۶۱ - ۴۷۹
مخاطب بہ اختصاص خان	میر شاہ ابوالمعالی ۵۹
(شف - اسلام خان مشہدی)	میر شریف املی و تحقیق
۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵	مردم نقطویہ .. ۵۹
۱۶۶ - ۲۷۲	میر شمس .. ۶۱
میر عبدالغنی خان ۳۳	میر شمس الدین مختار خان
میر عبدالقادر .. ۷۸۳	.. ۵۳۵
میر عبدالقادر دیانت خان	میر عبدالجلیل بلگرامی ۴۹۹
.. ۱۵ - ۱۷ - ۲۶۷	میر عبدالعہی خان ۳۱ -
میر عبد الکرم ۳۰۳ ۴۵۸	.. ۴۱ - ۴۰ - ۳۴
میر عبدالکرم ملکت خان ۱۷۴	میر عبدالرحمن پور اسلام خان

۶۲۰	..	میر فراغت	۳۸۴	میر عبداللطیف قزوینی
۶۰		میر فضل الله بخاری	۱۷۷	میر عبدالله (ضوی)
۴۴	..	میر کمال الدین	۷۹۳	میر عبدالمنان
۲۶۱	..	میرک جیو	۳۱	میر عبدالذبی خان
۱۴	..	میرک حسین		میر عبدالهادی مخاطب به
- ۱۴		میرک حسین خوائی		اصالت خان (شف اصالت
۲۶۰ - ۲۵۹		خان میر عبدالهادی) ۴۳ -
۶۱	..	میرک شیخ هرزی	۱۷۰ - ۱۶۹ - ۱۶۸	..
۲۵۹	..	میرک عطاء الله	۷۶۲	میر عسکری عاقل خان
۲۵۹	..	میرک کمال	۵۹	میر عالی اکبری موسوی
۱۷	..	میرک محمد تقی	۷۱۰	میر علی شیر
۲۶۰		میرک معین الدین احمد	۴۸۶	میر عمان
		میرک معین الدین (یا)		میر غلام حسین پسر ارشد خان
		میرک معین خان مخاطب	۲۹۱	میر ابو العلاء
		میر امانت خان خوائی		میر غلام علی متخلص به آزاد
- ۲۶۰ - ۲۵۸ - ۱۷ - ۱۴		..	۳۹ - ۱۱ - ۱۰ - ۵ - ۳	..
۲۶۰ - ۲۸۹ - ۲۶۷	۴۵۲	میر غلام محمد امره
۵۹		میر کیسوی خراسانی	۱۲۴	میر غیاث الدین ترخان
۲۰۴	..	میر مبارک الله		میر غیاث الدین منصور شیرازی
		میر محمد امین برهان الملک	۱۰۰	..

۱۶۶	.. مشہدی	۴۶۳ -	سعادت خان
۳۵۸	میر محمد فاضل	۴۶۵ - ۴۶۶
۲۱۹	میر محمد نعمان		میر محمد امین میر جملہ
۶۳۷	میر محمود منشی	۶۰	و کیفیت امفہان
۶۹۹	.. میر مرتضیٰ		میر محمد پغہ (نام امیرالامرا
۶۵۹ - ۵۹	میر مرتضیٰ سبزواری		غازی الدین خان بہادر
۶۲۷	میر مرتضیٰ شریفی		فیروز جنگ) (شف -
۷۵	.. میر مظفر		غازی الدین خان بہادر
۷۹۸	میر مظفر حسین	۴۴ -	فیروز جنگ (
۲۸۶	.. میر معز الملک	۳۶۹ - ۳۶۲ - ۳۶۱	۵۷
۵۹	میر معز الملک اکبری		میر محمد تقی فدویت خان
۸۵ -	میر معز الملک مشہدی	۲۹۰
۳۸۵	۱۷	میر محمد حسین خان
۵۹ -	میر معصوم خان بہکری	۵۵۶	.. میر محمد خان
۶۶۲		میر محمد خان مشہور بہ
۷۹۸	.. میر ملک حسین	۵۵۶ - ۵۹	خان کلان
	میر منو یسر اعتمان الدولہ	۸۰۴	میر محمد رضا لہوری
۲۶۰	قمر الدین خان بہادر		میر محمد علی برہانپوری ۵ -
۲۷۱	.. میر مومن	۶۱۶
۱۶۷	.. میر میران یزدی		میر محمد غیاث پور اسلام خان

۱۷۹	میرزا حسن مفوی	۴۰۸	میر نجم کیلانی ..
۹۰	میرزا احمد بیگ ..		میر نظام الدین ءای حمام الله
۲۸۷	میرزا اسحق امیر خان	۵۸۷	خان ..
	میرزا الغ بیگ ولد میرزا سلطان	۲۲۰	میر نعمان ..
۴۶۷	۷۹۳ - ۵۰۴	میر نعمان خان
۵۹۳	میرزا امان ناصر خان		میر نور الله پسر میر اسد الله
۷۱۱	میرزا امر الله ..	۸۰۵	فرچدار تھانیسر
	میرزا امین (مولف مفت اقلیم)	۶۲	میر دیس غلزی ..
۱۲۸	۲۰۵	میر هدایت الله ..
۳۹۵	میرزا انور الدین محمد		میرزا ابراهیم مرحمت خان
	میرزا انور پسر میرزا عزیز کوکھ	۲۸۷
۶۹۳	۱۸۰ - ۶۱	میرزا ابوسعید
	میرزا ایرج پسر خانخانان میرزا		میرزا ابو الحسن آصف خان
۶۹۷ - ۲۷۱	عبدالرحیم		مشهور به آصف جاہی
	میرزا باقر ولد ملا میر علی	۱۴۹ - ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۳	
	میرزا بایسنغر پسر سلطان	۱۵۴ - ۱۵۶ - ۲۰۸ - ۶۶۷	
۱۵۵	دانیال ..	۷۳۷ - ۷۳۸
- ۱۰۷ ۹۰	میرزا بدیع الزمان		میرزا ابوالقاسم پسر میرزا کامران
۲۰۴	۴۶۸
۲۲۲	میرزا بدیع مشہدی	۶۱	میرزا ابو المعالی ..

۷۳۴ - ۷۳۵	میرزا برخودار
۴۵۴ ..	میرزا بهرام
میرزا بهر در پسر مهسابت	
۱۵۳ ..	خان
میرزا بیگ متخلص به سپهری	
برادر زاده خواجه جهان	
۴۳۲
۱۹۳ ..	میرزا پردیز بیگ
۳۶۱ ..	میرزا جان
۱۹۱ ..	میرزا جان بیگ
میرزا جان بیگ وزیر الملک	
۱۲۹
میرزا جانی بیگ ارغون حاکم	
گتته و احوال صوبه گتته	
۵۹ - ۴۹۷ - ۴۹۸	..
۲۲۹ ..	میرزا جعفر
میرزا جعفر [صف خان ۱۲۶ -	
۱۷۴
میرزا جعفر بخشی بیگی	
مخاطب به [صف خان	
۹۳ - ۱۱۱ - ۲۰۴ - ۴۶۲	..
۷۳۷ - ۷۰۴
میرزا جعفر - پسر میرزا	
زین العابدین پسر [صف خان	
میرزا جعفر (همنام د	
همتخلص جد خون) ۱۱۳	
میرزا جعفر عقیدت خان ۲۸۶	
میرزا جهان شاه .. ۴۷۱	
میرزا چین قلیچ .. ۶۰	
میرزا حسن معوی ۶۰	
میرزا حفیظ الله .. ۵۲۹	
میرزا حکیم ۴۸۱ - ۵۱۵ - ۴۵۷	
میرزا حیدر پسر میرزا سلطان نظر	
بسالت خان .. ۴۶۲	
میرزا خان ۱۲۱ - ۴۹۵ - ۴۹۶	
میرزا خان هاکم برار ۵۸۲	
میرزا خان خاندان ۴۷۷	
میرزا خان عبد الرحیم ۱۰۰	
میرزا خان مذهرایا میرزا جان	
۵۳۱ - ۱۴۳ - ۶۱

میرزا شاه حسین حاکم تہمہ	میرزا خرم پسر ۱۰-۹۰
۶۳۶	عزیز کوکہ .. ۹۳ - ۹۹۳
میرزا شاعر خ ۴۰ - ۴۰۷ -	میرزا خورشید نظر پسر خواجہ
۶۹۹ - ۶۹۸ - ۶۴۹ ..	ابوالحسن تربتی ۷۳۹
میرزا شاہنواز خان مددالدين	میرزا زادہ علي خان ۵۹
۶۲	میرزا راجہ .. ۲۷۳ - ۴۴۶
میرزا شرف الدين حسینی	میرزا راجہ بہار سنگھ ۶۰
یزنہ پادشاہ ۵۹ - ۴۱۳ -	میرزا راجہ جی سنگھ کچھواہہ
۵۱۴ - ۵۱۰ ۶۱ - ۲۲۲ - ۴۴۵
میرزا شرف الدين حسینی	میرزا رحمن دان .. ۷۱۱
احرارای .. ۶۴۶	میرزا رستم مغوی ۴۰ - ۱۷۸ -
میرزا شکراللہ پسر خان زمان ۵۲۵ - ۷۳۶
بہادر میرزا امان اللہ ۷۴۸	میرزا زین العابدین ۱۱۳
میرزا شمسی جہانگیر قلی	میرزا سادی پسر سیف خان
خان پھر میرزا عزیز کوکہ ۱۱۳
۴۸۵	میرزا سلطان مغوی ۶۱
میرزا صابر پسر میرزا باقر ۴۱۲	میرزا سلیمان والی بدخشان
میرزا صادق اردو بادی ۱۲۲	۵۹ - ۳۸۳ - ۵۰۶ - ۴۴۹
میرزا مغوی خان ۶۲	میرزا شادمان پسر میرزا کوکہ
میرزا عابد خان ... ۶۶۳ ۶۹۳

۴۷۳	میرزا عارف ... ۶۷۳
۳۹۵ - ۶۱۴ ...	میرزا عاقبت محمود سزار
۴۹۷ - ۶۱۳ - ۶۱۵ - ۶۱۶ - ۰	خان ... ۵۸۶
۶۶۰	میرزا عبدالرحمن درادی ۷۲۲
۵۹۳ ۱۳۳
۱۲۸	میرزا عبدالرحیم خانخاں
۲۵۷	(شف - خانخانان میرزا
میرزا علی اصغر پسر میرزا جعفر	عبدالرحیم) ۴۷ - ۱۹۲ -
۱۱۴	۳۹۹ - ۴۹۱ - ۴۵۳ -
میرزا علی بیگ اکبرشاهی ۶۰	۴۹۴ - ۴۹۷ - ۴۹۸ - ۴۹۹ -
میرزا علی یوسف خانی ۳۵۵	۷۰۰ - ۷۰۱ - ۷۰۷ - ۷۰۸ -
میرزا عیسیٰ آق خان ۶۰	۷۱۰ - ۷۰۹
میرزا غازی بیگ ۶۰ - ۴۰۱ -	میرزا عبد الرضا ... ۲۷۱
۴۸۲	میرزا عبدالسیدان فوجدار
میرزا غیاث الدین علی اصف	الد آباد ... ۷-۶
خان بخشی ۱۰۷ ۵۸۴	میرزا عبداللہ پسر میرزا
میرزا غیاث الدین محمد	عزیز کوکھ مخاطب به سودا
معروف به غیاث بیگ	خان ... ۴۹۳
طهرانی ... ۱۲۸	میرزا عبداللہ مغل ... ۶۱۹
میرزا فریدون خان برلاس ۶۰	میرزا عزیز کوکھ ۲۳۵ ۴۰۲ -

میرزا فقیر اللہ	۵۰۴ - ۵۰۵	میرزا محمد پسر افضل خان
میرزا فولاد بیگ پسر خداداد		... ۱۴۸
برلاس و احوال ملا محمد		میرزا محمد پسر میر بدیع
تقوی	... ۵۹	مشهدی ... ۷۷۴
میرزا قلی	... ۵۵۶	میرزا محمد تقی نظیری ۱۲۲
میرزا قوام الدین جعفر بیگ		میرزا محمد حکیم ۱۲۶ -
مخاطب بہ اصف خان		۴۸۲ ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۶۲۷ -
۴۲ - ۱۰۷ - ۱۰۹ - ۱۱۰		... ۴۳۸ - ۴۵۶ - ۴۶۵
میرزا کاظم	... ۳۲۰	میرزا محمد سعید ۲۷۲
میرزا کامران	۶۴ - ۶۵ -	میر محمد شریف پسر اسلام
۶۶ - ۳۷۴ - ۴۷۶ - ۵۵۵ -		خان مشهدی ۱۶۶
۵۵۶ - ۵۵۷ - ۵۶۷ - ۶۱۸ -		میرزا محمد ہاشم خلیفہ سلطان
... ۶۳۲	... ۶۳۲	... ۶۲
میرزا کوکہ	۶۸۲ ۶۸۷	میرزا محمد یار ... ۶۶۱
میرزا گدا	۵۰۴ - ۵۰۵	میر محمد ... ۲۲۴
میرزا لشکری پسر مخلص خان		میرزا مظفر حسین صفوی ۵۹
.. ۷۲۴	.. ۷۲۴	میرزا معالی قلعه دار گلپرگہ
میرزا محمد افضل	۴۸۹	... ۱۹۳
میرزا محمد پسر کیوم		میرزا مقیم نقشبذی ۹۲
مسیم الزمان	۴۹۰	میرزا مکرم خان صفوی ۶۱

* حرف نون *

نادر شاه ۵ - ۳۵۷ - ۳۶۰ -
 ۴۰۸ - ۴۶۵ - ۴۶۶ - ۵۰۳ -
 ۸۲۲ - ۸۲۳ - ۸۲۸ - ۸۲۹ -
 ناصر جنگ ۳۶۱ - ۳۶۲ -
 ۳۶۴ - ۳۶۸ -
 ناصر جنگ شهید ۸۳۲ - ۸۳۴ -
 ناصر خان محمد امان ۶۳ -
 ۳۰۰ -
 نامدار خان ۶۳ - ۵۳۴ -
 زاهر (قوم) .. ۴۱۰ -
 نثار .. ۹۶ -
 نثار محمد خان شیر جنگ
 ۴۶۵ -
 نجابت خان ۲۶۹ - ۳۰۵ -
 نجابت خان میرزا شجاع ۶۳ -
 نجم الدین علی خان ۲۴۳ -
 نجیب الدوله شیخ علی خان
 بهادر .. ۶۳ -

میرزا نجف خان بهادر ۵۴۸ -
 میرزا منوچهر ... ۲۷۱ -
 میرزا میرک رضوی خان ۵۹ -
 میرزا نعمت الله ... ۵۸۶ -
 میرزا نونر (یا بونر یا نونر)
 صفوی .. ۷۷۶ - ۲۱ -
 میرزا نورالدهر ... ۵۷۶ -
 میرزا نورالدین پسر میرزا
 غیاث الدین اصف خان
 ۹۳ - ۹۲ -
 میرزا نورالدین محمد ۳۷۵ -
 میرزا والی ... ۶۰ -
 میرزا هذال ۳۹۵ - ۳۹۴ -
 میرزا یار احمد اصفهانی ۴۰۸ -
 میرزا یار علی بیگ ۶۲ -
 میرزا یوسف خان ۱۰۹ -
 ... ۵۱۵ ۵۵۷ - ۶۲۷ -
 میرزا یوسف خان رضوی ۵۹ -
 ... ۱۲۶ - ۵۰۹ - ۶۴۸ -
 میوان (قوم) ... ۷۱۶ -

۷۵۷

نصیر خان (یا) نصیر خان

(یا) نصیری خان ۲۶۹

نصیر الدولہ ملاقات جنگ ۶۳

نصیرالدین محمد - ہمایوں

پادشاہ ملقب بہ جنت

[شیانی (شف - جنت

[شیانی (۹ - ۶۴ -

۶۵ - ۶۶ - ۷۳ - ۷۵ - ۷۸ -

۸۴ - ۸۳ - ۳۷۲ - ۳۷۳ -

۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۸۲ - ۳۹۶ -

۴۶۶ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۶ -

۴۷۹ - ۴۸۱ - ۵۰۷ - ۵۵۰ -

۵۶۴ - ۵۵۵ - ۵۵۶ - ۵۶۷ -

۶۱۳ - ۶۱۵ - ۶۱۶ - ۶۱۷ -

۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۲ - ۶۲۴ -

۶۳۲ - ۶۳۵ - ۶۳۶ - ۶۵۵ -

۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۸ - ۶۹۳ -

۷۰۹ - ۸۰۱ -

نصیر خان مخاطب بہ سپہدار

نحیب الدولہ نحیب خان

۵۴۷ - ۶۳

نذر بے (تالیق امام قلی خان)

۷۶۷

نذر بیگ اوزبک خان ۱۹۶

نذر بیگ تغائی ۴۴۱

نذر قلی .. ۸۲۳

نذر محمد خان ۷۷۷ - ۷۶۹

نذر محمد خان والی بلخ

مشہور بہ یلنگتوش ۱۸۹ -

۲۶۰ - ۴۰۴ - ۴۳۱ - ۷۴۰ -

۷۶۷ - ۷۶۱

نذر محمد خان والی توران

۱۷۱ - ۴۲۱ - ۴۲۳ - ۴۳۸ -

۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ -

نذر محمد سلطان ۴۳۷ - ۴۳۶

نراین داس (تھور .. ۹۲

نرمل .. ۲۲

نصارای خراسیس ۲۰ - ۲۴

نصرت جنگ خاندوران ۷۵۶ -

۷۴۲ - ۷۲۸ - ۷۲۶ - ۷۲۲	خان .. ۸۰۶
۷۶۰ - ۷۴۹ - ۷۴۷ ..	نصیری خان ۷۳۹ - ۷۴۳
نظام قلماق چراغچی بزم میرزا	۷۵۱ - ۷۵۲ - ۷۸۲ - ۷۸۳
۵۱۲ .. حکیم ۸۱۱ - ۷۸۴
نظر بہادر خوشگي .. ۶۳	نظام الدولہ [صفحہ] ۶۳ -
نعمت خان عالی .. ۴	۳۶۱ - ۳۶۵ - ۳۶۹ - ۳۷۰
نعیم بیگ پور اخلاص خان	نظام الدولہ ناصر جنگ ۶۳ -
۱۵۱ حسین بیگ	نظام الدین احمد ۶۶۲
نقیب خان قزويني ۵۳۰	نظام الدین خان .. ۷۹۷
نقیب خان میرغیاث الدین ۶۳	نظام الدین علي .. ۵۸۵
نہرو (یا) نہرو .. ۹۵	نظام الملک آصف جاہ (شف -
نواب آصف جاہ ۳ - ۱۲ -	[صف جاہ] ۶۳ - ۲۹
۱۷ - ۱۸ - ۲۱ - ۲۵ - ۲۶ -	۲۸۷ - ۳۵۸ - ۳۶۱ - ۳۶۳ -
۲۷ - ۳۰ - ۳۲ - ۴۱ -	۵۰۷ ۵۲۳ - ۵۴۰ - ۵۸۲ -
۸۳۲ - ۲۵۴ ۷۵۰ - ۷۹۲ - ۸۳۴
نواب آصف جاہ ثانی ۲۹ -	نظام الملک دکنی ۱۶۱ -
۴۰ - ۳۱	۱۸۸ - ۳۹۷ - ۵۱۶
نواب امیر الممالک صلابت جنگ	نظام الملک فتح جنگ بہادر
۳ - ۲۱ - ۲۲ - ۲۳ - ۲۴ -	نظام شاہ ۲۰۹ - ۲۶۳ -
۳۰ - ۲۹ - ۲۷ - ۲۶ - ۲۵ -	۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۲۰ - ۷۰۲

۳۹	۳۱ - ۳۴ - ۴۱ ..
۳۳ - ۳۱ نواب یمین الدوله	۴۴۹ .. نواب بانئي
۲۴۴ .. نوازش خان	۳۷ نواب سالار جنگ بهادر
- ۶۳ نوازش خان عبدالکافي	نواب شجاع الملک بهالنگ جنگ
۴۰۱ - ۴۳	۳۴ - ۲۸ - ۲۷
۲۳۸ - ۴ نورالحق	نواب ملايت جنگ امير الممالک
نور الدين پسر عم آصف خان	(شف - نواب امير الممالک)
۵۶۲ - ۵۶۱	۲۱ - ۳
۶۳ .. نور الدين قلبي	نواب مصصام الدوله شاه نواز
نور الدين محمد جهانگير پادشاه	خان خوافي (مصنف
ملقب به جنت مکاني	کتاب) ۱۱ - ۱۴ - ۱۶ -
(شف - جنت مکاني)	۱۷ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ -
۴ - ۹ - ۹۳ - ۱۱۱ - ۱۱۶ -	۲۳ - ۲۴ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۷ -
۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۲۹ - ۱۳۰ -	۲۹ - ۳۰ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۳ -
۱۲۱ - ۱۳۲ - ۱۳۴ - ۱۴۶ -	۳۵ - ۳۷ - ۳۸ ..
۱۴۸ - ۱۵۱ - ۱۵۳ - ۱۵۴ -	۳۵۹ .. نواب فتح جنگ
۱۵۵ - ۱۵۸ - ۱۶۲ - ۱۶۷ -	۲۹ نواب نظام الدوله ثاني
۱۷۲ - ۱۷۴ - ۱۸۲ - ۱۸۵ -	نواب نظام الدوله شهيد
۱۸۸ - ۱۹۰ - ۱۹۸ - ۲۰۶ -	نامر جنگ ۳ - ۱۲ -
۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۲۰ - ۲۵۹ -	۱۸ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۴ - ۳۸ -

۷۳۷	۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۴ - ۴۰۵
۶۳	..	نور قلیچ	۴۰۷ - ۴۰۹ - ۴۱۰ - ۴۱۱
		نور محل (مهرالنسا) دختر میرزا	۴۸۱ - ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۹۶
۱۳۰		غیث بیگ	۵۱۶ - ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۵۸
۵۱۱		نوروز بیگ قاقشال	۵۳۰ - ۵۶۱ - ۵۶۷ - ۵۷۱
۴۷۹	..	نورجی سفیددونی	۵۷۳ - ۵۷۵ - ۵۷۷ - ۵۸۳
		نول بائی مخاطب برائی	۵۸۸ - ۶۶۳ - ۶۶۷ - ۶۷۲
۳۲۰	۶۸۸ - ۶۹۰ - ۶۹۱ - ۶۹۳
۳۶۶	..	نول رای کایتیه	۷۰۴ - ۷۰۶ - ۷۰۸ - ۷۱۱
		نیا بت خان (یا) دیانت خان	۷۱۳ - ۷۱۷ - ۷۲۱ - ۷۲۲
۵۶۲	۷۲۳ - ۷۳۶ - ۷۳۵ - ۷۳۶
۶۳		نیا بت خان عرب	۷۳۷ - ۷۴۰ - ۷۴۲ - ۷۴۸
		نیکو سیر پسر بادشاه — زاده	۷۴۹ - ۷۴۹ - ۷۷۴ - ۷۷۵
۳۳۱	..	محمد اکبر	۱۹۳

نور العیان ..
نور الله خان پسر اسد الله خان
.. ..
۳۳۵

* حرف وار *

۶۰۱	و تو	میرزا غیث (۴۲ - ۱۳۰)
۶۰۲	و توزیان (قوم)	۱۳۱ - ۱۴۶ - ۱۵۱ - ۴۱۰
۶۰۱			و تو شوزیانی (قوم)	۵۷۴ - ۶۹۰ - ۷۰۶ - ۷۹۹

نور جهان بیگم (مهرالغساء) دختر

۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ -	وجیه (یا) جہیدہ (یا) جہتیدہ
۴۴۰ - ۴۳۹	۱۰۵
ونکت رام زمیڈدار پورگنڈہ پیرلاس	۱۰۹ .. وحدت علی
سرکار ایلکندل (یا) پیرلاس	وزارت خان متخلص بگرامی
۲۵۶ سرکار یلکندل	۲۶۷ - ۱۷
۱۴۴ .. ونکت راد	۶۳ .. وزیر جمیل
	۳۸۷ وزیر جمیل بیگ
	۸۱ - ۸۲ - ۱۶۰ - وزیر خان
	۶۹۴
	۶۳ وزیر خان حکیم علیم الدین
	۶۳ وزیر خان محمد طاهر
	۶۳ وزیر خان مقیم نام
	۲۶۹ وزیر خان نائب برهانپور
	۶۳ وزیر خان ہروی ..
	۳۱۱ وزیر معظم جعفر خان
	وقاص حاجی ایلچی نذر محمد
	۴۸۶ خان والی توران
	۶۳۸ ولی انگہ
	۶۴۵ ولی بیگ ذو القدر
	۴۳۳ - ۴۳۲ ولی محمد خان
<hr/>	
* حرف ہا *	
۲۸۷ .. ہادی خان	
۶۳ .. ہادی داد خان	
۲۰۱ ہادی داد خان انصاری	
۵۸۵	
۶۳ ہاشم خان پسر قاسم خان	
۶۷۱	
۶۴۰ .. ہانسو پسر عمان	
ہدایت اللہ پسر تربیت خان	
۴۹۷ - ۴۸۲	
۴۲۲ ہزارہ (قوم)	
ہزیر خان خلف الہ دوردی	

همت خان مير بخشي ۲۲۰ -	۶۳	خان ..
۲۷۴	همایون پادشاه ملقب به	
۶۳ همت خان مير عیسی	جنت آشیانی (شف	
۲۱۶ - ۶۳ هوشدار خان	جنت آشیانی) ۹ -	
هوشنگ پسر سلطان دانیال	۶۴ - ۶۵ - ۶۶ - ۷۳ -	
۷۱۴	۷۵ - ۷۸ - ۸۴ - ۲۴۳ -	
هیره کنیز دائی دل آرام مرزعه	۳۷۲ - ۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ -	
۱۳۳ نور جهان بیگم	۳۸۲ - ۳۹۶ - ۴۶۶ - ۴۶۸ -	
هیمو بقال ۶۶ - ۶۷ - ۷۳ -	۴۶۹ - ۴۷۹ - ۴۸۱ -	
۸۴ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ -	۵۰۷ - ۵۰۸ - ۵۰۹ - ۵۵۵ -	
۵۴۹ - ۵۵۶ - ۶۱۳ - ۶۱۴ -	۵۵۶ - ۵۶۷ - ۶۱۳ - ۶۱۵ -	
۶۲۳	۶۱۶ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ -	
	۶۲۲ - ۶۲۴ - ۶۳۲ - ۶۳۵ -	
	۶۳۶ - ۶۵۵ - ۶۶۰ - ۶۶۱ -	
	۶۶۸ - ۶۹۳ - ۷۰۹ - ۸۰۱ -	
	همت خان ۲۱۷ - ۸۰۷ -	
	۸۱۰ - ۸۱۱	
یادگار علی سلطان طالش (یا)	همت خان بهادر ۴۵۲ -	
۷۲۴ .. طانش	۶۰۷ - ۴۵۳	
یادگار عمزاده میرزا یوسف خان	همت خان سپهدار خان ۶۳	

* حرف یا *

۵۸۴	یمین الدوله آصفجاهی	۶۷۰	..	رضوی
خان	یمین الدوله آصف خان	۳۷۲	..	یار بیگ
-	خانخانان سده سالار (شف -	۳۵۰	..	یار علی بیگ
- ۱۵۶	آصف خان (۸۲۶	..	یار محمد
- ۱۵۷ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۹۵		- ۴۳۲ - ۴۳۳		یار محمد خان
- ۲۷۸ - ۳۱۱ - ۴۲۹ - ۴۵۴		۴۳۶
- ۴۸۶ - ۵۳۱ - ۵۷۷ - ۷۲۴		۲۷۴		یافت بن روح عم
۷۸۶	..	۷۴۳ - ۷۴۴		یاقوت خان حبشی
۱۷	یمین الدوله منصور جنگ	۷۵۰		یاقوت خدارزد خان
۲۵۷ - ۲۵۵	یوسف خان	۲۴۳ - ۲۴۲		یحیی پاشا
۲۵۶	یوسف خان (وز بهانی			یعقوب خان پسر ابراهیم خان
۶۳	یوسف خان کشمیری	۳۰۰
	یوسف خان ران حسین خان	۶۳		یعقوب خان بدخشی
۶۳	تکریم	۶۴		یکه تاز خان عبدالله بیگ
- ۱۰۶	یوسف زئی (قوم)	- ۶۴		یانگتوش خان بهادر
۵۵۹ - ۵۱۱ - ۴۸۱ - ۲۷۸		۴۶۸ - ۴۲۷
۵۲۹ - ۴	یوسف محمد خان	- ۱۷۲ - ۱۶۸		یمین الدوله
	یوسف محمد خان تاشکندی	- ۷۱۳ - ۴۱۸ - ۲۰۸ - ۱۸۰		
۴۱۸ - ۱۷۷ - ۶۴	..	۷۶۱ - ۷۴۵ - ۷۱۴

۱۹۶	..	یوام بیگ	یوسف محمدخان کوکلتاش ۹۳
۲۲۶	..	یهود	یولدارس خان (یا) یولدارش
۱۷۰	..	ییلای کریمکی	یوام بهادر اوزبک ۱۹۵

تمام شد اسمای مردمان و قبائل و اقوام

و يتلوه اسماء الامواضع

منظر درم در اسمای مواضع و قلعات

و آبها و کوهها و غیره

* حرف الف *	آب لاهور .. ۱۵۴
آب آمویہ .. ۴۳۶	آب مانچرا (یا) مانچرا ۱۱۶
آب بہت ۱۵۳ - ۷۰۸ - ۷۳۷ ۴۱۷ - ۱۷۷
آب بیدہ .. ۵۸۶ - ۵۶۶	آب موس .. ۴۱۴
آب پن پن .. ۱۱۷	آب مہذری .. ۴۶۶
آب تبتی ۱۶۰ - ۷۰۷ - ۷۵۷	آب نربندہ .. ۷۶۰ - ۷۵۳
آب جمنا .. ۵۴۵	آب زائیکان (یا) آب زایکان
آب جون .. ۱۵۰	.. ۳۷۱ - ۷۳۳ - ۸۲۳
آب جوی یعنی دریائے جونیور	آب سیر .. ۳۹۷
.. .. ۱۷۹	آب شام .. ۲۷۵ - ۱۶۳
آب جیکون .. ۴۳۷	آب محل .. ۶۵۰
آب چیتل .. ۷۱۴	آگرہ ۶۸ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۵ -
آب سندھ .. ۳۷۳	۸۲ - ۸۳ - ۸۴ - ۸۹ - ۹۰ -
آب غوربند .. ۴۷۷	۱۰۸ - ۱۵۲ - ۱۵۶ - ۱۵۸ -
آب گنگ ۱۱۵ - ۱۱۶ -	۱۷۵ - ۲۰۴ - ۲۲۵ - ۲۲۷ -
.. .. ۳۸۶ - ۳۹۸	۲۵۳ - ۲۹۳ - ۳۰۹ - ۳۱۵ -

۸۲۲ - ۸۰۳ - ۸۰۰ ..	۲۳۱ - ۳۳۲ - ۳۷۶ - ۳۹۰ -
۴۷۵ .. اجود مہن	۴۰۷ - ۴۲۸ - ۴۶۰ - ۴۶۶ -
۷۷۲ .. اجیانہ	۵۱۶ - ۵۲۸ - ۵۴۶ - ۵۴۹ -
۷۵۱ - ۳۴۹ - ۲۳۵ اجین	۵۶۲ - ۵۶۶ - ۶۱۰ - ۶۲۸ -
۷۹۸ - ۱۱۶ اجینہ (یا) اجینہ	۶۳۰ - ۶۳۲ - ۶۳۷ - ۶۴۱ -
احمد آباد (یا) احمد آباد	۶۴۹ - ۶۶۱ - ۶۶۶ - ۶۷۲ -
گجرات (شف - صوبہ)	۶۷۳ - ۶۷۹ - ۶۹۴ - ۷۱۳ -
احمد آباد گجرات (۹۱ -	۷۱۴ - ۷۱۶ - ۷۲۴ - ۷۲۶ -
۹۴ - ۹۵ - ۹۶ - ۹۷ - ۹۸ -	۷۳۸
۹۹ - ۱۳۵ - ۱۵۶ - ۱۷۴ -	آنبیر ۲۳۱
۱۷۹ - ۱۹۶ - ۲۳۷ - ۲۳۹ -	ایراہیم آباد صوبہ ہرہ ۳۰۰
۲۴۰ - ۲۹۹ - ۵۲۸ - ۶۶۰ -	اتارہ ۳۸۵
۶۶۱ - ۶۷۶ - ۶۷۷ - ۶۷۸ -	اتک ۱۹۱ - ۲۵۴
۶۸۲ - ۶۸۹ - ۶۹۴ - ۶۹۵ -	اجمیر (شف - صوبہ اجمیر)
۶۹۸ - ۷۱۳ - ۷۴۸ ..	۱۵۱ - ۲۱۶ - ۲۵۴ - ۲۶۰ -
۵۶۲ .. احمد شان	۲۶۳ - ۳۰۰ - ۳۳۵ - ۴۰۱ -
احمد نگر ۱۲۱ - ۱۲۳ -	۴۰۲ - ۴۴۷ - ۴۵۵ - ۴۹۵ -
۱۴۳ - ۱۹۲ - ۲۶۳ - ۲۶۸ -	۵۰۹ - ۵۱۴ - ۵۴۳ - ۵۹۵ -
۲۶۹ - ۳۱۲ - ۴۵۳ - ۴۵۵ -	۵۹۶ - ۶۴۶ - ۶۶۹ - ۶۷۴ -
۵۰۴ - ۵۱۸ - ۵۲۸ - ۶۰۹ -	۶۸۸ - ۷۴۵ - ۷۸۸ - ۸۹ -

۴۴۸ .. اعز آباد	۶۱۰ - ۶۵۹ - ۶۹۸ - ۶۹۹
۱۹۷ .. اعظم نگر بنگاپور	۷۰۲ - ۷۰۴ - ۷۴۵ - ۷۴۶
۵۵۵ .. افغانستان	۷۸۳ - ۷۸۸ - ۸۱۳
اکبر آباد (شف صوبہ اکبر آباد)	۱۹۳ - ۶۰۷
۱۱۳ - ۱۳۵ - ۱۵۰ - ۱۶۰	ادنی
۱۶۳ - ۱۸۲ - ۲۱۹ - ۲۱۹	ادیپور
۲۳۲ - ۲۷۶ - ۲۹۶ - ۳۰۹	اردستان
۳۲۳ - ۳۳۳ - ۴۰۱ - ۴۰۷	ارکات (یا) ارکات ۲۰ - ۲۴
۴۲۹ - ۴۳۰ - ۴۵۹ - ۴۶۰ ۳۸ - ۳۰۲
۴۶۳ - ۴۶۴ - ۴۹۲ - ۵۰۶	ارکنج ۷۶۷
۵۱۱ - ۵۲۶ - ۵۳۸ - ۵۳۹	استنبول ۲۴۱
۵۴۰ - ۵۷۶ - ۵۸۸ - ۵۸۹	اسلام آباد ۴۲۰ - ۴۲۷ - ۴۲۹
۵۹۵ - ۶۱۰ - ۷۳۶ - ۷۶۲	اسلام آباد متھرا ۱۷۹ - ۲۷۳
۷۶۵ - ۷۸۰ - ۷۹۹ - ۸۱۰	اسلام پوری مع — ررف به
۸۱۵ - ۸۱۸ - ۸۱۹ - ۸۳۱	برم پوری (یا) اسلام آباد
اکبر نگر (یا) اکبر نگر بنگالہ	برم پوری ۳۱۴ - ۴۹۸
۱۱۸ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۲۰۰ ۶۰۷ - ۸۱۰
۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۸ - ۴۶۴	اسلام گدھہ عرف راہیری ۲۹۲
الذن (یا) للذن ۵۸۷	اشتی (یا) آشتی برار ۱۸۸
الہ آباد (شف - صوبہ الہ آباد)	اصفہان ۱۲۸ - ۴۳۸ - ۸۲۴
	اعتماد پور ۹۰

ایران زمین ۴ - ۹۰	۴۹۷ - ۱۹۴ - ۲۲۳
۱۰۷ - ۱۲۵ - ۱۶۷ - ۱۷۸ ۴۱۰ - ۴۱۱
۱۸۹ - ۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۲۳	۴۲۴ - ۴۴۰ - ۴۴۲ - ۴۴۳
۲۲۷ - ۲۲۸ - ۲۳۵ - ۲۴۳	۶۵۴ - ۶۷۱ - ۶۸۱ - ۷۸۵
۲۸۲ - ۴۲۵ - ۴۲۶ - ۴۳۷	ادرکنج .. ۳۴۷
۴۶۵ - ۴۷۶ - ۴۹۰ - ۴۹۵	اورنگ آباد ۱۵ - ۱۷
۴۹۷ - ۵۰۷ - ۵۵۷ - ۵۹۱	۱۸ - ۲۱ - ۲۶ - ۲۹ - ۳۰
۶۳۶ - ۷۴۰ - ۷۶۵ - ۸۰۶	۳۱ - ۴۰ - ۱۶۵ - ۱۶۷
۸۲۵ - ۸۲۴	۲۰۵ - ۲۰۶ - ۲۱۷ - ۲۴۰
۲۷۹ .. ایرج	۲۵۵ - ۲۶۳ - ۲۶۶ - ۳۰۴
۷۹۶ - ۶۰۶ .. ایگلوج	۳۴۸ - ۳۵۱ - ۳۶۰ - ۳۶۲
۱۸۶ - ۱۴۰ - ۲۹ ایگلور	۳۶۹ - ۴۶۳ - ۵۲۲ - ۵۲۳
۲۱۱ - ۲۴۷ - ۲۷۰ - ۴۸۲	۶۱۰ - ۷۸۹ - ۷۹۱ - ۸۰۶
۷۹۲ - ۷۱۹	۴۱۴ .. اورنگ گده
<hr/>	
* حرف با *	
۴۷ .. با با خاتون	۸۷ - اورندچه
۷۶۳ باره	۴۱۶ - ۴۲۸
۶۹۷ .. باره موله کشمیر	۹۱ - ۱۰۷
۵۶۵ .. باریک آب	ایران (یا) ایران دیار (یا)

باسم .. ۱۴۴ - ۱۴۵	بتحیوة .. ۱۷۳
باغ اعز آباد .. ۵۳۳	بخارا ۱۹۰ - ۴۳۵ - ۴۳۷
باغ بیگم .. ۳۱	۴۳۸ - ۴۳۹ - ۴۴۰ - ۷۶۸
باغ زین آباد .. ۱۶۰	بدان دیس .. ۷۰۲
باغ سعادت آباد ۷۳۴	بدخشان (یا) بدخشانات ۶۴ -
باغ فرمانپوری (یا) باغ فرح	۹۵ - ۱۶۲ - ۱۷۰ - ۱۹۸ -
نیازی .. ۲۱۷	۲۲۱ - ۲۸۰ - ۳۷۲ - ۴۲۰ -
باغ کاسوان .. ۵۶۷	۴۳۱ - ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۴۴۰ -
باغ موان .. ۴۴۲	۴۴۲ - ۴۸۸ - ۵۸۸ - ۶۱۸ -
باغ نور منزل ۵۳۲ - ۲۲۰	۶۴۳ - ۷۶۷ - ۷۶۹ - ۷۷۰ -
باقر آباد ملتان .. ۴۱۰	۷۷۳ - ۷۷۴ - ۷۷۶ - ۸۱۹ -
بالا پور (یا) بالا پور ہزار ۵۸۶ -	بدن پور ڈی ڈی .. ۳۷۱
.. ۶۹۹ - ۷۰۵ - ۷۲۶	ہزار (شب موئے ہزار) ۱۸ -
بالاکھٹ (یا) بالاکھٹ دکن	۱۹ - ۲۲ - ۲۹ - ۴۰ - ۲۱۱ -
(یا) بالاکھٹ کرناتک	۲۴۰ - ۲۷۱ - ۲۹۰ - ۳۵۴ -
۱۱۱ - ۱۴۲ - ۲۱۲ - ۵۱۷	۳۵۶ - ۳۷۰ - ۳۷۱ - ۵۲۲ -
۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۲۱ - ۷۰۳ -	۵۸۲ - ۵۸۶ - ۵۹۷ - ۶۸۲ -
۷۰۴ - ۷۰۵ - ۷۵۱ - ۷۵۳	۶۹۹ - ۷۰۴ - ۷۰۶ - ۷۲۶ - ۷۴۵ -
بالکندہ ۳۵۴ - ۳۵۵ - ۳۵۶	۷۵۳ - ۷۵۵ - ۷۶۲ - ۷۶۳ -
باندہر .. ۷۶۱	۷۸۸ - ۷۹۲ - ۱۲۴ ..

۷۸۸ - ۷۸۹ - ۷۹۲ - ۷۹۹ -	برج شیر حاجی .. ۵۸۱
۸۰۴ - ۸۰۵ - ۸۲۴ ..	بردوان ۱۹۴ - ۳۹۹ - ۴۰۰
برهم پُتر (دریا) .. ۴۷۴	برده ۹۷
برهم پُتر (دریا) .. ۴۹۸	برهان پور (شف صوبہ برہان پور)
بست .. ۴۲۴ - ۱۹۹	۱۲۴ - ۱۴۰ - ۱۴۱ - ۱۴۲ -
بسمت صوبہ بیدر (شف -	۱۴۳ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۵۱ -
پرگندہ بسمت) ۸۱۷	۱۵۷ - ۱۵۹ - ۱۶۵ - ۱۶۷ -
بسمت پور .. ۵۵۴	۱۷۵ - ۱۸۰ - ۱۸۶ - ۱۹۷ -
بسمت گدھ .. ۴۹۹	۲۰۵ - ۲۱۵ - ۲۱۷ - ۲۲۳ -
بصرہ ۲۴۱ - ۲۴۲ - ۲۴۳ -	۲۲۴ - ۲۲۸ - ۲۴۰ - ۲۷۱ -
.. .. ۵۷۸ - ۴۹۰	۲۷۲ - ۲۷۶ - ۲۹۰ - ۳۲۶ -
بغداد .. ۲۴۲ - ۹۱	۳۶۲ - ۳۷۲ - ۳۹۰ - ۳۹۹ -
بگلانہ (مضاف خندیس)	۴۲۵ - ۴۶۲ - ۵۱۶ - ۵۱۷ -
۲۱۵ - ۳۹۰ - ۴۱۳ - ۴۳۸ -	۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۸ - ۵۳۹ -
بلج .. ۴۲۲	۵۸۷ - ۵۸۷ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۸۷ -
بلخ ۲۵ - ۱۶۲ - ۱۶۹ -	۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۵ - ۷۰۶ -
۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۹۰ - ۱۹۹ -	۷۰۷ - ۷۱۸ - ۷۲۱ - ۷۲۲ -
۲۲۱ - ۲۵۲ - ۲۵۹ - ۲۶۰ -	۷۲۶ - ۷۲۹ - ۷۳۶ - ۷۳۸ -
۲۸۰ - ۳۷۲ - ۴۲۰ - ۴۳۱ -	۷۴۲ - ۷۴۴ - ۷۴۸ - ۷۵۰ -
۴۳۳ - ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۴۴۰ -	۷۵۳ - ۷۵۷ - ۷۵۸ - ۷۸۷ -

بذدر سورت (شف - سورت)	۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۳ - ۱۴۴
۱۴۵ - ۱۴۷ - ۱۴۶ - ۱۴۷	۱۴۱ - ۱۴۷ - ۱۴۸
۲۱۱ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۸۶	۱۴۹ - ۱۴۴ - ۵۸۸ - ۵۹۷
۳۲۸ - ۳۷۳ - ۴۱۲ - ۵۰۴	۷۴۰ - ۷۶۷ - ۷۶۸ - ۷۶۹
۸۲۱ - ۵۷۸ - .. - ..	۷۷۰ - ۷۷۳ - ۷۷۶ - ۷۷۷
بذدر عباسي .. ۲۱۱	۸۲۵
بذدر لاهري ۵۷۸ - ۴۹۰	بلدہ برهانپور (شف - برهانپور)
بذدر هوکلي .. ۱۸۳	۷۸۷
بندھيا چل .. ۴۱۴	بلدہ گور ۷۴
بندیل کھنڈ ۴۲۷ - ۴۲۰	بلدہ لاهور ۶۱۴
بنکا پور (يا) بیکا پور د (يا)	بل سالار (يا) بل سالار ۴۳۴
بنکا پور .. ۱۹۳	باوچستان .. ۱۰۵
بنگالہ يا بنگ (شف - صوبہ)	بنارس ۲۱۳ - ۲۷۷
بنگالہ (۲۴ - ۷۴ - ۷۷	۳۸۶ - ۳۹۴ - ۴۰۰ - ۷۸۴
۸۶ - ۸۷ - ۸۹ - ۱۰۵ - ۱۰۷	بذدر بلال ۵۲۴ - ۶۸۴
۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰ - ۱۳۶	بذدر پهلچري يا - پهلچري
۱۳۷ - ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۸	يا - پهلچري (شف -
۱۵۳ - ۱۶۳ - ۱۷۸ - ۱۸۱	پهلچري) ۲۰ - ۲۴
۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۵ - ۱۹۴	۲۵ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶۸
۲۱۳ - ۲۲۲ - ۲۳۴ - ۲۵۱	بذدر ديور .. ۶۸۴

۲۶۳	بني نگر عرب آتذور قوال	۲۷۵ - ۲۹۰ - ۲۹۳ - ۲۹۹
	بودن مضاف نافذير (شف	۳۰۰ - ۳۲۲ - ۳۲۳ - ۳۶۵
۳۵۴	پرگنه بودن)	۳۹۱ - ۳۹۲ - ۳۹۴ - ۳۹۵
۲۴۸	بوریه (يا) پوریه	۳۹۴ - ۴۰۴ - ۴۰۳ - ۴۶۰
۵۱۸ - ۱۴۳ - ۱۴۰	بهاآوري	۴۷۲ - ۴۷۳ - ۵۱۱ - ۵۱۳
۵۱۱ - ۴۷۳ - ۴۷۴	بهاآبي	۵۲۵ - ۵۵۱ - ۵۵۸ - ۵۶۱
۵۹۳	بهادر پور بنارس	۵۶۳ - ۵۹۴ - ۶۳۳ - ۶۳۴
۸۰۴ - ۷۸۹	بهادر پوره	۶۴۵ - ۶۴۶ - ۶۴۱ - ۶۴۴
۷۹۶ - ۶۰۶	بهادر گدھے	۶۴۹ - ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۲
- ۸۷	بهار (شف - صوبه بهار)	۶۵۵ - ۶۵۶ - ۶۶۴ - ۶۶۵
- ۱۷۹ - ۱۱۸ - ۱۱۶ - ۱۱۰		۶۷۰ - ۶۸۰ - ۶۸۶ - ۷۰۷
- ۲۵۱ - ۲۱۳ - ۱۹۱ - ۱۸۱		۷۱۴ - ۷۲۱ - ۷۴۱ - ۷۵۸
- ۳۹۳ - ۳۹۲ - ۲۹۸ - ۲۷۹		۸۱۰ - ۸۱۹ - ۸۲۱ ..
- ۳۹۶ - ۴۰۰ - ۴۰۵ - ۴۵۳		بنگش ۱۲۷ - ۴۲۵ - ۵۶۶
- ۴۵۴ - ۴۷۲ - ۴۷۳ - ۴۹۷		بنگش .. ۵۹۳
- ۴۱۳ - ۵۱۳ - ۵۴۷ - ۶۱۵		بنگشات .. ۲۵۴
- ۶۱۶ - ۶۱۴ - ۶۱۰ - ۶۱۲		بنگ و بهار (شف - صوبه بنگ
- ۶۵۶ - ۶۵۵ - ۶۵۱ - ۶۴۴		د بهار) ۴۷۸ ۵۵۸
- ۷۰۸ - ۶۸۵ - ۶۸۰ - ۶۶۴		بني شاه درک .. ۲۹۲
- ۷۷۴ - ۷۳۶ - ۷۳۲ - ۷۱۳		بني شاه گدھے ۵۰۲ - ۶۰۸

۵۳۱ بهیضه	۷۷۵
بهیضه (یا) بهیضه (یا) بهیضه	۵۹۷ - ۱۸۹ .. بهاکاپور
۴۹۸ - ۲۷۰	۴۵۰ .. بهاکاپور بهار
بیاک (شف - پرگنه بیاک)	۴۱۷ - ۱۷۷ - ۲۶ بهالکی
۸۳	۷۲۹ بهاندیور
۵۵۵ بیانه	بهیضه یا مذهبها مضافات شیراز
۲۸۴ بیت الله	۲۴۲
بیجاپور ۱۶ - ۱۴۳ - ۱۴۵ -	۵۰۹ بهته
۱۴۸ - ۱۶۳ - ۱۶۸ - ۱۹۳ -	۵۴۷ بهدار
۲۰۱ - ۲۳۲ - ۲۳۸ - ۲۳۹ -	۵۲۵ بهرام پوره
۲۴۷ - ۲۵۴ - ۲۶۳ - ۲۷۴ -	۸۱۴ - ۱۸۲ .. بهراج
۲۸۸ - ۳۰۲ - ۳۰۷ - ۳۱۲ -	بهرونج (یا) بهرونجه ۹۶ -
۴۱۸ - ۴۵۲ - ۴۵۴ - ۵۰۷ -	۴۹۸ - ۴۷۸
۵۱۸ - ۵۲۹ - ۵۳۴ - ۵۴۸ -	۸۹ - ۱۰۵ - ۳۰۳ - بهکر
۵۹۴ - ۵۹۷ - ۵۹۸ - ۵۹۹ -	۳۹۵ - ۵۲۹ - ۴۳۴ - ۸۰۰ -
۷۱۹ - ۷۴۲ - ۷۵۴ - ۷۵۶ -	۸۲۵ - ۸۲۸ - ۸۲۹ ..
۷۶۳ - ۷۹۲ - ۷۹۵ - ۸۰۲ -	۷۶۴ بهلوان
۸۰۶ - ۸۱۰ - ۸۳۳ ..	۱۵۴ بهنجر
بهیجاگده ۳۹۰ - ۷۱۲ - ۷۵۳ -	۵۴۴ بهوبال مالوه
بیدر - (شف صوره بیدر) ۲۶ -	۸۲۲ بهور

پتھان (شف پرگنہ پتھان)	۱۷۷ - ۱۷۸ - ۳۵۰ - ۳۶۵
۴۸۳	۵۳۶ - ۵۶۹ - ۸۰۶ - ۸۱۴
پتھری ۳۵۶ - ۴۸۹ - ۷۰۰	بیر (یا) بیرگانوں (شف پرگنہ
پتن (یا) پتن کجرات ۹۶ -	بیر) ۱۷۵ - ۱۹۷ - ۴۰۶
۹۸ - ۹۹ - ۲۳۵ - ۲۳۶	۴۱۸ - ۸۱۵ - ۷۲۶ - ۷۴۵
۳۸۰ - ۴۷۲ - ۵۱۱ - ۶۶۰	۷۶۲
۶۶۱ - ۶۷۵ - ۶۷۶ - ۶۷۸	بیہ رازہ ۱۹۵ - ۴۰۳ - ۲۱۰
۷۴۵ - ۶۹۴	۸۰۱
پتھہ (شف - صوبہ پتھہ) ۲۱۶ -	بیہ رول ۴۱۵
۱۸۱ - ۲۱۳ - ۲۲۲ - ۲۵۹	بیضابور
۲۸۷ - ۳۲۳ - ۳۲۶ - ۳۴۰	بیگانیر .. ۳۲۴ - ۳۷۸
۳۹۳ - ۴۴۵ - ۴۵۴ - ۴۷۳	
۵۱۳ - ۵۲۵ - ۵۵۳ - ۶۳۱	
۶۳۴ - ۶۴۱ - ۸۳۱ ..	
پتھہ جالندھر ۲۰۵ - ۲۵۰	پانہری ۴۹۵
پرسور ۳۶۰	پانباتی (یا) پانباتی ۳۵۰
پرگنہ الور ۴۸۴ ..	پاندیہ بیرگانوں (یا) بیرگانوں
پرگنہ امیتھی (یا) امیتھی	۷۸۳
۱۹۵	پانی پت ۵۳۳ - ۶۲۳
۳۵	پانیان گھاٹ ۷۵۳ - ۷۳۹
پرگنہ اندور ۳۵ ..	پیلی ۱۳۷ - ۱۹۴

* حرف پے *

پرگنہ رکلور سرکار ناندير ۵۸۲	پرگنہ بسمیت موبہ بيدر ۸۱۷
پرگنہ ہنديہ .. ۵۶۳	پرگنہ بون - مضاف ناندير ۳۵۴
پرگنہ .. ۵۰۱	پرگنہ بولاس سرکار ايلکندل
پرگنہ ۱۱۴ - ۱۶۸ - ۱۸۷ -	(يا) بولاس سرکار ايلکندل
۲۰۸ - ۵۰۷ - ۷۴۴ - ۷۵۲ - ۲۵۶
.. .. ۷۶۱ - ۷۸۲	پرگنہ بهانير .. ۳۲۸
پرگنہ ۲۵۰ - ۲۵۴ - ۲۸۱ -	پرگنہ بياک .. ۸۳
.. ۳۰۰ - ۴۸۱ - ۸۳۰	پرگنہ بيدر .. ۷۲۶
پنجاب (شف - موبہ پنجاب)	پرگنہ پتھان .. ۴۸۳
۶۶ - ۶۸ - ۷۸ - ۸۲ - ۹۰ -	پرگنہ جاپس .. ۱۳۹
۱۷۴ - ۲۰۵ - ۲۹۷ - ۳۷۵ -	پرگنہ چلکانون موبہ برار ۸۳۵
۳۷۸ - ۴۸۲ - ۵۸۴ - ۵۱۵ -	پرگنہ چنددار .. ۲۲۱
۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۴۹ - ۶۰۳ -	پرگنہ سامانہ .. ۴۷۶
۶۱۱ - ۶۱۳ - ۶۱۴ - ۶۲۳ -	پرگنہ سردر .. ۶۳۷
۶۳۸ - ۶۴۶ - ۶۴۹ - ۶۴۸ -	پرگنہ ساکرور ۲۱۱ - ۶۲۸
۶۴۹ - ۶۵۰ - ۶۵۶ - ۶۶۶ -	پرگنہ شاد آباد .. ۵۹۵
۶۶۷ - ۷۲۸ - ۷۷۴ - ۷۸۱ -	پرگنہ شجاعت پور ۷۵۵
.. .. ۸۱۰	پرگنہ کلياک .. ۲۵۶
پرگنہ ۵۴۰	پرگنہ کوکاک .. ۱۲۴
پرگنہ ماندل .. ۱۲۴	پرگنہ دکرچند .. ۱۶۰

۴۳۹ - ۳۹۶ ..	تدريز	۴۱۴ ..	يونار خاندیس
۴۱۴ ..	تپلي	۵۰۱ ..	يون گدهه
۷۳۷ ..	تربيت	په واهچري (يا) په - ولچري	
ترچند - اياي (يا)	ترچند ايلي	(يا) په واهچري	۲۰ - ۲۴ -
۲۰۵		۳۶۸ - ۳۵ - ۳۴ - ۲۵ ..	
۲۸۳ - ۴۴۲	ترکستان	• حرف تا •	
۷۳۸ ..	ترمک		
ترنگل - واري (شف - قلعه		۴۷۳ ..	تاجپور
۷۴۷ ..	ترنگل واري (۱۶۹ ..	تارا گدهه
۷۷۴ - ۴۹۷ - ۳۹۳	تربت	۲۵۷ ..	تاريکنده
۴۶۹ ..	تغلق آباد	۷۶۷ ..	تاشکند
تکړوئي (يا) نکړوئي مضاف		۴۵۵ - ۴۴۸	تالاب اناساگر
۴۳۴ ..	اردیسه	۲۹۲ ..	تالاب بهکر
۳۴۷ ..	تل کوکن	۷۲۹ ..	تالاب مهيدده
- ۱۱۵	تلنگانه (يا) تلنگ	۷۱۳ ..	تالاب کانگریه
- ۲۵۵ - ۲۰۱ - ۱۴۸ - ۱۳۶		۷۹۱ ..	تالاب کلان
- ۵۸۷ - ۵۸۵ - ۴۱۰ - ۳۹۸		۷۶۰ ..	قال کانون
- ۷۶۳ - ۷۵۰ - ۷۴۵ - ۷۰۷		۷۷ ..	قايبدان
۷۹۴		۱۸۰ ..	قبت
۳۷۹	تلواره	۷۵۷ ..	قبتی (آب)

<p>• حرف تے •</p> <p>تاذیہ ۱۸۵ - ۲۱۳ - ۲۱۸ -</p> <p>۳۹۲ - ۴۷۳ - ۵۱۱ - ۶۴۲ -</p> <p>۶۵۰ - ۶۴۴</p> <p>تتہ (یا) تتہہ (شف - موبہ)</p> <p>تتہہ (۱۳۹ - ۱۴۰ -)</p> <p>۱۷۲ - ۱۷۳ - ۲۲۶ - ۳۰۳ -</p> <p>۳۹۵ - ۴۸۳ - ۵۱۲ - ۵۳۲ -</p> <p>۴۵۴ - - ۶۹۷ - ۸۲۸ -</p>	<p>تک شیر (یا) تک شر ۴۲۲</p> <p>توران (یا) توران دیار ۱۰۹ -</p> <p>۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۸۹ - ۴۰۰ -</p> <p>۴۰۹ - ۴۳۳ - ۴۳۶ - ۴۳۹ -</p> <p>۴۴۴ - ۴۸۶ - ۵۰۳ - ۵۶۵ -</p> <p>۵۸۸ - ۵۸۹ - ۶۷۳ - ۷۶۸ -</p> <p>۷۶۹ - ۸۲۳ - ۸۳۲ - ۸۲۴ -</p> <p>تورکل (یا) نورکل ۲۸۸</p> <p>تورنا حصار .. ۲۹۳</p> <p>تورہ .. ۴۹۵</p> <p>تون .. ۴۲۲</p>
<p>• حرف جیم •</p> <p>جالذیور ۵۱۷ - ۷۲۷ - ۷۴۵ -</p> <p>جالذہر ۱۰۵ - ۳۷۹ - ۵۴۹ -</p> <p>جالذہ ۱۶۱</p> <p>جالور ۶۷۸ - ۶۹۴ -</p> <p>جام ۴۷۸ - ۶۲۲ -</p> <p>جامکھیری ۱۶۱</p> <p>جانبدی (یا) جاتبدی ۲۳۰</p> <p>جانڈانیر .. ۹۷ - ۴۶۶ -</p>	<p>تہارہ (یا) تہاتہ (یا) تہارہ</p> <p>.. .. ۷۷۴</p> <p>تہانڈہ انڈی ۳۵۷</p> <p>تہانڈہ چانی .. ۷۷۹</p> <p>تہانڈہ کوتھامیر .. ۲۴</p> <p>تہانڈہ گندمک .. ۲۵۱</p> <p>تہانڈہ میسوری .. ۴۹۸</p> <p>تہانیسر .. ۷۱۹ - ۸۰۵ -</p> <p>تہیرہ .. ۱۰۷ - ۱۰۹ -</p>

جونیور	۸۲ - ۸۶ - ۱۲۵ -	جایس مضاف لکھنؤ (شف	پرگنہ جایس) ۱۳۹ - ۱۹۵
۱۷۹ - ۲۱۲ - ۳۸۶ - ۲۵۴	۳۹۵ - ۴۲۵ - ۴۷۲ - ۴۹۷ -	جگتا ۲۲۰	جگدلک .. ۲۷۶
۵۲۵ - ۵۹۳ - ۶۲۶ - ۶۲۵	۶۳۱ - ۶۳۲ - ۶۳۹ - ۶۴۵ -	جگدیس پور .. ۳۹۶	جلال آباد ۳۵۰ - ۲۵۱ - ۶۳۹ -
۶۵۳ - ۶۶۲ - ۶۹۷ -	چونہ گدھہ (یا) جونا گدھہ -	جلکانون صوبہ برار ۸۳۵	جمو ۱۲۷ - ۲۵۰ - ۲۶۸ -
(یا) چونہ گدھہ مضاف	صوبہ گجرات ۴۰۳ - ۵۳۰	جنت آباد عرف گور ۵۵۷
۵۲۵ - ۶۸۲ - ۶۹۳ - ۶۹۵ -	جھانسی .. ۴۲۸	جنیر (یا) جنیر دکن (یا)	قلعہ جنیر (شف قلعہ
جھانگیرنگر مع - روف بدھاکہ	.. ۱۶۴ - ۱۸۵ - ۲۱۹ -	جنیر) ۱۲۲ - ۲۰۸ -	۶۲۷ - ۷۱۳ - ۷۴۱ - ۷۴۵ -
جیتارن .. ۴۴۸	جیت پور .. ۴۸۷	.. ۷۴۶ - ۷۴۸ - ۷۶۹ -	جودھ پور ۳۷۸ - ۳۴۰ - ۴۴۷ -
جیٹھون .. ۴۳۸	جٹکام .. ۱۶۴ ۸۰۳ - ۵۹۵ -	جڑا پور .. ۴۱۵
جاکنہ (یا) جاکتہ ۲۰۵	جٹکام .. ۱۶۴	جون ۲۴۴ - ۶۲۰ - ۷۷۸ - ۸۳۱

* حرف چے *

چانددا (يا) چاندرا	۴۱۹	چہتر دوار	۴۱۰ ..
.. ..	۲۷۲ - ۲۷۰	چہترہ	۴۲۷ ..
چاندي	۴۴۶ ..	چيتل درک	۶۱۲ ..
چنگوبہ (يا) چنگوبہ (يا)		چيتور (يا) چيت پور	۵۵۱ -
چنگوبہ	۴۱۷ - ۱۷۷	۸۰۳ - ۶۴۶
چکلا تھانہ	۷۴۳ ..	چينا پتن	۳۵ ..
چکلا اٹارہ	۸۳۱ ..	* حوف جا *	
چکوئي (يا) چکوئي	۸۰۱		
چمار کونڈہ از مصالات احمد نگر		حاجي پور	۵۵۳ - ۶۳۱
.. ..	۷۴۶ ..	۶۳۴ - ۶۴۱ - ۶۸۰ - ۶۸۱	
چناب	۲۴۹ ..	حجاز	۹۷ - ۷۴ - ۹۷
چنتارور	۴۱۴ ..	۱۰۵ - ۱۲۵ - ۲۳۸ - ۳۷۳	
چندن ر مندن	۵۵۶	۳۷۷ - ۳۸۰ - ۳۸۴ - ۵۲۴	
چندوار (شف برگٹہ چندوار)		۵۵۰ - ۵۷۷ - ۶۱۹ - ۶۳۱	
.. ..	۲۲۱	۶۸۳ - ۶۷۹ - ۶۳۲
چنگيز ہتي	۱۵۴ ..	حرمين شريفين	۲۲۰ - ۲۳۵
چوہرہ	۸۰۵ ..	حسن ابدال	۲۶۲ - ۴۴۹
چورا گدھہ مضاف موبہ الروہ		۵۵۹ - ۵۶۰
۸۰ - ۲۰۱ - ۵۲۷ - ۷۶۳		حصار ايرج	۴۱۶ ..
چوسا (يا) چوسا	۶۳۹ - ۶۶۱	حصار بيلر	۵۱۸ ..

حصار بهون .. ۶۴۸	خاندیس (۶۹ - ۸۸ -
حصار تورنا — ۳۰۶	۱۰۱ - ۲۱۵ - ۳۲۷ - ۳۶۲ -
حصار چاندور .. ۲۰۹	۳۶۳ - ۳۶۴ - ۳۶۹ - ۳۹۰ -
حصار دهرپ .. ۲۰۹	۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۲۲ - ۵۲۲ -
حصار شادمان .. ۳۷۲	۵۳۱ - ۴۶۹ - ۴۷۰ - ۶۸۵ -
حصار کاجنه (یا) کاجنه ۲۰۹	۴۶۸ - ۷۰۰ - ۷۰۲ - ۷۰۴ -
حصن راجدور .. ۲۰۹	۷۴۲ - ۷۴۵ - ۷۵۱ - ۷۵۲ -
حصن کلیان .. ۷۹۹	۷۶۳ - ۷۸۸
حاب ۲۴۱	خانزمان نگر .. ۷۹۲
حیدر آباد (شف - موه)	ختا ۴۷۴
حیدر آباد (۲۳ - ۲۵ -	خجسته بنیاد ۲۸۹ - ۳۱۲ -
۲۶ - ۳۰ - ۳۲ - ۳۴ - ۴۰ -	۳۲۷ - ۳۳۰ - ۳۳۳ - ۳۵۷ -
۴۱ - ۱۹۷ - ۲۳۸ - ۲۵۴ -	۲۹۴ - ۳۶۹ - ۴۱۵ - ۵۲۹ -
۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۶۳ - ۳۰۲ -	۴۰۳ - ۶۰۹
۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۶۸ - ۳۶۹ -	خدا آباد ۸۲۷ - ۸۲۹ -
۴۵۸ - ۴۶۳ - ۵۰۷ - ۵۳۶ -	خراسان ۱۲۸ - ۱۸۹ - ۲۵۸ -
۶۶۴ - ۷۹۵ - ۷۹۷ - ۸۰۲ -	۴۲۱ - ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۷۱ -
۸۰۸ - ۸۲۲ - ۸۲۴ ..	۴۹۴ - ۵۰۸ - ۵۸۸ - ۶۶۷ -
• حرف خا •	۷۳۷ - ۷۴۰ - ۸۲۳ ..
خاندیس (شف - موه)	خضر آباد .. ۸۰۰

۲۳۳ -	دار السلطنۃ لاہور	۴۷۴ ..	خضر پور
۷۷۲ - ۲۹۳	۶۰۹	خلد مکان موسوم بخلد آباد
۱۶۹ ..	دار الملک دہلی	۱۷۰ ..	خدجان
۴۹۷ ..	درہنگہ	۳۱۳ ..	خنہپی
۴۲۳ ..	دردازہ مالوری	۴۷۷ ..	خواجہ اداس
۱۷۱	درہ کز و شادمان	۴۷۷ ..	خواجہ سیاران
۳۶۶ ..	دریا گنج	۱۴ - ۶۶۷ - ۶۶۸	خواف
- ۴۸۸ - ۴۸۴	دریای بہت	۸۲۵
۷۴۱		خوافی پورہ - یا خوافی پورہ
۵۰۲ ..	دریا بہیمر	۶۶۷ - ۲۶۳	لاہور
۷۲۹ ..	دریای تبتی	۲۷۶
۵۷۵ ..	دریای جمذا	۳۶۳ - ۸۵	..
- ۴۰۰ - ۳۷۶	دریای جون		
۵۳۳ - ۴۹۷		
۵۶۷ ..	دریای چذاب	- ۲۳۳	دار الخلافۃ آگرہ
دریای چنبل (یا) چیتل		- ۲۴۰ - ۲۳۸ - ۲۳۷	
۷۵۹ - ۷۲۴	- ۷۷۸ - ۶۴۷ - ۶۳۹	
- ۶۶۵ - ۶۳۲	دریای سندھ	- ۷۹۹ - ۷۸۶ - ۷۸۱	
۸۰۰ - ۶۹۷	- ۷۷۹	
۶۲۶ ..	دریای سون	۸۳۲ - ۸۲۲ - ۸۰۳ - ۸۰۰	
			دار الخلافۃ شاہجہان آباد ۱۳۹

• حرف دال •

- ۱۹۸ - ۱۹۹ - ۲۰۱ - ۲۰۲	- ۲۸۸ - ۳۱۲ دريائي كشذا
- ۲۰۶ - ۲۱۱ - ۲۲۱ - ۲۲۲	۴۹۹ - ۶۱۲
- ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۲۶	۶۳۴ .. دريائي گندک
- ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۳۷ - ۲۴۵	- ۱۳۸ دريائي گنگ (يا) گنگا
- ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۶۰	- ۴۰۰ - ۴۴۶ - ۴۵۳
- ۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۶۸ - ۲۶۹	۴۷۴ - ۶۲۶ - ۶۳۴ ..
- ۲۷۰ - ۲۷۲ - ۲۷۴ - ۲۸۷	۳۹۸ .. دريائي مانجورا
- ۲۹۵ - ۳۱۲ - ۳۱۵ - ۳۲۶	- ۴۰ - ۳۹۰ دريائي نروده
- ۳۳۰ - ۳۳۳ - ۳۴۱ - ۳۴۸	۷۵۸ - ۷۶۲
- ۳۵۱ - ۳۵۶ - ۳۵۸ - ۳۶۱	۱۰۷ - ۱۰۹ دشمن سواد
- ۳۶۶ - ۳۶۹ - ۳۹۸ - ۴۱۲	دک پيراهه مضاف صوبه مالوه
- ۴۳۰ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۷۸	۲۰۵
- ۴۸۷ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۱۲	- ۸ دکن (شف صوبه دکن)
- ۴۱۶ - ۵۱۷ - ۵۲۰ - ۵۲۲	- ۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ۲۰
- ۵۲۸ - ۵۴۳ - ۵۴۲ - ۵۶۵	- ۴۷ - ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۱۱
- ۵۸۱ - ۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۶	- ۱۱۵ - ۱۲۰ - ۱۲۳ - ۱۴۰
- ۵۹۹ - ۶۵۴ - ۶۵۹ - ۶۶۰	- ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۳ - ۱۴۴
- ۶۶۶ - ۶۸۱ - ۶۹۸ - ۷۰۱	- ۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۶۲ - ۱۶۴
- ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۱۰	- ۱۷۵ - ۱۸۴ - ۱۸۸ - ۱۸۹
- ۷۱۸ - ۷۱۹ - ۷۲۱ - ۷۲۲	- ۱۹۲ - ۱۹۴ - ۱۹۶ - ۷۹۱

دهار (مضامین صوتیہ مآثر)	۷۳۷ - ۷۴۲ - ۷۴۷ - ۷۴۹
۵۳۴ - ۳۶۳	۷۵۱ - ۷۵۶ - ۷۵۸ - ۷۶۳
دهار (دور) ۱۷۸ - ۱۹۸ - ۶۱۲	۷۶۹ - ۷۷۲ - ۷۷۴ - ۷۸۳
۷۲۷ - ۷۴۵ - ۷۶۲ - ۷۶۳	۷۸۶ - ۷۸۷ - ۷۸۸ - ۷۸۹
۷۸۷	۷۹۳ - ۷۹۴ - ۷۹۵ - ۷۹۸
۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۹۵	۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۰۵ - ۸۰۹
دها مونی ۱۱۴ - ۲۴۶ - ۷۵۳	۸۱۱ - ۸۲۰ - ۸۲۲ - ۸۳۲
دھرب (یا) دھرب ۲۰۸	۸۳۴
۲۰۹	دو آب ۵۹۲
دھرنگانو ۷۲۸	دو آب ۲۰۵
دھنکوت (یا) و نکوت موسوم	دوارکا ۶۸۳
بمعظم نگر ۲۴۹	دولت آباد ۲۷ - ۲۸ - ۱۲۱
دھلی (شف صوتیہ دھلی)	۱۷۶ - ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۸۸
۱۸ - ۲۳ - ۴۵ - ۷۲ - ۷۳	۲۰۸ - ۲۱۰ - ۲۲۴ - ۲۲۳
۷۴ - ۷۸ - ۸۴ - ۱۵۸	۴۳۰ - ۵۱۷ - ۵۲۱ - ۵۲۳
۱۸۱ - ۲۱۰ - ۲۱۵ - ۲۲۶	۵۳۶ - ۶۰۹ - ۶۲۳ - ۷۱۸
۲۲۸ - ۲۴۱ - ۲۴۸ - ۲۷۸	۷۲۶ - ۷۲۷ - ۷۲۸ - ۷۳۲
۳۲۲ - ۳۲۶ - ۳۲۸ - ۳۴۶	۷۴۵ - ۷۴۷ - ۷۵۲ - ۷۶۲
۳۶۷ - ۳۷۷ - ۳۸۵ - ۴۰۳	دور ۷۷۸ - ۷۷۹
۴۴۶ - ۴۵۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹	دورنگر دور ۹۵ - ۲۸۸

راجپنڌري	۲۶ - ۲۴	۴۷۱ - ۴۷۹ - ۵۱۱ - ۵۴۰
..	۸۳۳ - ۸۳۲ - ۳۴	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۲ - ۶۱۳
راج پيدله	۶۹۶ ..	۶۲۱ - ۶۲۳ - ۶۴۶ - ۶۷۴
راجگده	۶۰۷ ..	۶۹۳ - ۷۰۰ - ۷۰۸ - ۷۰۹
راجور	۱۵۴ ..	۷۲۳ - ۷۴۲ - ۷۵۱ - ۷۸۱
راجوري	۷۲۷ ..	دهلي کهنه .. ۸۰۰
رامپوري	۵۱۲ - ۱۷۵ ..	دهمترري .. ۶۴۷
رامدره	۵۳۷ ..	دهولپور ۴۲۹ - ۷۱۴ - ۷۲۴
رامگير (مضاف بکلا نه)	۴۱۳ ۷۸۰ - ۷۵۹
راوي (آب)	۶۶۲ ..	دهوندا .. ۴۹۰
راه تلنگانه	۴۹۴ ..	ديپال پور (يا) ديپال پور مالوه
راهيري	۸۰۵ - ۷۹۵ ۸۹ - ۶۷۵
راي باغ	۷۴۶ - ۱۵۷ ..	ديتا ۵۹۰
راي سين	۷۸۳ - ۶۸۱ ..	دينور ۳۷۱
رباط بريان	۴۳۴ ..	ديوا پور ۳۰۶
رخنگ	۴۵۳ - ۲۱۹ ..	ديوگده ۲۲۳۱ - ۲۷۰ - ۵۲۶
رسول پور	۵۹۸ ..	۵۳۱ - ۵۸۲ - ۷۵۵ - ۷۶۲
رنتپور (يا رنتپور)	۳۲۲ -	ديول گانون ۱۷۵ - ۵۲۳ - ۷۲۷
..	۶۴۷ ..	
رم	۸۴۴ - ۷۳۵ - ۲۴۳ ..	

راجنڌري (يا) راجنڌري (يا)	
* حرف را *	

۳۱۵	سالوته	روهنکیره (يا) روهنکهيره ۱۲۳ -
گدهه	سالهیر موسوم به سلطان گدهه	۱۸۶ - ۷۴۳ - ۷۴۴ ..
۴۱۵	(قلعه)	روهيل كهند ۴۲۰ ..
۷۷۳	سام چاريك	روهنداس - ۱۹۸ - ۵۶۶ - ۵۶۷
۴۷۹	سامانه (پورگنه)	ري ۱۳۸

* حرف زا *

۲۵	سافور	زا باستان ۱۰۶ - ۱۰۵ -
۱۷۴	ساوه ۵۶۵
۲۶۳	سبز بنگلاه	زمين داور .. ۶۴ - ۳۸۴
۱۳۰	سبيا (يا) سييا	زين آباد ۷۵۷ - ۶۱۸ - ۴۶۷
۳۲۸	ستاره	زين آباد باغ عالم آراي برهانپور
۷۹۹ - ۲۷۳	ستلج	مردوب به اهو خانه
۶۴	سجاولند ۷۹۰
۶۱۲	سندھوت	
۸۲۵	سرا	
۷۶۳	سرا دھرن	
۴۵۷	سراي كوت كهجوه	

* حرف سين *

۴۵۲ - ۵۳۷	سانكانون	سارنگپور (يا) سارنگپور مالوه
۶۰ - ۷۰ - ۲۳۵ - ۳۸۹ -	سرخ آب ۷۵۱ - ۳۸۹
۸۲۳	كوليكان (يا) كولكان	
۳۶۴	سركار بگلانه	

۷۵۸ - ۷۲۸ .. سرونج	۵۸۶ سرکار بیجا گده
- ۷۵ سرهر پور (یا) نرهر پور	سرکار بیر مضاف صوبه دکن
۷۶	(یا) صوبه ادرنگ آباد دکن
- ۳۷۵ - ۳۶۶ - ۳۵۹ سرهند	۱۷۳
۸۳۰ - ۶۲۳ - ۴۰۴ ..	۸۳ سرکار چیتور
۶۱۴ .. سرهنه	۳۹۳ سرکار حاجی پور
۶۱۲ - ۳۵۳ سري رنگ پتن	۵۵۱ سرکار سنجهل
۱۶۴ .. سري گهات	۴۰۳ سرکار سورتهه
- ۷۷۳ - ۴۴۷ - ۴۴۶ سري نگر	۴۱۶ سرکار کالپی
۷۷۹ - ۷۷۸	سرکار کره جهان آباد مضاف
۷۹۶ .. سعد نگر	۴۰۴ آله آباد
۴۷۹ .. سفیدرون	۷۸ سرکار مانکپور
۳۷۷ سکندر آباد دهلي	۵۵۱ سرکار ماند
۴۱۴ .. سلطان پور	۵۸۲ سرکار ناندير
سلطان پور بلهري (یا) ملهري	۷۵۳ سرکار نذر بار
۲۷۷	۷۵۳ سرکار هانديه
- ۴۳۷ - ۴۳۵ - ۱۹۰ سمرقند	۶۶۱ سرکیچ (یا) سرکیچ
۷۶۷ - ۶۷۹ - ۴۴۱ - ۴۴۰	۶۹۵
- ۱۲۰ سموگدهه (یا) سموکر	۷۷۸ سرمرور
- ۲۷۳ - ۲۳۴ - ۲۱۵ - ۱۹۲	۳۸۵ .. سرودار

۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۲۸ - ۲۳۸	۷۷۴ - ۵۹۲ - ۲۹۵ ..
۲۴۰ - ۲۸۶ - ۲۸۹ - ۳۲۸	سنار گانوں .. ۴۷۴
۳۸۳ - ۴۱۲ - ۴۱۴ - ۵۰۴	سنہا چل .. ۴۱۴
۵۲۵ - ۵۷۸ - ۸۲۱ ..	سنہل ۳۵۸ - ۳۷۲ - ۵۹۲
۵۲۴ - ۶۸۳ - ۶۸۴ سومنات	.. ۶۲۴ - ۶۴۳ - ۷۴۲
۶۱۵ .. سون	سنڈکھیر ۲۹ - ۳۰۰ - ۵۲۱
۶۵۶ .. سونپت	.. ۵۲۳
۶۰۸ .. سوڈہ	سنڈھ ۳۷۳ - ۶۳۶ - ۶۹۷
سہرزد کہ نام سابقش سرہند	۷۱۱ - ۸۲۵ - ۸۲۶ - ۸۲۷
۶۷ ... اسٹ	.. ۸۲۸ - ۸۲۹
۷۶۱ - ۷۳۶ ... سہیڈہ	سہسني (یا) سیڈینی ۸۱۰
۳۶۰ - ۱۷۴ - ۸۵ سیالکوٹ	سنکر (یا) سنکھر ۳۱۳
۵۵۵ ... سیاہ آب	سنکمڈیر (یا) ضلع سنکمڈیر
۳۹۵ ... سیستان	(یا) سنکمڈیر ۱۸۷ -
۲۴ - (یا) میکاکول	۲۰۸ - ۲۲۱ - ۷۴۵ - ۷۹۵
۲۶ - ۳۴ - ۷۵۸ - ۵۰۷	سوچت .. ۴۴۸۰
۸۳۲ ..	سورت (یا) سورتھہ (شف) -
۱۳۹ - ۱۷۳ - ۱۹۵ - سیوستان	بندر سورت (۱۵ - ۱۶ -
۲۷۷ - ۵۲۸ - ۵۲۹ - ۶۹۷	۲۴ - ۲۸ - ۹۶ - ۹۷ -
۸۲۹ - ۸۲۶ - ۷۲۸	۱۴۵ - ۱۴۷ - ۱۶۴ - ۱۶۷ -

۳۶۳	...	شکوه آباد	سیوی دره (یا) سیوودهاهر
- ۵۹۸ - ۵۹۶ - ۲۴۶		شولا پور	(یا) سیوی ودها ۸۲۶
۸۱۰ - ۷۶۲	سیوان ۸۹

۲۷۸ ... شهباز گدده

۲۳ ... شهر سانور

- ۵۵۱ - ۳۹۲ شهر گور

۶۴۴ ...

- ۲۴۳ - ۱۴۵ - ۱۰۱ شیراز

۶۶۸ - ۳۷۲ :

۷۷۳ ... شیر پور

* حرف شین *

۳۶۳ ... شادی آباد

۶۹۹ - ۲۵۷ شاه پور

- ۲۰۴ - ۲۰ شاهجهان آباد

- ۲۷۹ - ۲۴۴ - ۲۳۷ - ۲۱۲

- ۴۰۸ - ۳۵۹ ۳۴۶ - ۳۱۵

- ۵۳۳ - ۵۳۲ ۴۶۳ - ۴۵۷

- ۵۹۴ - ۵۴۸ - ۵۴۷ - ۵۳۴

- ۸۲۰ - ۷۷۹ - ۷۷۸ - ۷۷۲

۸۳۰ ...

۸۳۰ ... شاه دهورا

۳۰ ... شاه گدده

۲۶۳ ... شاه گنج

۴۲۱ ... شرغان

۸۲۷ ... شکار پور

۵۲۳ ... شکر کھیره

* حرف صاد *

۶۵۳ صحت پور حوالی ڈانڈہ

۸۳۳ ... صحن بنڈیا

۷۲۰ - ۴۹۵ صفاهان

- ۳۰۰ - ۲۶۰ صوبہ اجنمیر

۵۰۹ ...

۹۱ صوبہ احمد آباد گجرات

- ۴۶۳ - ۴۰۱ صوبہ اکبر آباد

۸۱۰ - ۴۶۴ ...

۸۱۴ - ۳۶۵	صوبہ آلہ آباد - ۱۱۰ - ۳۶۷
۵۱۳ - ۲۵۹ صوبہ پٹنہ	۳۶۸ - ۱۴۴ - ۴۵۷ - ۵۹۵
- ۲۰۵ - ۶۶ صوبہ پنجاب	۷۸۴
- ۶۱۴ - ۶۰۳ - ۵۱۵ - ۴۸۲	صوبہ اردھہ - ۱۸۲ - ۳۰۰
۸۱۰ - ۶۱۹	۳۶۵ - ۴۶۵
۵۳۲ ... صوبہ تٹہہ	صوبہ ارنہیہ - ۱۸۵ - ۴۹۴
۲۵۵ صوبہ حیدر آباد	۴۹۷
- ۳۶۳ - ۳۶۲ صوبہ خاندیس	صوبہ بدینہ و نغر - ۱۴۵
۵۳۱ - ۳۶۴	صوبہ برار - ۱۸ - ۲۹ - ۲۱۱
۲۳۶ ... صوبہ دکن	۳۷۱ - ۳۷۰
۱۸۱ ... صوبہ دہلی	صوبہ برہانپور - ۲۷۱ - ۸۳۴
۷۷۶ - ۲۶۶ - ۲۶۱ صوبہ کابل	صوبہ بنگالہ (یا - بنگ - ۸۷
- ۱۴۰ - ۱۱ صوبہ کجرات	- ۸۹ - ۴۷۲ - ۵۱۱ - ۶۶۴
- ۴۰۳ - ۱۷۸ - ۱۴۷ - ۱۴۶	۶۶۵
۴۴۱	صوبہ بنگ د بہار - ۴۷۸
- ۲۱۵ - ۲۰۵ صوبہ مالوہ	صوبہ بہار - ۸۷ - ۱۱۰ - ۲۵۱
- ۴۷۷ - ۳۶۳ - ۳۶۲ - ۲۴۸	- ۳۹۶ - ۴۷۲ - ۴۷۳ - ۱۹۷
- ۷۷۴ - ۷۵۳ - ۵۲۶ - ۴۷۸	- ۶۴۰ - ۶۶۴ - ۶۸۵
- ۸۲۲ - ۸۱۶ - ۷۸۹ - ۷۸۳	۷۷۵ - ۷۷۴ - ۷۳۲ - ۷۱۳
- ۲۶۱ - ۱۷۲ صوبہ ملتان	صوبہ بیدر - ۲۶ - ۳۵۰

* حرف غین *

غازی پور .. ۵۰ - ۸
غور بند ۱۲۶ - ۱۷۰ - ۴۹۴

* حرف فاء *

فادرت .. ۶۶۶
فارس .. ۲۷۲ - ۶۹۸
فتح آباد .. ۷۸۷
فتح آباد دھارور .. ۱۹۷
فتح پور ۱۰۱ - ۱۴۹ - ۱۳۵ -
۱۵۲ - ۴۵۲ - ۴۵۹ - ۴۷۷ -
۴۸۰
فتح پور سیکری ۱۰۸ - ۱۱۹ -
۱۲۰ - ۳۲۱ - ۳۳۲ - ۵۸۷ -
۷۲۱
فتح دروازہ در حیدر آباد ۴۶۳
فراء .. ۱۲۵ - ۴۲۵
فوخ آباد .. ۳۶۶ - ۴۹۶
فرنگ .. ۲۰۷
فیروز پور میوات .. ۸۲۹

۸۲۶ - ۶۸۵ - ۴۰۱ ..

صوبہ نیر (یا صوبہ نیبر) ۲۶۳

* حرف ظا *

ظفر آباد بیدر ۱۹۳ - ۶۳۵ -
۷۸۸
ظفر نگر .. ۱۸۶ - ۷۴۳

* حرف سین *

سراق ۶۴ - ۶۵ - ۱۶۷ - ۱۷۴ -
۳۷۲ - ۳۷۴ - ۳۹۵ - ۴۰۵ -
۴۳۹ - ۴۴۱ - ۴۶۷ - ۴۷۹ -
۴۹۰ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۶۱۳ -
۶۱۶ - ۶۱۸ - ۶۲۲ - ۶۳۱ -
۶۳۶
سراق عرب .. ۳۷۱
سرستان .. ۵۸۲
عظیم آباد پنڈہ ۳۶۵ - ۳۲۲
عماد پور .. ۱۹۲
عذیر کوت .. ۷۵۱ - ۱۸۶

۶۴	قصیدہ جوهنی ..	* حرف قاف *	
۵۵۲	قصیدہ جھجھر (یا) جھجھر	۴۳۲ قایق
۶۰۲	قصیدہ چشت ..	۱۸۱	قرا لیت (یا) قرا لیت
۶۱۴	قصیدہ چمپاری ..	۷۶۷ - ۴۴۰ قرشی
۷۸۶	قصیدہ خلیل ساگر	۷۳۵ - ۷۳۳ قزین
۲۴۵	قصیدہ خواب ..	۶۳۱ قصیدہ آثارہ
۶۴۵	قصیدہ دکندار جالذہر	۷۰۰ قصیدہ آشتی
۷۶۳	قصیدہ دھاراسین ..	۲۷۱ قصیدہ ایاجپور
قصیدہ (رھنگیرہ) (یا) (رھنگیرہ)		۵۵۴ قصیدہ بارہہ
۶۵۹	قصیدہ بالسانہ (یا) بالسانہ	
۴۶۸	قصیدہ دیواری ..	۶۷۸
۷۷۲	قصیدہ درونج (یا) درونج	۲۸۸ قصیدہ بدري
۵۴۱	قصیدہ سعید آباد ..	۶۲۸ قصیدہ بریلی
۷۷	قصیدہ سندیلہ ..	۷۲۷ قصیدہ بدر
۴۷۰	قصیدہ سہرند ..	۷۳۹ قصیدہ پانور
۵۵۲	قصیدہ سیواس ..	۵۸۲ قصیدہ پتھری
- ۶۰۲ - ۶۰۰	قصیدہ قصور	۳۵۶	قصیدہ پرمنی (یا) پرمنی
۶۳۸ - ۶۰۴ - ۶۰۳	..	۶۴۹	قصیدہ تلپند (یا) تلپند
۶۲۵ قصیدہ کرہ	۳ ۷۳	قصیدہ جرن
۳۷۵ قصیدہ گلانور		

۵۴۷	قصبة كرك پور	۴۹۵
۴۴۴	..	قلعة آله آباد	قصبة گدھی	۹۹ - ۴۹۱
۵۸۵ - ۵۷۹	..	قلعة اردگیر	قصبة لکھنور	۲۷۲
۷۵۴	قصبة متھرا	۲۹۷
۱۹۱ -	..	قلعة اوسه (یا) اوسا	قصبة نکودر درآبہ پنجاب	۸۱۱
۷۵۴	قطب آباد کلکله (یا) کلکله	۲۸۸
۲۰۹	...	قلعة اھونٹ	قطب پورہ اورنگ آباد	۲
۷۹	...	قلعة بازدرہو	قلعة آسیو	۸۹ - ۱۲۵ - ۴۸۵
۵۴۳	...	قلعة بریلی	۷۰۶ - ۴۸۷
۴۳۱	..	قلعة بست	قلعة آگرہ	۱۵۲ - ۴۹۱
۱۷۳	..	قلعة بہکر	۷۲۱ - ۴۹۳
۵۴۹	...	قلعة بیرانہ	قلعة اٹک	۱۵۳ - ۴۹۷
۲۹۹ - ۲۰۱	..	قلعة بیدر	قلعة احمدنگر	۱۲۱ - ۱۸۷
۷۹۹ - ۷۸۳	۷۰۱ - ۷۰۴ - ۷۲۱
۴۴۰	...	قلعة پٹنہ	قلعة اختیارالدین	۵۰۸
۷۹۵	...	قلعة پرنالہ	قلعة ارک خجستہ بھیان	۱۴۹ -
۵۲۷ - ۳۰۲ - ۱۷۸	..	قلعة پرنندہ	۲۸۹ - ۳۴۲ - ۳۴۳
۲۹۸	...	قلعة پونار	قلعة اکبر آباد	۳۳۱ - ۴۲۸
۲۵۴	..	قلعة قاریکندہ
۷۴۷	...	قلعة قریبک

۵۲۷ - ۷۴۳ - ۷۴۶ - ۷۵۱ -	۸۳۳ ... قلعہ ترچہ ناپاي
۷۵۴	۷۴۷ ... قلعہ ترنگلہ ناپاي
۱۹۸ - ۱۷۸ قلعہ دھادور	۱۹۱ ... قلعہ تلنگي
۵۰۲ - ۲۹۳ قلعہ راجگڑھ	۴۴۵ ... قلعہ تھون
قلعہ رام سنج (يا) رام سنج	۱۰۸ .. قلعہ تانکھ
۱۸۷	۱۹۳ - ۲۲۱ - قلعہ جنير
۷۹۳ .. قلعہ راہيري	۷۴۳ - ۷۴۷ - ۷۰۶ ...
۷۸۴ .. قلعہ راي سين	۷۴۶ ... قلعہ جودہ پور
قلعہ رنتھپور (يا) رنتھپور ۵ ۶	۷۴۷ ... قلعہ جودھن
۲۰۹ قلعہ رولہ (يا) ارلہ	۲۰۹ قلعہ جوالہ (يا) چوالہ
۷۱۳ - ۳۶۵ قلعہ روہتاس	۴۳۸ ... قلعہ چارچو
۸۰۵ - ۸۰۴ قلعہ سالہير	۱۹۷ قلعہ چاکنہ (يا) چاکنہ
۴۹۹ .. قلعہ ستارہ	۴۹۸ - ۲۰۸ قلعہ چاندور
قريہ سکرادل موسوم بفتح پور	۳۸۶ - ۳۹۵ - قلعہ چانکھ
۴۲۸	۵۰۸
۵۰۹ .. قلعہ سوانہ	۷۸ ... قلعہ چنار
۶۷۶ .. قلعہ سورت	۱۹۹ - ۸۳ قلعہ چتور
قلعہ سيہوان (يا) سيہوان	۲۹۱ ... قلعہ خدنجي
۴۹۷ - ۴۳۶	۲۶ ۳۷ - قلعہ دروات آباد
۶۲۷ .. قلعہ شيرگڑھ	۴۰ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۳ - ۴۴ -

قلعہ گدھہ پتلی (یا) پتھلی	۱۶۲ ..	قلعہ غور
۴۵۲	۷۷۶ ..	قلعہ غوری
قلعہ کلکنڈہ ۳۲ - ۴۰ -	۶۲۵ ..	قلعہ فیروز آباد
۸۰۷ - ۳۱۲	۶۴ - ۵۱۲ -	قلعہ تھہار
قلعہ گوالیار ۷۵۹ - ۶۲۱ -	۵۲۸ - ۶۱۳ - ۷۰۵ - ۷۱۹ -	
۶۹۳ - ۶۸۸	۷۷۲	
قلعہ لاہور .. ۴۹۴	قلعہ کاکردن (یا) کاکردن ۷۰ -	
قلعہ للذک ۷۷۰ ..	۵۵۱	
قلعہ مانگپور .. ۸۱	۷۴۲ - ۶۷۰	قلعہ کالہ
قلعہ مانکوت ۵۵۱ - ۶۱۵	۱۳۰ ..	قلعہ کانگرہ
قلعہ ماہور .. ۱۴۲	۳۶۷ ..	قلعہ کتک
قلعہ ماہولی .. ۷۴۶	قلعہ کتک بذارس موسوم باتک	
قلعہ موہ ۱۶۹ - ۲۲۱ - ۴۸۲ -	۶۶۵ ..	بذارس
۷۶۴	قلعہ کڈانہ (یا) کھنڈانہ ۳۱۹	
قلعہ مولہیر ۳۰۳ - ۴۱۴	قلعہ کڈانہ موسوم بہ بخشذہ	
قلعہ میوڑتھہ ۸۳ - ۵۱۰	۵۰۲ ..	بخش
قلعہ ناسک .. ۴۲۰	۶۴۷ ..	قلعہ کوتلہ
قلعہ نانڈگڈھہ .. ۴۵۶	۷۷۶ ..	قلعہ کہموند
قلعہ نگر کوت .. ۶۴۷	قلعہ کھیلانہ (یا) کھیلانہ ۳۴۷ -	
قلعہ نلدرک ۱۹۳ - ۸۰۲	۷۹۵ - ۵۰۲ - ۴۵۶ ..	

۹۱۵ - ۹۱۶ - ۹۲۲ - ۹۳۶

۷۱۹ - ۷۲۰ - ۷۴۰ - ۷۵۰

۷۷۳ - ۷۷۸ - ۷۸۲ - ۸۰۰

۸۲۳ - ۸۲۶ - ۸۲۷ ..

۳۶۷ - ۳۷۲ - ۳۹۵ قنوج

۴۱۲ - ۴۱۸ - ۴۲۳ - ۵۵۷

۴۲۷ - ۷۰۳

۴۳۲ قهستان

* حوف کاف تازی *

کابل (شف - مـوبه کابل)

۱۴ - ۹۴ - ۹۵ - ۹۶ - ۱۱۰

۱۲۴ - ۱۳۶ - ۱۷۰ - ۱۷۱

۱۹۰ - ۱۹۱ - ۲۱۱ - ۲۱۲

۲۲۱ - ۲۲۷ - ۲۳۳ - ۲۴۷

۲۵۰ - ۲۵۴ - ۲۵۹ - ۲۶۱

۲۷۲ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۲۸۳

۲۸۴ - ۲۸۶ - ۲۹۰ - ۲۹۷

۳۰۰ - ۳۷۴ - ۳۸۳ - ۳۹۵

۴۰۰ - ۴۲۰ - ۴۲۲ - ۴۲۳

قلعه نذبال عرف غازی پور

۳۱۲

قلعه نور پور .. ۷۴۴

قلعه راکنکیر .. ۳۱۳ ۳۴۸

قلعه هوسل .. ۷۴۷

قلعه هریس .. ۷۴۷

قم .. ۷۳۳

قورنگر عرف کرنول ۲۵۵

قندز یا قندز ۳۷۲ - ۷۶۷

.. .. ۷۷۰

قندهار ۹۴ - ۹۵ - ۱۲۹

۱۴۰ - ۱۴۶ - ۱۶۶ - ۱۸۹

۱۹۱ - ۱۹۴ - ۱۹۹ - ۲۰۰

۲۱۱ - ۲۶۱ - ۲۶۸ - ۲۷۳

۲۸۰ - ۳۶۶ - ۳۷۴ - ۳۸۱

۳۸۵ - ۳۹۵ - ۴۰۱ - ۴۱۰

۴۲۳ - ۴۳۱ - ۴۴۵ - ۴۴۶

۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۶ - ۴۴۴

۴۶۷ - ۴۸۱ - ۴۸۲ - ۴۸۳

۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۸۸ - ۵۹۱

۲۶۸	..	کانگره	۴۳۱ - ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۴
۲۵۰	..	کانوانهین	۴۴۵ - ۴۷۱ - ۴۷۶ - ۴۷۷
۴۷۴	..	کترابو	۴۸۳ - ۴۹۷ - ۵۱۵ - ۵۲۳
۲۴۷	..	کذل انچه گهات	۵۳۰ - ۵۵۵ - ۵۵۶ - ۵۵۹
۲۵۱	..	کذل جلک	۵۶۲ - ۵۶۷ - ۵۸۹ - ۶۱۷
۷۷۰ - ۴۲۰	..	کذل طول	۶۱۸ - ۶۲۲ - ۶۳۶ - ۶۳۷
۸۰۴	..	کذل فرداپور	۶۳۸ - ۶۴۵ - ۶۵۶ - ۶۵۷
۷۷۶	..	کذل گندگ	۶۶۶ - ۶۷۱ - ۶۷۲ - ۷۰۹
۷۹	..	کذنگه	۷۳۶ - ۷۳۸ - ۷۴۰ - ۷۴۱
۱۹۴ - ۱۳۷	..	کذنگ	۷۴۹ - ۷۷۱ - ۷۷۶ - ۷۷۸
۶۸۳ - ۶۸۲	..	کچه	۸۲۸
- ۳۱۳ - ۲۱	..	کویه (یا) کویه	۲۲۶ - ۱۰۷
- ۶۱۳ - ۳۶۴ - ۳۱۳	۶۱۳
۳۷۱	..	کرد سندان	۶۵۱
۷۵۵	..	کرور مانند گانون برار	۱۰۷ - ۳۱۸ - ۴۲۳
۶۷۹	..	کرمان	۵۲۶ - ۷۰۳ - ۷۲۸
۵۳۸ - ۲۷۲	..	کرناٹک	۱۹۷ - ۴۵۷ - ۷۲۹
۸۱۴ - ۳۵۳	..	کرناٹک بیداپور	۴۱۴
- ۲۹۲	..	کرناٹک هیدر آباد	۵۴۰
۸۳۳ - ۳۶۴	۲۷۹

کاشان

کاشغر

کالا بهار

کالپی

..

کالذفر

کالذ

کامان بهاری

کانکت کوله

۸۰۹	کشفا	۸۲۲	کرنال (یا) کرومال
کشون گده	مضاف	مونه	۳۷۱	..	کرنج گانون
۳۱۲	اجمیر	۳۵۴ - ۳۰۲ - ۲۴	کرنول
۸۲۸ - ۸۲۷	لاٹ	۳۶۴	..
۵۹۹ - ۳۳۵	کلال بار دروازہ	..	کروہہ (یا) کروہہ (یا) کورنیہ
۷۳۵ - ۳۵۰	کلانور	۱۹۴	..
۲۵۷	کلپاک	..	کروہلمیر (یا) کوبہلمیر (یا)
۲۸۹	کلکلاہ	۲۵۹	کروہنسلمیر
۱۷۰	کلہار	۳۳۵ - ۸۲	کروہ
..	کایان مضاف مونه بیدر ۱۹۲ -	۶۳۱ - ۶۲۷ - ۸۲	کروہ مانکپور
۷۸۳	۱۰۹ - ۱۰۲ - ۱۴	کشمیر
۶۱۲	کلیمکوت	۱۴۸ - ۱۳۰ - ۱۲۶ - ۱۱۰	..
۵۵۳	کمایون (یا) کماون	۱۷۹ - ۱۷۵ - ۱۵۸ - ۱۵۴	..
۷۷۹	۲۳۷ - ۲۲۰ - ۲۱۹ - ۱۸۰	..
۲۴۱	کنڈایت (قصبہ)	۲۷۳ - ۲۵۴ - ۲۴۸ - ۲۴۷	..
۶۱۲	کنجی کوت	۲۹۹ - ۲۹۸ - ۲۹۷ - ۲۹۲	..
۳۰۲	کوبہلمیر (یا) کوبہلمیر	۵۱۵ - ۴۸۹ - ۴۰۷ - ۳۳۴	..
۷۵۴	کوت گیر	۵۷۵ - ۵۶۵ - ۵۳۳ - ۵۲۷	..
۲۶۱	کوتلہ میرک جیو	۶۷۰ - ۶۵۴ - ۵۹۲ - ۵۷۸	..
۳۷۳	کوچ	۷۵۶ - ۷۳۹ - ۷۳۵ - ۶۷۱	..

۸۰۵	..	کوهستان بکلانه	کوچ هاجو (يا) کوچ هاجو
۲۷۸	..	کوهستان جمو	۱۸۴۰ - ۱۶۴۰
۱۰۶		کوهستان سوان و بجزور	کور يال (يا) کوير يال (يا)
		کوه سواک (يا) کوهستان	کور يال .. ۶۱۲
- ۷۴ - ۶۸		سواک	کوکاک (برگزگنه) ۱۲۴
- ۶۱۴ - ۵۵۰ - ۵۴۹ - ۳۷۹			کوکون ۱۹۷ - ۳۲۹ - ۵۳۵
۶۱۵	۷۴۶
۲۷۸		کوه کوه مار (يا) کوه بار	کوکزار ۴۳۵
۳۶۷	..	کوه کاميون	کوکنده ۶۵۲
۳۶۷	..	کوه مداريه	کول ۳۶۶
۴۹۸	..	کوه مهاديو	کولاپور ۷۹۵
۶۸۱	..	کهائي گلک	کولار ۷۴۶
۴۵۶	..	کهندانون	کول جلاي ۱۳۹
- ۵۹۴		کوهچوه (يا) کوهچوه	کوه برقي ۵۴۳
۸۰۰	کوه بندر ۶۶۹
۵۱۳		کهرکپور (يا) کهرکپور	کوه تن ۴۳۷
۸۳۴		کهرکون صوبه خاندیس	کوهستان (يا کوه) سري نگر
۷۴۴ - ۷۴۳ - ۷۲۱		کهرکي	.. ۷۷۸ - ۴۴۶ - ۲۴۸
۸۶۸ - ۱۸۹		کهرن (يا) کهرن	کوه سلطان پور ۸۰۵
۶۷۷ - ۴۷۷		کهنبايک	کوه سليمان ۱۰۲

۶۹۶ - ۶۹۸ - ۷۱۰ - ۷۱۳	۱۶۲	کھیرلہ مضاف برار
۷۱۸ - ۷۲۱ - ۷۲۲ - ۷۲۳	۴۱۰	کھیرلہ ڈاکہ ..
۷۳۴ - ۷۳۸ - ۸۰۰ - ۸۰۱	۷۷۹ - ۷۷۸	کھیرلہ گھر ..
۸۲۰	۳۱۴	کھیرلہ ..
گڈھ ۷۹ - ۸۰ - ۸۱ - ۳۸۸	۷۵۵	کھیرلہ (یا) کھیرلہ
۴۱۹ - ۵۵۲ - ۶۸۱		
گڈھ کتنکھ .. ۳۹۴		
گڈھ مکھیرلہ (یا) مکھیرلہ		
۵۵۴		
گڈھ ۴۵۰ ..		
گڈھ بنگالہ .. ۴۹۷		
گڈھ دھندیر ۶۰۷		
گڈھ سرم .. ۵۳۷		
گڈھ سن سینی ۵۴۲		
گڈھ هرسل .. ۲۹۳		
گڈھ اکبرپور .. ۷۶۰		
گڈھ چوسا .. ۵۲۵		
گڈھ کلیف .. ۱۷۱		
گڈھ گرجھتان .. ۶۷۹		
گڈھ ۱۹۳ : ۲۰۵ - ۲۰۶		
۱۶۲		
۴۱۰		
۷۷۹ - ۷۷۸		
۳۱۴		
۷۵۵		
* حرف کاف فارسی *		
(شرف - مولد گجرات)		
۹۱ - ۹۲ - ۹۶ - ۹۷		
۹۸ - ۱۰۰ - ۱۰۲ - ۱۰۶		
۱۱۰ - ۱۲۵ - ۱۳۰ - ۱۳۶		
۱۴۷ - ۱۷۴ - ۱۷۸ - ۲۳۱		
۲۹۵ - ۳۶۲ - ۳۷۳		
۳۷۸ - ۳۹۰ - ۳۹۱ - ۴۰۳		
۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۴۴		
۴۶۶ - ۴۸۵ - ۴۹۵ - ۵۱۰		
۵۲۴ - ۵۲۸ - ۵۵۶ - ۵۵۷		
۶۱۹ - ۶۴۹ - ۶۶۱ - ۶۶۲		
۶۶۳ - ۶۷۷ - ۶۷۹ - ۶۸۲		
۶۸۷ - ۶۸۹ - ۶۹۴ - ۶۹۵		

۷۲۷ .. گہات راجوری	۳۰۲
۶۱۲ .. گہات کرناٹک	۸۰۵ - ۳۶۳ - ۱۸۷ گلشن آباد
- ۴۷۳ - ۳۹۱ گہوڑا گہات	- ۵۳۷ - ۵۳۶ - ۳۰۵ گلکنڈہ
۶۴۴ - ۳۹۶	- ۷۷۴ - ۷۵۴ - ۵۸۵ - ۵۸۲
* حرف لام *	
۳۳۰ .. لات فیروز شاہ	۷۹۴
۷۲۶ - ۴۱۹ .. لانجی	۵۵۵ گندمک (گندھک)
۸۲۸ لادکانہ (یا) لارُ کانہ	- ۱۷۵ گنگ (یا - آب گنگ)
- ۷۰ - ۶۸ - ۱۸ - ۱۴ لاہور	- ۵۰۸ - ۲۷۵ - ۲۱۸ - ۱۷۷
- ۱۴۲ - ۱۳۴ - ۱۱۰ - ۸۵	- ۶۲۸ - ۶۲۷ - ۶۲۵ - ۵۴۷
- ۱۵۵ - ۱۵۰ - ۱۴۹ - ۱۴۸	- ۶۴۴ - ۷۲۷ - ۷۷۸
- ۲۴۳ - ۱۷۵ - ۱۵۸ - ۱۵۶	گنگداس پور (یا) گنگ داس
- ۲۵۱ - ۲۵۰ - ۲۴۸ - ۲۳۷	پور .. ۶۴۱
- ۲۹۲ - ۲۸۹ - ۲۸۰ - ۲۶۵	- ۱۴۴ گوالیار (یا) گوالیر
- ۳۲۲ - ۳۰۰ - ۲۹۹ - ۲۹۸	- ۳۰۹ - ۲۹۳ - ۲۵۲ - ۲۳۰
- ۳۶۶ - ۳۶۰ - ۳۵۹ - ۳۵۰	- ۶۱۰ - ۵۳۸ - ۴۷۲ - ۳۱۴
- ۴۳۰ - ۴۲۹ - ۴۰۳ - ۳۶۷	- ۷۶۵ - ۷۶۳ - ۷۵۷ - ۶۴۷
- ۴۸۵ - ۴۵۷ - ۴۴۵ - ۴۳۵	۷۸۳
- ۵۶۷ - ۵۶۲ - ۵۵۱ - ۵۴۹	- ۲۱۱ - ۱۱۶ - ۸۶ کورکھپور
	۲۵۰ - ۲۴۸
	۷۵۵ - ۷۲۶ - ۷۹ گوندراہ

* حرف میم *

ماچند (یا) ماچند (حصار)

۲۰۹ .. ۰۰

ماچھووارہ ۷۴ - ۳۷۳ - ۳۸۰

ماورچاق .. ۴۲۴

مازندران .. ۷۲۴

مالدیو .. ۳۷۳

مالوہ (شف - صوبہ مالوہ)

- ۹۲ - ۷۴ - ۷۰ - ۶۹ - ۱۶

- ۱۴۷ - ۱۴۶ - ۱۳۵ - ۹۶

- ۲۰۲ - ۲۰۱ - ۱۶۶ - ۱۵۲

- ۲۲۳ - ۲۱۵ - ۲۰۸ - ۲۰۵

- ۲۷۰ - ۲۵۲ - ۲۴۵ - ۲۳۶

- ۳۳۹ - ۳۳۰ - ۳۲۶ - ۲۹۳

- ۳۷۲ - ۳۶۳ - ۳۵۹ - ۳۴۸

- ۳۹۰ - ۳۸۹ - ۳۸۸ - ۳۸۵

- ۵۱۵ - ۴۷۸ - ۴۷۷ - ۳۹۵

- ۵۳۳ - ۵۳۱ - ۵۳۰ - ۵۲۶

- ۶۶۹ - ۶۶۲ - ۶۰۹ - ۵۵۱

- ۵۸۸ - ۵۷۸ - ۵۷۳ - ۵۶۸

- ۶۱۱ - ۶۰۵ - ۶۰۳ - ۶۰۱

- ۷۰۸ - ۶۶۶ - ۶۶۲ - ۶۲۷

- ۷۴۲ - ۷۲۲ - ۷۱۳ - ۷۰۹

- ۷۶۵ - ۷۶۴ - ۷۶۳ - ۷۵۶

- ۸۰۰ - ۷۹۹ - ۷۸۱ - ۷۷۷

۸۳۰ - ۸۱۰

۲۴۲ لکھا

- ۱۹۵ - ۸۶ - ۷۶ لکھنؤ

- ۲۴۸ - ۲۱۰ - ۲۰۳ - ۲۰۰

۶۳۲ - ۶۲۴ - ۴۴۶ ..

۳۹۲ .. لکھنوتی (سرکار)

- ۵۴۸ - ۱۴۱ لکھی جنگل

۷۷۴ - ۶۰۳

۶۹۷ .. لکھی دروازہ

۲۷۸ .. لکھکوت

۹۸ .. لکھ کاتی

۶۳۷ لودھیانہ (یا) لودھانہ

۵۴۳ .. لکھ گدھ

۵۷۱ - ۵۷۵ - ۵۹۳ - ۵۹۸	۶۸۲ - ۶۹۵ - ۶۹۶ - ۷۰۳
مچهایی گانون (یا) مچهایی	۷۲۳ - ۷۲۸ - ۷۴۲ - ۷۴۵
گانون (یا) منجهایی گانون	۷۵۱ - ۷۵۳ - ۷۵۴ - ۷۵۶
۱۷۵	۷۶۰ - ۷۶۱ - ۷۷۲ - ۷۷۴
۴۱ - ۲۵ .. مچهایی بندر	۷۸۳ - ۷۸۹ - ۸۱۴ - ۸۱۶
۷۶۴ .. مچهایی بهون	۸۲۴
محلۀ سفواره بلدۀ برهان پور	۳۹۷ .. مالی کده
۴۶۲	۸۴۴ .. ملادل
محلۀ فاضل پور بلدۀ اورنگ آباد	۸۸ - ۸۹ - ۱۴۷ - ماندو
۴۶۳	۱۶۴ - ۲۲۴ - ۲۴۷ - ۳۶۳
۵۳۶ .. محمد نگر گلکندۀ	۴۸۶ - ۷۰۶ - ۷۰۶ - ۷۴۲
۵۰۴ .. مہی آباد	۷۲۳ - ۸۳۴ ..
۳۱۹ .. مہی آباد پونا	۸۲ - ۱۲۴ - ۶۲۸ مانکپور
۵۹۲ .. مخلص پور	۴۷ - ۳۸۵ مانکوت
۲۴۱ .. مدینۀ منورہ	۱۹۰ - ۴۰۵ - مادرآء الزہر
۲۲۴ - ۲۳۱ - مراد آباد	۴۳۲ - ۴۳۵ - ۴۴۲ - ۵۸۸
۲۴۶ - ۳۴۰ - ۳۴۸ - ۳۴۶	۴۲۴ - ۷۶۷ - ۷۶۹ ..
۱۳۹ - مرتضیٰ آباد مرچ	۱۴۲ - ۱۴۴ .. مامور
۲۹۲ - ۳۹۸	۱۵۲ - ۲۱۰ - ۲۳۰ متہرا
۷۹۷ .. مرتضیٰ نگر	۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۶۶ - ۶۳۲

ملکھیر (یا) ملکھیر عـرف	۷۴۶ - ۱۵۷ ..	مرچ
مظفرنگر ۱۹۴ - ۱۹۳	۴۳۳ ..	مرز
منجھلی کانوں ۷۲۷ ..	۴۵۶ ..	مرزان گدھہ
منصور گدھہ (شف فلعہ منصور	- ۲۰۴	مستقر الخلالہ اکبر آباد
گدھہ) ۴۱۰ ..	- ۲۲۴ - ۲۲۱ - ۲۱۸ - ۲۱۶	
منزل ضحاک ۷۷۷ ..	۷۸۷ - ۷۷۹
منزل ترزہ ۳۳۴ ..	- ۳۸۱ - ۷۳	مشہد مقدس
مندسور مالوہ ۲۰۵ - ۲۲۳	- ۸۲۳ - ۴۸۴ - ۴۷۸ - ۴۰۰	
۷۷۴ - ۳۴۶ ..	۸۳۴
مور ۴۲۰ - ۱۶۹ ..	۶۳۹ - ۲۸۶ - ۱۴۷	مورہ معظمہ
مورنگ ۲۳۰ ..	(شف - مورہ ملتان)	ملتان
موضع شاہ پور عملہ ہرگنہ تری	- ۱۷۴ - ۱۳۹ - ۱۶ - ۱۴	
کندہ (یا) نری کندہ سوکار	- ۲۶۱ - ۲۴۸ - ۲۱۶ - ۱۹۵	
بھونگیر (یا) بھونگر ۲۵۶	- ۴۱۰ - ۴۰۱ - ۳۸۵ - ۲۶۳	
موضع سورہ ۵۴۱ ..	- ۷۱۹ - ۶۹۷ - ۶۴۹ - ۴۲۰	
مہابن ۵۴۰ ..	- ۸۱۷ - ۸۰۰ - ۷۸۱ - ۷۲۰	
مہاکرت ۷۵۲ ..	۸۳۲ - ۸۲۸ - ۸۲۶ - ۷۲۵	
مہکر مورہ ہرار ۵۲۱ - ۱۴۲	۲۴۰ ..	ملکا پور ہرار
۷۱۱ - ۵۲۳ ..	۶۱۲ ..	ملک میسوریہ
مہندری (آب) ۶۷۶ ..	۲۱۸	ملکوسہ (یا) ملکوتہ

۷۷۷	..	میدوات
۴۳۵	..	میانکال
۷۱۵	..	میر پور (یا) راهر پور (یا)
۴۱۴	..	رامیر پور سرکار خیر آباد
۳۶۳	..	اردده
۳۲۶ - ۳۲۵ - ۳۲۴	..	میرتھه
۶۲۳ - ۵۱۰
۲۳	..	میسور
۴۹۹	..	میسوری
۳۷۷ - ۴۲۵ - ۴۶۸	..	میدوات
۷۴۰ - ۷۱۶ - ۶۹۳
۵۱۵	..	میدوار
<hr/>		
* حرف نون *		
۷۸۶ - ۶۷۴ - ۴۶۸	..	نار نرل
۱۸۷ - ۴۱۴ - ۴۷۰	..	ناسک
۷۳۸
۷۵۵ - ۳۷۰	..	ناگپور
۳۷۸ - ۴۷۲ - ۵۱۶	..	ناگور
۶۴۶ - ۵۵۰
۱۱۶ - ۳۵۳ - ۳۵۴	..	ناندیر
۴۱۵ - ۳۵۶
۷۱۵	..	نحاس آگره
۴۱۴	..	ندر بار (یا - نذر بار)
۶۸۲
۴۴۶	..	ندینه
۲۵۲ - ۲۶۹ - ۲۷۰	..	نریده
۳۹۹ - ۷۰۶
۳۵۵ - ۲۴	..	نرمل
۵۳۱ - ۱۹۳	..	نصیر آباد دھاردر (یا) دھاردر
۱۶۰	..	نجر چند (برگنه)
۱۷۹	..	نوا نگر
۱۶۹	..	نور پور
<hr/>		
۲۰۵	..	نور محل متعلق صوبہ پنجاب
۲۱۹ - ۱۵۴	..	نوشہرہ
۳۸۰ - ۲۳۶	..	نہروالہ
۲۴۸	..	نیلاب
۷۹۹	..	نیلنکھ (یا) ٹیلنکھ

۶۷۹ - ۶۹۳ - ۷۲۴ - ۷۳۰	۲۹۵ - ۳۲۹ - ۳۳۴ - ۳۴۴
۷۳۵ - ۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۵۶	۳۴۷ - ۳۴۸ - ۳۵۸ - ۳۵۸
۷۷۱ - ۷۷۳ - ۷۹۲ - ۸۱۸	۳۸۵ - ۴۰۰ - ۴۰۸ - ۴۰۹
۸۱۹ - ۸۲۲ - ۸۲۴ - ۸۲۸	۴۲۲ - ۴۳۳ - ۴۴۴ - ۴۵۹
۸۲۹ - ۸۳۲ - ۸۳۴ ...	۴۶۱ - ۴۶۵ - ۴۶۷ - ۴۷۷
هذرون بیانه ۳۲۲ - ۴۴۳	۴۸۳ - ۴۸۴ - ۴۸۶ - ۴۸۷
هذیه (پرگنه) .. ۵۶۳	۴۸۹ - ۴۹۲ - ۴۹۵ - ۵۰۳
هرشنگ آبان .. ۵۳۱	۵۱۳ - ۵۴۹ - ۵۶۷ - ۵۶۸
	۵۷۵ - ۵۷۷ - ۵۸۸ - ۶۰۵
	۶۱۰ - ۶۱۴ - ۶۱۷ - ۶۱۹
	۶۲۳ - ۶۳۱ - ۶۳۶ - ۶۳۸
۱۲۸ .. یزد	۶۳۹ - ۶۴۵ - ۶۴۶ - ۶۵۴
۳۶۵ .. یلغرب صوبه بیدر	۶۵۶ - ۶۶۰ - ۶۶۳ - ۶۷۴

• حرف یا •

صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۹۶	۱۷	ہشاد	ہشتاد
۹۷	۱۹	دیر باز	دیر باز
۱۰۰	۵	پنن	پتن
۱۰۱	۸	زمانے	زمانے
۱۰۵	۱۱	سال سیم	سال سی ام
۱۰۶	۱	لابہ گذاری	لابہ گزاری
ایضا	۴	بحرور	بھو
ایضا	۶	تذک	تذک
۱۰۹	۱	ارد پور	ارد پور
۱۱۱	۳	بالاکھات	بالاکھات
۱۱۴	۱۱	یسپار	بھپار
ایضا	۱۷	رنده	رفته
۱۱۵	۴	دبالای	دبالای
۱۱۷	۱۰	وخیم العاقبت	وخیم العاقبة
۱۲۱	۱۶	انفاق	اتفاق
۱۲۶	۵	گذرانیدہ	گذرانیدہ
۱۲۹	۱۲	مزار	ہزار

(غلطنامه چهل اول)	(۲)	(مائرا الامرا)
صفحه	سطر	غلط
۱۳۵	۱۳	مردودار
۱۳۷	۸	جولانگاه نگاهی
۱۴۱	۱۴	بجداظت
۱۴۳	۱۶	خوشدل
۱۴۴	۱۲	برای
۱۴۳	۳	ملا محمد دلا ری
۱۵۲	۴	ایام
۱۶۲	۶	سال نه هموزم
۱۷۱	۱۱	الامان
۱۸۸	۲۰	در
۳۲۴	۱	دوسر دار
۳۳۱	۱۰	بمقلابل
۳۹۱	۱۵	سایر
۴۳۲	۹	جانی خلن
۴۴۴	۱	ناچار
۴۴۸	۱۳	راچپوتیه
۴۸۴	۱۰	بعدم سرا افروستان
۵۱۴	۱۸	متواتره
۵۵۴	۹	بدگوهر

(۳)	(غلطنامه جلد اول)	(۵۰ اثر الامر)	
غلط	سحیم	سطر	صفحه
شرف ملات	شرف ملازمت	۲	۵۶۶
دی الحجه	ذی الحجه	۱۲	ایضا
معتقدانه در خوردی	معتقدانه در خوردی	۹	۵۷۶
هاجی پور	حاجی پور	۱۷	۶۸۱
انگاشتم	انگاشتم	۲	۶۹۰
در خوردن	در خوردن	۱۳	۷۱۸
هزیمت	هزیمت	۱۹	ایضا
را باید گذاشت	را باید گذاشت	۴	۷۱۹
یوان	ایوان	۱۳	۷۳۵
۱۱۲	۶۱۲	نمبر صفحه	۶۱۲
۱۱۳	۶۱۳	ایضا	۶۱۳

آخری درج شدہ تاریخ پر یہ کتاب مستعار
لی گئی تھی مقررہ مدت سے زیادہ رکھنے کی
صورت میں ایک آنہ یومیہ دیرا نہ لیا جائے گا۔
